

KJØBENHAVNS
RAADHUS
BIBLIOTHEK

EXLI * BRIS

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1899

AF

E. M. HOFF,
Stadslæge.

—>83<—

KØBENHAVN.

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI.

1900.

AARSBERETNING

09.614

Aa 75

1899-1908

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

1899

1899

E. W. HOFF

ROSENBERG

5272

Ved sidste Folketælling d. 1. Februar 1895 udgjorde Københavns Befolkning 333714 Individuer og Gennemsnitsfolketallet for 1895 ansloges til 335700, for 1896 til 340500, for 1897 til 345000 og for 1898 til 349000. — Normalt skulde almindelig Folketælling paany have fundet Sted i Februar 1900, men efter Indstilling fra Statens statistiske Bureau udsattes Folketællingen til 1901. — For 1899 vil Hovedstadens Befolkning kunne anslaaes til 354000.

Sundhedstilstanden maa i 1899 i det hele siges at have været ganske god; de anmeldte Sygdomstilfældes Antal var vel i det hele noget større end de nærmest foregaaende Aar, hvad der navnlig maa tilskrives en Influenzaepidemi i Februar—Marts; men ingen epidemisk Sygdom fik iøvrigt nogen større Udbredelse eller spillede nogen særdeles fremtrædende Rolle for Stadens Dødelighedsforhold i det hele. — Ialt anmeldtes fra praktiserende Læger 61092 Sygdomstilfælde paa Stadens Grund, deraf 52930 Tilfælde af egentlig epidemiske Sygdomme, og en Morbiditetskvotient for epidemiske Sygdomme af 150 p. M. (mod 112 i 1898 og 159 i Gennemsnit for Tiaaret 1889—1898).

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150

Det gennemsnitlig pr. Dag i hver Maaned anmeldte Antal Sygdomstilfælde var som ellers lavest i Foraar og Sommer, det forholdsvis høje Tal for Februar Maaned skyldes en Influenzaepidemi, Stigningen i August Maaned Sommerkolerinen.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1895	165	157	427	141	103	102	81	79	96	98	105	119
1896	150	130	145	107	97	111	91	108	109	143	192	196
1897	201	248	149	115	105	113	89	114	124	113	140	116
1898	133	129	137	148	152	122	88	98	126	123	152	149
1899	202	388	211	134	133	117	102	183	139	121	155	141

Som det ses af den følgende Oversigt varierede de epidemiske Sygdommes Udbredelse indenfor Byens 12 hygiejniske Kvarterer ret betydeligt: fra 104 pr. 1000 Indbyggere (Gammelholmkvarteret) til 165 pr. 1000 Indbyggere (Østerbrokvarteret); og Dødeligheden af epidemiske Sygdomme (Mortalitetstabel 2 Nr. 1—15) i endnu højere Grad, nemlig 2,2 pr. 1000 Indbyggere (Voldkvarteret) til 10,3 pr. 1000 Indbyggere (Nørrebrokvarteret).

Paa 1000 Beboere	I	II	III	IV	V	VI	Indre By	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ydre By	Hele Staden
Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	109	113	104	116	149	155	129	110	165	107	114	110	124	120	123
Dødsfald af epid. Sygd.															
(Tab. 2, Nr. 1—15)	4.2	4.6	2.6	4.3	5.7	6.4	5.0	2.2	6.9	6.1	10.3	7.3	7.7	6.5	6.1
Alle Dødsfald	15.6	17.6	12.6	18.3	19.1	19.2	17.8	9.9	17.2	16.8	30.0	19.7	20.6	18.4	18.3

I denne Opgørelse er for Sygelighedens Vedkommende Influenza (paa Grund af ufuldstændige Bopælsangivelser) ikke medregnet; af denne Sygdom døde 108 Personer fortrinsvis i de ældre Aldersklasser over 65 Aar. Ialt anmeldtes (foruden 9276 Influenzatilfælde) i den egentlige By (Havn og Rød ikke medregnet) 43434 Tilfælde af epidemiske Sygdomme \varnothing : 123 pr. 1000 Indbyggere (i den indre By 129 p. M. i den ydre By 120 p. M.) med 2142 Dødsfald, \varnothing : 6.1 p. M. (i den indre By 5.0 p. M. i den ydre By 6.5 p. M.). Den væsentligste Rolle for Dødeligheden af epidemiske Sygdomme spille for Vintermaanedernes Vedkommende Bronchopneumoni (med 547 Dødsfald) og for Sommerens Vedkommende Cholera (med 697). Forøgelsen af Dødeligheden falder derfor særlig paa de ydre Bydele, i hvilke Børnebefolkningen er særlig stærkt repræsenteret. Af det samlede Antal Døde falder i 1899 ca. 30 pCt. paa Aldersklassen 0—1 Aar (i 1898 ca. 27 pCt.).

Ialt døde i Aarets Løb paa Stadens Grund 6708 Personer, hvilket giver en Dødelighedskvotient af 18.95 p. M. eller, naar 202 ikke i Staden hjemmehørende ved Døden afgaaede fradrages, 18.38 p. M.

Dødeligheden er altsaa for 1899 højere end for de nærmest forudgaaende Aar. Af ovenstaaende Tabel fremgaar, at det fortrinsvis er Nørrebrokvarteret, der gør sig bemærket ved en Dødelighed saavel af epidemiske Sygdomme som af alle Dødsarsager, der er ikke saa lidt højere end det for hele Byen gennemsnitlige — Gammelholm og navnlig Voldkvarteret udmærke sig som sædvanlig ved en overordentlig lav Dødelighedsprocent.

Antal Døde	I	II	III	IV	V	VI	Indre By	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ydre By	Hele Staden
1888—97 gennemsnitl.	270	607	102	264	626	387	2255	532	337	595	571	798	1110	3943	5198
1898	242	587	87	148	578	388	2030	492	342	603	691	756	1020	3904	5934
1899	221	515	92	176	569	384	1961	456	500	654	824	759	1288	4481	6442
Relativ Dødelighed															
1888—97 gennemsnitl.	15.8	18.6	12.9	23.1	20.2	19.4	18.9	12.6	16.4	19.1	24.8	22.0	20.4	19.0	19.0
1898	16.7	19.3	11.9	15.4	19.3	19.4	18.2	10.9	12.4	15.8	26.0	19.8	16.6	16.5	17.6
1899	15.6	17.6	12.6	18.3	19.1	19.2	17.8	9.9	17.2	16.8	30.0	19.7	20.6	18.4	18.3

Ogsaa ved som i ovenstaaende Sammenstilling at sammenholde Kvarterernes Dødelighed i 1899 med de forudgaaende Aars Dødelighed viser det sig, at Tilvæksten i 1899 fortrinsvis falder Nørrebro, i mindre Grad Vesterbro og Østerbro til Last. — Ved at sammenholde Fordelingen af Dødsfald paa Aldersklasser med Forholdet i de nærmest foregaaende Aar:

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
Døde 1889—98 i Gennemsnit:	1881	775	314	2168	1277	6415
af 100 Døde vare:	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100.0
Døde 1899:	2021	625	234	2347	1481	6708
af 100 Døde vare:	30.1	9.3	3.5	35.0	22.1	100.0

viser der sig et kendeligt Plus i den spæde Barnealder og i de højere Aldersklasser. — Og af en Sammenligning mellem Fordelingen af Dødsfaldene paa de forskellige Dødsårsager i 1899 og i de foregaaende Aar (Tab. 1 og Tab. 2) fremgaar, at der saavel for Difteris som for Skarlagensfeber og Mæslingernes Vedkommende er nogen Opgang, men at det dog fortrinsvis er en relativ stor Dødelighed af Choleringe i Sommermaanederne og Lungebetændelse og kapillær Bronchit særlig i Foraarsmaanederne, der har bragt Dødeligheden til Vejrs, henholdsvis for den spæde Barnealder og de højere Aldersklasser. Af de talrige Dødsfald af Bronchopneumoni kan antagelig Tilvæksten anses som en Følge af den i Foraaret herskende Influenzaepidemi.

I Tab. 5 gives en samlet Oversigt over de i Aarets Løb af Lægerne anmeldte Sygdomstilfælde, derunder for de epidemiske Sygdommes Vedkommende ogsaa Oversigt over Tilfældenes Fordeling paa Byens Kvarterer, om hvis Beliggenhed og Udstrækning Oplysning vil findes i det vedføjede Oversigtskort samt i Noter under Tab. 6.

Tab. 1—4 indeholder Oplysning om de i Aarets Løb indtrufne Dødsfalds Fordeling paa Dødsårsager, Aldersklasser, Bydele og Maaneder m. m.; Tab. 6 giver de enkelte Kvarterers Dødelighed i Forhold til Folkemængden og dennes Fordeling paa Aldersklasser [Kvarterernes Folketal kalkuleret til medio 1899; Fordelingen paa Aldersklasser efter Folketællingen 1895].

Angaaende de enkelte epidemiske Sygdommes Optræden skal til det i Tabellerne oplyste knyttes følgende Bemærkninger:

Af **Kopper** (Variolæ), **Blodgang** (Dysenteria), **Kolera** (Cholera asiatica) og **Plettyfus** (Typhus exanthematicus) anmeldtes i Aarets Løb ikke noget Tilfælde hverken fra Byen eller fra Havn og Red.

Af **Tyfoidefeber** (Febris typhoidea) forekom i 1899 ialt 409 Tilfælde med 45 Dødsfald. Sygdommen havde altsaa ikke saa lidt større Udbredelse end de nærmest foregaaende Aar, medens derimod den relative Dødelighed ikke var særlig stor.

	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
<i>Angrebne</i> af tyfoid Fb.											
i ‰ af Befolkningen	2.0	1.0	0.9	0.8	0.8	1.1	1.8	0.7	0.6	0.8	1.2
<i>Døde</i> af tyfoid Feber											
‰ af anmeldte Tilf.	6.1	8.2	9.3	8.4	9.8	6.0	9.0	10.2	11.1	11.9	11.0

Som sædvanlig faldt langt den overvejende Del paa Aarets sidste Halvdel; for Aarets 4 Kvartaler viser Anmeldelsernes Antal sig at have været henholdsvis 58, 45, 153 og 153 Tilfælde. (Dødsfaldenes Antal blev 11, 8, 13 og 13). Tilvæksten falder ikke ligelig paa hele Byen, men viser sig alene at skyldes to forholdsvis begrænsede Lokalepidemier, den ene mere protraheret, men særlig fremtrædende i August og September, paa Østerbro, den anden kortvarigere, kulminerende i Oktober—November,

paa Vesterbro. For hele Aaret har Østerbro 116 Tilfælde med 10 Dødsfald, Vesterbro 100 Tilfælde med 13 Dødsfald. — Allerede fra Forsommeren viste de da mere spredte Tyfoidebertilfælde paa Østerbro sig grupperede om enkelte Mælkeudsalg, i hvilke nogle af de første Tilfælde vare forekomne, og som forsynedes fra samme Leverandør, en Gaard i et Par Mils Afstand fra København, hvor de hygiejniske Forhold i lang Tid havde været alt andet end tilfredsstillende, og paa hvilken Sundhedskommissionen allerede ved tidligere Lejligheder havde haft sin Opmærksomhed henvendt; og senere paa Aaret, da Tilfældene optraadte mere epidemisk, viste det sig ved Efterforskning af Smitteforholdene i et Flertal af Tilfældene atter og atter, at Sporene pegede i samme Retning; af de indtil medio December paa Østerbro optraadte Tilfælde formentes ikke mindre end 50 at kunne henføres til Nydelse af Mælk fra 8 af den paagældende Leverandør forsynede Mælkeudsalg; 5 af disse 8 Udsalg havde Tyfoidebertilfælde at opvise i selve Udsalgene; imidlertid lod der sig ved omhyggelig Undersøgelse af Forholdene og velvillige Oplysninger fra de lokale Medicinalautoriteter paavise, at der hverken paa den paagældende Gaard eller i dens nærmeste Nabolag, ikke heller paa nogen af de Gaarde, hvorfra vedkommende Leverandør supplerede sin Mælkebeholdning, var iagttaget noget Tilfælde af tyfoide Feber og Sundhedskommissionen savnede følgelig tilstrækkeligt Grundlag for Indskriden mod den suspekterede Mælkeleverance, men maatte indskrænke sig til at kræve Fjernelse af de Syge i selve de paa Stadens Grund liggende Mælkeudsalg med paafølgende Desinfektion af Lokaler og Utensilier. Ialt forekom paa Østerbro i Aarets sidste 6 Maaneder henholdsvis 9, 22, 45, 18, 17 og 1 Tilfælde. Paa vedføjede Oversigtskort over den tyfoide Febers Udbredelse i 1899 ses for Østerbros Vedkommende ret tydeligt Flertallet af Tilfælde samlede i Smaagrupper, i hvilke de omhandlede Mælkeudsalg dannede Centra. — I Vesterbrokvarteret fik den tyfoide Feber først epidemisk Udbredelse efter Midten af Oktober; for Aarets sidste 6 Maaneder omfattede Anmeldelsernes Antal for Vesterbros Vedkommende henholdsvis 1, 4, 7, 27, 29 og 6 Tilfælde. — Af de i Oktober—November anmeldte Tilfælde viste 26 sig at staa i direkte Rapport til et i Kvarteret liggende Bageri og Brødudsalg, i hvilket en Lærling i nogen Tid havde lidt af tyfoide Feber, forinden Lægehjælp søgtes; om 13 andre af samtidigt anmeldte Tilfælde kunde det, efter hvad der oplystes, med nogenlunde Sikkerhed antages, at de skyldtes personlig Smitteoverførelse fra et af de foran nævnte Tilfælde; for de øvrige i samme Kvarter til samme Tid optrædende Tilfælde lod intet nærmere sig oplyse om Smittekilden. Om nogen Udbredelse gennem Mælkeudsalg synes der ikke her at have været Tale. Efter at det nævnte Bageris Lokaler vare underkastede en grundig Desinfektion, Udsalgets Brødbeholdning tilintetgjort m. m., optraadte der ikke senere noget Tilfælde, som kunde tilskrives Smitte herfra. Nogen Forbindelse mellem den her omhandlede Epidemik og den ovenfor omtalte Epidemik paa Østerbro lod sig ikke paavise. — De øvrige i Aarets Løb optraadte Tilfælde vare spredte over hele Byen og frembød ikke nogen saadan Ophobning med Hensyn til Tid eller Sted, at de givte Anledning til særlig Omtale. — Den i tidligere Aarsberetninger omhandlede Desinfektion af Latrintønder i Ejendomme, i hvilke der er optraadt Tilfælde af Tyfoidefeber, finder fremdeles Sted. Saasnt et Tilfælde er anmeldt fjernes samtlige Ejendommens Tønder samme Dag og desinficeres efter at være grundig afvaskede ved Overstrygning med Klorkalk (Trætønder) eller Asfalt (Staal-tønder). Gennemførelsen af Sundhedskommissionens Paabud i saa Henseende kontrolleres fra Tid til anden af det ved Sundhedskommissionens Desinfektionsstation ansatte Mandskab.

Af epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse (Meningitis cerebrospondialis epidemica) anmeldtes i 1899 ialt 61*) Tilfælde, hvoraf 28 dødeligt forløbende, svarende til en Mor-

*) Af de 61 Tilfælde ere de 2 ikke anmeldte paa Sygelisten, idet Diagnosen i disse Tilfælde først stilledes ved Autopsi (Pige 2 Aar fra Kvarter X, Dreng 3 Maaneder fra Kvarter XI, begge i Marts).

KJÖBENHAVN

MED
NÆRMESTE OMEGN

1897.

Udarbejdet ved Foranstaltning af Københavns Kommune.

talitetskvotient af 45.9 pCt. Tilfældene fordeles paa Aarets 4 Kvartaler med henholdsvis 25, 20, 12 og 4 (henholdsvis 11, 10, 5 og 2 Dødsfald). Sygdommen er altsaa forekommet med noget stærkere Hyppighed end noget andet af de sidste 14 Aar, Epidemii-aarene 1886 og 1898 undtagne; men Dødeligheden var, som det vil ses, næppe saa høj som gennemsnitlig (ca. 52 pCt.).

	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
Anmeldte Tilf. af epidem. Cerebrosp. Meningit.	170	27	15	9	25	44	44	44	12	16	36	34	161	61
Døde af Meningit. cerebr. spin. epid.	80	24	9	0	10	34	25	22	4	9	19	13	83	28

Omtrent $\frac{3}{4}$ af alle Tilfælde faldt i 1899 paa 1. Halvdel af Aaret, derimod fordele Tilfældene sig temmelig jævnt over samtlige Bydele; et Par Steder meldtes 2 Tilfælde fra samme Hus, men der fremkom iøvrigt ikke Antydning af Lokalophobning nogensteds. Som sædvanlig leverede de yngre Aldersklasser det største Kontingent, og saavel blandt Børn som blandt de Voksne vare Kvinderne ligesom tidligere absolut i Minoritet. 47 Mænd mod 14 Kvinder; Mandkønnets Overvægt gør sig gældende i alle Aldersklasser.

Fordelingen paa Køn og Aldersklasse af de anmeldte Sygdomstilfælde og de indtrufne Dødsfald fremgaar af følgende Oversigt.

	0—1 Aar		1—5 Aar		5—15 Aar		15—25 Aar		25—65 Aar		over 65 Aar		Ialt	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Syge	5	0	9	5	10	6	14	2	9	1	0	0	47	14
Døde	4	0	4	3	5	2	3	0	7	0	0	0	23	5

Af samtlige 59 (61) anmeldte Tilfælde tilhørte 4 Garnisonen. [1 Tilfælde fra Kastellet i Juli, 1 fra Ingeniørkasernen i August, 1 Tilfælde fra Livgardens Kaserne i September, samt en Musikers Søn fra Nørrebro i November].

43 (45) af de 59 (61) anmeldte Tilfælde behandlede paa Hospital.

(Foruden de 61 Tilfælde forefaldt endnu 2 helbredede Tilfælde fra Vagtskibet Sjælland, om hvilke ingen Anmeldelse er modtaget — se Side 18).

Den lige siden 1890 stedfundne Nedgang i Udbredelsen af **Ondartet Halsssyge** (Angina diphtheritica) afbrydes i 1899 af en ikke ubetydelig Stigning, der bringer Morbiditetskvotienten op til en større Højde end i noget af Aarene efter 1895. Derimod var Difteridødsfaldenes Antal kun 95, svarende til en relativ Dødelighed af 4.6 paa 100 angrebne, altsaa relativt lavere end i noget af de foregaaende Aar. Saavel Sygelisterne som Mortalitetstabellen viser i Løbet af Aaret to tydelige Stigninger i Tilfældenes og Dødsfaldenes Antal, den ene om Foraaret med Kulmination i Marts, den anden om Efteraaret med Kulmination i September, men iøvrigt ere Tilfældene jævnt fordelt paa hele Aaret nærmest tiltagende mod Aarets Slutning. (Kvartalsvis henholdsvis 452, 494, 515 og 535 Tilfælde med 29, 16, 29 og 21 Dødsfald).

Af **Strubehoste** (Croup) anmeldtes 251 Tilfælde med 36 Dødsfald, 14.3 pCt. af angrebne. — Af Difteri falder det forholdsvist betydelige Antal af 606 Tilfælde (med 3 Dødsfald) paa Aldersklasserne over 15 Aar; derimod tilhøre alle Crouptilfældene Barnealderen. De omhandlede Sygdommes Udbredelse og Dødelighedsforhold i det sidste Tiaar fremgaar af følgende Oversigt:

Anm. Tilf. af Difteri & Croup pr. 1000 Indbyggere	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
Døde af Dift. & Croup pr. 100 anmeldte.	11.2	14.1	12.8	11.2	9.6	10.1	5.7	4.8	4.7	4.3	6.5
	11.5	11.3	12.7	11.5	10.3	9.6	6.0	4.9	5.2	5.7	5.7

Henved 77 pCt. af samtlige Difteritilfælde og henved 88 pCt. af Croup-tilfældene behandlede paa Byens Epidemihospitaler (deraf 122 paa militære Hospitaler).

Paa Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgtes i 1899 1474 fra Byens Læger modtagne Kulturer, af hvilke 391 viste sig at indeholde Difteribaciller, medens Undersøgelsen i 1083 Tilfælde gav negativt Resultat.

Af **Skarlagensfeber** (Scarlatina) anmeldtes 3931 Tilfælde svarende til 10.9 p. M. af Befolkningen, med 99 Dødsfald, \circ : en relativ Dødelighed af 2.5 pCt. — Sygdommen viser sig at have haft en større epidemisk Udbredelse end i noget af de nærmest forudgaaende 30 Aar, med Undtagelse af Aaret 1894 (16.38 p. M.). Derimod har Dødeligheden af Scarlatina været baade relativt og absolut betydelig større i en Del af de foregaaende Aar. Det største Antal Anmeldelser i 1899 falder paa Juli Maaned; hen mod Aarets Slutning viste der sig en jævn om end ikke betydelig Nedgang i Anmeldelsernes Antal, og denne Nedgang fortsættes ind i det følgende Aars første Halvdel. — Om Sygdommens relative Hyppighed og Dødelighed i de sidste 10 Aar giver følgende Oversigt Oplysning:

	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
Anmeldte Tilf. af Scarlatina i p. M. af Befolkningen.	6.5	4.4	2.6	9.9	16.4	5.5	4.5	4.2	5.9	10.9
Døde af Scarlatina pCt. af anmeldte	6.2	3.1	2.8	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5

Fordelingen paa Aarets fire Kvartaler var i 1899 henholdsvis 1001, 996, 1027 og 907 Tilfælde med henholdsvis 38, 22, 16 og 23 Dødsfald. Sygdommen anmeldtes i betydeligt Antal fra alle Byens Kvarterer, hyppigst fra de udenbys Kvarterer, særlig Nørrebro-Kvarteret. 822 Tilfælde med 9 Dødsfald faldt paa Aldersklasserne over 15 Aar. — 2559 Tilfælde, \circ : omtrent 65 pCt. af alle Tilfælde, behandlede paa Hospital (deraf 175 paa Militærhospitalet).

Af **Mæslinger** (Morbilli) anmeldtes ialt 3512 Tilfælde eller 9.9 pr. 1000 Indbyggere med 96 Dødsfald, \circ : en relativ Dødelighed af 2.7 pCt. — Følgende Oversigt viser Mæslingernes Optræden i det sidste Tiaar:

	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
Anmeldte Tilf. af Mæslinger i p. M. af Befolkningen	19.52	5.54	14.62	3.90	15.66	6.8	16.03	5.74	4.82	9.92
Døde af Mæslinger i pCt. af anmeldte .	3.4	2.8	3.8	1.0	2.8	2.2	1.3	2.3	1.9	2.7

Sygdommens stærke epidemiske Opblussen i sidste Halvdel af 1898 fortsatte sig ind i 1899, men afsluttedes allerede med Aarets første Kvartal, i hvilket der anmeldtes ikke mindre end 2754 Tilfælde (med 76 Dødsfald) mod henholdsvis 538, 90 og 130 Tilfælde i de følgende Kvartaler (henholdsvis 16, 3 og 1 Dødsfald. Ogsaa for Mæslingernes Vedkommende anmeldtes det relativ største Antal Tilfælde fra nogle af de udenbys Distrikter, særlig Østerbro.

La Grippe (Influenza), der i 1898 kun opførtes med et ringe Antal Tilfælde anmeldtes i 1899 atter i ret betydeligt Omfang. Som sædvanlig drejede det sig om en hurtig opblussende og hurtig afsluttet Vinterepidemi med Begyndelse og Akme i Februar og Afslutning i Marts. Af 9276 for hele Aaret anmeldte Tilfælde (26.2 p. M. af Befolkningen) faldt paa Februar Marts henholdsvis 5620 og 2214 Tilfælde. Influenza-epidemiernes Kulmination viser sig som det ses i de forløbne 11 Aar stadig at være faldet i Vintermaanederne, 3 Gange i December Maaned, 4 Gange i Januar, 2 Gange i Februar og 2 Gange i Marts.

I Forhold til Indbyggerantallet angrebes i Aarene 1889—1899 henholdsvis 39.0, 17.0, 80.7, 23.9, 36.2, 27.0, 40.4, 10.1, 19.6, 3.4, og 26.2 pro Mille af Influenza.

Influenzatilfælde — Maanedsmaksimum				Influenzatilfælde — Maanedsmaksimum			
1889	12050	Decbr.	12050	1895	13563	Marts	9413
1890	5357	Januar	3273	1896	3436	Marts	911
1891	25746	Decbr.	15405	1897	6745	Februar	3068
1892	7111	Januar	4362	1898	1178	Januar	303
1893	11725	Decbr.	6297	1899	9276	Februar	5620
1894	8848	Januar	5020				

Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt, har Sygdommen med Hensyn til Anmeldelsernes og Dødsfaldenes Fordeling paa Alderklasser ikke i 1899 frembudt noget fra det sædvanlige afvigende.

	0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
				M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde 1889—1898 gennemsnitlig	119	801	1476	2829	3925	154	327	9633
Anmeldte Influenzatilfælde 1899	60	517	1164	2935	4070	171	350	9276
Aarlige Antal Influenzadødsfald 1889—1898 gennemsnitlig	10	6	1	17	21	25	45	125
Døde af Influenza i 1899	7	2	2	14	19	20	44	108
Influenzadødsfald i pCt af anmeldte Tilfælde 1889—1898	8.0	0.7	0.1	0.6	0.5	16.0	13.9	1.3
Influenzadødsfald i pCt af anmeldte Tilfælde i 1899	11.7	0.4	0.2	0.5	0.5	11.7	12.5	1.2

Alle Aldersklasser angrebes nogenlunde ligeligt, men kun i den spæde Barnealder og i de højeste Aldersklasser spiller Sygdommen nogen Rolle som Dødsårsag.

Af **Kolerine og akut Tarmkatar** (Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus) anmeldtes i 1899 et ikke ringe Antal, nemlig 8796 eller 24.9 for hver 1000 Indbyggere. Omtrent Halvdelen af de nærmest forudgaaende 20 Aar opvise et relativ lige saa stort Antal Kolerineanmeldelser, men Sygdommens Optræden i 1899 karakteriseres ved, at dens egentlige epidemiske Sommerexplosion var langt mere akut, begrænset til et langt kortere Tidsrum end sædvanlig; ingen Maaned i noget af de nærmestliggende 20 Aar har et saa stort Antal Anmeldelser at opvise som Juli Maaned 1899, i hvilken Anmeldelsernes Antal løb op til 3260. — Til Sammenligning anføres det samlede Antal Kolerinetilfælde for hvert af de sidste 20 Aar tilligemed hvert Aars Maanedsmaksimum.

1880	9399	(September	2423)	1890	7640	(August	1145)
1881	6383	(Juni	701)	1891	7260	(September	1155)
1882	9332	(August	2177)	1892	8706	(August	1976)
1883	7116	(Juli	1306)	1893	10747	(August	3201)
1884	10038	(August	2090)	1894	6000	(August	1103)
1885	6035	(August	1010)	1895	6985	(September	1102)
1886	10422	(September	2756)	1896	6929	(August	1422)
1887	7108	(August	1070)	1897	6884	(September	1085)
1888	7529	(September	1551)	1898	5108	(September	925)
1889	10927	(Juni	2666)	1899	8796	(August	3260)

Forholdet mellem Syge og Døde i alle Aldersklasser tilsammen og i Aldersklassen 0—1 Aar for de sidste 10 Aars vedkommende fremgaar af følgende Tabel.

Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus.

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	382	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6985	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6928	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6884	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8

Som det fremgaar af ovenstaaende Oversigt (sammenholdt med Tab. 2 og 5) har Morbiditeten i adskillige af de foregaaende Aar været ligesaa høj som eller højere end i 1899, derimod har der ikke i de senere Decennier været iagttaget en saa betydelig Kolerinedødelighed som i dette Aar. — Medens Dødeligheden ellers har svinget mellem 4.9 pCt. (1884) og 6.9 pCt. (1897), gik den i 1899 op til 7.9 pCt., idet 697 Personer døde af Kolerine — fordelte paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 41, 73, 506 og 77 Dødsfald; alene i August Maaned døde ikke mindre end 288 Personer af Kolerine. Denne forholdsvis betydelige Dødelighed kan til dels forklares ved, at de spæde Børn angrebes i endnu stærkere Forhold end sædvanligt, idet 26.6 pCt. af alle Syge tilhørte Aldersklassen 0—1 Aar. (Kun i et enkelt Aar, 1894, var Sygelighedsprocenten for denne Aldersklasse endnu højere); men tillige viser Sygdommen sig at være optraadt mere ondartet, idet Dødelighedsprocenten for den spæde Barnealder, der ellers varierer mellem 17.6 og 24.8 pCt. af de angrebne, i 1899 gik op til 27.3 pCt. — Det eneste af de foregaaende Aar, i hvilket det absolute Antal af Kolerinedødsfald naar op imod det store Tal for 1899, er 1893, da 673 Personer opføres som døde af Kolerine under en Epidemii af noget større Ekstensitet [idet i 1893 ialt 10747 Personer opføres som angrebne af Kolerine i Aarets Løb, medens der som anført i 1899 anmeldtes ialt 8796 Tilfælde]. Ved en Sammenligning af disse 2 Aars egentlige Sommerepidemi — for begge Aarene omfattende Maanederne Juli, August, September, med 6376 Tilfælde i 1893 mod 5792 i 1899 — viser der sig en ikke uvæsentlig Forskel i Sygdommens Optræden: af de i disse 3 Sommermaaneder anmeldte Kolerinetilfælde falde i 1899 28.7 pCt. paa Aldersklassen 0—1 Aar mod 26.6 pCt. i 1893 (24.8 pCt. for hele Decenniet 1889—1898); af samtlige anmeldte Tilfælde døde i de 3 Sommermaaneder i 1899 8.8 pCt. mod 7.7 pCt. i 1893 (5.9 pCt. for hele Decenniet 1889—1898); og medens de i disse 3 Maaneder paa Aldersklassen 0—1 Aar faldende Kolerinetilfælde i 1899 havde en Dødelighedsprocent af 28.3, var den tilsvarende Procent i 1893 27.1 (og for hele Decenniet 1889—1898 21.5 pCt.).

Af **Barsel-feber** (Febris puerperalis) anmeldtes i 1899 56 Tilfælde med 12 Dødsfald (mod 91 Tilfælde med 23 Dødsfald det foregaaende Aar).

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til de medfølgende Tabeller, særlig Tab. 5 og Tab. 1.

Om de **meteorologiske Forhold** i 1899 giver nedenstaaende Tabel, der som sædvanlig skyldes det meteorologiske Instituts Velvilje, Oplysning:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1899.

1899.	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°	2.1	1.9	1.6	6.0	10.6	14.4	18.3	16.2	12.7	8.6	7.6	0.0	8.3
Middelfugtighedsgrad i pCt.	86	83	79	77	66	68	73	71	84	82	84	83	78
Middellufttryk (v. Havet og 45°. Mill.)	755.0	761.2	759.5	756.0	761.8	761.7	762.2	762.2	754.3	762.2	762.3	762.7	760.2
Nedbør (Mill.)	67.8	41.7	44.0	45.5	22.5	15.4	30.1	13.7	77.1	45.3	38.0	40.0	482.0
Dage med Nedbør	21	11	15	17	10	8	9	7	23	15	14	19	169
" " Sne	8	7	10	1	1	-	-	-	-	-	-	13	40
" " Hagl	2	-	2	5	1	-	-	-	1	1	-	1	13
" " Torden	-	-	-	-	-	1	3	1	2	1	-	-	8
" " Storm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Januar blev meget mild med vestlige Vinde og meget stor Nedbør. *Februar* blev meget mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Marts* blev temmelig mild (d. 20.—24. dog med stræng Frost) med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *April* blev mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Maj* blev mild med variable Vinde og temmelig lidt Nedbør. *Juni* fik normal Temperatur med vestlige til nordlige Vinde, og meget lidt Nedbør. *Juli* blev meget varm med vestlige til nordlige Vinde og lidt Nedbør. *August* fik omtrent normal Temperatur og meget ringe Nedbør med vestlige til nordlige Vinde. *September* fik omtrent normal Temperatur og rigelig Nedbør med vestlige Vinde. *Oktober* fik normal Temperatur og temmelig ringe Nedslag med vestlige Vinde. *November* blev ualmindelig mild med aldeles overvejende vestlige Vinde og temmelig ringe Nedbør. *December* blev temmelig kold med østlige Vinde og normal Nedbør. *Aaret* blev mildt med temmelig ringe Nedbør og flest vestlige Vinde.

Af **veneriske Sygdomme** (Gonorrhoea, Ulcus venereum, Syphilis) anmeldtes ialt 6791 Tilfælde (mod henholdsvis 5887, 5747, 6073, 6648 og 7100 i Aarene 1894—98), deraf af Gonorrhé 4431 Tilfælde (mod henholdsvis 4051, 3976, 4224, 4426 og 4644 Tilfælde i 1894—98), Ulcus venereum 667 Tilfælde (mod henholdsvis 658, 440, 529, 762 og 768 Tilfælde i 1894—98), Syphilis e coit. imp. 1502 Tilfælde (mod henholdsvis 1071, 1239, 1202, 1364 og 1532 Tilfælde i 1894—98), Syphilis congenit 106 Tilfælde (mod henholdsvis 61, 59, 74, 61 og 77 Tilfælde i 1894—98), Syphilis insons 85 Tilfælde (mod henholdsvis 36, 33, 44, 35 og 79 Tilfælde i Aarene 1894—98). Det samlede Antal Syphilistilfælde udgør altsaa 1693, af hvilke 659 behandlede paa Sygehus, deraf 90 paa Garnissonssygehuset. Af Gonorrhétilfældene behandlede 1381 paa Sygehus, deraf 143 paa Garnissonssygehuset, af Ulcus venereum behandlede 165 paa Sygehus, hvoraf 61 paa Garnissonssygehuset. — Med Hensyn til de Mangler, hvoraf Opgørelsen af de veneriske Sygdomme i København som Følge af Sygelisternes nuværende Affattelse lider, henvises til Bemærkningen i Aarsberetningen for 1896.

Af **Fnat** (Scabies) anmeldtes i 1899 ialt 750 Tilfælde.

Af **Drankergalskab** (Delirium tremens) anmeldtes 621 Tilfælde, af hvilke 417 behandlede paa Hospital (deraf ingen paa Garnissonssygehuset). Alkoholisme opføres i 110 Tilfælde som Dødsarsag. (Alkoholismus chr. 87, Delirium tremens 18, Mors in ebrietate 5).

Af **Lungetuberkulose** (Tuberculosis pulmonum) anmeldtes i 1899 1061 nye Tilfælde, hvis Fordeling paa Maaneder og Aldersklasser fremgaar af følgende Tabel.

	0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt	Døde
				M.	K.	M.	K.		
Januar	1	8	16	31	17	-	1	74	39
Februar	-	3	11	73	33	1	-	121	73
Marts	-	1	8	44	56	-	2	111	53
April	1	2	11	46	32	-	-	92	64
Maj	-	3	9	53	46	-	1	112	70
Juni	1	2	6	39	44	-	1	93	54
Juli	-	1	4	30	26	1	-	62	41
August	-	-	6	38	35	1	-	80	50
September	1	1	2	37	33	-	-	74	27
Oktober	-	1	7	43	44	-	-	95	34
November	-	1	5	37	34	1	1	79	49
December	-	-	3	36	29	-	-	68	49
Hele Aaret	4	23	88	507	429	4	6	1961	603
I 1898	3	20	86	815	772	23	29	1748	611
I 1897	3	25	108	629	458	7	5	1235	625

Som det ses, vedbliver den i Aarsberetningen for 1898 paa pegede Nedgang i Lungesvindsdødeligheden fremdeles, idet Lungetuberkulosens Mortalitetskoefficient for de sidste 5 Aar 1895—1899 har udgjort 2.0, 1.9, 1.8, 1.8 og 1.7 p. M. Og Lungetuberkulosens Andel i den samlede Dødelighed for det samme Femaar henholdsvis 10.7, 11.5, 10.5, 9.9 og 9.0 pCt. — Af de 603 Dødsfald forefaldt 320 paa Hospitalerne. — Som berørt i Beretningen for 1898 har den i Lov af 11. Maj 1897 paabudte Anmeldelse af Tuberkulosedødsfald kun med nogen Vanskelighed kunnet lade sig gennemføre, og om der end for 1899 lader sig paavise en kendelig Fremgang, idet der i 1899 modtoges Anmeldelser i omtrent 69 pCt. af alle Tilfælde imod 44 pCt. i 1898, har det dog i en stor Mængde Tilfælde været nødvendigt at søge det nævnte Paabud gennemført ved direkte Henvendelse til de Læger, hvis Anmeldelser udebleve; af de i Byen forefaldne Dødsfald anmeldtes i 1899 ligesom i 1898 kun lidt over 60 pCt. uden saadan Henvendelse; derimod var der i 1899 en glædelig Fremgang i saa Henseende for Hospitalernes Vedkommende at paavise, idet Anmeldelserne indløb for 75 pCt. af Tuberkulosedødsfaldene (mod 28 pCt. i 1898). — Desinfektion efter Lungetuberkulose er udført omtrent i samme Omfang som det foregaaende Aar, nemlig ialt i 425 Tilfælde (mod

Lungetuberkulose 1899.	Anmeldte Sygdoms- tilfælde	Døde		Deraf Døde paa		Desinfektioner			
		ialt	deraf anmeldt	Hospital	deraf anmeldt	A	B	C	Ialt
Januar	74	39	11	19	3	17	8	1	26
Februar	121	73	34	42	18	37	7	1	45
Marts	111	53	25	24	10	33	4	1	38
April	92	64	48	40	34	38	5	5	48
Maj	112	70	52	41	38	35	3	5	43
Juni	93	54	38	28	20	33	4	4	41
Juli	62	41	37	24	25	27	1	2	30
August	80	50	36	25	20	23	2	1	26
September	74	27	21	13	13	25	3	2	30
Oktober	95	34	30	19	18	18	9	3	30
November	79	49	39	21	17	28	6	3	37
December	68	49	46	24	24	23	5	3	31
	1061	603	417	320	240	337	57	31	425

427 i 1898), deraf 337 Gange i Henhold til Lov af 11. Maj 1897, 57 Gange som Desinfektion for uformuende og 31 Gange som betalt Desinfektion (i 1898 henholdsvis 327, 51 og 49 Gange). — Med Hensyn til de Vanskeligheder, som frembyder sig for Gennemførelse af Desinfektion i større Omfang, henvises til Bemærkninger i Beretningen for ifjor.

Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de egentlig fra Kirkebetjentene fremkomne Anmeldelser fandtes Antallet af *levendefødte Børn* i 1899 at beløbe sig til 10211, \varnothing : 28.84 p. M. af Befolkningen. Fødslernes Antal er som tidligere bemærket gaaet betydeligt ned i de sidste to Decennier; med den samme Fødselskvotient som for 10—20 Aar siden vilde der i de senere Aar være født ca. 300 Børn flere om Aaret end Tilfældet har været.

I % af hele Antallet	Køn		Legitimitet	
	M.	K.	Ægte	Uægte
Levendefødte . . .	50.8	49.2	76.3	23.7
Dødfødte	56.4	43.6	79.9	20.1

Af de levendefødte Børn vare 5192 af Mandkøn 5019 af Kvindekøn, \varnothing : henholdsvis 50.8 og 49.2 pCt. af det samlede Antal, altsaa et mindre Overskud af Drengfødsler end sædvanlig; 7788 vare ægtefødte, 2423 uægtefødte, \varnothing : henholdsvis 76.3 og 23.7 pCt. af det samlede Antal, eller nøjagtig samme Forhold som i 1898. — I Gennemsnit fødtes daglig c. 27.9 Børn.

Foruden disse 10211 levendefødte Børn fødtes 273 dødfødte Børn, 154 af Mandkøn, 119 af Kvindekøn, 218 ægtefødte, 55 uægtefødte. Forskellen mellem levendefødte og dødfødte Børns Forhold med Hensyn til Køn og Legitimitet fremgaar af hosstaaende Sammenstilling.

Efterfølgende Tabel viser Antallet af Vielser, Fødsler og Dødfødsler i 1899, fordelt efter Maaneder, samt Gennemsnitsantallet pr. Dag for hele Aaret og for hver af Aarets Maaneder:

1899	Ægte-skaber		Levendefødte												Dødfødte							
			Mandkøn				Kvindekøn				Ægte-fødte		Uægte-fødte		Tilsammen		Legiti-mitet		Køn		Til-sammen	
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	K.	Ialt	pr. Dag
	Januar . . .	189	6.1	351	104	455	14.7	280	117	397	12.3	631	20.3	221	7.2	852	27.5	16	4	14	6	20
Februar . . .	187	6.7	302	104	406	14.5	288	83	371	13.3	590	21.1	187	6.7	777	27.8	23	2	10	15	25	0.9
Marts . . .	203	6.5	334	103	437	14.1	371	127	498	16.0	705	22.7	230	7.4	935	30.1	24	4	14	14	28	0.9
April . . .	267	8.3	289	101	390	13.0	329	102	431	14.4	618	20.6	203	6.8	821	27.4	23	2	16	9	25	0.8
Maj . . .	413	13.3	337	102	439	14.2	285	104	389	12.5	622	20.1	206	6.8	828	26.7	25	11	24	12	36	1.3
Juni . . .	231	7.7	336	103	439	14.6	308	103	411	13.7	644	21.5	206	6.8	850	28.3	16	7	15	8	23	0.8
Juli . . .	169	5.5	326	105	431	13.9	324	101	425	13.7	650	21.0	206	6.8	856	27.6	11	7	6	12	18	0.6
August . . .	175	5.5	353	98	451	14.5	386	88	474	15.3	739	23.3	186	6.0	925	29.3	17	5	14	8	22	0.7
Septbr. . .	168	5.6	336	101	437	14.5	346	121	467	15.8	682	22.7	222	7.1	904	30.1	20	4	10	14	24	0.8
Oktbr. . .	272	8.3	352	91	443	14.3	314	92	406	13.1	666	21.5	183	5.9	849	27.4	12	2	8	6	14	0.5
Novbr. . .	355	11.8	340	108	448	15.0	304	71	375	12.5	644	21.5	179	6.0	823	27.5	14	4	9	9	18	0.6
Decbr. . .	288	9.3	313	103	416	13.4	284	91	375	12.1	597	19.2	194	6.8	791	25.5	17	3	14	6	20	0.6
	2917	7.0	3969	1223	5192	14.2	3819	1200	5019	13.7	7788	21.3	2423	6.8	10211	27.9	218	55	154	119	273	0.7

Ægteskaberne fordele sig som sædvanlig med et betydeligt større Antal i andet og fjerde Kvartal, paa hvert af hvilke omtrent 31 pCt. af Aaret Vielser falde, medens 1. og 3. Kvartal kun have henholdsvis 20 og 18 pCt.

For *Fødslernes* Vedkommende falder det største daglige Antal paa Marts og September (30.1) det mindste paa Maj og December (henholdsvis 26.7 og 25.5).

I Aaret 1899 afgik 6708 Personer ved Døden, hvorefter Dødelighedskvotienten med den beregnede Gennemsnitsfolkemængde, 354000, bliver 18.95 p. M., altsaa noget højere end de nærmest foregaaende 4 Aar. Herved er medregnet 202 Personer, der ere afgaaede ved Døden paa Byens Hospitaler, men iøvrigt vare hjemmehørende andensteds; fraregnes disse, bliver det samlede Antal Dødsfald 6206, og Dødelighedskvotienten reduceres til 18.38 p. M. — Det daglige Antal Dødsfald, der for hele Aaret i Gennemsnit er c. 18, udgør for første Kvartal gennemsnitlig c. 21, tredje Kvartal c. 19, andet Kvartal c. 17 og fjerde Kvartal c. 16; for Maanederne med højest Dødelighed, Februar, c. 24, August c. 23, for Maanederne med lavest Dødelighed, Oktober, c. 14.

Overskuddet af Fødsler over Dødsfald udgjorde 3503.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)							
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødte		
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Ialt	p. c. af alle Dødsfald i 1 Aar	p. c. af uægte Levende- fødte
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	35.70
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82	
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11	
1880	240000	2159	9.00	8725	36.85	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98	
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30	
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35	
1883	263000	2635	10.01	9822	37.85	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15	
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01	
1885	284000	2578	9.07	10832	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95	
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84	
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81	28.41
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96	
1889	308600	2632	8.52	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40	
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20	
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88	
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49	
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86	
1894	331300	2507	7.57	10064	30.33	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67	
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88	
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52	
1897	345000	2839	8.23	9947	28.88	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25	25.75
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08	23.21
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13	25.13

Af spæde Børn under 1 Aar døde 2021, o: 19.79 pCt. af samtlige levendefødte; denne Aldersklassens forholdsvis høje Dødelighedskvotient skyldes som tidligere berørt til Dels Influenzaepidemien med dens Følgesygdomme, men fortrinsvis Sommerens Koleriepidemi. — Den procentvise Fordeling af Dødeligheden paa de forskellige Aldersklasser, sammenlignet med de tilsvarende Forhold i de nærmest foregaaende Aar, fremgaar iøvrigt af følgende tabellariske Oversigt:

	Under 1 Aar	1—4	5—14	15—64	65 og derover	
1889	32.6	12.6	5.7	32.4	16.7	100
1890	29.5	15.8	6.0	31.4	18.1	100
1891	26.6	13.5	5.2	32.6	21.9	100
1892	28.2	15.1	4.7	32.4	19.6	100
1893	32.3	12.3	5.0	31.6	18.1	100
1894	27.8	12.6	6.0	34.0	19.6	100
1895	29.8	10.4	4.3	35.5	20.0	100
1896	30.1	8.8	3.8	36.0	21.3	100
1897	28.7	8.4	3.7	36.3	22.9	100
1898	27.5	9.8	4.1	36.8	21.8	100
Gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100
1899	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100

Som tidligere berørt var i 1899 Dødeligheden i første Leveaar højere end sædvanlig. Af ovenstaaende Oversigt fremgaar, at denne Aldersklassens Dødelighed udgjorde 30.2 pCt. af den samlede Dødelighed mod gennemsnitlig for de nærmest foregaaende 10 Aar 29.3 pCt., men den forøgede Dødelighed i den spæde Barnealder fremgaar endnu tydeligere ved en Sammenstilling af Dødeligheden i Alderen 0—1 Aar med Fødslernes Antal som i følgende Tabel:

	Levendefødte			Døde i første Leveaar			Do. i % af Levendefødte		
	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt
1877—1886	76259	18244	94503	13166	6514	19680	17.26	35.70	20.33
1887—1896	82092	21288	103380	13633	6049	19682	16.61	28.11	19.04
1897	7667	2280	9947	1127	587	1714	14.70	25.75	17.23
1898	7752	2408	10160	1131	559	1690	14.59	23.21	16.63
1899	7788	2423	10211	1412	609	2021	18.13	25.13	19.79

For København og en Række større udenlandske Byer gives nedenfor en Sammenstilling af Fødslernes og Dødsfaldenes relative Hyppighed i 1899 efter den af „Registrar General“ offentliggjorte „Annual Summary of births, deaths and causes of death in London and other great towns 1899“.

Stæder	Af 1000 Indbyggere		Stæder	Af 1000 Indbyggere	
	fødtes	døde		fødtes	døde
Amsterdam	29.8	15.3	Stockholm	25.4	20.0
Hamborg	30.9	17.5	Paris	23.4	20.2
Rom	22.8	17.5	Wien	29.4	20.6
Kristiania	33.6	17.7	Glasgow	33.1	21.6
Bryssel	23.6	17.9	Buda-Pest	35.5	22.6
New York	—	18.4	München	37.2	25.9
Rotterdam	35.9	18.6	Prag	26.8	24.3
Berlin	25.9	18.7	St. Petersburg	28.1	25.2
København	28.8	18.9	Breslau	34.2	25.4
Dresden	33.1	19.1	Triest	32.3	27.7
Edinburgh	27.6	19.6	Moskow	—	28.5
London	29.4	19.8	Dublin	30.5	30.8

(I „Annual Summary“ opføres København med en Fødselskvotient for 1899 af 29.2 og en Dødelighedskvotient af 19.2; den ikke betydelige Afvigelse fra de virkelige

Tal skyldes den Omstændighed, at Kvotienterne ere beregnede ved Sammendrag af de ikke reviderede Tal i Stadslægens Ugeberetninger).

Paa *Hospitalet* i København døde ialt 2472 Personer, o: cirka 37 pCt. af alle døde, deraf paa Kommunehospitalet 1061 (hvoraf 70 paa Hospitalets forskellige Filialer), paa Blegdamshospitalet 217, Øresundshospitalet 117, Vestre Hospital 1, St. Johannes Stiftelsens Sygehus 300, Almindelig Hospitals Sygeafdeling 207, Ladegaardens Sygeafdeling 27, Frederiks Hospital 240, Fødselsstiftelsen 58 (hvoraf 51 spæde Børn, 3 gynækologiske Patienter), St. Josephs Hospital 124, Dronning Louises Børnehospital 84, Garnisonssygehuset 36.

Mediko-legale Dødsattester, som skulle udstedes ved Selvmord, Dødsfald ved ulykkelige Hændelser samt over Personer, der findes døde, ere i 1899 indkomne i et Antal af 236, omtrent det samme som i de nærmest foregaaende Aar. — Af 87 Selvmord — mod 100 i 1898 — fuldbyrdedes 71 af Mænd, 16 af Kvinder; 5 Mænd og 5 Kvinder afivede sig ved Drukning, 52 Mænd og 7 Kvinder ved Hængning, 7 Mænd og 1 Kvinde ved Skydning, 2 Mænd ved Snitsaar, 3 Mænd og 2 Kvinder ved Gift (deraf 2 ved Karbolsyre, 1 ved Antifebrin, 1 ved Opium, 1 ubekendt), 2 Mænd og 1 Kvinde ved Nedstyrtning.

Som sædvanligt er der i Aarets Løb fundet nogle Lig af nyfødte Børn, der muligvis ere omkomne ved Drab.

Ved ulykkelig Hændelse er der omkommet 163 Personer, 128 Mænd og 35 Kvinder; adskillige af disse ere dog først efter flere Dages Forløb afgaaede ved Døden paa Hospitaler, og i Anledning af saadanne Dødsfald er der kun udstedt 110 medikolegale Dødsattester. Over 40 Personer, der fandtes døde og af hvilke 5 vare vitterlig Drankere eller Individier, som umiddelbart før Døden havde været under stærk paa-virkning af Spiritus, er der ligeledes udstedt medikolegale Dødsattester.

Dødfødte i Staden København, Aaret 1899.

Fostrets Modenheds Grad								Med Tegn til Forraadnelse	Fødselen fuldførtes ved								Totalsum af dødf. Børn					
For tidlig født				Fuldbaaret					Na- turen	Instru- menter		Ven- ding		Frem- træk- ning		Ægte		Uægte		Til- sam- men		
Ægte	Uægte	Ægte	Uægte	M.	K.	M.	K.			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			
52	47	22	13	69	50	11	9	127	110	82	16	6	11	13	17	18	121	97	33	22	273	

Af ovenstaaende Oplysninger om 273 Dødsfødsler i 1899 fremgaar det, at 139 (119 ægtefødte, 20 uægtefødte) Fostre vare fuldbaarne, medens 134 (99 ægtefødte, 35 uægtefødte) vare ufuldbaarne. Af Mandkøn fødtes 154, af Kvindekøn 119, men af de fuldbaarne Fostre vare 80 af Mandkøn, 59 af Kvindekøn, mod henholdsvis 74 og 60 af de ufuldbaarne.

I Sammenligning med det foregaaende Tiaar har Forholdet med Hensyn til Køn og Legitimitet stillet sig saaledes:

af 100 Dødfødte vare:				af 100 fuldbaarne Dødfødte vare:				af 100 ufuldbaarne Dødfødte vare:			
		M.	K.			M.	K.			M.	K.
1889—98		54	46			59	41			50	50
1899		56	44			58	42			55	45
		ægte	uægte			ægte	uægte			ægte	uægte
1889—98		76	24			82	18			70	30
1899		80	20			86	14			74	26

Foruden de Oplysninger om Dødfødslernes Forløb, der fremgaa af Tabellerne, skal der endnu tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger, som i Reglen findes paa Jordemødrenes Anmeldelser om dødfødte Børn: Sædestilling forekom 42 Gange, Fødstilling 18, Knæstilling 1, Tvær- og Skraaleje 17 (deraf 6 med fremfalden Arm), Ansigtstilling 2, Forissestilling 1, Fremfald og Omslyngning af Navlesnoren henholdsvis 16 og 7, forliggende Moderkage 5, snevert Bækken 6, langvarig og besværlig Fødsel 26, Blødning før Fødslen 10, Vesvækkelse 7, Krampe 6, Syfilis 8, anden Sygdom hos Moderen 16, Skræk, Sindsbevægelse 2, Overanstængelse 2, Misfoster 13, habituel Dødfødsel 2, Embryotomi 5 Gange. Tvillingfødsel forekom 9 Gange.

Vaccination. 1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt var der ved Aarets Begyndelse 10200 Portioner animal Lymfe i Behold fra 1898, der fremstilledes i Aarets Løb 122500 Portioner, den indhøstede Vaccine var helt igennem god. Til Vaccination paa Anstalten medgik c. 5000 Portioner, til Podning af Kalve 4925 Portioner, til Laboratorieundersøgelse 1250 Portioner, til fremmede Instituter 200 Portioner; der udsendtes efter Rekvisition fra Læger og forskellige Institutioner 92230 Portioner og havde ved Aarets Udgang 4695 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine gik 925 Portioner til den kommunale Vaccinationsanstalt paa Nørrebro, 5560 Portioner til andre offentlige Institutioner og praktiserende Læger i København, saa at det samlede Vaccineforbrug her Staden beløb sig til c. 11485 Portioner.

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes ialt 3762 Børn, hos 3716 med positivt Resultat, hos 41 uden Anslag (om 5 savnes Oplysning). Paa 11271 Rids kom 10754 Pustler til Udvikling. (o: positivt Resultat hos 98.9 pCt. af de vaccinerede og for 95.4 pCt. af de anbragte Poderids). — Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1899.

2) Den kommunale Vaccinationsanstalt paa Nørrebro har i 1899 været holdt aaben hver Torsdag i Tiden fra 18. Maj til 2. November, hvilken sidste Dag kun benyttedes til at syne de vaccinerede. — Der blev ialt behandlet 947 Individuer (mod 966 ifjor) eller gennemsnitlig 39.4 paa hver Vaccinationsdag. De svagest besøgte Dage vare den 18. Maj (6) og 19. Oktober (1), den stærkest besøgte Dag var den 3. August (113).

Alder i Aar	Drenge	Piger	Sum
0—1	11	8	19
1—2	13	14	27
2—3	45	44	89
3—4	44	41	85
4—5	56	49	105
5—6	54	64	118
6—7	161	155	316
7—8	70	88	158
8—9	6	3	9
Sum.	460	466	926

Børn mellem 3 og 12 Aar.

Der benyttedes kun animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt, og der anvendtes de samme Forholdsregler som i de foregaaende Aar for at undgaa Infektion.

Af de behandlede vare de 926 ikke tidligere vaccinerede alle Børn, hvilke fordele sig paa Aldersklasserne og Kønnene, som vedføjede Skema viser. 1 mødte ikke til Eftersyn, hos de øvrige 925 kom positivt Anslag hos 920. *Det personlige Anslag var altsaa 99.5 pCt.; Ridsanslaget var 97.6 pCt.* Af Komplikationer forekom: Generel Vaccine (2 Gange), tørt papuløst Exanthem paa Armen (1 Gang), Prurigo (1 Gang).

21 Gange foretoges Revaccination hos

I **Københavns Garnison** optraadte i 1899 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme:

Af *epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse* angrebes kun 3 af Hæren og 2 af Søværnet (Vagtskibet Sjælland), hvoraf ingen døde.

Paa Garnisonssygehuset behandledes kun 2 Tilfælde af *Mæslinger*, 51 af *Rødlinger*. For *Skarlagensfeber* behandledes 201, for *Difteri* 151, for *Rosen* 31, for *krupøs Pneumoni* 67, for *Influenza* 159, for *tyfoid Feber* 8, for *Faaresyge* 121 og for *rheumatisk Feber* 109.

Af *Syfilis* forekom 90 Tilfælde, af *venerisk Saar* 61 og af *Gonorrhé* 143.

Karantænevæsenet. Ifølge Meddelelse fra Karantænelægen er der i Aaret 1899 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 4662 Skibe (inklusive Baade, Lystfartøjer og Orlogsskibe), som dels vare forbigaaende dels indgaaende, men alle anmeldelsespligtige. Af disse bordedes paa Inderrheden uden Anmeldelse, dels af Karantænebetjentene, dels af Lægepersonalet 3333 Skibe. Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaede Dampskibe fra udenrigske Steder, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen, ikke medindbefattet Dampskibe til nordre Toldbod, var efter Opgivelse fra Toldvæsenet 3819 Skibe.

I. *Almindeligt Eftersyn.* Foruden de fra Aarets Begyndelse eksisterende Paabud om „Almindeligt Eftersyn“ (Lov af 2. Juli 1880, 2det Afsnit I) af Skibe kommende fra *Ægypten*, Havnene ved *det røde Hav* og Havnene ved *Tonkin* og *Cochinchina* samt *Ostindien*, derunder de Nederlandske Kolonier, blev der den 18. November 1899 paabudt „Almindeligt Eftersyn“ for Skibe fra *Hull* (Variolæ).

Af det Antal Skibe, Mandskab og Passagerer, som ere inspicerede efter nævnte Lov, var 5 Dampskibe og 3 Sejlskibe med 1727 Mands Besætning og 653 Passagerer. Ved Eftersynet af disse fandtes 2 Tilfælde af *Febris typhoidea*, 1 Tilfælde af *Bubo inguinalis* og 1 Tilfælde af *Syfilis* foruden nogle ikke smittende Sygdomme.

II. *Karantæne* blev paabudt fra 18. November 1899 for Skibe kommende fra *Alexandria* og de *portugisiske Havne*.

10 Skibe lagdes i Karantæne og 1 i „Observationskarantæne“.

Fra et af de i Karantæne liggende Skibe indlagdes en Patient paa Øresundshospitalet; Patienten var lidende af millær Tuberkulose og indlagdes den 23. September, døde den 15. Oktober (Obduktion). Uanset, at Lov af 2. Juli 1880 kun hjemler Indlæggelse paa Øresundshospitalet udenfor Karantænetilfælde, maatte Henvisningen til Hospitalet i dette Tilfælde anses vel begrundet i de foreliggende Forhold.

III. Om Patienter, ankommende med Skibe, som ikke var underkastet „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse til Karantænestationen fra 110 Skibe, blandt hvilke fandtes 3 med *Influenza*, 3 med *Febris rheumatica*, 1 med *Ulcus molle*, 6 med *Febris typhoidea* og 7 med *Catarrhus gastrica intestinalis acuta*, 1 med *Malaria*, 1 med *Scabies* og 3 med *Febris continua*, Resten med kirurgiske Lidelser.

Den offentlige Sundhedspleje. Til Oplysning om Tilsynet med den offentlige Sundhedspleje, om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, den offentlige Desinfektion m. m. gives følgende Oversigter.

De af *Kredslægepersonalet* i 1899 udførte Undersøgelser og afgivne Erklæringer, Skøn etc. vare følgende:

	Undersøgelser	Erklæringer
I. <i>Tilsyn med epidemiske Sygdomme</i>	656	688
II. <i>Tilsyn med andre sanitære Forhold</i>	132	122
III. <i>Sundhedskommissionssager</i> vedrørende:		
a) Afløbsforhold og offentlig Renlighed, Vedtægtens Afsnit II og III	170	133
b) Latrinvæsen m. m., Vedtægtens Afsnit IV	112	125
c) Skadelige Næringsveje, Vedtægtens Afsnit V & X	220	226
d) Tilsyn med Næringsmidler, Vedtægtens Afsnit VI	388	1775
e) Boliger, Vedtægtens Afsnit VII & VIII	35	35
f) Smitsom Sygdom, Vedtægtens Afsnit IX	8	8
g) Plejebørnstilsyn, Vedtægtens Afsnit XI	792	1220
h) Andre Forhold	36	43
	2549	4375

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionen tilgaaede Meddelelser giver første Kredslæge følgende Oversigt over Plejebørnsforhold i 1899.

Ved Udgangen af 1898 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 2139 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deriblandt 845, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. — I Løbet af 1899 søgte 555 Personer om Plejetilladelse, deraf 104, der tidligere havde haft Tilladelsen, men af disse toge 26 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 85 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. — Samtidig med at de øvrige 444 erholdt Tilladelsen, udgik af forskellige Grunde i Aarets Løb 825 tidligere tilladte Plejehjem. — Ved Udgangen af 1899 var Antallet af tilladte Plejehjem 1583, deraf 386 (c: ca. 24 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. — I de øvrige 1197 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1359 Plejebørn mod 1505 ved Aarets Begyndelse. Den stedfundne Aftagen af Plejebørnenes Antal skyldes ikke en Aftagen af Antallet af uægte Fødsler, men maa vistnok tilskrives økonomiske Grunde. Plejelønnen har hidtil været for lav; den er nu i Færd med at stige, men først naar denne Stigning er gennemført, vil Plejebørnenes Antal atter tiltage.

Tab. 1.	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds	10	72	7	1	-
2. Kreds	43	154	7	2	1
3. Kreds	51	212	19	5	-
4. Kreds	9	78	11	-	-
5. Kreds	159	299	41	3	-
6. Kreds	114	242	36	6	1
Ialt	386	1057	121	17	2

I Aarets Løb ere 627 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 654 tidligere indregistrerede udgik og 101 døde.

Fordelingen paa Løgekredse og Aldersklasser af de nævnte 1359 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tab. 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds	15	11	28	35	89	90
2. Kreds	25	30	41	83	179	207
3. Kreds	30	67	60	108	265	287
4. Kreds	6	20	31	43	100	98
5. Kreds	49	71	117	153	390	502
6. Kreds	45	75	94	122	336	399
Ialt	170	274	371	544	1359	1583

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 101 (i 1898: 107).

Tab. 3.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn						
	0—1			1—2			3—11			0—1 Aar	1 Aar	2 Aar			3 Aar	4 Aar	5—9 Aar	10—14 Aar		
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.											
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			M.	K.	M.	K.		
Akute Sygd. i Fordøjelsesorg.	2	3	9	9	12	10	23	22	-	-	-	-	-	-	-	-	23	22	45	
Kron. Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Atrofi	1	1	1	2	-	3	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	8
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Brystkatar	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
Kat. Lungebetændelse	-	-	1	-	9	3	10	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	14	4	18
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Lungetuberkulose	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Hjernebetændelse	-	-	-	-	2	1	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	3	5
Krampe	-	-	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
Mæslinger	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Difteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Rosen	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Kron. Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Medf. Syfilis	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Svag fra Fødselen	1	-	2	1	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
Ubekendt Dødsårsag	1	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Ialt	5	4	15	16	29	18	49	38	3	4	3	1	-	-	1	1	-	1	56	45
	9	31	47		87	7	4		-	1	1	1						101		

Henimod Halvdelen af Dødsfaldene skyldtes akute Sygdomme i Fordøjelsesorganerne, særlig den i den varme Sommer fremherskende akute Gastrointestinalkatar.

Tab. 4.	Under 1 Aar															Begge Køn								
	0—1			1			2			3			4				5—9			10—14			Ialt	
	Mnd.			Aar			Aar			Aar			Aar				Aar			Aar			M. K.	
	M.	K.	M.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	M.	K.	M.	M.	K.	M.		M.	K.	M.	M.	K.	M.	M.	K.
Januar	-	-	1	2	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	
Februar	-	-	2	2	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	
Marts	-	-	1	-	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	
April	-	-	1	2	2	1	3	3	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	5	4	9	
Maj	-	-	-	1	4	1	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	9	
Juni	-	-	-	3	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	
Juli	-	1	4	5	-	3	4	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	10	14		
August	-	2	3	3	10	5	13	10	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	14	10	24		
September	4	-	3	1	3	1	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	2	12		
Oktober	-	1	1	-	2	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4		
November	-	-	1	-	3	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5		
December	1	-	-	1	1	-	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6		
Ialt	5	4	15	16	29	18	49	38	3	4	3	1	-	-	1	1	-	-	1	56	45	101		
	9	31	47		87	7	4	-		1	1	1	1	1	1	1	1	1	101					

Dødeligheden er størst i Sommermaanederne og naar navnlig i August en forholdsvis betydelig Højde.

Tab. 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	12 Aar	
													Sum	gsntl.
Sygdomme i Fordøjelsesorganerne	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	731	61
Rakitis, Atrofi, Skrof.	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	429	36
Sygdomme i Respirationsvejene	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	456	38
Hjernesygdomme, Konvulsioner	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	255	21
Infektionssygdomme	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	189	16
Andre og ubekendte Dødsarsager	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	143	12
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	2203	184
Plejebørnenes Antal d. 31. Decbr.	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1899 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 1809 Prøver, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 420 Skrivelser.

Der har været foretaget:

1895 kemiske Undersøgelser

49 mikroskopiske do.

299 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer har været:

A. Vand.

I. Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.

a. Det filtrerede Vandledningsvand 12 Prøver

b. Taget fra Vandværkets Filtre 12 —

c. Taget fra forskellige Søer og Kilder 24 —

II. *Bakteriologisk Undersøgelse.*

d. Det filtrerede Vand, taget fra Vandværket	52 Prøver
e. Taget fra Vandværkets Filtre	52 —
f. Taget fra Husledninger	52 —
g. Taget i Valby	1 —

B. *Fødemidler.**Sød Mælk* (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder	1123 Prøver
Udtaget af Politiet som Staldprøver hos Leverandører	92 —

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder	32 —
--	------

<i>Fløde</i> (Kvalitetsundersøgelse)	35 —
--	------

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Sød Mælk	9 Prøver
Past. sød Mælk	142 —
do. bl. Børnemælk	84 —

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Fløde	36 Prøver
Sød Mælk	182 —
Skummet Mælk	39 —
Bl. Børnemælk	168 —

2 Prøver Fløde og 23 Prøver Mælk holdt *ikke* den nævnte Prøve.

Med 15 Prøver Mælk er der bleven foretaget Forsøg til Bestemmelse af Borsyrens konserverende Evne overfor Mælk.

7 Prøver Mælk undersøgte for Streptokokker, disse forefandtes i 4 af Prøverne. 1 af Prøverne undersøgte tillige for Tuberkelbaciller, som ikke paavistes.

1155 Prøver Mælk og 35 Prøver Fløde undersøgte for Borsyre, som fandtes i 15 Prøver af Mælken, i Mængder fra 0.012 til 0.112 pCt.

Appelsin 1 Prøve, *Kogt Chocolate* 1 Prøve, *Raa Chocolate* 1 Prøve, *Kaffe* 1 Prøve, *Smør* 5 Prøver, *Øl* 11 Prøver.

C. *Undersøgelser for Giftstoffer.*

Julelys 11 Prøver, *Tapetpapir* 34 Prøver.

D. *Andre Undersøgelser.*

Calciumcarbid 5 Prøver, *Kalkpuds* 1 Prøve, *Lyskopier* 18 Prøver, *Mælkepulver* 2 Prøver, *Grundvand* 6 Prøver.

E. *Undersøgelser af Prøver,*

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner i Henhold til Slutningsbestemmelsen i § 11 i Kontrakt af 23. December 1897.

<i>Almindeligt Hospital:</i>	8 Prøver	<i>Margarine</i> (Smørfedt)
do.	8 —	<i>Mælk</i> (Fedt)
do.	1 —	<i>Soya</i> (Giftstoffer)
do.	2 —	<i>Saft</i> (do.)
<i>Kbhvns. Trangs- og Arbejdsanstalt:</i>	3 —	<i>Mælk</i> (Fedt)
do.	3 —	do. (Giftstoffer)
<i>St. Johannes Stiftelse</i>	5 —	do. (Fedt)
do.	1 —	do. (Konserveringsmidler)

Der er bleven undersøgt:

Vand	211	Prøver
Mælk og Fløde	1497	—
Andre Fødemidler	31	—
For Giftstoffer	45	—
Diverse Stoffer	25	—

1809 Prøver.

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller:

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre (H Cl)	Svovlsyre (H ₂ S O ₄)	Fri- og halv-bunden Kulsyre (C O ₂)	Fosforsyre	Kalk (Ca O)	Magnesia (Mg O)
Højeste Indhold	4.480	-	Spor	-	0.686	0.252	1.355	-	1.440	0.274
Laveste do.	3.880	-	Spor	-	0.512	0.185	1.089	-	1.240	0.187

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug: Gram i 10000 Gram											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand	0.018	0.019	0.018	0.018	0.017	0.017	0.015	0.015	0.015	0.015	0.016	0.015
Ufiltreret do.	0.019	0.024	0.023	0.026	0.022	0.024	0.022	0.021	0.021	0.019	0.019	0.021

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i Cub. Cent. af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	45 Prøver	- Prøver	45 Prøver
50—100 —	4 —	- —	3 —
100—500 —	3 —	14 —	4 —
500—1000 —	- —	34 —	- —
over 1000 —	- —	4 —	- —
Ialt	52 Prøver	52 Prøver	52 Prøver

Med de i Aarets Løb foretagne Pladespredninger af det filtrerede Vand er der stadig bleven foretaget Undersøgelse for Tyfus- og Colilignende Kolonier; saadanne ere ikke paaviste.

Indholdet af faste Stoffer og Fedt i Mælken har stillet sig paa følgende Maade:

Faste Stoffer			Fedt		
Indhold i %	Sød Mælk	Skummet Mælk	Indhold i %	Sød Mælk	Skummet Mælk
			0 — 0 ₂	-	1
			0 ₂ — 0 ₄	-	5
			0 ₄ — 0 ₆	-	22
			0 ₆ — 0 ₈	-	3
			0 ₈ — 1 ₀	-	1
9 — 9 ¹ / ₂	1	8	1 — 1 ¹ / ₂	1	-
9 ¹ / ₂ — 10	-	24	1 ¹ / ₂ — 2	10	-
10 — 10 ¹ / ₂	5	-	2 — 2 ¹ / ₂	43	-
10 ¹ / ₂ — 11	8	-	2 ¹ / ₂ — 3	269	-
11 — 11 ¹ / ₂	66	-	3 — 3 ¹ / ₂	575	-
11 ¹ / ₂ — 12	309	-	3 ¹ / ₂ — 4	230	-
12 — 12 ¹ / ₂	470	-	4 — 4 ¹ / ₂	59	-
12 ¹ / ₂ — 13	257	-	4 ¹ / ₂ — 5	11	-
13 — 13 ¹ / ₂	71	-	5 — 5 ¹ / ₂	9	-
13 ¹ / ₂ — 14	14	-	5 ¹ / ₂ — 6	3	-
14 — 14 ¹ / ₂	8	-	6 — 6 ¹ / ₂	4	-
14 ¹ / ₂ — 15	3	-	6 ¹ / ₂ — 7	1	-
15 — 15 ¹ / ₂	2	-			
15 ¹ / ₂ — 16	1	-			
Ialt . . .	1215	32	Antal Prøver . . .	1215	32

For *sød Mælk* har saaledes Indholdet af Faste Stoffer ligget mellem 11¹/₂—13 pCt. i 1036 Prøver o: 85 pCt. af alle Prøverne.

—	—	under	11 ¹ / ₂	—	80	—	7	—	—
—	—	over	13	—	99	—	8	—	—
Fedt	—	mellem	2 ¹ / ₂ —4	—	1074	—	89	—	—
—	—	under	2 ¹ / ₂	—	54	—	4	—	—
—	—	over	4	—	87	—	7	—	—

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende:

Antal Kolonier i 1 Cub. Cent.	Alm. sød Mælk	Past. sød Mælk	Past. blandet Børnemælk
0—10	-	2	67
10—50	-	-	17
100—500	-	2	-
500—1000	-	4	-
1000—5000	-	1	-
5000—10000	-	10	-
10000—20000	-	6	-
20000—50000	-	12	-
50000—100000	-	7	-
100000—1 Mill.	7	66	-
1 Mill.—5 Mill.	1	20	-
5 Mill.—10 Mill.	-	9	-
over 10 Mill.	1	3	-
Ialt . . .	9	142	84

Blodappelsiner. 1 Prøve. Ved Undersøgelse for fremmede Farvestoffer fandtes ingen saadanne (Anilinfarvestoffer eller andre).

Chokolade, kogt, 1 Prøve, undersøgtes for Morfin, som ikke indeholdtes.

Chokolade, raa, 1 Prøve, undersøgtes for fremmede Indblandinger (Mel og fremmede Fedtstoffer o. l.). Ingen saadanne forefandtes.

Kaffe, brændt malet, 1 Prøve, undersøgtes for Arsenik og uorganiske Giftstoffer, hvoraf ingen forefandtes.

Smør. 5 Prøver, som formodedes at være blandede med Margarine, befandtes alle at være ublandet Natursmør. I et Tilfælde var Smøret i stærk fremskreden Harskning.

Øl. 11 Prøver af forskellige Sorter saa vel overgæret som undergæret Øl undersøgtes for Sammensætning.

Julelys. 11 Prøver, grønne og røde, undersøgtes henholdsvis for Arsenik og Zinnober, som ikke indeholdtes i noget af Lysene.

Tapetpapir og Borter. 34 Prøver var alle arsenikfri.

Acetylgas, udviklet af 5 forskellige Sorter *Kalciumkarbid*, tysk (Neuhausen, Rheinfelden), skotsk og norsk (Sarpsborg, Hafslund), undersøgtes for Indhold af Fosforbrinte og Svovlbrinte efter Lunge og Cedercreutz's Methode. Der blev foretaget 4 Forsøg med hver Sort Karbid, og der fremgik heraf en væsentlig Forskel i Renheden af den af de forskellige Sorter udviklede Acetylgas. — Der er bleven foretaget Undersøgelser med den i et saakaldt Heliosapparat udviklede Acetylgas, hvortil benyttedes norsk Karbid (Sarpsborg). Det viste sig, at den udviklede Acetylgas indeholdt betydelig færre Urenheder end den, der udvikledes paa forannævnte Maade af den nævnte Karbidsort, og ved i Forbindelse med Heliosapparatet at anvende en Rensning af Gassen med saakaldt Acagin (Blanding af Chlorkalk og chromsurt Bly) erholdtes Acetylgassen i en meget ren Tilstand.

Kalkpuds, 1 Prøve undersøgtes for Urinbestandele, som ikke paavistes.

Lyskopier, saa vel positive som negative, 18 Prøver, undersøgtes med Hensyn til Holdbarhed overfor direkte Sollys og spredt Dagslys, for Fugtighed og for Luft, indeholdende Forbrændingsprodukter af Gas. Ved disse Forsøg, som fortsattes igennem 3 Maaneder (Juni—August) fandtes det, at de positive Kopier (sorte Linier paa hvid Grund) gennemgaaende holdt sig godt ved de forskellige Behandlinger, medens de negative Kopier (hvide Linier paa blaa eller brun Grund) viste sig mindre holdbare.

Mælkepulver, 2 Prøver bestod af Borsyre.

Vand, som havde samlet sig i en Kælder, formodedes at hidrøre fra en Kloak. I den Anledning blev der til Kloaken sat Fenol og Fuchsin, men da disse Stoffer ikke lod sig paavise i det derefter i Kælderen opsamlende Vand, maatte dettes Oprindelse fra Kloakvandet anses som udelukket.

Under Henvisning til Bemærkningerne i Aarsberetningen for 1897 Side 24, meddeles her i Tilslutning til det foregaaende dels Oplysninger om den fra Sundhedskommissionens Side førte Kontrol med Drikkevand (5. Kredslæge), dels Bemærkninger om Tilsynet med Kødvarer (Veterinærlægen) endvidere Fortsættelse af ifjor paabegyndte Meddelelser om Acetylgassens Forbrændingsprodukter (1. Kredslæge), om de almindeligst forekommende Ølsorters Ekstraktindhold (5. Kredslæge) m. m.

Acetylenets Forbrændingsprodukter.

De i Stadslægens Aarsberetning for 1898 omtalte Undersøgelser af Acetylen ere fortsatte i det forløbne Aar. Hensigten har været dels at inddrage flere Karbid-sorter under Undersøgelsen dels at søge oplyst, hvorvidt Brugen af et af de for Tiden

almindeligst anvendte Apparater giver Anledning til nogen Forurening af Luften, som kan antages at have sanitær Betydning, og i saa Fald, hvorvidt det er muligt paa betryggende Maade at rense Acetylenet ved de nu brugelige Renselsesmidler.

Den stærkt opblomstrende Karbidindustri har i de sidste Aar bragt en Mængde forskellige Produkter frem paa Markedet, idet talrige Fabriker ere opstaaede paa Steder, hvor tilstrækkelig Vandkraft har kunnet skaffes tilveje. Foruden svenske og tyske ere forskellige østerrigske (fra Bosnien), skotske og norske Produkter komne i Handelen. I Sundhedskommissionens Laboratorium er siden forrige Beretning 5 forskellige Karbidsorter undersøgte, nemlig tysk (Rheinfelden og Neuhausen), skotsk og norsk (Hafslund og Sarpsborg). Undersøgelsen gav følgende Resultat:

Nr.	Karbid	Fosforbrinte (H ₃ P)		Svovlbrinte (H ₂ S)		I Acetylenet Rumfangsprocent	
		Gram pr. 1 Kilo Karbid	CC pr 300 Liter Acetylen	Gram pr. 1 Kilo Karbid	CC pr. 300 Liter Acetylen	Fosforbrinte	Svovlbrinte
1	Rheinfelden	0.033	21.78	0.085	56.10	0.0073	0.187
2	do.	0.025	16.50	0.114	75.24	0.0055	0.0251
3	do.	0.027	17.82	0.054	35.60	0.0059	0.0118
4	do.	0.045	29.70	0.057	37.60	0.0099	0.0125
5	Neuhausen	0.048	31.68	0.069	45.54	0.0106	0.0152
6	do.	0.045	29.70	0.088	58.08	0.0099	0.0193
7	do.	0.039	25.74	0.215	141.90	0.0085	0.0473
8	do.	0.042	27.72	0.114	75.24	0.0092	0.0251
9	Skotsk	0.114	75.24	0.190	125.40	0.0251	0.0418
10	do.	0.123	81.18	0.257	169.62	0.0272	0.0565
11	do.	0.087	57.42	0.188	124.08	0.0191	0.0413
12	do.	0.112	73.92	0.255	168.30	0.0248	0.0561
13	Hafslund	0.096	63.36	0.143	94.38	0.0211	0.0315
14	do.	0.075	49.50	0.147	97.02	0.0165	0.0323
15	do.	0.087	57.42	0.102	63.30	0.0191	0.0211
16	do.	0.093	61.38	0.114	75.24	0.0205	0.0251
17	Sarpsborg	0.060	39.60	0.183	120.78	0.0132	0.0402
18	do.	0.069	45.54	0.346	228.36	0.0151	0.0761
19	do.	0.054	35.64	0.175	115.50	0.0118	0.0385
20	do.	0.051	33.66	0.371	244.86	0.0112	0.0816

Mængden af Fosforbrinte var herefter mindst i Acetylen, som var udviklet af Karbid fra Rheinfelden, gennemsnitlig i Rumfangsprocent 0.072, størst i Acetylen af skotsk Karbid, i et Forsøg 0.0272, gennemsnitlig 0.0240 pCt. Af Svovlbrinte fandtes mindst i Acetylen af Karbid fra Rheinfelden, gennemsnitlig 0.0170 pCt., størst i Acetylen af Karbid fra Sarpsborg, i et Forsøg 0.0816, gennemsnitlig 0.0591 pCt.

Forsøgene foretoges ved Hjælp af et til Laboratoriebrug sammensat Apparat under Anvendelse af den af *Lunge* og *Cederkreutz* angivne Methode.

For at komme den praktiske Anvendelse saa nær som muligt blev Laboratoriet sat i Stand til at foretage yderligere Forsøg med et transportabelt Acetylenapparat, „Helios“, af en Konstruktion, som nu almindelig benyttes. Gassen udvikles ved, at Kalciumkarbidet tilføres Vandet gennem en Kanal, som udmunder under Vandets Overflade; Gassen opfanges under en Gasometerklokke og fordeles fra denne til Gasblussene. Til Forsøgene anvendtes norsk Karbid (Sarpsborg), som skal være den for Tiden almindeligst benyttede Karbidsort.

Nr.	Karbid	Fosforbrinte (H ₃ P)		Svovlbrinte (H ₂ S)		I Acetylenet Rumfangsprocent	
		Gram pr. 1 Kilo Karbid	C C pr. 300 Liter Acetylen	Gram pr. 1 Kilo Karbid	C C pr. 300 Liter Acetylen	Fosforbrinte	Svovlbrinte
21	Sarpsborg	0.060	39.60	0.0095	6.27	0.0132	0.0021
22	do.	0.040	26.40	0.0080	5.28	0.0088	0.0017
23	do.	0.036	23.76	0.0088	5.81	0.0079	0.0019
24	do.	0.038	25.08	0.0066	4.36	0.0083	0.0014

Kun i et af disse Forsøg (Nr. 21) indeholdt Acetylenet lidt over 0.01 pCt Fosforbrinte, hvilket opstilles som den Grænse, der ikke bør overskrides, naar dette Belysningsmiddel anvendes i lukkede Rum. I de øvrige Forsøg var Indholdet mindre, end man af de tidligere Laboratorieforsøg med samme Karbid (Nr. 17—20) turde vente, om end ikke saa lavt som ønskeligt. Indholdet af Svovlbrinte maa betegnes som forsvindende og uden sanitær Betydning.

Den næste Opgave, som blev stillet Sundhedskommissionens Laboratorium, var at undersøge, hvorvidt der ved Brugen af et af de i Praxis benyttede Renselsmidler opnaas et saadant Resultat, at dette Belysningsmiddel uden nogensomhelst sanitær Ulæmpe kan anvendes i lukkede Rum. Vel er det ikke udelukket, at enhver Ulæmpe kan fjernes ved Valg af Karbid af god Kvalitet, men de hidtil undersøgte Karbidsorter fandtes ikke saa rene, at Renselse af Acetylenet før Antændelsen skønnedes overflødig. For at binde den i Acetylenet indeholdte Ammoniak anvendes almindelig fortyndede Syrer som Renselsmiddel, hvorimod man imod Fosfor- og Svovlforbindelserne hyppigst har anvendt Klorkalk. Ved dette Renselsmiddel har dog hidtil klæbet den Ulæmpe, at der kunde dannes frit Klor, hvilket medfører Explosionsfare, men dette undgaas ved en nu meget benyttet Renselsesmasse, saakaldt Acagin, som er en Blanding af Klorkalk og kromsurt Bly. Nogle Forsøg, under hvilke dette Renselsmiddel var anbragt i en mellem Gasudvikleren og Gasometret indskudt Renser, gav følgende Resultat:

Nr.	Karbid	Fosforbrinte (H ₃ P)		Svovlbrinte (H ₂ S)		I Acetylenet Rumfangsprocent	
		Gram pr. 1 Kilo Karbid	C C pr. 300 Liter Acetylen	Gram pr. 1 Kilo Karbid	C C pr. 300 Liter Acetylen	Fosforbrinte	Svovlbrinte
25	Sarpsborg	0.0015	0.99	0.0027	1.78	0.00033	0.00059
26	do.	0.0020	1.32	0.0020	1.32	0.00044	0.00044
27	do.	0.0006	0.40	0.0012	0.79	0.00013	0.00026
28	do.	0.0009	0.59	0.0013	0.86	0.00020	0.00029

Rensningen viste sig saaledes særdeles virksom. Fosforbrinten blev ved den nedsat til henved $1_{.50}$ af den Mængde, som fandtes i Forsøgene Nr. 21—24, Svovlbrinten til omtrent $1/6$. Forbrændingsprodukterne af en saaledes rensset Acetylen kan ikke anses for at frembyde nogensomhelst sanitær Fare.

Bemærkninger om Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign. i København i 1899.

1. Sundhedspolitiets Kontrol med Slagter- og Høkerbutikker, med Kød ankommet til Jærnbanestationerne, Gæstgivergaarde o s. v.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømt Bøder	Bødernes Størrelse	Rapporter over fordærvede eller sygeligforandrede Næringsmidler
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere			
Januar .	305	668	736	1286	8	15	8	9	49 Kr.	18
Februar	301	664	725	1279	6	21	3	10	96 —	16
Marts . .	300	666	673	1379	10	16	6	14	112 —	15
April. . .	303	680	779	1377	14	8	5	14	46 —	15
Maj . . .	301	677	807	1590	15	14	8	12	108 —	21
Juni . . .	307	670	975	1579	12	8	4	7	80 —	13
Juli . . .	303	657	889	1459	18	21	6	3	53 —	41
August .	303	651	857	1668	19	17	5	2	14 —	36
Septbr. .	301	649	791	1519	9	14	2	-	- —	23
Oktbr. . .	305	655	858	1579	17	15	6	3	18 —	31
Novbr. . .	310	656	739	1370	14	16	8	5	36 —	31
Decbr. .	312	654	797	1444	1	9	1	2	13 —	8
Tilsam. .			27155		143	174	62	77	625 Kr.	268
						379				

Den sidste Rubrik i ovenstaaende Skema omfatter det Antal Gange, der enten er beslagnagt Kødvarer, som ved Syn og Lugt fandtes at være undergaaede saadanne Forandringer, at de maatte anses for utjenlige til Menneskeføde, eller Kødvarer, der endnu ikke vare fremstillede paa Kødkontrolstationen, men ved Politiets Undersøgelse gav Anledning til Formodning om, at de vare utjenlige til Menneskeføde paa Grund af sygelige Tilstande.

2. *Kontrollen med de indenbys Svineslagterier.*

Af saadanne har der kun været et i Virksomhed i 1899. Af nedenstaaende Skema vil Kontrollens Resultater fremgaa:

Antal levende Svin tilførte Slagteriet	Antal slagtede Svin tilførte Slagteriet	Kasserede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjarter	Lunger	Levre			Hjarter	Lunger	Levre
10020	790	-	-	55	192	157	5	2	46	46	35

3. *Kontrollen med de udenbys Pølsefabrikker.*

Af saadanne Fabrikker have 8 været underkastede Sundhedskommissionens Kontrol. Resultatet af denne ses af nedenstaaende Skema:

Kød, Organer og Tarme, tilført Fabrikkerne i 1899.

Heste-Kroppe	Oxe-Kroppe	Stk. Oxekød til Vægt	Kalve-Kroppe	Faare-Kroppe	Svine-Kroppe	Spæk	Oxe-talg	Hjerte-slag: Lunger Levre Hjerter	Svine-levre
87 $\frac{1}{2}$	3058	114471 \bar{u}	7391 $\frac{3}{4}$	4749 $\frac{1}{4}$	758 $\frac{1}{2}$	191432	12917	3281	9501

Kasseret Kød, Organer, Tarme i 1899.

	Kasseret Kød af								Kasseret Slagteaffald		
	Heste-Kroppe	Oxe-		Kalve-		Faare-		Svine-		Hjerte-slag: Lunger Levre Hjerter	Tarme og andet Indhylningsstof
		Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}		
Tuberkulose . .	-	28 $\frac{1}{4}$	3875	10	-	-	-	2	-	740	11
Andre Aarsager	5	62 $\frac{1}{2}$	295	180 $\frac{1}{2}$	3	9	25	11	10	31	4
Ialt . . .	5	90 $\frac{3}{4}$	4170	190 $\frac{1}{2}$	3	9	25	13	10	771	15

Ved Trikinundersøgelsen fandtes 2 Svin lidende af Trikiner.

4. Kontrollen med de udenbys Svineslagterier.

I 1899 har 6 Provinssvineslagterier haft Sundhedskommissionens Tilladelse til at indføre Indmad og Affald til København paa visse nærmere Betingelser, hvoraf her kun skal nævnes, at Kontrollen i sin Helhed foreløbig blot tilsigter, at de fra Slagterierne hertil indførte Produkter tilfredsstillende de samme Fordringer, der stilles til alt andet her til København indført Kød, og saaledes blandt andet ogsaa passerer den herværende Kontrol paa Kødkontrolstationerne.

Kontrollens Virksomhed i de 6 Slagterier ses af nedenstaaende Tabel:

Antal levende Svin tilførte Slagterierne	Antal slagtede Svin tilførte Slagterierne	Kasserede paa Grund Tuberkulose						Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande					
		Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal				Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			
				Hjerter	Lunger	Levre	Nyrer			Hjerter	Lunger	Levre	Nyrer
225867	3	75	1254	1057	2633	3003	260	40	133	2121	1906	749	210

Paa et enkelt Slagteri, hvor der af de slagtede Svin undersøgtes 1233 Svin for Trikiner, fandtes 2 Svin lidende af saadanne.

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

Antal spiredygtige Kim i 1 Kubikcentimeter Vand.

	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Vandværket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Middeltal af to Kulturer i Gelatine									
Januar	160	825	985	1	10	11	1	17	18
	180	982	1162	1	13	14	3	57	60
	218	1252	1470	1	14	15	-	21	21
	78	702	780	-	13	13	1	16	17
Februar	78	597	675	-	6	6	1	20	21
	80	828	908	1	11	12	4	44	48
	40	470	510	1	8	9	1	14	15
	82	495	577	4	30	34	3	15	18
Marts	68	567	635	-	12	12	1	67	68
	33	282	315	-	9	9	1	11	12
	32	328	360	-	8	8	1	20	21
	39	509	548	-	16	16	1	25	26
April	45	435	480	-	10	10	1	20	21
	57	400	457	1	10	11	2	15	17
	47	298	345	3	61	64	2	27	29
	84	441	525	3	17	20	3	40	43
Maj	40	545	585	-	10	10	-	8	8
	40	381	421	-	13	13	2	21	23
	40	732	772	-	14	14	2	9	11
	39	466	505	1	5	6	2	25	27
Juni	185	740	925	1	11	12	-	9	9
	73	534	607	4	86	90	1	54	55
	40	485	525	2	30	32	1	25	26
	147	670	817	-	13	13	2	30	32
Juli	80	415	495	forulykket			1	20	21
	80	468	548	1	14	15	2	42	44
	54	561	615	1	21	22	3	40	43
	56	435	491	1	56	57	3	222	225
August	42	810	852	3	6	9	3	26	29
	12	370	382	-	5	5	1	21	22
	27	176	203	-	8	8	1	10	11
	52	663	715	1	12	13	-	19	19
September . . .	68	525	593	1	12	13	2	25	27
	37	435	472	1	14	15	1	16	17
	44	421	465	1	7	8	1	11	12
	83	547	630	3	11	14	2	21	23
Oktober	54	448	502	-	24	24	-	9	9
	47	433	480	-	7	7	-	22	22
	96	576	672	-	8	8	1	26	27
	112	615	727	3	11	14	1	20	21
November . . .	38	637	675	1	8	9	forulykket		
	120	710	830	1	7	8	2	16	18
	70	560	630	1	9	10	-	16	16
	78	442	520	18	92	110	2	33	35
December . . .	84	861	945	2	19	21	2	37	39
	76	854	930	1	9	10	1	8	9
	97	810	907	1	13	14	2	24	26
	54	756	810	1	7	8	-	20	20

I Aaret 1899 har Vandforbruget været 11128500 Kubikmeter (84576300 Tdr.) Det gennemsnitlige Forbrug pr. Døgn c. 30500 M³ eller 86,4 Liter pr. Individ i Døgnet. (I 1898 var Forbruget c. 10276700 M³ i Aaret, 28200 M³ i Døgnet og 81 Liter pr. Individ i Døgnet).

Aarets største Dagforbrug falder paa den 15. Juli med 44700 M³ og det mindste paa 25. December med 15565 M³.

Vandets Kvalitet er stædse den samme; det hele Kvantum skaffes frem gennem artesiske Boringer og er ved Fremkomsten kimfrit. Vandets kemiske Konstitution, som undersøges 12 Gange aarlig, er uforandret. Paa Grund af Transporten gennem de indtil 2½ Mil lange lukkede Ledninger, og som Følge af den ved et Jernindhold af c. 3 milligram pro Liter nødvendiggjorte Iltning og Filtrering, har Vandet ved Ankomsten til Filtrene et Bakterieindhold paa 4—800 pro Ccm., Det efter Filtreringen distribuerede Vand, som tilføres samtlige Byens Beboelseslejligheder, indeholder, som foranstaaende Tabel viser, kun meget faa Kim — under 30 pro Ccm. Kjøbenhavns Vand er saaledes, *hvad Infektionsmuligheden angaar, saa at sige idealt*, og det ydes i enhver Beboelseslejlighed i en Renhedstilstand, af en Velsmag og Kølighed, som ikke overgaas af nogen større By.

Øundersøgelser.

Sundhedskommissionen har i 1899 ladet foretage en systematisk Undersøgelse af de mest brugte her tillands producerede saavel skattefrie som skattepligtige Ølsorter

Løbe Nr.	Øllet var solgt som:	Pris Øre	Vægtfylde 15° C.	I 100 Gram			Urtens Styrke beregnet	Extraktbestanddele			
				Alkohol Gram	Extrakt Gram	Vand Gram		Mal-tose Gram	Dex-trin, Gum-mi etc. Gram	Ægge-hvide-stoffer Gram	Aske-be-stand-dele Gram
1	Prima Hvidtøl 1/1 Fl.	9	1.0385	1.20	10.57	88.23	12.97	5.51	4.26	0.64	0.16
2	Hvidtøl Nr. 1 —	8	1.0288	1.16	8.46	90.38	10.77	4.62	3.23	0.47	0.14
3	do. - 2 —	6	1.0211	1.16	6.36	92.48	8.69	3.31	2.60	0.33	0.12
4	Skibsøl Nr. 2 —	6	1.0079	0.67	2.58	96.75	3.93	0.21	2.11	0.18	0.08
5	do. - 1 —	8	1.0156	1.17	4.58	94.25	6.92	1.99	2.21	0.27	0.11
6	do. - 2 —	6	1.0092	0.88	2.76	96.36	4.52	0.99	1.50	0.19	0.08
7	Hvidtøl Nr. 1 —	8	1.0246	1.65	7.08	91.27	10.34	4.21	2.28	0.45	0.14
8	do. - 2 —	6	1.0185	1.41	5.41	93.18	8.24	3.09	1.88	0.32	0.12
9	do. - 1 —	8	1.0230	1.65	6.97	91.38	10.27	3.27	3.08	0.50	0.12
10	do. - 2 —	8	1.0170	1.41	5.10	93.49	7.92	2.22	2.39	0.38	0.11
11	Skibsøl - 1 —	8	1.0115	1.84	3.88	94.28	7.51	0.86	2.54	0.37	0.11
12	do. - 2 —	8	1.0073	1.30	2.34	96.36	4.94	0.54	1.48	0.23	0.09
13	Dobbeltøl 1/2 Fl.	14	1.0586	2.16	15.13	82.71	19.45	9.19	4.59	1.06	0.29
14	do. —	14	1.0486	2.75	13.56	83.69	19.06	5.22	7.31	0.78	0.25
15	Porter —	15	1.0319	5.27	10.56	84.17	21.10	2.53	6.84	0.89	0.30
16	Lagerøl —	10	1.0155	4.18	6.03	89.79	14.39	1.22	3.99	0.61	0.21
17	Pilsnerøl —	10	1.0143	3.30	5.39	91.31	11.96	1.10	3.73	0.38	0.18
18	Porter —	15	1.0336	4.51	10.60	84.89	19.62	2.17	7.42	0.71	0.30
19	Lagerøl —	10	1.0127	4.44	5.34	90.92	14.22	0.80	3.98	0.36	0.20
20	Pilsnerøl —	10	1.0088	4.21	4.32	91.47	12.74	0.57	3.25	0.32	0.18
21	Lagerøl —	10	1.0117	4.44	5.02	90.54	13.90	1.26	3.00	0.55	0.21
22	Pilsnerøl —	10	1.0081	4.02	3.94	92.04	11.98	0.96	2.44	0.36	0.18
23	Kroneøl —	8	1.0318	1.45	8.81	89.74	11.71	4.53	3.51	0.58	0.19
24	Kronepilsner —	8	1.0250	1.64	7.20	91.16	10.48	4.28	2.39	0.40	0.13
25	Münchenerøl (ikke ægte) —	—	1.0110	4.51	4.71	90.78	13.73	1.22	2.72	0.55	0.22
26	Münchenerøl (ikke ægte) —	—	1.0125	4.44	5.18	90.38	14.06	1.42	2.96	0.59	0.21
27	Lagerøl —	—	1.0131	4.24	5.23	90.53	13.71	1.33	3.18	0.50	0.22
28	Ægte Maltøl —	—	1.0688	1.51	17.84	80.65	20.86	7.58	9.20	0.76	0.30
29	Maltextraktøl —	—	1.0638	1.58	16.62	81.80	19.78	6.20	9.49	0.67	0.26
30	Prima Hvidtøl Skattefrit —	—	1.0342	1.50	9.45	89.05	12.45	3.27	5.56	0.43	0.19
31	Lagerøl —	—	1.0318	4.36	5.54	90.10	14.26	0.84	4.04	0.44	0.22

dels for at efterspore mulige Misbrug ved Fremstillingen, dels ogsaa for at kunne have paalidelige Analyser til Sammenligning ved eventuelle senere Undersøgelser af hjemligt Øl. Ovenfor findes under et Løbenummer, som refererer til de respektive Produktionssteder, de paa Sundhedskommissionens Laboratorium foretagne Prøver, som ikke have givet nogen Grund til at antage Misligheder ved Brygningen noget Sted.

I Løbet af 1898 fremkom to ikke uvæsentlige Tilføjelser til den for Hovedstaden gældende Sundhedsvedtægt, nemlig 1) et af Kommunalbestyrelsen paa Sundhedskommissionens Initiativ vedtaget og af Justitsministeriet under 28. Maj 1898 stadfæstet Tillæg til Sundhedsvedtægten vedrørende *Bagerier og Brødudsalg* og 2) en af Sundhedskommissionen under 15. Juni 1898 udstedt Bekendtgørelse, indeholdende Forskrifter for Indretning af *Etagekøkkener*. Da Pladsforholdsne ikke tillod at optage dem i Aarsberetningen for ifjor, gengives de i indeværende Aar.

Det under 28. Maj 1898 stadfæstede Tillæg til Sundhedsvedtægten har følgende Indhold.

Bestemmelser vedrørende Bagerier og Brødudsalg.

I. Almindelige Bestemmelser.

§ 1. Bagerier, hvorved i denne Vedtægt ogsaa forstaaes Konditorier, Kagebagerier, Biskuitfabrikker og deslige, saavel som Udsalgssteder af Brød eller Kager, staa under Sundhedskommissionens Tilsyn, og de specielle Paalæg, denne i Overensstemmelse med denne Vedtægt maatte give, skulle uvægerlig følges.

§ 2. I Bagerier og Udsalgssteder af Brød eller Kager skal iagttages Renlighed saavel med Hensyn til Lokaler, Gaardspladser og Redskaber som med Hensyn til de der beskæftigede Personer og deres Paaklædning samt Varernes Tilberedning og Behandling.

§ 3. Personer, der lide af smitsomme eller modbydelige Hudsygdomme eller af vædskende Saar, eller som have urene eller medikamentelle Forbindinger paa Arme eller Hænder, maa ikke arbejde i Bagerier eller være beskæftigede med Salg eller Transport af Brød. Ej heller maa Personer, der lide af smitsomme Sygdomme, arbejde i Bagerier eller være beskæftigede med Salg eller Transport af Brød, medmindre der fremskaffes Lægeattest for, at der ikke er Fare for Overførelse af Smitte gennem Brødet.

§ 4. For Overtrædelse af de Bestemmelser, som angaa personlige Forhold, er foruden vedkommende Person ogsaa Bageriets eller Forretningens Indehaver ansvarlig, naar den stedfundne Overtrædelse kan lægges ham til Last.

§ 5. Et Eksemplar af denne Vedtægt skal findes ophængt i ethvert Bageri og Udsalgssted af Brød eller Kager.

Ved Henvendelse i Kjøbenhavns Politis 3dje Afdeling erholdes udleveret uden Betaling Eksemplarer af Vedtægten og af den i § 21 omtalte Plakat.

II. Bagerier.

Lokalet.

§ 6. Intet Bageri maa for Fremtiden indrettes, førend Planerne til det ere godkendte af Sundhedskommissionen.

Det paases herved, at følgende Bestemmelser iagttages:

Der skal være tilstrækkelig Adgang for Dagslys og Luft.

Højden mellem Gulv og Loft maa ikke være under $4\frac{1}{2}$ Alen.

Gulvet maa ikke ligge mere end $1\frac{1}{2}$ Alen under Jorden.

De egentlige Arbejdsrum skulle indeholde mindst 400 Kubikfod for hver beskæftiget Arbejder.

I Bagerier, hvor flere Arbejdere ere beskæftigede, skal der indrettes særskilt Vaske- og Omklædningsrum udenfor det Lokale, hvori Tilberedning af Dejj, Baging og Opbevaring af Brød finder Sted.

§ 7. Naar et gammelt Bageri undergaar en større Ombygning, komme Reglerne i § 6 til Anvendelse.

For alle Bagerier gælde følgende Bestemmelser:

Gulvene skulle, hvor ikke Sundhedskommissionen tillader Afvigelser, være af et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.

Lofter eller Vægge maa uden Sundhedskommissionens Tilladelse ikke være af upudsede Bræder.

I Bagerilokaler eller sammes umiddelbare Nærhed skal der, naar Kloakforholdene tillade det, findes mindst een med Afløb forsynet Vaske-kumme til Afbenyttelse for Personalet.

§ 8. Arbejdslokalerne skulle daglig renses og mindst en Gang om Maanedn gøres grundig rene.

Hvor Vægge og Lofter ere kalkpudsede, skulle de hvidtes mindst 2 Gange om Aaret.

De ved Driften af et Bageri benyttede Redskaber skulle daglig rengøres.

Samlebrønde i Bagerilokalerne, Kloakbrønde i Bageriets Gaard, Viskeballer samt Ende- og Sidetræbeholdere, skulle renses og udskylles daglig.

Faste Vandbeholdere i Bagerilokaler skulle være dækkede med tæt sluttende Laag.

§ 9. Der skal i Arbejdslokalerne være anbragt Spyttbakker, fyldte med vaadt Sand eller lign., i passende Antal.

Ingen maa have Sovested i de til Bageri benyttede Lokaler, og for saa vidt Soverum findes umiddelbart op til disse, maa Dørene til Soverummene aldrig staa aabne.

For enhver Arbejder, hvem Natteleje er anvist i Soverummet, skal findes en Seng.

§ 10. Tørreovne maa ikke benyttes til Tørring eller Desinfektion af Sengetøj, Gangklæder eller lignende.

§ 11. Lokalerne skulle saa vidt muligt holdes fri for Rotter, Mus og andet Utøj, for hvilke det dog ikke er tilladt at henstille noget for Menesket giftigt Stof i de Lokaler, hvor Brødtilvirkningen foregaar eller Raamaterialier opbevares.

Fjerkræ skal holdes borte fra Bagerilokaler og Bagerigaarde.

Driften.

§ 12. Under Arbejdet i Bageriet skulle Arbejderne være iførte rent Tøj af et Stof, der let kan vaskes, samt være forsynede med Lommetørklæder.

Før Arbejdets Paabegyndelse og saa ofte Renlighedshensyn kræve det, skulle de vaske Hænderne.

§ 13. Det er ikke tilladt i Arbejdslokalerne at spytte paa Gulvene.

§ 14. Brug af Røg-, Snus- og Skraatobak i Arbejdslokalerne er forbudt.

§ 15. Dejj maa ikke æltes med Fødderne.

§ 16. De i Bagerierne benyttede Raastoffer skulle opbevares i renlige Rum og paa en til Varenes Art passende Maade. De skulle være af en saadan Beskaffenhed, at deres Anvendelse ikke kan medføre nogen Fare for Sundheden, og for saa vidt de

ikke tilfredsstillende denne Fordring, skulle de ved Sundhedskommissionens Foranstaltning og paa vedkommendes Bekostning tilintetgøres eller paa anden Maade uskadeliggøres.

Hverken Raamaterialier eller det færdige Produkt maa henstilles i Porte eller paa Trapper og Gange, som ere til fælles Afbenyttelse for Husets Beboere, og navnlig heller ikke i Nærheden af Latriner og Pissoirs. Henstilling i Gaarde er kun tilladt paa en saadan Maade, at Produktet er beskyttet mod Forurening.

§ 17. Mineralske Olier maa ikke benyttes til Bagning af Brød eller Kager.

§ 18. Brød og Kager maa kun transporteres i lukkede Vogne eller dækkede Beholdere og skal i det hele behandles med saa stor Renlighed som muligt.

III. Udsalgssteder.

§ 19. Skrift- eller Tryk-Makulatur maa ikke anvendes til Indpakning af Brød eller Kager.

§ 20. Sundhedskommissionen kan forbyde Forhandling af Brød eller Kager sammen med Varer, der paa sundhedsfarlig Maade kunne forurene Brødet eller Kagerne.

§ 21. I ethvert Lokale, hvor Brød eller Kager forhandles, skal paa et iøjnefaldende Sted være ophængt en trykt Plakat med følgende Paaskrift: „Publikum anmodes om ikke at berøre det udstillede Brød“.

Som det ses, gives der her paa flere Punkter ret indgribende Bestemmelser, og navnlig betegner Tillæget et overordentlig stort Fremskridt i Forhold til den tidligere Tingenes Tilstand, da Vedtægten ikke gav Sundhedskommissionen nogensomhelst Hjemmel til at skride ind overfor de iøjnefaldende Mangler ved adskillige mindre Bageriers Indretning og Drift eller overfor den utrolige Mangel paa Renlighed, som ikke saa ganske sjældent lod sig paavise. De gavnlige Følger af det ovenfor gengivne Vedtægtstillæg lade sig allerede nu paa mange Punkter paapege.

De af Sundhedskommissionen under 15. Juni 1898 (i Henhold til Bygningslovens § 59 og Sundhedsvedtægtens § 17) udfærdigede „Forskrifter til Iagttagelse ved Anbringelse af Latriner i en Bygnings Etage“ ere saalydende:

„I. **Etageklosetter**, til Brug for en enkelt Husstand, kunne indrettes som Luftklosetter eller Vandklosetter paa følgende Vilkaar:

a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre end 10 Kvadratfods Gulvareal, skal have tilstrækkeligt Lys, som Regel direkte Lys fra Gade, Gaard eller Lysgaard af mindst 100 Kvadratfods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue enten skal være indrettet til at aabnes eller forsynet med en Trækrude.

Undtagelsesvis vil indirekte Lys kunne tillades f. Eks. gennem et fast Vindue, af ikke under 2 Kvadratfods Størrelse i Lysningen, til en lys Trappegang, gennem Glasvæg til et lyst Badeværelse eller lignende, derimod ikke ved Vindue til Køkken, Spisekammer eller Pige-kammer, med hvilke Lokalteter Klosetrummet heller ikke ved Dør maa staa i direkte Forbindelse.

I Nybygninger kan indirekte Lys til Klosetrummet dog kun tillades, hvor særlige Foranstaltninger ere truffene til Sikring af Luftfornyelsen.

Klosetrummets Gulv skal for Luftklosetters Vedkommende, hvor det ikke er udført af et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale, være belagt med en langs Kanten ombøjet Blyplade af mindst $\frac{1}{8}$ Tommes Tykkelse eller med et andet af Sundhedskommissionen godkendt Materiale. For Vandklosetters Vedkommende kan Trægulv

tillades, naar det er forsvarligt tættest i Fugerne og derefter oliemalet, fernisseret, beklædt med Linoleum eller lignende.

Klosetrummets Vægge skulle være opførte af eller beklædte med et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale, eller i ethvert Fald oliemalede eller fernisserede.

b. For Luftklosetters Vedkommende maa *Beholderne* for de faste Ekskrementer ikke have over $\frac{3}{4}$ Kubikfods Rumfang. Selve Klosettet skal være let flytteligt.

c. Vandklosetters *Skyllecisterner*, *Kummer* og *Afløb* saa vel som Afløb fra Luftklosetter, hvor Urinen fra disse direkte afledes til Gadens Kloak, skulle, efter forudgaaende Anmeldelse for Vej- og Kloakvæsenet, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger og for Vandtillægnings Vedkommende under Iagttagelse af de særlige Bestemmelser, der fastsættes af Magistraten.

d. *Ventilationen* af Luftklosetter udføres i Overensstemmelse med Forskrifterne i Bygningslovens § 47.

For *Vandklosetters* Vedkommende tilvejebringes Luftfornyelsen i Klosetrummet gennem en Aabning af ikke under 16 Kvadrattommers Størrelse til et op over Tagryggen ført Aftræksrør, der, naar det ligger ved Siden af et i det mindste til Tider opvarmet Skorstensrør eller der træffes særlige Foranstaltninger til at sikre Luftfornyelsen (ved Anbringelse af elektriske Ventilatorer, Appelblus o.l.), kan være fælles for flere Etager, kun at Aftræksrørets Gennemsnit er mindst 16 Kvadrattommer for hvert tilsluttende Klosetrum.

Hvor der i Klosetrummet findes Vindue direkte til Gade eller Gaard, som under a) omhandlet, kan Sundhedskommissionen, naar særlige Omstændigheder tale derfor, fritage for Aftræksrør fra Vandklosetrum.

Den særlige *Ventilation af Vandklosetters Faldrør og Ledninger* skal, efter forudgaaende Anmeldelse for Vej- og Kloakvæsenet, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger.

e. For hver 5 Luftklosetter eller derunder i Etagerne skal der paa et passende Sted i Ejendommens Gaard anbringes en efter gældende Forskrifter indrettet *Pottetønde*.

II. **Gaardlatriner**, til fælles Afbenyttelse for Personer, der ikke høre til samme Husstand, kunne indrettes i en Bygnings Stueetage, som Luftklosetter eller Gaardklosetter med Urinafløb til Kloaken, som Tørvesmuldklosetter eller som Vandklosetter*) — disse sidste tillige i en Bygnings Kælderetage — paa følgende Vilkaar:

a. Hele *Latrinrummet* skal ved Skillemur og Overhvelving af mindst 1 Stens Tykkelse i Cement være afsondret fra ethvert tilstødende Lokale. Hvor Omstændighederne tale derfor, kan Sundhedskommissionen tillade Anvendelse af Monierkonstruktion o.l. Latrinrummet maa kun have Adgang fra selve Gaardsrummet. Indrettes det ikke som Vandkloset, maa det højst have 2 Sæder.

b. Hvert enkelt Latrinrum skal have tilstrækkeligt *direkte Lys* fra selve Gaardsrummet.

c. Indrettes Gaardlatrinet som Luftkloset, Gaardkloset eller Tørvesmuldkloset, skal der under hvert Sæde anbringes en tæt *Tønde* af ikke over 2 Kubikfods Rumfang. *Tøndestadet* skal være uigennemtrængeligt for Fugtighed, og have passende Fald til Afløb for Udskylning.

d. *Ventilationen* af Gaardlatriner, der ere indlagte i en Bygnings Stue- eller Kælderetage, indrettes som under I. d. foreskrevet eller paa anden af Sundhedskommissionen godkendt Maade.

e. Indrettes Gaardlatriner i en Bygnings Stue- eller Kælderetage som *Vandklosetter*, blive Forskrifterne i Magistratens Regulativ for Udførelse af Husspildevands-

*) derimod ikke som almindelige Gaardlatriner med fælles Beholdere for faste og flydende Ekskrementer.

ledninger og Magistratens Bestemmelser om Vandtilledning og Udskyldning nøje at iagttage ved Indretning af Klosetkummer, Udskylningsforanstaltninger og Afløb. Det samme gælder, hvis der fra andre i Stueetagen indlagte Gaardlatriner ønskes direkte Afløb for Urinen til Gadens Kloak.

III. Til Indretning i en Bygning af *Latriner, der ikke hører ind under nogen af de fornævnte Kategorier*, ligesom ogsaa af større Latrinkomplekser i Skoler, Restauranter, Hoteller, Forsamlings- og Forretningsbygninger o.l., kræves i hvert enkelt Tilfælde Sundhedskommissionens Samtykke.

IV. Dispensation fra disse Forskrifter kan indrømmes af Sundhedskommissionen, hvor særlige Forhold tale derfor, navnlig ved Indretning af Vandklosetter i ældre Bygninger.

V. Forskrifterne, i hvilke Sundhedskommissionen forbeholder sig at foretage Forandringer, træde straks i Kraft.

VI. Da Gennemførelsen af nærværende Forskrifter, for saa vidt der ikke søges Dispensationer, vil blive paaset af *Bygningsautoriteterne*, bør ethvert til Nødtørftsbrug særlig bestemt Rum paa Tegninger, der indsendes til Bygningsvæsenet, udtrykkelig betegnes som saadant, da Undladelse heraf vil nødvendiggøre Indhentning af nærmere Oplysninger og dermed Forsinkelse af Sagens Ekspedition.“

Til disse Forskrifter knytter sig følgende *Instruks for Bygningsinspektører*, dat. 28. Marts 1899:

„1. Naar der til en Bygningsinspektør indkommer Andragende om Indretning eller Omdannelse af Rum til *Klosetter eller Latriner, der falde ind under Punkterne I eller II* i Sundhedskommissionens Forskrifter af 15. Juni 1898, og de i Forskrifterne opstillede Fordringer med Hensyn til Rummets Størrelse, Udstyr, Belysning og Ventilation m. m. i enhver Henseende ere fyldestgjorte, meddeler Bygningsinspektøren for Bygningsvæsenets Vedkommende Tilladelse til Indretningen, og Sagen skal da ikke forelægges Sundhedskommissionen. Forsaavidt Indretningen betinger Afløb, gives Tilladelsen dog kun med udtrykkeligt Forbehold i Henhold til nedenstaaende Punkt 4.

2. I Tilfælde, hvor der kan være *Tvivl om, hvorvidt Klosetrummet fyldestgør de fornævnte Bestemmelser*, bør Bygningsinspektøren for at undgaa uensartede Afgørelser i de forskellige Distrikter forelægge Sagen for Stadsbygmesteren.

3. Soges der Tilladelse til at indrette *Etagelatriner, der falde ind under oft-nævnte Forskrifters Punkt III eller IV*, kræver Bygningsinspektøren, at der, forinden Bygningsvæsenets Tilladelse meddeles, skal produceres skriftligt Samtykke fra Sundhedskommissionen.

4. Soges der Tilladelse til Indretning af *Latriner som Vandklosetter eller med direkte Afløb for Urinen til Gadens Kloak*, eller Bygningsforandringen overhovedet medfører Forandring af Afløbsforholdene, maa der i Bygningsinspektørens Tilladelse tages fornødent Forbehold om, at Tilladelse til Ordning af Afløbene maa erhverves fra Direktoratet for Vej- og Kloakanlæg. Det paahviler Bygningsinspektøren at paase, at endelig Attest fra Vej- og Kloakanlægene kommer til at foreligge, før Bygningsattest udstedes.

5. Dersom nogen Byggende skulde søge Sundhedskommissionens Godkendelse af *Etagelatriner eller Vej- og Kloakdirektoratets Approbation for Latrinafløbsplaner* m. m., forinden Henvendelse sker til Bygningsmyndighederne, eller i ethvert Fald uden at det af de foreliggende Oplysninger fremgaar, at Sagen er indbragt for Bygningsvæsenet, bør der til en eventuel Tilladelse fra Sundhedsvæsenet henholdsvis Vej- og Kloakanlæggenes Side altid knyttes *en udtrykkelig Bemærkning om, at Bygnings-*

væsenets Tilladelse maa foreligge, før Arbejdet kan paabegyndes, ligesom Bygningsvæsenet bør underrettes om Sagen.

6. Naar der i Bygninger indrettes Rum (Skabe o. desl.), der formodes at skulle anvendes som Nødtørftsrum, uden paa Tegningerne at være betegnede som saadanne, tilstiller Bygningsinspektøren Stadsbygmesteren Underretning derom, særlig hvis saadanne Rum ikke fyldestgøre Sundhedskommissionens oftere omtalte Forskrifter.“

Allerede siden 19. Marts 1875 havde der i Henhold til den da gældende Bygningslov (§ 62) været udfærdiget Forskrifter for Etageklosetters Indretning, i hvilke det dog med Hensyn til selve Klosetrummet kun kræves, at det skal have „tilstrækkelig Lys og behørig Ventilation“, og denne Bestemmelse genfindes i en fornyet Udgave af Forskrifterne, dateret 15. April 1887, uden at det nærmere betegnes, hvad der forstaas ved tilstrækkelig Lysning og behørig Ventilation. Tilmed ses der ikke fra Bygningsmyndighedernes Side at være ført nogetsomhelst Tilsyn med, at de givne Bestemmelser overholdtes af de byggende. Som en Følge deraf er der i de efterfølgende Aar, i hvilke en meget livlig Bebyggelse af forskellige Bykvarterer har fundet Sted, indrettet en overordentlig stor Mængde yderlig slette Klosetter: fuldkommen mørke og uventilerede Rum eller højst med et ganske lille Vindue til Køkkentrappen eller til et Nabolokale — oftest Pigekammer eller Køkken. — Ved Bygningsloven af 12. April 1889 bestemtes det (§ 47), at Luftklosetters Beholdere skulde ventileres ved en særskilt Kanal, der saavidt muligt skulde lægges ved Siden af Skorstensrør, og dette Paabuds Gennemførelse er siden paaset af Bygningsautoriteterne. Da en stor Mængde Køkkenskorstene som en Følge af den tiltagende Anvendelse af Kogegas kun sjældent ere varme, er imidlertid Nyttens af disse Kanaler — oftest et 3" Zinkrør — meget hyppigt ganske illusorisk. — De i sanitær Henseende yderst uheldige Forhold, som de givne Forskrifters Ufuldstændighed og den omhandlede Mangel paa Tilsyn efterhaanden havde medført, maatte omsider foranledige Sundhedskommissionen til en Revision af de paagældende Bestemmelser, og medens denne Revision stod paa, viste det sig, at den samtidig planlagte Overgang til Vandklosetsystemet fremmedes saa hurtigt, at der ved Affattelsen af nye Bestemmelser kunde tages Hensyn hertil. Ved Udarbejdelsen af de reviderede Forskrifter har Sundhedskommissionen ligesom tidligere søgt at sikre Klosetrummene Lys og Luft, men tillige i Enkelthederne præciseret, hvad der forstodes ved tilstrækkelig Lysning og behørig Ventilation. — Med engelske Forbilleder maatte man som det eneste virkelig fyldestgørende i saa Henseende principalt kræve Klosetrummet forsynet med Vindue til det frie, og fra denne Regel vil der i Nybygninger sikkert yderst sjældent være Anledning til at gøre Undtagelse. — Noget vanskeligere bliver Forholdet, hvor Talen er om i gamle Bygninger at ombytte Luftklosetter med Vandklosetter. Medens det paa den ene Side er givet, at en saadan Overgang fra et hygiejnisk Synspunkt set maa ønskes fremmet saa meget som muligt, er det paa den anden Side utvivlsomt, at den Lejlighed, som Publikums hurtigt voksende Krav om Vandklosetters Indførelse byder, bør benyttes til at søge at faa udryddet en Del af de ringeste af de eksisterende Klosetindretninger. Vilde man uden nogen Kritik tillade Installation af Vandklosetter under de uheldige Forhold, hvorunder man nu ofte finder Luftklosetter anbragt, vilde man desuden altfor let kunne bidrage til at bringe Vandklosetterne i ufortjent Vanry og dermed netop lægge Hindringer i Vejen for den Reform, man ønsker at fremme. Det gælder her om at trække Grænsen paa rette Sted, men de forløbne Aars Synder ville have til Følge, at Sundhedskommissionen i saa Henseende ofte vil faa en ingenlunde let Opgave. — Som det fremgaar af den ovenfor gengivne Instruks for Bygningsinspektører, er det tillige nu

slaaet fast, at Bygningsautoriteterne fremtidig paase Gennemførelsen af Forskrifterne saavel ved nye Bygningers Opførelse, som naar Talen er om Omdannelse af ældre Klosetrum. — Som Supplement hertil savnes der endnu et regelmæssigt Eftersyn af Beboelsesbygninger, efter at de ere tagne i Brug. — Særlig i Bygninger med mindre, 3—4 Værelses-Lejligheder er det ikke ganske sjældent, at Bygherren for at undgaa de større Udgifter til lovlig udstyrede Klosetrum ganske undlader at indrette Klosetrum i Etagerne og i Stedet for forsyner Lejligheden med et eller andet „Skab“, som saa senere ifølge stiltiende Overenskomst mellem Ejer og Lejer indrettes til Nødtøftsbrug ved Anbringelse af en Natstol; disse fuldkommen mørke og uventilerede Rum ere selvfølgelig yderst uheldige og tilmed ganske ulovlige, idet ethvert Rum i en Beboelsesbygning, naar det indrettes til Nødtøftsbrug, skal fyldestgøre Sundhedskommissionens Forskrifter. — Findes der i de til Bygningsmyndighederne indsendte Bygningstegninger saadanne mistænkelige „Skabe“, paa hvilke Bygningsinspektørerne i Henhold til den oven citerede Instruks P. 6 henleder Stadsbygmesterens Opmærksomhed, meddeles det vel den byggende, at disse Rum ikke kunne anvendes til Klosetter, og vedkommende kan da ikke senere paaskyde at have handlet bona fide; men ikke des mindre sker det — maaske ikke saa sjældent —, at de omhandlede „Skabe“ senere indrettes som tilsigtet, uden at det nogensinde kommer til Autoriteternes Kundskab. Hvad der mangler her saavel som overfor andre mislige Beboelsesforhold (ulovlig benyttede Lokaler, usunde eller overbefolkede Boliger m. m.) er som anført systematisk Inspektion af alle Beboelsesbygninger fra Sundhedsautoriteternes Side; men til at iværksætte et saadant Eftersyn savner Sundhedskommissionen for Tiden ethvert Middel.

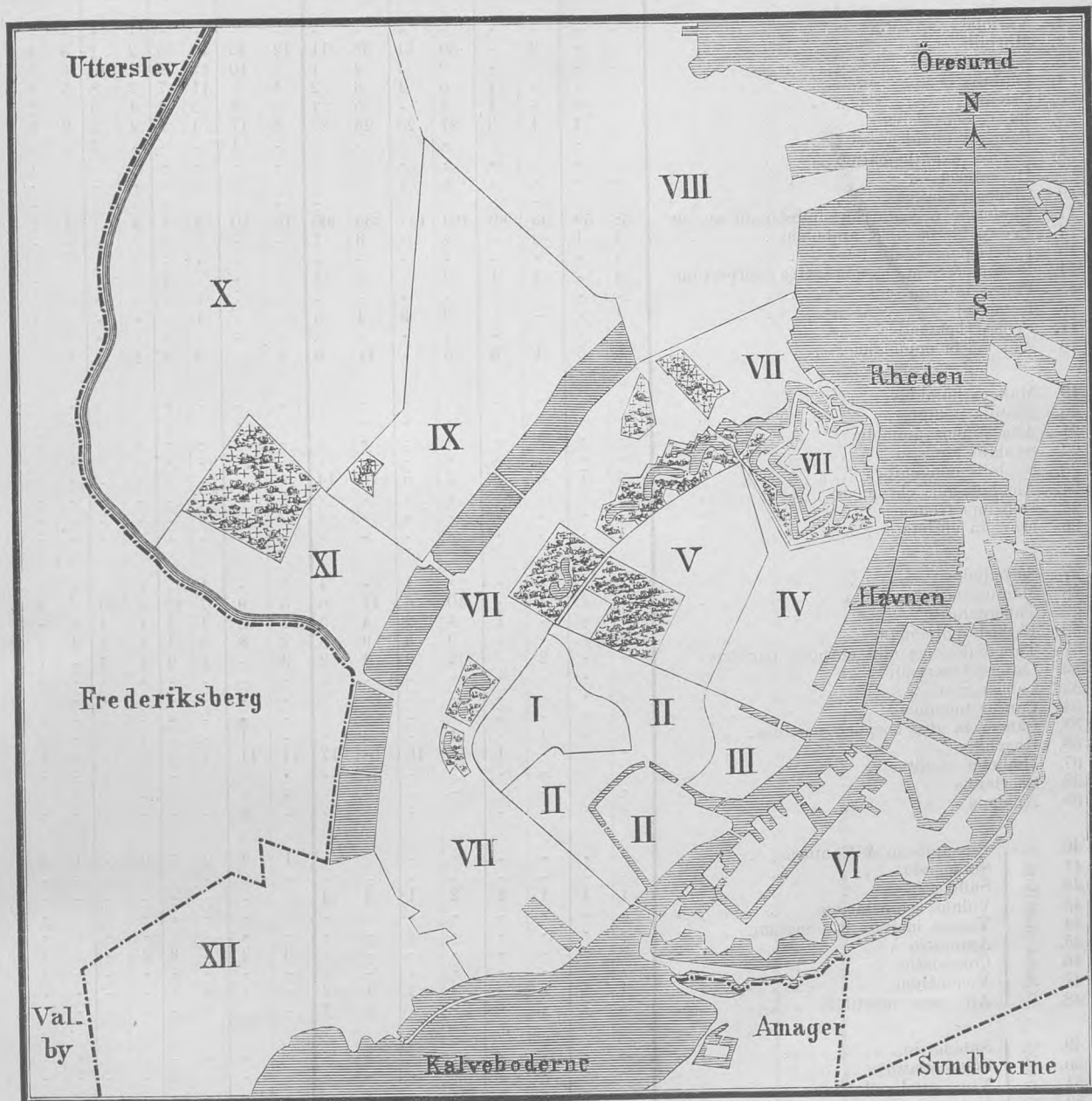
Oversigt over de ved **Sundhedskommissionens Desinfektionsanstalt** i 1899 besørgede Desinfektioner.

Maaned	Antal Begæringer	A. Desinfektion for offentlig Regning					B. Desinfektion for Ubemidlede				C. Desinfektion for privat Regning		
		Typb. & gast. Fb.	Dift. & Croup	Skarlagensfeb.	Tuberkulose	Forskell. Sygd.	Tuberkulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuberkulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	263	18	61	120	17	-	8	6	9	6	1	7	10
Februar	259	13	61	105	37	7	7	7	3	6	1	4	8
Marts	277	13	83	109	33	8	4	4	8	6	1	2	6
April	279	4	78	117	38	5	5	4	4	3	5	4	12
Maj	283	9	87	112	35	9	3	2	4	1	5	3	13
Juni	289	4	70	146	33	4	4	5	5	3	4	3	8
Juli	180	10	53	77	27	2	1	1	-	-	2	1	6
August	236	25	58	109	25	2	2	1	2	1	1	2	10
September	297	37	78	120	23	-	3	9	6	5	2	2	10
Oktober	290	36	79	121	18	2	9	5	5	3	3	2	7
November	348	48	105	114	28	3	6	7	13	2	3	5	14
December	254	11	82	98	23	-	5	8	7	4	3	3	10
Ialt	3255	228	895	1348	337	42	57	59	66	40	31	38	114

København.

Ville de Copenhague.

Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Gammelholm.

- VII. Voldkvarter.
- VIII. Østerbros Kvarter.
- IX. Blegdams Kvarter.
- X. Nørrebros Kvarter.
- XI. Blaagaards Kvarter.
- XII. Vesterbros Kvarter.

Tab. 1

København's Mortalitet

Causæ Mortis.	I Iste Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar				
	i Iste Maaned		i 2.-3. Maaned		i 4.-12. Maaned		Tilsammen i Iste Aar									
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
2. Morbilli	-	-	2	-	30	11	32	11	12	15	10	5	2	1	3	1
3. Scarlatina	-	-	-	-	2	1	2	1	7	10	12	6	7	13	6	5
4. Diphtheria	-	-	-	1	6	1	6	2	4	5	11	7	7	8	5	6
5. Croup	-	-	-	-	5	-	5	1	3	5	5	2	4	3	2	2
6. Tussis convulsiva	-	1	4	3	21	23	25	27	8	17	4	2	2	3	2	6
7. Febris typhoidea	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
8. Typhus exanthematicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Cholerae & Catarrhus intestinalis acutus	58	59	93	89	184	157	335	305	16	10	2	1	2	-	1	1
12. Erysipelas faciei & ambulans	1	1	3	-	2	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Febris puerperalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Pyæmia & Septicæmia (extra puerperium)	1	-	1	1	2	-	4	1	-	-	1	-	-	-	-	-
15. Febris intermittens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Influenza	1	-	-	-	3	3	4	3	-	-	1	-	-	-	-	1
17. Febris rheumatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Alii morbi epidemici	5	5	1	3	5	-	11	8	1	-	3	3	1	1	1	-
19. Malleus humidus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Pustula maligna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21. Alia venena animalia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Syphilis aquisita	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23. Syphilis congenita	4	7	8	2	4	5	16	14	-	-	-	-	-	-	-	-
24. Alcoholismus chronicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Delirium tremens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Mors in ebrietate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Scrophulosis	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
28. Meningitis tuberculosa	-	-	1	-	10	6	11	6	5	9	7	12	6	10	7	2
29. Tuberculosis	-	-	-	1	4	2	4	3	1	2	1	1	1	1	-	-
30. Phthisis pulmonum	-	-	-	-	9	3	9	3	2	8	5	1	1	2	4	4
31. Tuberculosis in aliis corporis partibus	-	-	2	-	2	2	4	2	3	-	1	2	2	1	-	1
32. Cancer ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33. Cancer uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34. Cancer mammæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35. Cancer in aliis corporis partibus	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1
36. Rhachitis	-	-	-	1	18	16	18	17	11	11	-	3	-	-	-	1
37. Diabetes mellitus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38. Scorbutus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39. Anæmia	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
40. Præcipitatio & Contusio	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	5	3	-	1	3	-
41. Submersio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42. Suffocatio	1	1	1	2	2	1	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-
43. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45. Ambustio	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	2	2	-	1	-	-
46. Congelatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47. Veneficium	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
48. Alii casus mortiferi	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
49. Submersio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50. Strangulatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53. Venenum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Alii suicidii modi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55. Homicidium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
56. Cyanosis	6	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
57. Debilitas congenita	104	78	12	7	3	2	119	87	-	-	-	-	-	-	-	-
58. Spina bifida	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
59. Atelectasis pulmonum	11	5	-	-	1	-	12	5	-	-	-	-	-	-	-	-
60. Alia vitia innata	7	4	2	1	2	-	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabel for 1899.

5-10 Aar		10-15 Aar		15-20 Aar		20-25 Aar		25-35 Aar		35-45 Aar		45-55 Aar		55-65 Aar		65-75 Aar		75-85 Aar		85 Aar og derover		Af ubekendt Alder		Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.			
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Begge Køn				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-	1.	
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	35	96	2.	
5	6	4	6	1	-	-	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	54	99	3.		
9	14	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	50	95	4.		
4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	13	36	5.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	55	96	6.		
-	-	1	4	4	4	6	3	3	4	5	3	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	24	21	45	7.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	9.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.
2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	3	1	1	3	2	4	-	1	-	-	368	329	697	11.		
-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1	1	-	-	-	-	10	7	17	12.		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12	13.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	5	1	6	3	1	-	1	3	3	1	2	-	-	13	21	34	14.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15.
-	-	1	1	-	1	-	-	-	2	1	3	5	3	5	6	7	15	19	3	19	2	6	-	-	40	68	108	16.		
1	2	-	-	-	1	2	-	-	3	2	1	3	-	1	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	13	9	22	17.		
2	-	2	2	-	-	1	-	-	3	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	16	48	18.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	22.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	14	30	23.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	10	-	26	1	27	2	11	3	1	-	-	-	80	7	87	24.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	7	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	18	-	18	25.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5	26.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	27.		
-	-	1	-	10	6	11	6	5	9	7	12	6	10	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	59	115	28.		
-	-	-	1	4	2	4	3	1	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	19	36	29.		
-	-	-	-	9	3	9	3	2	8	5	1	1	2	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	381	225	606	30.		
-																														

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
3. Febris typhoidea	2	6	3	3	3	2	3	7	3	3	6	4	45
4. Diphtheria	8	9	12	4	8	4	3	14	12	7	6	8	95
5. Croup	5	3	5	2	4	2	5	-	1	2	3	4	36
6. Scarlatina	9	17	12	9	7	6	6	5	5	10	6	7	99
7. Morbilli	26	26	24	9	5	2	2	1	-	-	-	1	96
8. Tussis convulsiva	11	11	9	9	8	6	2	7	6	9	9	9	96
9. Febris puerperalis	-	1	4	-	-	1	2	-	1	2	-	1	12
10. Erysipelas	2	1	2	2	3	3	1	-	-	-	2	1	17
11. Febris rheumatica	1	3	3	2	4	1	1	1	-	2	-	4	22
12. Pneumonia crouposa	14	13	20	20	19	7	11	8	15	11	17	22	177
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill.	65	94	77	41	53	39	23	7	5	25	56	62	547
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	13	15	13	18	24	31	91	288	127	35	25	17	697
15. Alii morbi epidemici*)	14	58	60	19	13	8	9	5	10	6	5	17	224
16. Tuberculosis	56	92	73	82	90	71	57	68	37	49	67	61	803
17. Cancer	47	41	42	40	42	46	34	27	44	43	51	42	499
18. Syphilis	3	2	3	5	4	1	2	3	1	3	3	2	32
19. Alcoholismus	10	8	2	10	9	8	11	9	9	9	10	15	110
20. Alii morbi constitut.	7	14	16	10	19	13	5	8	6	7	6	5	116
21. Ecclampsia	9	13	11	10	15	6	10	7	7	4	9	10	111
22. Apoplexia cerebri	18	13	26	10	21	24	12	14	14	15	10	16	193
23. Alii morbi cerebri & med. spinal.	18	16	15	25	20	21	23	13	16	11	17	29	224
24. Mb. cordis	41	52	32	28	33	35	36	31	41	29	26	37	421
25. Pleuritis	4	1	2	1	5	3	2	-	4	2	2	4	30
26. Alii morbi pectoris	18	21	25	23	15	13	9	9	9	10	15	20	187
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	6	8	11	3	4	6	6	5	7	4	4	4	68
28. Nephritis acuta & chron.	21	15	11	7	5	8	11	13	14	11	15	10	141
29. Alii morbi abdominis	29	27	25	26	18	19	20	31	45	28	27	31	326
30. Morbi externar. part.	4	4	9	9	6	5	5	7	11	13	8	5	86
31. Suicidium	12	5	5	7	14	6	7	3	5	8	8	7	87
32. Alii casus mortiferi	6	10	7	14	26	11	16	16	10	17	17	13	163
33. Vitia innata	17	26	22	20	17	17	20	23	25	17	18	27	249
34. Atrophia infantilis	14	10	11	8	12	10	15	32	36	13	7	10	178
35. Marasmus senilis	13	18	20	15	24	14	17	9	12	15	15	17	189
36. Causa mort. non indic.	29	30	41	29	27	22	23	16	15	21	38	40	331
Summa	552	683	653	520	578	471	500	687	553	441	508	562	6708

Mortalitetstabel for 1899.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor ældre Voldlinie	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor ældre Voldlinie	Uden Bolig	Rheden	Udenhyses	
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.
1	3	1	1	4	-	10	3	10	3	2	1	13	32	1	1	1	3.
2	11	1	4	11	2	31	3	5	7	6	12	31	64	-	-	-	4.
1	2	2	-	3	2	10	3	3	4	2	5	9	26	-	-	-	5.
1	4	-	2	5	6	18	2	8	21	18	16	16	81	-	-	-	6.
3	5	1	1	11	3	24	3	12	14	15	11	16	71	-	-	1	7.
1	4	1	1	7	8	22	2	4	15	13	19	21	74	-	-	-	8.
-	1	-	1	1	1	4	-	1	2	3	-	2	8	-	-	-	9.
2	1	-	1	1	1	6	-	1	2	2	3	3	11	-	-	-	10.
-	3	1	-	2	1	7	3	-	2	2	5	3	15	-	-	-	11.
7	21	3	5	14	6	56	11	18	12	19	18	35	113	3	1	4	12.
14	36	7	11	31	36	135	28	38	57	97	67	121	408	-	-	4	13.
20	25	1	6	62	54	168	25	73	70	82	105	171	526	-	-	3	14.
8	18	1	8	19	8	62	20	26	29	23	22	39	159	-	-	3	15.
30	72	10	15	71	39	237	44	62	72	92	99	158	527	6	6	27	16.
16	49	6	8	38	25	142	46	34	46	72	43	69	310	1	-	46	17.
1	1	-	4	5	3	14	1	-	6	1	3	5	16	1	-	1	18.
1	10	1	2	12	12	38	4	7	12	7	15	16	61	6	1	4	19.
2	5	3	6	8	8	32	9	8	13	9	16	26	81	-	-	3	20.
1	4	2	2	13	9	31	10	7	10	16	11	25	79	-	-	1	21.
11	22	4	6	13	8	64	27	15	11	22	16	33	124	1	-	4	22.
10	11	4	5	13	13	56	19	20	15	41	23	42	160	-	-	8	23.
20	42	7	10	27	24	130	60	27	47	28	44	70	276	2	-	13	24.
-	1	-	1	3	2	7	3	1	1	9	1	6	21	-	-	2	25.
10	17	6	4	17	12	66	6	9	23	32	20	28	118	-	-	3	26.
-	4	3	3	5	2	17	8	4	7	7	9	12	47	-	-	4	27.
2	13	1	5	9	8	38	17	16	3	16	13	23	88	2	1	12	28.
11	21	4	9	33	16	94	21	32	41	28	37	56	215	2	-	15	29.
5	5	2	3	7	6	28	6	3	4	16	6	10	45	-	-	13	30.
2	11	1	6	11	5	36	6	4	4	3	4	18	39	5	-	7	31.
4	12	1	3	10	12	42	6	11	15	19	17	24	92	7	12	10	32.
7	16	3	31	31	12	100	7	12	24	26	23	54	146	-	-	3	33.
3	5	-	3	16	9	36	11	5	21	44	30	29	140	-	-	2	34.
8	33	9	4	17	8	79	16	10	13	22	15	33	109	-	-	1	35.
17	30	6	5	39	23	120	26	14	28	30	30	71	199	2	3	7	36.
221	519	92	176	569	384	1961	456	500	654	824	759	1288	4481	39	25	202	

*) Herunder Influenza 108, Meningitis cerebro-spinalis epidem. 28, Bronchitis acuta simplex 34.

Tab. 3. Oversigt over Dødsfaldenes Fordeling efter Alder, Køn og Måned i Aaret 1899.

	I første Aar					Ialt	I 2det Aar					I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar	5—10 Aar		10—15 Aar		15—20 Aar		20—25 Aar		25—35 Aar		35—45 Aar		45—55 Aar		55—65 Aar		65—75 Aar		75—85 Aar		85 Aar og derover	Af ubekendte Alder	M. K.	Begge Køn								
	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.		4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.				2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.	1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.					1ste M.	2.—3. M.	4.—12. M.					
Januar . . .	16	12	14	13	52	31	82	56	17	17	7	6	4	2	3	4	5	4	4	9	3	4	2	7	9	5	10	4	8	7	25	13	40	16	33	22	40	44	15	34	4	7	-	304	248	552
Februar . . .	21	20	16	14	53	33	90	67	15	23	17	9	8	9	5	4	9	3	4	5	7	7	6	5	20	17	26	25	35	25	39	29	42	41	19	49	7	14	1	350	333	683				
Marts . . .	20	20	20	12	42	35	82	67	22	20	11	11	9	5	5	3	10	4	1	4	5	4	12	9	19	16	27	18	29	20	34	33	38	42	23	47	2	20	1	330	323	653				
April . . .	24	18	11	15	32	29	67	62	9	10	13	7	6	8	2	4	2	6	5	3	6	5	10	6	13	11	26	20	34	8	33	30	27	14	35	2	8	2	274	246	520					
May . . .	21	9	22	8	40	34	83	51	13	20	5	9	6	6	3	6	4	7	8	5	6	3	18	4	21	5	28	12	38	16	35	25	42	39	16	29	4	10	1	331	247	578				
Juni . . .	13	19	15	12	33	30	61	61	12	6	4	2	-	6	4	3	5	7	4	5	5	1	8	4	11	14	29	18	35	11	29	24	23	25	11	34	3	5	1	245	226	471				
Juli . . .	23	24	19	23	42	37	84	84	9	10	6	2	1	3	1	2	6	3	4	2	5	4	5	6	15	11	24	22	31	19	27	13	30	33	14	14	1	8	1	264	236	500				
August . . .	39	34	47	41	111	94	197	169	10	13	1	7	7	1	3	3	5	8	1	6	2	10	5	7	21	11	14	12	23	20	27	16	26	23	10	22	1	6	-	353	334	687				
Septbr. . .	38	25	36	32	63	39	137	96	4	4	1	3	2	6	2	1	5	6	1	4	3	3	6	9	11	12	22	15	25	15	31	19	31	36	9	26	1	6	1	292	261	553				
Oktober . .	24	17	9	13	36	16	69	46	8	2	6	6	3	5	1	2	8	3	5	6	2	6	10	7	17	9	23	12	23	30	14	26	26	17	21	1	6	-	247	194	441					
Novbr. . .	24	11	20	20	35	32	79	63	8	12	10	2	3	2	4	4	5	8	5	7	3	6	7	7	12	13	27	9	34	23	33	22	25	25	14	28	1	7	-	270	238	508				
Decbr. . .	26	19	24	19	47	33	97	71	9	10	6	8	3	3	3	3	7	6	4	-	2	3	8	7	19	14	26	14	29	26	28	23	28	27	18	40	1	19	-	288	274	562				
Tils. . .	289	228	253	222	586	443	1128	893	136	147	87	72	52	56	36	39	71	65	44	54	55	57	105	75	187	140	297	190	374	222	379	266	381	388	180	379	28	116	8	1	3548	3160	6708			
Af 1000 Dage vare	43.1	34.0	37.7	33.1	87.4	66.0	108.2	139.4	20.3	21.9	13.0	10.7	7.8	8.3	5.4	5.8	10.6	9.7	6.6	8.1	8.2	8.5	15.7	11.2	27.9	20.9	44.3	58.3	55.8	33.1	56.5	39.7	56.8	57.8	26.8	56.5	4.2	17.3	1.2	0.1	568.9	471.1	1000.0			
	77.1		70.8		153.4		301.3		42.2		23.7		16.1		11.2		20.3		14.6		16.7		26.8		48.7		72.6		88.8		64.5		76.9		55.9		144		9		6708		6708			

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1899.

	Dødfødté Morts-nés		Dødsfald — Décès								Af 1000 ere Taux corre- spondants sur 1000 habitants	Ægte- skaber Mari- ages	2017			
	Ægte Legitimes	Uægte Illégitimes	Ialt Total	Af 1000 Indb. døde Mortalité sur 1000 habitants	Dødsfald efter Alderen Décès par âge									Af ube- kendt Alder	Af 1000 ere Taux corre- spondants sur 1000 habitants	fødte — Natalité
					0-1	1-5	5-15	15-65	65 og derover							
Hele København. Total	218	55	6708	18.9	2021	625	234	2347	1472	9		28.8				
1. Gamle Bys ældre Del	1	1	221	15.6	59	11	1	78	72	-						
2. Gamle Bys yngre Del	9	3	519	17.6	85	39	14	217	163	1						
3. Gammelholm	2	•	92	12.6	14	6	4	37	31	-						
4. St. Annæ Øster Kvarter	15	15	176	18.3	64	8	3	58	43	-						
5. St. Annæ Vester Kvarter	18	14	569	19.1	179	47	10	223	110	-						
6. Christianshavn	10	2	384	19.2	138	36	11	130	69	-						
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.	55	35	1961	17.8	539	147	43	743	488	1						
7. Voldkvarteret	20	2	456	9.9	86	24	16	181	148	1						
8. Østerbro	25	3	500	17.2	168	53	24	162	93	-						
9. Blegdamskvarteret	32	2	654	16.8	242	79	22	204	107	-						
10. Nørrebro	22	1	824	30.0	243	79	26	208	268	-						
11. Blagaardskvarteret	18	2	759	19.7	263	88	45	223	139	1						
12. Vesterbro	46	10	1288	20.6	463	152	55	416	201	1						
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs. . .	163	20	4481	18.4	1465	475	188	1394	956	3						
Uden Bolig			39		1	•	•	35	•	3						
Udenbys			202		15	3	3	135	28	•						
Havn og Rhed			25		1	•	•	22	•	2						
Levendefødte — Vivants-nés																
											Ialt Total	10211				
													Køn — Sexe		5019	
											Uægte Illégitimes	2423	7788			
														M.	F.	

Tab. 6. Oversigt over Befolknings-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1899.

København. Ville de Copenhague.		Befolkning. Population							Af 1000 Individer døde i 1899		Areal i Tdr. Land	
		Beregnet 1. Juli. 1899	Af 100 fandtes i	Af 100 vare **)					1. Jan. 1895. Beboelses- tæthed: paa 100 □ Al. Etageareal boede	af epide- miske Sygdomme		af alle Døds- aarsager tilsammen
				0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar				
Hele Byen. Total Rhed og Havn (la rade et le port) incl.		354000	100.0	2.6	8.4	19.3	64.5	5.0	1.67	6.1	18.9 *)	4140
Quartiers	Kvarter I. Gamle Bys ældre Del	14200	4.0	1.5	5.3	15.3	70.5	7.1	1.16	4.2	15.6	} 440
	— II. Gamle Bys yngre Del	29500	8.3	1.7	6.2	16.0	69.1	6.8	1.15	4.6	17.6	
	— III. Gammelholm	7300	2.1	1.6	5.3	14.3	73.0	5.0	0.94	2.6	12.6	
	— IV. St. Annæ Øster . . .	9600	2.7	1.5	4.6	13.2	74.7	5.3	0.88	4.3	18.3	
	— V. St. Annæ Vester . . .	29800	8.4	2.4	7.9	18.6	65.7	5.2	2.27	5.7	19.1	
	— VI. Christianshavn . . .	20000	5.6	2.6	8.4	20.4	63.7	4.8	1.84	6.4	19.2	
Indenfor gamle Voldlinie. La ville . .		110400	31.1	2.0	6.7	17.0	68.2	5.8	1.36	5.0	17.8	1200
Quartiers	Kvarter VII. Voldkvarteret . . .	46000	13.0	2.0	6.3	15.1	71.3	5.1	1.39	2.2	9.9	} 610
	— VIII. Østerbro	29000	8.2	3.1	10.0	21.5	61.4	3.8	1.69	6.9	17.2	
	— IX. Blegdam	39000	11.0	3.2	10.3	20.9	61.4	4.0	2.11	6.1	16.8	
	— X. Nørrebro	27500	7.7	3.4	11.4	24.5	53.6	6.9	2.52	10.3	30.0	
	— XI. Blaagaard	39000	11.0	3.0	9.2	21.1	61.8	4.8	2.26	7.3	19.7	
	— XII. Vesterbro	62500	17.7	3.1	10.3	21.9	60.8	3.7	1.99	7.7	20.6	
Udenfor gamle Voldlinie. Les faubourgs		243000	68.5	2.9	9.4	20.5	62.4	4.6	1.89	6.5	18.4	2940
		Calculée le 1. Juillet 1899.	Propor- tion pour 100	0-1	1-5	5-15	15-65	65-	Densité de la population (habitants par 40 mètres car- rés de l'aire des logements)	Maladies épidémiques	Toutes les causes de décès	Superficie
				Proportion pour 100 par âge **)						Mortalité de l'an 1899 sur 1000 habitants		

Kvarter I.: St. Peders, Bispegaardens, Universitetets og Synagogens Rode samt Frimands Kvarter.
 Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusets, Kalvebodernes, Pilestrædes, Hovedvagtens, Trinitatis og Reformert Kirkes Rode samt Snarens Kvarter.
 Kvarter III.: Gammelholms Rode.
 Kvarter IV.: Nyhavns, Marmorkirkens, Amalienborgs, Frederiks Hospitals og Toldbodens Rode.
 Kvarter V.: Gothersgades, Frimurerlogens, Kongens Haves, Garnisons Hospitals og Nybodens Rode samt Nyboder.

Kvarter VI.: Frederiks Kirkes, Frelsers Kirkes, Amagerbro og Nyholms Rode.
 Kvarter VII.: Tivolis Rode, Reventlovsgades, Vandværkets, Ørstedsparkens, Peblingesøens, Frederiksborggades, Kommunehospitalets, Øster-volds Kvarter.
 Kvarter VIII.: Østerbros, Kalkbrænderiets, Øresunds, St Jacobs og Strand-vejens Rode.
 Kvarter IX.: Ravnsborgs, St. Hans og Blegdams Rode.
 Kvarter X.: Havremarkens, Lersøens og Fælled Rode.
 Kvarter XI.: Blaagaards og Kirkegaardens Rode.
 Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværkets, Skydebanens, Istedgades, Sorte Hests, Enghavevejs, St. Matthæus, Vesterfælled og Kvægtorvets Rode

*) I hele Byens Dødelighed ere indbefattede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitalerne (202). — Y compris les personnes transportées des autres communes aux hôpitaux.

***) Talt (recensé) 1. Febr. 1895.

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1900

AF

E. M. HOFF,
Stadslæge.

*

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

1901

I Fortsættelse af de siden Folketællingen 1895 aarlig foretagne Beregninger af Hovedstadens Folkemængde ansloges Indbyggerantallet d. 1. Januar 1901 til ca. 360.000 og Middelfolketallet for Aar 1900 til 358000. Resultatet af den d. 1. Februar 1901 afholdte Folketælling, der udviser et Indbyggerantal af 360787 giver ikke Anledning til nogen Korrektion af det for hele Staden beregnede Tal. Med Hensyn til Folkemængdens Fordeling paa Sygekvartererne viser derimod Tællingens Udfald, at der i de nærmest foregaaende Aar for Voldkvarteret, Blegdamskvarteret og Blaagaardskvarteret er beregnet en noget for rigelig, for Østerbro, Nørrebro og Vesterbro en noget for sparsom Befolkningsstilvækst; ved Sammenligning af forskellige paa Grundlag af Kvarterernes kalkulerede Folkemængde beregnede Forholdstal for nærværende og foregaaende Aar vil denne Omstændighed være at tage i Betragtning.

Sundhedstilstanden var i Aaret 1900 i det hele god, Antallet af anmeldte epidemiske Syge lavt. Trods en ret udbredt Influenzaepidemi i Aarets første Maaneder, der tilførte Sygelisten hen ved en Fjerdedel af hele Aarets anmeldte Sygetal, bliver det samlede Antal af de af Byens Læger anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme kun 43228, hvortil endnu kommer 8235 Tilfælde af veneriske Sygdomme, Fnat og Delirium, tilsammen 51463 Tilfælde. Morbiditetskvotienten for de egentlige epidemiske Sygdomme bliver herefter 121 paa 1000 mod 150 paa 1000 i 1899 og 155 i Gennemsnit for Tiaaret 1890—99.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39250	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59589	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121

Det gennemsnitlig pr. Dag i hver Maaned anmeldte Antal Sygdomstilfælde havde sit sædvanlige Sommerminimum i Juli og August; de forholdsvis høje Tal i Aarets første Maaneder, særlig i Marts, skyldes, som det fremgaar af Tab. 5, udelukkende Influenza.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1895	165	157	427	141	103	102	81	79	96	98	105	119
1896	150	130	145	107	97	111	91	108	109	143	192	196
1897	201	248	149	115	105	113	89	114	124	113	140	116
1898	133	129	137	148	152	122	88	98	126	123	152	149
1899	202	388	211	134	133	117	102	183	139	121	155	141
1900	156	254	292	128	118	115	84	97	100	106	130	120

Af den nedenfor givne Oversigt fremgaar, at Nedgangen i Antallet af epidemiske Sygdomstilfælde var nogenlunde jævn over hele Byen; af de tolv hygieiniske Kvarterer er det kun Kristianshavn, der gør sig bemærket ved noget højere Tal end gennemsnitlig.

Paa 1000 Indbyggere	I	II	III	VI.	V.	VI.	Indre By	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ydre By	Høje Staden
Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme..	89	87	85	95	97	117	96	89	99	88	70	80	92	87	91
Dødsfald af epid. Sygd. (Tab. 2, Nr. 1—15) ..	3.5	4.0	3.3	3.5	4.5	5.3	4.2	2.7	3.1	4.1	4.0	5.2	5.0	4.5	4.5
Dødsfald af alle Dødsarsager	16.4	18.0	12.5	18.7	18.6	18.4	17.0	12.3	11.9	15.6	22.3	19.4	17.7	16.5	17.5

I denne Opgørelse er for Sygelighedens Vedkommende Influenza (10724 anmeldte Tilfælde med 153 Dødsfald) ligesom tidligere ikke medtaget. De øvrige epidemiske Sygdommes Antal udgør for hele Byen (inkl. Havn og Red) 32504 Tilfælde 0: 91 p. M. (for den indre By 96 p. M., for den ydre By 87 p. M.) med 1598 Dødsfald 0: 4.5 p. M. (i den indre By 4.2 p. M., i den ydre By 4.5 p. M.).

Ialt døde i Aarets Løb 6269 Personer, hvad der giver en Dødelighedskvotient af 17.51 eller, naar 186 ikke i Staden hjemmehørende fradrages, 16.99 p. M.

Det største Kontingent til Dødeligheden af epidemiske Sygdomme afgives som sædvanlig for Sommerens Vedkommende af Kolerine, for Vinterens Vedkommende af Bronchopneumoni, hvortil endnu for Aarets første Maaneders Vedkommende kommer Influenzaepidemiens Ofre, der, som det ses af følgende Oversigt, bringer Dødeligheden navnlig i Marts Maaned ikke lidt op over det gennemsnitlige.

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvbr.	Decbr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900.....	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269

En Sammenligning mellem Dødeligheden i de forskellige Aldersklasser i 1900 med Aldersklassernes Dødelighed i de forudgaaende Aar viser, at Børnedødeligheden i 1900 har været usædvanlig lav — en Følge af de epidemiske Børnesygdommes ringe Udbredelse — og at til Gengæld de højere Aldersklasser have bidraget til Dødeligheden med et højere Kontingent end sædvanligt — til Dels som Følge af Foraarets Influenzaepidemi.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1889—98 gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100.00
1899.....	30.1	9.3	3.5	35.0	22.1	100.00
1900.....	25.8	6.8	3.8	38.0	25.6	100.00

Tab. 5 giver en samlet Oversigt over de i Aarets Løb af Lægerne anmeldte Sygdomstilfælde, derunder for de epidemiske Sygdommes Vedkommende ogsaa nærmere Oplysning om deres Fordeling paa Byens hygieiniske Kvarterer, om hvis Beliggenhed og Udstrækning Oplysning vil findes i vedføjede Oversigtskort samt i Noten under Tab. 6.

Tab. 1—4 indeholder Oplysning om de i Aarets Løb indtrufne Dødsfalds Fordeling paa Dødsårsager, Aldersklasser, Bydele og Maaneder m. m.; Tab. 6 viser de enkelte Kvarterers Dødelighed i Forhold til Folkemængden og dennes Fordeling paa Aldersklasser [Kvarterernes Folketal kalkuleret til medio 1900, Fordelingen paa Aldersklasser efter Folketællingen 1895].

Angaaende de enkelte epidemiske Sygdommes Optræden bemærkes under Henvisning til de i Tabellerne givne Oplysninger følgende:

Af **Kopper** (Variolæ), **Kolera** (Cholera asiatica) og **Plettyfus** (Typhus exanth.) anmeldtes ikke noget Tilfælde i Aarets Løb.

Et enkelt Tilfælde af **Blodgang** (Dysenteria) anmeldtes i September Maaned fra Øresundshospitalet, hvor Patienten, en 24aarig Kusk fra Rigensgade, var indlagt. Tilfældet forløb letalt.

Den **tyfoide Feber** (Febris typhoidea) tildrog sig navnlig i Aarets sidste Halvdel en vis Opmærksomhed ikke saa meget ved sin Udbredelse eller ved sin Ondartethed som ved den Haardnakkethed, hvormed den trods alle fra det offentlige Side trufne Foranstaltninger syntes at holde sig til og spredes gennem Udsalgsstederne for en med Koholderi forbunden større Mælkeforretning. Ialt anmeldtes i Aarets Løb 345 Tilfælde med 42 Dødsfald.

	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Angrebne af Tyfoidfb.											
i ‰ af Befolkningen	1.0	0.9	0.8	0.8	1.1	1.9	0.7	0.6	0.8	1.2	1.0
Døde af Tyfoidfeber											
i ‰ af angrebne...	8.1	9.3	8.4	9.8	6.1	9.0	10.0	11.1	11.9	11.0	11.7

Samles Tallene for en længere Aarrække, viser der sig en jævn og stadig Nedgang i Antallet af anmeldte Tyfoidfebertilfælde.

	1876—78	1879—88	1889—98	1899	1900
Anmeldte Tyfoidfebertilfælde					
aarlig for hver 100000 Indb.	188	192	125	116	96
Dødsfald af Tyfoidfeber for					
hver 100 anmeldte Tilfælde.	12.0	8.9	9.0	11.0	11.7

Uagtet Sygdommens Letalitet, som det ses, har været noget højere i de sidste Aar end i de nærmest forudgaaende Decennier, er Sygdommens Udbredelse dog mindsket stærkt, og den absolute Dødelighed af Tyfoidfeber har været i stadig og stærk Aftagende. Paa Mortalitetslisten opføres i Gennemsnit aarlig for Tiaaret 1851—60 105 Dødsfald af Tyfoidfeber, i Tiaaret 1861—70 87 Dødsfald aarlig, 1871—80 60, 1881—90 41 og 1891—1900 32 Tyfoidfeberdødsfald, samtidigt med at Befolkningen, der i 1851 udgjorde 133000 nu er vokset til 358000*). — I Aaret 1900 havde Tyfoidfeberen i Aarets første Halvdel en usædvanlig ringe Udbredelse, idet Anmeldelsernes Antal beløb sig til henholdsvis 25 og 40 i første og andet Kvartal, derimod steg Anmeldelserne i tredje Kvartal til 121 og i fjerde Kvartal til 159, hvilket sidste Tal er ikke saa lidt over det gennemsnitlige; alene for November Maaned anmeldtes 83 Tilfælde — (i Ugen

*) *E. M. Hoff*: Den tyfoide Febers Optræden i København i sidste Halvdel af det 19. Aarhundrede. — Tidsskr. f. Sundhpl. 1 R. B. VIII.

fra 11. til 17. Novbr. 39 Tilfælde), og først fra Aarets Udgang holdt Anmeldelsernes Antal sig atter indenfor normale Grænser. — Dødsfaldene fordeles paa Aarets 4 Kvartaler med henholdsvis 4, 3, 17 og 18.

Som ovenfor berørt skyldtes Sygdommens Tilvækst for en væsentlig Del et Par i den gamle Bys ældre Del (Kvarter II) optrædende Lokalepidemier, hvis Oprindelse maatte tilskrives Smitteudbredelse fra Mælkeudsalg i Kompagnistræde og Pilestræde. Begge disse Udsalg ere knyttede til Kohold, der drives i Forbindelse med Brændevinsbrænderi og tilhøre begge samme Ejer; hvorvel hvert Udsalg i Hovedsagen har sit særskilte Personale, har Forholdene dog medført adskilligt Fællesskab mellem de to Udsalg. — Den første epidemiske Optræden viste sig allerede midt i August Maaned med en mindre Gruppe Tilfælde i Hummergadekvarteret og med Fokus i et Filialudsalg fra Forretningen i Kompagnistræde, hvortil i Slutningen af Maaneden sluttede sig en noget større Opblussen i Omegnen af Hovedudsalget i Kompagnistræde; ialt kunde omtrent 35 Tilfælde med nogen Sandsynlighed henføres til Nydelse af Mælk fra disse to Udsalg. — Yderligere Bekræftelse herpaa fik man, da i Slutningen af August Butiksjomfruen i Kompagnistrædeudsalget og i Begyndelsen af September Mælkehandlerens Hustru fra Hummergadeudsalget ligeledes indlagdes paa Hospital for tyfoid Feber; den førstnævnte havde forinden været syg i nogen Tid og maa formodes at have spillet en Rolle som Infektionskilde; Epidemien kulminerede i Begyndelsen af September med en Række Tilfælde, i hvilke Smitten maatte antages paadraget i Midten af August, og ophørte derefter pludselig; i Slutningen af September og Begyndelsen af Oktober anmeldtes kun faa Tilfælde spredt over hele Byen og uden paaviselig Forbindelse med den foranomtalte Epidemi. Midt i Oktober anmeldtes der atter et tilsyneladende ved Smitte udefra tilført Tilfælde hos Brænderiejeren i Kompagnistræde, idet Familiens Barnepige angrebes; hvorvel hun efter Angivende ikke havde haft nogensomhelst Forbindelse med Mælkeudsalget, opstod der dog, som det synes, i Forbindelse hermed endnu 5 nye Tilfælde blandt Mælkeudsalgets Kunder og i dets nærmeste Omegn. Hermed var den fra Mælkeudsalget i Kompagnistræde udgaede Epidemi definitivt ophørt, men i umiddelbar Tilslutning hertil viste sig nu de første Tegn til Infektion af Forretningens andet Udsalg i Pilestræde; og den epidemiske Opblussen af Tyfoidfeberen, som fulgte herpaa, var betydelig stærkere end den foran omtalte. Af de i Ugen fra d. 11. til d. 17. November anmeldte Tilfælde maatte 28 og i den følgende Uge 17 Tilfælde efter al Sandsynlighed tilskrives Nydelse af raa Mælk fra Pilestrædeudsalget; Epidemien døde derefter langsomt hen, men strakte sig dog lige til Aarets Slutning. Medtages de fra de først inficerede ved direkte Samkvem smittede Personer, omfattede denne Epidemi ialt 71 Tilfælde [af hvilke 8 udgik fra det før nævnte Mælkeudsalg i Hummergade, der i Anledning af den i Kompagnistrædeudsalget optraadte Infektion nu forsynedes fra Pilestrædeudsalget]. — Oprindelsen til denne Epidemi er ikke med Sikkerhed konstateret, idet der ikke paa det Tidspunkt, da Epidemien brød ud, fandtes noget Tyfustilfælde i Brænderi-Ejendommen i Pilestræde; Mistanken fæstede sig nærmest ved en Butiksjomfru fra Kompagnistrædeforretningen, som paa visse Tider af Dagen gjorde Tjeneste i Forretningen i Pilestræde; det lykkedes vel ikke at konstatere, at hun selv havde eller havde haft tyfoid Feber — men noget andet Mellemlid lod sig i ethvert Fald ikke paavise. De gentagne Smaaepidemier i Kompagnistræde, og det ret betydelige Omfang, Epidemien i Pilestræde straks havde, foranledigede Sundhedskommissionen til foruden de sædvanlige Foranstaltninger*) at paabyde Lukning af Mælkeudsalget i Kompagnistræde i 20 Dage, og af Mælkeudsalget i Pilestræde i 6 Dage. I begge Tilfælde tydede Epidemiens videre Forløb paa, at Mælken

*) Ang. nærmere Detailler m. H. t. de heromhandlede Epidemiers Forløb og de iværksatte Foranstaltninger henvises til: *Axel Ulrik*: Tre Mælkeepidemier af tyfoid Feber i København. Tidsskrift f. Sundhedspleje, 1 R. B. VIII.

KJØBENHAVN

MED

NÆRMESTE OMEGN

1897.

Udarbejdet ved Foranstaltning af Københavns Kommune.

1:20000 0 1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000 11000 12000 13000 14000 15000 16000 17000 18000 19000 20000

allerede inden Lukningen fandt Sted, havde ophørt at være smitteførende. Den Omstændighed, at begge de her omhandlede Mælkeudsalg vare knyttede til Koholderier, gav Anledning til, at der i Dagspressen fra forskellig Side rejstes Forlangende om at faa alt Kohold fjernet fra Stadens Grund, og Spørgsmaalet om en saadan Foranstaltningens Betimelighed blev ogsaa optaget til Drøftelse af Sundhedskommissionen, der imidlertid ikke i, hvad der forelaa, fandt tilstrækkelig Anledning til for Tiden at tage noget Initiativ i saa Henseende.

Epidemien gav ligeledes Anledning til, at Sundhedskommissionen traf midlertidig Foranstaltning til, at de af Lægerne, som ønskede det, i tvivlsomme Tilfælde uden Vederlag kunde faa Diagnosen bakteriologisk prøvet (Widal's Reaktion); Udførelsen af denne Undersøgelse overdroges Dr. med. Tobiesen. Ialt indleveredes under Epidemiens Forløb 56 Blodprøver til Undersøgelse, af hvilke 23 gav positivt Resultat (1:50); Undersøgelens Udfald bekræftedes i alle Tilfælde ved de undersøgte Tilfældes videre Forløb. — [Allerede forinden denne Undersøgelse iværksattes som en midlertidig Epidemiforanstaltning, var der fra Sundhedskommissionens Side fremkommet Indstilling om Bevilling af fornødne Midler til Oprettelse af en permanent Tyfusdiagnosestation, og en saadan Station har siden Foraaret 1901 været i Virksomhed ligeledes under Dr. med. Tobiesens Ledelse].

Af **epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse** (Meningitis cerebrospinalis epidemica) anmeldtes i Løbet af Aaret 26 Tilfælde med 10 Dødsfald.

Men. cersp. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Anmeldte Tilfælde.....	170	27	15	9	25	44	44	44	12	16	36	34	161	61	26
Deraf døde	80	24	9	0	10	34	25	22	4	9	19	13	83	28	10

Tilfældene fordeles over hele Aaret, dog saaledes at den største Del falder paa første Halvaar. Sygdommen forekom i de fleste Bydele; kun St. Anna V. Kvarter har et noget større Antal (8).

	0—1 Aar		1—5 Aar		5—15 Aar		15—25 Aar		25—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt
Men. cersp. ep.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Anmeldte Tilfælde.	0	2	2	2	6	0	8	2	2	1	0	1	26
Deraf døde	0	1	0	0	3	0	2	1	2	1	0	1	10

Med Hensyn til Sygdomstilfældenes og Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser henvises til ovenstaaende tabellariske Oversigt.

Tre af de anførte tilhøre Garnisonen (i Marts et Tilfælde paa Sølvgades ny Kaserne, i Maj et Tilfælde paa Livgardens Kaserne og i Juni et Tilfælde paa Sølvgades gamle Kaserne); deraf endte det ene med Døden.

Af samtlige 26 Tilfælde behandlede de 18 paa Sygehus.

Som omtalt i sidste Aarsberetning afløstes den Nedgang i Udbredelsen af **Ondartet Halsssyge** (Diphtheria), som uafbrudt havde fundet Sted siden 1890, i 1899 af en Stigning, der først kulminerede i Januar 1900, og først i sidste Halvdel af 1900 afløstes af en væsentlig Tilbagegang. Medens Sygelighedskvotienten i 1898 var gaaet ned til 3.8 p. M. (fra 13.0 p. M. i 1890) steg den i 1899 til 5.8 p. M., men sank i 1900 atter til 3.9 p. M. Dødsfaldenes Antal i 1900 var 57, svarende til en Letalitet af 4.0 pCt. — Sygdommen optraadte i alle Byens Kvarterer, men med størst Udbredelse i de udenbys Distrikter, hvor de yngre Aldersklasser ere forholdsvis stærkest repræsenterede — Paa Aarets 4 Kvartaler fordele Tilfældene sig med henholdsvis 560, 443, 194 og 216 Tilfælde og 23, 24, 6 og 4 Dødsfald.

Af **Strubehoste** (Croup) anmeldtes 159 Tilfælde med 20 Dødsfald, o: 12.6 pCt. af de Angrebne. — Paa Aldersklasserne over 15 Aar falde 397 Tilfælde af Difteri (med 2 Dødsfald) og 2 Tilfælde af Croup (med 1 Dødsfald). For sidste Tiaar var Morbiditetskvotienten og Dødelighedsprocenten for Difteri og Croup tilsammen:

Difteri og Croup	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Anm. p. 1000 Indb.	14.1	12.8	11.2	9.6	10.1	5.7	4.8	4.7	4.3	6.5	4.4
Døde p. 100 Syge	11.3	12.7	11.5	10.3	9.6	6.0	4.9	5.2	5.7	5.7	4.9

Det viser sig for begge disse Sygdommes Vedkommende, at samtidig med Sygdommens stærkt aftagende Udbredelse er Tilfældenes Letalitet aftaget i en meget betydelig Grad. Dette gælder, som det fremgaar af nedenstaaende Tabel, Difteri, der i Slutningen af Firserne havde en Letalitet af mellem 9.0 og 12.6 paa 100 anmeldte Tilfælde, i Slutningen af Halvfemserne derimod kun omkring 4%. Men det gælder i endnu langt højere Grad Strubehosten, der i Slutningen af Firserne opføres med 28—44 Døde, i Slutningen af Halvfemserne med 12—16 Døde for hver 100 anmeldte Tilfælde.

Anmeldte % af Befolkningen	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890
Difteri	3.66	2.52	2.20	2.07	2.78	5.36	7.53	9.11	10.46	13.01
Croup.....	0.48	0.45	0.50	0.54	0.71	0.99	0.84	0.70	0.82	1.06
	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Difteri	11.47	10.13	8.88	9.44	5.10	4.46	4.26	3.81	5.78	3.95
Croup.....	1.35	1.08	0.70	0.65	0.58	0.37	0.44	0.53	0.71	0.44
Døde % af Anmeldte	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890
Difteri	6.8	8.4	8.3	8.1	12.6	10.5	12.2	9.0	10.2	9.8
Croup.....	48.5	42.2	42.7	40.1	31.0	43.4	34.9	43.9	28.0	29.8
	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Difteri	9.0	8.0	8.0	7.2	4.7	3.5	4.1	4.9	4.6	4.0
Croup.....	39.9	43.8	43.5	44.7	16.9	20.2	16.4	11.4	14.3	12.6

Til Oplysning om Difteri- og Croupdødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser tjener følgende Oversigt:

Antal Døde af Difteri og Croup	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	Over 20 Aar	Ialt
1880-89 gennemsnitl. aarlig	18	36	37	32	26	49	8	2	6	214
1890-99 gennemsnitl. aarlig	18	48	45	38	31	55	11	4	7	257
1900.....	27	42	27	12	27	66	21	3	6	231

Omtrent 75 pCt. af samtlige i Aaret 1900 anmeldte Tilfælde af Difteri og ca. 87 af Crouptilfældene indlagdes paa Hospital. (Paa Garnisonssygehuset behandlede 104 Difteritilfælde).

Paa Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgtes i 1900 1186 fra Byens Læger modtagne Kulturer (+ 25 Kulturer fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet), af hvilke 231 (+ 12) viste sig at indeholde Difteribaciller, medens 955 (+ 13) gav negativt Resultat.

Skarlagensfeberen (Scarlatina) har, som det fremgaar af de seneste Aarsberetninger, siden 1897 atter vist en epidemisk Opblussen, der dog allerede synes at have kulmineret i 1899 med 3931 anmeldte Tilfælde, medens Anmeldelsernes Antal i 1900 viser sig at være gaaet ned til 2338, d: 6.53 p. M. med 56 Dødsfald, d: 2.4 pCt. af de anmeldte Tilfælde; Anmeldelserne fordeles paa Aarets 4 Kvartaler med henholdsvis 725, 725, 449 og 439 Tilfælde (18, 14, 15, 9 Dødsfald) mod 1001, 996, 1027 og 907 Tilfælde (32, 22, 16, 23 Dødsfald) i det foregaaende Aar.

Følgende Oversigt viser Sygdommens Optræden i det sidste Tiaar (med Hensyn til den nærmest forudgaaende 40aarige Periode henvises til Beretningerne for Aarene 1897 og 1898).

Skarlagensfeber	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Bef.	6.5	4.4	2.6	9.9	16.4	5.5	4.5	4.2	5.9	10.9	6.5
Døde pCt. af anm. ...	6.2	3.1	2.8	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5	2.4

Skarlagensfebertilfældene var i 1900 fordelt paa alle Byens Kvarterer, kun med lidt større Udbredelse i de udenbys Kredse (6.7 p. M. mod 5.8 p. M. for den indre By). 521 Tilfælde med 5 Dødsfald falde paa Aldersklasserne over 15 Aar. — 1552 Skarlagensfebertilfælde med 5 Dødsfald falde paa Aldersklasserne over 15 Aar. — 1552 Tilfælde \circ : ca. 66 pCt. af samtlige anmeldte behandlede paa Hospital (deraf 132 paa Garnisonens Sygehus).

Mæslinger (Morbilli) optraadte, som i forrige Aarsberetning omtalt, i Slutningen af 1898 og Begyndelsen af 1899 med en pludselig opstaaet og hurtig forløben epidemisk Opblussen. I den sidste Halvdel af 1899 og de første tre Kvartaler af 1900 anmeldtes kun faa Tilfælde; først mod Slutningen af 1900 anmeldtes atter et noget større Antal, Begyndelsen til en udbredt Epidemi i 1901; ialt anmeldtes i 1900 kun 1109 Mæslingetilfælde, 3.10 p. M., \circ : færre end i noget af de nærmest forudgaaende Tiaar, med 21 Dødsfald, svarende til 1.9 for hvert Hundrede anmeldte.

Mæslinger	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn..	19.52	5.54	14.62	3.90	15.66	6.78	16.03	5.74	4.82	9.92	3.10
Døde pCt. af anm...	3.4	2.8	3.8	1.0	2.8	2.2	1.3	2.3	1.9	2.7	1.9

Mæslingetilfældene fordelte sig i 1900 paa Aarets Kvartaler med henholdsvis 108, 169, 196 og 636 Tilfælde (2, 10, 1, 8 Dødsfald). — Næppe 4 pCt. af Tilfældene behandlede paa Hospital. — Af samtlige anmeldte vare 37 over 15 Aar.

Af **La Grippe** (Influenza) opviser Aaret 1900 den nu sædvanlige Vinterepidemi i Februar—Marts (henholdsvis 3439 og 5200 Tilfælde); i de 4 Uger fra 18. Februar til 17. Marts udgjorde det ugentlige Antal Anmeldelser henholdsvis 1405, 1356, 1850 og 1452. Ialt anmeldtes i Aarets Løb 10724 Tilfælde, \circ : 29.9 p. M. af Befolkningen med 153 Dødsfald, \circ : 1.4 pCt. af de angrebne.

I Forhold til Indbyggerantallet angrebes i Aarene 1889—1900 henholdsvis 39.0, 17.0, 80.7, 23.9, 26.2, 27.0, 40.4, 10.1, 19.6, 3.4, 26.2 og 29.9 p. M. af Influenza.

Influenzatilfælde — Maanedsmaksimum				Influenzatilfælde — Maanedsmaksimum			
1889	12050	Decbr.	12050	1895	13563	Marts	9413
1890	5357	Januar	3273	1896	3436	Marts	911
1891	25746	Decbr.	15405	1897	6745	Februar	3068
1892	7111	Januar	4362	1898	1178	Januar	303
1893	11725	Decbr.	6297	1899	9276	Februar	5620
1894	8848	Januar	5020	1900	10724	Marts	5200

Som nedenstaaende tabellariske Oversigt udviser, har Influenzaen med Hensyn til Tilfældenes og Dødsfældenes Fordeling paa Aldersklasser ikke frembudt væsentlige Afvigelser fra det sædvanlige.

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilf...	1889—1898	119	801	1476	2829	3925	154	327	9633
	1899	60	517	1164	2935	4070	171	350	9276
	1900	82	656	1069	3234	4919	238	523	10724
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1898	10	6	1	17	21	25	45	125
	1899	7	2	2	14	19	20	44	108
	1900	10	2	1	16	22	35	67	153
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1898	8.0	0.7	0.1	0.6	0.5	16.0	13.9	1.3
	1899	11.7	0.4	0.2	0.5	0.5	11.7	12.5	1.2
	1900	12.2	0.3	0.1	0.5	0.4	15.1	12.3	1.4

Som det fremgaar heraf har Sygdommen som sædvanlig hjemsøgt alle Aldersklasser, den spædste Barnealder dog i forholdsvis mindre Grad, men kun for Aldersklasserne over 65 Aar spillet nogen nævneværdig Rolle som Dødsårsag. Af samtlige 153 Influenzadødsfald falde de to Tredjedele — 102 — paa Aldersklasserne over 65 Aar, i hvilke Sygdommen altsaa optræder med en Dødelighed af 13.4 pCt.

Kolerine og akut Tarmkatar (Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus) synes i det hele at forekomme med jævnt aftagende Udbredelse. I Trienniet 1878—80 anmeldtes i aarligt Gennemsnit et Antal Kolerinetilfælde, svarende til 32.1 p. M. af Befolkningen, i de følgende Femaar 1881—85 29.3 p. M., 1886—90 29.0 p. M., 1891—95 24.3 p. M. og 1896—1900 19.6 p. M. I Aaret 1900 udgjorde Anmeldelsernes Antal 6532, o: 18.2 paa 1000 Indbyggere; Sommerepidemien havde som sædvanligt sin Kulmination i August—September. (Største ugentlige Antal anmeldte i Ugen fra $\frac{26}{3}$ til $\frac{1}{9}$ = 376). Paa Aarets 4 Kvartaler falde henholdsvis 776, 1850, 2685 og 1221 Tilfælde med 45, 90, 194 og 75 Dødsfald.

1880	9399	(September	2423)	1891	7260	(September	1155)
1881	6383	(Juni	701)	1892	8706	(August	1976)
1882	9332	(August	2177)	1893	10747	(August	3201)
1883	7116	(Juli	1306)	1894	6000	(August	1103)
1884	10038	(August	2090)	1895	6985	(September	1102)
1885	6035	(August	1010)	1896	6929	(August	1422)
1886	10422	(September	2756)	1897	6884	(September	1085)
1887	7108	(August	1070)	1898	5108	(September	925)
1888	7529	(September	1551)	1899	8796	(August	3260)
1889	10927	(Juni	2666)	1900	6532	(August	1210)
1890	7640	(August	1145)				

Af de anmeldte Tilfælde falde som sædvanlig omtrent en Fjerdedel af alle anmeldte Tilfælde, 1585 paa den spæde Barnealder under 1 Aar, af de i Aarets Løb under Rubriken Kolerine opførte Dødsfald — ialt 404 — tilhøre derimod over ni Tiendedel Aldersklassen under 1 Aar.

Cholera & Catarrhus intestinalis acutus.

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	382	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6985	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6929	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6884	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8
1900	6532	18.2	404	6.2	1585	24.2	372	25.5	92.1

Aldersklassen 0—1 Aar udviser altsaa en Dødelighed for Koleriens Vedkommende af 25.5 p. M., medens Dødeligheden i alle andre Aldersklasser tilsammen er 6.2 p. M.

Af **Barsel-feber** (Febris puerperalis) forefaldt i de sidste fire Tiaar følgende Antal Tilfælde:

	Befolkning	Fødsler	Barsel-feber		Befolkning	Fødsler	Barsel-feber		
			Anmeldte Tilfælde	Dødsf.			Anmeldte Tilfælde	Dødsf.	
1861	157500	5714	189	136	1881	250000	9269	112	43
1862	159000	5508	307	139	1882	255000	9687	95	36
1863	161500	5479	278	141	1883	263000	9822	97	31
1864	163000	5475	233	118	1884	274000	10593	107	37
1865	165500	5838	151	59	1885	284000	10832	90	30
1866	168000	5908	188	67	1886	289000	10847	164	58
1867	171000	5638	165	34	1887	295000	10616	215	41
1868	174000	5266	151	59	1888	303500	10577	201	28
1869	178000	5491	171	73	1889	308600	10955	266	33
1870	185000	5768	169	34	1890	314600	10464	157	24
1871	192000	5803	133	64	1891	319000	10330	155	29
1872	195000	6271	117	51	1892	323000	9934	114	24
1873	199000	6478	97	45	1893	327000	10100	124	22
1874	205000	7016	107	38	1894	331300	10064	115	22
1875	212000	7162	118	44	1895	335700	10135	118	25
1876	216000	7949	134	43	1896	340500	10205	133	18
1877	222000	8049	118	42	1897	345000	9947	92	17
1878	226000	8267	143	38	1898	349000	10160	91	23
1879	232000	8466	107	31	1899	354000	10211	56	12
1880	240000	8725	117	31	1900	358000	10374	49	7

Tages hvert af disse fire Tiaar for sig, bliver det gennemsnitlig aarlig anmeldte Antal Barsel-febertilfælde og Dødsfald af Barsel-feber i Tiaaret 1861—70 200 Tilfælde med 86 Dødsfald, i Tiaaret 1871—80 119 Tilfælde med 43 Dødsfald, i Tiaaret 1881—90 150 Tilfælde med 36 Dødsfald og i Tiaaret 1891—1900 105 Tilfælde med 20 Dødsfald,

altsaa en Formindskelse af Barselfeberdødeligheden til mindre end en Fjerdedel samtidig med, at Befolkningen i samme Tidsrum er mere end fordoblet. — I Aaret 1900 anmeldtes 49 Barselfebertilfælde med 7 Dødsfald, hvilket, som det ses, er betydelig lavere Tal end i noget forudgaaende Aar.

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til medfølgende tabelariske Oversigter, særlig Tab. 5 og Tab. 1.

Af **veneriske Sygdomme** (Gonorrhoea, Ulcus venereum, Syphilis) anmeldtes ialt 7023 Tilfælde (mod henholdsvis 5747, 6073, 6648, 7100 og 6791 Tilfælde i Aarene 1895—99), deraf Gonorré 4632 Tilfælde (mod henholdsvis 3976, 4224, 4426, 4644 og 4431 Tilfælde i Aarene 1895—99); Ulcus venereum 592 Tilfælde (mod henholdsvis 440, 529, 762, 768 og 667 Tilfælde i Aarene 1895—99); Syphilis e coit. imp. 1592 (mod henholdsvis 1239, 1202, 1364, 1532 og 1502 Tilfælde i Aarene 1895—99); Syphilis insons 88 Tilfælde (mod henholdsvis 33, 44, 35, 79 og 85 Tilfælde i Aarene 1895—99), og Syphilis congenita 119 Tilfælde (mod henholdsvis 59, 74, 61, 77 og 106 Tilfælde i Aarene 1895—99). Det samlede Antal Syfilitilfælde udgør altsaa 1799 (mod 1693 i 1899), af hvilke 872 behandlede paa Sygehus, deraf 43 paa Garnisonssygehuset. — Af Gonorré behandlede 1363 Tilfælde paa Sygehus, hvoraf 157 paa Garnisonssygehuset, af Ulcus venereum 148, hvoraf 29 paa Garnisonssygehuset. — Med Hensyn til de Mangler, hvoraf Opgørelsen af de veneriske Sygdomme i København som en Følge af Sygelisternes nuværende Affattelse lider, henvises til Bemærkninger i Aarsberetn. for 1896.

Af **Fnat** (Scabies) anmeldtes i 1900 ialt 698 Tilfælde.

Af **Drankergalskab** (Delirium tremens) anmeldtes 514 Tilfælde, af hvilke 332 behandlede paa Hospital (deraf 2 paa Garnisonssygehuset). Alkoholisme opføres i 89 Tilfælde som direkte Dødsårsag. (Alcoholismus chr. 50 Tilfælde, Delirium tremens 33 Tilfælde, Mors in ebrietate 6 Tilfælde).

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum). Den ved Lov af 11. Maj 1897 indførte Forpligtelse til fra 1. Aug. 1897 at regne at anmelde nye Tilfælde af Lungetuberkulose er desværre bortfalden ved Lov af 30. Marts 1900 (jfr. Sundh. Koll. Cirk. af 14. Maj 1900), og Opgørelsen for indeværende Aar omfatter følgelig kun Tiden fra 1. Januar til Slutningen af Maj. — Det er sikkert nok, at den i de forløbne 3 Aar indsamlede Statistik over Lungetuberkulosens Udbredelse led af væsentlige Mangler og frembød forskellige Fejlkilder, særlig for en stor Bys Vedkommende adskillig Udsigt til gentagne Anmeldelser af samme Tilfælde; men saa længe man ikke har kunnet naa til en paa nominativ Angivelse baseret Individualstatistik (saaledes som den er iværksat paa Færøerne og nu agtes indført i Norge), havde man dog i de rent numeriske Opgivelser, naar de sammenholdtes med Dødelighedsstatistiken, et Surrogat, som man dog, da det nu engang var indført og i Færd med at blive indarbejdet, burde have betænkning paa at opgive (særlig da for Landdistrikternes Vedkommende, hvor Fejlkilderne lettere udelukkes, og hvor i alt Fald enhver anden Kilde til Kundskab om Lungetuberkulosens Udbredelse savnes).

I København anmeldtes i Aaret 1900 fra 1. Januar til 26. Maj 577 Tilfælde af Lungetuberkulose (af hvilke 98 indlagt paa Hospital). Fordelingen af disse 577 Tilfælde paa Maaneder og Aldersklasser fremgaa af følgende Oversigt:

Lungetuberkulose 1900	0—1	1—5	5—15	15—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt	Hospit.
	Aar	Aar	Aar	M.	K.	M.	K.		
Januar	-	2	10	72	47	1	-	132	47
Februar	-	-	7	71	49	-	-	127	42
Marts	-	-	7	65	58	2	-	132	34
April	-	1	7	57	44	2	-	111	50
Maj	-	3	6	33	33	-	-	75	25
Tilsammen	-	6	37	298	231	5	-	577	98

Ialt er der altsaa i de henved 3 Aar, i hvilke Anmeldelsespligten har bestaaet, registreret 4621 Tilfælde af Tuberkulose i København. Tallet for 1897 kan ikke antages at omfatte alene de Tilfælde, der i Aarets Løb ere komne til Lægernes Kundskab — blandt de d. 31. Juli anmeldte Tilfælde fandtes der utvivlsomt en Del, som datere sig fra før Aarets Begyndelse. — Efter samtlige 3 Aars Opgørelser at regne, synes der at kunne paaregnes ca. 12—1300 Anmeldelser om nye Tuberkulosestilfælde aarlig for Københavns Vedkommende. (Efter Opgørelserne for 1897 & 1898 i Medicinalberetning for Kongeriget Danmark, anmeldtes der fra Provinsbyerne et noget mindre Antal og fra Landdistrikterne et omtrent 3 Gange saa stort Antal Tilfælde).

Fordelingen paa Aldersklasser af samtlige i Tiden fra 31. Juli 1897 til 26. Maj 1900 for Københavns Vedkommende anmeldte 4621 Tilfælde var følgende:

	0—1	1—5	5—15	15—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt
	Aar	Aar	Aar	M.	K.	M.	K.	
1897	3	20	86	815	772	23	29	1748
1898	3	25	108	629	458	7	5	1235
1899	4	23	88	507	429	4	6	1061
1900	-	6	37	298	231	5	-	577
Tilsammen...	10	74	319	2249	1890	39	40	4621

I Aaret 1900 døde i København 657 Mennesker af Lungetuberkulose, hvilket, som det ses af følgende Oversigt er et absolut og relativt større Antal end i de nærmest forudgaaende Aar.

	Folketal	Samlede Antal Dødsfald	Døde af Lungetuberkulose		
			ialt	p. M. af Befolkn.	pCt. af døde
1895	335700	6163	661	1.97	10.73
1896	340500	5635	648	1.90	11.50
1897	345000	5978	625	1.81	10.46
1898	349000	6156	611	1.75	9.93
1899	354000	6708	603	1.70	8.99
1900	358000	6269	657	1.84	10.48

Sammenfattes Dødelighedskvotienterne i 5aars Perioder for en længere Aarrække, viser det sig, at Lungetuberkulosedødeligheden i 1900 ikke blot er højere end i det nærmest forudgaaende Aar, men overstiger hele det forudgaaende Femaars Gennemsnitsdødelighed:

Døde af Lungetuberkulose.

	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde		i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1870—1874	3.42	14.31
1840—1844	3.44	13.00	1875—1879	3.14	12.92
1845—1849	3.37	12.08	1880—1884	2.89	12.40
1850—1854	3.04	11.83	1885—1889	2.51	11.28
1855—1859	2.96	11.33	1890—1894	2.05	9.90
1860—1864	3.07	12.05	1895—1899	1.83	10.32
1865—1869	2.97	12.86	1900	1.84	10.48

Af de i Aaret 1900 indtrufne Dødsfald af Lungetuberkulose forefaldt de 387 paa Hospital.

Anmeldelserne i Henhold til Lov af 11. Maj 1897 og Lov af 31. Marts 1900 af Lungetuberkulosedødsfald ere i 1900 indgaaede i betydeligt større Omfang end tidligere, men dog, navnlig mod Aarets Slutning, ikke saa fuldstændigt som ønskeligt; der indløb ialt Anmeldelse om 94 % af samtlige Dødsfald (93 % af de paa Hospitalerne afdøde, 95 % af de i Byen døde).

1900	Anm. Tilf. af Lungetuberkul.	Døde af Lungetuberkulose		Døde paa Hospit. af Lungetuberkulose		Desinfektion efter Lungetuberkulose			
		ialt	deraf anmeldt	ialt	deraf anmeldt	A	B	C	Ialt
Januar	132	57	57	35	35	32	3	5	40
Februar	127	63	63	34	34	32	6	4	42
Marts	132	74	74	39	38	40	8	-	48
April	111	72	70	44	44	29	7	1	37
Maj	75	76	73	36	34	52	7	1	60
Juni	-	59	56	39	37	29	1	3	33
Juli	-	49	46	33	30	23	4	1	28
August	-	43	36	27	22	16	3	1	20
September	-	35	25	23	17	19	2	3	24
Oktober	-	39	38	23	22	18	8	4	30
November	-	44	42	26	25	20	3	2	25
December	-	46	38	28	23	18	6	4	28
Ialt.....	577	657	618	387	361	328	58	29	415

Desinfektion efter Lungetuberkulose er i 1900 ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udført omtrent i samme Omfang som tidligere — nemlig ialt i 415 Tilfælde, hvoraf de 328 i Henhold til Epidemiloven (A), de 58 som gratis Desinfektion for uformuende (B) og de 24 som betalt Desinfektion for privat Regning (C).

Om de meteorologiske Forhold i 1900 giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanlig skyldes det meteorologiske Instituts Velvilje, Oplysning:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1900.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°.....	÷0.1	÷0.9	0.4	5.1	9.1	15.0	17.5	16.5	13.3	9.1	5.8	4.2	7.0
Middelfugtighedsgrad i pCt.....	88	87	80	75	72	74	77	78	84	84	88	86	81
Middellufttryk i mm. (v. Havet, 0° C, 45 Gr. N. B.).....	760.0	754.4	761.2	759.4	761.3	760.6	760.6	761.2	762.6	757.9	761.2	758.6	759.0
Nedbør i mm.....	50.9	54.0	26.1	22.8	25.3	24.1	88.0	74.4	53.0	117.7	31.0	60.9	628.2
Dage med Nedbør.....	23	21	9	16	12	12	16	14	19	25	19	21	207
— Sne.....	14	20	7	3	3	-	-	-	-	-	-	3	50
— Hagl.....	-	2	1	2	4	-	-	-	-	1	-	-	10
— Torden.....	-	-	-	-	-	5	4	4	2	3	-	-	18
— Storm.....	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

1900. *Januar* fik omtrent normal Varme med østlige til sydlige Vinde og rigelig Nedbør. *Februar* blev temmelig kold med østlige til sydlige Vinde og rigelig Nedbør. *Marts* blev temmelig kold med nordlige Vinde og normalt Nedslag. *April* fik normal Varme og normalt Nedslag med vestlige Vinde. *Maj* blev temmelig kold med nordlige til vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Juni* blev temmelig varm med variable Vinde og lille Nedbør. *Juli* blev temmelig varm med vestlige Vinde og stor Nedbør. *August* blev temmelig varm med sydlige til vestlige Vinde og temmelig stor Nedbør. *September* fik med vestlige Vinde omtrent normale Varme- og Nedbørs-

forhold. *Oktober* fik med vestlige Vinde omtrent normal Varme og meget stor Nedbør. *November* blev mild og temmelig tør med østlige til sydlige Vinde. *December* fik med vestlige Vinde en meget høj Middeltemperatur og stor Nedbør. *Aaret* blev varmere end normalt med vestlige og sydvestlige Vinde og stor Nedbør.

Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de ugentlig fra Kirkebetjentene fremkomne Anmeldelser, beløb Antallet af **levendefødte Børn** sig i 1900 til 10374, ρ : 28.98 p. M. af Befolkningen; der viser sig altsaa i dette Aar en lille Standsning i den Nedgang i Fødslernes Antal, som stadig har fundet Sted siden 1884, da Fødselskvotienten var oppe paa 38.5 p. M. (Fødselskvotienten var for Femaaret 1877—81 = 36.6, 1882—86 = 37.9, 1887—91 = 34.4, 1892—96 = 30.4, for Treaaret 1897—99 = 28.9 og for 1900 29.0).

I pCt. af det hele Antal	Køn		Legitimitet	
	M.	K.	Ægte	Uægte
Levendefødte	51.1	48.9	75.5	24.5
Dødfødte	55.0	45.0	76.1	23.9

Af de levendefødte Børn vare 5304 af Mandkøn, 5070 af Kvindkøn, ρ : henholdsvis 51.1 og 48.9 pCt.; 7834 vare ægtefødte, 2540 uægtefødte, ρ : henholdsvis 75.5 og 24.5 pCt. af det samlede Antal. — I Gennemsnit for hele Aaret fødtes daglig 28.4 Børn (Maksimum i Marts 32.9, Minimum i December 25.8).

I de illegitime Fødslers forholdsvisse Antal har der i det sidste Tiaar vist sig en ikke ubetydelig Stigning; de udgjorde i Femaaret 1877—81 19.1 pCt af samtlige Fødsler, 1882—86 19.4 pCt., 1887—91 19.3 pCt., 1892—96 22.0 pCt., i Treaaret 1897—99 23.5 pCt., og i Aaret 1900 24.5 pCt. af alle Fødsler.

Foruden de 10374 levendefødte Børn bragtes 238 dødfødte Børn til Verden, med Hensyn til hvis Køn og Legitimitet ovenstaaende Tabel giver Oplysning.

Efterfølgende tabellariske Oversigt viser Antallet af Vielser, Fødsler og Dødfødsler i 1900 fordelte efter Maaneder samt Gennemsnitstallet pr. Dag for hele Aaret og for hver af Aarets Maaneder.

1900	Ægte- skaber		Levendefødte												Dødfødte							
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Tilsammen		Legiti- mitet		Køn		Til- sammen	
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	K.	Ialt	pr. Dag
Januar . .	184	5.9	382	96	478	15.4	341	121	462	14.9	723	23.3	217	7.0	940	30.3	17	4	14	7	21	0.7
Februar .	169	6.0	289	95	384	13.7	302	92	394	14.1	591	21.1	187	6.7	778	27.8	16	2	10	8	18	0.6
Marts . .	228	7.4	395	127	522	16.8	374	124	498	16.1	769	24.8	251	8.1	1020	32.9	12	-	7	5	12	0.4
April . . .	305	10.2	325	125	450	15.0	311	103	414	13.8	636	21.2	228	7.6	864	28.8	13	5	12	6	18	0.6
Maj	438	14.1	336	117	453	14.6	320	111	431	13.9	656	21.2	228	7.3	884	28.5	12	6	11	7	18	0.6
Juni	245	8.2	336	104	440	14.7	295	105	400	13.3	631	21.0	209	7.0	840	28.0	15	7	13	9	22	0.7
Juli	223	7.2	317	99	416	13.4	320	106	426	13.7	637	20.5	205	6.6	842	27.1	16	10	10	16	26	0.8
August . .	212	6.8	341	113	454	14.6	348	101	449	14.5	689	22.2	214	6.9	903	29.1	22	8	18	12	30	1.0
Septbr. . .	199	6.6	330	93	423	14.1	319	66	385	12.8	649	21.6	159	5.3	808	26.9	18	4	11	11	22	0.7
Oktbr. . . .	338	10.9	335	103	438	14.1	336	107	443	14.3	671	21.6	210	6.8	881	28.4	11	5	7	9	16	0.5
Novbr. . . .	359	12.0	309	111	420	14.0	291	104	395	13.2	600	20.0	215	7.2	815	27.2	16	1	8	9	17	0.6
Decbr. . . .	255	8.3	299	127	426	13.7	283	90	373	12.1	582	18.8	217	7.0	799	25.8	13	5	10	8	18	0.6
	3155	8.6	3994	1310	5304	14.5	3840	1230	5070	13.9	7834	21.4	2540	7.0	10374	28.4	181	57	131	107	238	0.7

Antallet af indgaaede *Ægteskaber* har i Forhold til Befolkningen været i Af-tagende fra 1882—83, da *Ægteskabskvotienten* var henholdsvis 10.01 og 12.33 p. M., til 1892, da den var nede paa 7.47 p. M., men viser i sidste Halvdel af Halvfemserne atter nogen Stigning indtil 1900, da *Kvotienten* er 8.81. I Femaaret 1877 til 1881 var det aarlige Antal indgaaede *Ægteskaber* for hver 1000 Mennesker gennemsnitlig 9.26, 1882—86 9.97, 1887—91 8.19, 1892—96 7.86, i Treaaret 1897—99 8.29 og i Aaret 1900 8.81. — *Ægteskabernes* Antal var i 1900 ialt 3155. Gennemsnitsantallet af *Vielser* var for hver Dag i hele Aaret 8.6, højest i Maj med 14.1, lavest i Januar med 5.9 *Vielser* daglig. — Af samtlige Aarets *Vielser* faldt 31.3 pCt. paa 2. Kvartal, 30.2 paa 4. Kvartal, 20.1 paa 3. Kvartal og 18.4 paa 1. Kvartal.

I Aaret 1900 afgik 6269 *Fersoner ved Døden*, hvorefter Hovedstadens *Dødelighedskvotient* med den beregnede *Middelfolkemængde* for Aaret — 358000 — bliver 17.51, altsaa noget lavere end i 1899 (18.95). Fradrages 186 *Personer*, som i Aarets Løb ere afgaaede ved *Døden* paa *Byens Hospitaler*, men iøvrigt ikke vare hjemmehørende i *Byen*, bliver det samlede Antal *Dødsfald* derved reduceret til 6083 og *Dødelighedskvotienten* til 16.99. Det daglige Antal *Dødsfald*, der for hele Aaret gennemsnitlig udgør ca. 17, var i første Kvartal ca. 21 daglig, i andet Kvartal 17, i tredje Kvartal 16 og i fjerde Kvartal 15 daglig; for *Maaned* med højeste daglige Antal — *Marts* — 23 og for *Maaned* med lavest Antal — *Oktober* 14.

Fødslernes Overskud over *Dødsfaldene* udgjorde 4105.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)									
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar				Uægtefødte			
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Uægtefødte		Ialt	p. c. af alle Dødsfald i Aar	p. c. af naerke Levende- fødte
													Ialt	p. c. af alle Dødsfald i Aar			
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	} 35.70		
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82			
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11			
1880	240000	2159	9.00	8725	36.85	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98			
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30			
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35			
1883	263000	2635	10.01	9822	37.85	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15			
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01			
1885	284000	2578	9.07	10852	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95			
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84			
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81			
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96			
1889	308600	2632	8.52	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40			
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20			
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88			
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49			
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86			
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67			
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88			
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52			
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25			
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08			
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13			
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.55	25.73	552	34.22			
														21.73	} 24.68		

Hvad der særlig karakteriserer Aarets *Dødelighedsforhold* er den ualmindelig lave *Dødelighed* blandt spæde *Børn* under 1 Aar — en *Følge* af at samtlige *epidemiske Sygdomme*, *Influenzaen* undtagen, havde en *forholdsvis ringe Udbredelse*. Som det

fremgaar af nedenstaaende Oversigt over den procentvise Fordeling af Dødeligheden paa de forskellige Aldersklasser, falder i 1900 kun 25.7 pCt. af samtlige Dødsfald paa denne Aldersklasse mod 30.2 i 1899 og 29.3 i Gennemsnit for Tiaaret 1889—1898. — Det fremgaar af Tabellen, at Aldersklassen 0—1 Aar ikke i noget andet af de her opførte 12 Aar har ydet et saa ringe Bidrag til den samlede Dødelighed som i Aaret 1900.

	Under 1 Aar	1—4	5—14	15—64	65 og derover	
1889	32.6	12.6	5.7	32.4	16.7	100
1890	29.5	15.8	6.0	31.4	18.1	100
1891	26.6	13.5	5.2	32.6	21.9	100
1892	28.2	15.1	4.7	32.4	19.6	100
1893	32.3	12.3	5.0	31.6	18.1	100
1894	27.8	12.6	6.0	34.0	19.6	100
1895	29.8	10.4	4.3	35.5	20.0	100
1896	30.1	8.8	3.8	36.0	21.3	100
1897	28.7	8.4	3.7	36.3	22.9	100
1898	27.5	9.8	4.1	36.8	21.8	100
Gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100
1899	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100
1900	25.7	6.8	3.9	37.9	25.7	100

Den allerede i flere Aarsberetninger fremhævede stærke Nedgang i den spæde Barnealders Dødelighed i Forhold til Fødslerne viser følgende et kendeligt Udslag i Aaret 1900, da Dødeligheden var forholdsvis ringe, samtidig med at Fødslerne nærmest var lidt hyppigere.

	Levendefødte			Døde i første Leveaar			Døde i første Leveaar i % af Levendefødte		
	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt
1877—1886	76259	18244	94503	13166	6514	19680	17.26	35.70	20.83
1887—1896	82092	21288	103380	13633	6049	19682	16.61	28.11	19.04
1897—1899	23207	7111	30318	3670	1755	5425	15.80	24.70	17.87
1900	7834	2540	10374	1061	552	1613	13.54	21.73	15.55

Dødeligheden i 1. Leveaar viser sig ifølge ovenstaaende Opgørelse i den sidste Fjerdedel af Aarhundredet reduceret fra 20.83 til 15.55 for hvert Hundrede levendefødte, og denne Nedgang viser sig særlig at komme de uægtefødte til Gode, blandt hvilke Dødeligheden i den omhandlede Periode er reduceret med mere end en Tredjedel, fra 35.70 pCt. til 21.73 pCt. af alle levendefødte, i mindre Grad, om end tydeligt nok de ægtefødte Børn, blandt hvilke Dødeligheden i samme Periode er gaaet ned fra 17.26 af 100 levendefødte til 13.54.

Til Sammenligning med Forholdene andensteds gives nedenfor en Sammenstilling af Fødslernes og Dødsfaldenes relative Hyppighed i en Række større udenlandske Byer, uddraget af den af „Registrar General“ offentliggjorte „Annual Summary of births, deaths and causes of death in London and other great towns 1900“.

Stæder	Indbyggere	Af 1000 Indbyggere		Stæder	Indbyggere	Af 1000 Indbyggere	
		fødtes	døde			fødtes	døde
Kristiania	226423	34.8	15.5	Edinburg	302262	26.9	19.4
Gøteborg	126850	30.6	15.6	Buda-Pest	729383	32.7	20.3
Brüssel	570844	23.6	16.4	Wien	1656662	28.8	20.5
Amsterdam	520800	28.6	16.6	New-York	3444675	23.7	20.6
Stockholm	297148	25.4	16.8	Paris	2511629	23.6	20.6
Hamborg	705738	28.9	17.4	Glasgow	743585	32.7	22.0
København	358000	29.0	17.5	Prag	389741	26.0	23.1
Rotterdam	325556	37.2	17.6	St. Petersborg	1248643	26.6	24.5
Dresden	397000	—	18.4	München	498500	35.2	24.7
London	4589129	28.6	18.8	Bres'au	412959	34.1	26.4
Berlin	1864203	26.7	19.0	Dublin	349594	29.7	27.6
Rom	518333	22.3	19.1	Moskva	1023817	—	30.1

(I „Annual Summary“ opføres København for Aaret 1900 i den Tabel, hvoraf ovenstaaende Sammenstilling er taget, med en Fødselskvotient af 29.3 og en Dødelighedskvotient af 17.8. Denne, iøvrigt ikke betydelige, Afvigelse fra det virkelige Forhold skyldes for en ringe Del, at Kvotienterne ere baserede paa Ugebulletinens ikke reviderede Tal, men navnlig at Beregningen er foretaget med det foregaaende Aars Folketal som Udgangspunkt).

Paa *Hospitalerne* i København døde ialt 2568 Personer, o: ca. 41 pCt. af alle Dødsfald, deraf paa Kommunehospitalet 1095 (hvoraf 37 paa Lucasstiftelsen og St. Johs. Stiftelse), paa Blegdamshospitalet 133, paa Øresundshospitalet 210, paa Vestre Hospital 0, St. Johannes Stiftelsens Sygehus 310, Almindelig Hospitals Sygeafdelinger 229 (155 Lemmer, 74 Alderdomsunderstøttede), Ladegaardens Sygeafdeling 30, Frederiks Hospital 232, Fødselsstiftelsen 68 (deraf 62 spæde Børn, 2 gynækologiske Patienter, 4 Barselkvinder), St. Josephs Hospital 139, Dronning Louises Børnehospital 93, Garnissonssygehuset 29.

Mediko-legale Dødsattester, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes ved Selvmord, Dødsfald ved uheldige Hændelser samt over Personer, der findes døde, ere i 1900 indkomne i et Antal af 268, omtrent det samme Antal som de nærmest foregaaende Aar.

Af 122 *Selvmord* — mod 87 i 1899 — fuldbyrdes 100 af Mænd, 22 af Kvinder; 3 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 79 Mænd og 9 Kvinder ved Hængning, 14 Mænd og 2 Kvinder ved Skydevaaben, 3 Mænd ved Snitsaar, 3 Mænd og 3 Kvinder ved Gift (1 Mand ved Gas, 1 ved Karbolsyre, 1 ved ubekendt Gift, 1 Kvinde ved Stryknin, 2 Kvinder ved Opium), desuden 5 Kvinder ved Nedstyrtning og 1 Mand ved Nedstyrtning. I 6 af disse Tilfælde foretoges ikke legalt Ligsyn.

Som sædvanlig er der i Aarets Løb fundet enkelte Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende Dødsårsag ikke nærmere har kunnet oplyses.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom 156 Personer (deri indbefattet 1 Drab), deraf 76 ved Nedstyrtning eller Knusning, 41 ved Drukning, 17 ved Forbrænding, 10 ved Kvælning, 4 ved Forgiftning, 2 ved Forfrysning, 6 paa forskellige andre Maader. I 30 af disse Tilfælde er der ikke udfærdiget medikolegal Dødsattest. I 26 Tilfælde af *pludselig Død* af ubekendt Aarsag foretoges legalt Ligsyn.

Dødfødte i Staden København, Aaret 1900.

Fostrets Modenheds Grad								Med Tegn til Forraadnelse	Fødselen fuldførtes ved								Totalsum af dødf. Børn				
For tidlig født				Fuldbaaret					Na-turen	Instru-menter		Ven-ding		Frem-trækning		Ægte		Uægte		Til-sammen	
Ægte	Uægte	Ægte	Uægte	Ægte	Uægte	Ægte	Uægte			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			
41	34	20	13	58	48	12	12	101	86	75	16	11	14	8	15	13	99	82	32	25	238

Af ovenstaaende Oplysninger om 238 Dødfødsler, som forefaldt i Aaret 1900, fremgaar, at der ved 130 af disse Fødsler bragtes fuldbaarne Fostre til Verden (106 ægtefødte, 24 udenfor Ægteskab fødte), ved 108 ufuldbaarne Fostre (75 ægtefødte, 33 udenfor Ægteskab fødte). Af Mandkøn fødtes 131, af Kvindekøn 107 (af de fuldbaarne Fostre vare 70 af Mandkøn mod 60 af Kvindekøn, af de ufuldbaarne 61 af Mandkøn mod 47 af Kvindekøn).

I Sammenligning med de nærmest forudgaaende Aar stiller Forholdet med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet sig som hosføjede Tabel udviser:

	af 100 Dødfødte				af 100 fuldbaarne				af 100 ufuldbaarne			
	vare:				Dødfødte vare:				Dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1889—98	54	46	76	24	59	41	82	18	50	50	70	30
1899	56	44	80	20	58	42	86	14	55	45	74	26
1900	55	45	76	24	54	46	81	19	56	44	69	31

Foruden de Oplysninger om Dødfødslernes Forløb, som fremgaar af Tabellerne, skal her tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger, som i Reglen findes paa Jordemødrenes Anmeldelser om dødfødte Børn: Sædestilling forekom 38 Gange, Fodstilling 23 Gange, Skraaleje 10 Gange, Ansigtsstilling 3 Gange; i 30 Tilfælde noteres Fremfald og Omslyngning af Navlesnoren, i 7 Tilfælde forliggende Moderkage, i 10 Tilfælde snevert Bækken, i 6 Tilfælde stærkere Blødning før Fødslen, i 19 Tilfælde langvarig og besværlig Fødsel; Krampe angives 9 Gange, Syfilis 6 Gange, anden Sygdom hos Moderen 15 Gange, Fald eller Overanstængelse 3 Gange som Aarsag; Misdannelse er opført 6 Gange, habituel Dødfødsel 2 Gange, Operation paa Fosteret (Perforation) 6 Gange.

Vaccination. 1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt fandtes ved Aarets Begyndelse 4695 Portioner animal Lymfe i Behold fra 1899; der fremstilledes i Aarets Løb 124395 Portioner Lymfe (indvundet ved Podning af 40 Kalve, af hvilke de 3 kaseredes); den indhøstede Vaccine var gennemgaaende god. Til Vaccination paa Anstalten medgik c. 5000 Portioner, til Podning af Kalve 5150 Portioner, til Laboratorieundersøgelser 990 Portioner, til Forsendelse til fremmede Instituter 400 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner udsendtes i 2696 Forsendinger 99163 Portioner, og ved Aarets Udgang havde saaledes 4995 Portioner Vaccine i Behold.

Af den udsendte Vaccine afgaves 1235 Portioner til den kommunale Vaccinationsanstalt paa Nørrebro, 6210 Portioner til andre offentlige Institutioner og praktiserende Læger i København, saa at det samlede Vaccineforbrug her i Staden beløb sig til c. 12445 Portioner.

Paa Anstalten vaccineredes ialt 4045 Børn med positivt Resultat hos 3989, o: 98,98 pCt., negativt Resultat hos 41 (15 udeblev fra Eftersyn). — Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1900.

Under 7. April 1900 meddelte Justitsministeriet Københavns Magistrat, at der paa Finansloven var bevilget et Beløb til Lønning af en selvstændig Forstander ved den kgl. Vaccinationsanstalt, at Dr. med. J. Bondesen fra 1. April 1900 at regne var ansat som Anstaltens Forstander, samt at den Stadslægen i København paahvilende Forpligtelse til at overtage Posten som Forstander for Vaccinationsanstalten dermed maatte betragtes som bortfalden. (Saavel Københavns Magistrat (Skr. af 7. Juli 1899) som Københavns Sundhedskommission (Skr. af 5. Juni 1899) og Københavns Stadslæge (Skr. af 18. Maj 1899) havde udtalt sig mod denne Reform, for saa vidt Kontrollen med den offentlige Vaccination her i Staden (Lov af 4. Febr. 1871 § 8) derved unddroges de lokale Medicinalautoriteter; jfr. ogsaa det kgl. Sundhedskollegiums Forhandling i 1898, S. 265 o. ff.).

2) *Den kommunale Vaccinationsanstalt* paa Nørrebro har i 1900 været holdt aaben hver Torsdag i Tiden fra 10. Maj til 1. November, hvilken sidste Dag kun benyttedes til at syne de Vaccinerede. — Der blev ialt behandlet 1194 Individuer (mod 947 ifjor),

Alder i Aar	Drenge	Piger	Sum
0—1	11	10	21
1—2	34	30	64
2—3	67	53	120
3—4	59	66	125
4—5	62	51	113
5—6	81	80	161
6—7	174	177	351
7—8	113	96	209
8—9	3	7	10
9—10	-	1	1
10—11	-	-	-
11—12	-	1	1
Ialt	604	572	1176

eller gennemsnitlig 47.8 paa hver Vaccinationsdag. De svagest besøgte Dage vare 18. Oktober (5) og 24. Maj (2), den stærkest besøgte Dag var 9. August (119). — Af de behandlede vare 1176 ikke tidligere vaccinerede, alle Børn, hvilke fordele sig paa Aldersklasser og Kønnene, som vedføjede Skema viser. 1 mødte ikke til Eftersyn, hos de øvrige 1175 kom positivt Anslag hos 1173. Det personlige Anslag var altsaa 99.8 pCt. Ridsanslaget var 98.3 pCt. — Af Komplikationer forekom: Impetigo (1

Gang), Urticaria (1 Gang) og Prurigo universalis (1 Gang). 18 Gange foretoges Revaccination hos Børn mellem 2 og 11 Aar.

Der benyttedes animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt, og der anvendtes de samme Forholdsregler som i de foregaaende Aar for at undgaa Infektion.

I **Københavns Garnison** optraadte i 1900 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme:

Af *epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse* angrebes kun 3 af Hæren, hvoraf 1 døde.

Paa Garnisonssygehuset behandlede kun 1 Tilfælde af *Mæslinger*. For *Skarlagensfeber* behandlede 163, hvoraf 1 døde, for *Difteri* 137, hvoraf 1 døde, for *Rosen* 25, for *krupøs Pneumoni* 52, hvoraf 8 døde, for *Influenza* 149, hvoraf 1 døde, for *tyfoïd Feber* 16, hvoraf 2 døde, for *Faaresyge* 71 og for *rheumatisk Feber* 78.

Af *Syfilis* forekom 66, af *venerisk Saar* 37 og af *Gonorrhé* 216.

Karantænevæsenet. Ifølge Meddelelse fra Karantænelægen er der i Aaret 1900 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 5190 Skibe (inkl. Orlogs- og Lystfartøjer), som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men alle anmeldelsespligtige. Af disse Skibe og Fartøjer bordedes paa Inderheden, uden Anmeldelse, dels af Karantænebetjentene, dels af Lægepersonalet ialt 3609 Fartøjer. Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaede Dampskibe i udenrigsk Fart, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen (medindbefattet Dampskibe til nordre Toldbod) var ialt 4044.

I Aarets Løb udstedtes fra Justitsministeriet følgende Paabud om „Almindeligt Eftersyn“ etc. (i Henhold til Lov af 16. Marts 1900) for Skibe, kommende fra Port Said ($\frac{12}{5}$), Smyrna ($\frac{26}{6}$) og Glasgow ($\frac{1}{9}$); og følgende Paabud fra Justitsministeriet om Eftersyn (ifølge samme Lov) ophævedes for Skibe, kommende fra: Alexandria og portugisiske Havne ($\frac{1}{3}$), Hull ($\frac{22}{5}$), Glasgow ($\frac{20}{11}$) og Port Said ($\frac{27}{12}$).

Det Antal Skibe, som af Lægerne inspiceredes efter nævnte Lov var 115 (112 Dampskibe og 3 Sejlskibe) med 2854 Mands Besætning og 874 Passagerer. Af disse vare 5 lidende af Syfilis, 1 af Angina, 1 af Febris rheumatica, 1 af Febris typhoidea, 1 af Cardialgia og 1 af kir. Lidelser. 2 Skibe laa i Observationskarantæne tils. i 8 Dage.

Om Patienter, ankomne med Skibe, som ikke var underkastede „Almindeligt

Eftersyn“ skete der Anmeldelse til Karantænestationen fra 83 Skibe. Af Patienterne fra disse Skibe vare 27 lidende af Morb. vener., 13 af Febris typhoidea, 13 af Contusioner og andre kir. Lidelser, 9 af Rheumatisme, 8 af Lidelser i Fordøjelsesorganerne, 4 af Morb. cordis, 5 af Pneumonia, 2 af Tuberkulose, 3 af Difteri, 6 af Simulatio og Resten var enkelte Tilfælde af ikke smittende Lidelser.

4 Lig ilandbragtes emballerede efter Loven. 2 Skibe desinficeredes.

Den offentlige Sundhedspleje. Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med den offentlige Sundhedspleje, Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, den offentlige Desinfektion m. m., tjene følgende Oversigter:

De af *Kredslægepersonalet* i Aaret 1900 udførte Undersøgelser og afgivne Erklæringer, Skøn m. m. vare følgende:

	Undersøgelser	Erklæringer
I. <i>Tilsyn med epidemiske Sygdomme</i>	755	474
II. <i>Tilsyn med andre sanitære Forhold</i>	158	164
III. <i>Sundhedskommissionssager</i> vedrørende:		
a) Afløbsforhold og off. Renl., Vedt. Afsn. II og III....	227	188
b) Latrinvæsen m. m., Vedt. Afsn. IV.....	201	223
c) Skadelige Næringsveje, Vedt. Afsn. V og X.....	127	129
d) Tilsyn med Næringsmidler, Vedt. Afsn. VI.....	300	1595
e) Tilsyn med Boliger, Vedt. Afsn. VII og VIII	66	65
f) Smitsom Sygdom, Vedt. Afsn. IX.....	11	11
g) Plejebørnstilsyn, Vedt. Afsn. XI.....	802	801
h) Forskellige andre Forhold	32	43
	2679	3693

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionen tilgaaede Meddelelser, har første Kredslæge afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet i 1900.

Ved Udgangen af 1899 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1583 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 386, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. — I Løbet af 1900 søgte 575 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 33 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 113 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. — 429 nye Tilladelser udstedtes, deraf 122 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 440 tidligere tilladte Plejehjem. — Ved Udgangen af 1900 var Antallet af tilladte Plejehjem 1444, deraf 293 (ca. 20 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1151 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1312 Plejebørn mod 1359 ved Aarets Begyndelse. Plejebørnenes Antal er altsaa fremdeles aftaget i det forløbne Aar, om end i mindre Grad end Aaret forud.

Tab. 1.	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	7	76	4	-	-
2. Kreds.....	33	151	11	-	-
3. Kreds.....	38	210	19	7	-
4. Kreds.....	8	69	11	1	-
5. Kreds.....	135	274	41	2	-
6. Kreds.....	72	235	30	6	4
Ialt....	293	1015	116	16	4

I Aarets Løb ere 635 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 601 tidligere indregistrerede udgik og 89 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1312 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tab. 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds	13	17	23	31	84	87
2. Kreds	25	36	45	67	173	195
3. Kreds	40	59	57	113	269	274
4. Kreds	10	20	26	38	94	89
5. Kreds	51	72	94	145	362	452
6. Kreds	48	64	91	127	330	347
Ialt....	187	268	336	521	1312	1444

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 89 (i 1899:101).

Tab. 3.	Under 1 Aar										Ialt	Begge Køn											
	0—1			1—2			3—11			Ialt													
	Mnd.	M.	K.	Mnd.	M.	K.	Mnd.	M.	K.														
Akute Sygd. i Fordøjelsesorg.	1	2	8	4	4	8	13	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14	28	31
Kron. Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	-	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	
Atrofi	2	-	5	3	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3	10	10
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brystkatarr	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	25
Kat. Lungebetændelse	-	-	1	1	6	6	7	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9	16	
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6	
Lungetuberkulose	-	-	2	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	4	
Hjernebetændelse	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	9
Krampe	-	-	-	3	1	1	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	6		
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2
Difteri	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
Kron. Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	12
Furunculosis	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Ulykkelig Hændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	2	
Ubekendt Dødsarsag	-	-	3	2	1	-	4	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7	
Ialt	3	2	20	14	19	18	42	34	3	5	-	-	-	1	1	1	1	-	1	47	42	89	
	5	34	37	76	8	-	-	2	2	1	89												

Dødsfaldene skyldtes hovedsagelig i Sommermaanederne akut Gastrointestinalkatarrh og i Vintermaanederne katarrhalske Lungeaffektioner blandt Smaabørn.

Tab. 4.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn			
	0-1	1-2	3-11	0-1	1	2	3	4	5-9	10-14							
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar							
	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.					
Januar	1	-	1	1	2	2	3	1	-	-	-	-	-	-	3	4	7
Februar	-	-	1	2	2	1	4	-	2	-	-	-	-	-	1	6	7
Marts	-	-	4	1	1	2	5	3	1	1	-	-	-	-	6	4	10
April	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Maj	1	-	-	1	2	2	3	3	1	-	-	-	1	1	4	5	9
Juni	-	-	4	1	1	-	5	1	1	-	-	-	-	-	5	3	8
Juli	-	-	1	1	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-	2	3	5
August	1	-	2	1	2	3	5	4	1	-	-	-	1	-	7	4	11
September	-	1	3	2	3	3	6	6	-	-	-	-	-	-	6	6	12
Oktober	-	-	3	1	2	-	5	1	-	-	-	-	-	-	5	1	6
November	-	1	1	1	2	1	3	3	-	-	-	-	-	-	3	3	6
December	-	-	-	2	4	1	4	3	-	-	-	-	-	-	4	3	7
Ialt	3	2	20	14	19	18	42	34	3	5	-	-	-	1	1	1	1
	5	34	37	76	8	-	-	-	2	2	1	89					89

Dødeligheden er nogenlunde jævnt fordelt, dog højest i August og September.

Tab. 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	13 Aar	
														Sum	gsntl.
Sygdomme i Fordøjelsesorg..	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	762	59
Rakitis, Atrofi, Skrof.....	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	439	34
Sygd. i Respirationsvejene ..	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	25	481	37
Hjernesygd., Konvulsioner ..	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	264	20
Infektionssygdomme.....	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	191	15
Andre og ubekendte Dødsaaars.	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	155	12
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	2292	176
Plejebørnenes Antal d. 31. Dec.	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1900 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 1920 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 371 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 1915 kemiske Undersøgelser
- 57 mikroskopiske do.
- 356 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer har været:

A. Vand.

I. Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.

- a. Det filtrerede Vandledningsvand..... 12 Prøver
- b. Taget fra Vandværkets Filtre..... 12 —
- c. Taget fra forskellige Søer og Kilder..... 24 —

II. Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).

d. Det filtrerede Vand, taget fra Vandværket.....	52	Prøver
e. Taget fra Vandværkets Filtre	52	—
f. Taget fra Husledninger	52	—

2 Prøver Vand fra Brønde i København undersøgte i Anledning af en Tyfus-epidemi for Tyfusbaciller, hvilke ikke forefandtes. 3 Prøver Vand fra forskellige Haner paa en Endeledning, formentlig forurenede ved Reparation af Kloakrør. Vandet i de to Prøver var ikke forurenede, derimod fandtes i den tredje Prøve stærk Forurening saa vel ved den kemiske som ved den bakteriologiske Undersøgelse, ved hvilken sidste der paavistes en meget stor Mængde Bakterier, hvoriblandt Bact. Coli.

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder ..	1171	Prøver
Udtaget af Politiet som Staldprøver hos Leverandører	80	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder ..	69	—
---	----	---

Fløde (Kvalitetsundersøgelse).....	32	—
------------------------------------	----	---

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	105	Prøver
------------------------------	-----	--------

do. bl. Børnemælk	84	—
-------------------------	----	---

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Fløde	12	Prøver
-------------	----	--------

Sød Mælk	161	—
----------------	-----	---

Skummet Mælk	24	—
--------------------	----	---

Bl. Børnemælk	84	—
---------------------	----	---

6 Prøver Mælk holdt *ikke* den nævnte Prøve.

Med 60 Prøver Mælk er der bleven foretaget Forsøg til Bestemmelse af Borsyrens konserverende Evne (Resultatet optaget i Tidsskrift for Sundhedspleje).

3 Prøver sød Mælk undersøgte med Hensyn til Egenskaben „lang“.

1336 Prøver Mælk og 32 Prøver Fløde undersøgte for Borsyre, som fandtes i 1 Prøve af Mælken (0.05 pCt.).

18 Prøver Fløde undersøgte for Stivelse, som fandtes i 12 Prøver.

3 Prøver *Frugtekstrakt* undersøgte med Hensyn til Sammensætning og Op-rindelse af Bestanddele.

1 Prøve *Kage* undersøgte for metalliske Gifte og fremmede Farvestoffer, hvilke ikke indeholdtes.

34 Prøver *Kødfars* og 30 Prøver *Kødpølse* undersøgte for Borsyre og svovlsyrlet Natron. Der fandtes Borsyre i 13 Prøver, hvoraf i 6 Prøver under $\frac{1}{2}$ pCt., i 5 Prøver $\frac{1}{2}$ —1 pCt., i 1 Prøve $1\frac{1}{2}$ pCt., i 1 Prøve $2\frac{1}{4}$ pCt. — Der fandtes svovlsyrlet Natron i 41 Prøver. Den deri indeholdte Svovlsyrlingmængde var i pCt. i 18 Prøver under 0.1, i 11 Prøver 0.1—0.2, i 7 Prøver 0.2—0.3, i 3 Prøver 0.3—0.4, i 1 Prøve 0.42, i 1 Prøve 0.52.

1 Prøve *Maltekstrakt* og 8 Prøver *Maltøl* undersøgte for Sammensætning og tillige for Salicylsyre, som ikke forefandtes i nogen af Prøverne.

6 Prøver *Mel* (Hvedemel) undersøgte for Renhed og Opbevaringstilstand.

2 Prøver *Smør*, som formodedes at være blandet med Margarine, befandtes at være ublandet Natursmør.

50 Prøver *Svinefedt* befandtes alle at være ublandet Svinefedt.

C. Andre Undersøgelser.

3 Prøver *kunstige Marmorplader* og 2 Prøver *Papyrolith* undersøgtes med Hensyn til Sættning, Styrke og Modstandsevne overfor Opvarmning og overfor Indvirkningen af forskellige Afvaskningsmidler.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner, i Hensyn til Slutningsbestemmelsen i § 9 i Kontrakt af 16. Januar 1901.

Almindeligt Hospital	11	Prøver	Margarine (Smørfedt)
do.	2	—	Saft (Giftstoffer)
do.	3	—	Sukker (Renhed).
Kommunehospitalet	2	—	Bensuppe (Giftstoffer)
do.	1	—	Karry (do.)
do.	1	—	Saft (do.)
do.	1	—	Kød i Karry (do.)
do.	En	—	Madspand (Bly i Fortinningen)
St. Johannes Stiftelse	1	Prøve	Brød (Renhed)
do.	2	—	Mælk (Fedt)
do.	1	—	Saft (Giftstoffer)
do.	1	—	Vælling (Konserveringsstoffer)
Vandværket	2	—	Vand fra Valby (kem. og mikr. Undersøgelse).

Der er bleven undersøgt:

Vand	211	Prøver
Mælk og Fløde	1544	—
Andre Fødemidler	159	—
Diverse Stoffer	6	—
		1920 Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulisyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold.....	4.180	.	Spør	.	0.624	0.269	1.331	.	1.520	0.267
Laveste do.	3.720	.	Spør	.	0.312	0.185	1.089	.	1.280	0.180

Indhold af organisk Stof.

Filtreret Vand.....	Iltforbrug: Gram i 10000 Gram											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand.....	0.015	0.017	0.018	0.017	0.017	0.016	0.015	0.014	0.011	0.016	0.016	0.016
Ufiltreret do	0.018	0.021	0.026	0.023	0.021	0.022	0.019	0.019	0.017	0.018	0.018	0.017

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Kubikcentimeter af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier.....	51 Prøver	- Prøver	46 Prøver
50—100 —	1 —	- —	4 —
100—500 —	- —	24 —	2 —
500—1000 —	- —	9 —	- —
over 1000 —	- —	19 —	- —
	52 Prøver	52 Prøver	52 Prøver

Med de i Aarets Løb foretagne Pladespredninger af det filtrerede Vand er der stadig bleven foretaget Undersøgelse for Tyfus- og Colilignende Kolonier; saadanne ere ikke paaviste.

Indholdet af faste Stoffer og Fedt i Mælken har stillet sig paa følgende Maade

Faste Stoffer			Fedt		
Indhold i %	Sød Mælk	Sk. Mælk	Indhold i %	Sød Mælk	Sk. Mælk
7 $\frac{1}{2}$ —8	1		0 —0.2	-	7
9 — 9 $\frac{1}{2}$	-	19	0.2 —0.4	-	16
9 $\frac{1}{2}$ —10	-	31	0.4 —0.6	-	12
10 —10 $\frac{1}{2}$	2	16	0.6 —0.8	-	13
10 $\frac{1}{2}$ —11	9	3	0.8 —1.0	-	9
11 —11 $\frac{1}{2}$	62	-	1 —1 $\frac{1}{2}$	2	9
11 $\frac{1}{2}$ —12	368	-	1 $\frac{1}{2}$ —2	6	1
12 —12 $\frac{1}{2}$	470	-	2 —2 $\frac{1}{2}$	34	2
12 $\frac{1}{2}$ —13	256	-	2 $\frac{1}{2}$ —3	401	-
13 —13 $\frac{1}{2}$	65	-	3 —3 $\frac{1}{2}$	572	-
13 $\frac{1}{2}$ —14	13	-	3 $\frac{1}{2}$ —4	197	-
14 —14 $\frac{1}{2}$	2	-	4 —4 $\frac{1}{2}$	28	-
14 $\frac{1}{2}$ —15	3	-	4 $\frac{1}{2}$ —5	4	-
			5 —5 $\frac{1}{2}$	5	-
			5 $\frac{1}{2}$ —6	1	-
			6 —6 $\frac{1}{2}$	1	-
	1251	69		1251	69

For sød Mælk har saaledes Indholdet af

Faste Stoffer	ligget imellem	11 $\frac{1}{2}$ —13	pCt. i 1074 Prøver	o: 87 pCt. af alle Prøverne
—	- under	11 $\frac{1}{2}$	74	6 —
—	- over	13	83	7 —
Fedt	- imellem	2 $\frac{1}{2}$ —4	1170	94 —
—	- under	2 $\frac{1}{2}$	42	3 —
—	- over	4	39	3 —

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende:

Antal Kolonier i 1 Kub. Cent.	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnem.
0—10	1	52
10—50	3	32
50—100	2	-
100—500	4	-
500—1000	-	-
1000—5000	3	-
5000—10000	3	-
10000—20000	3	-
20000—50000	10	-
50000—100000	11	-
100000—1 Mill.	39	-
1 Mill.—5 Mill.	18	-
5 Mill.—10 Mill.	6	-
over 10 Mill.	2	-
	105	84

Under Henvisning til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1897, Side 24, meddeles endvidere i Tilslutning til det foregaaende, dels Oplysninger om den fra Sundhedskommissionens Side førte Kontrol med Byens Drikkevand (meddelt af 5. Kredslæge), dels Bemærkninger om Tilsynet med Kødvarer (1. Dyrlæge), Beretning om en Række Undersøgelser angaaende Glycerintilsætning til Maltøl (meddelt af 1. Kredslæge), Udkast til Bestemmelser angaaende Kontrol med Mælkehandel, til et Reglement for Bogtrykkerier (1. Kredslæge) m. m.

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

I Aaret 1900 var det samlede Vandforbrug 11326600 M³. (86082200 Tdr.). Det gennemsnitlige Forbrug pr. Døgn e. 31000 M³, e. 87 Liter pr. Individ. (I 1899 var Forbruget 11128500 M³ ialt; 30500 M³ i Døgnet og 86.4 Liter pr. Individ). Det største Dagforbrug i 1900 falder paa d. 20/7 med 43540 M³ (i 1899 d. 15/7 med 44700 M³); det mindste paa d. 1/1 med 17460 M³ (i 1899 d. 25/12 med 15565 M³).

Vandets Kvalitet er stedse den samme; det hele Kvantum skaffes frem gennem artesiske Kildeboringer og er ved Fremkomsten kimfrit. Det ledes efter Iltningen paa Grund af Jernindholdet til Byen gennem lukkede, betonmurede Ledninger og underkastes en Filtrering paa Grund af Jernet.

Det distribuerede Vand er klart, køligt og frisksmagende og indeholder kun meget faa Bakterier. Antallet kun 3 Gange over 30 pr. Kbcm.

Med Hensyn til det i Drikkevandet indeholdte Antal Kim henvises til efterfølgende tabellariske Oversigt (Side 28).

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevand.

Antal spiredygtig Kim pr. Kubikcentimeter.

	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Vandværket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar	210 338 500 600	960 1777 3300 4900	1170 2115 3800 5500	3 2 1 6	10 8 14 21	13 10 15 27	3 1 1 6	10 15 30 26	13 16 31 32
Februar	232 48 54 330	1313 2277 438 2010	1545 2325 492 2340	3 1 1 1	9 16 11 9	12 17 12 10	55 3 2 1	123 25 12 13	183 28 14 14
Marts	98 52 90 54	2512 1290 978 538	2610 1350 1068 592	1 0 1 2	69 10 17 38	70 10 18 40	4 1 1 1	90 18 28 68	94 19 29 69
April	40 33 53 102	308 417 795 1633	348 450 848 1755	1 1 - 1	14 9 - 27	15 10 - 28	0 3 1 1	20 25 10 33	20 28 11 34
Maj	85 57 27 46	1310 355 225 474	1395 412 252 520	1 1 0 1	8 13 9 9	9 14 9 10	1 1 1 1	12 26 20 12	13 27 21 13
Juni	57 142 50 47	228 600 348 358	345 742 398 405	0 1 1 1	7 16 15 8	7 17 16 9	1 3 2 0	14 19 13 10	15 22 15 10
Juli	57 54 60 65	318 296 1013 525	375 330 1073 590	0 3 2 1	6 33 18 20	6 36 20 21	2 1 2 2	19 15 103 43	21 16 105 45
August	39 84 34 28	231 568 453 287	270 652 487 315	2 1 5 4	14 15 37 23	16 16 42 27	1 4 1 5	11 44 17 52	12 48 18 57
September	33 13 42 33	297 159 213 439	330 172 255 472	1 1 1 1	13 27 18 15	14 28 19 16	1 2 2 4	32 38 46 51	33 40 48 55
Oktober	74 57 39 30	443 338 403 318	517 395 442 348	1 0 3 2	18 22 12 26	19 22 15 28	1 1 1 1	38 18 18 25	39 19 19 26
November	61 45 48 44	1064 360 394 421	1125 405 442 465	1 1 1 1	14 13 16 10	15 14 17 11	1 2 1 1	9 28 12 17	10 30 13 18
December	84 125 165 325	591 2800 1245 1525	675 2925 1410 1850	0 2 1 1	10 12 13 12	10 14 14 13	1 3 1 1	14 14 86 12	15 17 87 13

Bemærkninger om Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign. i København i 1900.

1. *Sundhedspoliets Kontrol med Slagter- og Høkerbutikker, med Kød ankommen til Jærnbanestationerne, Gæstgivergaarde o. s. v.*

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse	Rapporter over fordærvede eller sygelig forandrede Næringsmidler	
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere				
Januar ..	303	656	777	1463	4	13	3	5	33 Kr.	8	
Februar ..	307	662	714	1485	3	4	2	1	8 —	8	
Marts ...	306	664	836	1501	2	4	5	1	2 —	8	
April....	309	668	703	1434	12	14	5	4	32 —	22	
Maj.....	308	659	849	1505	11	7	2	3	10 —	10	
Juni	307	657	924	1497	6	11	1	5	47 —	12	
Juli	310	655	801	1604	13	19	5	2	20 —	-	
August..	305	650	768	1398	10	18	5	4	20 —	26	
Septbr..	311	648	781	1428	9	7	1	5	39 —	12	
Oktbr...	307	645	683	1332	3	11	2	2	18 —	12	
Novbr..	305	657	823	1563	5	10	-	3	23 —	10	
Decbr. .	308	661	799	1545	4	14	4	4	50 —	16	
Tilsam ..			9463	17695	82	132	35		39	302 Kr.	176
			27158			249					

Den sidste Rubrik omfatter det Antal Gange, der *erten* er beslaglagt Kødvarer, som ved Syn og Lugt fandtes at være undergaaede saadanne Forandringer, at de maatte anses for utjenlige til Menneskeføde eller Kødvarer, der endnu ikke vare fremstillede paa Kødkontrolstationen, men ved Poliets Undersøgelse gav Anledning til Formodning om, at de vare utjenlige til Menneskeføde paa Grund af sygelig Tilstand eller anden Aarsag.

2. *Kontrollen med de indenbys Svineslagterier.*

Af saadanne har kun et været i Virksomhed i 1900.

Af nedenstaaende Skema vil Resultaterne af denne Kontrol fremgaa:

Antal levende Svin tilførte Slagteriet	Antal slagtede Svin tilførte Slagteriet	Kasserede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjarter	Lunger	Levre			Hjarter	Lunger	Levre
12465	544	4	-	-	81	159	3	-	131	20	244

3. *Kontrollen med de udenbys Pøsefabrikker.*

Af saadanne Fabrikker have 8 været underkastede Sundhedskommissionens Kontrol.

Resultatet af denne ses af nedenstaaende Skema:

Kød, Organer m. m., tilført Fabrikkerne i 1900

Heste-Kroppe	Oxe-Kroppe	Kød-Stykker	Kalve-Kroppe	Faare-Kroppe	Svine-Kroppe	Kød-Stykker	Hjerte Lever & Lunge
77½	4001½	151023½	7202	4981¼	1343½	186372¾	2575

Desuden var der tilført Fabrikkerne 12695 \bar{u} Faaretalg og 7815 Svinelevre, disse sidste fra kontrollerede Svineslagterier.

Ved Undersøgelsen af de nævnte Dyrekroppe m. m. kasseredes følgende:

	Kasseret Kød af									Kasseret Slagteaffald		
	Heste-		Oxe-		Kalve-		Faare-		Svine-		Hjerte & Lever med Lunger	Tarme og andet Indhylningsstof
	Krop-pe	Kød-stykk. \bar{u}	Krop-pe	Kød-stykk. \bar{u}	Krop-pe	Kød-stykk. \bar{u}	Krop-pe	Kød-stykk. \bar{u}	Krop-pe	Kød-stykk. \bar{u}		
Tuberkulose...	-	13 $\frac{1}{4}$	7899	1	-	-	-	5 $\frac{1}{2}$	15	583	6	
Andre sygelige Tilstande ...	8 $\frac{1}{4}$	24	102	196 $\frac{3}{4}$	-	4	-	10	75	30	20	
Ialt...	8 $\frac{1}{4}$	37 $\frac{1}{2}$	8001	197 $\frac{3}{4}$	-	4	-	15 $\frac{1}{2}$	90	613	26	

Desuden er der kasseret en Del enkelte Organer paa Grund af Tuberkulose eller andre Aarsager. Samtlige Svin ere undersøgte for Trikiner, hvilket derimod ikke sker med Spækket.

4. Kontrollen med de udenbys Svineslagterier.

I 1900 har 8 udenbys Svineslagterier haft Sundhedskommissionens Tilladelse til at indføre Indmad, Affald m. m. til København paa visse nærmere af Sundhedskommissionen fastsatte Betingelser, hvoraf her kun skal nævnes, at Kontrollen i sin Helhed foreløbig tilsigter, at de fra Slagterierne hertil indførte Produkter tilfredsstillende de samme Fordringer, der stilles til alt andet her til København indført Kød, og saaledes blandt andet ogsaa passerer den herværende Kontrol paa Kødkontrolstationen.

Kontrollens Virksomhed paa de nævnte Slagterier ses af nedenstaaende Tabel:

Antal Svin tilført Svineslagterierne	Kasserede paa Grund af Tuberkulose								Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande							
	Total kasserede Svin				Delvis kasserede Svin				Total kasserede Svin				Delvis kasserede Svin			
	Stk.		\bar{u}		Stk.		\bar{u}		Stk.		\bar{u}		Stk.		\bar{u}	
	Hjertes	Lunger	Levre	Nyrer	Hjertes	Lunger	Levre	Nyrer	Hjertes	Lunger	Levre	Nyrer	Hjertes	Lunger	Levre	Nyrer
217978	186	22869	1647	14161	1513	3648	3443	279	54	7380	257	1733	2346	2530	1547	318

Glycerintilsætning til Maltøl. For at faa oplyst, om de under Navn af Maltøl eller Maltekstraktøl forhandlede danske Ølsorter under Fabrikationen ere tilsatte med Glycerin, er nedenstaaende Undersøgelsesrække foretaget i Sundhedskommissionens Laboratorium. Til Sammenligning undersøgtes en Prøve af Hoff's Maltekstrakt.

Nr.	Solgt under Navn af	I 100 Kubikcentimeter fandtes		
		Alkohol Gram	Ekstrakt Gram	Glycerin Gram
1	Maltøl.....	1.28	20.18	0.23
2	Maltekstraktøl.....	1.50	23.20	0.14
3	Ægte Maltekstrakt.....	1.60	17.71	0.68
4	Maltekstraktøl.....	3.00	6.88	1.00
5	Ægte Maltøl.....	1.55	17.83	0.21
6	Maltøl.....	2.04	21.41	0.18
7	Maltekstrakt.....	4.47	11.65	2.89
8	Maltekstraktøl.....	1.66	24.62	0.12
9	Hoff's Maltekstrakt.....	4.41	8.33	1.85

Gaar man ud fra, som det almindelig angives, at der under Gæringen for hver 100 Dele Alkohol dannes fra 3.88 til højst 5.5 Dele Glycerin, maa man slutte, at der til hver af disse Ølsorter er sat Glycerin, mindst dog til Nr. 8, Nr. 6 og Nr. 2, hvor Tilsætningen kun kan beløbe sig til henholdsvis 0.04, 0.06 og 0.07 Gram pr. 100 Kubikct.

Alkoholmængden er imidlertid forholdsvis moderat i disse Ølsorter, og til praktisk Brug plejer man at regne, at et Indhold af 0.3 pCt. Glycerin, uanset Alkoholindholdet, altid viser Tilsætning. Denne Grænse overskrides af Nr. 3 (0.68), Nr. 4 (1.00) og Nr. 7 (2.89), foruden af Hoff's Maltektstrakt (1.85). Størst er Tilsætningen til Nr. 7, hvor Alkoholindholdet ogsaa er højest, men hvor der ikke desto mindre er tilsat ca. 2.6 Gram pr. 100 Kubikcentimeter.

Medens Tilsætning af Glycerin til Vin og Spirituosa er forbudt ved ministeriel Anordning af 18. Juni 1897, findes der hertillands hidtil ikke nogen Bestemmelse eller nogen retslig Afgørelse, ifølge hvilken Anvendelse af dette Surrogat ved Fremstilling af Maltøl maa anses for lovstridigt.

Mælkehandel. I Løbet af Aaret 1900 forhandlede i Sundhedskommissionen Spørgsmaalet om at søge tilvejebragt udførligere Bestemmelser til *Regulering af Handelen med Mælk* i Hovedstaden. De Bestemmelser, der indeholdes i den nugældende Sundhedsvedtægt angaaende Kontrol med dette vigtige Næringsmiddel, havde efterhaanden paa adskillige Punkter vist sig utilstrækkelige, og Spørgsmaalet om at søge Hjemmel for en virksommere Kontrol i saa Henseende, havde allerede i længere Tid staaet paa Dagsordenen. Forhandlinger med forskellige Sagkyndige angaaende enkelte Punkter i det paatænkte Regulativ havde dog til Følge, at Sundhedskommissionen først under 17. April 1901 kunde tilstille Magistraten følgende Udkast til

Tillæg til Sundhedsvedtægt for København, indeholdende Bestemmelser om Indførsel og Forhandling af Mælk m. m.

§ 1. Enhver, som i Erhvervsøjemed vil indføre eller forhandle Mælk eller holde Malkekøer i København, skal forud anmelde dette til Sundhedspolitiet. Flytning af Forretningen eller Stalden samt Oprettelse af Filialudsalgssteder skal ligeledes anmeldes.

§ 2. a. Mælk maa med de i § 2 b. & d. nævnte Undtagelser kun forhandles som „sød Mælk“ og „skummet Mælk“.

Som „sød Mælk“ maa kun forhandles Mælk, der ikke er berøvet nogen af sine naturlige Bestanddele; som „skummet Mælk“ forhandles Mælk, der er berøvet en større eller mindre Del af sit naturlige Fedtindhold.

Hverken til „sød Mælk“ eller til „skummet Mælk“ maa noget fremmed Stof tilsættes.

Sød Mælk skal forhandles enten under Betegnelsen „sød Mælk Nr. 1“ og skal i saa Fald have et Fedtindhold af mindst 3 pCt. eller, naar Fedtindholdet er ringere end 3 pCt. under Betegnelsen „sød Mælk Nr. 2“.

Skummet Mælk skal ligeledes forhandles under Betegnelsen Nr. 1 og 2 og „skummet Mælk Nr. 1“ skal have et Fedtindhold af mindst $\frac{1}{2}$ pCt.

b. Under Navn af „Børnemælk“ maa kun forhandles sød Mælk Nr. 1. Betegnes „sød Mælk“ tillige som „Børnemælk“ eller betegnes „sød Mælk“ eller „skummet Mælk“ tillige som „kontrolleret Mælk“, skal Mælken, foruden at tilfredsstille de ovenfor under § 2 a anførte Fordringer umiddelbart efter Malkningen være afkølet til mindst 12° C., samt udelukkende hidrøre fra Malkekøer, der tilfredsstille saadanne Fordringer til Sundhedstilstand, Røgt og Fodring, som angives i trykte Attester, af

hvilke Prøver faas ved Henvendelse paa Sundhedspolitiets Kontor. En saadan Attest afgives en Gang maanedlig efter forudgaaet Dyr lægeeftersyn i underskrevet Stand, og de originale Attester eller Genparter af samme skulle til enhver Tid være til Eftersyn i de Udsalgslokaler, hvor „Børnemælk“ eller „kontrolleret Mælk“ fra vedkommende Leverandør forhandles. „Børnemælk“ maa kun forhandles i ufarvede Glasbeholdere, der ere steriliserede før Paafyldningen.

c. Betegnes „sød Mælk“ eller „skummet Mælk“ tillige som „pasteuriseret Mælk“ skal den, foruden at tilfredsstille de under § 2 a stillede Fordringer, have været opvarmet til mindst 85° C. og derefter afkølet til 8° C. eller derunder.

„Pasteuriseret Mælk“ maa kun forhandles i hele lufttæt lukkede steriliserede Beholdere af ufarvet Glas, paa hvilke Pasteuriseringsdatoen skal være tydelig angivet.

Enhver Pasteuriseringsforretning skal være Sundhedskommissionens Kontrol underkastet saavel med Hensyn til de til Pasteurisering benyttede Apparater som med Hensyn til Forretningens Drift, Flaskernes Rensning m. m.

d. „Blandet Børnemælk“, for hvilken iøvrigt, for saa vidt angaar den til Blandingen benyttede Mælk, de ovenfor under „Børnemælk“ (§ 2 b) anførte Bestemmelser gælde, maa kun forhandles med nøjagtig Angivelse af Bestanddele og Blandingsforhold.

Kærnemælk, Tykmælk, oplagt Mælk og lignende maa betegnes som saadanne ved Salget. Det samme gælder Mælk af andre Dyr end Køer.

Kunstige Mælkepræparater, som kondenseret Mælk, Kefir og lignende maa kun forhandles i Beholdere, paa hvilke Sammensætningen er nøjagtig opgivet.

Fløde maa ikke have nogen Tilsætning af fremmede Bestanddele. De for henholdsvis „pasteuriseret og kontrolleret Mælk“ foreskrevne særlige Bestemmelser gælde ogsaa „pasteuriseret Fløde“ og „kontrolleret Fløde“.

e. Forsaavidt Mælken ikke forhandles i lukkede, med en Leverandørs Segl eller Plombe forsynede Beholdere, er Forhandleren ansvarlig for, at den Mælk, han sælger, svarer til den Betegnelse, hvorunder den sælges.

§ 3. Al Mælk skal være siet gennem en tæt Sie umiddelbart efter Malkningen og iøvrigt behandlet med Omhu og Renlighed, ligesom alle Genstande og Redskaber, med hvilke Mælken under Behandlingen kommer i Berøring, skulle holdes tilbørlig rene.

§ 4. Det er forbudt at indføre eller forhandle Mælk:

- a. som er blaa, rød eller gulfarvet, bitter, salt eller ildelugtende, slimet, blodblandet, koagelblandet eller sammenløben;
- b. som stammer fra Køer i de første 5 Dage efter Kælvning;
- c. som stammer fra Køer, der lide af klinisk paaviselig Tuberkulose, Miltbrand, Miltbrandsemfysem, Hydrofobi, Kopper i høj Grad, Gulsot, stærkere Diarrhoe, Yverbetændelse, Pyæmi og Septikæmi, Børbetændelse, Forgiftninger, Mund- og Klovesyge, eller andre af Feber ledsagede Sygdomme, eller
- d. som overhovedet paa Grund af sin Beskaffenhed maa antages at medføre Fare for Forbrugerens Sundhed;
- e. som er blandet med Vand eller Is, eller med Konserveringsmidler som Borsyre (Aseptin), Salicylsyre eller lignende, eller med andre fremmede Stoffer, eller
- f. som er behandlet paa en saadan Maade, at der er tilført Mælken Smuds eller Urenlighed af en eller anden Art. Mælk, som efter 6 Timers Henstand afsætter et synligt Bundfald, vil blive betragtet som utilladelig forurennet.

§ 5. Enhver Mælkebeholder, fra hvilken der sælges Mælk af de i § 2 a nævnte Mælkesorter, skal forsynes med nøjagtig Betegnelse af, hvilken Mælkesort der indeholdes i Beholderen. Denne Betegnelse skal ske med tydelig Skrift i Bogstaver af ikke under 1 Tommes Højde, skal være anbragt nær ved Beholderens øvre Rand og maa ikke let kunne fjernes.

Paa lukkede Mælkevogne skal denne Betegnelse anbringes saavel paa Beholderens som paa Vognens Sider umiddelbart over Aftapningshanen.

I Udsalgslokaler skulle Mælkebeholderne saavidt muligt opstilles saaledes, at de paa Mælkebeholderne anbragte Betegnelser ere synlige for Publikum.

Forhandles Mælken i Glasbeholdere, skal Betegnelsen være indbrændt i eller paa anden efter Sundhedskommissionens Skøn lige saa sikker Maade anbragt paa selve Glasbeholderen.

Til Transport, Opbevaring og Forhandling af Mælk maa ikke benyttes Beholdere eller Maal af ufortinnet Kobber og Messing eller Zink, ejheller rustne Beholdere eller Metalbeholdere med blyholdig, sprukken eller sønderslaaet Emaillering, eller Beholdere af Ler og lignende med revnet eller beskadiget Glasur, eller overhovedet Beholdere af en saadan Beskaffenhed, at de kunne afgive Bestanddele til Mælken eller paavirke dens Sammensætning.

Alle Beholdere og større Maal skulle have en saa stor Aabning, at en Haand kan føres ind for at rense dem.

Alle til Mælkens Udmaaling benyttede Maal skulle være forsynede med passende Haandtag, saa at enhver Berøring af Mælken med Hænderne ved Udmaalingen kan undgaas.

Beholdere, i hvilke Mælk indføres pr. Jernbane eller Dampskib, skulle være plomberede og lukkede med Laag, der ere fæstede til Beholderen med Kæder. Til Tætning af Laagene maa ikke benyttes Papir, blyholdig Guttaperka, Tøjlapper ell. lign.

Mælkebeholdere maa ikke benyttes til Transport eller Opbevaring af noget-somhelst andet end Mælk.

Transporteres Mælk paa Vogne, paa hvilke der tillige findes Mask, Bærme, Køkkenaffald eller lignende, maa disse Stoffer kun medføres i tæt lukkede Beholdere.

Det er forbudt at transportere Mælk sammen med Gødning eller i urensede Gødningsvogne.

§ 6. Lokaler, i hvilke Mælk opbevares eller forhandles, skulle daglig udluftes og omhyggelig renses.

Lokalerne skulle være lyse, godt ventilerede, med tæt Gulv og Loft og Vægge af en saadan Beskaffenhed, at en hyppig og forsvarlig Rensning efter Sundhedskommissionens Skøn let lader sig iværksætte.

Sammen med Mælk maa uden Sundhedskommissionens Tilladelse ikke forhandles andre Varer end Brød, Kager, Mel, Gryn, Smør, Margarine og Æg; ejheller maa Rulleforretning eller Vaskeri drives i samme Lokale, i hvilket Mælk forhandles.

Lokalet maa derhos ikke benyttes til Beboelse eller Natteophold, og ejheller staa i direkte Forbindelse med Lokaler, der benyttes til Natteophold, og med Lokaler, der benyttes til Beboelse kun, naar der mellem disse og Mælkelokalet findes en tæt-sluttende Dør, der ikke maa holdes aaben.

Naar nogen Person, der bebor den til et Mælkeudsalg hørende Lejlighed, bliver syg og sengeliggende, skal dette uophødelig anmeldes for Sundhedskommissionen, der, saafremt Sygdommen er af en smitsom Natur, kan forlange Patienten fjernet fra Hjemmet, eller hvis et saadant Paalæg ikke straks efterkommes, beordre Udsalget lukket, indtil Faren for Udbredelse af Smitte gennem Mælken er hævet.

Personer, der lide af smitsomme eller modbydelige Hudsygdomme eller af vædskende Saar, eller som have urene eller medikamentelle Forbindinger paa Arme eller Hænder, maa ikke beskæftiges med Mælkens Behandling.

§ 7. Ejere af Malkekøer i København skulle fremtidig være forpligtede til straks for Sundhedspolitiet at anmelde, naar der i Besætningen forefalde Tilfælde af smitsomme Sygdomme, derunder Tuberkulose.

Forøvrigt skulle de nøje overholde de af Københavns Sundhedskommission under 8de Februar 1890 udfærdigede Forskrifter for Koholderi.

§ 8. Et Exemplar af nærværende Tillæg til Sundhedsvedtægt af 15. Juni 1886 skal findes ophængt paa et iøjnefaldende Sted i ethvert Mælkeudsalg.

Exemplarer af Forskrifterne til dette Brug erholdes udleverede uden Betaling ved Henvendelse paa Sundhedspolitiets Kontor.

§ 9. Bestemmelserne i foranstaaende § 6 om Udsalgslokalets Indretning og Beskaffenhed samt i § 5 om Beholdernes Mærkning træde i Kraft fra De øvrige Bestemmelser træde straks i Kraft.

§ 10. Ved Overtrædelse af de i § 2 a, b, c indeholdte Bestemmelser om Mælakens Betegnelse og Beskaffenhed samt af Bestemmelserne i § 6 femte og sjette Stykke, er Sundhedskommissionen, naar Omstændighederne tale derfor og særlig i Gentagelses-tilfælde, berettiget til at offentliggøre vedkommendes Navn og Adresse.

Største Delen af de i ovenstaaende Udkast optagne Fordringer med Hensyn til Mælkeudsalgslokalernes Indretning og Drift, med Hensyn til Mælakens renlige Behandling og med Hensyn til Afværgelse af Faren for Smitteoverførelse gennem Mælken m. m. synes at være saa selvfølgelige, naar der overhovedet skal gives Regler om disse Forhold, at der vel næppe kan ventes Dissens om Berettigelsen af de Hovedhensyn, der ere tagne ved Udarbejdelsen.

Det eneste Punkt i Forslaget, der havde givet Anledning til vidtløftigere Forhandlinger i Sundhedskommissionen, og om hvilket sikkert ogsaa Hovedinteressen vil samle sig paa de Stadier Udkastet endnu har at gennemgaa, er Spørgsmaalet om Fastsættelse af Mælakens Fedtprocent.

Oprindeligt var Sundhedskommissionen her efter talrige tyske Forbilleder betænkt paa at fastslaa en bestemt Minimumsgrænse for Mælakens Fedtindhold, for Sød- mælakens Vedkommende da nærmest en Minimumsgrænse ved 3 pCt., men hvorvel dette vandt ubetinget Bifald hos det kgl. Landhusholdningsselskab, der paa Sundhedskommissionens Opfordring havde udtalt sig om Spørgsmaalet (Bilag 1), maatte Kommissionen dog nære nogen Betænkelighed ved at søge en saadan Bestemmelse indført, efterat det ved Gennemgang af de i Sundhedskommissionens Laboratorium foretagne Mælkeanalyser havde vist sig, at et ikke ganske ubetydeligt Antal uforfalskede Sød- mælksprøver indeholdt en mindre Fedtmængde: Af 500 i Københavns Omegn udtagne Staldprøver viste kun 386 sig at indeholde 3 pCt. Fedt eller derover, medens 114 Prøver udviste et mindre Fedtindhold, og for Handelsmælkeprøverne stillede Forholdet sig endnu ugunstigere, idet Forfalskning og uhensigtsmæssig Behandling i et vist Antal Prøver bragte Fedtmængden ned under det oprindelige; af 5000 i Laboratoriet undersøgte Prøver af Handelsmælk indeholdt kun 3440 Prøver 3 pCt. Fedt eller derover, 1560 Prøver en mindre Fedtmængde. — Landbohøjskolen, hvis Udtalelser Sundhedskommissionen ligeledes havde modtaget, fraraadede da ogsaa (Bilag 2 og Bilag 3) bestemt at sætte Minimumsgrænsen højere end til 2.7 eller 2.75 pCt. (o: samme Grænsebestemmelse som i Flertallet af de i større tyske Byer gældende Regulativer). — Heller ikke denne Udvej forekom Sundhedskommissionen tilfredsstillende; dels fordi man maatte frygte for, at Fastsættelsen af en Grænse, der vitterligt laa betydeligt lavere end det for god Sød- mælk hertillands almindelige (ca. 3.25 pCt.), let vilde føre til en Forringelse af Handelsmælken, idet der i saa Fald altid vilde være nogen Fristelse til at berøve Mælken mere eller mindre af den overskydende Fedtmængde, dels fordi man selv ved en saa lav Ansættelse af Grænsen for Mælakens Fedtholdighed dog ikke ganske undgik at forbyde Forhandling under Navn af Sød- mælk af vitterlig uforfalsket Mælk. Af de ovenfor nævnte 500 Staldprøver indeholdt 17 og af de 5000

Prøver Handelsmælk 266 endog under 2.5 pCt. Fedt*). — I det Kommunalbestyrelsen tilstillede endelige Udkast bestemte Sundhedskommissionen sig derfor til efter et i Byen Dresdens Mælkeregulativ givet Forbillede at forlange den i Handelen gaaende Sødmealk betegnet forskelligt — som 1. Klasses Sødmealk eller 2. Klasses Sødmealk — eftersom den indeholdt over eller under 3 pCt. Fedt, men overhovedet ikke at sætte nogen vilkaarlig Minimumsgrænse for uforfalsket Sødmealks Fedtindhold.

Ved Bestemmelserne om, at Mælken ikke maa være berøvet nogen af sine naturlige Bestanddele, og at der ikke maa være tilsat Mælken noget fremmed Stof, ere Forfalskninger jo iøvrigt absolut udelukkede.

For skummet Mælk Vedkommende foreslaas i det endelige Udkast fulgt en lignende Inddeling som for den søde Mælk, og saaledes at Grænsen mellem første og anden Klasses skummet Mælk sættes ved et Fedtindhold af 0.5 pCt. Det var her oprindelig paatænkt ogsaa at bibeholde den gængse Handelsbetegnelse „halvskummet“ Mælk og som Minimumsgrænse for Mælk, der solgtes under denne Betegnelse, at forlange 1 pCts. Fedtindhold; men de Indvendinger, der, navnlig med Hensyn til den i Praksis benyttede Fremgangsmaade ved dette Produkts Fremstilling, anførtes mod denne Grænseansættelse (se Bilag 3) førte til, at Sundhedskommissionen, som anført, opgav at optage den saakaldte halvskummede Mælk i Udkastet**).

Uagtet Sundhedskommissionen fuldt ud erkender Betydningen af et effektivt Dyrslægetilsyn med de Kreaturbesætninger, fra hvilke Mælken stamme, maatte man dog nære Betænkelse ved med Hensyn til de i saa Henseende stillede Krav for Tiden at gaa saa vidt som fra Landbohøjskolens Side (se Bilag 2) foreslaaet; i Virkeligheden maa et maanedligt Eftersyn af Besætningen, naar det udøves samvittighedsfuldt ogsaa antages i Almindelighed at give tilstrækkelig Garanti for en Besætnings Sundhedstilstand.

Udkastets øvrige Bestemmelser have, som det fremgaar af Bilagene, i det væsentlige fundet Bifald saavel fra Landhusholdningsselskabets som fra Landbohøjskolens Side.

Bilag 1. Skrivelse, dat. 7. Decbr. 1900, fra det kgl. Landhusholdningsselskab til Sundhedskommissionen for København.

Den meget ærede Sundhedskommission har i Skrivelse af 26. September d. A. udbedt sig en Udtalelse af Landhusholdningsselskabet om et Forslag til Tillæg til Sundhedsvedtægt for København, indeholdende Bestemmelser om Indførsel og Forhandling af Mælk m. m.

I den Anledning skal Landhusholdningsselskabet udtale, at Udkastets Bestemmelser, der sigte til og efter Selskabets Skøn ere vel egnede til at sikre Hovedstadens Tilførsel og Forhandling af sund og god Mælk, og som i væsentlig Grad ville hæmme Mælkens mangelfulde Behandling eller endog Forfalskning i Udsalgene, fra Landbrugets Side maa hilses med Tilfredshed. Reglerne om Grænsen for Mælkens Fedtindhold i Udkastets § 2, paa hvilke Kommissionen særlig har henledet Selskabets Opmærksomhed, finder man i det Hele fyldestgørende. Naar Grænsen for Sødmealks Fedtindhold i § 2 a Nr. 1 er sat til 3 pCt., kunde der vel herimod med nogen Føje indvendes, at uforfalsket Komælk kan indeholde mindre end 3 pCt. Fedtstof, men da dette hører til Undtagelserne, turde det formentlig være forsvarligt at bortse herfra.

Den meget ærede Sundhedskommission har endvidere ønsket en Udtalelse af Landhusholdningsselskabet, om man, som foreslaaet af et af Kommissionens Medlemmer, burde forlade den hidtil benyttede Betegnelse „sød Mælk“ og i Stedet for kalde denne Vare „fed Mælk“ samt betegne „halvskummet Mælk“ som „halvfed Mælk“. Landhusholdningsselskabet maa fraraade, at man saaledes ombytter Betegnelserne

*) Forholdet mellem Staldprøvemælk og Handelsmælk (10000 Prøver af hver) stiller sig efter Analyserne saaledes at

	Staldmælk	og	Handelsmælk
under 2.5 pCt. Fedt fandtes i henholdsvis	338		532 Prøver
2.5 — 3 pCt. Fedt	1932		2588
3 pCt. Fedt eller derover—	7730		6880

**) 40 Prøver „halvskummet“ Mælk viste sig i Gennemsnit at indeholde 0.76 pCt. Fedt (Minimum 0.16 pCt., Maksimum 2.24 pCt.), 10 Prøver „skummet“ Mælk i Gennemsnit 0.46 pCt. (Minimum 0.10 pCt. Maksimum 1.26 pCt.).

idet der derved let kan foraarsages Forvirring, og de foreslaaede ny Betegnelser ingenlunde kunne siges at være mere rigtige end dem, der nu have gammel Hævd. I Landbruget forstaaer man ved „fed Mælk“ Mælk, hvis Fedtindhold er større, end hvad der normalt er Tilfældet, medens man ved „sød Mælk“ betegner den Mælk, der ikke ved Flødeafsætning eller Centrifugering er berøvet den væsentligste Del af sit Fedtindhold.

Bilag 2. Skrivelse fra Lektor C. Jensen, dat. 17. Novbr. 1900, til den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

I vedlagte Skrivelse har Københavns Sundhedskommission ønsket en Udtalelse fra den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole angaaende det af Kommissionen udarbejdede Forslag angaaende Bestemmelser vedrørende Indførsel og Forhandling af Mælk i København. Efter at have gjort mig bekendt med Forslaget skal jeg tillade mig at fremkomme med følgende Bemærkninger:

I § 2 a 1 opstilles en Bestemmelse om, at der under Betegnelsen „sød Mælk“ kun maa forhandles Mælk, der har et Fedtindhold af mindst 3 pCt. Denne Bestemmelse, der er ny, kan næppe kaldes heldig og retfærdig mod Producenterne. Den større eller mindre Fedtmængde i Mælken beror i det væsentlige paa individuelle Ejendommeligheder hos Køerne, og det fremgaar blandt andet af Forsøgslaboratoriets omfattende Forsøg, at man — praktisk set — ikke kan influere paa Mælkens Fedtindhold ved Ændringer i Fodringen. Der gives altsaa Køer, der give en mager Mælk, og omvendt andre, der give en fed Mælk. I Blandingsmælk af et større Antal Dyr vil Fedtprocenten vel som Regel ikke være under 3 pCt.; men der gives sikkert mindre Besætninger, der ikke vil kunne levere Mælk med det nævnte Minimumsindhold af Fedtstoffer; jeg skal i saa Henseende henvise til de af selve Sundhedskommissionen foranstaltede Kontrolundersøgelser af den i København falbudte Mælk, af hvilke det fremgaar, at ca. 25 pCt. af Mælkeprøverne have haft et Fedtindhold af 2.5 — 3 pCt. i 1894: 128 af 476 Prøver; i 1895: 133 af 565 Prøver; (Tallene for senere Aar staaer ikke til min Disposition). Selv om der i en Del af de paa-gældende Tilfælde har foreligget Forfalskninger, kan dette dog ikke have været Tilfældet med dem alle eller blot med Flertallet. Et Paabud om et Minimumsindhold af 3 pCt. Fedt forekommer mig derfor uretfærdigt over for Producenterne; vil man — hvad der sikkert vil være meget heldigt — fastsætte en Minimums-Fedtprocent, da tør denne efter min Formening ikke sættes højere end 2.75 pCt. Da det imidlertid med Rette vil kunne gøres gældende, at Mælk med den nævnte lave Fedtprocent ikke bør have samme Salgsværdi som Mælk med f. Eks. 3.5 pCt. Fedt, turde der maaske være Anledning til nærmere at overveje, om man ikke i København burde optage den andetsteds gennemførte Sondring mellem „sød Mælk Nr. 1“ med f. Eks. Minimums-Fedtindhold af 3 pCt. og „sød Mælk Nr. 2“ med lavere Fedtprocent, en Sondring, der er retfærdig saavel overfor Producenterne som Køerne.

Det i Sundhedskommissionens Skrivelse berørte, fra et enkelt Medlem fremkomne Forslag om at forlade de hidtil brugte Betegnelser „sød Mælk“ og „halvskummet Mælk“ og om fremtidig at benytte Benævnelserne: „fed Mælk“ og „halvfed Mælk“ forekommer mig mindre heldigt; de hidtil benyttede Betegnelser ere saa vel kendte, at en Forandring er usødvendig og kun vil bidrage til en Tid lang at bringe Forvirring.

Det i § 2 b omtalte Dyr lægeeftersyn af Besætninger, der levere Børnemælk og kontrolleret Mælk, bør utvivlsomt finde Sted hver fjortende Dag og ikke som foreslaaet een Gang maanedlig; en begyndende Yvertuberkulose, der ved Dyr lægeundersøgelsen endnu ikke kan paavises, kan paa en Maaned udvikle sig meget stærkt og foraarsage en betydelig Tilblanding til Mælken af Tuberkelbaciller; denne Fare kan vel ikke ganske fjernes ved det hyppigere Eftersyn, men den kan formindskes betydeligt derved.

I § 6 sidste Stykke vilde det utvivlsomt være heldigt at udvide Bestemmelsen til ogsaa at gælde Personer, der ere angrebne af Lungetuberkulose og akute Hals sygdomme.

Iøvrigt kan jeg slutte mig til det foreliggende Forslag, hvis Bestemmelser jeg i det hele anser for formaalstjenlige og praktisk gennemførlige.

Bilag 3. Skrivelse fra Professor Segelcke, dat. 30. Jan. 1901, til den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

Ved at fremsende den hermed tilbagefølgende Skrivelse med Bilag fra Københavns Sundhedskommission har Højskolen forlangt Lektor Jensens og undertegnede Erklæring om det som Bilag med foranævnte Skrivelse fulgte Udkast til et Tillæg til Københavns Sundhedsvedtægt, om hvilket Sundhedskommissionen, under Hensyn til den Betydning et saadant Tillæg til Vedtægten antages at ville kunne faa for de Landbrugere, der forsyne Hovedstaden med Mælk, har ment at burde udbede sig en Udtalelse fra den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, særlig med Hensyn til de i Udkastets § 2 angivne Grænser for Mælkens Fedtholdighed, og de af et Medlem foreslaaede nye Benævnelser for de forskellige Kvaliteter Mælk.

Saaledes foranlediget skal jeg, næst at fremsende vedlagte af Lektor Jensen mig tilstillede Betænkning og at forudskikke den Bemærkning, at Sagen er af indgribende Betydning for en stor Del af de Landbrugere, der forsyne Hovedstaden med Mælk, tillade mig at anføre følgende:

ad § 2 A. 1. Medens der hidtil kun er forlangt, at den som „sød Mælk“ forhandlede Mælk skal være uforfalsket, det er: ikke maa være berøvet nogen af sine naturlige Bestanddele, ikke være tilsat fremmede Stoffer eller være i Strid med Bestemmelserne i Loven af 14. April 1893 om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene m. m., foreslaar Kommissionen her tilføjet den nye Fordring, at den Mælk, der forhandles som „sød Mælk“, skal have et Fedtindhold af mindst 3 pCt.

Da Udkastet ikke er ledsaget af Motiver, kan det ikke ses, hvorledes Kommissionen er naaet til at foreslaa denne Grænse, om den er gaaet ud fra, at al Mælk, der fyldestgør de ældre Fordringer, ogsaa fyldestgør den nye, eller dens Ønske er at gennemføre en Koncentration i Forhandlingen og Distributionen af Mælk med store Mælkeforsyninger som Mellemed mellem Mælkeproducenterne og Forbrugerne af Mælk.

Kun store Mælkeforsyninger, der forhandle sammenblandet Mælk fra forskellige Kohold, med tilsammen et meget stort Antal Køer, vil nemlig som Forholdene ere her i Landet kunne til alle Tider raade over Mælk, der indeholder mindst 3 pCt. Fedt, og selv for dem vil det maaske ved Detailsalg falde vanskelig nok at fyldestgøre Fordringen, hvis den sammenblandede Mælk ikke straks fordeles paa Flasker og forhandles i saadanne, idet Mælkens Flødeafsætningssevne f. Eks. ved successiv Udtagning af Mælken fra Beholdere altid vil bevirke nogen Forskel i den af en Beholder først og sidst udtappede Mælks Fedtindhold. Garantering af 3 pCt. Fedtindhold i den ved Gadesalg distribuerede Mælk vil i alt Fald kræve særlige Foranstaltninger og eventuelt saa meget federe Mælk, at det kan bøde paa de Uligheder i Mælken, som kan opstaa under Distribueringen.

Garantering af mindst 3 pCt. Fedt i Mælk forudsætter endvidere fast, kemisk Assistance til daglig Kontrol af Mælken. For alle de mange, der kun forhandle Mælk fra et enkelt eller et Par Kohold, og som ikke have Raad til daglig at lade Mælken analysere, vil det ligefrem være ugørligt at garantere 3 pCt. Fedt.

Som nemlig velkendt veksler Fedtindholdet i Komælk meget fra Gaard til Gaard, og paa den enkelte Gaard i Aarets Løb efter Køernes Kælvingstid og mange andre Forhold, og, som det blandt Andet fremgaar af Forsøgslaboratoriets Beretninger om dets Fodringsforsøg med Malkekøer, hænder det ikke saa sjældent endda, at den sammenblandede Mælk af de 10 Køer, der udgøre et Forsøgshold, indeholder under 3 pCt. Fedt, og at det endog ved god Fodring kan indtræffe, at alle 3 Hold Forsøgskøer paa en Herregaard give Mælk, der indeholder under 3 pCt. Fedt.

Hvis man derfor ikke vil udelukke Forhandling af enkelte Koholds Mælk, noget der vistnok vil møde overordentlig Modstand, maa man som i Berlin og mange andre Steder begrænse sig til at fordr 2.7 pCt. Fedt i uforfalsket Mælk, eller — følge det Eksempel, som er givet i Dresden, det er, at tilstede Salg af 2 Klasser af sød Mælk, „sød Mælk Nr. 1“ og „sød Mælk Nr. 2“, af hvilke den første skal indeholde mindst 3 pCt. Fedt og den sidste mindst 2.7 pCt., og begge samtidigt selvfølgefyldte fyldestgøre de sædvanlige Fordringer til uforfalsket Mælk af sunde Køer.

Denne sidste Fremgangsmaade forekommer det mig, som alt anført af Lektor Jensen i hans Betænkning, har meget for sig, idet den vil aabne Forbrugerne Adgang til Mælk med garanteret mindst 3 pCt. Fedt, uden at nogen hittidig Leverandør af uforfalsket, sund Mælk derved afskæres fra at deltage i Staden Mælkeforsyning paa den for ham tilvante Maade, kun at Mælken fremtidig maa forhandles som „sød Mælk Nr. 2“, saafremt han ikke drister sig til at garantere 3 pCt. Fedt i den leverede Mælk, og i Henhold til det anførte skal jeg derfor, med Hensyn til den søde Mælk, i Overensstemmelse med Lektor Jensen, henstille, at Højskolen anbefaler den Ordning, som er gennemført i Dresden.

ad § 2 a, 2 og 3. Medens der hidtil her i Landet, saafremt ikke nærmere privat Aftale er sket, kun er stillet den Fordring til skummet Mælk, at der ikke maa være tilsat den Vand eller andre fremmede Stoffer, og at den ikke maa være i Strid med Bestemmelserne i Loven af 14. April 1893 om smitsomme Sygdomme hos Husdyrene m. m. foreslaar Sundhedskommissionen her gennemført en Deling af den skummede Mælk i to Klasser, og mod en saadan kan der neppe rejses nogen Indvending. Hvor en Deling ikke alt er gennemført i Udlandet, staaer den overalt paa Dagsordenen. Naar imidlertid Kommissionen foreslaar at trække Grænsen mellem de to Klasser af skummet Mælk ved et Fedtindhold af 1 pCt., da afviger man efter min Formening alt for meget fra de bestaaende Forhold. Skummet Mælk med 1 pCt. Fedt er nemlig et Produkt, der ikke formelt fremkommer ved nogen af de i den praktiske Mejeri-drift benyttede Fremgangsmaader, og i de enkelte Tilfælde, hvor 1 pCt. Fedt forlanges, som f. Eks. af Hospitaller, fremstilles den derfor ved Blanding af centrifugeret Mælk med sød Mælk og udkræves daglig kemisk Analyse til Bestemmelse af Blandingsforholdet. Kun store Mælkeforsyninger, der raade over kemisk Assistance, vil følgelig kunne deltage i Leveringen af skummet Mælk med 1 pCt. Fedt. For Hovedmassen af Forbrugerne her i Staden er den Art skummet Mælk dertil en ukendt Vare. Saavidt man i Detailhandelen skelner mellem forskellige Arter af skummet Mælk her i Staden, sker det mellem saakaldt halvskummet Mælk og centrifugeret Mælk (Centrifugemælk), af hvilke den første som Minimum kan antages at indeholde mindst $\frac{1}{2}$ pCt. Fedt, og kan fremstilles af enhver mindre Landbruger ved Benyttelse af en af de ældre Flødeafsætningsmetoder, og den sidste og magrere, til hvilken der ikke kan stilles nogen Fordring med Hensyn til Fedtindhold, ved Centrifugering af Mælk. Vil man i Navnet skelne mellem

de to Arter, turde det ligge nærmest at benævne dem i Lighed med den søde Mælk „skummet Mælk Nr. 1“ og „skummet Mælk Nr. 2“. En lignende Deling turde der sikkert være Anledning til at indføre ved Fløde, hvor den iøvrigt har ældgammelt Hævd.

I Henhold til det anførte skal jeg derfor, hvad skummet Mælk angaar, henstille, at Højskolen tilraader, at der af første Klasse skummet Mælk kun forlanges et Indhold af mindst $\frac{1}{2}$ pCt. Fedt.

Naar Sundhedskommissionen sluttelig ønsker en Udtalelse fra Højskolen angaaende de af et af dens Medlemmer foreslaaede Benævnelser „fed Mælk“ og „halvfed Mælk“, da vil det af det foranførte fremgaa, at jeg ikke kan tilraade Benyttelsen af disse.

Koholderi. De i Løbet af Aaret 1900 optrædende Tyfusepidemier, der for en væsentlig Del syntes at finde Udbredelse gennem Mælkeudsalg, som stod i Forbindelse med Koholderi, gav Anledning til en livlig Diskussion i Dagspressen af *Spørgsmaalet om at forbyde Koholderi paa Stadens Grund*. Spørgsmaalet optoges ogsaa i Sundhedskommissionen til Drøftelse, men efter det under Forhandlingerne oplyste fandt Kommissionen ikke tilstrækkelig Anledning til at tilraade Koholderiernes Fjernelse.

Antallet af Stalde og opstaldede Køer i Byen viste sig ifølge de af Politiet foretagne Optællinger at være i stadig og ret hurtig Nedgang, som følgende Oversigt udviser:

	Stalde	Køer		Stalde	Køer
1865	198	3106	1883	95	1931
1866	182	2839	1884	89	1781
1867	179	2590	1885	83	1677
1868	174	2555	1886	77	1763
1869	164	2363	1887	75	1717
1870	165	2467	1888	73	1473
1871	163	2491	1889	50	1451
1872	161	2458	1890	56	1441
1873	161	2226	1891	51	1105
1874	158	2167	1892	51	1123
1875	139	2399	1893	50	1016
1876	130	2439	1894	47	1054
1877	127	2532	1895	43	964
1878	122	2404	1896	43	946
1879	124	2442	1897	42	911
1880	124	2642	1898	36	778
1881	119	2396	1899	29	727
1882	121	2309	1900	28	686

Af de ved sidste Optælling forefundne 686 Køer falde de 168 paa 4 Handelsstalde paa Vesterbro, saa at Byens Koholderi herefter f. T. omfatter ialt 518 Køer, fordelt paa 24 Stalde, hvoraf 14 i den indre By, 10 i de ydre Bykvarterer (Vesterbro 2, Nørrebro 5, Østerbro 2, Amagerbro 1).

Skrivelse fra Sundhedskommissionens Dyr læge, dat. 28. November 1900.

Hr. Stadslægen har anmodet mig om at give en kortfattet Fremstilling af den Tilstand, hvori Kostalde og det i samme værende Kreaturhold her i København befinder sig nu, samt en Redegørelse for, hvorvidt der af de herind under hørende Forhold maa antages at kunne foranledige sanitære Ulemper, paa Grund af hvilke der maatte være Anledning til at søge Ændringer i de bestaaende Bestemmelser, henholdsvis endogsaa alt Kreaturhold fjernet fra Stadens Grund.

Saaledes foranlediget skal jeg, under Henvisning til vedlagte trykte Afhandling*) „Kreaturholdet i København“, der giver dels en historisk Oversigt over Kreaturholdet i København i dette Aarhundrede, dels en Fremstilling af de i Henhold til Sundhedsvedtægten af 15. Juni 1886 truffene Foranstaltninger overfor Kreaturholdet, anføre følgende:

Som Kreaturstaldenes Tilstand er beskrevet i ovennævnte Afhandling efter at de forskellige Paabud med Hensyn til Indretningen, Kreaturantallet, Driften o. s. v. i Henhold til Sundhedsvedtægten

*) St. Friis, Kreaturholdet i København. Tidsskr. f. Sundhedspleje 1 R. III B.

§ 30 var efterkommet i Løbet af de 1887 nærmest følgende Aar, saaledes er Tilstanden i det væsentlige endnu.

Siden er der aarlig af Sundhedspolitiet, og hvor der har været Anledning dertil af Sundhedskommissionens Dyr læge, foretaget Eftersyn af Staldene, og paa enkelte mindre væsentlige Forhold nær har de trufne Bestemmelser vist sig at være overholdte. Mulig der i enkelte Stalde endnu kunde være Anledning til yderligere at indskrænke Kreaturantallet med en eller et Par enkelte Køer, men hertil indskrænker sig da ogsaa, hvad man paa dette Omraade med Billighed kan fordre.

I samtlige Stalde, mulig med Undtagelse af enkelte (4) Kreaturhandlerstalde paa Vesterbro, fødes udelukkende med Bærme, Halm og Hø. Dette Foder foranlediger, at Køernes Udtømmelser ere meget rigelige, vandede og tyndtflydende, hvilket i Forbindelse med det varme, dampende Bærmefoder giver en høj Grad af fugtig Luft, der bidrager væsentlig til, at de Stalden nærmest boende Mennesker føle sig generede af Kostald- og navnlig Bærmelugten, uden at man dog hverken kan antage, at denne eller hin i og for sig kan være skadelig for den menneskelige Sundhed. Selvfølgelig bliver denne Lugt mere intensiv, koncentreret jo mindre Ventilation, der findes i Staldene, medens en vidtgaaende Ventilation — som dog af Hensyn til Køernes Sundhed bør holdes indenfor visse Grænser — vil foranledige, at Lugten bliver ringere, mindre generende. Mulig der ogsaa paa dette Punkt kan søges gennemført endnu enkelte Forbedringer.

Som det af hoslagte Fortegnelse vil ses, er Kreaturstaldenes og Kreatureres Antal falden meget betydelig i de sidste 30 Aar, og siden 1887, da Sundhedsvedtægtens Bestemmelser traadte i Kraft, er Staldenes Antal gaaet ned fra 75 til 28 og Kreatureres fra 1717 til 558 ($\frac{1}{10}$ 1900). Af de endnu resterende 28 Stalde ere 4 Handelsstalde, beregnede til 75 Køer, hvilke imidlertid kun ere opstaldede der en kort Tid af Aaret, hvorfor der i Virkeligheden i Øjeblikket kun er opstaldet ca. 500 Køer i København.

De fleste Køer holdes af de endnu tilbageværende Brændevinsbrændere og Spritfabrikker og udelukkende af Hensyn til Afsætningen af den ved Spritfabrikationen producerede Bærme. Hvis man nu ad en eller anden Vej foranledigede, at der i København kun blev holdt Kreaturer i Handelsstaldene, og disse vil man vel næppe forbyde, saa vilde Følgen blive, at alt Kohold blev forlagt udenfor København, men saa nær Byen som mulig af Hensyn til Transporten ud med Bærmen og ind med Mælken. Selv om man nu fra enkelte Synspunkter vilde anse det for heldigt at komme af med Staldene, saa er det min Overbevisning, at den derved mulig opnaaede Nytte ikke vil staa i Forhold til den Skade, der kan foranlediges ved, at alle disse Stalde flyttes ud i Stadens nærmeste Omgivelser, hvor der ikke findes mindste Kontrol med Staldene, disses Renlighedsforhold o. s. v. saaledes, at man vil blive udsat for her til Staden at faa en Mængde Mælk tilført, med hvis Tilblivelse vi ikke have den mindste Indsigt. I denne Forbindelse skal jeg dog anføre, at der mulig var Anledning til fremtidig at stille den Fordring til de her værende Kohold, at der maanedlig skal præsteres Sundhedsattest fra en Dyr læge for, at samtlige Køer ere sunde. Dette vil næppe støde paa store Vanskeligheder, naar henses til, at enkelte Kohold her i Staden allerede af egen fri Villie selv have undergivet sig en saadan Kontrol.

I Henhold til det saaledes anførte forekommer det mig, at der ikke er Anledning til at søge Koholdene fjernede her fra Staden, medens der i forskellige ovenfor antydede Retninger mulig nok vil være Grund til at skærpe de alt gældende Bestemmelser for Kohold.

Skrivelse fra 1. Kredslæge, dat. 28. November 1900.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt det af sanitære Hensyn er ønskeligt, at alt Kohold fjernes fra Københavns Grund, komme formentlig følgende Momenter i Betragtning. Selvfølgelig ere Kostalde i en stor By i og for sig en sanitær Ulæmpe; Stanken fra Gødning og Urin, Transporten af Gødning gennem Gaderne, Staldenes Beliggenhed i snevre Gaarde mellem høje Huse, som give ringe Adgang for Lys og Luft, stemme kun lidet med de Fordringer, som bør stilles til Renlighedstilstanden i en Storstad. Kostaldenes Fjernelse fra Byen vilde da ogsaa utvivlsomt være at betragte som et Fremskridt, saafremt Koholdet ikke var knyttet til en Fabrikdrift, som ser sin Fordel i en Masseproduktion af Mælk. Saalænge denne foregaar inde i Byen, er den til en vis Grad under offentlig Kontrol; det bliver muligt at foreskrive den visse Betingelser og at skride ind, naar de ikke overholdes. Forlægges derimod Koholdene og med dem Brændevinsbrænderierne udenfor Byens Grændse, er der ganske vist en vis Sandsynlighed for, at Staldene bliver lysere og rummeligere, men Kontrollen bliver vanskeligere. Medens man nu, naar en smitsom Sygdom udbredes med Mælken, kan finde, hvorfra den kommer, advare imod Faren og træffe Forholdsregler for at standse den, vil man staa magtesløs eller uforstaaende overfor Sygdomstilfælde, som spredes i Gaderne fra Mælkevoogne eller fra smaa Udsalgssteder, som forhandle Mælk af forskellig og skiftende Oprindelse.

De Sygdomme, hvis Udbredelse ved Mælk især maa befrygtes, ere Tuberkulose, Difteri, Skarlagensfeber og tyfoid Feber. Med Hensyn til den førstnævnte er en skarp Dyr lægekontrol nogenlunde betryggende, og en saadan vilde overfor store Besætninger formentlig lige saa vel kunne opnaas under landlige Forhold som i Byen. Skarlagensfeber og Difteri udbredes uden Tvivl hyppig ved Mælk, men de ere nutildags altid tilstede i store Byer og udbrede sig desuden saa hurtigt ved personlig Smitte, at

deres Oprindelse fra Mælken i et givet Tilfælde aldrig lader sig paavise. Ikke desto mindre er der i Byen mere Udsigt til at forhindre Smitteoverførelse ved Mælken fra et Koholderi end paa Landet, fordi Personalet har lettere Adgang til Lægehjælp og til Hospital. Anderledes med tyfoïd Feber; den er ikke længere hjemmehørende i København, men tilføres udefra, og Faren er stor, naar en smitteførende Patient kommer i nærmere eller fjernere Samkvem med et Sted, hvor Mælkeproduktion i det store foregaar. Paa denne Maade er der i de senere Aar opstaaet en Række Epidemier i København, saaledes i 1879 fra Brænderiet i Toldbodvej 30, 1880 fra Vesterbrogade 54 (nu nedlagt), 1884 fra St. Hansgade 14, 1898 fra Fiolstræde 7 og nu i 1900 fra Kompagnistræde 21 og Pilestræde 63. Særdeles omfattende have disse Epidemier ikke været, og der findes, naar undtages 1880, Aar med større Udbredelse af tyfoïd Feber, uden at en saadan Oprindelse har kunnet paavises. De sidste Epidemier fra Brændevinsbrænderier have vist en hurtig Kulmination, og naar denne var naaet og Opmærksomheden vakt, syntes Faren i det væsentlige overstaaet. Der er ingen Tvivl om, at der i de samme 20 Aar er bragt flere Epidemier fra Kohold i Omegnen til Byen, men disse er det enten ikke lykkedes at paavise Oprindelsen til eller de ere — — — — — trukne i Langdrag, fordi Sundhedskommissionen ikke kunde træffe Forholdsregler paa selve Smittens Udgangspunkt. Af samme Grund tør man næppe haabe, at Mælkeepidemier af tyfoïd Feber ville forhindres ved, at Brændevinsbrænderier med Kohold fjernes fra Byen.

Skulde man tænke sig andre Midler til Værn mod Sygdomssmitte ved Mælk fra disse Kohold end de, der allerede staa til Sundhedskommissionens Raadighed, kunde der formentlig være Grund til at kræve af Ejeren som Betingelse for Tilladelse til at drive saadant Kohold en Forpligtelse til øjeblikkelig at mælde til Stadslægen ethvert Tilfælde af en af de foran nævnte Sygdomme, som maatte forekomme i hans Husstand, blandt hans Arbejdere, Malkekoner og Kontorpersonale, og underkaste sig de Forholdsregler, som Sundhedskommissionen i den Anledning maatte træffe, endvidere en Forpligtelse til at træffe alle saadanne Renlighedsforanstaltninger, som maatte blive ham foreskrevne af Sundhedskommissionen, ogsaa naar de ligge udenfor Sundhedsvedtægtens Omraade. For Overtrædelse heraf turde Ejeren formentlig gøres persønlig ansvarlig paa en for ham følelig Maade.

Skrivelse fra Stadslægen, dat. 1. December 1900.

— — — Idet jeg hermed tilstiller Sundhedskommissionen disse Aktstykker med Bilag*), skal jeg i Tilslutning dertil udtale, at medens Kostaldenes Fjernelse fra Stadens Grund vel vilde repræsentere et sanitært Fremskridt, for saa vidt som man i flere tætbefolkede Kvarterer vilde blive befriet for en Kilde til Stank og Urenlighed af forskellig Art, kan det dog næppe ventes, at man derved i nogen væsentlig Grad skulde forringe Udsigten til af og til at hjem søges af Tyfusepidemier, der spredes gennem Mælk, idet disses Arnesteder, som af første Kredslæge fremhævet, ikke er Kostaldene, men de i Forbindelse med dem staaende Mælkeudsalg, lige saa vel som de talrige andre større og navnlig mindre Mælkehandler og „Ismejerier“, der forsynes fra ganske ukendte Kilder. Af større Betydning vilde derfor være, om Mælkehandlen kunde monopoliseres paa enkelte større, omhyggelig kontrollerede Selskabers Hænder, men herom vil der selvfølgelig af mange Grunde ikke let blive Tale. Noget Værn mod Smitteimport ad denne Vej vilde sikkert ogsaa opnaas, saafremt det under Forhandling værende *Mælke regulativ* med dets Fordringer til gennemført Renlighed kunde blive sat i Kraft, og saafremt Sundhedskommissionen kunde raade over Midler til nøje at gennemføre det. — Paa dette sidste Punkt er der desværre nogen Grund til at frygte for, at det vil skorte som paa saa mange andre, hvor en mere *systematisk, en hyppigere og mere effektiv Kontrol* med Gennemførelsen af gældende Bestemmelser savnes. Det samme kan vel ogsaa siges om Kostaldene; de Fordringer, Sundhedsvedtægten stiller eller tillader at stille, vilde vistnok kunne garantere ret gode Forhold, de gældende Forskrifter for Koholderi her i Staden stille vidtgaaende Fordringer til Renlighed; men med det ringe Personale, der staaar til Raadighed, og de mangfoldige Forretninger, dette Personale har at varetage, kan Tilsynet med, at Fordringerne gennemføres, sikkert ikke blive intensivt nok. Flyttedes Kostaldene, naar de fordreves fra den indre By, ud til Byens mere perifere Dele, vilde Tilsynet med dem og Fordringerne til dem vel kunne opretholdes i lignende Omfang som nu; men fandt de paagældende under denne Forudsætning Fordel ved at forlægge Staldene udenfor Bygrænsen, vilde Sundhedskommissionen berøves enhver Indflydelse paa Forholdene; at man i de rent landlige Nabojurisdiktioner skulde stille tilnærmelsesvis lignende Fordringer til Staldene som her i Byen er lidet sandsynligt, og det Værn, som Epidemilovens § 18 i nuværende Skikkelse byder mod Import af inficeret Mælk, vil vistnok i Praksis vise sig ret spinkelt.

Medens der altsaa, saavidt skønnes, ikke er Anledning for Sundhedskommissionen til at modsætte sig, at Koholderi forlægges fra Byens centrale til dens perifere Dele, hvor der fra 1. Januar 1900 vil være rigelig Plads til dem, tør man dog næppe gøre sig nogen Illusion med Hensyn til de sanitære Goder, der kan opnaas derved; og navnlig er det ikke tilladt at beregne de Bekostninger, man eventuelt

*) 1) Politirapport J^{III} 1218 — 1900 [Optælling af Stalde og Køer].

2) Særtryk af St. Friis, Kreaturholdet i København.

3) Særtryk af K. Carøe, Kreaturholdet i København og Tyfoïd Feber.

maatte være villig til at ofre paa en saadan Foranstaltning, efter hvad en større Tyfusepidemi koster Byen og dens Indbyggere af Mennesker og Penge.

Det er mig heller ikke bekendt, at man i andre større Byer har fundet det nødvendigt at gaa saa vidt som til ganske at forbyde Koholderi (der findes i London og Paris saa vel som i Stockholm og Kristiania og talrige tyske Byer)

Til at tage noget Initiativ i saa Henseende giver i ethvert Fald den iaar optraadte Tyfusepidemi næppe Sundhedskommissionen tilstrækkelig Anledning.

Bogtrykkerier. Under 19. November 1900 indstillede Sundhedskommissionen til Magistraten, at søge udvirket Vedtagelse af og Sanktion for et Tillæg til Sundhedsvedtægten, indeholdende *Bestemmelser vedrørende Bogtrykkerier* af følgende Indhold:

§ 1. I Arbejdsrummene skal der være mindst 400 Kubikfod Rum for hver deri beskæftiget Arbejder. Sætterstaderne skulle have saadan Adgang for Dagslys, at Sætning om Dagen kan foretages uden kunstig Belysning. Hvor Gas benyttes til Belysning, skal der over hver Flamme anbringes en tragtformig Metalskærm med Aftræksrør til fri Luft. Væggene skulle være oliemalede eller ferniserede og forsynede med et Fodpanel. Sætterpultene og andre Møbler i Sætterlokalerne skulle enten naa til Gulvet, sluttende til dette, eller være forsynede med saa høje Fødder, at Gulvet under dem let kan renses. Gulvet skal være tæt og fastliggende; Brædegulve skulle være forsvarlig gennemtrukne med Linoliefernis eller behandlede paa anden af Sundhedskommissionen godkendt Maade.

§ 2. Arbejdsrummene skulle være forsynede med Spyttbakker, fyldte med Vand, og mindst en for hver 5 Arbejdere.

§ 3. Gulvene og Fodpanelerne renses daglig ved vaad Afgnidning, hvorimod tør Fejning ikke maa finde Sted. Mindst to Gange aarlig skulle Lokalerne underkastes en større Rengøring.

§ 4. Sætterne skulle have let Adgang til Vaskeindretninger, mindst en for hver 5 Arbejdere, med et Haandklæde pr. Mand. Forinden hvert Maaltid bør de foretage Vask af Ansigt og Hænder og Skylning af Munden.

§ 5. Sætterkassernes Rensning for Støv ved Puster eller Sugeapparat skal altid foregaa i fri Luft, aldrig i Arbejdslokaler eller paa Trappegangen. Den maa aldrig betros til Lærlinge, men skal foretages af en Arbejder.

§ 6. I Sætterier maa Tobaksrygning ikke finde Sted.

§ 7. Stereotypering maa kun foregaa i særlige dertil bestemte Lokaler, som ere ventilerede til Skorsten. Selve Støbningen af Stereotyppladerne maa kun foregaa for aabne Vinduer.

§ 8. I nye Bogtrykkerier maa Lokalerne ikke have under 4 Alen fra Gulv til Loft. Lokaler, som benyttes til Sætning, maa ikke indrettes i Kældere, hvis Gulv ligger mere end 1 Alen under Jordoverfladen. I alle Sætterier, som beskæftige mere end 5 Arbejdere, skal der indrettes en særlig Spisestue og særlige Rum eller Skabe til Opbevaring af Arbejdernes Klæder.

§ 9. Hvor Gasmaskine agtes anvendt i et nyt Lokale, skal denne have sin Plads i et særligt fra Arbejdslokalet sondret Rum.

§ 10. Naar et Bogtrykkeri agtes indrettet i et nyt Lokale, skal Planen godkendes af Sundhedskommissionen.

§ 11. Disse Bestemmelser gælde kun for Bogtrykkerier, der beskæftige mere end 5 Arbejdere.

§ 12. Et trykt Eksempplar af disse Bestemmelser skal findes opslaaet i hvert Arbejdslokale.

Som Grundlag for ovenstaaende Udkast havde S.K. foranstaltet en Under- søgelse af samtlige herværende Bogtrykkerier. Nogle af Resultaterne af denne Under- søgelse gengives her i tabellarisk Form:

Skematisk Sammendrag af Undersøgelser vedrørende større Bogtrykkerier.

№	Antal Arbejdere						Kubikfod		Vinduesareal		Loftshøjde i Fod	Stereotypi- Lokale	
	Sætter			Trykker			pr. Arbejder		i Forh. t. Gulvar.			Lofts- højde	Vinduesareal i Forh. t. Gulvar.
	M.	K.	L.	M.	K.	L.	Sætter	Trykker	Sætter	Trykker			
I	18	-	4	3	3	2	380	1780	$\frac{1}{8}$ og $\frac{1}{19}$	$\frac{1}{9}$	8 og $9\frac{1}{2}$		
II	7	-	2	1	-	1	785	785	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$10\frac{1}{2}$		
III	11	-	12	3	1		1400	1060	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{6}$	15.9.11	$8\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
IV	21	-	1	-	-	-	757	-	$\frac{1}{6}$	-	$8\frac{1}{2}$		
V	14	-	4	9	8	3	c.1000	c. 1000	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	$12\frac{1}{4}$		
VI	3	-	1	1	-	2	450	450	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	8		
VII	4	-	2	3	-	2	900	1050	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	9		
VIII	5	-	3	2	-	1	562	562	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$8\frac{1}{2}$		
IX	5	-	3	3	-	2	1160	1160	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$8\frac{1}{4}$		
X	16	-	3	3	5	2	587	1463	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$9\frac{1}{2}$ og 13		
XI	6	-	4	-	1	1	345	1560	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	8 og 9		
XII	2	-	2	1	-	2	561	1150	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{5}$	8		
XIII	7	-	4	3	6	5	1402	564	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	10		
XIV	12	-	4	4	6	2	730	1450	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{5}$	10		
XV	3	-	1	1	1	1	1360	1400	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	8		
XVI	2	-	2	2	3	-	1200	1200	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	9		
XVII	14	-	3	6	5	1	550	881	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	10	$6\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
XVIII	28	-	5	6	6	2	444	1000	$\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{17}$	$\frac{1}{4}$	8		
XIX	17	-	5	4	4	-	1000	2800	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$10\frac{1}{2}$		
XX	14	-	1	4	7	1	546	900	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{5}$	$8\frac{1}{2}$	$9\frac{2}{3}$	$\frac{1}{6}$
XXI	5	-	1	3	-	1	62	833	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	8		
XXII	1	3	1	1	1	2	600	780	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{3}$	8		
XXIII	2	-	2	-	1	1	740	1880	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	$8\frac{1}{2}$		
XXIV	2	-	5	-	1	1	820	1100	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{3}$	$9\frac{1}{6}$		
XXV	4	-	2	3	-	1	680	543	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	8		
XXVI	7	-	3	3	6	1	900	1200	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$10\frac{1}{6}$ og $11\frac{5}{6}$		
XXVII	2	-	2	1	-	1	1157	1157	$\frac{1}{7}$	$\frac{1}{7}$	8		
XXVIII	10	-	4	5	5	3	791	1382	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	9 og $10\frac{3}{4}$	7	?
XXIX	26	-	2	12	13	2	748	903	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$7\frac{1}{2}$ og 8	$7\frac{1}{4}$	$\frac{1}{7}$
XXX	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	9	$\frac{1}{4}$
XXXI	9	-	4	3	1	2	603	874	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{5}$	$8\frac{1}{2}$ og 9		
XXXII	2	-	1	3	3	-	1000	1500	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	8 og $8\frac{3}{4}$		
XXXIII	5	-	2	3	4	2	800	1200	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{3}$	$8\frac{3}{4}$.9	8	$\frac{1}{5}$
XXXIV	3	1	1	4	-	-	980	5100	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{8}$	$8\frac{1}{2}$.9		
XXXV	2	-	1	2	-	1	379	923	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{6}$	$6\frac{2}{3}$. $8\frac{5}{6}$		
XXXVI	3	-	1	1	-	2	c. 400	c. 400	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{3}$	$7\frac{1}{4}$. $8\frac{3}{4}$		
XXXVII	4	-	3	3	-	1	1232	2290	$\frac{1}{11}$	$\frac{1}{12}$	8.8 $\frac{1}{2}$		
XXXVIII	48	-	7	13	18	4	604	3048	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	13	8	$\frac{1}{3}$
XXXIX	3	-	2	1	-	1	1397	1397	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	9		
XL	4	-	3	1	3	1	400	500	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{7}$	8		
XLI	6	-	3	7	-	1	1000	900	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{4}$	$9\frac{1}{2}$		
XLII	21	-	6	14	-	3	777	1350	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{7}$	$9\frac{1}{2}$ og 9	Stereot. i særll. Lokale	
XLIII	-	1	-	5	-	3	2600	220	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{6}$	$8\frac{3}{4}$	$8\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$
XLIV	2	-	2	2	-	2	408	800	$\frac{1}{3}$	$\frac{1}{3}$	8		
XLV	16	-	4	10	17	3	c.1000	c. 1000	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{3}$	8 og 12	10	$\frac{1}{3}$
XLVI	2	-	1	1	2	-	381	440	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	8	Stereotypi i Sætteriet	
XLVII	1	-	2	1	-	1	550	1360	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$8\frac{1}{2}$	$8\frac{1}{2}$	$\frac{1}{3}$
XLVIII	2	-	2	1	-	2	1525	1525	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$9\frac{1}{4}$		
IL	4	-	1	3	-	1	1201	1201	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{6}$	8		
L	18	-	3	12	-	1	1353	1353	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	13		
LI	17	-	7	11	-	3	920	920	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$7\frac{1}{2}$ og $8\frac{3}{4}$		
LII	7	-	2	2	-	1	1108	1108	$\frac{1}{16}$	$\frac{1}{5}$	$8\frac{2}{3}$		
LIII	6	-	-	3	-	-	1073	1073	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$10\frac{1}{2}$		
LIV	11	-	6	3	-	2	659	2240	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	10		
LV	10	-	2	9	-	2	800	982	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{7}$	8 og 9		
LVI	65	-	9	12	-	4	1044	1044	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{8}$	$9\frac{1}{3}$	Stereot. i særll. Lokale	
LVII	44	-	-	4	-	-	1061	1061	$\frac{1}{9}$	$\frac{1}{9}$	$8\frac{2}{3}$	do.	do.
LVIII	4	-	4	2	-	1	1807	1807	$\frac{1}{14}$	$\frac{1}{9}$	$8\frac{2}{3}$	do.	do.
LIX	1	-	-	17	-	1	1000	1000	$\frac{1}{6}$	$\frac{1}{6}$	$11\frac{3}{4}$ og $8\frac{1}{2}$	do.	do.

Om disse Forhold meddeler første Kredslæge iøvrigt:

Undersøgelsen omfatter foruden de nævnte 59 større Bogtrykkerier (med over 5 Arbejdere) tillige 36 mindre (med 5 eller færre Arbejdere); enkelte, i hvilke der foretages Stereotypi, ere dog medregnede til større Trykkerier, uagtet de kun beskæftige 3 à 5 Personer. I de 95 Bogtrykkerier arbejdede ialt 1326 i Faget uddannede Arbejdere og Lærlinge (anden Arbejdskraft ikke medregnet); Antallet af Kvinder angives til 149, men er betydeligt større, idet bl. a. de kvindelige Lærlinge ikke ere medtagne i dette Tal. Af 36 mindre Trykkerier staa nogle paa Grænsen af Husflid, idet de kun beskæftige en Husstand, medens andre ganske have Karakter af Værksted, og da undertiden byde Arbejderne saa tarvelige Vilkaar, at offentlig Kontrol ikke synes overflødig. Sundhedskommissionen har dog ment at burde indskrænke sig til kun at foreslaa en saadan for de større Bogtrykkeriers Vedkommende, og Grænsen er i Analogi med andre Tillæg til Sundhedsvedtægten sat ved Værksteder med over 5 Arbejdere.

Rumforholdene i de større Bogtrykkerier ere meget forskellige, men gennemgaaende er Kubikrummet pr. Arbejder mindre i Sætteriernes end i Trykkerilokalerne, hvilket er begrundet i, at Maskinerne her kræve stor Plads. I 4 Sætteri og i et Trykkeri naar Kubikrummet pr. Mand ikke op til 400 Kubikfod; dog give Opmaalingerne ikke noget ganske paalideligt Billede af Forholdene, saaledes naar der for et Sætteri (Nr. XXI) opgives kun 62 Kubikfod pr. Mand; her benyttedes dette Lokale i Forbindelse med andre tilstødende Rum, og flere af Sætterne havde deres Stade i et af disse, som tillige benyttedes som Trykkeri. Et andet Sted (Nr. I) fandtes ialt 380 Kubikfod pr. Mand, men i et af Sætteri-lokalerne, hvor der arbejdes Dag og Nat, er der kun c. 310 Kubikfod pr. Mand, hvortil kommer, at Lysforholdene er saa slette, at der ogsaa om Dagen maa arbejdes ved kunstigt Lys. I Trykkerilokalerne ere Rumforholdene rigeligere, men her findes ofte saa mange og store Maskiner, at disse optage Hovedpladsen. Luften i disse Rum fordærves navnlig, hvor der findes en Gasmaskine i selve Arbejdslokalet, hvilket ikke sjældent er Tilfældet, selv i Trykkerier, som drives i Kælderlokaler. Naar Sundhedskommissionen i sit Udkast til Forskrifter har indskrænket sig til at kræve, at Gasmaskiner i nye Bogtrykkerier skulle have deres Plads i et særligt, fra Arbejdslokalet sondret Rum, er det for ikke at lægge Hindringer i Vejen for Forskrifternes Gennemførelse ved at kræve en Foranstaltning, som kan medføre større Ombygning og den dermed forbundne Bekostning, men der er ingen Tvivl om, at en saadan Fordring vilde svare til almindelige hygiejniske Krav og nødvendigvis efterhaanden maa opfyldes. Forskrifternes Gennemførelse vil bane Vej for denne Forandring, ogsaa i gamle Bogtrykkerier, hvor Forholdene ere saa slette, at den bliver nødvendig for Renligheds Overholdelse i Lokalerne.

Kunstig Ventilation findes kun sjældent i Sætteriernes, undertiden dog en Træk-rude eller en Skorstensventil, enkelte Steder Kappeovne. En almindelig Fordring om kunstig Ventilation vilde næppe være paa sin Plads i et hygiejnisk Reglement, fordi man ikke ganske kan se bort fra Muligheden af Ulæmpen, foraarsagede ved, at Blystøv hvirvles op og bliver svævende.

Beregningen af Vinduesarealets Forhold til Gulvarealet giver langtfra nogen paalidelig Forestilling om Lysforholdene i Lokalerne. Lyset er saaledes fundet ret godt et Sted (Nr. XVIII) i et Sætteri, hvor dette Forhold kun var $\frac{1}{17}$, fordi Vinduerne ere anbragte som skraatstillede Tagvinduer langs begge Lokalets Længdesider, medens det kun er tarveligt i enkelte Tilfælde, hvor Forholdet er fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{6}$, fordi der enten er Kældervinduer, som kun for en ringe Del naa over Jorden, eller fordi Gaardspladsen er snevret og kun tillader ringe Adgang for Dagslyset.

Højden til Loftet er i 4 større Sætteri under 8 Fod og i et af disse under 7 Fod. En Loftshøjde under 4 Alen føles i saadanne Bedrifter altid som trykkende.

I Henseende til personlig Renlighed staa Arbejderne nu endel højere end tidligere, idet Nødvendigheden af at overholde denne indskærpes dem i Fagforeningen. Efter Tilskyndelse fra Arbejderne er der anbragt Spyttebakker i de fleste Arbejdslokaler, men disse ere næsten altid fyldte med tørt Sand, kun sjældent indrettede som Vandspyttebakker. Tobaksrygning af Sætterne under Arbejdet er ret hyppigt og fandt Sted i henimod Halvdelen af de større Bogtrykkerier. Der kan næppe være Tvivl om, at dette er skadeligt, fordi Blystøvet hæfter paa den fugtige Cigarspids og ved Haanden overføres til Cigaren; ved Piberygning stoppes Piben med Fingre, som ikke altid ere rensede for Blystøv. Paa denne Maade indføres Metallet i den farligste Form i Organismen. — Spisestue findes saa at sige aldrig, og det er Reglen, at Arbejderne spise deres medbragte Mad i Arbejdslokalet; imidlertid skal det nu altid være Skik, at Arbejderne omhyggeligt rense deres Hænder før Maaltidet. — Under Arbejdet benyttes ikke altid særlige Arbejdsklæder, men hyppigt bruges dog en Bluse som Overtræk; andre skifte Gangklæder eller lægge blot Frakken fra sig. I saa Fald ses ofte Klæderne hænge i Arbejdslokalet, udsatte for Blystøv; i større Trykkerier findes dog undertiden særlige Rum eller Skabe til Tøjet.

Typerne ere altid af samme blyholdige Legering; hvor der af og til omtales andre Typer, menes kun større Bogstaver, skaarne af Træ, som undtagelsesvis bruges som Overskrift eller til Plakattryk.

Sætterkasserne renses i Reglen til ubestemte Tider, eftersom de have været mere eller mindre brugte, og da sædvanlig af en Lærling med en Puster. Sjældnere benyttes et Sugeapparat, som er at foretrække, for saa vidt som derved undgaas Spredning af Støvet, men som kræver en mere samvittighedsfuld Benyttelse, naar alt løst Støv i hvert enkelt Typerum skal fjernes. Rensningen burde ikke betroes til Lærlinge, men udføres bedst af den Arbejder, som har vedkommende Sætterkasse i Brug. Kun undtagelsesvis sker Rensningen i fri Luft, næsten altid paa Trappegangen, i enkelte Tilfælde endog i selve Arbejdslokalet. Noget stort Udbytte kan denne Rensning ikke give, da Typerne aldrig fjernes af Kasserne under Rensningen og Støvet vedbliver at hæfte dels paa Siden af Kasserne, dels paa Bunden, hvor de næsten altid ere forsynede med et Underlag af Pap. Dette Underlag bliver efterhaanden ved Brugen opflosset og holder derved Støvet tilbage; et Underlag af Voksdug er enkelte Steder indført og synes at være at foretrække, fordi det er mere holdbart og frembyder en glat Overflade.

Stereotypering foregaar i 17 Bogtrykkerier, i flere dog kun med længere Mellemtid, fra 8 à 14 Dage til et halvt Aar; den sker paa en enkelt Undtagelse nær i særskilte Lokaler. I et Bogtrykkeri foretages Stereotypering 2 Gange om Maaneden i et Rum, hvor der kun er 6½ Fod til Loftet, og hvor der findes en Gasmotor til Trykkeriets Drift og Oplag af Papir. Et andet Sted (Nr. III) foregaar Stereotypering 2 Gange i Døgnet, om Natten og om Formiddagen; Lokalet er rummeligt og har Aftræk til en Skorsten. Da selve Støbningen i den dertil benyttede Papirmatriks kun tager faa Minutter, kan den med Lethed foregaa for aabne Vinduer, og naar dette overholdes, siges den at være uden Ulæmpe for den dermed beskæftigede Arbejder, forudsat, at Arbejdet forøvrigt foregaar under gunstige Vilkaar.

Ved den paa Sundhedskommissionens Foranstaltning foretagne Undersøgelse er der ogsaa søgt Oplysning om Arbejdernes Sundhedstilstand, navnlig om Forekomsten af Tuberkulose og Blyforgiftning, men ved direkte Forespørgsler i Trykkerierne opnaaedes ikke noget fyldestgørende Resultat. Dette er derfor søgt suppleret ad anden Vej, og de saaledes fremkomne Oplysninger tyde paa, at Sygeligheden er ret betydelig. Eksempelvis kan nævnes, at i 1897, et Aar, i hvilket Byens Sundhedstilstand gennemgaaende var god, havde ifølge de trykte Regnskaber Sygekassen for Mænd (782 Medlemmer) gennemsnitlig 9.7 Sygedage pr. Medlem, deraf 3.4 p. Gr. af Bryst-

og Lungesygdomme; Sygekassen for Kvinder og Lærlinge (296 Medlemmer, af hvilke kun ca. 20 Lærlinge) havde 5.1 Sygedage pr. Medlem. Sygeligheden blandt Typografer kan mulig for en Del forklares ved, at dette Fag har Tilgang af Individuer, som ikke egne sig til strengt legemligt Arbejde, og at der hidtil ikke altid er udøvet nogen skarp Lægekontrol over Lærlingernes Helbred ved Antagelsen, men den skyldes uden Tvivl ogsaa Arbejdet i lukkede Rum under Blyets Paavirkning. Selv om der ikke opstaar Symptomer paa Blyforgiftning, som nu synes sjældnere, er der Grund til at antage, at Blyets svækkende Indvirkning paa Organismen kan bane Vej for Tuberkulosen. Erfaringen viser nemlig, at denne Sygdom fremdeles er hyppig blandt Typograferne.

Medens Sundhedskommissionen ifølge Lov af 23. Maj 1873, § 21, fører Tilsyn med, at Fabrikker og større Værksteder holdes rene, have tilbørligt Luftsifte og ikke overfyldes med Arbejdere, skulle nærmere Bestemmelser i saa Henseende — som maa skønnes nødvendige, hvor det gælder specielle Fag, indenfor hvilke Arbejdet foregaar under særlige Vilkaar — gives ved Sundhedsvedtægt. Det er i Henhold hertil, at Sundhedskommissionen har stillet sit ovenfor anførte Forslag.

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1900.

	Begæ- ringer	A. Desinfektioner for offentlig Regning					B. Desinfektioner for Ubemidlede				C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyf. & gast. Fb.	Dift. & Croup	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	299	7	101	111	32	3	3	5	7	12	5	3	10
Februar	244	5	78	84	32	2	6	4	11	3	4	4	11
Marts	227	8	68	68	40	-	8	7	5	9	-	6	8
April	197	3	61	68	29	6	7	4	5	5	1	1	7
Maj	225	9	51	81	52	1	7	6	5	4	1	3	5
Juni	184	9	46	76	29	3	1	4	2	-	3	5	6
Juli	154	11	31	70	23	1	4	5	-	2	1	3	3
August	122	14	26	48	16	-	3	4	6	5	1	2	3
September ...	180	42	26	64	19	3	2	4	6	3	3	-	8
Oktober	177	30	39	48	18	2	8	8	2	3	4	4	11
November	200	60	37	54	20	1	3	6	5	4	2	2	6
December	185	49	33	54	18	3	6	7	2	3	4	1	5
Ialt	2400	247	597	826	328	25	58	64	56	53	29	34	83

og tilføjes 100 g. af den tidligere nævnte 10% opløsning af Natrium-
 sulfat. Den samlede vægt af den færdige opløsning er 1000 g. Den
 færdige opløsning er klar og farveløs. Den kan bruges som
 opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også bruges som
 reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan også bruges
 som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også bruges
 som reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan også
 bruges som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også
 bruges som reagens i mange analytiske undersøgelser.

Den samlede vægt af den færdige opløsning er 1000 g. Den
 færdige opløsning er klar og farveløs. Den kan bruges som
 opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også bruges som
 reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan også
 bruges som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også
 bruges som reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan
 også bruges som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan
 også bruges som reagens i mange analytiske undersøgelser.

Oversigt over Destillationsresultaterne for de forskellige prøver.

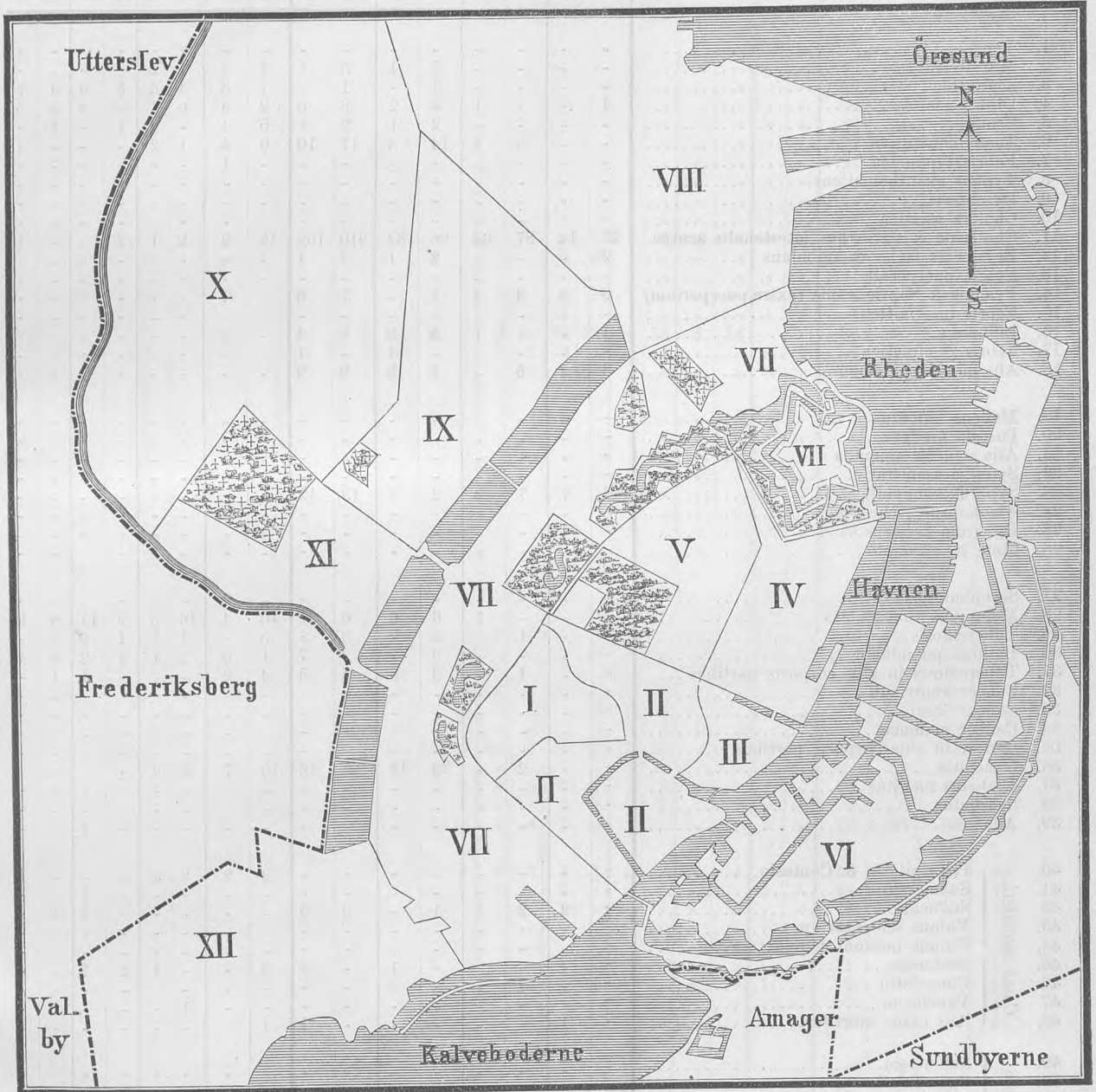
Prøve	A			B			C		
	Destillat	Rest	Andet	Destillat	Rest	Andet	Destillat	Rest	Andet
1	100	0	0	100	0	0	100	0	0
2	95	5	0	95	5	0	95	5	0
3	90	10	0	90	10	0	90	10	0
4	85	15	0	85	15	0	85	15	0
5	80	20	0	80	20	0	80	20	0
6	75	25	0	75	25	0	75	25	0
7	70	30	0	70	30	0	70	30	0
8	65	35	0	65	35	0	65	35	0
9	60	40	0	60	40	0	60	40	0
10	55	45	0	55	45	0	55	45	0
11	50	50	0	50	50	0	50	50	0
12	45	55	0	45	55	0	45	55	0
13	40	60	0	40	60	0	40	60	0
14	35	65	0	35	65	0	35	65	0
15	30	70	0	30	70	0	30	70	0
16	25	75	0	25	75	0	25	75	0
17	20	80	0	20	80	0	20	80	0
18	15	85	0	15	85	0	15	85	0
19	10	90	0	10	90	0	10	90	0
20	5	95	0	5	95	0	5	95	0

Den samlede vægt af den færdige opløsning er 1000 g. Den
 færdige opløsning er klar og farveløs. Den kan bruges som
 opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også bruges som
 reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan også
 bruges som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan også
 bruges som reagens i mange analytiske undersøgelser. Den kan
 også bruges som opløsningsmiddel for mange stoffer. Den kan
 også bruges som reagens i mange analytiske undersøgelser.

København.

Ville de Copenhague.

Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

I. Gamle Bys ældre Del.	VII. Voldkvarter
II. Gamle Bys yngre Del.	VIII. Østerbros Kvarter.
III. Gammelholm.	IX. Blegdams Kvarter.
IV. St. Annæ Øster Kvarter.	X. Nørrebros Kvarter.
V. St. Annæ Vester Kvarter.	XI. Blaagaards Kvarter.
VI. Gammelholm.	XII. Vesterbros Kvarter.

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
3. Febris typhoidea.....	1	1	2	-	-	3	1	8	8	1	9	8	42
4. Diphtheria.....	10	4	9	7	11	6	3	3	-	2	-	2	57
5. Croup.....	5	3	1	1	5	2	-	-	1	-	-	2	20
6. Scarlatina	8	5	5	3	5	6	4	5	6	3	3	3	56
7. Morbilli	1	-	1	6	1	3	1	-	-	1	-	7	21
8. Tussis convulsiva.....	7	8	6	4	4	1	5	3	1	1	1	5	46
9. Febris puerperalis.....	-	-	1	-	-	-	3	2	-	1	-	-	7
10. Erysipelas	2	3	3	-	3	-	1	2	-	1	1	2	18
11. Febris rheumatica.....	5	4	2	2	3	-	2	1	-	-	5	2	26
12. Pneumonia crouposa.....	16	23	19	16	26	16	18	8	4	4	9	12	171
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill..	69	58	76	52	42	21	24	16	18	14	25	42	457
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	16	18	11	19	32	39	35	81	78	37	20	18	404
15. Alii morbi epidemici*)	22	38	13	26	13	9	8	3	7	6	14	14	273
16. Tuberculosis	72	84	90	99	93	84	61	64	53	56	59	62	877
17. Cancer	46	37	50	29	48	32	45	49	54	50	38	37	515
18. Syphilis	4	4	2	2	6	1	1	2	2	1	3	3	31
19. Alcoholismus.....	10	8	4	5	8	8	13	10	4	10	7	2	89
20. Alii morbi constitut.....	15	12	18	8	16	9	9	15	12	7	7	12	140
21. Eclampsia	14	9	13	6	8	7	7	3	6	9	6	9	97
22. Apoplexia cerebri	23	19	27	8	19	8	13	10	11	15	17	15	185
23. Alii morbi cerebri & med. spinal. ...	18	25	21	13	16	18	29	21	15	20	28	29	253
24. Mb. cordis.....	37	36	49	35	36	28	38	27	23	30	26	34	399
25. Pleuritis	3	2	3	5	7	1	3	3	-	1	-	2	30
26. Alii morbi pectoris.....	21	30	31	26	17	12	7	9	14	13	13	10	203
27. Peritonitis (puerperal. excl.).....	8	3	1	5	2	4	5	6	8	2	7	5	56
28. Nephritis acuta & chron.	15	14	17	16	12	14	4	11	9	4	15	9	140
29. Alii morbi abdominis.....	25	19	14	12	11	29	17	27	34	30	25	30	273
30. Morbi externar. part.....	14	15	8	6	9	6	11	6	3	6	4	6	94
31. Suicidium.....	8	6	9	10	15	11	12	8	8	9	12	14	122
32. Alii casus mortiferi.....	7	11	9	11	21	11	20	17	18	16	5	10	156
33. Vitia innata.....	28	21	25	18	24	22	28	19	20	30	20	30	285
34. Atrophia infantilis.....	15	8	11	11	17	19	19	17	24	14	19	7	181
35. Marasmus senilis	21	20	32	20	20	15	18	13	22	14	17	28	240
36. Causa mort. non indic.	31	31	36	26	26	19	24	22	13	25	21	30	304
Summa.....	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269

*) Herunder Influenza 153, Meningitis cerebro-spinalis epidem. 10, Bronchitis acuta simplex 45.

Mortalitetstabel for 1900.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor ældre Voldlinie	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor ældre Voldlinie	Uden Bolig	Udenlyes	Rheden
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.
3	15	1	-	1	-	20	4	3	3	6	1	3	20	-	1	2.
-	4	-	2	11	1	18	3	2	4	3	3	23	38	-	1	3.
-	1	-	-	1	2	4	1	1	1	-	2	10	15	-	1	4.
-	2	-	1	4	-	7	4	5	8	6	7	19	49	-	-	5.
-	2	-	1	-	-	3	-	3	3	2	4	6	18	-	-	6.
1	-	-	1	4	3	9	2	2	3	4	9	17	37	-	-	7.
-	-	-	1	1	2	4	-	1	-	-	-	2	3	-	-	8.
1	2	1	2	-	-	6	2	3	1	-	3	2	11	-	1	9.
3	2	-	-	2	1	8	2	2	1	3	3	4	15	-	3	10.
5	16	3	1	28	10	63	12	13	7	21	15	34	102	-	4	11.
11	22	5	15	41	35	129	30	27	44	60	63	100	324	-	3	12.
13	17	6	6	22	39	103	24	26	47	23	50	130	300	-	1	13.
12	33	7	7	16	13	88	36	20	22	30	33	36	177	-	8	14.
31	63	11	22	82	41	250	67	72	86	94	117	162	598	-	29	15.
24	44	7	10	45	32	162	64	32	45	56	46	66	309	-	44	16.
-	2	-	8	3	3	16	1	-	2	3	1	7	14	-	1	17.
1	11	1	1	9	8	31	7	3	9	5	12	19	55	-	3	18.
6	10	1	5	14	4	40	8	17	17	5	25	22	94	-	6	19.
3	5	-	-	10	7	25	7	8	10	15	11	20	71	-	-	20.
10	23	8	9	14	5	69	20	16	17	14	17	26	110	-	6	21.
14	20	4	3	23	11	75	25	17	13	44	28	45	172	-	6	22.
22	45	6	11	35	26	145	44	24	35	31	51	59	244	-	8	23.
-	4	1	1	2	-	8	2	1	6	6	4	3	22	-	-	24.
6	20	3	3	19	15	66	17	13	13	49	22	20	134	-	3	25.
1	7	1	3	4	3	19	7	7	6	3	4	6	33	-	4	26.
8	13	2	4	12	3	42	9	8	5	26	19	23	90	-	8	27.
11	15	6	8	28	16	84	33	13	35	25	22	35	163	-	25	28.
-	11	-	4	10	6	31	9	2	9	12	10	11	53	-	9	29.
3	22	2	4	9	6	46	11	7	8	16	14	20	76	-	-	30.
4	11	1	2	10	15	43	17	12	12	8	14	21	84	-	5	31.
11	13	3	44	18	13	102	17	13	22	36	23	69	180	-	3	32.
1	10	1	4	14	10	40	9	7	14	39	30	42	141	-	-	33.
10	31	7	11	18	10	87	23	13	18	37	26	36	153	-	-	34.
15	32	3	4	35	28	120	26	24	19	28	30	52	179	1	3	35.
230	528	91	198	549	368	1964	543	417	545	710	719	1150	4084	1	186	34

Tab. 3. Oversigt over Dødsfaldenes Fordeling efter Alder, Køn og Måned i Aaret 1900.

Månedsnavn	I første Aar			Ialt		I 2det Aar		I 3die Aar		I 4de Aar		I 5te Aar		5-10 Aar		10-15 Aar		15-20 Aar		20-25 Aar		25-35 Aar		35-45 Aar		45-55 Aar		55-65 Aar		65-75 Aar		75-85 Aar		85 Aar og derover		Afløbende kendt Alder	Til sammen af alle Aldere	Ialt Begge Køn			
	i 1ste Måned			i 1ste Aar		i 2-3. Måned		i 4-12. Måned		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		i 1ste Aar		M.	K.						
	M.	K.	Ialt	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
Januar	17	18	35	15	40	31	89	64	14	5	4	10	2	2	6	11	11	2	5	6	3	6	7	25	15	32	20	28	22	32	27	38	30	17	48	4	12	-	310	287	597
Februar	22	13	35	13	19	41	76	66	12	9	4	1	2	4	12	9	-	6	4	5	7	5	28	11	23	21	23	26	22	26	36	33	55	7	11	-	288	291	579		
Marts	27	16	43	16	11	49	92	58	12	11	6	2	3	4	8	7	6	5	7	3	13	5	17	14	18	21	33	27	50	38	53	61	39	68	11	22	-	371	348	719	
April	18	15	33	11	28	25	59	51	14	11	1	3	1	3	8	9	-	3	5	7	5	23	14	35	12	42	12	18	17	40	31	25	32	6	7	-	287	220	507		
Maj	23	19	42	21	7	27	71	57	16	15	6	5	4	3	8	5	5	3	6	7	17	5	16	14	23	17	36	20	38	30	35	38	28	33	-	312	264	576			
Juni	20	16	36	17	13	32	69	46	6	13	11	3	4	-	6	7	3	5	7	2	11	7	16	15	30	18	32	12	33	23	22	15	16	19	2	6	-	270	194	464	
Juli	20	16	36	13	12	34	67	53	6	2	5	3	1	2	6	5	4	6	4	7	8	5	28	13	21	16	29	13	40	22	29	26	21	31	4	6	2	277	212	489	
August	21	15	36	25	35	31	88	71	11	2	3	3	3	3	5	7	4	2	4	2	8	3	20	14	18	8	27	21	24	10	34	24	27	24	1	3	2	292	199	491	
Septbr.	27	5	32	25	40	38	93	68	9	7	1	4	2	4	3	5	2	5	1	2	5	6	18	10	16	12	33	18	22	23	28	27	14	19	6	10	1	255	222	477	
Oktober	20	18	38	19	26	16	70	53	8	3	4	3	3	2	4	3	1	1	4	3	7	5	9	7	16	12	30	20	27	29	27	29	17	27	3	5	-	231	202	433	
Novbr.	15	18	33	11	27	23	61	52	5	6	2	4	1	4	4	5	3	2	7	4	6	6	18	11	35	16	25	17	20	19	25	24	12	26	5	9	-	230	206	436	
Decbr.	21	20	41	8	43	25	86	53	9	7	4	4	1	5	4	8	4	3	3	3	7	7	8	9	28	15	26	21	32	22	27	33	15	40	5	4	-	264	237	501	
Tils.	251	189	440	176	422	327	921	692	122	91	51	45	25	34	79	81	34	48	58	48	102	65	226	147	295	188	374	229	362	282	384	374	264	422	54	104	8	1	3387	2882	6269
	440	424	749	1613	213	96	59	59	160	82	106	167	373	483	603	644	758	686	158	9	6269	6433	4597	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	10000	
At 1000 Døds vare	400	302	702	396	280	522	1469	1104	195	145	81	72	40	54	126	129	54	77	92	77	163	104	361	234	471	300	597	365	577	450	612	597	421	673	86	166	12	02	6433	4597	10000

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1900.

	Dødfødte Morts-nés		Dødsfald — Décés		Af 1000 Indb. døde		Dødsfald efter Alderen				Af ubekendt Alder
	Ægte	Uægte	Total	Mortalité sur 1000 habitants	Décès par âge				65 og derover		
					0-1	1-5	5-15	15-65			
Hele København.	181	57	6269	17.5	1613	427	242	2376	1602	9	
1. Gamle Bys ældre Del	6	1	230	16.4	33	9	7	89	92	-	
2. Gamle Bys yngre Del	8	2	528	18.9	89	23	12	247	154	3	
3. Gammelholm	2	-	91	12.5	13	3	1	41	32	1	
4. St. Annæ Øster Kvarter	13	21	198	18.7	83	6	7	62	40	-	
5. St. Annæ Vester Kvarter	15	5	549	18.6	122	35	19	234	137	2	
6. Christianshavn	9	1	368	18.4	110	21	14	136	87	-	
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.	53	30	1964	17.9	450	97	60	809	542	6	
Voldkvarteret	11	2	543	12.3	85	18	12	248	180	-	
8. Østerbro	15	3	417	11.9	117	33	19	161	87	-	
9. Blegdamskvarteret	20	2	545	15.6	176	42	22	178	127	-	
10. Nørrebro	18	8	710	22.3	172	47	25	189	277	-	
11. Blaagaardskvarteret	19	4	719	19.4	193	70	38	256	162	-	
12. Vesterbro	45	8	1150	17.7	409	115	57	365	204	-	
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs.	128	27	4084	16.5	1152	325	173	1397	1037	-	
Uden Bolig	1	-	186	-	10	4	9	141	22	-	
Udenbyes	-	-	34	-	1	1	-	28	1	3	
Havn og Rhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Levendefødte — Vivants-nés

Ægte-skaber	Mari-ages	Af 1000 ere	Taux corre-spondants sur 1000 habitants		Total
			Uægte	Uægtimes	
7834	Uægtimes	2540	Uægte	Uægtimes	5304
5070	Køn — Sexe	5070	M.	F.	10374
3155	fødte — Natalité	2900	Total		3155

Tab. 6. Oversigt over Befolknings-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1900.

København. Ville de Copenhague.		Befolkning. Population							1. Jan. 1901.	Af 1000 Individder		Areal i Tdr. Land
		Beregnet 1. Juli, 1900	Af 100 fandtes i	Af 100 vare **)						Beboelses- tæthed: paa 100 □ Al. Etagearal boede	af epide- miske Sygdomme	
				0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar				
Hele Byen. Total Incl. Hvid og Havn (sa rade et je port) incl.		358000	100.0	2.6	8.4	19.3	64.5	5.0	2.1	4.5	17.5 *)	4140
Quartiers												
Kvarter I. Gamle Bys ældre Del		14000	3.9	1.5	5.3	15.3	70.5	7.1	1.3	3.5	16.4	440
II. Gamle Bys yngre Del		28000	7.8	1.7	6.2	16.0	69.1	6.8	1.3	4.0	18.9	
III. Gammelholm		7300	2.0	1.6	5.3	14.3	73.0	5.0	1.2	3.3	12.5	
IV. St. Anne Øster		10600	3.0	1.5	4.6	13.2	74.7	5.3	1.1	3.5	18.7	
V. St. Anne Vester		29500	8.2	2.4	7.9	18.6	65.7	5.2	2.9	4.5	18.6	
VI. Christianshavn		20000	5.6	2.6	8.4	20.4	63.7	4.8	2.4	5.3	18.4	
Indenfor gamle Voldlinie. La ville		109400	30.6	2.0	6.7	17.0	68.2	5.8	1.7	4.2	17.9	1200
Quartiers												
Kvarter VII. Voldkvarteret		44000	12.3	2.0	6.3	15.1	71.3	5.1	1.7	2.7	12.3	610
VIII. Østerbro		35000	9.8	3.1	10.0	21.5	61.4	3.8	2.1	3.1	11.9	
IX. Blegdåm		35000	9.8	3.2	10.3	20.9	61.4	4.0	2.5	4.1	15.6	
X. Nørrebro		32000	8.9	3.4	11.4	24.5	53.6	6.9	2.9	4.9	22.3	1930
XI. Blaagaard		37000	10.3	3.0	9.2	21.1	61.8	4.8	2.8	5.2	19.4	
XII. Vesterbro		65000	18.2	3.1	10.3	21.9	60.8	3.7	2.6	5.9	17.7	
Udenfor gamle Voldlinie. Les faubourgs		248000	69.3	2.9	9.4	20.5	62.4	4.6	2.3	4.5	16.5	2940
		Calculée le 1. Juillet 1900.	Proportion pour 100	Proportion pour 100 par åge **)					Densité de la population (habitants par 40 mètres car- rés de l'aire des logements)	Maladies épidémiques	Toutes les causes de décès	Superficie

* I hele Byens Dødelighed ere indbefattede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitalet — Y compris les personnes transportées des autres communes aux hôpitaux.
 ** Talt (recensé) 1. Febr. 1895.

Som berørt i Beretningen for Aaret 1900 udviste Folkemængden d. 1. Februar 1901 for Hovedstaden i dens tidligere Skikkelse et Indbyggerantal af 360787. Fra 1. Januar 1901 var imidlertid Valby-Vigerslev og Brønshøj Sogn indlemmede i Hovedstaden med et Indbyggerantal (ved Tællingen d. 1. Febr. 1901) af henholdsvis 7484 og 9964, hvorved Hovedstadens samlede Folkemængde ved Tællingen bragtes op til 378235. Ved Udgangen af 1901 antages Folkemængden vokset til ca. 383000 og Middelfolketallet for 1901 anslaaes til ca. 381000.

Medens den Folkemængde, der ved de paagældende Distrikters Inkorporation tilførtes København, kun androg 17448 eller omtrent $\frac{1}{22}$ af den samlede Befolkning, forøgedes derimod Byens Areal ved samme Lejlighed meget betydeligt, idet Brønshøj Sogn omfattede 3688 Tdr. Land og Valby-Vigerslev Distriktet 2093 Tdr. Land; Staden Københavns Areal, der tidligere androg 4140 Tdr. Land, er ved Indlemmelsen altsaa vokset til 9921 Tdr. Land eller mere end det dobbelte.

Af de nyindlemmede Distrikter omfatter Brønshøj Sogn dels den i Nørrebro's Fortsættelse liggende Arbejderby Utterslev Mark (5747 Indb.), hvor der tillige drives en ikke ringe industriel Virksomhed af forskellig Art, og hvor de sanitære Forhold i det hele lade meget tilbage at ønske, dels Landsbyerne Emdrup (395 Indb.), Utterslev (856 Indb.), Brønshøj (1328 Indb.) og Husum 553 Indb.), hvis Beboere for en stor Del ere Agerbrugere, og hvor Forholdene i det hele ere fuldkommen landlige; i Sognets sydlige Del ved Vanløse (1085 Indb.), hvor der tidligere væsentligst dreves Gartneri og Landbrug, har der i de senere Aar rejst sig en hurtigt oplomstrende Villaby.

Valby-Vigerslev Distriktet omfatter selve Valby (6736 Indb.), hvis ene Halvdel væsentligst er bebygget med større og mindre Lejehuse, medens den anden Halvdel udgør et forholdsvis spredt bebygget Villakvarter, og i hvis Omegn der ligeledes i den senere Tid finder en ret livlig Bebyggelse Sted med Smaavillaer; i Byen findes de store Carlsbergske Bryggerianlæg; tæt øst for Valby ligger en mindre Landsby, Vigerslev (306 Indb.); i Distriktets sydlige Del „Kongens Enghave“ findes Frederiksholms Teglværker med tilliggende Arbejderboliger, men iøvrigt kun yderst spredt Bebyggelse (442 Indb.).

Den her stedfundne Forøgelse af Byens Territorium med vidtstrakte ubebyggede Arealer, som fra Begyndelsen af 1902 yderligere forøges med Sundby og Nathanaels Sogne paa Amager (2538 Tdr. Land), vil selvfølgelig fremtidig gøre det muligt at skaffe en stor Del af Hovedstadens mindre bemidlede Befolkning bedre Beboelsesvilkaar. Den intensive Bebyggelse og de stadig stigende Grundpriser i Byens centrale

Dele har ført til en jævn Affolkning af disse Bydele*), hvis Bygninger mere og mere omdannes med Forretningens Krav for Øje; samtidig er Folkemængden i Nørre-, Øster- og Vesterbrokvarteret tiltaget meget stærkt; men den Bebyggelse, der i disse Kvarterer har fundet Sted, har med faa Undtagelser (særlig „Lægeforeningen“s og „Arbejdernes Byggeforening“s Huse) kun omfattet store seksetages Lejebygninger, om en mere spredt Bebyggelse har der med de derværende Grundpriser ikke kunnet være Tale; men efter den betydelige Arealforøgelse og med den sidste Tids væsentlig forbedrede Samfærdselsmidler tør det med god Grund ventes, at der vil komme større Fart i Bestræbelserne for at skaffe den egentlige Arbejderbefolkning bedre Boliger i Byens perifere Dele, end der kan bydes i de i hygieinisk Henseende ofte lidet heldige Kasernebygninger, af hvilke de senere Decenniers Byggeri har yderst uheldige Eksemplarer at opvise. Den livlige aabne Bebyggelse, der hist og her finder Sted i de nyindlemmede Bydele, varsler godt i saa Henseende. Det maa nu kun haabes, at der ved den bebudede Revision af Bygningsloven i Tide træffes Bestemmelser, som for bestandig kunne sikre i det mindste en Del af de indvundne Arealer mod Byggespekulationens værste Vandalismer.

Forhaabentlig vil Arealindvindingen ligeledes muliggøre Henvisning af forskellige industrielle Virksomheder, som i de tætbyggede Bydele volde mangehaande Ulemper, til fjernereliggende Territorier.

*) Hvor hurtigt denne Aftagen af Folkemængden i Byens Centrum i de sidste 15 Aar er gaaet for sig, vil nedenstaaende Oversigt over den vekslende Fordeling af 1000 Personer paa Byens forskellige Kvarterer give en Forestilling om:

	1887	1890	1895	1900	1901
I. Gl. Bys ældre Del	61	54	46	39	36
II. Gl. Bys yngre Del	124	109	95	78	71
III. Gammelholm	29	26	23	20	19
IV. St. Annæ Øster Kvarter	42	39	32	30	28
V. St. Annæ Vester Kvarter	108	101	91	82	77
VI. Kristianshavn	64	64	60	56	52
Ældre Bys indre Del	428	393	347	306	283
VII. Voldkvarteret	141	129	127	123	117
VIII. Østerbro	47	53	70	98	98
IX. Blegdamskvarteret	68	86	102	98	93
X. Nørrebro	61	64	72	89	87
XI. Blaagaardskvarteret	118	113	110	103	98
XII. Vesterbro	136	158	170	182	173
Ældre Bys ydre Del	571	605	651	693	668
XIII. Valby	—	—	—	—	20
XIV. Brønshøj	—	—	—	—	27
Nyindlemmede Bydele	—	—	—	—	47
Havn og Rhed	1	2	2	1	2

I det hele og store har Sundhedstilstanden i 1901 ikke afveget væsentligt fra det sædvanlige. Det samlede Antal Sygdomstilfælde, som i Aarets Løb anmeldtes af Byens Læger, udgjorde 60215, hvoraf 50736 af de egentlige epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1—23).

For disse sidstes Vedkommende bliver Morbiditetskvotienten herefter 133 p. M. mod 121 i Aaret 1900 og 150 i Tiaaret 1891—1900.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52980	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133

Det gennemsnitlig pr. Dag i hver Maaned anmeldte Antal Sygdomstilfælde viser et større Maksimum i Februar (Influenza, Morbilli) et mindre Maksimum i August (Cholérine).

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1895	165	157	427	141	103	102	81	79	96	98	105	119
1896	150	130	145	107	97	111	91	108	109	143	192	196
1897	201	248	149	115	105	113	89	114	124	113	140	116
1898	133	129	137	148	152	122	88	98	126	123	152	149
1899	202	388	211	134	133	117	102	183	139	121	155	141
1900	156	254	292	128	118	115	84	97	100	106	130	120
1901	252	294	206	175	130	113	107	169	156	141	140	139

Fordelingen af de anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (heri ikke medregnet Influenza, for hvilken Bopæl ikke opgives) paa Byens forskellige Kvarterer var i det hele nogenlunde jævn; kun fra Gammelholm og det ydre Nørrebrokvarter anmeldtes et væsentlig lavere Antal Tilfælde, fra Kristianshavn og navnlig fra Østerbro et betydeligt større Antal Tilfælde end gennemsnitligt. — Af Influenza anmeldtes ialt 7486 Tilfælde med 83 Dødsfald; omtrent de Totredjedele af Tilfældene faldt paa Aarets første Kvartal. — Af de øvrige epidemiske Sygdomme anmeldtes ialt 43250 Tilfælde o: 113 p. M., (for den indre By 114 p. M., den ydre Del af den gamle By 112 p. M.,

de nyindlemmede Bydele 109 p. M.) med 2015 Dødsfald \approx 5.3 p. M., (for den indre By 4.6 p. M., for den ydre Del af den gamle By 5.5 p. M., for de nyindlemmede Bydele 5.7 p. M.)

Paa hvert 1000 Indbyggere faldt:

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1—23.)	Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15.)	Døde af alle Dødsårsager tilsammen
I. Gamle Bys ældre Del.....	111	3.7	16.0
II. Gamle Bys yngre Del.....	105	4.9	19.0
III. Gammelholm.....	97	1.2	11.3
IV. St. Annæ Øster Kvarter.....	101	3.2	18.0
V. St. Annæ Vester Kvarter.....	120	5.1	16.0
VI. Kristianshavn.....	130	5.4	19.5
Den tidligere Bys indre Del.....	114	4.6	17.5
VII. Voldkvarteret.....	107	2.3	11.2
VIII. Østerbro.....	142	5.0	13.9
IX. Blegdamskvarteret.....	111	5.7	17.5
X. Nørrebro.....	84	6.7	23.3
XI. Blaagaardskvarteret.....	106	6.5	19.7
XII. Vesterbro.....	120	6.7	18.4
Den tidligere Bys ydre Del.....	112	5.5	17.2
XIII. Valby.....	122	5.0	15.1
XIV. Brønshøj.....	99	6.3	19.4
Nyindlemmede Bydele.....	109	5.7	17.6
Hele Byen.....	113	5.3	17.4

Forholdet mellem den epidemiske Morbiditet (beregnet efter Anmeldelserne) og Mortalitetskvotienten for de epidemiske Sygdomme varierer som det ses ret betydeligt i de forskellige Bydele.

Ialt døde i Aarets Løb 6786 Personer, hvad der giver en Dødelighedskvotient af 17.81 p. M., eller, naar 172 i Byen døde men andensteds hjemmehørende Personer fradrages, (6614 døde) 17.36 pro Mille.

Dødelighedskvotienten afviger altsaa ikke væsentlig fra de nærmest forudgaaende Aars Kvotienter. Fordelingen af Dødsfaldene paa Aarets Maaneder viser et ikke stærkt udtalt Foraarsmaksimum (Influenza, Bronchopneumoni, Morbilli) og et endnu mindre fremtrædende Efteraarsmaksimum (Cholera, Tussis convulsiva).

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvbr.	Debr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900.....	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269
1901.....	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786

En Sammenligning mellem de forskellige Aldersklassers relative Dødelighed udviser for Aaret 1901 nærmest Gennemsnitsforhold i Modsætning til det foregaaende Aar 1900, da den spæde Barnealder afgav et usædvanlig ringe Kontingent til Dødeligheden. Denne Tilvækst i Dødelighed skyldes for en væsentlig Del epidemisk Optræden af Mæslinger, Kighoste og navnlig Kolerine. Alene disse 3 Sygdomme medførte i Alderen 0—1 Aar 327 Dødsfald flere end det foregaaende Aar (i Alderen 1—15 Aar 135 Dødsfald og ialt 486 Dødsfald flere i 1901 end i 1900).

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1901

AF

E. M. HOFF,
Stadslæge.

KØBENHAVN.

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI.

1902.

AARSBERETNING

Rettelse til Aarsberetning 1900.

Side 8 Linie 15 fra neden: Døde af Difteri og Croup i 1900. De opførte Tal i Linie 15 (Aldersklassefordeling) nemlig: 27, 42, 27, 12, 27, 66, 21, 3, 6. ialt 231, rettes til:

	0—1	1—2	2—3	3—4	4—5	5—10	10—15	15—20	Over 20	Ialt
	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	
Døde af Difteri og Croup i 1900.....	9	14	9	4	9	22	7	1	2	77

KJØBENHAVN

MED
NÆRMESTE OMEGN

1897.

Udarbejdet ved Foranstaltning af Københavns Kommune.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1889—98 gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100.00
1899	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100.00
1900	25.7	6.8	3.9	37.9	25.7	100.00
1901	29.8	8.7	2.9	36.4	22.2	100.00

I Tab. 5 gives en samlet Oversigt over de i Aaret Løb af Lægerne anmeldte Sygdomstilfælde, deres Fordeling paa Maaneder og Aldersklasser, for de epidemiske Sygdommes Vedkommende (Influenza undtagen) tillige Oplysning om Fordelingen paa Byens hygieiniske Kvarterer, om hvis Beliggenhed og Udstrækning Oplysning findes paa det Tabellerne vedføjede Oversigtskort samt i Noten under Tab. 6.

Tab. 1—4 indeholder Oplysning om de i Aarets Løb indtrufne Dødsfalds Fordeling paa Dødsårsager, Aldersklasser, Aarstider, Bydele m. m.; Tab. 6 viser de enkelte Kvarterers Dødelighed i Forhold til Folkemængden, desuden Befolkningens Fordeling paa Aldersklasser (Folketallet kalkuleret til medio 1901, Fordelingen paa Aldersklasser beregnet efter Folketællingen 1895), samt Oplysninger om Beboelsestæthed om Bydelenes Areal m. m.

Angaaende de enkelte epidemiske Sygdommes Optraeden bemærkes under Henvisning til de i Tabellerne meddelte Oplysninger følgende:

Af **Kopper** (Variola), **Kolera** (Cholera asiat.), **Plettyfus** (Typhus exanthem.) og **Blodgang** (Dysenteria) anmeldtes der ikke i Aarets Løb noget Tilfælde.

Den tyfoide Feber (Febris typhoidea) optraadte i 1901 med en betydelig større Udbredelse end i de nærmest foregaaende Aar — ialt 596 anmeldte Tilfælde — uden dog at tildrage sig saa megen Opmærksomhed som i Aaret 1900, da Epidemiens Forhold til et Par større Brænderier affødte en livlig Diskussion af Koholdets Forhold til Smitteudbredelsen. Alene i tredje Kvartal af 1901 anmeldtes lige saa mange Tyfoidefebertilfælde som i hele Aaret 1900, og dertil kommer, at Epidemien i 1901 synes at have været ret ondartet og krævede ikke faa Ofre; ialt døde af tyfoide Feber 82 Mennesker, *s. 13.8 pCt.* af de anmeldte; i de sidste 25 Aar har Tyfoidefeberletaliteten kun ét Aar — 1879 — været saa stor som i 1901. — Angaaende de syges og dodes Fordeling paa Aldersklasser henvises til Tab. 5 og Tab. 1.

	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Angrebne af tyfoide Fb.											
i ‰ af Befolkningen	0.9	0.8	0.8	1.1	1.9	0.7	0.6	0.8	1.2	1.0	1.6
Døde af tyfoide Feber											
i ‰ af angrebne ...	9.3	8.4	9.8	6.1	9.0	10.0	11.1	11.9	11.0	11.7	13.8

En Sammenligning med de nærmest forudgaaende 25 Aar viser følgende Forhold:

	1876—1878	1879—1888	1889—1898	1899	1900	1901
Tyfoidefebertilfælde pr. 100000						
Indbyggere	188	192	125	116	96	156
Tyfoidefeberdødsfald pr. 100						
Anmeldte	12.0	8.9	9.0	11.0	11.7	13.8

Efter Afslutningen af Efteraars-epidemien 1900 med Aarets Udgang var Tilstanden i Begyndelsen af 1901 fredelig; i Aarets to første Maaneder anmeldtes ialt kun 24 Tyfoidefebertilfælde, af hvilke Størstedelen syntes ætiologisk knyttede til den

afsluttede Epidemi. I de næste to Maaneder, Marts og April, anmeldtes ialt kun 4 Tilfælde, af hvilke endnu de tre forekom i det Aaret forud hjemsogte Pilestrædekvarter. I Slutningen af Maj viste der sig nogen Stigning i Anmeldelsernes Antal, for største Delen spredte Tilfælde fra alle Byens Kvarterer. I Maj anmeldtes 28 Tilfælde, i Juni 31 Tilfælde, og derefter voksede Epidemien hurtigt gennem Juli (58) og August (92) for i September at kulminere med ikke mindre end 189 Tilfælde og derpaa jævnt aftage gennem Aarets sidste tre Maaneder (henholdsvis 99, 44 og 27 Tilfælde). Saavel i Maj som navnlig i Juni stammede en Del af Tilfældene fra Omegnen af det berørte Brænderi i Pilestræde, hvis i St. Annæ Øster Kvarter boende Kusk ligeledes angrebes. Ogsaa under Epidemiens Kulmination og senere paa Aaret vedblev en fhv. ikke ringe Del af Tilfældene at gruppere sig om Brænderiet, men kun i ganske faa Tilfælde var det muligt at paavise eller blot sandsynliggøre nogen Konneks med Brænderiet. Fra medio August indløb der samtidig et ikke ringe Antal Anmeldelser fra St. Pederstræde Kvarteret uden at det lykkedes at paavise nogen fælles Oprindelse, og i Slutningen af September syntes en Del af Tilfældene at samle sig om et med Koholderi og Mælkeudsalg forbunden Brænderi i Fiolstræde, hvis Røgter, der havde Bopæl i Pilestræde, ligeledes angrebes af Sygdommen; da dette Mælkeudsalg havde en meget søgt Filial i St. Pederstræde, syntes det herefter ikke usandsynligt, at dette Udsalg kunde have afgivet Fokus for den ovenfor nævnte Gruppe Tilfælde. — Samtidig optraadte der, som det fremgaar af Tab. 5 sammenholdt med vedføjede Oversigtskort, talrige spredte Tilfælde og andre Lokalepidemier over største Delen af Byen, flere Steder tilsyneladende grupperede om Mælkeudsalg (Absalonsgade, Toldbodgade m. fl.); disse Mælkeudsalg forsynedes fra Landet, intet af dem stod i Forbindelse med ovennævnte Brænderier, men noget egentligt Udgangspunkt for Smitten lod sig intetsteds konstatere. At en meget stor Del af Tilfældene skyldes direkte Overførelse fra Person til Person talte de nærmere Omstændigheder med Bestemthed for. Af samtlige 596 Tilfælde behandlede 532 eller ca. 89 pCt. paa Hospitaler.

Overalt hvor der fandtes Grund til at mistænke Mælken for at være Smittebærer, iværksatte Sundhedskommissionen de sædvanlige Forholdsregler, navnlig Desinfektion af Mælkeudsalgslokalet og andre i Forbindelse dermed staaende Lokaliteter saavel som af Kar og andre Utensilier i Udsalget, ligesom den forhaandenværende Mælkebeholdning konfiskeredes. — Ved hyppige Bekendtgørelser i Bladene advaredes derhos Publikum mod at nyde Mælk ukogt.

Som berørt i Aarsberetningen for 1900 var der allerede tidligere fra Sundhedskommissionens Side fremkommet Forslag om Oprettelse af en **Tyfusdiagnosestation**, hvor Stadens Læger i tvivlsomme Tilfælde kunde faa Diagnosen prøvet ved den Widalske Reaktion; et Forsøg, der under Epidemien i 1900 midlertidig blev gjort i denne Retning, syntes at slaa godt an, og efter at fornøden Bevilling, var opnaaet etableredes Diagnosestationen i Maj 1901 som en permanent Institution under Dr. med. Tobiesens Ledelse.

Ved Henvendelse fra Byens Læger paa et hvilket som helst af Byens Apoteker udleveres cylindriske Paphylstre, der indeholder et med Vatprop lukket steriliseret Reagensglas af ca. 5 Cc. Størrelse, hvori optages ca. 10—15 Draaber af den paagældende Patients Blod, der henstilles nogle Minutter til Koagulation. Efterat en ligeledes i Hylsteret indeholdt Blanket er udfyldt med fornødne Oplysninger om Patienten, anbringes Glas og Blanket atter i Hylsteret, der derefter besørgeres afleveret i Sundhedskommissionens Undersøgelingslokale paa Raadhuset. Oplysning om Udfaldet af Undersøgelsen meddeles samme eller næste Dag skriftligt til Rekvirenten.

Desværre mangler endnu en mindre Bevilling til Montering af det for Undersøgelsen bestemte Lokale, hvad der har haft til Følge, at Arbejdet hidtil har maattet udføres under Forhold, der ikke kunne anses for hensigtssvarende.

Fra 15. Maj indtil Aarets Udgang indleveredes ialt 280 Blodprøver til Under-søgelse. — Ved Forbindelser med vedkommende Læger saavel som med Hospitalerne holdt Diagnosestationens Leder sig underrettet om det videre Forløb af de paagældende Sygdomstilfælde; kun om 2 af Patienterne kunde der ikke tilvejebringes nærmere Oplysninger.

Om Udfaldet af de foretagne Prøver har Stationen givet følgende skematiske Beretning.

Sundhedskommissionens Tyfusdiagnosestation.

	Antal Tilfælde	Tyfoidebertilfælde				Ialt	Ikke Tyfoidefeber	uoplyst
		positiv Reaktion ved Fortynding:			negativ Reaktion			
		1:50	1:25	1:10				
Maj.....	7	4	-	-	-	4	3	-
Juni.....	15	6	1	-	1	8	7	-
Juli.....	30	8	1	-	5	14	16	-
August.....	50	21	2	2	3	28	22	-
September.....	60	31	5	2	-	38	21	1
Oktober.....	60	13	2	6	4	25	34	1
November.....	33	6	3	-	1	10	23	-
December.....	25	5	1	2	4	12	13	-
Ialt...	280	94	15	12	18	139	139	2
		67.63%	10.79%	8.63%	12.95%	100%		

For de 139 Patienters Vedkommende, som viste sig ikke at have tyfoide Feber, gav Agglutinationsprøven negativt Resultat i 131 Tilfælde, positiv Reaktion i 8 Tilfælde, deraf i 5 Tilfælde ved en Fortynding 1:10, i 3 Tilfælde ved en Fortynding 1:25, derimod ikke i noget Tilfælde ved en Fortynding 1:50.

Af **epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse** (Meningitis cerebro-spinalis epidemica) anmeldtes i Løbet af Aaret 1901 ialt 19 Tilfælde, hvoraf 12 med dødeligt Forløb. — Medens Sygdommen altsaa sammenlignet med de foregaaende Aar er optraadt med et ret begrændset Antal Tilfælde, er Dødelighedsprocenten derimod relativ betydelig (ca. 63 pCt.).

	Mening. cerebr. spin. ep.							
	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44
Deraf døde:	80	24	9	0	10	34	25	22
	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte Tilfælde:	12	16	36	34	161	61	26	19
Deraf døde:	4	9	19	13	83	28	10	12

Tilfældene vare nogenlunde spredte over hele Byen (9 af Tilfældene forekom paa Østerbro og Nørrebro) og jævnt fordelte paa Aarets Maaneder (9 Tilfælde anmeldtes i Juni—Juli Maaneder).

	0—1 Aar		1—5 Aar		5—15 Aar		15—25 Aar		25—65 Aar		over 65 Aar		Ialt
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Meningitistilfælde	0	1	0	0	5	2	4	5	1	1	0	0	19
Meningitisdødsfald	0	1	0	0	2	2	3	3	1	0	0	0	12

Af Tilfældene faldt 10, af Dødsfaldene 6 paa Mandkøn, hhv. 9 og 6 Tilfælde paa Kvindekøn. Med Hensyn til Aldersklassefordelingen henvises til ovenstaaende tabellariske Oversigt.

To af Tilfældene forekom i Garnisonen (Sølvgadens Kaserne, Sølvfløjen i Juli, Sølvgadens Kaserne, Voldfløjen i August).

Af samtlige 19 Tilfælde behandlede 16 paa Hospital.

Den stærke Nødgang i Udbredelsen af **ondartet Halsysge** (Diphtheria), som har fundet Sted siden 1890, men som i 1899 blev afbrudt af en mindre Stigning, fortsattes gennem Aarene 1900 og 1901. — I 1901 anmeldtes ialt kun 1127 Tilfælde svarende til en Sygelighedskvotient af 2.96 p. M., ρ : lavere end den har været i noget Aar siden 1882—1885; og et endnu stærkere Fald viser sig i Difteridødeligheden, der i 1901 var lavere end i noget tidligere Aar, idet Sygdommen kun medførte 30 Dødsfald, ρ : 2.7 for hver 100 Angrebne. — Paa Aarets fire Kvartaler faldt henholdsvis 245, 331, 253 og 298 Tilfælde med henholdsvis 11, 10, 6 og 3 Dødsfald.

Af **Strubehoste** (Croup) anmeldtes ialt 139 Tilfælde med 21 Dødsfald, svarende til en Sygelighedskvotient af 0.36 (ρ : lavere end i noget af de nærmest forudgaaende 25 Aar) og en Letalitetsprocent af 15.1.

Anmeldte $\%_{00}$ af Befolkningen	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891
Difteri.....	2.52	2.20	2.07	2.78	5.36	7.53	9.11	10.46	13.01	11.47
Croup.....	0.45	0.50	0.54	0.71	0.99	0.84	0.70	0.82	1.06	1.35
	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Difteri.....	10.13	8.88	9.44	5.10	4.46	4.26	3.81	5.78	3.95	2.96
Croup.....	1.08	0.70	0.65	0.58	0.37	0.44	0.53	0.71	0.44	0.36
Døde $\%_0$ af Anmeldte	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891
Difteri.....	8.4	8.3	8.1	12.6	10.5	12.2	9.0	10.2	9.8	9.0
Croup.....	42.2	42.7	40.1	31.0	42.4	34.9	43.9	28.0	29.8	39.9
	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Difteri.....	8.0	8.0	7.2	4.7	3.5	4.1	4.9	4.6	4.0	2.7
Croup.....	43.8	43.5	44.7	16.9	20.2	16.4	11.4	14.3	12.6	15.1

Difteri og Crouptilfælde optraadte overalt i Byen, men med en relativt betydeligt større Hyppighed i Byens ydre, folkerige Kvarterer. — De enkelte Kvarterers Morbiditetskvotient varierer imellem ca. 1.5 og ca. 5 p. M.

Af de 1127 Difteritilfælde falde 338 paa den voksne Alder, 789 paa Børn under 15 Aar; de 139 Crouptilfælde falde alle paa Barnealderen.

Til Oplysning om Difteri- og Croupdødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser tjener iøvrigt følgende Oversigt*):

Antal Døde af Difteri og Croup	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	Over 20 Aar	Ialt
1880-89 gennemsnitl. aarlig.....	18	36	37	32	26	49	8	2	6	214
1890-99 gennemsnitl. aarlig.....	18	48	45	38	31	55	11	4	7	257
1900.....	9	14	9	4	9	22	7	1	2	77
1901.....	5	11	14	5	5	9	0	0	1	51

Omtrent 80 pCt. af alle Difteritilfælde og ca. 82 pCt. af alle Crouptilfælde behandledes paa Hospital. Paa Garnisonssygehuset behandledes 31 Tilfælde af Difteri.

Paa Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgtes i 1901 1268 fra Byens Læger modtagne Kulturer (+ 40 Kulturer fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet), af hvilke 256 (+ 25) viste sig at indeholde Difteribaciller, medens 1012 (+ 15) gav negativt Resultat.

*) i hvilken en i Beretningen for 1900 S. 8 indløben Fejl i Opgivelsen af Difteritilfældenes Aldersklassefordeling for Aaret 1900 vil findes korrigeret.

Af **Skarlagensfeber** (Scarlatina) anmeldtes i 1901 kun lidt over halvt saa mange Tilfælde som det foregaaende Aar nemlig 1245 (mod 2338 i 1900). Sygelighedskvotienten bliver herefter 3.27 p. M. Af Scarlatina døde 30 eller ca. 2.4 paa 100 anmeldte. Paa Aarets fire Kvartaler fordele Tilfældene sig med hhv. 326, 299, 276 og 344 Tilfælde (hhv. 9, 7, 9 og 5 Dødsfald).

Skarlagensfeber	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn.	4.38	2.56	9.92	16.38	5.49	4.55	4.16	5.89	10.95	6.53	3.27
Døde pCt. af anm. . .	3.1	2.8	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5	2.4	2.4

(Angaaende Skarlagensfeberens Optræden i den nærmest forudgaaende 40-aarige Periode henvises til Beretningerne for Aarene 1897 og 1898.)

Ogsaa Skarlagensfeberen optraadte i 1901 med ulige større Hyppighed i de ydre Dele af Byen.

Omtrent 68 pCt. af alle Skarlagensfebertilfælde behandledes paa Hospital.

Mæslinger (Morbilli) optraadte som allerede i forrige Aarsberetning bemærket med en ret udbredt Epidemi, der tog sin Begyndelse hen mod Udgangen af Aaret 1900, kulminerede i Marts 1901 med 1370 anmeldte Tilfælde og derefter lidt efter lidt døde ud. — Ialt anmeldtes i Aarets Løb 6194 Tilfælde med 141 Dødsfald.

Mæslinger	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn.	5.54	14.62	3.90	15.66	6.78	16.03	5.74	4.82	9.92	3.10	16.26
Døde pCt. af anm. . .	2.8	3.8	1.0	2.8	2.2	1.3	2.3	1.9	2.7	1.9	2.3

Paa Aarets fire Kvartaler faldt hhv. 3619, 2024, 419 og 132 Tilfælde med hhv. 64, 59, 16 og 2 Dødsfald. — Den forholdsvis betydeligste Udbredelse havde Epidemien paa Østerbro og Vesterbro.

Kun henvend 4 pCt. af Tilfældene behandledes paa Hospital.

Kighoste (Tussis convulsiva) fremviste i 1901 en ret anselig epidemisk Opblussen, hvorvel Anmeldelsernes Antal ikke naaede en saa betydelig Højde som i de to nærmest forudgaaende Epidemiaar 1895 og 1898. — Anmeldelsernes Antal tog jævnt til fra Aarets Begyndelse, naaede sit Maksimum i Efteraarsmaanederne og tog derefter atter jævnt af hen mod Aarets Slutning.

Kighoste	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn.	4.43	7.07	5.87	1.87	9.74	3.04	1.37	9.31	3.16	1.20	6.50
Døde pCt. af anm. . .	7.0	6.4	7.2	4.8	7.0	7.9	9.1	6.8	8.6	10.7	7.5

Ialt anmeldtes i 1901 2477 Kighostetilfælde med 186 Dødsfald. Paa Aarets fire Kvartaler fordele Anmeldelserne sig med hhv. 233, 612, 989 og 646 Tilfælde og Dødsfaldene med hhv. 19, 57, 73 og 37 Tilfælde.

26 Kighostetilfælde (uden noget Dødsfald) falde paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Epidemien optraadte i alle Byens Kvarterer, særlig i Østerbrokvarteret. — Noget over 7 pCt. af alle Tilfælde behandledes paa Hospital.

La Grippe (Influenza) optraadte med en Vinterepidemi af ret betydeligt Omfang, om end noget mindre end de nærmest forudgaaende Aar. Epidemien strakte sig over Maanederne Januar—April med Kulmination i Februar (2270 Tilfælde). Ialt anmeldtes 7486 Tilfælde med 83 Dødsfald, af hvilke kun 7 falde paa Aldersklasserne under 15 Aar, 50 paa Aldersklasserne over 65 Aar.

Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum
1889	12050	39.0	1896	3436	10.1
1890	5357	17.0	1897	6745	19.6
1891	25746	80.7	1898	1178	3.4
1892	7111	23.9	1899	9276	26.2
1893	11725	36.2	1900	10724	29.9
1894	8848	27.0	1901	7486	19.6
1895	13563	40.4			

Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt har Sygdommen med Hensyn til Fordeling paa Aldersklasser og Dødelighedsforhold forholdt sig omtrent som sædvanlig, kun at Letalitetsprocenten i det hele saavel for de ældste som for de yngste Aldersklasser er lidt lavere end i de nærmest forudgaaende Aar.

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde	1889—1898	119	801	1476	2829	3925	154	327	9633
	1899	60	517	1164	2935	4070	171	350	9276
	1900	82	656	1069	3234	4919	238	523	10724
	1901	45	343	744	2542	3381	148	283	7486
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1898	10	6	1	17	21	25	45	125
	1899	7	2	2	14	19	20	44	108
	1900	10	2	1	16	22	35	67	153
	1901	5	2	0	10	16	17	33	83
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1898	8.0	0.7	0.1	0.3	0.5	16.0	13.3	1.1
	1899	11.7	0.4	0.2	0.5	0.5	11.7	12.5	1.2
	1900	12.2	0.3	0.1	0.5	0.4	15.1	12.3	1.4
	1901	11.1	0.5	0.0	0.4	0.5	11.5	11.7	1.1

Kolerine og akut Tarmkatar (Cholerine et Catarrhus intestinalis acutus) optraadte i 1901 med den sædvanlige Sommereksplosion i August—September. Ialt anmeldtes 7558 Tilfælde fordelte paa Aarets fire Kvartaler med hhv. 710, 1015, 4389 og 1044 Tilfælde. Sygdommen medførte 630 Dødsfald, hvis Fordeling paa Kvartalerne var hhv. 55, 81, 395 og 99. — Det største Antal Anmeldelser faldt paa Ugen fra 18. til 24. August (669). Tilfældene vare i det hele nogenlunde jævnt fordelte over Byen.

Kolorinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Kolorinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum
1880	9399	39.16	1891	7260	22.76
1881	6383	25.53	1892	8706	26.95
1882	9332	36.60	1893	10747	32.87
1883	7116	27.06	1894	6000	18.13
1884	10038	36.64	1895	6985	20.85
1885	6035	21.25	1896	6929	20.38
1886	10422	36.06	1897	6884	19.95
1887	7108	24.09	1898	5108	14.64
1888	7529	24.85	1899	8796	24.85
1889	10927	35.48	1900	6532	18.24
1890	7640	24.33	1901	7558	19.84

Som det fremgaar af den efterfølgende Tabel faldt et forholdsvis betydeligt Antal saavel af de anmeldte Tilfælde som af Dødsfaldene paa de spæde Aldersklasser under 1 Aar, hvad der atter medførte, at den samlede Letalitetsprocent blev højere end i noget af de senest forudgaaende Aar. — I Aldersklassen 0—1 Aar medførte Kolerinen i 1901 207 Dødsfald flere end i 1900.

Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus.

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	382	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6985	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6929	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6884	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8
1900	6532	18.2	404	6.2	1585	24.2	372	25.5	92.1
1901	7558	19.8	630	8.3	2203	29.1	579	26.3	91.9

Medens Kolerinen synes at forekomme med en i Aarenes Løb jævnt aftagende Udbredelse, har Kolerinedødeligheden ikke aftaget i samme Forhold; Aaret 1901 opføres endog som bemærket med en højere Letalitetsprocent end noget Aar i det nærmeste Tiaar.

Paa 1000 Indbyggere faldt:

	1880—84	1885—89	1890—94	1895—99	1900	1901
Anmeldte Kolerinetilfælde	33.00	28.35	25.01	20.13	18.24	19.84
Kolerinedødsfald	1.78	1.62	1.44	1.36	1.13	1.65

Som det ses er Morbiditetskvotientens Nedgang en Del stærkere end Mortalitetsskvotientens. Hvorvidt Kolerineepidemierne i Aarenes Løb have forandret Karakter, eller hvorvidt Forklaringen for det berørte Fænomen maatte bero paa, at Anmeldelserne om de lettere Tilfælde af Sygdommen indgaa i mindre Omfang nu end tidligere, lader sig næppe med Sikkerhed afgøre.

Af **Barsel-feber** (Febr. puerperalis) anmeldtes i 1901 61 Tilfælde med 20 Dødsfald, altsaa et noget højere Antal Tilfælde end i Aarene 1899 og 1900.

	Gennemsnits-Indbyggerantal	Gennemsnit Antal Fødsler aarlig	Barsel-febertilfælde		Barsel-feberdødsfald	
			gennemsnitl. aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	gennemsnitl. aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde
1861—1870	168250	5609	200	3.6	86	43.0
1871—1880	213900	7419	119	1.6	43	36.1
1881—1890	283610	10366	150	1.5	36	24.0
1891—1900	338250	10146	105	1.0	20	19.0
1901	381000	10920	61	0.6	20	33.8

Naar undtages en forbigaaende Stigning i Firserne, særlig 1887—88—89, der mulig kan forklares ved, at Anmeldelsesforpligtelsen ogsaa overfor lettere Barselfeber-tilfælde paa dette Tidspunkt indskærpedes, er Barselfeberens Hyppighed som det ses i de sidste 40 Aar reduceret til en Fjerdedel af, hvad den var ved dette Tidsrums Begyndelse. (Se iøvrigt Aarsberetningen for 1900.)

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til medfølgende tabel-lariske Oversigter, særlig Tab. 5 og Tab. 1.

Af **veneriske Sygdomme** (Gonorrhoea, Ulcus venereum, Syphilis) anmeldtes ialt 8305 Tilfælde (mod henholdsvis 6073, 6648, 7100, 6791 og 7023 Tilfælde i Aarene 1896—1900); deraf Gonorré 5238 (mod henholdsvis 4224, 4426, 4644, 4431 og 4632 Tilfælde i Aarene 1896—1900); Ulcus venereum 896 Tilfælde (mod henholdsvis 529, 762, 768, 667 og 592 Tilfælde i Aarene 1896—1900); Syphilis e coit. imp. 1986 (mod henholdsvis 1202, 1364, 1532, 1502 og 1592 Tilfælde i Aarene 1896—1900); Syphilis insons 72 Tilfælde (mod henholdsvis 44, 35, 79, 85 og 88 Tilfælde i Aarene 1896—1900); Syphilis congenita 113 Tilfælde (mod henholdsvis 74, 61, 77 106 og 119 Tilfælde i Aarene 1896—1900). Det samlede Antal Syfilistilfælde i 1901 udgør altsaa 2171 mod 1693 i 1899 og 1799 i 1900. — Af Gonorré behandlede 2013 Tilfælde paa Sygehus, hvoraf 262 paa Garnisonssygehuset, af Ulcus venereum 356, hvoraf 72 paa Garnisonssygehuset, af Syphilis const. 1062 Tilfælde, hvoraf 7 paa Garnisonssygehuset. — Med Hensyn til de Mangler, hvoraf Opgørelsen af de veneriske Sygdomme i Køben-havn som en Følge af Sygelisterne nuværende Affattelse lider, henvises til Bemærk-ninger i Aarsberetningen for 1896.

Af **Fnat** (Scabies) anmeldtes i 1901 666 Tilfælde.

Af **Drankergalskab** (Delirium tremens) anmeldtes 508 Tilfælde, af hvilke 325 behandlede paa Hospital (deraf 2 paa Garnisonssygehuset). Alkoholisme opføres i 79 Tilfælde som direkte Dødsarsag (Alcoholismus chronicus 41 Tilfælde, Delirium tremens 29 Tilfælde, Mors in ebrietate 7 Tilfælde).

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum) anmeldes som i Beretningen for ifjor bemærket siden Maj 1900 ikke længer paa Sygelisterne. Hvorvel den i Aarene 1897—1900 iværksatte Lungetuberkulosestatistik sikkert lod meget tilbage at ønske, er paa den anden Side Savnet af en Sygestatistik for Lungetuberkulosens Vedkommende i flere Henseender føleligt, hvad der bl. a. har ført til, at Borgerrepræsentationens Budgetudvalg har rejst Spørgsmaalet om for Hovedstadens Vedkommende at etablere en paa frivillig Lægeanmeldelse baseret Statistik. Naar henses til den ret mangelfulde Maade, hvorpaa de i sin Tid paabudte Anmeldelser indløb, tør det dog vistnok anses for højst tvivlsomt, om man turde paaregne saa virksomt Medarbejde ved Tilveje-bringelsen af en saadan Statistik, at den kunde faa nogen virkelig Værdi*); da det nu tilmed vides, at vedkommende Medicinalmyndigheder netop for Tiden have optaget Spørgsmaalet om Iværksættelse af en paalidelig Tuberkulosestatistik for hele Landet til Drøftelse, kan det i ethvert Fald næppe anbefales for Hovedstadens Vedkommende at gøre Forsøget med en frivillig Statistik som ommeldt, med mindre disse Overvejelser afsluttes uden at føre til noget Resultat.

For Hovedstadens Vedkommende er man altsaa for Tiden henvist alene til Dødelighedsstatistiken, saafremt man søger Oplysning om Lungetuberkulosens Optræ-

*) De lovbehandlede Anmeldelser om Lungetuberkulosedødsfald indløbe vedvarende ret ufuldkomment og delvis først efter gentagne Erindringsskrivelser.

den, I 1901 døde ialt 825 Personer af tuberkuløse Sygdomme (Mortalitetstabellen Nr. 28—31), deraf 585 af Lungst tuberkulose (Mort. Tab. Nr. 30), altsaa et relativt mindre Antal end i noget af de tidligere Aar, for hvilke Oplysning foreligger.

Af Lungetuberkulose døde:

	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde		i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1875—1879	3.14	12.92
1840—1844	3.44	13.00	1880—1884	2.89	12.40
1845—1849	3.37	12.08	1885—1889	2.51	11.28
1850—1854	3.04	11.83	1890—1894	2.05	9.90
1855—1859	2.96	11.33	1895—1899	1.83	10.32
1860—1864	3.07	12.05	1900	1.84	10.48
1865—1869	2.97	12.86	1901	1.54	8.62
1870—1874	3.42	14.31			

Fordelingen af Lungetuberkulosedødsfaldene paa Byens forskellige Dele lader sig ikke opgøre paa Grundlag af det her foreliggende Materiale (men vilde kræve en Gennemgang af Dødsanmeldelserne med dette særlige Formaal for Øje — en Undersøgelse, som iøvrigt for Tiden er sat i Værk af Tuberkulosekommissionen). Tages Dødeligheden af Lungetuberkulose og andre tuberkuløse Sygdomme under et, viser det sig, at Dødsfaldenes Fordeling paa Byens forskellige Kvarterer er ret inegal.

	Kalkuleret Indbyggerantal for 1901	Døde 1901 af tuberkuløse Sygdomme	Tuberkulose- dødsfald i p. M. af Befolkningen
Gamle Bys ældre Del.....	13960	31	2.2
Gamle Bys yngre Del.....	27200	67	2.5
Gammelholm.....	7200	7	1.0
St. Annæ Øster Kvarter.....	10500	22	2.1
St. Annæ Vester Kvarter.....	29200	64	2.2
Kristianshavn.....	20000	39	2.0
Ældre Bys indre Del.....	108000	230	2.1
Voldkvarteret.....	44600	61	1.4
Østerbro.....	37500	58	1.5
Blegdamskvarteret.....	35500	89	2.5
Nørrebro.....	33200	81	2.4
Blaagaardskvarteret.....	37500	100	2.7
Vesterbro.....	66100	160	2.4
Ældre Bys ydre Del.....	254000	549	2.2
Valby.....	7700	7	0.9
Brønshøj.....	10300	20	1.9
Nyindlemmede Bydele.....	18000	27	1.5
Hele Byen.....	281000	825	2.2

Det maa dog her erindres, at Forholdet antagelig under Hensyn til Aldersklassernes ulige Repræsentation i de forskellige Kvarterer vilde blive et noget andet, saafremt Lungetuberkulosen udsondredes for sig selv, idet kun ca. 8 pCt. af Lungestuberkulosedødsfaldene, men ca. 72 pCt. af Dødsfaldene, der skyldes andre tuberkuløse Sygdomme, falde paa Aldersklasserne under 15 Aar.

Ved Afslutning af Kontrakt for Aaret 1901 mellem Kommunen og Sundhedskommissionens Laboratorium paatog Laboratoriet sig bl. a. Forpligtelse til at foretage **Undersøgelse af Opspyt paa Tuberkelbaciller** for Byens Læger. Efter at fornøden

Bevilling til Glas, Blanketter etc. var erhvervet, traadte Ordningen i Kraft i Løbet af Maj 1001, og der har i den derefter følgende Del af Aaret ialt været indsendt 381 Prøver Opspyt til Undersøgelse, hvis Udfald i 118 Tilfælde var positivt, i 263 Tilfælde negativt. De indsendte Prøver fordele sig paa Aarets Maaneder som nedenstaaende Oversigt viser:

	med posit. Udfald	med negat. Udfald	Ialt	Paa ethvert af Byens Apotheker kunne Læger lade afhente cylindriske Paphylstre, hvori et ca. 10 Cc. stort, med udsøgt Korkprop lukket Præparatglas, i hvilket en ringe Mængde af den paagældende Patients Opspyt anbringes. En ligeledes i Hylsteret indeholdt Blanket udfyldes med de fornødne Oplysninger om Patienten. Saavel Glas som Blanket anbringes atter i Hylsteret, der afleveres paa Sundhedskommissionens Laboratorium. Skriftlig Meddelelse om Undersøgelsens Udfald tilstilles den rekvirerende Læge i Reglen i Løbet af
Maj	2	7	9	
Juni	18	35	53	
Juli	13	28	41	
August	8	22	30	
September	18	35	53	
Oktober	20	47	67	
November	27	54	81	
December	12	35	47	
Hele Aaret	118	263	381	

Dagen efter Prøvens Indlevering til Laboratoriet.

Desinfektion efter Lungetuberkulose udførtes i Løbet af 1901 i 456 Tilfælde, deraf i 318 Tilfælde i Henhold til Epidemiloven, i 75 Tilfælde som gratis Desinfektion for ubemidlede og i 63 Tilfælde rekvireret for privat Regning.

Om de **meteorologiske Forhold i 1901** giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanlig skyldes meteorologisk Instituts Velvilje, Oplysning:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1901.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°	+0.9	+2.5	1.0	6.0	11.6	14.3	19.2	17.3	13.7	11.0	4.3	1.8	8.1
Middelfugtighedsgrad i pCt.	88	86	87	78	70	77	72	75	80	86	81	87	81
Middellufttryk (v. Havet og 45° Mill.)	764.2	760.3	758.3	759.6	764.9	761.8	762.8	761.0	763.5	760.0	759.4	752.9	760.7
Nedbør (Mill.)	25.6	18.0	46.5	48.1	39.9	142.1	24.6	38.3	26.8	17.8	61.7	68.0	556.8
Dage med Nedbør	12	17	21	17	10	16	5	11	7	16	20	21	173
" " Sne	9	17	11	3	-	-	-	-	-	-	4	9	53
" " Hagl	-	1	1	-	-	2	-	-	-	-	2	-	6
" " Torden	-	-	-	-	1	4	2	3	-	-	-	-	10
" " Storm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Januar blev temmelig kold med vestlige til sydlige Vinde og temmelig lille Nedbør. Februar blev kold med vestlige til nordlige Vinde og ringe Nedbør. Marts fik normal Varme med østlige Vinde og rigelig Nedbør. April blev mild med variable Vinde. Maj blev varm med østlige Vinde og normal Varme. Juni fik normal Temperatur med vestlige Vinde og ualmindelig stor Nedbør. Juli blev usædvanlig varm med variable Vinde og ringe Nedbør. August blev varm med vestlige Vinde og ringe Nedbør. September blev temmelig mild med østlige Vinde og ringe Nedbør. Oktober var ualmindelig mild med sydlige Vinde og ringe Nedbør. November fik normal Middeltemperatur med flest Vinde fra Vest og Nordvest og rigelig Nedbør. December blev temmelig mild med flest Vinde fra Sydvest og Vest og stor Nedbør. Aaret fik Maj Middeltemperatur med flest vestlige Vinde og temmelig stor Nedbør.

Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de ugentlig fra Kirkebetjentene fremkomne Anmeldelser beløb Antallet af *levendefødte Børn* i København sig i 1901 til 10920, o: 28.66 p. M. af Befolkningen. Fødselskvotienten var for Eemaaret 1877—81 = 36.6, 1882—86 = 37.9, 1887—91 = 34.4, 1892—96 = 30.4, 1897—1901 = 28.88. Siden 1884, da Fødselskvotienten var oppe paa 38.46 har der altsaa fundet en ganske anselig Nedgang Sted i Fødselshyppigheden.

I Gennemsnit for hele Aaret fødtes daglig 29.9 levende Børn (Maksimum i Juni 33.2, Minimum i Maj 28.0).

I pCt. af det hele Antal vare i 1901	Køn		Legitimitet	
	M.	K.	Ægte	Uægte
Af levendefødte ...	49.7	50.3	75.4	24.6
- dødfødte	59.9	40.1	81.6	18.4

I pCt. af det hele Antal var i 1891—1900	Køn		Legitimitet	
	M.	K.	Ægte	Uægte
Af levendefødte ...	51.3	48.7	77.5	22.5
- dødfødte	55.1	44.9	75.9	24.1

Af de levendefødte Børn vare 5427 af Mandkøn, 5493 af Kvindekøn, o: henholdsvis 49.7 og 50.3 pCt., altsaa en ganske usædvanlig Overvægt paa Kvindekønnets Side. — Efter Gennemsnittet for de nærmest forudgaaende 10 Aar stiller Forholdet sig som vedføjede Oversigt viser.

Medens Forholdet mellem levendefødte Drengene og levendefødte Piger i Ti-aaret 1891—1900 herefter har været som 1053/1000 og temmelig egalt gennem hele Aarrækken, er det i 1901 som 988/1000.

Af 1000 levendefødte Børn fødtes i 1901 de 246 udenfor Ægteskab; det til-

svarende Tal har for de nærmest forudgaaende 10 Aar 1891—1900 været hhv. 199, 208, 219, 222, 224, 227, 229, 237, 237 og 245; der viser sig altsaa som i tidligere Beretninger omtalt en jævn Stigning i de illegitime Fødslers relative Antal.

Foruden 10920 levendefødte Børn bragtes i 1901 272 *dødfødte Børn* til Verden, med Hensyn til hvis Køn og Legitimitet henvises til ovenstaaende Tabel.

Efterfølgende tabellariske Oversigt viser Antallet af Vielser, Fødsler og Dødsfald i 1901, fordelte efter Maaneder samt Gennemsnitsantallet pr. Dag for hele Aaret og for hver af Aarets Maaneder:

1901	Ægte-skaber		Levendefødte										Dødfødte									
			Mandkøn				Kvindekøn				Ægte-fødte		Uægte-fødte		Tilsammen		Legiti-mitet		Køn		Til-sammen	
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	K.	Ialt	pr. Dag
Januar ..	166	5.4	348	119	467	15.1	357	106	463	14.9	705	22.7	225	7.3	930	30.0	22	6	21	7	28	0.9
Februar ..	192	6.9	319	114	433	15.5	319	91	410	14.6	638	22.8	205	7.3	843	30.1	10	4	9	5	14	0.5
Marts ...	206	6.6	341	113	454	14.6	359	94	453	14.6	700	22.6	267	6.7	907	29.3	24	6	18	12	30	1.0
April	257	8.6	339	100	439	14.6	344	108	452	15.1	683	22.8	208	6.9	891	29.7	23	1	19	5	24	0.8
Maj	353	11.4	322	107	429	13.8	320	119	439	14.2	642	20.7	226	7.3	868	28.0	13	4	9	8	17	0.5
Juni	284	7.8	378	115	493	16.2	369	135	504	16.8	747	24.9	250	8.3	997	33.2	15	2	3	14	17	0.6
Juli	180	5.8	357	96	453	14.6	336	125	461	14.9	693	22.4	221	7.1	914	29.5	20	6	15	11	26	0.8
August ...	214	6.9	363	106	469	15.1	360	95	455	14.7	723	23.3	201	6.5	924	29.8	21	3	16	8	24	0.8
Septbr. ...	178	5.9	314	95	409	13.6	340	124	464	15.5	654	21.8	219	7.3	873	29.1	18	3	10	11	21	0.7
Oktober ...	281	9.1	363	128	491	15.8	371	122	493	15.9	734	23.7	250	8.1	984	31.8	22	9	17	14	31	1.0
Novbr. ...	377	12.6	339	115	454	15.1	340	123	463	15.4	679	22.6	238	7.9	917	30.5	11	5	10	6	16	0.5
Decbr. ...	301	9.9	310	126	436	14.1	329	107	436	14.1	639	20.6	233	7.5	872	28.1	22	2	13	11	24	0.8
	2939	8.1	4093	1334	5427	14.9	4144	1349	5493	15.0	8237	22.6	2683	7.3	10920	29.9	221	51	160	112	272	0.7

Antallet af indgaaede *Ægteskaber* var i 1901 2939, o: 7.71 pr. 1000 Indbyggere. — Som tidligere berørt har denne Kvotient i de senere Decennier vist en ikke ubetydelig Nedgang; den udgjorde i Femaaret 1877—81 9.26, 1882—86 9.96, 1887—91 8.18, 1892—96 7.86, 1897—1901 8.28 og i 1901 som bemærket 7.71. Gennemsnitsantallet af Vielser bliver i 1901 pr. Dag 8.1, højest i November 12.6 og derefter Maj 11.5, lavest i Januar 5.4, Juli og September hhv. 5.8 og 5.9 Vielser daglig. Af samtlige Aarets Vielser falde 32.6 pCt. paa 4. Kvartal, 28.8 pCt. paa 2., 19.4 pCt. paa 3. og 19.2 pCt. paa 1. Kvartal.

I Aaret 1901 indregistreredes ialt 6786 *Dødsfald*, hvorefter Hovedstadens Mortalitetkvotient med den beregnede Middelfolkemængde — 381000 — bliver 17.81 p. M. (mod 17.51 i 1900). Fradrages 172 *Dødsfald*, der faldt paa Personer, som i Aarets Løb afgik ved Døden paa Byens Hospitaler, men vare hjemmehørende i andre Kommuner, bliver det samlede Antal *Dødsfald* derved reduceret til 6614 og Dødelighedskvotienten til 17.36. Det daglige Antal *Dødsfald*, der for hele Aaret gennemsnitlig udgør ca. 19, var i 1. Kvartal ca. 20, 2. Kvartal ca. 19, 3. Kvartal ca. 20 og 4. Kvartal ca. 16, i Maanederne med højeste daglige Antal *Dødsfald* (Marts og September) ca. 21, i Maaneden med det laveste daglige Antal *Dødsfald* (November) ca. 15.

Fødslernes Overskud over *Dødsfaldene* udgjorde 4134.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)							
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødte		
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Ialt	p. c. af alle Dødsfald i 1 Aar	p. c. af uægte Levende- fødte
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	35.70
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82	
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11	
1880	240000	2159	9.00	8725	36.35	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98	
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30	
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35	
1883	263000	2635	10.01	9822	37.35	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15	
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01	
1885	284000	2578	9.07	10852	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95	
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84	
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81	
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96	
1889	308600	2632	8.52	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40	
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20	
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88	
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49	
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86	
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67	
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88	
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52	
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25	
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08	
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13	
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.55	25.73	552	34.22	
1901	381000	2939	7.71	10920	28.66	2683	24.56	6786	17.81	2023	18.53	29.81	696	34.40	

Dødelighedskvotienten er altsaa i 1901 lidt højere end det foregaaende Aar og som allerede ovenfor berørt falder Tilvæksten udelukkende paa Barnealderen under 5 Aar. Med Hensyn til Fordelingen af *Dødsfaldene* paa Aldersklasser frembyder Aaret 1901 nærmest Overensstemmelse med det næstforegaaende Aar 1899. Fra

Gennemsnittet for Decenniet 1889—1898 afviger det ved nogen Tilvækst i de ældre Aldersklassers Andel i Dødeligheden.

	Under 1 Aar	1—4	5—14	15—64	65 og derover	
1889	32.6	12.6	5.7	32.4	16.7	100
1890	29.5	15.8	6.0	31.4	18.1	100
1891	26.6	13.5	5.2	32.6	21.9	100
1892	28.2	15.1	4.7	32.4	19.6	100
1893	32.3	12.3	5.0	31.6	18.1	100
1894	27.8	12.6	6.0	34.0	19.6	100
1895	29.8	10.4	4.3	35.5	20.0	100
1896	30.1	8.8	3.8	36.0	21.3	100
1897	28.7	8.4	3.7	36.3	22.9	100
1898	27.5	9.8	4.1	36.8	21.8	100
Gennemsnittig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100
1899	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100
1900	25.7	6.8	3.9	37.9	25.7	100
1901	29.8	8.7	2.9	36.4	22.2	100

Som bemærket skyldes Tilvæksten i Børnedødeligheden i 1901 ialfald for den væsentligste Del epidemisk Optræden af Mæslinger og Kighoste og en stærkere Opblussen end sædvanlig af Sommerkolerinen.

Som nedenstaaende tabellariske Oversigt udviser har den større Dødelighed i Barnealderen i 1901 bevirket en Afbrydelse i den betydelige Nedgang i Børnedødeligheden, som der i de senere Aarsberetninger har været Anledning til at henlede Opmærksomheden paa.

	Levendefødte			Døde i første Leveaar			Døde i første Leveaar i % af Levendefødte		
	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt
1877—1886	76259	18244	94503	13166	6513	19680	17.26	35.70	20.83
1887—1896	82092	21288	103380	13633	6049	19682	16.61	28.11	19.04
1897—1901	39278	12334	51612	6058	3003	9061	15.49	24.35	17.56
1901	8237	2683	10920	1327	696	2023	16.11	25.94	18.53

Medens Dødeligheden i første Leveaar i Forhold til Fødslernes Antal i 1900 kun androg 15.55 pCt., for uægtefødte 21.73 pCt., for ægtefødte 13.54 pCt., bliver de tilsvarende Kvotienter i 1901 for uægtefødte 25.94 pCt., for ægtefødte 16.11 pCt., tilsammen 18.53 pCt.

Afset fra Mæslinger, Kighoste og Kolerine gør ingen af de øvrige Dødsårsager sig særlig bemærket i 1901. — Den forøgede Tyfoidfieberdødelighed findes omtalt under denne Sygdom; rent numerisk spiller den kun en mindre Rolle. En kendelig Tilvækst i Dødeligheden af Bronchopneumoni maa antagelig skrives paa Influenzaepidemiens Regning. Selvmordenes Antal er noget højere end i det nærmest forudgaaende Tiaar, Antallet af Dødsfald ved Ulykkestilfælde noget lavere.

Medicolegale Attester, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes ved Selvmord og Dødsfald ved ulykkelig Hændelse samt over Personer, der findes døde, ere i 1901 indkomne i et Antal af 288, o: lidt flere end i de foregaaende Aar.

Af 147 Selvmord — mod 122 i 1900 og 87 i 1899 — fuldbyrdedes 123 af Mænd, 24 af Kvinder. 1 Kvinde og 5 Mænd aflivede sig ved Drukning, 85 Mænd og 18 Kvinder ved Hængning, 20 Mænd og 1 Kvinde ved Skydevaaben, 2 Mænd ved Snitsaar, 6 Mænd og 2 Kvinder ved Gift (1 Mand ved Svovlsyre, 1 ved Cyankalium,

1 ved Gas, 1 ved Morfin, 2 ved Karbolsyre, 1 Kvinde ved Karbolsyre, 1 Kvinde ved Morfin) desuden 5 Mænd og 2 Kvinder ved Nedstyrtning.

Som sædvanlig er der i Aarets Løb fundet enkelte Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende ingen nærmere Dødsarsag har ladet sig oplyse.

Ved ulykkelig Hændelse omkom 217 Personer (deri indbefattet 2 Drab), deraf 58 ved Nedstyrtning eller Knusning, 34 ved Drukning, 11 ved Forbrænding, 3 ved Kvælning, 6 ved Forgiftning [1 Opiumsforgiftning, 1 Morfinforgiftning, 1 Blyforgiftning, 2 Kviksølvforgiftning, 1 uoplyst], 1 ved Forfrysning, 2 paa forskellig anden Maade. I 16 af disse Tilfælde er der ikke udfærdiget medicolegal Dødsattest.

I 32 Tilfælde af pludselig Død af ubekendt Aarsag foretoges legalt Ligsyn.

Blandt de under Mortalitetstabellens Rubrik 57 „Debilitas congenita“ opførte 221 Børn findes 10, der opgives at være fødte kortere eller længere Tid før Udløbet af 28. Svangerskabsuge, som altsaa, hvorvel de have levet kortere eller længere Tid efter Fødselen, ikke kunne anses for at have været levedygtige, men som desuagtet (i Henhold til Sundhedskollegiets Cirkulære af 11. Marts 1896 og Sundhedskollegiets Anvisning af 25. April 1896) med Hensyn til Fødselens Anmeldelse og Udfærdigelse af Dødsattest skulle behandles som levendefødte Børn.

I Aarsberetningen for 1898 Side 20—21 gives Oplysning om disse „levendefødte Aborter“ for Treaaret 1896, 1897, 1898. Under Henvisning til de til denne Redegørelse knyttede Bemærkninger meddeles her tilsvarende Oplysninger for det følgende Treaar 1899, 1900, 1901. Medens der i det førstnævnte Treaar anmeldtes henholdsvis 26, 32 og 26 Dødsfald, der efter de paa Dødsattesterne givne Oplysninger maatte henføres under denne Kategori, var Antallet i de tre følgende Aar, 1899, 1900 og 1901, kun henholdsvis 15, 15 og 10, ialt 40 levendefødte Aborter, der fordeltes paa Aarets Maaneder med henholdsvis 5, 4, 3, 4, 1, 8, 3, 3, 2, 2, 1 og 4. For 3 af Tilfældene opgives det ikke, paa hvilket Tidspunkt i Svangerskabet Fødselen fandt Sted, for 1 opgives i 4. Maaned, for 3 i 5. Maaned, for 5 i 6. Maaned, for Hovedmængden, ialt 28, i 7. Svangerskabsmaaned. Af de 40 Fostre var 21 af Mandkøn, 19 af Kvindekøn, 7 vare Tvillinger, deraf 2 (M.) fødte i 5. Maaned, 2 (M. & K.) fødte i 6. Maaned, 2 (M.) i 7. Maaned og 1 (K.) i 7. Maaned. Levetiden efter Fødselen opgives i 4 Tilfælde ikke; af de øvrige 36 Aborter levede 8 kun nogle faa Øjeblikke, under 1 Time, 13 levede mellem 1 og 12 Timer, 7 mellem 12 og 24 Timer, 5 mellem 24 og 48 Timer; for 2 opgives Livets Varighed efter Fødselen til 4 Dage, for 1 til 5 Dage. Alle de 3 sidstnævnte fødtes hen mod Slutningen af 28. Svangerskabsuge. — Forholdet mellem den opgivne Svangerskabsvarighed og Fosterets Levetid efter Fødselen fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

Fødselen fandt Sted	Aborten levede						ialt
	ikke angivet	0—1 Time	1—12 Timer	12—24 Timer	24—48 Timer	over 48 Timer	
ikke opgivet	„	1	1	1	„	„	3
i 4. Maaned	„	„	1	„	„	„	1
i 5. Maaned	2	„	1	„	„	„	3
i 6. Maaned	1	1	2	1	„	„	5
i 7. Maaned	1	6	8	5	5	3	28
Ialt...	4	8	13	7	5	3	40

Paa Stadens *Hospitaler* døde ialt 2599 Personer eller henved 38 pCt af alle døde, nemlig paa Kommunehospitalet 1111 (deraf 45 paa St. Josephs Hospital, 22 paa St. Johannesstiftelsen, 15 paa Lucasstiftelsen og 1 paa Kommunehospitalets andre Filialer), paa Blegdamshospitalet 171, paa Øresundshospitalet 259, paa Vestre Hospital 0, paa St. Johannesstiftelsens Sygehus 311, paa Almindelig Hospitals Sygestuer 153 (Lemmer 128, Alderdomsunderstøttede 25), paa Ladegaardens Sygeafdeling 40, paa Frederiks Hospital 213, paa Fødselsstiftelsen 72 (deraf 51 spæde Børn, 15 Barsekvinder, 6 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 114 (foruden de ovenfor nævnte for Københavns Kommunes Regning indlagte 45), paa Dronning Louises Børnehospital 94, paa Garnisonssygehuset 31.

Til Sammenligning af de ovenfor meddelte Fødsels- og Dødelighedsforhold med Forholdene andensteds gives nedenfor en Sammenstilling af *Fødsels- og Dødelighedskvotienter i en Række større udenlandske Byer*, uddraget af den af „Registrar General“ offentliggjorte „Annual Summary of births, deaths and causes of death in London and other great towns 1901“.

Stæder	Indbyggere	Pr. 1000 Indbyggere		Stæder	Indbyggere	Pr. 1000 Indbyggere	
		fødtes	døde			fødtes	døde
Gøteborg	131000	29.8	14.6	Rotterdam	320991	38.4	19.2
Kristiania	228929	32.4	15.0	Edinburgh	317885	24.9	19.3
Amsterdam	525636	29.4	15.2	Wien	1691906	28.5	19.7
Brüssel	582665	22.8	15.8	Rom	471961	24.4	20.0
Stockholm	301050	24.6	16.8	New-York	3536517	22.7	20.0
København	381000	28.7	17.4	Glasgow	764423	31.6	21.1
Hamborg	705738	28.5	17.4	Milano	493608	26.6	22.1
London	4544983	29.0	17.6	München	500000	36.6	22.4
Dresden	400140	32.5	18.0	Prag	389741	25.4	23.6
Berlin	1891900	26.7	18.0	St. Petersborg	1248643	25.5	24.1
Paris	2660559	21.4	18.6	Dublin	375076	27.5	24.7
Buda-Pest	744719	30.9	18.7	Breslau	427505	32.8	25.3

(I den Tabel, af hvilken ovenstaaende Sammenstilling er uddraget, opføres Dødelighedens Kvotient for København i 1901 med 18,1; Afbigelsen fra det virkelige Forhold skyldes dels, at Opgørelsen er baseret paa Ugebulletinernes ikke reviderede Tal (6813), hvorunder bl. a. ogsaa de ikke i Hovedstaden hjemmekørende døde ere medregnede, og dels navnlig, at Kvotienten er beregnet med Februartaellingen Folketal som Grundlag (378235) i Stedet for Aarets beregnede Middelfolketal.)

Af nedenstaaende Oplysninger om 272 Fødsler, ved hvilke Børnene kom *dødfødte* til Verden fremgaar, at der ved 145 af disse Fødsler bragtes fuldbaarne Fostre til Verden (117 ægtefødte, 28 udenfor Ægteskab fødte), ved 127 ufuldbaarne Fostre (105 ægtefødte, 22 udenfor Ægteskab fødte). Af Mandkøn var 163 (90 fuldbaarne, 73 ufuldbaarne), af Kvindekøn 109 (55 fuldbaarne, 54 ufuldbaarne).

Fostrets Modenheds Grad								Med Tegn til Forraadnelse	Fødselen fuldførtes ved								Totalsum af dødf. Børn				
For tidlig født				Fuldbaaret					Na-turen	Instru-menter		Ven-ding	Frem-træk-ning		Ægte		Uægte		Til-sam-men		
Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				M.	K.		M.	K.	M.	K.	M.	K.		M.	K.
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
65	43	8	15	70	43	17	11	130	108	82	17	10	21	7	14	13	135	86	25	26	272

I Sammenligning med de nærmest forudgaaende Aar stiller Forholdet med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet sig som følger:

	af 100 Dødfødte vare:					af 100 fuldbaarne Dødfødte vare:					af 100 ufuldbaarne Dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte		M.	K.	ægte	uægte		M.	K.	ægte	uægte
1889—98	54	46	76	24	59	41	82	18	50	50	70	30		
1899	56	44	80	20	58	42	86	14	55	45	74	26		
1900	55	45	76	24	54	46	81	19	56	44	69	31		
1901	59	41	81	19	62	38	80	20	56	44	82	18		

Foruden de Oplysninger om Dødfødslernes Forhold, som fremgaar af Tabel-erne, skal her tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger, som i Reglen findes paa Jordemødrenes Anmeldelser om dødfødte Børn: Sædestilling forekom 38 Gange, Fodstilling 15 Gange, Skraaleje 16 Gange, Ansigtstilling 6 Gange; i 18 Tilfælde er Fremfald og Omslyngning af Navlesnoren noteret, i 12 Tilfælde forliggende Moderkage, i 4 Tilfælde Bækkenforsnevring, i 6 Tilfælde stærkere Blødning før Fødselen, i 18 Tilfælde langvarig og besværlig Fødsel; Krampe angives 5 Gange, Syfilis 5 Gange, andre Sygdomme hos Moderen 23 Gange, Fald eller Overanstrengelse 3 Gange som Aarsag; Misdannelse er opført 5 Gange, Operationer paa Fosteret (Perforation) 2 Gange.

Vaccination. 1) Paa den *kgl. Vaccinationsanstalt* fandtes ifølge Anstaltens trykte Aarsberetning ved Aarets Begyndelse 4995 Portioner animal Lymfe i Behold fra 1900; der fremstilledes i Aarets Løb 198,320 Portioner (indvundet ved Podning af 40 Kalve, af hvilke de 2 kasseredes paa Grund af Tuberkulose); den indhøstede Vaccine viste sig gennemgaaende god. Til Vaccination paa Anstalten medgik ca. 5000 Portioner, til Laboratorieundersøgelser ca. 1400 Portioner, til fremmede Institutioner afgaves ca. 200 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner udsendtes (i 3270 Forsendinger) 153615 Portioner; ved Aarets Udgang havdes 14210 Portioner Vaccine i Behold.

Af den udsendte Vaccine afgaves til Københavns kommunale Vaccination 1120 Portioner, til andre offentlige Institutioner og privat praktiserende Læger her i Byen ca. 6630 Portioner, saa at Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine beløber sig til ca. 12750 Portioner.

Paa Anstalten vaccineredes ialt 4520 Børn med positivt Resultat hos 4480, o: 99,35 pCt.; 11 udeblev fra Eftersyn, af de øvrige 29 fik 25 Attest for at være gentagende vaccineret paa Anstalten. Med Hensyn til nærmere Detailler henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1901.

2) *Den kommunale Vaccinationsanstalt paa Nørrebro* har ifølge Indberetning fra 1ste Vaccinator i 1901 været holdt aaben hver Torsdag i Tiden fra 11. April til 14. November, hvilken sidste Dag kun benyttedes til at syne de vaccinerede. — Der blev ialt behandlet 932 Individuer (mod 1194 i Fjor), eller gennemsnitlig 29,1 paa hver Vaccinationsdag. De svagest besøgte Dage vare 10. Oktober (14) og 16. Maj (3), den stærkest besøgte Dag var 25. April (89). Af de behandlede var 924 ikke tidligere vaccinerede, alle Børn, hvilke fordeler sig paa Aldersklasser og Kønnene, som vedføjede Skema viser. 1 mødte ikke til Eftersyn, hos de øvrige 923 kom positivt Anslag hos 911. Det personlige Anslag var altsaa 97,5 pCt., Ridsanslaget var 92,2 pCt. Af Komplikationer forekom: Prurigo universalis (1 Gang) og Urticaria (1 Gang). 8 Gange foretoges Revaccination, 7 vare Børn mellem 2 og 9 Aar, 1 Kvinde var 81 Aar gammel.

Der benyttedes animal Vaccine fra den kgl Vaccinationsanstalt, og der anvendtes de samme Forholdsregler for at undgaa Infektion som i de foregaaende Aar.

Alder i Aar	Drenge	Piger	Sum
0—1	8	9	17
1—2	16	19	35
2—3	51	43	94
3—4	55	36	91
4—5	53	54	107
5—6	48	57	105
6—7	163	178	341
7—8	68	57	125
8—9	3	2	5
9—10	2		2
10—11	2		2
Ialt	469	455	924

Aaret viser en betydelig Tilbagegang i Antallet af Vaccinerede. Dette Forhold har formentlig sin Aarsag i, at Almueskolernes Indskrivningstider i Aar for første Gang henflyttedes til Maj og November, medens tidligere Hovedindskrivningen fandt Sted i August, efter Sommerferien, og i mindre Omfang i Marts. Vedføjede Skema synes at bekræfte dette. Stigningen i August i Aar skyldes vistnok gammel Vane og Ubevidsthed hos mange Forældre om den ved Skolerne skete Forandring. Medens

Antallet af Vaccinerede i tidligere Aar aftog brat og hurtigt i September og Oktober, var i Aar Forholdet synligt paavirket af Skolernes Novemberoptagelse.

Aaret	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Sum
1899	"	22	210	278	357	57	23	"	947
1900	"	53	269	345	418	74	35	"	1194
1901	151	108	97	96	255	104	92	21	924

I **Københavns Garnison** optraadte i 1901 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme:

Af *epidem. Hjernerygmarvsbetændelse* angrebes 2, hvoraf 1 død og 1 kasseret for stedse.

For *Faaresyge* behandledes paa Garnisonssygehuset 155 af Hæren (største Antal i Februar: 46); for *Influenza* 75 af Hæren og 47 af Søværnet; for *Rosen* 28 af Hæren, 1 af Søværnet; for *Skarlagensfeber* 36 af Hæren, hvoraf 1 død (største Antal i April: 11), 3 af Søværnet.

For *Difteri* 37 af Hæren (største Antal i April: 8).

For *Mæslinger* behandledes 29 af Hæren (største Antal i Marts: 12) og 3 af Søværnet; for *Pneumoni* 34 af Hæren, hvoraf 1 død (Antallet temmelig ligelig fordelt over hele Aaret) og 8 af Søværnet, hvoraf 1 død; for *rheumatisk Feber* 76 af Hæren, hvoraf 2 døde, og 8 af Søværnet, og for *tyfoid Feber* 13 af Hæren (største Antal i September: 7) og 1 af Søværnet.

Af nævnte epidemiske Sygdomme var der altsaa i 1901 ialt 5 Dødsfald i Hæren og 1 i Søværnet, medens der i 1900 døde 13 af Hæren.

Af *Syfilis* forekom 37 Tilfælde i Hæren, 28 i Søværnet; af *veneriske Saar* 32 i Hæren, 10 i Søværnet; af *Gonorrhé* 166 i Hæren, 28 i Søværnet.

Karantænevæsen. Ifølge Meddelelse fra Karantænelægen er der i Aaret 1901 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden om Bord paa 5067 Skibe (ekklusive Orlogsskibe og Lystfartøjer), som dels vare forbigaaende dels vare indgaaende, men alle vare anmeldelsespligtige. Af disse Skibe bordedes paa Inderrheden, uden Anmeldelse, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet ialt 3647 Fartøjer. Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaende Skibe i udenrigsk Fart, der er fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen, men ved Kajen afgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenet var 3712 Skibe.

I Aarets Løb udstedtes fra Justitsministeriet (1901 ¹⁷/₂) Paabud om „Almindeligt Eftersyn etc.“ for Skibe kommende fra Smyrna; — Karantæne var ikke paabudt.

Det Antal Skibe, som af Lægerne inspiceredes i Overensstemmelse med Loven om „Almindeligt Eftersyn“ (Lov ¹⁶/₃ 1900) var 13, med Antal Mandskab 608 og Passagerer 36. Der var ingen Syge om Bord paa disse Skibe.

Om Syge, ankommende med Skibe fra Havne, hvorfra Skibene ikke var underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse fra 56 Skibe (heri dog ej medregnet de Skibe, som henhørte til de ovenfor anførte ikkeanmeldelsespligtige Skibe, der ved Kajen opgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenet) med Mandskabsantal 1367 og Passagerantal 83. Der fandtes paa disse 56 Skibe 85 Patienter. Blandt disse fandtes 16 Tilfælde af Rheumatismus, 13 veneriske Sygdomme, 13 Lungelidelse, 9 Febris tyfoid, 8 Tuberculosis, 4 Syfilis, 4 Angina, 4 Tarmventrikellidelse, 3 Simulation, 1 med Beri-Beri, 4 Influenza.

3 Lig ilandbragtes, 2 Skibsdeseinfektioner.

Den offentlige Sundhedspleje. Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med den offentlige Sundhedspleje, Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, den offentlige Desinfektion m. m. tjene de efterfølgende Oversigter.

De af Sundhedskommissionens Lægepersonale (8 Kredslæger og 2 Dylæger) udførte Undersøgelser afgivne Erklæringer og Skøn androge i 1901:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme	834	896
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold	102	150
III. Sundhedskommissionssager angaaende:		
a) Afløbsforhold og offentlig Renlighed, Vedtægtens Afsnit II og III	196	161
b) Latrinvæsen m. m. Vedtægtens Afsnit IV	302	423
c) Skadelige Næringsveje. Vedtægtens Afsnit V & X	144	146
d) Tilsyn med Næringsmidler. Vedtægtens Afsnit VI	290	2143
e) Tilsyn med Boliger. Vedtægtens Afsnit VII & VIII	55	46
f) Smitsom Sygdom. Vedtægtens Afsnit IX	24	24
g) Plejebørnstilsyn. Vedtægtens Afsnit XI	968	1009
h) Forskellige andre Forhold	14	86
	2929	5084

Den betydelige Tilvækst i Antallet af Sager, der angaar *Tilsynet med epidemiske Sygdomme*, maa fortrinsvis skrives paa den i 1901 herskende Tyfoidfeber-epidemis Regning.

Forøgelsen i det Antal Sager, der angaar Latrinvæsen, skyldes væsentligst de talrige Klosetsager, i hvilke der ved Indretning af Vandklosetter i den ene eller den anden Retning ønskes Dispensation fra de gældende Forskrifter. I Aarets Løb omarbejdedes de siden 15. Juni 1898 gældende „*Forskrifter for Indretning af Latriner i en Bygnings Etager*“. De nye Forskrifter traadte dog først i Kraft den 1. Juni 1902.

Ifølge disse Forskrifter, der findes gengivne senere i Beretningen, afgøres Klosetsager, forsaavidt Fordringerne i Forskrifterne ere fyldestgjorte, i Almindelighed af Bygningsautoriteterne, og skulle kun forelægges Sundhedskommissionen, naar der søges Dispensation i en eller anden Retning. Forskrifternes principale Krav om, at ethvert Klosetrum skal have Vindue ud til det frie, gennemføres dog allerede nu overfor det overvejende Flertal af nye Bygninger, og kun under særlige Forhold (i Hjørnebygninger, hvor Talen er om smaa Lejligheder o. s. v.) synes det stadig at volde Vanskeligheder at afse fornøden Facadeplads; delvis kan dette dog nok finde sin Forklaring i, at man gennem Aarene er vænnet til at ofre det mindst mulige paa denne Del af Lejligheden, og derfor endnu ikke har fundet sig til Rette overfor de nye Krav. Men det er dog særlig ved bestaaende Luftklosetters utilladelige slette Indretning volde idelige Vanskeligheder og nødvendiggøre Dispensation baade i den ene og den anden Retning. Som allerede tidligere omtalt (se Aarsberetningen for 1899) maa Sundhedskommissionen under disse Forhold anse det for sin Opgave at søge saadanne Forbedringer af eksisterende uheldige Forhold gennemført, som med Rimelighed kunne ventes opnaaede uden at lægge Indførelsen af Vandklosetter unødige Hindringer i Vejen. I Løbet af 1901 er der ifølge Meddelelse fra „Vej- og Kloak-anlæggene“ indrettet 2700 nye Vandklosetter; ialt findes nu 4894 Vandklosetter her i Staden. I de nyindlemmede Bydele tillade Afløbsforholdene desværre endnu ikke dette hygieiniske Fremskridt (dog findes der i Valbydistriktet 65 Vandklosetter af ældre Dato).

Latrinudførselen besørages for den ældre Bys Vedkommende fremdeles af „Grundejernens Renholdningsselskab“, hvis nye velindrettede Latrinoplags- og Rensestation ved Kløvermarksvej er taget i Brug og sat i Forbindelse med sin Nabo Hovedkloakpumpestationen, saaledes at den overskydende Latrinbeholdning, der ikke kan afsættes til Landbruget, til enhver Tid kan ledes til Pumpestationen, hvor det, efterat have passeret et Omrøringsapparat, ledes ud i Kloakindholdet og gennem Trykledningen pumpes ud paa dybt Vand i Øresund. De tidligere Latrindepoter ved Kløvermarksvej, ved Haraldsgade og i Lersøen ere delvis tømte og kunne forhaabentlig inden ret længe ventes nedlagte.

I Løbet af Aaret ere de gamle aabne Trætønder nu overalt erstattede af Staal-tønder, der lukkes med tæt paaskruet Laag. Forsøgsvis blev der i 1901 givet Selskabet Tilladelse til at anvende et begrænset Antal aabne Vogne med lav Fading til Tønde-transport i Stedet for de almindelige lukkede Vogne. Fra Byens Ejendomme bortførtes hver Nat (i 312 Nætter) gennemsnitlig circa 6000 Latrintønder, hver rummende henved 50 Pd. Fæcalier, eller ialt ca. 90 Mill. Pd. Latrin i Aarets Løb; heraf udførtes senere fra Selskabets Oplag til Gødningsbrug ca. 46 Mill. Pund. I de nyindlemmede Bydele besørages Latrinudførselen ikke af Renholdningsselskabet.

Ifølge den mellem Magistraten og Renholdningsselskabet afsluttede Overenskomst paahviler der Selskabet Forpligtelse til i Tilfælde af smitsom Sygdom at foretage *Desinfektion af Latrintønder* efter Sundhedskommissionens Anvisning. Som i tidligere Aarsberetninger berørt gennemføres en saadan Tøndedesinfektion regelmæssigt i Ejendomme, i hvilke der er optraadt Tilfælde af tyfoid Feber. — For Fremgangsmaaden herved har Sundhedskommissionen givet følgende Forskrifter:

„Indløber der til Stadslægen Anmeldelse om noget Tilfælde af de Sygdomme, for hvilke Tøndedesinfektion kræves, meddeles dette uopholdelig 3. Politiinspektorat, saavidt muligt med Oplysning om, hvorvidt Patienten er indlagt paa Hospital eller behandles i Hjemmet; i sidste Tilfælde tilstilles der saavidt muligt senere Politiinspektoratet Meddelelse om, naar Patienten ikke længere anses smitteførende.

Politiinspektoratet tilstiller straks Renholdningsselskabet Meddelelse om Tilfældet, for at Desinfektion af vedkommende Ejendoms Latrintønder kan blive udført.

I den Ejendom, Anmeldelsen gælder, bortføres samtlige Ejendommens Latrintønder, derunder særlig ogsaa Pottetønder, samme Dag, Selskabet har modtaget Meddelelsen. Udførelsen af disse Tønder skal ske saa tidligt som muligt efter Arbejdstidens Begyndelse. Før Indladningen i Vognen forsynes disse Tønder af Selskabets Folk med et tydeligt Mærke. Under Transporten og paa Rensestationen holdes de, indtil Desinfektion har fundet Sted, saavidt muligt afsondrede fra andre Tønder, og Arbejderne instrueres nøje herom, saavel som om at føre Regnskab med de inficerede Tønders Mærkning, Antal o. s. v.

Efter Ankomsten til Rensestationen tommes de mærkede Tønder og underkastes derefter en særlig grundig Rensning indvendig og udvendig.

Derefter desinficeres de ved Overstrygning enten med en Klorkalkopløsning af mindst 4 pCt. Styrke eller med Asfalt og kunne derefter straks udbringes.

Desinfektion af selve Latrinrummet, Sæde, Tøndestade o. s. v. er Selskabet uvedkommeede

Lyder den foranberørte Anmeldelse paa, at vedkommende Patient er indlagt paa Hospital, foretages den omhandlede Desinfektion af Ejendommens Tønder kun én Gang, umiddelbart efter at Anmeldelsen er modtaget.

Lyder Anmeldelsen paa, at vedkommende Patient behandles i Hjemmet, fortsættes Tøndedesinfektionen efter hver Tømning, indtil Selskabet modtager Meddelelse om, at det ikke længere er nødvendigt, dog ikke udover 6 Uger fra den første Anmeldelses Modtagelse, med mindre det udtrykkelig begæres. For saa vidt ikke Sundhedskommissionen anser det fornødent at give anden Forskrift, foretages Tømning og Desinfektion i dette Tidsrum kun efter sædvanlig Turnus.“

Desinfektion efter Lungetuberkulose gennemføres som tidligere omtalt ikke obligatorisk, hvor ikke særlige Forhold antages at paakræve det; hvor Desinfektion ikke paatvinges eller ses at være iværksat af den behandlende Læge tilbydes den under alle Omrændigheder fra Sundhedskommissionen. Forsaavidt muligt at udbrede Kendskab til Desinfektionens Betydning i disse Tilfælde har Sundhedskommissionen siden Begyndelsen af 1901 overalt, hvor Anledning forefalder, gennem Kredslægekantoret, gennem Sundhedspolitiet og gennem Desinfektionsmandskabet omdelt følgende Meddelelse:

„Tuberkulose er den for Samfundet farligste af alle Sygdomme. Den giver Anledning til flere Dødsfald end Difteri, Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste og Tyfus tilsammen.

Hyppigst angribes Lungerne, og fra den, hvis Lunger ere angrebne, kan Sygdommen overføres til hidtil sunde Personer. Dette sker ved Opspyttet, som indeholder det tuberkuløse Smitstof. Opspyttet bør derfor holdes fugtigt og uskadeliggøres, f. Eks. ved at opfanges i Karbolvand, som tilintetgør dets Smitteevne. Faar Opspyttet Lejlighed til at indtørre, kan det i Støvform indaandes af sunde Mennesker og derved give Anledning til nye Sygdomstilfælde.

Ved Dødsfald af Lungetuberkulose bør man søge at udrydde det Smitstof, som den afdøde har efterladt, ved omhyggelig Rensning eller Desinfektion af det eller de Værelser, hvori den afdøde har haft varigt Ophold, og navnlig ved Desinfektion af de af den afdøde benyttede Gang- og Sengklæder. Desinfektion efter Dødsfald kan iværksættes uden Udgift for de efterlevende i Henhold til Epidemiloven (Blanket A).

Naar en Person, som er angreben af Lungetuberkulose, skifter Bolig eller indlægges paa Hospital, bør vedkommende Bolig med dens Indhold af Møbler og andre Ting, der have været benyttede af den syge, navnlig Sengklæder, ligeledes omhyggelig renses og desinficeres for at undgaa Smittefare for de nyindflyttende. Desinfektion i Tilfælde af Flytning foretages gratis hos ubemidlede (Blanket B).

Blanketter til Begæring om Desinfektion ved Lungetuberkulose (Blanket A og Blanket B) kunne afhentes paa enhver Politistation og afleveres i udfyldt Stand paa Sundhedspolitiets Kontor: Kattesundet 12.

Eftersyn af Kostalde. Siden Begyndelsen af 1901 har der særlig foranlediget ved den i Efteraaret 1900 herskende Tyfoidebepidemi, der for en Del syntes at have foci i to med Koholderi forbundne Mælkeudsalg (se Beretningen for 1900) været iværksat et regelmæssigt Eftersyn af alle herværende Kostalde, hvis Antal, afset fra de nyindlemmede Bydele, i 1901 udgjorde 22 (hvoraf 4 Handelsstalde) med 682 Køer. Ialt foretog Sundhedspolitiet til Dels i Forbindelse med 2. Dyrlæge i Løbet af 1901 698 saadanne Eftersyn, ved hvilke de forefundne Forhold gennemgaaende fandtes at tilfredsstille de af Sundhedskommissionen under 8. Februar 1890 udfærdigede Forskrifter for Koholderi i København.

Tillæg til Sundhedsvedtægten. Under 24. December 1900 sanktioneredes et Tillæg til Sundhedsvedtægten for København af 15. Juni 1886, hvorved denne med enkelte Modifikationer (angaaende Kreaturhold og Beboelsesrum) udvidedes til ogsaa at gælde Brønshøj og Valby-Hvidovre Kredse. De særlige Forhold i disse Kredse ville dog have til Følge, at en Del af Vedtægtens Bestemmelser kun partielt og successive ville kunne bringes til Anvendelse her.

Det i Beretningen for 1900 nærmere omtalte af Sundhedskommissionen i Forslag bragte Vedtægtstillæg angaaende *Indførsel og Forhandling af Mælk* behandlede senere i Kommunalbestyrelsen og er efter under denne Behandling at være undergaaet adskillige, til Dels væsentlige Ændringer nu indstillet til Justitsministeriets Approbation. En af de vigtigste Forandringer i det oprindelige Udkast angaar Mælkenes Fedtindhold; med Hensyn hertil har Kommunalbestyrelsen i Stedet for den af Sundhedskommissionen anbefalede Deling af Mælken efter Fedtprocenten i to Klasser foretrukket at fastslaa en Minimumsgrænse for Sødsmælks Fedtindhold ved 2,75 pCt., saaledes at Mælk, der indeholder mindre Fedt, selv om den ikke har undergaaet nogen Behandling, ikke maa forhandles under Navn af sød Mælk; med Hensyn til Sundhedskommissionens Opfattelse af dette Spørgsmaal henvises til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1900 S. 34 o. f. En anden Ændring af stor Betydning er en i det endelige Udkast indført Bestemmelse om, at Udmaalning og Omhældning af Mælk ikke maa finde Sted paa Gaden. Hvorvel Sundhedskommissionen i sin Tid har haft Opmærksomheden henvendt paa dette Forhold, og hvorvel der ikke er Tvivl om, at der ved den omhandlede Forhandlingsmaade jævnlig kan tilføres Mælken nogen Urenlighed, har Kommissionen dog ikke ment i de hidtil foreliggende Undersøgelser af Handelsmælkenes Indhold af Smuds og spiredygtige Kim at finde tilstrækkelig Grund til at tillægge denne Forurening saa stor sanitær Betydning, at den kunde motivere et saa væsentligt Indgreb i bestaaende Omsætningsforhold, som et Forbud vilde medføre, eller at Nyttens af et saadant Forbud kunde veje op mod den almindelige Fordyrelse af Handelsmælken, som Forbudet ikke usandsynligt vil føre til. — I det endelige Udkast er det af Sundhedskommissionen stillede Krav om Sterilisering af Beholdere til Børnemælk og pasteuriseret Mælk udgaaet, og ligeledes ses en Bestemmelse om, at Overtræderes Navne i visse Tilfælde skulde kunne offentliggøres, at være udeladt. — De øvrige i Sundhedskommissionens Udkast foretagne Ændringer ere, saavidt skønnes, forholdsvis uvæsentlige.

I Aarsberetningen for 1900 (Side 41—45) findes ligeledes gengivet et af Sundhedskommissionen udarbejdet Udkast til et Vedtægtsstillæg indeholdende Bestemmelser om *Bogtrykkerier*. Efter at der under den paafølgende Behandling i Kommunalbestyrelsen var foretaget nogle Ændringer i og en ret gennemgribende Omredaktion af Udkastet, indsendtes det hen mod Slutningen af 1901 til Justitsministeriets Sanktion. Under 3. Febr. 1902 indløb der fra Ministeriet Meddelelse om, at der, efter at Fabrikloven af 11. April 1901 var udkommet, ikke kunde meddeles Approbation for Sundhedsvedtægtsbestemmelser af den omhandlede Art, og Sagen maa herefter betragtes som bortfalden.

Under 11. April 1901 fremkom *Loven om Arbejde i Fabriker og dermed lige-stillede Virksomheder samt om det offentliges Tilsyn dermed*. Samtidig dermed bortfaldt Loven af 23. Maj 1873 og dermed ogsaa den Sundhedskommissionen ifølge sidstnævnte Lovs § 21 hidtil hjemlede Adkomst til at paase, at Fabriker og større Værksteder holdes rene, have tilbørligt Luftsifte og ikke overfyldes med Arbejdere, saavel som Beføjelsen til i Sundhedsvedtægten at optage Bestemmelser om Foranstaltninger til Beskyttelse af Arbejdernes Sundhed. Det under 7. Novbr. 1876 stadfæstede Vedtægts-tillæg angaaende Orden og Renlighed i Cigar- og Tobaksfabriker traadte samtidigt ud af Kraft, og det ovenfor nævnte før Fabrikslovens Emanation udarbejdede Udkast til et Vedtægtsstillæg angaaende Orden og Renlighed i Bogtrykkerier kunde, som det var at vente, nu ikke opnaa ministeriel Approbation. Afset fra disse almindelige Forskrifter for større Fabrikvirksomheder havde Sundhedskommissionen i Aarenes Løb haft Lejlighed til at skride ind overfor mislige Forhold i en stor Mængde andre industrielle Virksomheder af forskellig Art (Straahattefabriker, Handskefabriker, Bog- og Stentrykkerier, Systuer, Strikkestuer, Possementmagerværksteder, Skotøjsfabriker m. fl.), og hvorvel der ikke fra Sundhedskommissionens Side er ført noget egentlig systematisk Tilsyn med nogen Art af Fabrikvirksomhed, er det dog et ikke helt ringe Arbejde, der paa dette Omraade i Aarenes Løb er udført af Sundhedskommissionen, naar Lejlighed tilbød sig, og det er ingenlunde nogen betydningsløs Virksomhed, Sundhedskommissionen her har taget Afsked med. Hvorvidt Fabriktilsynet fremtidig vil kunne magte Opgaven bedre, end Sundhedskommissionen hidtil har kunnet, maa selvfølgelig afhænge af, hvilke Kræfter der stilles til Fabriktilsynets Raadighed saavel ved Udarbejdelsen af de talrige Regulativer af højst forskellig Art, der efterhaanden maa tilvejebringes, som ved Gennemførelsen af det systematiske Tilsyn med disse Regulativers Overholdelse. At Loven i det hele betegner et stort Fremskridt, og at den giver Tilsynsmyndighederne en langt videre gaaende Beføjelse til Indskriden, end Sundhedsvæsenet tidligere har været udstyret med, er ubestrideligt; det er ligeledes givet, at Fabriktilsynet indenfor sit eget Personale raader over en langt større teknisk Indsigt, end Sundhedskommissionen selv har kunnet raade over*), men, saavidt det fremgaar af Fabrikdirektoratets nylig fremkomne første Beretning, beklages til Gen-

*) Det skal dog her fremhæves, at Kommunen nu i en Aarrække har stillet et Beløb af indtil 2500 Kr. aarlig til Sundhedskommissionens Disposition til Tiltagelse af teknisk Bistand; og det har saaledes staaet Sundhedskommissionen frit for ogsaa i en Mængde herhenhørende Tilfælde at søge Hjælp hos de paa hvert enkelt Omraade mest sagkyndige. I et Flertal af Tilfælde har Sundhedskommissionen henvendt sig til „Ingeniørforeningen“, der da har formaaet et Par specialkyndige Medlemmer til at undersøge Sagen og afgive Betænkning og Forslag; Sundhedskommissionen har herigennem i ikke faa vanskelige Tilfælde modtaget en højst værdifuld Bistand, hvis Alsidighed selvfølgelig ikke vilde kunne erstattes af nogen enkelt Mands nok saa store Indsigt.

gæld — som det kunde ventes — Savnet af hygiejnisk Sagkundskab blandt det til Tilsynet knyttede Personale. — En særlig Vanskelighed ved den nye Ordning fremkommer ved, at det Tilsyn, som Sundhedsautoriteterne ogsaa fremdeles ville have at føre med, at alle Fabriker og industrielle Anlæg indrettes og drives paa en saadan Maade, at de omboende saa lidt som muligt forulempes, jævnlige kan føre til Krav om Foranstaltninger, der ikke lade sig gennemføre uden samtidige Foranstaltninger til Beskyttelse af de i vedkommende Virksomhed beskæftigede Arbejdere. Det vilde derfor have været i høj Grad ønskeligt, om der i Loven havde været optaget Bestemmelser om et vist Samarbejde mellem Sundhedsautoriteter og Fabriktilsyn, saavel i al Almindelighed som særlig i al Fald paa det her omhandlede Omraade, en Tanke som, saavidt det fremgaar af Rigsdagsforhandlingerne, heller ikke synes oprindelig at have været fremmed for Lovgiverne, men som der under den skyndsomme afsluttende Behandling og sluttelige hastige Gennemførelse af Loven ikke blev Lejlighed til at underkaste nogen nærmere Drøftelse. Det maa nu haabes, at de vedkommende Autoriteter selv ville vide at finde en hensigtsmæssig Form for et indbyrdes Samarbejde, hvor Forholdene gøre det nødvendigt.

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionen tilgaaede Meddelelser har første Kredslæge afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet i 1901.

Ved Udgangen af 1900 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1444 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 293, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1901 søgte 716 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 27 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 129 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 587 nye Tilladelser udstedtes, deraf 148 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 438 tidligere tilladte Plejihjem. Ved Udgangen af 1901 var Antallet af tilladte Plejihjem 1511, deraf 313 (o: ca. 21 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1198 Plejihjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1361 Plejebørn mod 1312 ved Aarets Begyndelse. I de nyindlemmede Bydele findes ved Aarets Slutning 91 Plejebørn, medens Plejebørnenes Antal i de ældre Bydele fremdeles er aftaget fra 1312 til 1270.

Tab 1.	Antal Plejihjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	9	66	1	-	-
2. Kreds.....	29	113	11	-	1
3. Kreds.....	37	206	20	4	1
4. Kreds.....	5	73	8	1	-
5. Kreds.....	142	295	37	2	-
6. Kreds.....	83	240	37	2	2
7. Kreds.....	6	34	5	-	-
8. Kreds.....	2	31	8	-	-
Ialt....	313	1058	127	9	4

I Aarets Løb ere 764 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 609 tidligere indregistrerede udgik og 126 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1361 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tab. 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds	11	17	17	23	68	76
2. Kreds	15	33	39	53	140	154
3. Kreds	37	54	71	101	263	268
4. Kreds	5	15	30	42	92	87
5. Kreds	64	76	95	140	375	476
6. Kreds	63	61	86	122	332	364
7. Kreds	11	10	9	14	44	45
8. Kreds	8	13	11	15	47	41
Ialt....	214	279	358	510	1361	1511

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 126 (i 1900: 89).

Tab. 3.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn								
	0—1			0—1	1	2	3	4	5—9	10—14	Ialt	M.			K.							
	Mnd.	Mnd.	Mnd.													M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.
Akute Sygd. i Fordøjelsesorg.	1	5	17	9	7	13	25	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	27	52	} 55	
Kron. Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	-	2	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3		
Atrofi	1	-	7	3	2	3	10	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	6	16	} 16	
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Brystkatar	-	-	1	-	1	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	} 24	
Kat. Lungebetændelse	-	-	3	3	3	5	6	8	1	1	1	-	-	-	-	-	-	8	9	17		
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Lungetuberkulose	-	-	-	-	2	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3		
Hjernebetændelse	-	-	-	-	2	-	2	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-	4	2	6	} 13	
Krampe	-	1	-	-	5	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	6		
Hjerneblødning	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Kighoste	-	-	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	} 10	
Difteri	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3		
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Mæslinger	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		
Rosen	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		
Kron. Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	} 8	
Indeklemt Brok	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Kræft	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Medfødt Svaghed	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		
Ubekendt Dødsårsag	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-	4		
Ialt	2	7	33	16	27	27	62	50	3	6	2	-	-	-	-	-	3	-	-	70	56	} 126
	9	49	54		112	9	2						3				126					

Dødeligheden har været noget større end i de nærmest foregaaende Aar, og dette skyldes fortrinsvis akut Gastrointestinalkatar, som i den særdeles varme Sommer bortrev endel Smaabørn.

Tab. 4.	Under 1 Aar														Ialt		Begge Køn									
	0-1 Mnd.			1-2 Mnd.			3-11 Mnd.			0-1 Aar		1 Aar		2 Aar				3 Aar		4 Aar		5-9 Aar		10-14 Aar		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Januar	-	1	3	1	1	1	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8
Februar	-	-	-	3	1	2	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	7
Marts	-	-	-	1	5	1	5	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9	
April	-	-	4	1	1	1	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	7	2	9	
Maj	1	-	2	-	2	2	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	7	
Juni	-	-	5	-	2	1	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	9	
Juli	-	2	5	-	4	3	9	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	5	15	
August	1	-	3	5	4	7	8	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	12	20	
September	-	2	7	2	2	6	9	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	10	19	
Oktober	-	-	2	-	3	1	5	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	2	8	
November	-	-	1	1	2	2	3	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8	
December	-	2	1	2	-	-	1	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7	
Ialt	2	7	33	16	27	27	62	50	3	6	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	70	56	126		
	9	49	54	112	9	2	-	-	-	3	-	-	-	-	126											

I Sommermaanederne fra Juli til September var Dødeligheden usædvanlig stor blandt Børn under et Aar.

Tab. 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	14 Aar	
															Sum	gsntl.
Sygd. i Fordøjelsesorg...	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	817	58
Rakitis, Atrofi, Skrof...	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	455	33
Sygd i Respirationsv...	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	25	24	506	36
Hjernesygd., Konvuls...	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	277	20
Infektionssygdomme	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	201	14
Andre og ubek. Dødsaars.	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	163	12
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	2418	173
Plejebørnens Antal d. ^{31/12}	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1901 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 2496 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 679 Skrivelser.

Der har været foretaget:

1886 kemiske Undersøgelser

80 mikroskopiske do.

751 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer have været:

A. Vand.

I. *Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.*

a. Det filtrerede Vandledningsvand	12	Prøver
b. Taget fra Vandværkets Filtre	12	—
c. Taget fra forskellige Søer og Kilder	24	—

II. *Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

d. Det filtrerede Vand, taget fra Vandværket	52	—
e. Taget fra Vandværkets Filtre	52	—
f. Taget fra Husledninger	52	—

1 Prøve Vand fra en Brønd undersøgtes kemisk og tillige for Tyfusbaciller, som ikke forefandt.

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder ..	976	Prøver
Udtaget af Politiet som Staldprøver hos Leverandører	85	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i Udsalgssteder i København og Forstæder ..	30	—
---	----	---

<i>Fløde</i> (Kvalitetsundersøgelse)	13	—
--	----	---

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	129	Prøver
do. blandet Børnemælk	84	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenyldiaminprøven) er foretaget med:

Sød Mælk	511	Prøver
Blandet Børnemælk	84	—
Skummet Mælk	27	—
Fløde	21	—

38 Prøver sød Mælk holdt *ikke* den nævnte Prøve.

1 Prøve af Mælk, som formodedes at være sundhedsskadelig, undersøgtes med Hensyn til Arsenik og giftige Metaller, hvilke ikke forefandt, samt for Konserveringsstoffer, som ej heller indeholdtes.

1006 Prøver Mælk og 13 Prøver Fløde undersøgtes for Borsyre, som fandtes i 3 Prøver af Mælken i Mængder fra 0.04—0.09 pCt.

13 Prøver Fløde vare indsendte til Undersøgelse for Stivelse, som fandtes i 12 af dem.

32 Prøver *Mel* (Hvedemel, Rugmel, Rismel, Sagomel) undersøgtes for fremmede Indblandinger. Melet var i alle Prøverne uforfalsket og af tilfredsstillende ydre Beskaffenhed.

1 Prøve af *Melis*, som var bleven benyttet som Tilsætning til Fløde, indeholdt lidt Kartoffelstivelse.

3 Prøver *Smør*, som formodedes at være blandet med Margarine, befandt at være ublandet Natursmør; det samme var Tilfældet med Smørret paa et indsendt Stykke Smørrebrød.

C. Andre Undersøgelser.

1 Prøve af *Zinkplader*, bestrøgne med Emaillefarve, undersøgtes med Hensyn til Farvelagets Modstandsevne overfor Afvaskninger med Sæbe- og Sodaopløsninger.

5 Prøver *Konditorivarer* (forskelligt farvede Oblattavler) vare farvede med Anilinfarvestoffer og vare meddelte en sød Smag ved Tilsætning af Sakkarin.

1 Prøve *Rottegift* indeholdt Arsensyrling.

12 Prøver *Haandsæbe* undersøgtes med Hensyn til Sammensætning (se S. 35).

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner, i Henhold til Slutningsbestemmelsen i § 9 i Kontrakt af 16. Januar 1901.

<i>Almindeligt Hospital:</i>	3	Prøver	<i>Kirsebærsaft</i> (Giftstoffer og Sammensætning)
<i>Kbhvns. Tvangs- og Arbejdsanstalt:</i>	1	—	do. (Giftstoffer)
do.	1	—	<i>Flormel</i> (abnorme Egenskaber)
do.	1	—	<i>raat Kød</i> (Konserveringsmidler)
<i>Kommunehospitalet</i>	4	—	<i>Kirsebærsaft</i> (Ægthed)
do.	1	—	<i>Fløde</i> (Kvalitet)
do.	1	—	<i>Mælk</i> (do.)
<i>Sundby Vandværk</i>	7	—	<i>Vand</i> (kemisk Undersøgelse)
<i>Valby do.</i>	2	—	do. (do.)

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller

foretagne i Henhold til § 4 i Kontrakt af 16. Januar 1901 med Prøver, som ere indsendte af Læger i København.

Der har fra 22. Maj til Aarets Udløb været indsendt og undersøgt 381 Prøver, hvoraf 118 med positivt og 263 med negativt Resultat.

Der er ialt bleven undersøgt:

Vand	214	Prøver
Mælk og Fløde	1835	—
Andre Fødemidler	47	—
Diverse Stoffer	19	—
Sputum	381	—
	2496	Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller:

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri- og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.400	.	Spor	.	0.624	0.260	1.307	.	1.820	0.260
Laveste do.	3.600	.	Spor	.	0.312	0.168	1.113	.	1.380	0.187

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug: Gram i 1000 Gram											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand.....	0.016	0.016	0.017	0.016	0.017	0.017	0.018	0.013	0.016	0.018	0.021	0.017
Ufiltreret do.	0.022	0.018	0.019	0.020	0.033	0.020	0.027	0.017	0.020	0.025	0.018	0.018

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Kubikcentimeter af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	49	-	50
50—100 —	1	-	1
100—500 —	2	34	1
500—1000 —	-	9	-
over 1000 —	-	9	-
	52	52	52

Indholdet af faste Stoffer og Fedt i Mælken har stillet sig paa følgende Maade:

Faste Stoffer			Fedt		
Indhold i pCt.	Sød Mælk	Skummet Mælk	Indhold i pCt.	Sød Mælk	Skummet Mælk
7 $\frac{1}{2}$ —8	-	1	0—0.2	-	9
8 $\frac{1}{2}$ —9	-	2	0.2—0.4	-	6
9—9 $\frac{1}{2}$	-	13	0.4—0.6	-	3
9 $\frac{1}{2}$ —10	2	5	0.6—0.8	2	5
10—10 $\frac{1}{2}$	1	6	0.8—1.0	-	4
10 $\frac{1}{2}$ —11	7	3	1—1 $\frac{1}{2}$	2	2
11—11 $\frac{1}{2}$	39	-	1 $\frac{1}{2}$ —2	8	1
11 $\frac{1}{2}$ —12	256	-	2—2 $\frac{1}{2}$	21	-
12—12 $\frac{1}{2}$	417	-	2 $\frac{1}{2}$ —3	259	-
12 $\frac{1}{2}$ —13	235	-	3—3 $\frac{1}{2}$	522	-
13—13 $\frac{1}{2}$	82	-	3 $\frac{1}{2}$ —4	185	-
13 $\frac{1}{2}$ —14	14	-	4—4 $\frac{1}{2}$	48	-
14—14 $\frac{1}{2}$	5	-	4 $\frac{1}{2}$ —5	7	-
14 $\frac{1}{2}$ —15	2	-	5—5 $\frac{1}{2}$	4	-
15—15 $\frac{1}{2}$	1	-	5 $\frac{1}{2}$ —6	2	-
			6—6 $\frac{1}{2}$	1	-
	1061	30		1061	30

For sød Mælk har saaledes Indholdet af

Faste Stoffer ligget imellem 11 $\frac{1}{2}$ —13 pCt. i 908 Prøver og 85 pCt. af alle Prøverne.

—	—	under	11 $\frac{1}{2}$	—	—	49	—	—	5	—	—
—	—	over	13	—	—	104	—	—	10	—	—
Fedt		imellem	2 $\frac{1}{2}$ —4	—	—	966	—	—	91	—	—
—		under	2 $\frac{1}{2}$	—	—	33	—	—	3	—	—
—		over	4	—	—	62	—	—	6	—	—

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende:

Antal Kolonier i Kub. Cent.	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
0—10	1	47
10—100	6	37
100—1000	2	-
5000—50000	12	-
50000—100000	13	-
100000—1 Mill.	46	-
1 Mill.—5 Mill.	20	-
5 Mill.—10 Mill.	10	-
over 10 Mill.	19	-
	129	84

Resultatet af den i Laboratoriets foranstaaende Beretning nævnte Undersøgelse af 12 forskellige Prøver af de almindeligst forekommende *Haandsæber*, alle indenlandske Fabrikata, gengives her i tabellarisk Form:

	Vand	Tør Sæbe	Heraf total Fedt (Fedtsyre og overskydende Fedtstof)	Stykkets Vægt	Pris pr. Stk.	Pris pr. 100 Gr. tør Sæbe
	%	%	%	Gr.	Øre	Øre
Nr. 1	19.98	80.02	63.2	75.0	6 ¹ / ₄	10.4
- 2	19.95	80.05	65.1	91.0	16 ³ / ₄	23.0
- 3	7.79	92.21	79.8	65.0	18 ³ / ₄	31.3
- 4	18.97	81.03	67.7	98.5	16 ² / ₃	20.9
- 5	21.08	78.92	66.2	102.5	16 ² / ₃	20.6
- 6	20.24	79.76	64.5	94.0	16 ² / ₃	22.2
- 7	21.61	78.39	67.8	100.5	16 ² / ₃	21.0
- 8	19.74	80.26	65.2	92.0	16 ² / ₃	22.5
- 9	9.63	90.37	78.6	96.5	18 ³ / ₄	21.5
- 10	15.97	84.03	71.0	112.5	25	26.4
- 11	21.86	78.14	64.4	102.0	16	20.0
- 12	9.82	90.18	79.3	96.5	18 ³ / ₄	21.5

I ingen af Sæberne fandtes Harpiks eller andre Fyldstoffer.

Ingen af Prøverne indeholdt uforsæbet Alkali; i dem alle fandtes noget overskydende Fedtstof.

Prøve Nr. 9 indeholdt 5 pCt. Lanolin.

Med Undtagelse af Nr. 1, Nr. 8 og Nr. 9 vare Prøverne parfumerede.

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kreds læge.)

I Aaret 1901 var det samlede Vandforbrug 12052711 M³ (91601600 Tdr.). Det gennemsnitlige Forbrug pr. Døgn ca. 31710 M³ = 251000 Tdr. = ca. 91 Liter pr. Individ. (I 1900 var Forbruget 11326600 M³ ialt, ca 31000 M³ i Døgnet, ca. 87 Liter pr. Liter pr. Individ i Døgnet). Det største Døgnforbrug falder paa den ²⁴/₇ med 50355 M³ = 382700 Tdr. (i 1900 den ²⁰/₇ med 43540 M³), det mindste paa ¹/₁ med 17184 M³ = 130600 Tdr. (i 1900 den ¹/₁ med 17460 M³). — Vandet er fremdeles fortrinligt, og som efterfølgende Tabel udviser gennemgaaende kimfattigt.

Antal spiredygtige Kim pro Kubikcentimeter.

	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Vandværket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar	250	900	1150	1	6	7	1	14	15
	250	1400	1650	1	8	9	1	19	20
	300	1700	2000	2	17	19	0	16	16
Februar	150	1550	1700	2	8	10	1	27	28
	142	735	877	1	10	11	1	10	11
	142	548	690	2	16	18	1	11	12
	81	774	855	1	12	13	2	16	18
Marts	500	2000	2500	23	54	77	2	40	42
	300	3200	3500	30	110	140	28	104	132
	300	1600	1900	22	133	155	7	37	44
	47	335	382	6	28	34	2	14	16
April	80	870	950	2	11	13	1	9	10
	21	339	360	2	12	14	2	41	43
	49	826	875	1	17	18	1	52	53
	35	315	350	2	20	22	4	28	32
Maj	21	151	172	1	6	7	0	11	11
	24	410	434	1	7	8	1	18	19
	6	126	132	1	12	13	1	8	9
	9	105	114	1	11	12	1	5	6
Juni	14	151	165	1	27	28	0	11	11
	33	502	535	1	26	27	1	28	29
	66	369	435	18	14	32	0	7	7
	33	500	533	1	17	18	1	7	8
Juli	18	132	150	1	14	15	2	11	13
	46	231	277	2	18	20	1	10	11
	20	156	176	3	8	11	6	21	27
	16	96	112	1	17	18	2	14	16
August	15	87	102	1	2	3	2	28	30
	57	270	327	1	34	35	2	29	31
	15	187	202	3	9	12	1	11	12
	21	166	187	2	9	11	1	19	20
September	14	148	162	1	13	14	1	8	9
	22	120	142	3	14	17	1	7	8
	7	105	112	0	9	9	1	9	10
	21	181	202	1	9	10	1	10	11
Oktober	8	105	113	2	10	12	1	11	12
	45	308	353	1	10	11	2	12	14
	11	162	173	0	13	13	1	7	8
	67	488	555	1	10	11	1	8	9
November	33	200	233	1	16	17	4	11	15
	34	188	222	3	18	21	5	22	27
	82	339	421	2	14	16	1	15	16
	28	185	213	3	11	14	1	8	9
December	34	188	222	2	12	14	2	13	15
	81	281	462	2	7	9	1	8	9
	51	412	463	3	12	15	4	24	28
	158	735	793	1	9	10	1	7	8

Beretning om Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. l. i København i 1901.
(Beretning fra 1. Dyrlæge.)

1. *Sundhedspolitiets Kontrol med Slagter- og Høkerbutikker, med Kød ankommet til Jærnbanestationer, Gæstgivergaarde o. s. v.*

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse	Rapporter over fordervede eller sygeligforandrede Næringsmidler	
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellemhandlere				
Januar ..	304	663	826	1472	4	12	4	4	29 Kr.	12	
Februar ..	311	373	717	1560	3	10	3	5	34 —	7	
Marts ...	313	666	869	1631	6	9	1	2	21 —	13	
April	311	667	743	1418	9	8	3	4	28 —	11	
Maj	307	656	630	1608	12	7	5	5	18 —	16	
Juni	306	658	831	1563	9	10	4	2	14 —	16	
Juli	302	653	775	1466	13	19	7	1	2 —	35	
August ...	300	646	774	1513	5	34	3	3	13 —	36	
Septbr. ..	301	642	634	1197	4	13	7	5	34 —	17	
Oktbr. ...	303	648	661	1398	6	19	2	2	14 —	24	
Novbr....	301	654	816	1549	5	12	2	5	28 —	8	
Decbr....	303	655	814	1369	6	9	4	6	41 —	12	
Tilsam. ...	3662	7881	9090	17774	92	152	45	44	275 Kr.	207	
			26864		289						

Den sidste Rubrik omfatter det Antal Gange der, *enten* er beslaglagt Kødvarer, der ved Syn og Lugt fandtes at være undergaaede saadanne Forandringer, at de maatte anses for utjenlige til Menneskeføde, *eller* Kødvarer, der endnu ikke vare fremstillede paa Kødkontrolstationen, men ved Politiets Undersøgelse gav Anledning til Formodning om, at de vare utjenlige til Menneskeføde paa Grund af sygelig Tilstand eller anden Aarsag.

2. *Kontrollen med de indenbys Svineslagterier.*

Af saadanne har kun ét været i Virksomhed i 1901. Af nedenstaaende Skema vil Kontrollens Resultat fremgaa.

Antal levende Svin tilførte Slagteriet	Antal slagtede Svin tilførte Slagteriet	Kasserede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjarter	Lunger	Levre			Hjarter	Lunger	Levre
10596	935	1	4	-	17	36	4	-	58	8	70

3. *Kontrollen med de udenbys Pølsefabrikker.*

Af saadanne Fabrikker have 8 været underkastede Sundhedskommissionens Kontrol, der dog for enkeltes Vedkommende kun har været nogle faa Maaneder. Resultatet af Kontrollen ses af nedenstaaende Skema:

Kød, Organer og Tarme m. m. tilført Fabrikerne i 1901.

Heste-Kroppe	Oxe-Kroppe	Kød Stykker af Oxe \bar{u}	Kalve-Kroppe	Faare-Kroppe	Svine-Kroppe	Kød Stykker af Svin \bar{u} Spæk	Hjerteslag
78	4597 $\frac{1}{4}$	101655	5494	3931 $\frac{3}{4}$	1080 $\frac{1}{2}$	188667	2119

Desuden var der tilført Fabrikerne 11810 Svinelevre.

Ved Undersøgelsen af de nævnte Dyrekroppe m. m. kasseredes følgende:

	Kasseret Kød									Kasseret Slagteaffald		
	Heste		Oxer		Kalve		Faar		Svin		Hjerteslag m. m.	Tarme og andet Indhylningsmateriale
	Kroppe	Kroppe	Kød Stkr. \bar{u}	Kroppe	Kød Stkr. \bar{u}	Kroppe	Kød Stkr. \bar{u}	Kroppe	Kød Stkr. \bar{u}			
Tuberkulose	-	44	13634	2	-	-	-	2	185	1787	26	
Andre Aarsager.	12	58	6545	106 $\frac{1}{4}$	115	4	5	9 $\frac{1}{2}$	362	571	50	
Ialt	12	102	20179	108 $\frac{1}{4}$	115	4	5	11 $\frac{1}{2}$	547	2358	76	

Desuden er der kasseret en Del enkelte Organer paa Grund af Tuberkulose eller af andre Aarsager. Samtlige Svin ere undersøgte for Trikiner, hvilket derimod ikke sker med Spækken.

4. *Kontrollen med de udenbys Svineslagterier.*

I 1901 har 8 udenbys Svineslagterier haft Sundhedskommissionens Tilladelse til at indføre Indmad og Affald til København paa visse nærmere, af Sundhedskommissionen fastsatte Betingelser, hvoraf her kun skal nævnes, at Kontrollen i sin Helhed foreløbig tilsigter, at de fra Slagterierne hertil indførte Produkter tilfredsstiller mindst samme Fordringer, der stilles til alt andet her til København indført Kød, og saaledes blandt andet ogsaa passerer den herværende Kontrol paa Kontrolstationen.

Selve Kontrollens Virksomhed i de nævnte 8 Slagterier ses af nedenstaaende Tabel:

Antal Svin tilført Slagterierne	Kasserede paa Grund af Tuberkulose						Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande					
	Totalt kasserede Svin	Delvis kasserede Svin	Antal				Totalt kasserede Svin	Delvis kasserede Svin	Antal			
			Hjarter	Lunger	Levre	Nyrer			Hjarter	Lunger	Levre	Nyrer
203291	143 (16454 \bar{u})	1534 (14101 \bar{u})	1872	4564	3612	2067	43 (5091 \bar{u})	302 (2079 \bar{u})	2873	2841	1200	439

Sundhedskommissionens Forskrifter til lagttagelse ved Anbringelse af Latriner i en Bygnings Etager. — Udfærdigede 1. Juni 1902.

I.

Etageklosetter kunne paa de nedennævnte Vilkaar indrettes enten som Luftklosetter eller, hvor Kloakforholdene tillade det, som Vandklosetter. Luftklosetter maa kun indrettes til Brug for en enkelt Lejlighed. Vandklosetter kunne være fælles for 2 Lejligheder.

A.

Vandklosetter i nye Bygninger, hvorved her forstaaes Bygninger, til hvilke Tegningerne approberes af Bygningsmyndighederne **efter** disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller fra Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Indirekte Belysning gennem en fast indsat Rude af ikke under 5 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen kan undtagelsesvis indrømmes af Sundhedskommissionen i Klosetter, der kun bruges af én Husstand. Ruden, der kan vende ud mod en lys Trappegang eller et lyst Badeværelse, skal anbringes i en saadan Højde over Klosetrummets Gulv og i det Hele paa en saadan Maade, at Klosetrummet bliver tilstrækkeligt lyst.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa c. $\frac{1}{4}$ Tm.

Med Køkken, Spisekammer eller Pigekammer maa Klosetrummet ikke staa i Forbindelse ved Dør.

- b. *Gulvet* i Klosetrummet lægges af Beton paa Jærnbjælker, belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. *Væggene* opføres af Mur, Monier e. l., der ind mod Klosettet pudses i Cement eller beklædes paa Cement- eller Kalkpuds med et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale (som f. Ex. Fajancefliser lagt i Cement).
- d. *Kummer, Vandlaase og Afløb* skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger. De skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte fastsætte.
- e. *Skyllecisterner og Tilledningsrør* samt *Afledningsrør* skulle indrettes og vedligeholdes under Iagttagelse af de Bestemmelser, der fastsættes af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i streng Vinter.
- f. *Ventilation af Klosetrummet* tilvejebringes ved Aftræk fra hvert enkelt Klosetrum gennem et Rør af Murværk, af Rabitsværk, Monier, glaserede Lerrør, Jærnplade eller andet brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør og føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningsens Tagryg samt foroven afsluttes med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærplade, Dette Aftræksrør, der skal have en indvendig glat Overflade og en Lysning af ikke under 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan aftrækkes til 12 Kvadrat-Tommer, føres ind i Klosetrummet, saa nær Loftet som muligt, med en mindst 24 Kvadrat-Tommer stor Aabning, der dækkes af Rist eller Metalnet med mindst 16 Kvadrat-Tommers frit Areal.

Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappe, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsaabningerne skal udgjøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer.

Ventilation af Faldrør og Ledninger indrettes efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger.

B.

Vandklosetter i ældre Bygninger, hvorved her forstaaes Bygninger, til hvilke Tegningerne ere approberede af Bygningsmyndighederne **inden** disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller fra Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Indirekte Belysning gennem en fast indsat Rude af ikke under 5 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen kan undtagelsesvis indrømmes af Sundhedskommissionen i Klosetter, der kun benyttes af én

Husstand. Ruden, der kan vende ud imod en lys Trappegang, et lyst Badeværelse, Køkken eller Beboelsesrum, *dog ikke Pigekammer*, skal anbringes i en saadan Højde over Klosetrummets Gulv og i det hele paa en saadan Maade, at Klosetrummet bliver tilstrækkeligt lyst.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa c. $\frac{1}{4}$ Tomme.

Med Køkken, Spisekammer eller Pigekammer maa Klosetrummet ikke staa i Forbindelse ved Dør.

- b. *Gulvet* lægges af Beton paa Jærnbjælker, belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale. Trægulv kan tillades bibeholdt, naar det omhyggeligt tættes i Fugerne og derefter forsvarligt oliemales eller ferniseres. Belægning med Linoleum eller lignende paa det saaledes behandlede Gulv kan tillades.
- c. *Væggene* skulle være opført af Mur, Monier e. l., der ind mod Klosetrummet pudses i Cement eller beklædes paa Cement- eller Kalkpuds med et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale (som f. Ex. Fajanceffiser lagt i Cement). Pudsede Bræddeskillerum kunne tillades, naar de forsvarligt oliemales eller ferniseres.
- d. *Kummer, Vandlaase og Afløb* skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med det til enhver Tid gældende Regulativ for Spildevandsledninger. De skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte foreskrive.
- e. *Skyllecisterner og Tilledningsrør samt Aflødningsrør* skulle indrettes og vedligeholdes under Iagttagelse af de særlige Bestemmelser, der i saa Henseende fastsættes af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i streng Vinter.
- f. *Ventilation* af Klosetrummet tilvejebringes, forsaavidt som det tidligere har været tilladt som Luftkloset og er indrettet i Overensstemmelse med § 47 i Lov af 12te April 1889, ved de samme Midler som hidtil, kun at Udsugningen sker fra selve Klosetrummet. Paa Steder, hvor der ikke tidligere har været Luftkloset, tilvejebringes Ventilation ved Aftræk fra hvert enkelt Klosetrum gennem et Rør af Murværk, af Rabitsværk, Monier, glaserede Lerrør, Jærnplade eller andet brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør og føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg samt foroven afsluttes med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmplade. Dette Aftræksrør, der skal have en indvendig glat Overflade og en Lysning af ikke under 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan aftrækkes til 12 Kvadrat-Tommer, føres ind i Klosetrummet saa nær Loftet som muligt, med en mindst 24 Kvadrat-Tommer stor Aabning, der dækkes af Rist eller Metalnet med mindst 16 Kvadrat-Tommer frit Areal. Et for flere Etager fælles Aftræksrør af 16 Kvadrat-Tommers Lysning for hvert tilsluttende Kloset kan tillades, saafremt særlige af Sundhedskommissionen godkendte Foranstaltninger træffes til Sikring af Lufttrækket (mekanisk Ventilation, Appelblus eller lignende).

Hvor Klosetrum have Adgang fra fælles Trappe, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer.

Ventilation af Faldrør og Ledninger indrettes efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger.

C.

Luftklosetter i nye Bygninger, hvorved her forstås Bygninger, til hvilke Tegningerne approberes af Bygningsmyndighederne *efter* disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tomme.

- b. *Gulvet* i Klosetrummet lægges af Beton paa Jærnbjælker, belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. *Væggene* opføres af Mur, Monier e. l., der ind mod Klosettet pudses i Cement eller beklædes paa Cement- eller Kalkpuds med et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale (som f. Eks. Fajanceffiser lagt i Cement).
- d. *Beholderne* for de faste Ekskrementer maa ikke have over $\frac{3}{4}$ Kubik-Fods Rumfang; selve Klosetkassen skal være let flyttelig.

- e. Ledes *Urinen direkte til Kloak*, skal dette Afløb, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelse, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger. Afløbet skal vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte give.
- f. *Ventilationen* tilvejebringes særskilt for hvert Klosetrum ved en Kanal af brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør. Denne Kanal udføres som et Rør af Murværk eller af Rabitsværk, Monier eller glaserede Lerrør, føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg og afsluttes med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmlade.
- Røret, der skal have en Lysning af mindst 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan aftrækkes til 12 Kvadrat-Tommer, og en indvendig glat Overflade, sættes i Klosetrummet i Forbindelse med selve Klosetkassen.
- Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappegang, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer.
- g. For hver 5 Luftklosetter (eller derunder) i Etagerne skal der, forsaavidt de tjene til Erstatning for lovbefalede Gaardlatriner, paa et passende Sted i Ejendommens Gaard anbringes en efter gældende Forskrifter indrettet *Pottetønde*.

D.

Luftklosetter i ældre Bygninger, hvorved her forstaaes Bygninger, til hvilke Tegningerne ere approberede af Bygningsmyndighederne inden disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.
- Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa c. $\frac{1}{4}$ Tomme.
- b. *Gulvet* i Klosetrummet lægges af Beton paa Jærnbjælker belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale. Trægulv kan bibeholdes, naar det omhyggeligt tættes i Fugerne og forsvarligt oliemales eller ferniseres samt derefter belægges med en langs Kanten ombøjet Blyplade af mindst $\frac{1}{8}$ Tommes Tykkelse eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. *Væggene* opføres af Mur, Monier e. l., der ind mod Klosettet pudses i Cement eller beklædes paa Cement- eller Kalkpuds med et for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale (som f. Ex. Fajancefliser lagt i Cement). Pudsede Brædeskillerum kunne tillades, naar de forsvarligt oliemales eller forniseres.
- d. *Beholderne* for de faste Ekskrementer maa ikke have over $\frac{3}{4}$ Kubik-Fods Rumfang; selve Klosetkassen skal være let flyttelig.
- e. Ledes *Urinen direkte til Kloak*, skal dette Afløb, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udtørelse af Spildevandsledninger. Afløbet skal vedligeholdes efter de Bestemmelser, Magistraten maatte give.
- f. *Ventilationen* tilvejebringes særskilt for hvert Klosetrum ved en Kanal af brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør. Denne Kanal udføres som et Rør af Murværk eller af Rabitsværk, Monier eller glaserede Lerrør, føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg og afsluttes foroven med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmlade. Røret, der skal have en Lysning af mindst 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan aftrækkes til 12 Kvadrat-Tommer, og en indvendig glat Overflade, sættes i Klosetrummet i Forbindelse med selve Klosetkassen.
- Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappegang, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer.
- g. For hver 5 Luftklosetter (eller derunder) i Etagerne skal der, forsaavidt de tjene til Erstatning for lovbefalede Gaardlatriner, paa et passende Sted i Ejendommens Gaard anbringes en efter gældende Forskrifter indrettet *Pottetønde*.

II.

Saakaldte **Gaardlatriner** (Fællesklosetter til Afbenyttelse for Husbeboere, der høre til flere forskellige Husstande) kunne under lagttagelse af, hvad nedenfor foreskrives, indrettes i en Bygnings Etager enten som Luftklosetter med særskilte Beholdere til Sondring af faste og flydende Ekskrementer eller som Klosetter med direkte Urinafløb til Kloaken eller, hvor Forholdene tillade det, som Vandklosetter.

A.

Indrettes „Gaardlatrinet“ som *Luftkloset* eller som *Kloset med direkte Urinafløb til Kloaken*, bliver følgende at iagttage:

- a. Klosettet maa kun anbringes i *Stueetagen*.
- b. Hele Klosetrummet skal ved *Skillerum* af mindst 1 Stens Tykkelse i Cement og ved *Etageadskillelse* af 1 Stens Hvælvning i Cement eller ved 6 Tommers Beton være sondret fra ethvert tilstødende Lokale. Hvor Omstændighederne tale derfor, kan Bygningsmyndighederne tillade Anvendelse af Monierkonstruktion eller lignende. Rummet maa kun have *Adgang fra selve Gaardsrummet* og maa højst have 2 Sæder.
- c. Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa c. $\frac{1}{4}$ Tm.
- d. Hvert enkelt Klosetrum skal have tilstrækkeligt *direkte Lys* fra selve Gaardsrummet gennem en Rude med et Lysareal af mindst 2 Kvadrat-Fod.
- e. Under hvert Sæde skal der anbringes en tæt *Tønde* af Rumfang, Materiale og Form som den af Sundhedskommissionen til Brug for Københavns Grundejeres Renholdningsselskab godkendte Tønde. *Tøndestadet* skal være uigennemtrængeligt for Fugtighed og have passende Fald til Afløb for Udskylning.
- f. *Ventilation* af Gaardlatrinet indrettes som under I. C. f. foreskrevet eller paa anden af Sundhedskommissionen godkendt Maade.
- g. Agtes Gaardlatrinet indrettet som Kloset med *direkte Urinafløb til Kloaken*, skal dette Afløb, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger.

B.

Indrettes „Gaardlatrinet“ som *Vandkloset*, bliver følgende at iagttage:

- a. Klosettet maa kun anbringes enten i en *Bygnings Stueetage* eller i *Kælderen*.
- b. Hele Klosetrummet skal ved *Skillerum* af mindst 1 Stens Tykkelse i Cement og ved *Etageadskillelse* af 1 Stens Hvælvning i Cement eller ved 6 Tommers Beton være sondret fra ethvert tilstødende Lokale. Hvor Omstændighederne tale derfor, kan Bygningsmyndighederne tillade Anvendelse af Monierkonstruktion eller lignende, i ældre Bygninger undtagelsesvis Dækning af Loftet med Blyplade. *Rummet maa kun have Adgang fra selve Gaardsrummet*. Undtagelse herfra kan dog, hvor Omstændighederne tale derfor, indrømmes af Sundhedskommissionen.
- c. Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Underkarmstykket eller, hvis saadant ikke findes, Gulvet skal være en Sprække paa c. $\frac{1}{4}$ Tm.
- d. I *Kælderetage* skal Loftet i Klosetrummet ligge mindst 12 Tommer over Jordoverfladen.
- e. Hvert enkelt Klosetrum skal have tilstrækkeligt *direkte Lys* fra selve Gaardsrummet gennem en Rude med et Lysareal af mindst 2 Kvadrat-Fod.
- f. *Ventilation* af Klosetrummet indrettes som under I. A. f. foreskrevet eller paa anden af Sundhedskommissionen godkendt Maade.
- g. *Kummer, Vandlaase og Afløb* skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med det til enhver Tid gældende Regulativ for Spildevandsledninger.
- h. *Kummer, Vandlaase og Afløb* skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser Magistraten maatte foreskrive.
- i. *Skyllecisterner, Tilløb og Afløb* skulle indrettes og vedligeholdes i Overensstemmelse med de særlige Bestemmelser, der i saa Henseende foreskrives af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i stræng Vinter.

III.

Til Indretning i Bygninger af Latriner, der ikke hører ind under nogen af de i det foregaaende nævnte Kategorier, saavelsom af større Latrinkomplekser i Skoler, Restauranter, Hoteller, Forsamlings- og Forretningsbygninger og lignende kræves i hvert enkelt Tilfælde Sundhedskommissionens Samtykke.

IV.

Hvor særlige Forhold tale derfor (f. Eks. Villaer for indtil 2 Familier og navnlig ved Indretning af Vandklosetter i ældre Bygninger), kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra foranstaaende Bestemmelser.

V.

Det er forbudt i Vandklosetter at udhælde Indholdet af andre Klosetter. I Ejendomme, hvor der i Etagerne findes Klosetter, der ikke ere Vandklosetter, tillades det ikke, med mindre særlige Omstændigheder maatte tale derfor, at anbringe Vandklosetter i Gaarden eller i enkelte Etager.

VI.

Tilladelse til Indretning af Klosetter meddeles, forsaavidt foranstaaende Forskrifter i enhver Henseende ere fyldestgjorte, af vedkommende Bygningsinspektør, dog saaledes at Bygningsinspektørens Tilladelse til Vandklosetter eller andre Indretninger, der kræve Afløb, gøres afhængig af, at Tilladelse til Afløbet erhverves hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene inden Arbejdets Paabegyndelse.

Ved Andragender til Bygningsmyndighederne om Opførelse af nye Bygninger eller om Omdannelse af Klosetter i ældre Bygninger maa Klosetrummenes Beliggenhed, Størrelse og Ventilation være tydeligt angivet paa de medfølgende Planer.

Til Indretning af Vandklosetrum, som ikke have Vindue til det fri, cfr. I A. a. og I B. a., af Vandklosetrum med et for flere Etager fælles Aftræksrør, cfr. I B. f., og af Klosetrum, der falde ind under disse Forskrifters Afsnit III, saavel som Klosetrum, for hvilke der i Henhold til Afsnit IV ansøges om Dispensation i en eller anden Retning, endvidere til Indretning i Stue eller Kælder af Gaardlatriner (Vandklosetter), der ikke have direkte Adgang fra selve Gaardsrummet, kræves Sundhedskommissionens særlige Tilladelse. Andragender til Sundhedskommissionen af denne Art skulle indgives i 2 Eksemplarer og være ledsagede af Tegninger, ligeledes i 2 Eksemplarer, der i Plan og fornødne Snit nøjagtigt vise Latrinrummenes Beliggenhed, Størrelse og Ventilation, saavel som de omliggende Rums Bestemmelse. Ved Omdannelse af *Latriner i ældre Bygninger* kræves fuldstændige Etageplaner med Angivelse af samtlige Rums Benyttelse.

VII.

Disse Forskrifter, i hvilke Sundhedskommissionen forbeholder sig at foretage Forandringer, træde straks i Kraft i Stedet for Forskrifterne af 15. Juni 1898.

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1901.

	Begæ- ringer	A. Desinfektion for offentlig Regning					B. Desinfektion for Ubemidlede				C. Desinfektion for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Difteri & Croup	Skarla- gensfeber	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	161	14	45	45	28	-	5	2	7	3	3	2	7
Februar	146	10	40	38	29	2	2	4	5	5	4	-	7
Marts	156	8	35	40	27	-	6	6	10	4	11	4	5
April	150	9	27	39	35	1	7	9	2	8	5	1	7
Maj	169	21	45	30	34	-	13	5	2	5	7	1	6
Juni	187	20	63	33	44	1	6	6	4	4	2	3	1
Juli	163	39	38	23	33	3	6	6	6	2	4	2	1
August	149	73	18	21	13	1	5	3	3	3	3	2	4
September . . .	249	135	30	28	8	-	9	7	4	6	6	8	8
Oktober	246	88	36	47	23	-	3	5	11	2	10	6	15
November	180	31	39	35	21	-	9	9	9	4	3	6	14
December	169	33	35	39	23	1	4	6	9	4	5	4	6
Ialt	2125	481	451	418	318	9	75	68	72	50	63	39	81

Ved Begyndelsen af Aaret 1901 toges **de for Stadslægen og Sundhedskommissionen bestemte Lokaler i det nye Raadhus** i Brug. — Paa første Sal i Raadhusets sydlige Hjørne ligge to henholdsvis for Stadslægen og de ved Medicinalstatistiken beskæftigede Læger bestemte Kontorlokaler. Paa den modsatte Side af et fælles Venteværelse findes i Fløjen overfor Brandstationen fire for seks indenbys Kredslæger og en paa Kredslægekantoret ansat Skriver indrettede Kontorlokaler. En Stenvindeltrappe fører herfra dels til et Par Arkivrum, dels til fire i Parterreetagen i samme Fløj beliggende Lokaler, af hvilke sidste det første er Kontor for de tre Kredslæger i de nyindlemmede Bydele, det næste for de to i Sundhedskommissionens Tjeneste arbejdende Dyr læger. Indenfor dette ligger et Arbejdsrum, der er bestemt til Foretagelse af saadanne mikroskopiske og bakteriologiske Undersøgelser, som ikke henvises til Sundhedskommissionens Laboratorium, endvidere til Opbevaring af enkelte Instrumenter, af en Samling Prøver af forskellige Materialier, m. m. Det fjerde Lokale, der har direkte Adgang fra Gaden „bag Raadhuset“, er et med Koldluftsskab forsynet og med fornødne Undersøgelsesborde og Apparater udstyret Rum til Undersøgelse af Fødemidler, særlig Kødvarer, der beslaglægges af Sundhedspolitiet. Samtlige Lokaler ere rummelige og lyse, de Vilkaar, hvorunder Sanitetspersonalet her er installeret, lade intet tilbage at ønske, og særlig maa Indretningen af de to sidstnævnte Lokaler i Parterreetagen siges at betegne et meget betydeligt Fremskridt; Savnet af saadanne Rum, hvor forefaldende Undersøgelser kunne foretages uforstyrret under gode Vilkaar og med Adgang til fornødne Hjælpe midler, har i de tidligere Kontorlejligheder ofte været særdeles føleligt.

Rettelse.

Side 13 nederst til højre: Dødelighedsprocenten af Barselseber i 1901: 38,8, rettes til 32,8.

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

Ældre Bys indre Del.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Kristianshavn.

Ældre Bys ydre Del.

- VII. Voldkvarteret.
- VIII. Østerbro.
- IX. Blegdamskvarter.
- X. Ydre Nørrebro.
- XI. Blaagaardsvarter.
- XII. Vesterbro.

Nyindlemmede Bydele.

- XIII. Valby Kvarter.
- XIV. Brønshøj Kvarter.
- XV. Sundby Kvarter.

Københavns Mortalitet

Causæ mortis.	I 1ste Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar				
	i 1ste Maaned		i 2.-3. Maaned		i 4.-12. Maaned		Tilsammen i 1ste Aar									
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
61. Encephalitis & Meningitis cerebri	-	-	2	1	12	8	14	9	4	4	1	2	3	1	1	1
62. Apoplexia cerebri	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63. Morbi cerebri chronici	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
64. Morbus mentis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65. Tetanus	2	3	-	-	-	1	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
66. Trismus	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
67. Epilepsia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68. Ecclampsia	20	8	7	7	29	16	56	31	4	1	3	1	-	1	1	-
69. Myelitis & Meningitis spinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. Ataxia sive Tabes dorsalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. Alii medullæ spinalis morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
72. Laryngitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73. Morbi laryngis chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Pneumonia crouposa	-	-	1	7	3	7	4	2	2	-	1	-	-	-	-	-
75. Pleuritis, Empyema	-	1	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
76. Bronchitis acuta simplex	1	1	5	3	9	9	15	13	1	1	-	-	-	-	-	-
77. Bronchitis capill. & Pneumon. catarrhalis	8	5	30	15	99	101	137	121	36	40	7	8	5	4	3	-
78. Bronchitis chronica & Bronchiectasis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
79. Emphysema pulmonum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80. Alii pulmonum morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
81. Peri- & Endocarditis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
82. Morbus cordis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83. Aneurysma Aortæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84. Phlebitis (extra puerperium)	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
85. Ulcus perforans ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86. Peritonitis (extra puerperium)	1	-	-	-	1	1	2	1	1	-	-	-	1	-	-	1
87. Enteritis, Colitis, Typhlitis	3	-	14	6	35	23	52	29	4	2	-	-	-	-	-	-
88. Ileus	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-
89. Hernia incarcerata	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. Cirrhosis hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
91. Echinococcus hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Cholelithiasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Nephritis acuta & chronica	-	-	-	2	2	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
94. Lithiasis renalis & vesicalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. Cystitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
96. Strictura urethræ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
97. Hypertrophica prostata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
98. Tumor ovarii, Hydrops ovarii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99. Alii morbi abdominales chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100. Hydrops ex ignota causa ortus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. Alii morbi organorum interiorum	-	1	1	1	2	-	3	2	1	-	-	-	-	1	-	-
102. Phlegmone, Abscessus	2	3	-	1	1	5	3	9	-	-	-	1	-	-	-	-
103. Caries & Furunculus malignus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
104. Arthrititis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
105. Fractura colli femoris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106. Gangræna	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
107. Carbunculus & Furunculus malignus	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
108. Alii externarum partium morbi	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
109. Marasmus senilis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
110. Atrophia infantilis	15	12	41	36	40	31	96	79	2	1	-	-	-	-	-	-
111. In partu aut brevi post eandem mortuæ (Fb. puerp. excl.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112. Mors repentina sine nota causa	18	17	9	6	11	8	38	31	-	1	-	2	-	1	-	-
113. Causa mort. vel male vel omn. non indicata	14	11	10	6	22	12	46	29	3	1	-	1	-	-	-	-
Omnes mortis causæ	283	225	268	206	569	472	1120	903	169	181	52	65	39	34	20	29

Deraf døde uden Lægebehandling (Mors medico non vocato obveniens)
Mdk. 392. Kvk. 310. Ialt 702.

Tabel for 1901. (Fortsat.)

5-10 Aar	10-15 Aar	15-20 Aar	20-25 Aar	25-35 Aar	35-45 Aar	45-55 Aar	55-65 Aar	65-75 Aar	75-85 Aar	85 Aar og derover	Afubekendt Alder	Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.								
												M.		K.		Begge Køn							
												M.	K.	M.		K.	M.	K.					
4	-	-	3	-	2	2	1	-	-	2	4	1	2	4	1	2	41	28	69	61.			
-	-	-	1	-	-	-	2	9	2	11	11	24	12	27	36	13	32	89	101	190	62.		
-	-	1	-	-	1	-	-	5	-	7	5	10	13	16	24	20	21	62	67	129	63.		
-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	6	64.		
2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	4	11	65.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	66.		
1	-	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	8	67.		
-	-	-	-	-	3	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	67	39	106	68.		
-	-	1	-	-	-	-	1	2	1	1	1	1	2	1	-	-	-	6	5	11	69.		
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	1	-	-	-	5	1	6	70.		
-	-	1	-	-	1	-	2	-	-	1	1	2	-	2	-	1	-	7	5	12	71.		
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73.		
-	3	1	-	-	2	1	3	8	9	12	6	16	13	13	6	10	5	3	-	1	-	74.	
-	-	-	2	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	3	4	1	2	3	4	-	1	-	75.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76.
1	1	5	3	9	9	15	13	1	1	-	1	1	1	2	3	4	-	18	17	35	77.		
8	5	30	15	99	101	137	121	36	40	7	8	5	4	3	-	-	-	241	260	501	77.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	54	90	78.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	32	64	79.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	12	31	80.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	9	22	81.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	185	205	390	82.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	2	8	83.		
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	9	84.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85.	
-	1	3	4	1	1	-	3	-	4	3	3	-	1	-	1	-	-	5	14	19	86.		
-	-	-	1	-	2	4	4	6	4	18	4	9	2	7	2	2	2	28	49	77	87.		
-	-	-	-	-	5	-	2	1	-	1	2	3	-	2	-	-	3	66	41	107	87.		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	2	5	2	1	2	13	12	25	88.		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7	13	89.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	9	44	90.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	14	20	92.		
3	1	2	3	2	2	2	3	7	6	11	6	17	3	18	7	10	12	7	7	3	-	93.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85	53	138	93.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	13	94.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	4	24	95.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	96.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	-	13	-	97.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	98.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	30	46	-	99.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	100.	
-	1	1	1	2	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	21	43	-	101.	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	102.
2	1	-	1																				

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	1	5	1	1	3	6	4	14	24	12	7	4	82
4. Diphtheria	-	7	4	3	4	3	6	-	-	-	2	1	30
5. Croup	4	2	2	2	1	1	1	-	-	1	3	4	21
6. Scarlatina	2	2	5	5	2	-	3	5	1	1	1	3	30
7. Morbilli	15	17	32	30	20	9	7	4	5	2	-	-	141
8. Tussis convulsiva	5	7	7	10	22	25	16	23	34	14	16	7	186
9. Febris puerperalis	1	2	1	2	1	1	3	3	2	2	-	2	20
10. Erysipelas	1	-	1	1	8	1	3	1	2	2	1	3	24
11. Febris rheumatica	2	1	2	1	-	-	2	2	4	4	4	-	22
12. Pneumonia crouposa	29	17	16	22	10	11	5	4	7	7	6	7	141
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill.	76	77	75	49	34	26	32	24	28	21	30	29	501
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	17	21	17	23	29	29	75	188	132	52	27	20	630
15. Alii morbi epidemici*)	19	31	32	18	11	8	16	10	11	13	6	12	187
16. Tuberculosis	71	76	91	72	85	82	72	39	52	66	58	61	825
17. Cancer	39	38	55	39	46	52	57	41	53	42	36	45	543
18. Syphilis	3	-	3	5	5	3	2	2	2	2	1	3	31
19. Alcoholismus	6	6	1	5	10	4	16	7	6	6	5	5	77
20. Alii morbi constitut.	11	14	12	19	13	13	13	3	6	15	11	5	135
21. Eclampsia	12	14	10	13	12	3	9	5	6	7	7	8	106
22. Apoplexia cerebri	13	17	25	18	13	12	17	11	16	19	15	14	190
23. Alii morbi cerebri & med. spinal.	26	15	23	25	21	15	27	23	22	18	19	20	254
24. Mb. cordis	35	45	46	37	35	31	36	23	28	46	34	33	429
25. Pleuritis	7	-	-	6	1	2	4	3	5	3	2	2	35
26. Alii morbi pectoris	19	30	29	21	14	13	8	6	10	7	18	11	186
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	8	9	3	5	7	7	3	6	9	5	4	11	77
28. Nephritis acuta & chron.	14	5	13	14	16	17	7	9	5	9	13	16	138
29. Alii morbi abdominis	21	19	23	33	26	30	17	25	41	32	31	30	328
30. Morbi externar. part.	6	8	15	4	9	4	-	10	7	8	7	8	86
31. Suicidium	5	5	16	17	14	17	17	8	13	10	15	10	147
32. Alii casus mortiferi	12	4	5	12	11	10	12	15	10	8	8	10	117
33. Vitia innata	26	24	16	27	28	26	25	23	22	18	19	32	286
34. Atrophia infantilis	13	9	17	9	6	17	17	25	22	14	16	13	178
35. Marasmus senilis	22	14	26	33	25	15	11	27	22	13	19	26	253
36. Causa mort. non indic.	37	31	34	43	38	27	25	21	25	18	23	28	350
Summa	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786

*) Herunder: Influenza 83, Meningitis cerebro-spinalis 12, Bronchitis acuta simplex 40.

Mortalitetstabel for 1901.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor ældre Voldlinie	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor ældre Voldlinie	Valby	Brøndshøj	Nyindlemmede Distrikter	Uden Bolig	Udenhyses	Rheden	
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.
8	21	-	3	9	3	44	3	3	3	5	5	16	35	-	1	1	-	-	-	2.
-	1	1	-	-	3	5	2	2	4	2	5	7	22	-	2	2	-	-	-	3.
-	-	-	1	1	1	3	1	4	-	3	2	5	15	1	2	3	-	-	-	4.
2	3	1	1	1	-	8	2	3	6	1	3	5	20	1	1	2	-	-	-	5.
1	5	-	-	9	9	24	3	28	12	18	26	27	114	1	2	3	-	-	-	6.
4	13	1	-	26	8	52	6	25	18	23	25	29	126	4	3	7	-	1	-	7.
1	1	-	2	2	2	8	1	-	1	2	-	7	11	-	-	-	-	1	-	8.
3	1	1	2	-	2	9	2	4	2	2	4	1	15	-	-	-	-	-	-	9.
-	-	-	2	4	1	7	3	-	2	2	3	4	14	-	-	-	-	-	-	10.
3	11	1	3	20	9	47	13	15	13	15	6	24	86	1	4	5	-	2	1	11.
7	31	1	9	35	36	119	23	36	58	79	58	100	354	15	7	22	1	5	-	12.
12	24	3	6	32	39	116	24	53	59	57	90	176	459	15	40	55	-	-	-	13.
10	21	-	5	10	5	51	21	13	23	14	17	42	130	-	3	3	-	3	-	14.
31	67	7	22	64	39	230	61	58	89	81	100	160	549	7	20	27	2	15	2	15.
18	38	14	19	44	29	162	58	43	48	53	58	60	320	2	11	13	-	48	-	16.
-	3	-	5	3	4	15	-	3	-	2	3	7	15	-	-	-	-	1	-	17.
2	8	1	1	11	7	30	5	3	4	9	4	14	39	1	2	3	3	1	1	18.
2	14	2	5	12	5	40	6	12	19	12	14	23	86	2	1	3	-	6	-	19.
5	5	1	1	5	5	22	9	3	15	12	10	23	72	5	6	11	-	1	-	20.
13	18	3	5	14	6	59	27	18	14	20	18	22	119	1	7	8	-	4	-	21.
5	18	1	6	12	15	57	18	18	16	62	26	39	179	6	6	12	-	5	1	22.
13	42	7	14	30	18	124	42	29	41	47	46	72	277	9	5	14	-	14	-	23.
-	5	1	1	1	-	8	5	4	1	6	3	5	24	-	-	-	-	3	-	24.
4	15	3	6	15	19	62	13	11	17	28	16	29	114	2	3	5	1	4	-	25.
6	9	2	3	4	3	27	10	4	7	7	9	10	47	1	-	1	-	2	-	26.
5	13	4	7	10	6	45	11	13	11	19	7	17	78	1	4	5	-	10	-	27.
17	28	7	7	17	12	88	25	24	27	30	36	53	195	12	9	21	-	24	-	28.
2	6	2	3	8	6	27	5	10	7	7	6	11	46	-	4	4	-	8	1	29.
11	14	3	3	17	12	60	17	5	9	16	15	14	76	4	4	8	-	1	2	30.
2	6	5	2	7	9	31	5	4	13	12	12	18	64	-	2	2	1	4	15	31.
8	9	-	31	16	18	82	15	25	22	33	33	46	174	10	17	27	-	3	-	32.
4	6	-	1	12	9	32	1	9	20	27	20	54	131	3	12	15	-	-	-	33.
10	28	3	10	15	20	86	34	16	20	36	19	31	156	4	5	9	-	2	-	34.
14	33	6	4	28	30	115	28	22	21	30	39	63	203	8	17	25	1	4	2	35.
223	517	81	190	494	390	1895	499	520	622	772	738	1214	4365	116	200	316	9	172	29	36.

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1901.

	Dødfødtte Morts-nés			Dødsfald — Décés							Af 1000 ere spoudants habitants	Taux corre-spondants sur 1000 habitants	Af 1000 ere spoudants habitants	Taux corre-spondants sur 1000 habitants	Legitimes	Ulegitimes	Total	Legitimes	Ulegitimes	Total	Legitimes	Ulegitimes	Total								
	Legitimes	Ulegitimes	Total	Dødsfald efter Alderen					Af 1000 Indb. døde Mortalité sur 1000 habitants	Total														Af ube-kendt Alder	Legitimes	Ulegitimes	Total	Legitimes	Ulegitimes	Total	
				0-1	1-5	5-15	15-65	65 og derover																							Af ube-kendt Alder
Hele København.	222	50	6786	17.8	2023	589	200	2470	1498	6	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
1. Gamle Bys ældre Del	6	2	223	16.0	48	12	8	80	75	-	16.0	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
2. Gamle Bys yngre Del	5	6	517	19.0	100	27	14	233	143	-	19.0	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
3. Gammelholm	-	0	81	11.3	6	3	1	40	31	-	11.3	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
4. St. Annæ Øster Kvarter	18	11	190	18.0	51	4	5	82	48	-	18.0	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
5. St. Annæ Vester Kvarter	8	4	494	16.9	123	44	11	225	91	-	16.9	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
6. Christianshavn	13	1	390	19.5	122	28	12	140	88	-	19.5	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.	50	24	1895	17.5	450	118	51	800	476	-	17.5	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
7. Voldkvarteret	18	2	499	11.2	77	20	15	217	169	1	11.2	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
8. Østerbro	26	1	520	13.9	159	72	15	161	113	-	13.9	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
9. Blegdamskvarteret	24	3	622	17.5	216	64	15	193	134	-	17.5	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
10. Nørrebro	28	3	772	23.3	222	74	28	216	232	-	23.3	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
11. Blaagaardskvarteret	24	3	738	19.7	274	81	21	238	124	-	19.7	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
12. Vesterbro	43	11	1214	18.4	402	129	37	403	180	3	18.4	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs.	163	23	4395	17.2	1410	440	131	1428	952	4	17.2	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
13. Valby	3	-	116	15.9	52	11	5	28	20	-	15.9	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
14. Brønshøj	6	3	200	19.4	104	12	9	51	24	-	19.4	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Nyindlemmede Bydele. Quartiers incorporés	9	3	316	17.6	156	23	14	79	44	-	17.6	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Uden Bolig	9	-	9	-	-	-	-	9	-	-	-	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Udenbyes	29	-	29	-	-	-	-	27	-	2	-	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							
Havn og Rhed	172	7	172	7	7	8	4	127	26	-	7	2939	8237	2683	5427	5493	10920	28.66	2939	8237	2683	5427	5493	10920							

Tab. 6. Oversigt over Befolknings-, Bøvelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Staden's hygiejniske Kvarterer i Aaret 1901.

København. Vilde de Copenhagene.	Befolkning. Population										1. Jan. 1902.		Af 1000 Individer døde i 1901		Areal i Tdr. Land
	Beregnet 1. Juli 1901	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare (**)					Behovses-tæthed: paa 100 □ Al. Etageareal boede	af epidemiske Sygdomme	af alle Døds-aarsager tilsammen					
			0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar								
Hele Byen. Total. Rind og Havn (da rade et le port) incl.	381000	1000	2.6	8.4	19.3	64.5	5.0	2.0	5.3	17.8 *	9921				
} Quartiers	Kvarter I. Gamle Bys ældre Del	13900	36	1.5	5.3	15.3	70.5	7.1	3.7	16.0	} 440				
	II. Gamle Bys yngre Del	27200	71	1.7	6.2	16.0	69.1	6.8	4.9	19.0					
	III. Gammelholm	7200	19	1.6	5.3	14.3	73.0	5.0	1.2	11.3					
	IV. St. Anne Øster	10500	28	1.5	4.6	13.2	74.7	5.3	3.2	18.0					
	V. St. Anne Vester	29200	77	2.4	7.9	18.6	65.7	5.2	5.1	16.9					
	VI. Christianshavn	20000	52	2.6	8.4	20.4	63.7	4.8	5.4	19.5					
Indenfor gamle Voldlinie. La ville	108000	283	2.0	6.7	17.0	68.2	5.8	4.6	17.5	1200					
} Quartiers	Kvarter VII. Voldkvarteret	44600	117	2.0	6.3	15.1	71.3	5.1	2.3	11.2	} 610				
	VIII. Østerbro	37500	98	3.1	10.0	21.5	61.4	3.8	5.0	13.9					
	IX. Blegdam	35300	93	3.2	10.3	20.9	61.4	4.0	5.7	17.5					
	X. Nørrebro	33200	87	3.4	11.4	24.5	53.6	6.9	6.7	23.3					
XI. Blagaard	37500	98	3.0	9.2	21.1	61.8	4.8	6.5	19.7	} 1930					
XII. Vesterbro	66100	173	3.1	10.3	21.9	60.8	3.7	6.7	18.4						
Udenfor gamle Voldlinie. Les faubourgs	254400	668	2.9	9.4	20.5	62.4	4.6	5.5	17.2	2940					
Kvarter XIII. Valby	7700	20	—	—	—	—	—	1.5	5.0	15.9	2093				
— XIV. Brønshøj	10300	27	—	—	—	—	—	1.9	6.3	19.4	3688				
Nyndlemmede Bydele	18000	47	—	—	—	—	—	1.7	5.7	17.6	—				

Kvarter I.: St. Peders, Bispegaardens, Universitetets og Synagogens Rode samt Primands Kvarter.
 Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusets, Kalvebodernes, Plejstredes, Hovedværgens, Trinitatis og Reformert Kirkes Rode samt Snaarens Kvarter.
 Kvarter III.: Gammelholms Rode (1 & 2).
 Kvarter IV.: Nyhavns, Marmorparkens, Amalienborgs og Frederiks Hospitals Rode.
 Kvarter V.: Gøttersgades, Trimmerlogens, Kongens Haves, Garnisons Hospitals og Nyboders Rode (1 & 2) samt Nyboder.
 Kvarter VI.: Frederiks Kirkes, Frelsens Kirkes, Amagerbro og Nyholms Rode.
 Kvarter VII.: Tyvols Rode, Reventlovs-gades, Vandværkets, Østfredsparkens, Pøhlingsens, Frederiksborgergades, Kommunehospitalets, Sølv-gades, Børnehospitalets, Classens og Kastellet's Roder.
 Kvarter VIII.: Østerbros (1 & 2), Kalkbrænderiets, Øresunds, St Jacobs og Strandvejen's Rode samt Frihavnskvarteret.
 Kvarter IX.: Ravnborgs, St. Hans og Blegdams Rode (1 & 2).
 Kvarter X.: Havremarkens, Lersøens og Fælled Rode.
 Kvarter XI.: Blagaards (1 & 2) og Kirkegaard's (1 & 2) Rode.
 Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværkens (1 & 2), Skydabarens, Istedgades, Sorte Hejs (1 & 2), Engshavevejs, Kaalundsgades, St. Matthæus, Vesterfælled og Kvaergorvejs Rode.
 Kvarter XIII.: Valby, Vigerslev, Kongens Engshave.
 Kvarter XIV.: Brønshøj, Bmdrup, Husum, Utterslev By og Mark, Vanløse.

*) I hele Byens Dødelighed ere indbefattede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitalerne — Y compris les personnes transportées des autres communes aux hôpitaux. — **) Talt (recensé) 1. Febr. 1895. —

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1902

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

1903

Den 1. Januar 1902 indlemmedes Sundby og Nathanael Sogne paa Amager i Hovedstaden. Folketallet i disse Sogne, der ved Tællingen 1901 udgjorde 22.359 er i hurtig Tilvækst og kan medio 1902 anslaaes til c. 24.300. — Den samlede Befolkning i Hovedstaden ansættes som Middelværdi for 1902 til 411.000, hvoraf 8.500 falde paa Valby, 11.200 paa Brønshøj.

Om Tilvæksten i Hovedstadens Befolkning i Aarene siden 1. Januar 1882 giver følgende Tabel Oplysning:

	For hele Femaarsperioden			For hver enkelt af Periodens Aar		
	Samlet Tilvækst	Samlet Antal Fødsler	Samlet Antal Dødsfald	Aarlig Tilvækst	Aarligt Fødsels-Overskud	Aarligt Indvand. Overskud
1882—1886	40000	51727	30917	8000	4162	3838
1887—1891	29000	52942	33957	5800	3797	2003
1892—1896	21000	50438	31627	4200	3762	438
1897—1901	23000	51543	31581	4600	3992	608
1882—1901	113000	206650	128112	5650	3927	1723

Oplysning om den kalkulerede Befolknings Fordeling paa de forskellige Bydele vil findes i Tab. 6.

Det i 1902 indlemmede Sundbydistrikt bestaar af en ældre, ret tæt og i høj Grad uregelmæssig sammenbygget Bydel med en ikke ubetydelig Tilblanding af forskellige, delvis anselige, industrielle Virksomheder, flankeret langs Hovedaaren, Amagerbrogade, af større Lejehuse af nyere Oprindelse, omgivet mod Syd og Vest af Villakvarterer og forskellige Grupper af moderne Arbejdervillaer. Mod Syd og Øst begrænses den bymæssig bebyggede Del af Sognene af aabne dyrkede Arealer, mod Vest af Fælledeerne med Artilleriets Skydebaner. — Bebyggelsen af den egentlige Bydel er delvis af ældre Dato, for største Delen i høj Grad uregelmæssig og i hygiejnisk Henseende lidet tilfredsstillende; Afløbstorholdene ere paa mange Steder i det ganske flade Terræn højst uheldige, adskillige industrielle Virksomheder volde ret væsentlige Ulemper af forskellig Art. — Mangfoldige Forhold i denne yngste Del af

Hovedstaden ville lægge stærkt Beslag paa Sundhedsvæsenets Opmærksomhed og det vil sikkert baade medtage Tid og kræve betydelige Ofre fra Kommunens Side at tilvejebringe nogenlunde hovedstadsmæssige Forhold og navnlig at opnaa en tilfredsstillende Ordning af de vanskelige Afløbsforhold.

Med Indlemmelsen af disse Sogne, der udgøre et Areal af 2538 Tdr. Land, afsluttedes den anselige Territorialudvidelse af Hovedstaden, der omtaltes i forrige Aarsberetning, og som har bragt Byens Areal op fra 4250 Tdr. Land (hvoraf 1200 Tdr. Land indenfor den gamle Voldlinie) til 12569 Tdr. Land, hvoraf 8319 Tdr. Land falde paa de nyindlemmede Distrikter mod Nordvest, Vest og Syd.

Sundhedstilstanden har i 1902 været usædvanlig god. Naar undtages en opblussende Mæslingeepidemi hen mod Aarets Slutning, har ingen epidemisk Sygdom gjort sig gældende med nævneværdig Styrke; den sædvanlige Eftersommereksplosion af Kolerinen, udeblev, antagelig som en Følge af det meget kolde Vejr i August og September, ganske, og Influenzaen med dens forskellige Følgesygdomme, der ellers plejer at paatrykke Aarets første Maaneder sit Stempel, anmeldtes i 1902 med et mindre Antal Tilfælde end i noget Aar, siden den i 1889 holdt sit Indtog, 1898 undtagen.

Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt, er Sygelighedskvotienten for de epidemiske Sygdomme lavere, end den har været i noget af de nærmest forudliggende 25 Aar:

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100

Af den følgende Tabel ses det, at det særlig er Tallene for Aarets tre første Maaneder samt for August og September, som, naar Hensyn tages til Befolkningens Tilvækst, ere betydelig lavere end Gennemsnittet for en længere Aarrække.

Gennemsnitlig anmeldtes pr. Dag i hver af Aarets Maaneder:

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Dec.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902	161	156	130	154	140	119	99	89	118	139	160	183

Den følgende Tabel giver Oplysning om de epidemiske Sygdomstilfælde og tilhørende Dødsfalds forholdsvise Fordeling paa de forskellige Bydele.

Paa hvert 1000 Indbyggere faldt:

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1—23)			Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15)			Døde af alle Dødsårsager tilsammen		
	1900	1901	1902	1900	1901	1902	1900	1901	1902
I. Gamle Bys ældre Del	89	111	96	3.5	3.7	2.6	16.4	16.0	14.0
II. Gamle Bys yngre Del	87	105	82	4.0	4.9	3.3	18.9	19.0	16.4
III. Gammelholm	85	97	93	3.3	1.2	2.3	12.5	11.3	11.4
IV. St. Annæ Øster Kvarter	95	101	107	3.5	3.2	2.3	18.7	18.0	16.1
V. St. Annæ Vestre Kvarter	97	120	110	4.5	5.1	3.4	18.6	16.0	16.7
VI. Kristianshavn	118	130	100	5.3	5.4	4.1	18.4	19.5	16.1
Den tidligere Bys indre Del	96	114	98	4.2	4.6	3.2	17.9	17.5	15.8
VII. Voldkvarteret	89	107	92	2.7	2.3	1.6	12.3	11.2	10.5
VIII. Østerbro	99	142	108	3.1	5.0	2.9	11.9	13.9	10.5
IX. Blegdamskvarteret	88	111	93	4.1	5.7	3.8	15.6	17.5	13.9
X. Nørrebro	70	84	64	4.9	6.7	4.6	22.3	23.3	20.5
XI. Blaagaardskvarteret	80	106	77	5.2	6.5	4.0	19.4	19.7	15.7
XII. Vesterbro	92	120	96	5.9	6.7	3.9	17.7	18.4	13.4
Den tidligere Bys ydre Del	87	112	90	4.5	5.5	3.4	16.5	17.2	13.8
XIII. Valby	—	122	79	—	5.0	2.7	—	15.1	12.2
XIV. Brønshøj	—	99	59	—	6.3	4.0	—	19.4	14.7
XV. Sundbyerne	—	—	107	—	—	3.5	—	—	14.0
Nyindlemmede Bydele	—	109	89	—	5.7	3.5	—	17.6	13.8
Hele Byen	91	113	92	4.5	5.3	3.5	17.5 (17.0)	17.8 (17.4)	15.0 (14.5)

I denne Sammenstilling er Influenzatilfældene, for hvilke Bopæl kun delvis opgives, ikke medregnede. Som tidligere varierer det indbyrdes Forhold mellem Sygdomstilfældenes og Dødsfaldenes Antal ret betydeligt; ligesom i 1901 udviser saaledes Nørrebro's ydre Del det forholdsvis største Antal Dødsfald af epidemiske Sygdomme paa det forholdsvis mindste Antal Anmeldelser.

Ialt døde i 1902 6155 Personer, hvad der giver den ukendt lave Dødeligheds-kvotient af 14.98 p. M. eller naar 216 i Byen døde men andensteds hjemmehørende Personer fradrages 5939 Døde 0: 14.45 p. M.

Ved Dødsfaldenes Fordeling paa Aarets Maaneder markeres tydeligt saavel en relativ ringe Dødelighed i Aarets første Maaneder som navnlig den stærke Formindskelse af Sommerens Dødelighed, der væsentligst er en Følge af Kolerinens ringe Udbredelse.

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvb.	Dcbr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900.....	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269
1901.....	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786
1902.....	540	481	564	588	621	543	463	394	404	464	477	616	6155

I Overensstemmelse hermed viser ogsaa nedenstaaende Oversigt, at den spæde Barnealders Kontingent til den samlede Dødelighed er ikke saa lidt mindre end gennemsnitligt.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1889—98 gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100
1899.....	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100
1900.....	25.7	6.8	3.9	37.9	25.7	100
1901.....	29.8	8.7	2.9	36.4	22.2	100
1902.....	26.9	7.7	2.9	37.6	24.9	100

I Tab. 5 gives en samlet Oversigt over de af Byens Læger i Aaret 1902 anmeldte Sygdomstilfælde, deres Fordeling paa Maaneder og Aldersklasser, for de epidemiske Sygdommes Vedkommende (Influenza undtagen) tillige Oplysning om Fordelingen paa Byens hygiejniske Kvarterer, om hvis Beliggenhed og Udstrækning Oplysning findes paa det Tabellerne ledsagende Oversigtskort, samt i Noter under Tab. 6.

Tab. 1—4 indeholder Oplysning om de i Aarets Løb indtrufne Dødsfalds Fordeling paa Dødsårsager, Aldersklasser, Aarstider, Bydele m. m. — Tab. 6 viser de enkelte Kvarterers Dødelighed i Forhold til Folkemængden, desuden Befolkningens Fordeling paa Aldersklasser beregnet efter Folketællingen den 1ste Februar 1901, samt Oplysning om Kvarterernes Beboelsestæthed, om Bydelenes Areal m. m.

Med Hensyn til de enkelte epidemiske Sygdommes Optraeden suppleres de i Tabellerne givne Fakta med de følgende Oplysninger.

Af **Kopper** (*Variola*) **Kolera** (*Cholera asiat.*) og **Plettyfus** (*Typhus exanth.*) anmeldtes der ikke i Aarets Løb noget Tilfælde.

Af **Blodgang** (*Dysenteria*) forekom i September Maaned et dødeligt forløbende Tilfælde, en Sømand, der fra et forbipasserende Skib indlagdes paa Øresundshospitalet.

Medens **den tyfoide Feber** (*Febr. typhoid.*) i 1901 havde en betydelig større Udbredelse end i det nærmest forudgaaende Femaar, sank Anmeldelsernes Antal i 1902 stærkt, og i den sidste Fjerdedel af forrige Aarhundrede er det kun Aarene 1896 og særlig 1897, der kunne opvise endnu lavere Tyfoidfebertal. — Ialt anmeldtes i 1902 243 Tilfælde deraf 85 i første, 28 i andet, 92 i tredje og 38 i fjerde Kvartal med henholdsvis 8, 4, 2 og 3 Dødsfald. Ogsaa Sygdommens Letalitet viste sig i 1902 betydelig lavere end sædvanligt i de senere Aar; man maa tilbage til 1894 for at finde en lige saa lav Dødelighedsprocent.

	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
Ann. Tilf. af tyf. Fbr. i ‰ af Befolkningen	0.8	0.8	1.1	1.9	0.7	0.6	0.8	1.2	1.0	1.6	0.6
Døde af tyf. Fbr. i ‰ af anmeldte	8.4	9.8	6.1	9.0	10.0	11.1	11.9	11.0	11.7	13.0	7.0

Til yderligere Sammenligning med Sygdommens Optræden i den nærmest forudgaaende Aarrække tjener følgende Sammenstilling:

	Anmeldte pr. 10.000 Indbyggere	Døde pr. 100 anmeldte	Døde pr. 100.000 Indbyggere
1882—1886	19.0	8.5	16.1
1887—1891	16.3	7.4	11.4
1892—1896	10.5	8.7	9.0
1897—1901	10.3	11.9	12.5
1902	5.9	7.0	4.1

Beregnet i Forhold til Folkemængden har Tyfusdødeligheden i 1902 været lavere end i noget tidligere Aar. — I Aldersklasserne under 15 Aar døde 4 af 71 anmeldte eller ca. 5,6 ‰, i Aldersklasserne over 15 Aar 13 af 172 anmeldte, ca. 7,6 ‰.

De i 1902 anmeldte Tilfælde vare, som det fremgaar af vedføjede Kort, spredte over hele Byen, dog med stærkt udtalt Overvægt i „den gamle Bys ældre og yngre Del“ og indenfor disse Kvarterer, særlig i de samme Bydele, i hvilke Sygdommen ogsaa i de nærmest foregaaende Aar havde faaet Fodfæste. Afset fra en Opblussen af Sygdommen i Begyndelsen af Efteraaret viste der sig iøvrigt ingen Tendens til Ophobning af Tilfældene med Hensyn til Tid eller Sted; i den mellem Møntergade og Landemærket liggende Del af Pilestræde (gl. Springgade) forefaldt i Løbet af Aaret 1902 ialt 10 Tilfælde, deraf 1 Tilfælde i Brænderigaarden No. 63.

Paa hver 100000 Indbyggere forefaldt aarligt i de forskellige Bydele følgende Antal Tilfælde af Tyfoidefeber.

	Gl. Bys ældre Del	Gl. Bys yngre Del	Gammelholm	St. Anne Øster Kv.	St. Anne Vester Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdamskvarteret	Nørrebro	Blaagaardskvarteret	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundbyer	Nyindlemmede Bydele	Hele Byen
1891—1900	73	120	121	117	102	116	108	74	125	68	85	75	91	85	—	—	—	—	96
1901	552	434	55	124	147	115	258	94	104	104	148	120	121	115	78	49	—	61	156
1902	147	153	57	124	69	104	111	42	34	28	35	21	47	36	106	45	53	61	59

Af de i Aarets Løb anmeldte 243 Tyfoidefbertilfælde behandlede 188 eller omtrent 77 pCt. paa Hospital.

Om Tyfusdiagnosestationens Virksomhed i 1902 er der afgivet følgende Beretning:

I Aarets Løb indsendtes til Undersøgelse paa Sundhedskommissionens Tyfusdiagnosestation 250 Blodprøver, tagne fra 228 Personer, idet 22 Prøver indsendtes fra samme Syge, efter at den første Undersøgelse havde givet enten negativt Resultat eller kun positivt Resultat i mindre Fortynding end 1:50.

Gennem Oplysninger fra de indsendende Læger samt fra Hospitalerne har Diagnosestationen holdt sig underrettet om det videre Forløb af de paagældende Sygdomstilfælde, kun for 2 af Patienternes Vedkommende kunde Diagnosen ikke med Sikkerhed fastsættes.

Om Udfaldet af Proverne giver følgende skematiske Beretning Oplysning:

	Antal Prover	Tyfoidebertilfælde					Ikke Tyfoide- feber	uoplyst
		positiv Reaktion			negativ Reaktion	Ialt		
		1:50	1:25	1:10				
Januar	23	6	2	1	-	9	14	-
Februar	32	9	2	1	4	16	15	1
Marts	17	3	-	1	1	5	12	-
April	7	-	-	-	-	-	7	-
Maj	17	2	-	-	1	3	13	1
Juni	17	2	-	-	2	4	13	-
Juli	18	2	-	-	2	4	14	-
August	20	5	-	4	-	9	11	-
September	34	10	6	2	1	19	15	-
Oktober	36	5	1	3	2	11	25	-
November	17	2	-	-	-	2	15	-
December	12	2	-	-	-	2	10	-
Ialt...	250	48 57.14 %	11 13.10 %	12 14.28 %	13 15.48 %	84 100 %	164	2

I 43 af de undersøgte 84 Tilfælde af Fb. typhoidea o: i 51.2 % fandtes ved første Undersøgelse positiv Reaktion 1:50.

For de 164 Syges Vedkommende, som viste sig ikke at lide af typhoid Feber, gav Reaktionen:

- i 140 Tilfælde negativt Resultat,
- i 24 — positivt Resultat, heraf
 - i 17 Tilfælde positivt Resultat 1:10,
 - i 6 — positivt Resultat 1:25 samt
 - i 1 — svag positiv Reaktion 1:50.

Den sidstnævnte Syge døde paa Kommunehospitalets 2. Afdeling og Sektionen viste, foruden ringe Svulst af Folliklerne i Tyndtarmens nederste Afsnit, Miltsvulst, samt en Absces i Leveren og Lidelse af Galdevejene. Efter dette Fund er Tilstedeværelsen af en Fb. typhoidea ikke sandsynlig, om den end ikke med Sikkerhed kan udelukkes.

Af Erfaringen fra dette Tilfælde fremgaar, at man for at kunne stole paa den positive Reaktion 1:50, som bevisende for Tilstedeværelsen af en Fb. typhoidea — en Antagelse, mod hvilken der har hævet sig Stemmer i Literaturen — ikke bør nøjes med en svag Reaktion men maa forlange den udtalt og utvivlsom.

I saa Tilfælde findes næsten alle Baciller forenede i Foci, og kun enkelte Individer ses at bevæge sig frit mellem de af de agglutinerede Baciller dannede Øer.

Af **epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse** (*Meningitis cerebro-spinalis epidemica*) forefaldt i 1902 ialt 20 Tilfælde, af hvilke 10 med dødeligt Udfald.

Mening. cerebr. spin. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44
Deraf døde:	80	24	9	0	10	34	25	22
	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte Tilfælde:	12	16	36	34	161	61	26	19
Deraf døde:	4	9	19	13	83	28	10	12

10 af de anmeldte Tilfælde faldt paa Garnisonen (deraf 6 fra Sølvgades Kaserne, 1 fra Livgardens Kaserne, 1 fra Baadsmadsstrædes Kaserne, 1 fra Strandgadens Kaserne og 1 fra Lejren paa Amager); af disse 10 Tilfælde forløb de 7 dødeligt; de øvrige Tilfælde forefaldt spredt i Byen uden paaviseligt indbyrdes Sammenhæng.

Halvdelen af de anmeldte Tilfælde, 10, indtraf i Maj Maaned deraf 8 af Militæretatens 10 Tilfælde.

Tilfældenes og Dødsfaldenes Fordeling paa Køn og Alder fremgaar af følgende Oversigt:

	0-1 Aar		1-5 Aar		5-15 Aar		15-25 Aar		25-65 Aar		over 65 Aar		Ialt	Begge Køn	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			
Meningitistilfælde	0	1	0	1	2	3	11	1	1	0	0	0	14	6	20
Meningitisdødsfald	0	0	0	1	2	0	6	0	1	0	0	0	9	1	10

Som sædvanlig faldt det overvejende Antal af de anmeldte Tilfælde (14 af 20) saavel som af Dødsfaldene (9 af 10) paa Mandkønnet.

For det sidstforløbne Femaar, 1898—1902, fordele Meningitisdødsfaldene i København sig som følger:

	0-1 Aar		1-5 Aar		5-15 Aar		15-25 Aar		25-65 Aar		over 65 Aar		Ialt	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		
Meningitisdødsfald	7	4	13	16	25	19	27	7	18	4	1	2	91	52
Begge Køn	11		29		44		34		22		3		143	

Af samtlige 20 Tilfælde behandlede 13 paa Hospital (deraf 10 paa Garnisons-sygehuset) 7 i Hjemmet.

Af **ondartet Halsssyge** (*Diphtheria faucium*) anmeldtes i 1902 937 Tilfælde med 41 Dødsfald svarende til en Sygelighedskvotient af 2.28 p. M. med en Dødelighedsprocent af 4.4. Anmeldelsernes Antal er altsaa fremdeles i jevn Nedgang, medens derimod Letaliteten stiller sig noget mindre gunstigt end i 1901. — Paa Aarets fire Kvartaler ere Sygemeldingerne fordelte med henholdsvis 318, 218, 163 og 238 og Dødsfaldene med henholdsvis 13, 11, 6 og 11.

Af **Strubehoste** (*Croup, Laryngitis diphtherit.*) anmeldtes ialt 183 Tilfælde med 17 Dødsfald, altsaa et noget større Antal anmeldte end i 1901, 0.45 p. M. mod 0.36, men med den forholdsvis lave Dødelighed af 9.3 pCt. (mod 15.1 i 1901).

Anmeldte ‰ af Befolkningen	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892
Difteri.....	2.20	2.07	2.78	5.36	7.53	9.11	10.46	13.01	11.47	10.13
Croup.....	0.50	0.54	0.71	0.99	0.84	0.70	0.82	1.06	1.35	1.08
	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
Difteri.....	8.88	9.44	5.10	4.46	4.26	3.81	5.78	3.95	2.96	2.28
Croup.....	0.70	0.65	0.58	0.37	0.44	0.53	0.71	0.44	0.36	0.45

Døde % af Anmeldte	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892
Difteri.....	8.3	8.1	12.6	10.5	12.2	9.0	10.2	9.8	9.0	8.0
Croup	42.7	40.1	31.0	43.4	34.9	43.9	23.0	29.8	39.9	43.8
	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
Difteri.....	8.0	7.2	4.7	3.5	4.1	4.9	4.6	4.0	2.7	4.4
Croup	43.5	44.7	16.9	20.2	16.4	11.4	14.3	12.6	15.1	9.3

Samles Sygetallene, for Difteri og Croup under et, i femaarige Perioder og beregnes ogsaa Dødeligheden af disse Sygdomme i Forhold til Befolkningen, faas følgende Gennemsnitstal:

	Anmeldte Tilfælde af Difteri og Croup		Døde af Difteri og Croup	
	ialt	for hver 10000 Indb.	ialt	for hver 10000 Indb.
1882—1886	5011	36	762	5.6
1887—1891	17428	113	2120	13.7
1892—1896	13643	83	1251	7.7
1897—1901	8270	46	430	2.4
1902	1120	27	58	1.4

Difteri og Croup optraadte i 1902 over hele Byen men som sædvanlig med ulige større Hyppighed i de ydre børnerige Kvarterer paa Øster-, Nørre- og Vesterbro.

Af Difteritilfældene faldt 271 med 1 Dødsfald paa den voksne Alder, 666 med 40 Dødsfald paa Aldersklasserne under 15 Aar, af Crouptilfældene faldt kun 1 paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Til Oplysning om Difteri- og Crouptilfældenes Fordeling paa Aldersklasser tjener følgende Opgørelse for de sidste 23 Aar:

Antal Døde af Difteri og Croup	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	Over 20 Aar	Ialt
1880-89 gennemsnitl. aarlig.....	18	36	37	32	26	49	8	2	6	214
1890-99 gennemsnitl. aarlig.....	18	48	45	38	31	55	11	4	7	257
1900.....	9	14	9	4	9	22	7	1	2	77
1901.....	5	11	14	5	5	9	0	0	1	51
1902.....	15	7	10	8	6	10	1	1	0	58

Omtrent 69 pCt. af alle Difteritilfælde og 87 pCt. af alle Crouptilfælde behandlede paa Sygehus.

Paa Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgte i 1902, 1550 fra Byens Læger modtagne Kulturer (+ 24 Kulturer fra Patienter, der vare udskevne fra Hospitalet), af hvilke 351 (+ 11) viste sig at indeholde Difteribaciller, medens 1199 (+ 13) gav negativt Resultat.

Skarlagensfeberen (*Scarlatina*) holdt sig omtrent paa samme Standpunkt som i 1901 med jævn Udbredelse Aaret igennem og nogenlunde jævn Fordeling paa hele Byen. Ialt anmeldtes 1107 Tilfælde, o: 2.8 p. M. af Befolkningen, med 13 Dødsfald, o: 1.1 pCt. af de angrebne. — Omtrent 64 pCt. af de angrebne behandlede paa Sygehus.

Paa Aarets 4 Kvartaler fordele Tilfældene sig med henholdsvis 269, 196, 252 og 390 Tilfælde, (henholdsvis 2, 3, 3 og 5 Dødsfald).

Skarlagensfeber	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn. . . .	2.56	9.92	16.38	5.49	4.55	4.16	5.89	10.95	6.53	3.27	2.69
Døde pCt. af anm. . . .	2.8	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5	2.4	2.4	1.1

(Angaaende Skarlagensfeberens epidemiske Optræden i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede henvises til Beretningen for 1897 og 1898).

Mæslinger (Morbilli) optraadte i Begyndelsen af 1902 ligesom i Slutningen af 1901 med ringe Udbredelse; hen mod Aarets Midte voksede Anmeldelsernes Antal, men først i Aarets sidste Kvartal fik Sygdommen en ret betydelig epidemisk Udbredelse, der fortsattes ind i den første Del af det følgende Aar.

Aar	Indb.	Anmeldte		Døde		Aar	Indb.	Anmeldte		Døde	
		ialt	p. M. af Befolk.	ialt	pCt. af Syge			ialt	p. M. af Befolk.	ialt	pCt. af Syge
1859	153000	1600	10.5	22	1.4	1881	250000	682	2.7	6	0.9
1860	155000	4370	28.2	120	2.7	1882	255000	7667	30.1	270	3.5
1861	157000	958	6.1	35	3.7	1883	263000	81	0.3	2	2.5
1862	160000	3049	19.1	88	2.9	1884	274000	6627	24.2	302	4.6
1863	164000	1849	11.3	63	3.4	1885	284000	1938	6.8	111	5.7
1864	167000	3460	20.7	147	4.2	1886	289000	91	0.3	4	4.4
1865	170000	340	2.0	14	4.1	1887	295000	11798	39.8	593	5.0
1866	173000	3105	17.9	43	1.4	1888	303000	828	2.7	36	4.3
1867	176000	1227	7.0	15	1.2	1889	308000	159	0.5	10	6.3
1868	179000	1883	10.5	51	2.7	1890	314000	6129	19.5	209	3.4
1869	182000	2900	16.0	38	1.3	1891	319000	1767	5.5	50	2.8
1870	185000	131	0.7	6	4.6	1892	323000	4723	14.6	180	3.8
1871	192000	53	0.3	1	1.9	1893	327000	1274	3.9	13	1.0
1872	195000	2992	15.3	41	1.4	1894	331000	5182	15.7	145	2.8
1873	199000	5317	26.7	229	4.3	1895	335000	2273	6.8	51	2.2
1874	205000	175	0.7	3	1.8	1896	340000	5450	16.0	72	1.3
1875	212000	5098	24.0	255	5.0	1897	345000	1980	5.8	45	2.3
1876	216000	59	0.3	1	1.8	1898	349000	1684	4.8	32	1.9
1877	222000	157	0.7	2	1.3	1899	354000	3512	9.9	96	2.7
1878	226000	83	0.4	-	-	1900	358000	1109	3.1	21	1.9
1879	232000	10483	45.2	293	2.8	1901	381000	6194	16.3	114	2.3
1880	240000	850	3.5	47	5.5	1902	411000	3428	8.3	88	2.6

Medens Mæslingerne i en Aarrække optraadte i hurtigt opblussende og meget udbredte Epidemier, under hvilke indtil over 45 p. M. af Befolkningen angrebes, men til Gengæld med næsten ganske frie Intervaller af et eller et Par Aars Varighed, have Forholdene, som det fremgaar af ovenstaaende Oversigt, i de senere Aar for saa vidt forandret sig, som Epidemierne nu ikke have haft en saa eksplosiv Karakter som tidligere, medens samtidigt Remissionerne i Sygdommens Optræden ere blevne mere udviskede; det højeste Sygetal efter 1890 falder paa 1901 med 16.26 p. M. angrebne.

I 1902 anmeldtes ialt 3428 Mæslingetilfælde, o: 8.34 p. M. med 88 Dødsfald o: 2.6 pCt. af de anmeldte. Tilfældene, der optraadte spredt over hele Byen, falde paa Aarets fire Kvartaler i et Antal af henholdsvis 153 og 551, 559 og 2165 med henholdsvis 4, 17, 17 og 50 Dødsfald.

Kun mellem 6 og 7 pCt. af de angrebne behandlede paa Hospital.

Kighoste (*Tussis convulsiva*) optraadte i 1902 med 1607 Tilfælde, o: 3.93 p. M. af Befolkningen, med 125 Dødsfald o: 7.8 pCt. af de anmeldte Syge.

Kighoste	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
Anmeldte Tilfælde i p. M. af Befolkn.	7.07	5.87	1.87	9.74	3.04	1.37	9.31	3.16	1.20	6.50	3.93
Døde pCt. af anm. . .	6.4	7.2	4.8	7.0	7.9	9.1	6.8	8.6	10.7	7.5	7.8

39 Tilfælde af Kighoste uden noget Dødsfald faldt paa Aldersklasserne over 15 Aar. Af Dødsfaldene faldt 82 paa 290 anmeldte, o: ca. 28 pCt. af de anmeldte, paa Aldersklassen 0—1 Aar. Henved 7 pCt. af Kighostetilfældene behandlede paa Hospitalet.

La Grippe (*Influenza*) optraadte med en lidet fremtrædende Vinterepidemi, der kulminerede i Januar med 445 anmeldte Tilfælde; hen mod Aarets Slutning tiltog Anmeldelsernes Antal atter noget, naaede i December op til 378. — Siden Influenzaen i December 1889 holdt sit Indtog i Hovedstaden har kun Aaret 1898 frembudt et mindre Antal Anmeldelser end 1902.

Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum
1889	12050	39.0	Decbr.	12050	
1890	5357	17.0	Januar	3273	
1891	25746	80.7	Decbr.	15405	
1892	7111	23.9	Januar	4362	
1893	11725	36.2	Decbr.	6297	
1894	8848	27.0	Januar	5020	
1895	13563	40.4	Marts	9413	
			1896	3436	10.1
			1897	6745	19.6
			1898	1178	3.4
			1899	9276	26.2
			1900	10724	29.9
			1901	7486	19.6
			1902	3049	7.4

Med Hensyn til de anmeldte Sygdomstilfældes Fordeling paa Aldersklasser og de forskellige Aldersklassers Dødelighedsforhold frembød Influenzaen i 1902, som det fremgaar af nedenstaaende tabellariske Oversigt ikke Forhold, der i nogen væsentlig Henseende afveg fra de foregaaende Aars Forhold.

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde	1889—1898	119	801	1476	2829	3925	154	327	9633
	1899	60	517	1164	2935	4070	171	350	9276
	1900	82	656	1069	3234	4919	238	523	10724
	1901	45	343	744	2542	3381	148	283	7486
	1902	15	179	323	1029	1304	78	121	3049
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1898	10	6	1	17	21	25	45	125
	1899	7	2	2	14	19	20	44	108
	1900	10	2	1	16	22	35	67	153
	1901	5	2	0	10	16	17	33	83
	1902	2	2	1	7	4	11	17	44
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1898	8.0	0.7	0.1	0.6	0.5	16.0	13.9	1.3
	1899	11.7	0.4	0.2	0.5	0.5	11.7	12.5	1.2
	1900	12.2	0.3	0.1	0.5	0.4	15.1	12.8	1.4
	1901	11.1	0.3	0.0	0.4	0.5	11.5	11.7	1.1
	1902	13.2	1.1	0.3	0.7	0.3	14.1	14.0	1.4

Kolerine og akut Tarmkatar (*Cholerine et Catarrhus intestinalis acutus*) opføres i 1902 med et saavel absolut som relativt mindre Antal Anmeldelser end i noget tidligere Aar. Antagelig som en Følge af den usædvanlig lave Sommertemperatur udeblev den sædvanlige Sommerekspllosion saa at sige ganske. — Anmeldelserne omfatte i Aarets Løb 4573 Tilfælde, o: 11.13 p. M. af Befolkningen med 278 Dødsfald, o: 6.1 pCt. af de anmeldte, fordelt paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 910, 1067, 1508 og 1088 Tilfælde og henholdsvis 54, 76, 83 og 65 Dødsfald.

Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum		
1880	9399	39.16 September	2423	1892	8706	26.95 August	1976
1881	6383	25.53 Juni	701	1893	10747	32.87 August	3201
1882	9332	36.60 August	2177	1894	6000	18.13 August	1103
1883	7116	27.06 Juli	1306	1895	6985	20.85 September	1102
1884	10038	36.64 August	2090	1896	6929	20.38 August	1422
1885	6035	21.25 August	1010	1897	6884	19.95 September	1085
1886	10422	36.06 September	2756	1898	5108	14.64 September	925
1887	7108	24.09 August	1070	1899	8796	24.85 August	3260
1888	7529	24.85 September	1551	1900	6532	18.24 August	1210
1889	10927	35.48 Juni	2666	1901	7558	19.84 August	2430
1890	7640	24.33 August	1145	1902	4573	11.13 September	531
1891	7260	22.76 September	1155				

Det højeste maanedlige Antal anmeldte falder paa September med 531 og derefter Juli med 528 Tilfælde.

Til Sammenligning mellem Kolerinens Optræden i 1902 og i tidligere Aar tjener følgende Oversigt:

Aarlig anmeldte Kolerinetilfælde	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1881—1890	388	345	401	448	532	804	1231	1381	1243	626	465	387	8252
1891—1900	333	302	308	363	433	687	861	1639	1129	581	430	330	7396
1901	285	210	215	253	389	373	774	2430	1185	759	390	295	7558
1902	360	293	257	301	310	456	528	449	531	417	390	281	4573

Til den gennemsnitlige Morbiditet og Letalitet beregnet efter de forudgaaende 21 Aars Gennemsnit vilde der med den nuværende Befolkning have svaret et Antal Kolerinetilfælde af noget over 10,000 (10,394) med over 600 Dødsfald (624) eller over 300 Dødsfald flere end der virkelig er indtruffet i 1902.

	Anmeldte Kolerinetilfælde	pr. 1000 Indbyggere	Døde af Kolerine	pr. 10,000 Indbyggere
1882—1886	42.943	31.5	2332	17.1
1887—1891	40.464	26.3	2350	15.3
1892—1896	39.367	23.8	2254	13.6
1897—1901	34.878	19.5	2559	14.3
1902	4573	11.1	278	6.8

Som det fremgaaer af den efterfølgende Tabel er det som sædvanlig omtrent $\frac{1}{4}$ af alle Kolerinetilfælde men over 90 pCt. af samtlige Kolerinedødsfald, der falde paa den spæde Barnealder under 1 Aar og den ovenfor berørte betydelige Besparselse af Liv i 1902 er derfor saagodt som udelukkende kommet denne Aldersklasse til gode.

Cholerae & Catarrhus intestinalis acutus.

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	382	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6984	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6929	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6886	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8
1900	6532	18.8	404	6.2	1585	24.2	372	25.5	92.1
1901	7558	19.8	630	8.3	2203	29.1	579	26.3	91.9
1902	4573	11.1	278	6.1	1132	24.8	255	22.5	91.7

Af **Barselseber** (*Febris puerperalis*) anmeldtes i 1902 ialt 65 Tilfælde med 15 Dødsfald.

	Gennemsnits-Indbyggerantal	Gennemsnit Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilfælde		Barselseberdødsfald		
			gennemsnitl. aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	gennemsnitl. aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde	for hver 100,000 Indb. c.
1861—1870	168250	5609	200	3.6	86	43.0	51
1871—1880	213900	7419	119	1.6	43	36.1	20
1881—1890	283610	10366	150	1.5	36	24.0	13
1891—1900	338250	10146	105	1.0	20	19.0	6
1901	381000	10920	61	0.6	20	38.8	5
1902	411000	12041	65	0.5	15	23.1	4

Saa vel i Forhold til Indbyggerantallet som i Forhold til Fødslernes Antal er Barselseberdødeligheden, som det ses, reduceret i en meget betydelig Grad.

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til de vedføjede tabelariske Oversigter, særlig Tab. 5 og Tab. 1.

Af **veneriske Sygdomme** (*Gonorrhoea*, *Ulcus venereum*, *Syphilis*) anmeldtes ialt 7657 Tilfælde (mod henholdsvis 6648, 7100, 6791, 7023 og 8305 Tilfælde i Aarene 1897—1901), deraf *Gonorrhoea* 5216 (mod henholdsvis 4426, 4644, 4431, 4632 og 5238 i Aarene 1897—1901), *Ulcus venereum* 568 Tilfælde (mod henholdsvis 762, 768, 667, 592 og 896 Tilfælde i Aarene 1897—1901), *Syphilis e. c. imp.* 1743 (mod henholdsvis 1364, 1532, 1502, 1592 og 1986 Tilfælde i Aarene 1897—1901), *Syphilis insons* 42 Tilfælde (mod henholdsvis 35, 79, 85, 88 og 72 Tilfælde i Aarene 1897—1901), *Syphilis*

congenita 88 Tilfælde (mod henholdsvis 61, 77, 106, 119 og 113 Tilfælde i Aarene 1897—1901). Det samlede Antal Syphilitilfælde i 1902 udgør altsaa 1873 (mod henholdsvis 1460, 1688, 1693, 1799 og 2171 i Aarene 1897—1901). — Af Gonorrhé behandles 1719 Tilfælde paa Sygehus, hvoraf 237 Tilfælde paa Garnisonssygehuset, af Ulcus venereum 183, hvoraf 46 paa Garnisonssygehuset, af Syphilis 781, hvoraf 56 paa Garnisonssygehuset. — Med Hensyn til de Mangler, hvoraf Opgørelsen af de veneriske Sygdomme i København som en Følge af Sygelisternes nuværende Affattelse lider, henvises til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1896.

Af **Fnat** (Scabies) anmeldtes i 1902 ialt 779 Tilfælde.

Af **Drankergalskab** (Delirium tremens) anmeldtes 653 Tilfælde, af hvilke 423 behandlede paa Hospital (deraf ingen paa Garnisonshospitalet). Alkoholisme opføres i 53 Tilfælde som direkte Dødsarsag (nemlig 32 Tilfælde af kronisk Alkoholisme, 13 Tilfælde af Drankergalskab og 8 Tilfælde af akut, dødelig forløbende Alkoholintoksikation, Mors in ebrietate).

I Tuberkulosedødeligheden viser 1902 den samme forholdsvis hurtige Nedgang som tidligere Aar.

Af **Lungetuberkulose** (*Tuberculosis pulmonum*) døde i 1902 ialt 489 Personer svarende til 1.19 p. M. af Befolkningen, 7.94 pCt. af samtlige døde.

	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde		i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1875—1879	3.14	12.92
1840—1844	3.44	13.00	1880—1884	2.89	12.40
1845—1849	3.37	12.08	1885—1889	2.51	11.28
1850—1854	3.04	11.83	1890—1894	2.05	9.90
1855—1859	2.96	11.33	1895—1899	1.88	10.32
1860—1864	3.07	12.05	1900	1.84	10.48
1865—1869	2.97	12.86	1901	1.54	8.62
1870—1874	3.42	14.31	1902	1.19	7.94

Lungetuberkulosedødsfaldenes Fordeling paa begge Køn og Alder fremgaar af følgende Tabel:

	0—1		1—5		5—15		15—65		over 65		Tilsammen		
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Begge Køn.
1898	6	21	34	317	201	14	18	359	252	611			
1899	12	17	22	326	181	23	15	381	225	606			
1900	10	14	32	359	196	26	20	406	251	657			
1901	6	17	25	303	186	30	18	356	229	585			
1902	7	11	12	221	155	56	27	295	194	489			
pr. M. af Befolk.	0.8	0.5	0.3	2.6	1.3	4.2	1.6	1.5	1.9	1.1			
				1.9		2.5							

(Folketal 1. 2. 1901.)

Den i nedenstaaende Tabel givne Oplysning om Tuberkulosedødelighedens Fordeling paa de forskellige Dele af Byen gælder ligesom den tilsvarende Tabel i Aarsberetningen for 1901 ikke Lungetuberkulosen alene, men alle Former af Tuberkulose (Mort. Tab. Nr. 28—31).

	Døde af tuberkuløse Sygdomme i p. M. af Befolkningen					Børn under 15 Aar i pCt. af hele Befolkn.**)	Paa 100 Kv.-Aalen Etage Areal boede
	1880—89*)	1890—99*)	1900	1901	1902		
Gl. Bys ældre Del.	3.2	2.3	2.2	2.2	1.7	19.7	1.3
Gl. Bys yngre Del.		2.6	2.3	2.5	1.7	21.9	1.3
Gammelholm	1.6	1.3	1.5	1.0	0.9	18.3	1.2
St. Annæ Ø. Kvarter	5.6	2.2	2.1	2.1	1.1	18.3	1.0
St. Annæ V. Kvarter	3.5	3.0	2.8	2.2	1.8	26.8	2.8
Kristianshavn	3.3	2.7	2.1	2.0	1.8	29.8	2.3
Indenfor Voldlinien.	—	—	2.3	2.1	1.6	23.8	1.6
Voldkvarteret	2.0	1.6	1.5	1.4	1.1	20.2	1.7
Østerbrokvarteret . .	3.2	2.3	2.1	1.5	1.5	32.3	2.0
Blegdamskvarteret .	4.4	2.7	2.5	2.5	1.6	30.1	2.5
Y. Nørrebro Kvarter	4.1	3.7	2.9	2.4	2.2	35.8	2.7
Blaagaardskvarteret	4.2	2.4	3.2	2.7	2.0	29.8	2.7
Vesterbrokvarteret .	3.5	2.8	2.5	2.4	1.6	31.9	2.6
Udenfor Voldlinien.	—	—	2.4	2.2	1.6	29.8	2.3
Valby	—	—	—	0.9	2.1	38.4	1.5
Brønshøj	—	—	—	1.9	1.7	38.9	1.9
Sundbyerne	—	—	—	—	1.5	38.8	—
Indlemmede Bydele	—	—	—	1.5	1.7	38.7	1.7
Hele Staden	3.3	2.7	2.4	2.2	1.7	29.0	2.0

*) Efter Tuberkulosekommissionens Betænkning.

**) Tælling 1. Februar 1901.

Som det ses, er Tuberkulosedødeligheden i det omhandlede Tidsrum i alle Kvarterer reduceret til omtrent det halve (kun i St. Annæ Ø. Kvarter, hvor Almindeligt Hospital tidligere laa, og i Blegdamskvarteret er Nedgangen endnu større).

	1883—87	1888—92	1893—97	1898—1902	
Dødsfald af					} 256 under 15 Aar 2692 over 15 Aar
Lungetuberkulose	3561	3623	3204	2948	
Andre Former					} 859 under 15 Aar 250 over 15 Aar
af Tuberkulose	1175	1396	1358	1109	

Af Tuberkulosedødsfaldene tilfaldt mellem 70 og 75 pCt. Lungetuberkulose, mellem 25 og 30 pCt. andre Former af Tuberkulose. — En Opgørelse af Tallene for Femaaret 1898—1902 viser, at af Lungetuberkulosedødsfaldene omtrent 8,7 pCt., af de øvrige Tuberkulosedødsfald omtrent 77,4 pCt. tilfaldt Aldersklasserne under 15 Aar. I en særlig Kolonne i ovenstaaende Kvarterfordelingstabel meddeles derfor Oplysning om Børnebefolkningens procentvise Andel i den samlede Befolkning i Kvartererne (efter Tælling 1901); noget konstant Forhold mellem dette Procenttal og Tuberkulosedødelighedskvotienten, synes ikke at lade sig paavise. (Jfr. Tabel Side 6 over Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser.)

De Anmeldelser om Dødsfald af Lungetuberkulose, som først i Henhold til Lov af 11. Maj 1897, senere i Henhold til Lov af 31. Marts 1900 ere tilgaaede Stads-lægekantoret, have afgivet Grundlaget for den nedenstaaende Oversigt over den kvartervise Fordeling af Lungetuberkulose i Femaaret 1898—1902.

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundbyerne	Nye Bydele	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
Ialt:	134	232	32	59	280	147	884	238	203	281	318	364	511	1915	14	27	17	58	91	2948
Aarlig p. M. af Befolk.*)	27	46	6	12	56	30	177	48	41	56	64	73	102	384	7	14	17	29	18	590
aarligt	1.9	1.6	0.8	1.1	1.9	1.5	1.6	1.1	1.2	1.6	2.0	2.0	1.6	1.5	0.8	1.2	0.7	0.7	—	1.6

*) For den ældre By er her det kalkulerede Folketal medio 1900 benyttet.

Til Undersøgelse paa *Tuberkulosediagnosestationen* indleveredes i 1902 af Byens Læger 1149 Prøver Sputum; i 262 af Prøverne paavistes Tuberkelbaciller, medens 887 Prøver gaved negativt Resultat.

Desinfektion efter Lungetuberkulose udførtes i Løbet af 1902 i 356 Tilfælde, deraf i 233 Tilfælde i Henhold til Epidemiloven, i 69 Tilfælde som gratis Desinfektion for ubemidlede og i 54 Tilfælde rekvireret for privat Regning.

Medens Tuberkulosedødeligheden, som det fremgaar af ovenstaaende, for en lang Aarrække viser en ret hurtig Aftagen fra Aar til Aar, synes det modsatte at være Tilfældet med en anden hyppigt forekommende Sygdom, der efterhaanden er traadt stærkt i Forgrunden blandt Dødsårsagerne, nemlig **Kræft** (*Cancer*) i dens forskellige Former (Mort. Tab. Nr. 32—35); under denne Diagnose opføres i de senere Aar omtrent $\frac{1}{11}$ — $\frac{1}{12}$ af alle Dødsfald.

Af Kræft døde aarligt:

	Befolkn.	Døde aarligt af Kræft pr. 100,000 af Befolkn.
1866—69	144	169,000
1870—74	192	195,000
1875—79	249	222,000
1880—84	306	256,000
1885—89	369	296,000
1890—94	424	323,000
1895—99	485	342,000
1900	515	358,000
1901	543	381,000
1902	573	411,000

Medens Kræftsygdomme altsaa for ca. 40 Aar siden opførtes som Dødsårsag for 0,85 p. M. af Befolkningen er Mortalitetsskvtienten for denne Sygdom efterhaanden vokset til omkring 1,4 p. M.

Nogen Andel i denne Tilvækst har de ikke i Byen hjemmehørende Kræftpatienter, som i voksende Antal søge Hovedstadens Hospitaler. For de sidste 23 Aars vedkommende fremgaar dette Forhold af følgende Oversigt.

	Døde aarligt af Kræft	Deraf		Indenbys Tilfælde pr. 100,000
		udenbys	indenbys	
1880—84	306	19	287	112
1885—89	369	22	347	117
1890—94	424	29	395	122
1895—99	485	34	451	132
1900	515	44	471	132
1901	543	48	495	130
1902	573	52	521	127
Tilvækst 1880—1902	ca. 87 pCt.	ca. 174 pCt.	ca. 80 pCt.	

Medens altsaa Folketallet i den her omhandlede Periode er vokset med ca. 61 pCt., er det samlede Antal Kræftdødsfald samtidigt vokset med ca. 87 pCt.; Antallet af de ikke i Byen hjemmehørende, men i Byen døde Kræftpatienter, er derimod i samme Tidsrum vokset med ca. 174 pCt. Fradrages de andensteds hjemmehørende Kræftdødsfald, reduceres Tilvæksten i Kræftdødsfald til ca. 80 pCt., altsaa endnu dog en ikke saa lidt større Tilvækst, end hvad der vilde svare til Tilvæksten i Indbyggerantallet.

Der er dog Forhold, som kunne tyde paa, at det ikke er tilladt derfra at slutte til en tilsvarende Tilvækst i Kræftens Forekomst.

Der døde af Kræft:

	Cancer ventric.	Cancer uteri	Cancer mammæ	Canc. in al. corp. part.	Ialt	Folketal
1880—84	109	44	16	137	306	256,000
1885—89	135	50	19	165	369	296,000
1890—94	144	49	19	212	424	323,000
1895—99	158	57	29	241	485	342,000
1900	181	57	27	250	515	358,000
1901	168	65	27	283	543	381,000
1902	182	73	26	292	573	411,000
Tilvækst i 1880—1902	ca. 67 %	ca. 66 %	ca. 63 %	ca. 113 %	ca. 87 %	ca. 61 %

Søndres Dødsfaldene af Ventrikelkræft, Uterinkræft, Brystkræft og alle andre Former af Kræft (o: Mortalitetstabellens fire herhenhørende Rubriker), viser det sig at Tilvæksten for de førstnævnte tre Lokalisationers Vedkommende ikke har noget nævneværdigt Forspring for Befolkningsstilvæksten. — Forøgelsen i det samlede Antal Kræftdødsfald ud over den til Befolkningsforøgelsen svarende skyldes saa godt som udelukkende Dødsfald af „Cancer in aliis corporis partibus“, der er voksede i Antal næsten dobbelt saa stærkt som Folketallet. — Medens det nu for Ventrikelkræftens, Uterinkræftens og Brystkræftens Vedkommende næppe kan siges, at de sidste Decennier har bragt væsentlige nye diagnostiske Hjælpemidler, kan det derimod ikke udelukkes, at de senere Aartiers større Sikkerhed i Diagnosen af interne Underlivssygdomme saavel som Underlivskirurgiens Fremskridt i det hele kan have medført, at forskellige Former af Kræft i Underlivets Organer opføres som Dødsårsag med tiltagende Hyp-pighed, uden at der behøver at foreligge en tilsvarende Forøgelse i disse Kræft-formers Forekomst. At i ethvert Fald en Del af de Tilfælde, der nu indgaa i denne Rubrik, tidligere kunne have skjult sig under andre Diagnoser, er vel utvivlsomt.

(Under Mortalitetstabellens Rubrik 98—101: Tumor ovarii & Hydrops ovarii, Alii morbi abdominales chron., Hydrops ex ignota causa ortus og Alii morbi organorum

interiorum tilsammen — noteredes i 1880—84 aarlig 107, 1886—89 153, 1890—94 169, 1895—99 101, 1900 112, 1901 95 og 1902 117 Dødsfald, σ : henholdsvis ca. 42, 52, 52, 30, 32, 25 og 28 for hver 100,000 Indbyggere).

Hvorvidt den formodede Tiltagen af Kræftdødeligheden, der her som andensteds har vakt en vis Opmærksomhed, er mere end tilsyneladende, i bekræftende Fald, hvor stor den virkelige Tilvækst er, lader sig foreløbig næppe med Sikkerhed godtgøre.

Paa 10,000 Mennesker døde af Kræft:

	1891	1901
København.....	12,5	13,2
Danske Provinsbyer.	11,9	11,8
Bayern	8,9	9,9
Holland.....	7,9	9,3
Norge	6,1	9,2
England	6,9	8,3
Skotland.....	6,8	8,0
Østerrig.....	5,4	7,0
Irland	4,6	6,5
Preussen	4,5	6,1
Italien.....	4,3	5,2

Ved Sammenligning med Forholdene andensteds viser det sig, at Cancer her i Staden og i Danmarks Provinsbyer forholdsvis ofte opføres som Dødsårsag; derimod synes Tilvæksten i denne Dødsdiagnoses Hyppighed i det sidste Decennium at være større de fleste andre Steder end her i Staden, og i de danske Provinsbyer er Dødelighedskvotienten for Kræft endog lidt mindre i 1901 end i 1891. Det maa her tages med i Betragtning, at Beregningen for Danmarks Vedkommende kun gælder Byerne, i hvilke alle Dødsattester udfærdiges af Læger; for Danmarks Landdistrikters Vedkommende, hvor Flertallet af Dødsattester udfærdiges af Ligsynsmænd, foreligger følgelig ingen Opgørelse af Forholdet.

Af **Trikinsygd** (*Trichinosis*) anmeldtes i 1902 10 Tilfælde her i Staden. — Ifølge Dyr læge St. Friis' Meddelelser i „Tidsskrift for Sundhedspleje“ 1890 var der i Tidsrummet 1866—88 ialt fremkommet Oplysning om 27 Tilfælde af Trikinsygd hos Mennesker, alle 27 Tilfælde udenfor København. — Senere foreligger der ikke offentlig Meddelelse om noget Tilfælde af Trikinose hos Mennesker før i Aaret 1900, da der paa et københavnsk Hospital paavistes talrige kalkindkapslede Trikiner i Brystmusklerne hos en Patient, der opereredes for Cancer mammae (Ugeskr. f. Læger 1900). — I Juni 1902 optraadte hos en i St. Annæ Øster Kvarter boende Familie samtidigt 7 Tilfælde af Trikinose (2 M. 5 K.). Familien havde nydt raa Skinke, i hvilken Trikiner paavistes af den behandlende Læge. 3 af de anmeldte, som ogsaa angaves at have nydt rigeligt af den omhandlede Skinke, vare ret haardt angrebne, maatte i længere Tid holde Sengen med Febrilia, Muskelsmerter, forbigaaende Ansigtssødem, Søvnløshed, Appetitløshed og Mathed; de 4 andre Personer, der kun havde nydt lidt af Skinken vare let angrebne, maatte kun en Dags Tid eller to holde Sengen; saavidt vides helbrededes alle angrebne. — I September 1902 modtoges paany Meddelelse om 3 Tilfælde (1 M. 2 K.) denne Gang i Nørrevoldkvarteret. I dette Tilfælde lykkedes det ikke at paavise Trikiner i de Fødevarer, Familiens Medlemmer havde nydt, men Symptomerne vare udtalte og karakteristiske: Opkastning, Underlivssmerter, Obstipation, Ansigtssødem, Muskelsmerter, særlig i Rygmuskler og Underkølemidterternes

Muskler, Stivhed og Ømhed i enkelte Muskelgrupper. Efter et Par Ugers Febrilia (Tp. 38—40) fulgte udtalt Debilitet, der holdt sig nogle Uger. De to af disse Patienter vare alvorligt medtagne, den tredje lettere angreben.

Trikinundersøgelse finder som bekendt ikke Sted paa Hovedstadens Slagtehus eller ved Indførselskontrollen og kræves følgelig ikke udført paa de Svineslagterier, der have Tilladelse til at indføre deres Produkter her til Byen. — De ovenfor omtalte Tilfælde saa vel som nye Meddelelser af Dyr læge St. Friis (Tidsskr. f. Sundhedspl. 1903) om Forekomsten af Trikiner hos Svin, have atter bragt Spørgsmaalet frem om, hvad der fra det offentliges Side kan gøres for at afværge den Fare, som her truer. — Hvad der særlig vanskeliggør Indførelsen af obligatorisk Trikinundersøgelse er den Omstændighed, at kun et ganske ringe Antal Svin slagtes paa de offentlige Slagtehus, medens den langt overvejende Del af det Flæsk, Hovedstaden konsumerer, tilføres Byen andensteds fra, og det saa uregelmæssigt, at der til Tider, naar Tilførselen er stærkest, vilde kræves et uforholdsmæssig stort Personale for at kunne overkomme en systematisk Trikinundersøgelse. Kun paa de udenbys Pølsefabriker, der have Sundhedskommissionens Tilladelse til at indføre deres Varer her til Byen, er Trikinundersøgelse paabudt; der er ved denne Undersøgelse gentagne Gange paavist Trikiner hos de tilførte Svin.

Om de **meteorologiske Forhold i 1902** giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanlig skyldes meteorologisk Institut, Oplysning:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1902.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aarec
Middelvarme C ^o	3 ₄	-1 ₄	2 ₁	4 ₁	8 ₆	14 ₄	14 ₈	13 ₄	11 ₄	8 ₁	3 ₆	0 ₃	6 ₉
Middelfugtighedsgrad i pCt.	85	86	87	75	77	71	71	77	80	82	83	86	80
Middellufttryk ved Havet og 45 ^o													
Br. Mill.	757 ₄	763 ₁	756 ₂	764 ₁	757 ₀	760 ₃	758 ₃	763 ₀	761 ₈	766 ₃	762 ₆	760 ₇	760 ₇
Nedbør, Mill.	45 ₁	9 ₃	48 ₆	17 ₂	85 ₀	35 ₃	38 ₃	65 ₃	46 ₃	45 ₄	3 ₅	42 ₅	493 ₃
Dage med Nedbør	22	9	18	10	19	8	17	18	13	17	3	18	172
" " Sne.....	10	6	10	5	-	-	-	-	-	-	1	13	45
" " Hagl.....	2	-	1	3	1	1	1	-	1	-	-	1	11
" " Torden.....	1	-	-	-	1	1	2	3	-	-	-	-	8
" " Storm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1902. *Januar* blev meget mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Februar* blev kold med østlige til sydlige Vinde og meget lidt Nedbør. *Marts* blev temmelig mild med vestlige til nordlige Vinde og rigelig Nedbør. *April* blev temmelig kold med østlige Vinde og ringe Nedbør. *Maj* blev kold med vestlige til nordlige Vinde og meget stor Nedbør. *Juni* fik normal Varme med nordlige Vinde og ringe Nedbør. *Juli* blev kølig med vestlige Vinde og ringe Nedbør. *August* blev meget kold med vestlige til sydlige Vinde og normal Nedbør. *September* blev meget kold med vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Oktober* blev temmelig kølig med sydvestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *November* blev temmelig kold med østlige Vinde og ualmindelig lille Nedbør. *December* var temmelig kold med østlige til sydlige Vinde og normal Nedbør. *Aarec* blev koldt med vestlige Vinde og lille Nedbør.

Fødsler, Ægteskaber, Dødsfald. Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de egentlig fra Kirkebetjentene fremsendte Meddelelser beløb Antallet af *levendefødte Børn* i København sig i 1902 til 12,041, o: 29,29 p. M. af Befolkningen. Fødselskvotienten var for Femaaret 1877—1887 = 36,6, 1882—1886 = 37,9, 1887—1891 = 34,4, 1892—1896 = 30,4 og 1897—1901 = 28,88. — For den gamle Bys Vedkommende viser Fødselskvotienten i 1902 en yderligere Nedgang til 28,60, medens den i de nylig indlemmede Distrikter er oppe paa 35,14.

Der fødtes i 1902	Mandkøn	Kvindekøn	Ægtefødte	Uægtefødte	Ialt
I det gamle København	5344	5151	7847	2648	10.495
I de indlemmede Distrikter	787	759	1462	84	1546
Tilsammen	6131	5910	9309	2732	12.041

I Gennemsnit for hele Aaret fødtes daglig 33,0 levende Børn.

I pCt. af det hele Antal levendefødte var 1891—1900	Mandkøn	Kvindekøn	Ægtefødte	Uægtefødte
1901	51,3	48,7	77,5	22,5
1902	49,8	50,2	75,8	24,2
	50,9	49,1	77,3	22,7

Af de levendefødte Børn vare, som det fremgaar af ovenstaaende Tabel 6131, o: 50,9 pCt. Dreng, 5910, o: 49,1 Piger. — Den ganske ekceptionelle Overvægt af Pigefødsler i 1901 er altsaa atter afløst af det normale Forhold. (I Tiaaret 1891—1900 1053 Dreng for hver 1000 Piger, i 1902 1037 Dreng for hver 1000 Piger.)

Af 1000 levendefødte Børn fødtes i 1902 de 227 udenfor Ægteskab. — Dette Forholdstal, der i de forudgaaende ti Aar udgjorde henholdsvis 208, 219, 222, 224, 227, 239, 237, 237, 245 og 246, bringes i 1902 noget ned som en Følge af de illegitime Fødslers relativ sjældnere Forekomst i de nyindlemmede Landdistrikter (hvis uægte Fødsler forøvrigt antagelig for en stor Del foregaar og indregistreres i den gamle By); for den gamle By taget for sig udgør de illegitime Fødslers Antal i 1902 252 paa 1000.

Foruden de ovenfor omhandlede 12,041 levendefødte Børn bragtes i 1902 271 dødfødte Børn til Verden, med Hensyn til hvis Køn og Legitimitet henvises til hosføjede tabellariske Oversigt.

I pCt. af det hele Antal dødfødte var i 1891—1900	Mandkøn	Kvindekøn	Ægtefødte	Uægtefødte
1901	53,1	44,9	77,5	22,5
1902	59,9	40,1	81,6	18,4
	52,1	47,9	83,0	17,0

Den følgende Tabel viser Antallet af Vielser, Fødsler og Dødsfødsler i 1902 fordelt efter Maaneder samt Gennemsnitsantallet pr. Dag for hele Aaret og for hver fra Aarets Maanede:

1902	Ægte- skaber		Levendefødte												Dødfødte (hele Staden)							
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Tilsammen		Legiti- mitet		Køn		Til- sammen	
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	K.	Ialt	pr. Dag
Januar ..	149	4.8	363	111	474	15.5	311	109	420	13.5	674	21.7	220	7.1	894	28.8	22	2	16	8	24	0.8
Februar .	177	6.3	346	109	455	16.2	320	94	414	14.8	666	23.7	203	7.3	869	31.0	14	3	9	8	17	0.6
Marts ...	223	7.2	316	110	426	13.7	351	108	459	14.8	667	21.4	218	7.1	885	28.5	28	4	14	18	32	1.0
April	292	9.7	316	130	446	14.8	351	124	475	15.9	667	22.2	254	8.8	921	30.7	13	2	7	8	15	0.5
Maj	375	12.1	321	122	443	14.8	317	97	414	13.4	638	20.6	219	7.1	857	27.6	18	3	14	7	21	0.7
Juni	226	7.5	316	99	415	13.8	334	81	415	13.9	650	21.6	180	6.1	830	27.7	16	2	12	6	18	0.6
Juli	215	6.9	302	110	412	12.3	312	102	414	13.4	614	19.7	212	6.9	826	26.6	19	12	12	19	31	1.0
August ..	215	6.9	347	106	453	14.6	283	112	395	12.8	630	20.3	218	7.1	848	27.4	21	5	18	8	26	0.8
Septbr. .	208	6.7	341	108	449	14.9	289	102	391	13.1	630	20.9	210	7.1	840	28.0	17	2	7	12	19	0.6
Oktbr. ...	305	9.9	351	126	477	15.8	344	119	463	14.9	695	22.4	245	7.9	940	30.8	15	4	10	9	19	0.6
Novbr. .	344	11.5	345	113	458	15.2	345	103	448	14.9	690	22.9	216	7.8	906	30.2	18	5	7	16	23	0.7
Decbr. ...	291	9.4	318	118	436	14.0	308	135	443	14.3	626	20.1	253	8.2	879	28.8	24	2	15	11	26	0.8
Det gamle København	3020 *)	8.2	3982	1362	5344	14.6	3865	1286	5151	14.1	7847	21.5	2648	7.2	10495	28.7	225	46	141	130	271	0.7
De ind- lemmede Distrikter	321	0.9	748	39	787	2.2	714	45	759	2.1	1462	4.0	84	0.3	1546	4.3	Ægteskaber og Le- vendefødte har for de indlemmede Landdis- triktens Vedkommende ikke ladet sig opgøre maanedvis; for Død- fødsalernes Vedkommen- de ere de indlemmede Distrikter ikke udson- drede for sig.					
Hele Staden	3341	9.2	4730	1401	6131	16.8	4579	1331	5910	16.2	9309	25.5	2732	7.5	12041	33.0						

*) Deraf 253 borgerlige Vielser.

Antallet af *Ægteskaber* var i 1902 3341, o: 7.58 for hver 1000 Indbyggere. *Ægteskabskvotienten* er i de sidste 20 Aar gaaet ned fra 9.96 i Femaaret 1882—86 til 8.18 i Femaaret 1887—91, 7.96 i Femaaret 1892—95 og 8.28 i Femaaret 1897—1901. — Gennemsnitsantallet af Vielser bliver i 1902 9.2 pr. Dag for hele Aaret, højest i Maj 12.1 og November 11.5, lavest i Januar 4.8 (heri ikke medregnet de indlemmede Landdistrikter).

I Aaret 1902 indregistreredes ialt 6155 *Dødsfald*, hvorefter Hovedstadens Mortalitetkvotient med den beregnede Middelbefolkning, 411,000, bliver 14.98 pro Mille. Fradrages 216 *Dødsfald*, der faldt paa Personer, som ikke havde Domicil i Hovedstaden, reduceres det samlede Antal *Dødsfald* til 5939 og Dødelighedskvotienten til 14.45. — Det daglige Antal *Dødsfald* for hele Aaret udgør omtrent 17, var i første Kvartal ca. 18, i andet Kvartal ca. 19, i tredje Kvartal ca. 14 og i fjerde Kvartal ca. 17; i Maanederne med højeste Tal, Maj og December, ca. 20, i Maaneden med lavest Tal, August, ca. 13.

Fødslernes Overskud over Dødsfaldene udgjorde 5886.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)							
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødte		
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Ialt	p. c. af alle Dødsfald < 1 Aar	p. c. af uægte Levende- fødte
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82	
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11	
1880	240000	2159	9.00	8725	36.35	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98	
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30	
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35	
1883	263000	2635	10.01	9822	37.35	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15	
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01	
1885	284000	2578	9.07	10852	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95	
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6695	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84	
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81	
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96	
1889	308600	2632	8.52	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40	
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20	
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88	
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49	
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86	
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.95	1775	17.64	27.83	562	31.67	
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88	
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52	
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25	
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2403	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08	
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13	
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.55	25.73	552	34.22	
1901*)	381000	3033	7.96	11153	29.27	2696	24.17	6786	17.81	2023	18.53	29.81	696	34.40	
1902	411000	3341	8.13	12041	29.30	2732	22.69	6155	14.98	1653	13.73	27.02	547	33.10	

En saa lav Dødelighed som i 1902 er ingensinde tidligere indtruffet. — Sammendrages Dødelighedskvotienten for de nærmest forudgaaende 20 Aar i Femaaersperioder, viser der sig i det hele en jævn og stadig Nedgang, men Springet fra 1897—1901 til 1902 er uforholdsmæssig stort.

	Befolkning	Aarligt døde	Dødelighedskvotient
1882—1886	273000	6183	22.65
1887—1891	308140	6797	22.06
1892—1896	331500	6325	19.08
1897—1901	353800	6316	17.85
1902	411000	6155	14.98

Forklaringen for den lave Dødelighed i 1902 maa som allerede i Indledningen bemærket i det mindste for en Del søges i Influenzaens usædvanlig ringe Udbredelse, den sparsomme Forekomst af andre epidemiske Sygdomme og navnlig den forsvindende Rolle, Sommerkolerinen spillede.

I Overensstemmelse hermed fremgaar det af den følgende Oversigt, at Barnealderens Bidrag til den samlede Dødelighed var ringere end sædvanligt — saavel

*) I de Anmeldelser om Ægteviede og fødte, som Stadslægen ugentlig modtager fra Københavns Politi (jfr. Cirk. af 16. Novbr. 1889), har der i Løbet af Aaret 1901 vist sig at være indløbet ikke uvæsentlige Fejl, antagelig som Følge af, at den gejstlige Indlemmelse af Valby og Brønshøj Sogne i København ikke fandt Sted samtidig med den verdslige Indlemmelse. Saavel Ægteskaber som Fødsler ere som en Følge deraf i Aarsberetningen for 1901 opførte med for lave Tal. I ovenstaaende Tabel er den fornødne Berigtigelse af Antal og Kvotienten foretaget.

for alle 3 Aldersklasser under 15 Aar tilsammen som for hver af de 3 Aldersklasser 0—1, 1—5 og 5—15 taget hver for sig.

Døde under 15 Aar og over 15 Aar
i Procent af alle døde

	under 15 Aar	over 15 Aar
1889—1898	46.3	53.7
1899	43.0	57.0
1900	36.4	63.6
1901	41.4	58.6
1902	37.5	62.5

Aaret 1900, i hvilket Kolerinen heller ikke spillede nogen fremtrædende Rolle, frembyder i saa Henseende størst Lighed med 1902.

	Under 1 Aar	1—5	5—15	15—65	65 og derover	
1889	32.6	12.6	5.7	32.4	16.7	100
1890	29.5	15.8	6.0	31.4	18.1	100
1891	26.6	13.5	5.2	32.6	21.9	100
1892	28.2	15.1	4.7	32.4	19.6	100
1893	32.3	12.3	5.0	31.6	18.1	100
1894	27.8	12.6	6.0	34.0	19.6	100
1895	29.8	10.4	4.3	35.5	20.0	100
1896	30.1	8.8	3.8	36.0	21.3	100
1897	28.7	8.4	3.7	36.3	22.9	100
1898	27.5	9.8	4.1	36.8	21.8	100
Gennemsnitlig	29.3	12.1	4.9	33.8	19.9	100
1899	30.2	9.3	3.5	35.0	22.0	100
1900	25.7	6.8	3.9	37.9	25.7	100
1901	29.8	8.7	2.9	36.4	22.2	100
1902	26.9	7.7	2.9	37.6	24.9	100

Som i tidligere Aarsberetninger fremhævet kommer den betydelige Nedgang i Dødeligheden blandt spæde Børn i første Leveaar, som de sidste 25 Aar opviser ikke mindst de udenfor Ægteskab fødte Børn til Gode.

	Levendefødte			Døde i første Leveaar			Døde i første Leveaar i % af Levendefødte		
	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt
1877—1886	76259	18244	94503	13166	6513	19680	17.26	35.70	20.83
1887—1896	82092	21288	103380	13633	6058	19692	16.61	28.11	19.04
1897—1901	39278	12334	51612	6058	3003	9061	15.49	24.35	17.56
1902	9309	2732	12041	1106	547	1653	11.88	20.02	13.73

Medens i Tiaaret 1877—1886 17.26 pCt. af de ægtefødte og 35.70 pCt. af de uægtefødte Børn døde inden Udløbet af 1. Leveaar, var det i Aaret 1902 kun 11.9 for hvert 100 af de ægtefødte og 20.0 for hvert 100 af de uægtefødte, som ikke opnaede 1 Aars Alderen. — Hvor stort et Antal Menneskeliv det her drejer sig om, faar man maaske bedst et Indtryk af ved en Beregning, der viser, at med den nuværende Befolkning og med Fødselskvotienten og Dødelighedskvotienten for 1. Leveaar fra Begyndelsen af Firserne (henholdsvis ca. 38 p. M. og 21 pCt.) vilde der i 1902 være død omtrent 3280 spæde Børn i Stedet for 1653, o: næsten dobbelt saa mange, som der virkelig døde.

De epidemiske Sygdomme have som anført spillet en ganske usædvanlig ringe Rolle for Dødeligheden. Beregnet for de senest forudgaaende to Femaar udgjorde Dødeligheden af epidemiske Sygdomme i 1892—96 mellem 4,5 og 7,3, i Gennemsnit 6,1 pr. Mille, i 1897—1901 mellem 4,5 og 6,5, i Gennemsnit 5,1 pr. Mille, men i 1902 3,5 pr. Mille af Befolkningen.

Af Tuberkulose døde ialt kun 706 og af Lungetuberkulose ialt kun 489 i 1902 (se Side 15—17).

Af andre Sygdomme af større Betydning er Kræft den eneste, der gør sig bemærket ved et jævnt voksende Bidrag til den samlede Dødelighed (se Side 17—19).

Medicolegale Attester, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes ved Selvmord og Dødsfald ved ulykkelig Hændelse, samt over Personer, som findes døde, ere i 1902 indkomne i et Antal af 321, o: lidt flere end i de foregaaende Aar.

Af 160 *Selvmord* — mod 147 i 1901 og 122 i 1900 — fuldbyrdedes 132 af Mænd og 28 af Kvinder, 9 Mænd og 3 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 93 Mænd og 17 Kvinder ved Hængning, 17 Mænd og 3 Kvinder ved Skydning, 2 Mænd og 1 Kvinde ved Snitsaar, 8 Mænd og 2 Kvinder ved Gift (3 Mænd ved Karbolsyre, 2 Mænd ved Morfin, 2 Mænd ved Opium, 1 Mand ved Kulos, 1 Kvinde ved Saltsyre og 1 Kvinde ved Natronlud) samt 3 Mænd og 2 Kvinder ved Nedstyrtning.

Som sædvanlig er der i Aarets Løb fundet enkelte Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende ingen nærmere Dødsårsag har ladet sig oplyse.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom 143 Personer (deri indbefattet 2 Drab), deraf 75 ved Nedstyrtning eller Knusning (Overkørsel), 26 ved Drukning, 18 ved Kvælning, 10 ved Forbrænding, 4 ved Forgiftning (2 ved Opium, 1 ved Kloakluft og 1 ved Alkohol [Barn]) samt 7 paa forskellig anden Maade. I 25 af disse Tilfælde foretoges der ikke legalt Ligsyn.

Blandt de under Mortalitetstabellens Rubrik 57 „medfødt Svaghed“ (Debilitas congenita) opførte 235 Børn findes 13, der angives at være fødte kortere eller længere Tid før Udløbet af den 28. Svangerskabsuge.

Paa Stadens Hospitaler døde i 1902 ialt 2396 Personer eller henved 39 pCt. af alle døde, nemlig paa Kommunehospitalet 982 (deraf 36 paa St. Josephs Hospital indlagte, 17 paa Filialen paa St. Johannes Stiftelsen, 5 paa St. Lucas Stiftelsen og 21 paa Kommunehospitalets andre Filialer), paa Blegdamshospitalet 135, paa Øresundshospitalet 222, paa Vestre Hospital 1, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 268, paa Almindelig Hospital 249 (deraf 164 Lemmer, 85 Alderdomsunderstøttede), paa Ladegaardens Sygeafdeling 36, paa Frederiks Hospital 179, paa Fødselsstiftelsen 84 (deraf 62 spæde Børn, 14 Barselpatienter, 8 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 149 (foruden de ovenfor omtalte 36 for Kommunens Regning indlagte), paa Dronning Louises Børnehospital 55, paa Garnisonssygehuset 36.

Efter den af „Registrar General“ offentliggjorte „Annual Summary of births, deaths and causes of deaths in London and other great towns 1902“ og forskellige andre Beretninger meddeles i nedenstaaende Tabel en Sammenstilling af Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Række større udenlandske Byer. Det viser sig her, at den særlig lave Dødelighed i 1902 genfindes udtalt ogsaa i de andre skandinaviske Byer, ligeledes om end lidt mindre udtalt i Hamborg, Berlin og de hollandske og belgiske Byer, medens Forholdene derimod i den øvrige Del af Europa synes at have været nogenlunde normale.

	Folketal	Døde ‰	Fødte ‰	Over- skud ‰		Folketal	Døde ‰	Fødte ‰	Over- skud ‰
Kristiania.....	224909	14.0	31.6	17.6	Paris.....	2650559	18.4	20.8	2.4
Stockholm.....	301695	14.3	24.5	10.2	New-York.....	3632501	18.7	23.7	5.0
København.....	411000	14.5	29.3	14.8	Buda-Pest.....	767661	19.2	30.3	11.1
Gøteborg.....	133000	14.8	28.2	13.4	Wien.....	1726604	19.4	29.4	10.0
Amsterdam.....	534663	15.4	28.5	13.1	Glasgow.....	775601	20.1	31.6	11.5
Rotterdam.....	341061	16.0	36.2	20.2	Milano.....	502252	21.1	26.4	5.3
Berlin.....	1901848	16.1	25.8	9.7	München.....	509000	21.3	35.1	13.8
Brüssel.....	562893	16.1	22.8	6.7	St. Petersburg....	1248643	23.0	25.5	2.5
Hamburg.....	724835	16.6	27.5	10.9	Prag.....	416817	23.5	26.2	2.7
Dresden.....	405600	17.0	31.3	14.3	Dublin.....	379003	24.3	29.0	3.3
London.....	4579110	17.7	28.5	10.8	Triest.....	181913	26.3	32.8	6.5
Edinburgh.....	322966	17.8	24.9	7.1	Moskwa.....	1093410	26.5	?	?

For Edinburgh, Glasgow og Dublin opføres Fødselskvotienter efter Dublins „Weekly Returns of Births and Deaths“, da de paagældende Tal ikke i Aar ere optagne i Londonberetningen; for Berlin, der ligeledes i Aar er udgaaet af „Annual Summary“s Oversigt, ere Tallene tagne fra en foreløbig Opgørelse i „Veröff. des Stat. Amts der Stadt Berlin“.

Byerne ere i ovenstaaende Tabel ordnede efter Dødelighedskvotienterne og København staar i saa Henseende som den tredje i Rækken med en Kvotient, der er 0,5 p. M. højere end Kristianias og 0,3 p. M. højere end Stockholm. — Fødselshyppigheden varierer som det ses stærkt, er højest i Rotterdam, 36,2 p. M., lavest i Paris, 20,8 p. M.; 8 af de her opførte Byer have højere Fødselskvotient end København. — Fødselsoverskudet svinger mellem 20,2 p. M. i Rotterdam og 2,4 p. M. i Paris; med Hensyn til Fødselsoverskud staar København ligeledes som Nummer tre med 14,8 p. M., medens Kristiania har 17,6 og Rotterdam som anført 20,2 p. M.

Af nedenstaaende Oplysninger om 271 Fødsler, ved hvilke Børnene kom dødfødte til Verden, fremgaar det, at 137 af disse vare fuldbaarne (115 ægtefødte, 22 fødte udenfor Ægteskab), medens 134 vare ufuldbaarne (110 ægtefødte, 24 fødte udenfor Ægteskab). Af Mandkøn var 141 (74 fuldbaarne, 67 ufuldbaarne), af Kvindekøn 130 (63 fuldbaarne, 67 ufuldbaarne).

Fostrets Modenheds Grad								Med Tegn til Forraadnelse	Fødselen fuldførtes ved								Totalsum af dødf. Børn					
For tidlig født				Fuldbaaret					Na- turen	Instru- menter		Ven- ding		Frem- træk- ning		Ægte		Uægte		Til- sam- men		
Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.			M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.		M.	K.
55	55	12	12	61	54	13	9	124	98	98	19	8	11	8	13	16	116	109	25	21	271	

I Sammenligning med de nærmest foregaaende Aar stiller Forholdet med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet sig som følger:

	af 100 dødfødte vare:				af 100 fuldbaarne dødfødte vare:				af 100 ufuldbaarne dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1889—98	54	46	76	24	59	41	82	18	50	50	70	30
1899	56	44	80	20	58	42	86	14	55	45	74	26
1900	55	45	76	24	54	46	81	19	56	44	69	31
1901	59	41	81	19	62	38	80	20	56	44	82	18
1902	52	48	83	17	54	46	84	16	50	50	82	18

Foruden de Oplysninger om Dødfødslernes Forhold, som fremgaar af Tabellerne, skal her endnu tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger, som i Reglen findes paa Jordemødrenes Anmeldelser om dødfødte Børn: Sædestilling forekom 37 Gange, Fodstilling 28 Gange, Skraaleje 13, Ansigtsstilling 6 og Pandestilling 2 Gange; Fremfald eller Omslyngning af Navlesnoren er noteret 16 Gange, forliggende Moderkage 5 og Løsning af Moderkagen 6 Gange, Bækkenforsnevring 9 Gange; i 8 Tilfælde var der stærk Blødning før Fødslen, i 27 Tilfælde var Fødslen langvarig og besværlig; Sygdom hos Moderen angives 13 Gange; Fald, Overanstrengelse, Sindsbevægelse 8 Gange; medfødt Syfilis 8 og anden Sygdom hos Føstret 2 Gange; Misdannelse forekom 8 Gange og Operation af Fosteret (Perforation) 4 Gange.

Vaccination. 1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt fandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af Aaret 1902 14210 Portioner Vaccine tilbage fra 1901; der fremstilledes i Aarets Løb 152431 Portioner, indvundet ved Podning af 36 Kalve, af hvilke 2 kasseredes paa Grund af Tuberkulose, 1 paa Grund af mangelfuldt Anslag. Til Vaccination paa Anstalten forbrugtes ca. 5000 Portioner, til Laboratorieundersøgelser ca. 1050 Portioner, til fremmede Institutioner afgaves 800 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner udsendtes (i 2888 Forsendinger) ialt 104965 Portioner, ved Aarets Udgang havde 7915 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine afgaves til Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1355 Portioner, til andre offentlige Institutioner og privat praktiserende Læger her i Byen 7695 Portioner, saa at Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine beløber sig til ca. 14050 Portioner.

Paa Anstalten vaccineredes ialt 4446 Børn, med positivt Resultat hos 4402, o: 99,46 pCt.; 20 udebleve fra Eftersyn. Med Hensyn til nærmere Detailler henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1902.

2) Den kommunale Vaccinationsanstalt paa Nørrebro har ifølge Indberetning fra 1ste Vaccinator været holdt aaben i 1902 hver Torsdag i Tiden fra 3. April til 11. December, hvilken sidste Dag kun benyttedes til at syne de vaccinerede. — Der blev ialt behandlet 1148 Individuer (mod 932 i Fjor) eller gennemsnitlig 31,9 paa hver Vaccinationsdag. De svagest besøgte Dage var 13. November (4) og 4. December (1), den stærkest besøgte Dag var 24. April (73). Af de behandlede var 1038 ikke tidligere vaccinerede, alle Børn, hvilke fordeler sig paa Aldersklasser og Kønnene, som vedføjede Skema viser. 3 mødte ikke til Eftersyn, hos de øvrige 1135 kom positivt Anslag hos 1110. Det personlige Anslag var altsaa 97,7 pCt., Ridsanslaget var 88,9 pCt. Af Komplikationer forekom ingen. 10 Gange foretoges Revaccination hos Børn mellem 3 og 9 Aar.

Alder i Aar	Drenge	Piger	Sum
0—1	12	6	18
1—2	31	27	58
2—3	53	62	115
3—4	63	50	113
4—5	61	74	135
5—6	65	55	120
6—7	194	189	383
7—8	82	100	182
8—9	4	5	9
10—11	1		1
11—12	1		1
Ialt.....	567	568	1135

Der benyttedes animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt, og der anvendtes de samme Forholdsregler for at undgaa Infektion som i de foregaaende Aar.

3) Siden Valby og Brønshøj Sogne fra 1. Januar 1901 indlemmedes i København, har det paa Sundhedskommissionens Budget (Bilag 4 A, P. 4, Nr. 7) til Vaccinationsudgifter bevilgede Beløb været forhøjet med nogle Hundrede Kroner, idet Sundhedskommissionen havde forudset Muligheden af, at der mulig fra Be-

boerne i de fjernestliggende Dele af de indlemmede Bydele, hvor Vaccinationen tidligere var besørget paa Stedet af vedkommende Distriktslæge, kunde fremkomme Klage over de med Afstanden til Hovedstadens Vaccinationsanstalter forbundne Ulemper, og at der i saa Fald mulig kunde blive Spørgsmaal om i ethvert Fald som en Overgangsforanstaltning at forlægge enkelte offentlige Vaccinationer til Byens mest perifere Dele. Indtil Dato er der ikke fremkommet nogen Besværing over de forandrede Forhold, og der synes endnu mindre fremtidig at kunne paaregnes nogen Anledning til at træffe særlige Foranstaltninger for de ydre Bydeles Vedkommende.

I **Københavns Garnison** optraadte i 1902 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme:

Af *tyfoïd Feber* angrebes 7 af Hæren, 1 af Søværnet; af *epidemisk Hjerne-rygmarvsbetændelse* 11 af Hæren, hvoraf 7 døde; *Difteri* 66 af Hæren, 3 af Søværnet; *Skarlagensfeber* 13 af Hæren, 3 af Søværnet; *Mæslinger* 10 af Hæren; *Influenza* 64 af Hæren, 34 af Søværnet; *Faaresyge* 151 af Hæren, 1 af Søværnet; *Rosen* 20 af Hæren, 2 af Søværnet; *Lungebetændelse* 64, hvoraf 3 døde, af Hæren, 2 af Søværnet; *Gigtfeber* 71, hvoraf 2 døde, af Hæren, 5 af Søværnet.

De nævnte epidemiske Sygdomme medførte saaledes ialt 12 Dødsfald, mod 6 i 1901 og 13 i 1900.

Af *Syfilis* forekom 29 Tilfælde i Hæren, 14 i Søværnet; af *veneriske Saar* 19 i Hæren, 4 i Søværnet; af *Gonorrhoe* 173 i Hæren, 19 i Søværnet.

Karantænevæsen. Ifølge Beretning fra Karantænelægen er der i Aaret 1902 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden om Bord paa 9236 Skibe (ekklusive Orlogsskibe og Lystfartøjer), som dels vare forbigaaende dels vare indgaaende, men alle vare anmeldelsespligtige. Af disse Skibe bordedes paa Inderheden, uden Anmeldelse, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet 3739. Resten gjorde selv Anmeldelse ved Karantænekontoret. Antallet af de i Havnen „i regelmæssig Fart“ indgaaende Skibe i udenrigsk Fart, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen, men ved Kajen afgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale, var 3991.

I Aarets Løb udstedtes der fra Justitsministeriet den 25. Septbr. 1902 Paabud om „Almindeligt Eftersyn etc.“ for Skibe kommende fra Odessa (Pest). Karantæne var ikke paabudt.

Det Antal Skibe, som af Lægerne indspiceredes i Overensstemmelse med Loven om Alm. Eftersyn (Lov af $16/3$ 1900) var 52, med 1337 Mands Besætning og 138 Passagerer. Der fandtes ved dette Eftersyn to Syge (Syfilis, Colitis).

Om Syge ankommende med Skibe fra Havne, hvorfra Skibene ikke var underkastede Almindeligt Eftersyn, skete der Anmeldelse fra 99 Skibe (heri dog ej medregnet de Skibe, som henhørte til de ovenfor anførte ikke anmeldelsespligtige Skibe, der ved Kajen opgave foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale). Der fandtes paa disse 99 Skibe 107 Patienter. Blandt disse fandtes 17 med chirurg. Lidelse, 12 venerisk Lidelse, 13 Intestinalkarthar, 7 Febris tyfoidea, 6 Pneumonia, 5 Bronchitis, 4 Tuberculosis, 4 med Krampe, 4 med Øjenlidelser, 5 Hyperlatio eller Simulatio, 1 Forgiftning, 1 Dysenteri og 1 Variola.

Hvad angaar dette sidstnævnte Koppetilfælde skal jeg, da det i flere Henseender frembyder Interesse, bemærke følgende: S/S „Polaris“, Kapt. Hjelt, indkom til København $28/6$ Formiddag fra Hangø bestemt til Hull, med et Tilfælde (Maskin-

mester) af Variola. Besætningen 54 Mand og 678 Passagerer (Udvandrere). Samtlige fra Borde gaaende Individuer vaccineredes, saavel som de, der blev tilbage, og Losningsmandskabet, og Skibet rensedes og desinficeredes overalt, hvor der var Grund dertil, og endelig vaccineredes de her om Bordtagne Passagerer, hvilket alt ved passende Ordning udførtes saa hurtigt, at Skibet samme Aften afgik til sædvanlig Tid herfra samtidig med, at der herfra afsendtes Telegram til Karantænelægen i Hull med Meddelelse om, hvad der her var foretaget. Da den benyttede Fremgangsmaade i nogle Punkter adskiller sig fra den sædvanlige, og saavidt jeg har faaet oplyst, ikke hidtil er gennemført saa præcist og hurtigt, sendte det engelske Karantænevæsen i Hull sin „Chief-Inspector“ herover for at gøre sig bekendt med Forholdene, og man modtog senere nogle Skrivelser med Tak fra det paagældende Rhederi og dets Generalagent her paa Pladsen, hvilken Tak jeg herved tillader mig ærbødigst at fremsende, idet jeg ikke undlader at gøre opmærksom paa, at naar det lykkedes paa saa heldig Maade at gennemføre den paagældende Forretning, saa skyldtes det for en ikke uvæsentlig Del den Omstændighed, at Vaccinationsanstalten i København med saa stor Beredvillighed og Hurtighed var til rede med den fornødne Vaccine*).

Den offentlige Sundhedspleje. Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med den offentlige Sundhedspleje, Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, den offentlige Desinfektion m. m. tjene de efterfølgende Oversigter.

Sundhedskommissionens Lægepersonale forøgedes i 1902 med endnu en Kredslæge, hvem det nyindlemmede Sundbydistrikt tildeltes.

Samtidigt med Ansættelsen af ialt 3 nye Kredslæger i Anledning af Københavns territoriale Udvidelse er der foretaget en delvis Omlægning af de 6 oprindelige Lægekredse, hvis Folketal ved den stedfundne Bebyggelse af forskellige Bydele saavel som ved Forskydninger i Befolkningens Fordeling efterhaanden var bleven højst ulige. — Ved at henlægge Gammelholm fra fjerde Kreds til første Kreds, St. Annæ Vestre Kvarter fra anden Kreds til fjerde Kreds, og ved under anden Kreds at samle Nørrevoldkvarteret, Vestervoldkvarteret (der tidligere hørte til femte Kreds) og Østervoldkvarteret med Frihavnen (der tidligere hørte til tredje Kreds) opnaedes den i nedenstaaende Oversigt viste Fordeling. Om en numerisk ligelig Udjævning af Kredsene kunde der ikke ret vel blive Spørgsmaal; dels betinges Arbejdet i Kredsene foruden af Folketallet af forskellige andre Forhold, dels vilde de naturlige Grænser for Byens hygiejniske Kvarterer, der nødvendig maatte holdes samlede, lægge Hindringer i Vejen herfor; de samme Hensyn have medført, at de nyindlemmede Distrikter, uanset deres forholdsvis ringe Folketal, have maattet opretholdes som selvstændige Kredse hver for sig.

*) Med Beretningen fulgte 4 Bilag: 1) Skrivelse af 5. Juli 1902, hvori Medical Off. o. H. i Hull udtaler sin Anerkendelse af de trufne Foranstaltninger og Ønsket om, at Karantænevæsenet i Hull havde Myndighed til at anvende en lignende Fremgangsmaade, 2) En Oversættelse af denne Skrivelse, 3) Skrivelse fra en herværende Dampskibsexpedition, hvormed fremsendes 4) En Takskrivelse fra Direktionen for „Finska Ångfartygs Aktiebolag“ til Karantænelægerne for hurtig Expedition og hensynsfuld Behandling.

	Kalkuleret Folketal 1887	Folketal 1. Februar 1901	Folketal 1901 efter Omlægning
1. Kreds	54500	41201	48000
2. Kreds	60000	53394	45000
3. Kreds	44000	85533	72000
4. Kreds	40000	37958	60000
5. Kreds	43500	72836	66000
6. Kreds	53000	70137	70000
7. Kreds	—	—	10300
8. Kreds	—	—	7700
9. Kreds	—	—	23000

De af Sundhedskommissionens Lægepersonale (9 Kredslæger og 2 Dyr læger) udførte Undersøgelser, afgivne Erklæringer, Skøn og Indberetninger androge i 1902:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme	634	563
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold	163	165
III. Sundhedskommissionssager angaaende:		
a) Afløbsforhold og offentlig Renlighed (Sundheds- vedtægtens Afsnit II og III)	640	677
b) Latrinvæsen (Vedtægtens Afsnit IV)	445	515
c) Skadelige Næringsveje (Vedtægtens Afsnit V)	146	155
d) Tilsyn med Næringsmidler (Vedtægtens Afsnit VI)	270	2356
e) Tilsyn med Boliger (Vedtægtens Afsnit VII og VIII)	56	58
f) Smitsomme Sygdomme (Vedtægtens Afsnit IX)...	9	9
g) Plejebørnstilsyn (Vedtægtens Afsnit XI).....	1151	1129
h) Forskellige andre Forhold.....	43	49
	<hr/> 3557	<hr/> 5676

At der trods den relativ gode Sundhedstilstand er forefaldet et ret anseligt Antal Sager henhørende under Tilsynet med epidemiske Sygdomme, skyldes for en væsentlig Del Lungetuberkulosen, idet de i Henhold til Epidemiloven indløbende Dødsanmeldelser i en Del Tilfælde foranledige Undersøgelse af, hvorvidt Desinfektion bør iværksættes. Som i tidligere Aarsberetninger forefalder der herunder en Del for-gæves Arbejde, idet unøjagtige Opgivelser i Anmeldelser ret hyppigt give Anledning til, at afdødes Bopæl ikke kan udfindes, ligesom Forsinkelse af Anmeldelserne med-føre, at de paagældende ofte ikke uden Grund modsætte sig Desinfektionen.

Sundhedskommissionssager vedrørende Afløbsforhold og offentlig Renlighed have, som det ses, i ikke ringe Omfang lagt Beslag paa Lægepersonalet. For en stor Del skyldes dette, at der i de nyindlemmede Distrikter er paabegyndt et systema-tisk Eftersyn af samtlige Ejendomme, hvorved de mest iøjnefaldende sanitære Mangler søges rettede. At der imidlertid i store Dele af disse Distrikter, hvor Forholdene ere fuldkommen landlige, uden Skade kan gøres forskellige Indrømmelser, og at der ogsaa i de mere bymæssige Partier af disse Bydele ofte maa slaas af paa Fordringerne, er en Selvfølge; særlig volde de vanskelige Afløbsforhold paa mange Steder følelige Ulemper.

Medens Sundhedskommissionen har anset det for rigtigst at udskyde Spørgs-maalet om en almindelig Revision af den nu 17 Aar gamle Sundhedsvedtægt, indtil noget længere Tids Erfaring er indvunden om Forholdene i de nyindlemmede Bydele,

om hvilke Modifikationer og Lempelser det for disse Bydeles landlige Distrikters Vedkommende mulig kunde være ønskeligt at indføre i Vedtægten, har der paa den anden Side i Aarenes Løb paa forskellige Punkter af Vedtægten vist sig Lakuner i de gældende Bestemmelser, til Dels saa følelige, at Sundhedskommissionen ikke har anset det for heldigt at udskyde Spørgsmaalet om deres Afhjælpning, indtil en mere omfattende Revision af Vedtægten kan finde Sted.

Gennemførelsen af sidste Passus i § 15 af Sundhedsvedtægtens Afsnit III (om offentlig Renlighed m. m.) vedrørende Renholdelsen af forskellige Lokalteter, der ere til fælles Afbenyttelse for en Ejendoms Beboere, har saaledes bestandig frembudt Vanskeligheder, fordi disse Lokalteter (Trappegange, Lofter, Kældere, Latriner) særlig i slet holdte Ejendomme efterhaanden forfalde saaledes, at Renlighedskravet bliver illusorisk; Kommissionen har derfor foreslaaet en Tilføjelse til Vedtægten, hvorved den bemyndiges til at paabyde saadanne Reparationer af de nævnte Lokalteter, som skønnes nødvendige, for at de kunne holdes tilbørlig rene. — I Forbindelse hermed foreslaas de for to Familier fælles Etageklosetter, som det ifølge de for Tiden gældende Forskrifter er tilladt at indrette i Etagerne, inddragne under de Lokalteter, for hvis Renholdelse Ansvarret paahviler Ejeren.

Faldrør til Nedstyrning af Køkkenaffald o. l. fra Etagerne i Ejendommenes Fejeskarnsbeholdere synes i de senere Aar at vinde mere og mere Indpas. Afset fra Bekvemmeligheden frembyde de den ikke uvæsentlige Fordel, at man fritages for i Etagerne og vel oftest i Køkkenerne at have et Depot af ikke sjældent stinkende Affald fra Dag til Dag og ligeledes for den Tilsmudsning af Køkkentrappen, som Skarnbøtternes daglige Transport til Gaardens Beholdere let medfører. Paa den anden Side ville Faldrørene utvivlsomt kunne volde Ulemper af forskellig Art; som Følge af u hensigtsmæssig Konstruktion af Rør og Indheldningstragte og utilstrækkelig Rensning vil der let i Rørene kunne samle sig Beholdninger af Snavs, fra hvilke Støv og Stank trænge ind i Boligerne. Sundhedskommissionen har derfor anset det fornødent at andrage om en Tilføjelse til Sundhedsvedtægtens § 13, hvorved Kommissionen bemyndiges til at give Forskrifter for saadanne Faldrørs Indretning. — De Forskrifter, som, forsaa vidt en saadan Bemyndigelse opnaas, paatænkes fastsatte, have følgende Indhold:

Fejeskarnsfaldrør, der kunne opsættes af indvendig asfalteret Jernblik af mindst 2 mm. Tykkelse, af asfalterede Støbejernsrør, eller af glasserede Lerrør, skulle have cirkulært Gennemsnit med en Diameter af mindst 9"; de skulle saavidt muligt føres lodret ned og maa i ethvert Fald ikke have skarpe Vinkelbøjninger.

Faldrørene skulle forlænges opefter til en Højde af mindst 2' over ethvert til Beboelsesrum hørende Vindue i Bygningen, de skulle foroven være aabne, men dækkede af en passende Hætte eller Skærmpfade.

Øverst paa Faldrøret — over øverste Indheldningsaabning — anbringes en Renseaabning af mindst 9" s Diameter, dækket af en tætsluttende Klap.

Indheldningstragtene i Etagerne, der skulle forfærdiges af galvaniseret Jernblik eller andet mindst ligesaa godt Materiale, maa kun anbringes paa Køkkentrappe eller i særlig dertil indrettede, ved Køkkentrappen beliggende Rum, eller udenfor Bygningen ved Altaner o. l.; de skulle dækkes af et tætsluttende Hængsellaag.

Forbindelsesstykkerne mellem Indheldningstragten og Faldrøret skulle være forfærdigede af samme Materiale som Faldrøret og fuldkommen lufttæt forbundne saavel med Indheldningstragten som med Faldrøret, i hvilket sidste de skulle indmunde under en Vinkel paa ikke over 45°.

Samlebeholderne skulle være af den for Dagrenovationsbeholdere paabudte Størrelse og Konstruktion, kun uden Laag. Forneden sættes Faldrøret i Forbindelse med Beholderen ved en tætsluttende tragtformet Krave; Beholderen maa let kunne fjernes enten ved, at Tragten skydes op paa Faldrøret, eller ved, at den ene Side af Tragten gøres bevægelig (f. Eks. paa Hængsler).

Hvor Omstændighederne tale derfor, kan Sundhedskommissionen tillade, at Faldrøret udmunder i særlige til Opsamling af Fejeskarnet bestemte Rum i Bygningens Stue-

eller Kælderetage. Saadanne Rum, der skulle ligge godt for Dagslyset, maa kun have Adgang direkte fra Gaarden, skulle ved Mure, der indvendig pudses i Cement, Betongulv og Overhvelving (af cementpudset Mur eller 6" Beton) afsendes fra ethvert Rum i Bygningen. Indgangen lukkes ved en med galvaniseret Jernplade beklædt Dør, Gulvet maa have passende Fald til Udskylning med direkte Aflob til Kloak. Rummet ventileres ved et op over Tagskægget ført Rør af galvaniseret Jernblik af mindst 3" Diameter, og til Adgang for frisk Luft anbringes i Indgangsdøren traadnætdækkede Aabninger af tilsammen mindst 16 Tm.s Størrelse.

Hvor Fejeskarnet opsamles i saadanne Rum, paahviler det Ejeren selv at træffe de til dets Bortfjernelse fornødne særlige Foranstaltninger.

Et Spørgsmaal vedrørende Gaderensningen, som Sundhedskommissionen gentagende har haft Anledning til at beskæftige sig med, er den mindre tilfredsstillende Maade, hvorpaa *Rensningen af Sporvejskinnerne* foregaar: det fintfordelte Smuds skovles Dagen igennem op af Skinnerenserne og henlægges i Smaabunker med korte Mellemrum langs Gadens Yderkant; i fugtigt Vejr spredes den grødede Masse hurtigt ved Færdselen ud over Kørebanen til et jævnt Ælte, som det især i smalle Gader er vanskeligt at undgaa; i tørt Vejr hvirvles de fintfordelte Partikler op af den mindste Vind, i begge Tilfælde blive vel i Reglen kun sparsomme Rester tilbage til det Tidspunkt, da Bortkørselen finder Sted. I sanitær Henseende maa denne Fremgangsmaade ubetinget anses for forkastelig; den hensigtsmæssigste Ordning vilde vel være, at Skinnerenserne medførte en Haandvogn til Opsamling af Oprensningen, der derefter, indtil Bortfjernelse kan finde Sted, maatte opbevares i lukkede Beholdere. Sporvejsnættets Udvidelse og den stærkt voksende Sporvognstrafik ville sikkert gøre det nødvendigt at finde en passende Løsning af dette Spørgsmaal.

De under Vedtægtens Afsnit IV, Latrinvæsen, opførte Sager have for den overvejende Del angaaet Indretning af Vandklosetter i nye Bygninger eller Omdannelse af ældre Luftklosetter til Vandklosetter; der er ialt i 1902 givet Tilladelse til Indretning af 2852 nye Vandklosetter, og der findes nu i Byen ialt 7746 Vandklosetter (hvoraf 487 Sæder i Trugklosetter), desuden 221 afgiftspligtige Udslagningskummer. I Valby er i Aarets Lob et enkelt Vandkloset tilladt indrettet foruden de tidligere eksisterende 65. — Ifølge de gældende Bestemmelser afgøres Sager om Vandklosetter af Bygningsinspektorerne, forsaavidt Sundhedskommissionens Forskrifter i enhver Henseende ere fyldestgjorte; men Antallet af Sager, i hvilke Dispensationer i den ene eller den anden Retning søges, er stadig meget betydeligt; det er navnlig Kravet om, at Klosetrum skulle have Vindue til det frie, som i smaa Lejligheder og i en Mængde gamle Bygninger volder Vanskeligheder, og Sundhedskommissionen har i Retning af at tillade indirekte Belysning i Klosetrum strakt sig betydelig længere, end oprindeligt paatænkt.

I det om Latrinvæsenet handlende Afsnit af Sundhedsvedtægten har Sundhedskommissionen anset det for rigtigt at søge opnaaet visse Ændringer for saa at sige at legalisere *Indretning af Vandklosetter i Gaardretirader*, der hidtil er foregaaet i Strid saavel med Bygningslovens som med Sundhedsvedtægtens Bestemmelser, der alene have taget Sigte paa Tøndelatriner. Ved en ministeriel Resolution af 22. Juli 1902 er der meddelt Bygningskommissionen fornøden almindelig Bemyndigelse til ved Indretning af Gaardvandklosetter at se bort fra Bestemmelserne i Bygningslovens § 59; der er nu fra Sundhedskommissionens Side stillet Forslag om en Omredaktion af Sundhedsvedtægtens § 17, hvorved Indretning af Vandklosetter i Gaardretirader ogsaa for Sundhedsvæsenets Vedkommende hjemles paa Betingelse af, at Magistratens Bestemmelser om Huspildevandsledninger og Vandtilledning derved iagttages.

Til samme Paragraf har Sundhedskommissionen ligeledes stillet Forslag om en Tilføjeelse angaaende Fordringer til *Pissoirer*, om hvis Indretning man hidtil ganske

har savnet Bestemmelser. Der foreslaas nu i Sundhedsvedtægten optaget følgende Bestemmelser:

I Pissoirer skal Gulv og Vægge, disse sidste indtil 2° over Gulvet, være saaledes indrettede, at de ere uigennemtrængelige for Fugtighed; Gulvet skal have passende Fald til et med Rist og Vandlaas forsynet i Overensstemmelse med Magistratens Spildevandsregulativ udført Aflob til Kloaken. Pissoirer skal være indrettede med passende Aabninger til Adgang for Luft.

Inde i Beboelsesbygninger maa Pissoirer kun indrettes efter de nærmere Forskrifter, Sundhedskommissionen i hvert enkelt Tilfælde giver.

Hvor Omstændighederne tale derfor (særlig i Forsamlingsbygninger, Restaurationer o. l.), kan Sundhedskommissionen kræve Foranstaltninger til Udskylning — eventuelt automatisk Udskylning — af Pissoirer.

Endelig foreslaar Sundhedskommissionen i samme Paragraf optaget Paabud om Indretning af interimistiske Latriner og Pissoirer i Bygninger, der ere under Opførelse.

Andet Stykke i Sundhedsvedtægtens § 18 har Sundhedskommissionen indstillet at give følgende ændrede Affattelse:

„Ved Udførsel af Tønderne skulle disse være forsynede med tætsluttende, fast paaskruede Laag, og Udførselen skal ske under lagttagelse af de Forskrifter, som Sundhedskommissionen maatte give med Hensyn til Tiden for Udførselen og Indretningen af de Vogne, der benyttes til Tøndernes Transport“.

Det tilsigtes ved denne Ændring at gøre det muligt at give Renholdnings-selskabet Lejlighed til under Sundhedskommissionens Kontrol at fortsætte de paa-begyndte Forsøg med forskelligt nyt Materiel, ligesom der derved aabnes Mulighed for i ethvert Fald forsøgsvis at iværksætte Udførsel om Dagen.

Under Sundhedsvedtægtens følgende Afsnit V: Om de for de omboende *skadelige Næringsveje* vil det efter den stedfundne Udvidelse af Byens Territorium blive nødvendigt at forandre de i §§ 21 og 22 givne, nu ganske forældede Zonegrænser for industrielle Bedrifters Anlæg; de senere Aars Bebyggelse og Indlemmelsen af Nabokommunerne har medført, at tætbebyggede Bydele nu ligge udenfor den yderste Grænselinie, og de indlemmede Bydele ere i saa Henseende til Dels blevne uheldigere stillede end de vare før Optagelsen i Hovedstaden. Spørgsmaalet om Forandring af de her omhandlede Grænsebestemmelser har Sundhedskommissionen dog anset det for rigtigst at udskyde, mulig indtil en samlet Revision af Vedtægten sættes i Værk.

Spørgsmaalet om Midlerne til at afværge de Ulemper, som *Skorstensrøgen* saavel fra industrielle Virksomheder som fra Husholdningsskorstene foraarsager, og som selvfølgelig blive mere følelige med Byens voksende Størrelse, har bestandig været Genstand for Forhandlinger i Sundhedskommissionen. Særlig har i Aarene 1898—99 Spørgsmaalet om en Ændring i Sundhedsvedtægtens § 26 i Overensstemmelse med den i Paris gældende Politibekendtgørelse af 22. Juni 1898 eller med de i London gældende Bestemmelser i Public health act af 1891 §§ 23 og 24 været taget under indgaaende Overvejelse; men Resultatet af Forhandlingerne er blevet, at de i Vedtægtens § 26 indeholdte Bestemmelser utvivlsomt give Sundhedskommissionen tilstrækkelig Beføjelse til at skride ind i alle Tilfælde, i hvilke gennemførlige Foranstaltninger til Ulempens Afhjælpning eller Formindskelse kunne anvises, ligesom ogsaa Erfaringerne fra London og Paris, saavidt Sundhedskommissionen bekendt, tale for, at det ikke med den Affattelse, de tilsvarende Lovbestemmelser der have, er lykkedes Sundhedsautoriteterne at opnaa væsentlig bedre Forhold end her.

Foranlediget ved en Henvendelse fra det kgl. Sundhedskollegium til Justitsministeriet angaaende Farerne ved uhensigtsmæssigt konstruerede *Gasovne* har Justitsministeriet udbedt sig Sundhedskommissionens Erklæring om dette Spørgsmaal. Der savnes heller ikke her fra Staden Erfaringer om skadelige Følger af uheldigt ind-

rettede Gasopvarmningsapparater, og Sundhedskommissionen var, allerede inden Justitsministeriets Henvendelse fremkom, betænkt paa at søge Hjemmel for at give Forskrifter for Indretning og Anbringelse af saadanne Apparater. Der har i den Anledning været ført Forhandlinger med Bygningsvæsen, Brandvæsen og Belysningsvæsen, ligesom Sundhedskommissionen som sædvanlig har søgt Ingeniørforeningens Bistand. At affatte Forskrifter herom, som, uden at lægge Indførelsen af de paa-gældende Apparater uovervindelige Hindringer i Vejen, yde en virkelig Betyggelse mod den med deres Anvendelse følgende Fare, har imidlertid vist sig forbunden med ret betydelige Vanskeligheder, og Forhandlingerne derom ere endnu ikke bragte til Afslutning.

Det af Sundhedskommissionen udarbejdede Udkast til et Tillæg til Sundhedsvedtægten, indeholdende Regler for Indretning og Anbringelse af Apparater til Opvarmning ved Hjælp af Gas, har faaet følgende Affattelse:

Ved Opstilling af Gasopvarmningsapparater (Ovne, Kaminer, Badeovne, Komfurer, Kogeapparater o. l.) bliver, for saa vidt Gasforbruget overstiger 15 Kubikfod pr. Time, følgende at iagttage:

1. Apparatet skal være forsynet med et af 1 mm. tyk Pladejern eller andet mindst lige-saa godt Materiale forfærdiget, tæt sammenføjet Aftræksrør, der i hele sin Længde skal have en Lysningsdiameter 6 Gange saa stor, som det til Opvarmningsapparatet førende Gasføderørs Lysningsdiameter, maalt umiddelbart efter den nærmeste Stophane.
2. Aftræksrøret maa ikke optage noget andet Aftræk.
3. Hvor Omstændighederne tillade det, skal Aftræksrøret føres til en godt trækkende Skorsten, med hvilken det skal være tæt forbunden. Hvor ingen Skorsten findes, kan Aftræksrøret føres direkte op over Taget, eller med Sundhedskommissionens Tilladelse direkte til fri Luft. Bygningskommissionens Tilladelse udkræves for at føre det gennem Etageadskillelser og Skillerum.
Naar Aftræksrøret føres direkte op over Taget eller direkte ud i fri Luft, skal det dækkes med en passende Hætte eller Skærmlade og føres lodret 2 Fod enten over Taget eller over Udgangspunktet i Muren.
4. Aftræksrøret skal holdes mindst 2" fjernet fra Træ, ogsaa hvor det føres gennem Etageadskillelser eller Skillerum.
5. Føres Aftræksrøret gennem ubeboede Rum, skal det forfærdiges af sammenfalsset galvaniseret Jernblik af mindst 1 mm. Tykkelse eller af Støbejern; de paagældende ubeboede Rum skulle være tilgængelige for Brandvæsenets Eftersyn.
6. I selve Gasopvarmningsapparatets Hætte, Laag eller Overdel maa der ikke findes Huller eller Aabninger, gennem hvilke Forbrændingsprodukterne kunne træde ud i det om-givne Rum.
7. Den, der forhandler eller opstiller noget af de her omhandlede Gasopvarmnings-apparater, skal til Ophængning i det Lokale, hvor Apparatet anbringes, levere en dansk trykt Brugsanvisning samt ligeledes en trykt Angivelse om de Forsigtighedsregler, som bør iagttages ved Brug af Gas til Opvarmning; denne sidste Angivelse udleveres gratis i 3. Politispektorat.

Blandt det stadigt voksende Antal Sager, der i den foranstaaende Oversigt over Lægepersonalets Virksomhed opføres under Rubriken *Tilsyn med Næringsmidler*, spiller Tilsynet med Høker- og Slagterbutiker, men navnlig Kontrollen med Mælkehandelen, en fremtrædende Rolle. Mælkens store Betydning som Næringsmiddel og den forholdsvis lette Adgang til at forfalske og forringe Handelsmælken nødvendiggør her en intensiv Kontrol. Tilsynet særlig med Udsalgsstederne og Mælkens Behandling i de herværende „Mejerier“ er paa Grund af de gældende Bestemmelers Mangelfuldhed ingenlunde fyldestgørende; det i de foregaaende Beretninger omhandlede Vedtægtstillæg om Kontrol med Mælkehandel har endnu ikke opnaaet Stadfæstelse.

Alle andre Fødemidler ere i Aarenes Løb underkastede og underkastes fremdeles en systematisk Undersøgelse, idet Rækker af Prøver snart af et, snart af et andet Fødemiddel indkøbes fra Handlende i Byens forskellige Dele. I det hele have disse Undersøgelser, som det fremgaar af Laboratoriets Beretninger, givet den Op-

lysning, at egentlige Forfalskninger overhovedet ikke finde Sted i nævneværdigt Omfang. Under denne Kontrol inddrages Vine og Spirituosa ikke uden særlig Foranledning, dels fordi mulig stedfindende Forfalskninger af disse Varer ikke ere af væsentlig sanitær Interesse, dels fordi de ved Politiets Foranstaltning foranlediges undersøgte i Laboratoriet for Statens Undersøgelse af Levnedsmidler.

Ogsaa i det Afsnit af Sundhedsvedtægten, der omhandler Tilsyn med Næringsmidler, har Sundhedskommissionen anset det fornødent at foreslaa enkelte Forandringer, dels i § 32 en Tilføjelse, der indeholder nærmere Betingelser for *Indførsel af Hestekød*, dels i § 35 en Ændring, hvorved Kontrollen med *Nødslagtning* skærpes, og en Tilføjelse vedrørende Behandlingen af *selvdøde Dyr*.

Den foreslaaede Tilføjelse til § 32 er saalydende:

Ved Besigtigelse af Hestekød skal hele Dyrekroppen fremstilles, dog kan denne være delt i Fjerdedele. Endvidere skal Lunger, Hjærte, Lever og Nyrer vedhænge i naturlig Forbindelse med den paagældende Del af Kroppen. Hovedet, som skal være delt paa langs uden at Skillevæggen er beskadiget, Tunge og Milt, og for Hundyrenes Vedkommende Børen, skulle medfølge. Fremdeles kræves, at der medfølger en Attest fra en Dyrlæge om Hestens Sundhedstilstand. Attesten skal være udstedt indenfor et Tidsrum af 12 Timer før Slagtningen finder Sted, den skal indeholde Betegnelse af et Brændemærke, der ved Dyrlægens Foranstaltning skal anbringes paa alle 4 Hove, som derfor skulle forblive i Forbindelse med den slagtede Krop, og den skal udstedes paa saadanne trykte Blanketter, som faas ved Henvendelse paa Københavns Kvægtorv og offentlige Slagtehusets Kontor.

§ 35 vil efter Sundhedskommissionens Ændringsforslag faa følgende Affattelse:

Ingen Slagtning (herunder indbefattet Nedslagning, Afhudning, Opskæring o. s. v.) af de i § 32 nævnte Dyr maa foregaa paa andre Steder her i Staden end i det offentlige Slagtehus. Undtagen herfra er: 1) Ihjelslagning af Dyr paa Grund af Sygdom eller Ulykkestilfælde. Efter Ihjelslagningen skal Kroppen uopholdelig transporteres til det offentlige Slagtehus, hvor al videre Slagtning finder Sted. Afhændes et sygt eller tilskadekommet Dyr til Slagtning, skal derom gores Anmeldelse til Sundhedspolitiet samme Dag, med Opgivelse af Navn og Adresse paa den, til hvem Dyret er afhændet. 2) Fabrik-mæssig Slagtning af Svin, hvis Kød hovedsagelig er bestemt til Udførsel, for saa vidt det af Sundhedskommissionen er erkendt, at Slagtningen i Fabriken foregaaer under behørig Kontrol med, at det Affald, som forhandles her i Staden, er tjenligt til Menneskeføde.

Selvdøde Dyr (stort Kvæg, Heste, Kalve, Faar, Lam og Svin) skal inden 12 Timer transporteres til Destruktionsanstalten paa Enghavevej, hvorhos Anmeldelse herom skal finde Sted til Sundhedspolitiet paa lignende Maade som ovenfor anført. — Andre selvdøde Dyr som Hunde og Katte kan ligeledes afleveres paa nævnte Anstalt til Destruktion.

Ejeren af selvdøde Dyr kan inden 3 Dage lade Huden afhente af Heste, Hornkvæg og Faar, men modtager iøvrigt ingen Erstatning. Naar der ved Afleveringen af selvdøde Heste, Hornkvæg, Faar og Svin udtales Ønske om, at Obduktion kan finde Sted, vil saadan kunne ske paa Ejerenes Foranstaltning inden Udløbet af 12 Timer efter Afleveringen.

Paa Grundlag af et fra Kødkontrollørforeningen fremkommet Udkast er der i Aarets Løb af Sundhedskommissionen udfærdiget en udførlig „*Vejledning ved Bedømmelsen af Kød*“, som det er paalagt de under Sundhedskommissionen ansatte Dyrlæger ved Pølsefabriker og Svineslagterier at følge ved den af dem udøvede Kontrol. Gennem Forhandlinger med Magistratens 2. Afdeling havde Sundhedskommissionen forinden sikret sig, at de samme Regler ville blive fulgte ved Bedømmelsen af Kød paa det offentlige Slagtehus saa vel som ved Indførselskontrollen.

Et Spørgsmaal, som i Aarets Løb har vakt nogen Opmærksomhed og bl. a. gentagne Gange har været Genstand for Omtale i Borgerrepræsentationen og foranlediget Henvendelser fra Magistraten til Sundhedskommissionen, er Spørgsmaalet om *Hjemmeslagtning* i de indlemmede Distrikter, om Dispensation indenfor visse Grænser fra Sundhedsvedtægtenes Slagtetvangsbestemmelser, og det er her saavel fra Beboernes Side som under Forhandlinger i Borgerrepræsentationen med ikke ringe

Styrke gjort gældende, at der, hvor Talen kun var om Slagtning til Husets eget Brug, maatte kunne gøres visse Indrømmelser overfor de Dele af Byen, hvor der drives Landbrug. Da der her kun har været Tale om Slagtning af enkelte Dyr, kan det næppe antages at være betydelige Interesser, der for de paagældende Beboere knytte sig til dette Spørgsmaal, og afset fra, at Sundhedskommissionen savner Hjemmel til at dispensere fra Slagtetvangsbestemmelserne, har Kommissionen i ethvert Fald maattet nære afgørende Betænkelse ved at anbefale en saadan Indrømmelse dels under Hensyn til sanitære Ulemper, der kunde ventes at blive Følgen af Slagtning paa forskellige Steder i Distrikter, hvor de hygiejniske Forhold og særlig Afløbsforholdene endnu lade adskilligt tilbage at ønske, dels under Hensyn til den lette Adgang, der derved vilde blive aabnet for Indførsel af ukontrolleret Kød til Forhandling og til Pølsefabrikation i Byen.

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionen tilgaaede Meddelelser har første Kredsloge afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet i 1902.

Ved Udgangen af 1901 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1511 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 313, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1902 søgte 719 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 28 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 113 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 578 nye Tilladelser udstedtes, deraf 165 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 418 tidligere tilladte Plejehjem. Ved Udgangen af 1902 var Antallet af tilladte Plejebørn 1557, deraf 296 (o: ca. 19 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1261 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1425 Plejebørn mod 1361 ved Aarets Begyndelse. I det nyindlemmede Sundby Distrikt findes ved Aarets Slutning 82 Plejebørn. Forøgelsen af Plejebørnenes Antal skyldes udelukkende de nyindlemmede Bydele (7., 8. og 9. Kreds), medens Plejebørnenes Antal i de ældre Bydele fremdeles er aftaget fra 1270 til 1225. Ved Sammenligning af nedenstaaende Tabel 1 og 2 med de tilsvarende Tabeller for de foregaaende Aar maa det erindres, at der fra Begyndelsen af 1902 indførtes en ny Kredsinddeling, hvorved Grænserne for 1., 2., 3., 4. og 5. Kreds forandredes.

Tabel 1. †	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds	6	66	3	-	-
2. Kreds	13	59	5	-	1
3. Kreds	34	190	15	3	1
4. Kreds	14	141	14	1	-
5. Kreds	129	279	39	2	-
6. Kreds	79	232	27	4	2
7. Kreds	7	43	7	1	-
8. Kreds	9	48	5	-	-
9. Kreds	5	65	7	1	-
Ialt...	296	1123	122	12	4

I Aarets Løb ere 745 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 591 tidligere indregistrerede udgik og 88 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1425 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tab. 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	4	12	23	33	72	75
2. Kreds.....	7	15	17	35	74	78
3. Kreds.....	54	49	49	83	235	243
4. Kreds.....	23	31	53	65	172	170
5. Kreds.....	72	91	78	122	363	449
6. Kreds.....	47	72	83	107	309	344
7. Kreds.....	16	15	13	16	60	58
8. Kreds.....	15	13	13	17	58	62
9. Kreds.....	22	31	22	7	82	78
Ialt.....	260	329	351	485	1425	1557

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 88 (i 1901: 126).

Tab. 3.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn										
	0—1		1—2		3—11		0—1		1		2				3		4		5—9		10—14			
	Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.			Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.	Mnd.	K.		
Akute Sygd. i Fordøjelsesorg.	1	4	5	2	4	7	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	9	17	18	
Kron. Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		1
Atrofi	1	-	2	-	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	8	
Rakitis	-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3		3
Brystkatar	1	-	2	-	1	3	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	9	27	
Kat. Lungebetændelse	1	-	2	-	5	4	8	4	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	10	5	15		2
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2		1
Lungetuberkulose.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1		1
Hjernebetændelse	-	-	-	6	3	6	3	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	7	6	13	16	
Krampe	-	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3		3
Kighoste.....	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	8
Difteri.....	-	-	1	2	-	2	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	3	2	5	3	
Mæslinger	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	
Kron. Hjertesygdom.....	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	11	
Medfødt Syfilis.....	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2		2
Død under Operation.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1		1
Ubekendt Dødsårsag.....	1	-	1	1	1	3	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7		7
Ialt	5	-	11	8	23	26	39	34	3	5	2	-	-	2	-	2	1	-	-	46	42	88		
	5		19		49		73		8		2		2		-	3		-		88				

Dødeligheden har været forholdsvis lav, og navnlig synes den kølige Sommer at have været gunstig for den spæde Barnealder.

Tab. 4.	Under 1 Aar												Ialt		Begge Køn					
	0-1	1-2	3-11	0-1	1	2	3	4	5-9	10-14										
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar										
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.							
Januar	1	-	2	-	2	1	5	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	1	7
Februar	-	-	1	-	2	2	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
Marts	2	-	1	1	3	1	6	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	6	3	9
April	-	-	1	1	5	3	6	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	5	11
Maj	-	-	2	1	2	5	4	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	6	11
Juni	-	-	-	1	2	4	2	5	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	7	9
Juli	1	-	1	2	-	1	2	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	3	6
August	-	-	-	-	-	1	-	1	2	2	-	-	-	-	1	-	-	3	3	6
September	1	-	1	1	1	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
Oktober	-	-	1	1	1	2	2	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6
November	-	-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3
December	-	-	1	-	3	3	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
Ialt	5	-	11	8	23	26	39	34	3	5	2	-	2	-	2	1	-	46	42	88
	5		19		49		73		8		2		2		-		3		-	88

I ingen af Aarets Maaneder var Dødeligheden særlig fremtrædende.

Tab. 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	14 Aar	
																Sum	gsntl.
Sygd. i Fordøjelsesorg...	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	18	835	56
Rakitis, Atrofi, Skrof...	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	8	463	31
Sygd. i Respirationsv...	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	25	24	27	533	36
Hjernesygd., Konvuls...	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	16	293	19
Infektionssygdomme...	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	8	209	14
Andre og ubek. Dødsaa...	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	11	174	11
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	2506	167
Plejebørnenes Antal d. ^{31/12}	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425		

En ved Slutningen af 1902 foretaget Undersøgelse af Plejelønnens Højde har givet følgende Resultat.

Tab. 6. Den månedlige Plejeløn 1902.

Plejebørnenes Antal	Over 16 Kr.	Over 12 Kr. indtil 16 Kr. (incl.)	Over 8 Kr. indtil 12 Kr. (incl.)	8 Kr. og derunder	Betalt en Gang for alle	Ialt
0-6 Maaneder	67	39	4	2	-	112
7-12 Maaneder	88	50	7	3	-	148
1-4 Aar	145	193	63	31	-	432
4-7 Aar	39	107	72	29	1	248
7-14 Aar	37	146	175	122	5	535
Ialt	376	535	321	187	6	1425

Til Sammenligning hermed foreligger der en lignende Opgørelse fra 1888.

Tab. 7. Den maanedlige Plejeløn 1888.

Plejebørnenes Alder	Over 12 Kr.	Over 8 Kr. indtil 12 Kr. (incl.)	8 Kr. og derunder	Betalt en Gang for alle	Ialt
0—6 Maaneder	117	36	3	1	157
7—12 Maaneder	124	81	7	-	212
1—4 Aar	163	216	32	6	417
4—7 Aar	93	186	119	9	407
Ialt	497	519	161	16	1193

Endelig foreligger der en ikke for de enkelte Aldersklasser specificeret Op-
gørelse fra 1891, som tillader Opstillingen af følgende Oversigtstabel.

Tab. 8.

Aar	8 Kr. og derunder	Over 8 Kr. indtil 12 Kr. incl.	Over 12 Kr.	Ialt
1888	161	519	497	1177
1891	320	597	641	1558
1902	187	321	911	1419

Det viser sig ifølge denne Oversigt, at medens der i 1888 kun for 42 pCt af Plejebørnene og i 1891 kun for 41 pCt. betaltes over 12 Kr. maanedlig i Plejeløn, var dette i 1902 Tilfældet for 64 pCt. Endvidere ses ved Sammenligning mellem Tab. 6 og 7, at en Plejeløn af over 12 Kr. i 1888 betaltes for 241 af 369 Plejebørn under 1 Aar, altsaa for 65 pCt., i 1902 derimod for 244 af 260 Børn i denne Alder, altsaa for 94 pCt. For over Halvdelen af de 244 Børn under et Aar, for hvilke Plejelønnen var over 12 Kr., nemlig for 155 (63 pCt.), betaltes i 1902 over 16 Kr. maanedlig. Der viser sig altsaa en afgjort Tendens til Stigning af Plejelønnen og denne Omstændighed er vistnok for en væsentlig Del Aarsag til den Aftagen af Plejebørnenes Antal, som i de senere Aar er bemærket*).

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1902 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 3591 Prøver til Under-
søgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 1448 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 2192 kemiske Undersøgelser
- 215 mikroskopiske do.
- 1567 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer have været:

A. Vand.

I. Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.

- a. Fra Taphane paa Vandværket 12 Prøver
- b. „ Vandværkets Filtre 12 —

*) En Oversigt over Plejebørnstilsynet i 1888—92 af Kredslæge A. Ulrik findes i „Tidsskrift for Sundhedspleje“, Bd. IX, S. 73.

c.	Fra forskellige Søer og Kilder.....	14	Prøver
d.	„ Valby Vandværk	4	—
e.	„ Sundby do.	5	—
f.	„ Brønshøj do.	1	—

II. *Kemisk og bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

g.	Udtaget af Laboratoriet fra forskellige Brønde.....	8	Prøver
----	---	---	--------

III. *Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

h.	Fra Taphane paa Vandværket	51	Prøver
i.	„ Vandværkets Filtre	51	—
k.	„ Husledning	51	—

Med 3 af Laboratoriet paa Valby Vandværk udtagne Prøver af Vand blev der foretaget Kimtælling samt fuldstændig kemisk Undersøgelse.

B. *Fødemidler.*

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

	Indkøbt af Politiet i København og Forstæder	1194	Prøver
	Udtaget af Politiet som Staldprøver	83	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse)..... 8 —

Fløde (Kvalitetsundersøgelse)..... 6 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

	Pasteuriseret sød Mælk.....	81	Prøver
	do. blandet Børnemælk.....	168	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

	Mælk.....	649	Prøver
	Fløde	19	—

11 Prøver Mælk og 1 Prøve Fløde holdt ikke den nævnte Prøve.

1 Prøve sød Mælk undersøgtes for Blod, som paavistes. 1 Prøve sød Mælk undersøgtes paa Grund af ilde Lugt. 637 Prøver Mælk og Fløde undersøgtes for Borsyre, som ikke fandtes i nogen af dem. 8 Prøver Fløde undersøgtes for Stivelse, som fandtes i 6 af Prøverne.

1 Prøve af *Chocolade og Konfekt* undersøgtes for uorganiske Giftstoffer, hvoraf ingen forefandtes.

26 Prøver *tørret Frugt og Grøntsager* undersøgtes for giftige Metalforbindelser og Konserveringsstoffer, hvoraf ingen forefandtes.

1 Prøve *Hakkebøf* undersøgtes for uorganiske Giftstoffer, hvoraf ingen forefandtes.

50 Prøver *brændt malet Kaffe* forholdt sig alle som uforfalsket Vare.

1 Prøve *Pandekager*, som formentes at indeholde Rottgift, undersøgtes for uorganiske Giftstoffer; der paavistes Fosfor.

81 Prøver *Sennepspulver* undersøgtes for fremmed Tilsætning. I 11 Prøver paavistes Hvedemel, hvilket kun i 2 Tilfælde var deklareret.

7 Prøver *Smør* befandtes at være ublandet Natursmør. I en af Prøverne fandtes Borsyre ($\frac{1}{10}$ ‰).

32 Prøver *The* forholdt sig alle som uforfalsket Vare.

C. Andre Undersøgelser.

1 *Bomuldsforklæde* undersøgtes med Hensyn til Farvestoffets Natur og Indhold af uorganiske Giftstoffer, hvoraf ingen forefandtes.

1 Prøve *Creton* indeholdt ikke Arsenik.

13 Prøver *Lerkogekar* undersøgtes for Giftstoffer (specielt Bly), som ved Ud-kogning med fortyndet Eddikesyre (4 %) i 1/2 Time kunde gaa i Opløsning. Der paavistes Bly i 9 Tilfælde.

1 Prøve *Linotol* undersøgtes med Hensyn til Sammensætning, Styrke og Modstandsevne over for Opvarmning og Indvirkning af forskellige Afvaskningsmidler.

1 Prøve *Vædske til Forsølvning* af Metalsager var i det væsentlige en Opløsning af salpetersur Kvægsølvtilte.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Almindeligt Hospital	6	Prøver	Margarine (Smørfedt)
do.	1	—	Saft (Ægthed)
do.	1	—	Sirup (Sukker og øvr. Indh.)
Kommunehospitalet	5	—	Saft (Ægthed)
do.	2	—	Kakaopulver (Renhed og Sammensætning)
do.	2	—	Sæbe (Sammensætning)
do.	1	—	Hachis (Giftstoffer)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt	1	—	Flormel (Renhed og Opbevaring)
Vandværket	11	—	Vand (kemisk Undersøgelse)
do.	5	—	do. (Kimtælling)

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København.

Der har i Aarets Løb været undersøgt 1149 Prøver, hvoraf 262 med positivt og 887 med negativt Resultat.

Der er bleven undersøgt:

Vand	228	Prøver
Mælk og Fløde	1979	—
Andre Fødemidler	216	—
Diverse Stoffer	19	—
Sputum	1149	—
	3591	Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.320	-	Spor	-	0.562	0.260	1.460	-	1.600	0.281
Laveste do.	3.460	-	Spor	-	0.312	0.168	1.210	-	1.280	0.152

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand	0.020	0.015	0.018	0.015	0.020	0.017	0.015	0.014	0.017	0.015	0.017	0.016
Ufiltreret do.	0.019	0.021	0.021	0.020	0.020	0.019	0.016	0.025	0.021	0.017	0.018	0.026

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Cub. Cent. af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	48	-	45
50—100 —	3	-	5
100—500 —	-	38	1
500—1000 —	-	8	-
over 1000 —	-	5	-
	51	51	51

Fra Udgangen af September er Kvalitetsundersøgelsen af Mælk i det væsentlige indskrænket til Bestemmelse af Vægtfylde og Fedtindhold i de Tilfælde, hvor dette sidste er over $2\frac{1}{2}$ %.

Indholdet af Fedt og faste Stoffer i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

Faste Stoffer		Fedt	
Indhold i pCt.	Antal Prøver	Indhold i pCt.	Antal Prøver
$8\frac{1}{2}$ —9	1	under 1	2
9 — $9\frac{1}{2}$	1	1 — $1\frac{1}{2}$	1
$9\frac{1}{2}$ —10	2	$1\frac{1}{2}$ —2	11
$10\frac{1}{2}$ —11	7	2 — $2\frac{1}{2}$	20
11 — $11\frac{1}{2}$	36	$2\frac{1}{2}$ —3	329
$11\frac{1}{2}$ —12	200	3 — $3\frac{1}{2}$	566
12 — $12\frac{1}{2}$	287	$3\frac{1}{2}$ —4	266
$12\frac{1}{2}$ —13	172	4 — $4\frac{1}{2}$	62
13 — $13\frac{1}{2}$	58	$4\frac{1}{2}$ —5	11
$13\frac{1}{2}$ —14	11	5 — $5\frac{1}{2}$	5
14 — $14\frac{1}{2}$	3	$5\frac{1}{2}$ —6	4
$14\frac{1}{2}$ —15	2		

Indholdet af Fedt har saaledes været:

$2\frac{1}{2}$ —4 pCt. i 1161 Prøver o: 91 pCt. af alle Prøverne					
under $2\frac{1}{2}$ pCt. -	34	-	3	-	-
over 4 pCt. -	82	-	6	-	-

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent.	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
0—10	1	168
10—100	4	-
100—1000	2	-
1000—5000	-	-
5000—50000	8	-
50000—100000	4	-
100000—1 Mill.	41	-
1 Mill.—5 Mill.	14	-
5 Mill.—10 Mill.	4	-
over 10 Mill.	3	-
	81	168

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevand.

(Meddelt af 5. Kredslæge.)

I Aaret 1902 var det samlede Vandforbrug ca. 12420000 M³ eller 95 Mill. Tdr. Det gennemsnitlige Dagforbrug var ca. 35500 M³ (260000 Tdr.) eller ca. 91 Liter pro Individ.

I 1901 var Forbruget 12052700 M³ ialt, 31710 M³ pro Døgn, ca. 91 Liter pro Individ.

Alt Vandet er artesisk Boringsvand, og samtlige Boringer give ved Overløb Vand, som er kimfrit ved Fremkomsten.

Det kemiske Indhold, angaaende hvilket henvises til tidligere anf. Analyse, er konstant. Jernmængden ca. 3 Milligram pro Liter.

Samtlige Ledninger ere lukkede i deres hele Længde indtil Byen. Iltningsanlægene ere anbragte paa beskyttet Sted i Store Hareskov ca. 2 Mil fra Byen og ved de respektive Boringer, det nærmeste 1 Mil fra Byen.

Den fornødne Iltning, Filtrering for Jern og Transport har medført følgende Bakterieindhold:

1902	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar	300	550	850	2	11	13	3	18	21
	475	1800	2275	2	15	17	1	16	17
	275	1025	1300	1	11	12	1	16	17
	175	975	1150	1	13	14	2	16	18
Februar	200	1075	1275	0	8	8	2	15	17
	100	395	495	1	6	7	1	8	9
	108	362	470	1	15	16	1	17	18
	124	576	700	2	26	28	1	14	15
Marts	76	472	548	1	21	22	1	8	9
	11	97	108	0	10	10	1	11	12
	26	142	168	1	14	15	0	11	11
	26	264	290	2	12	14	0	9	9

1902	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
April	55 33 43 33 35	270 257 662 390 222	425 290 705 423 357	1 2 1 1 1	13 15 27 21 13	14 17 28 22 14	1 1 5 2 1	10 14 28 50 16	11 15 33 52 17
Maj	27 14 9 38	233 174 158 302	260 188 167 340	1 1 1 1	13 17 13 24	14 18 14 25	0 3 3 2	15 34 39 22	15 37 42 24
Juni	18 32 14 18	185 164 147 98	203 196 161 116	11 3 1 2	49 29 14 13	60 32 15 15	1 2 0 1	10 12 11 15	11 14 11 16
Juli	26 18 35 21	227 194 177 234	253 212 212 255	1 0 1 0	14 15 16 12	15 15 17 12	1 1 1 1	24 21 21 16	25 22 22 17
August	15 30 25 12	311 612 203 201	326 642 228 213	1 2 2 1	3 29 68 23	4 31 70 24	0 2 2 4	72 31 59 29	72 33 62 33
September	35 28 24 19	202 264 146 134	237 292 170 153	1 2 4 3	20 27 32 22	21 29 36 25	4 2 2 4	46 88 38 67	50 90 40 71
Oktober	27 90 21 51	231 397 161 328	258 487 182 379	5 1 1 3	33 30 16 11	38 31 17 14	1 1 2 1	23 22 27 9	24 23 29 10
November	16 12 28 21	200 147 200 174	216 159 228 195	1 1 1 1	15 12 12 14	16 13 13 15	0 0 1 1	18 10 18 14	18 10 19 15
December	54 82 165 51	384 600 1140 789	438 682 1305 840	3 5 2 1	19 26 28 28	22 31 30 29	3 3 2 0	27 25 25 22	30 28 27 22

Beretning om Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser og l. i København i 1902.

(Meddelt af 1. og 2. Dyrlæge.)

De ret vide Grænser, som Sundhedsvedtægtens §§ 31—39 drager for Sundhedskommissionens Virksomhed paa Kødtilsynets Omraade, har i Aarenes Løb foranlediget, at dette er blevet temmelig forskelligartet.

Angaaende Kontrollen paa det offentlige Slagtehus henvises til Magistratens aarlige Beretning. Her skal derfor kun omtales det Tilsyn, der føres i selve Byen udenfor det nævnte Slagtehus.

Et saadant Tilsyn føres af:

- 1) *Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger* med alt her i Byen til Forhandling bestemt Kød, Kødvarer, Pølser o. s. v., dets Tilberedning, Opbevaring m. m.;
- 2) *Af Dyr læger, ansatte af Sundhedskommissionen, med de indenbys Svineslagterier;*
- 3) *Af Dyr læger, ansatte af Sundhedskommissionen og under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyr læger,* med de udenbys Pølsefabriker, der have Tilladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden, samt
- 4) *Af Dyr læger — hvis Valg skal stadfæstes af Sundhedskommissionen — med Provinslagterier,* der have Tilladelse til at indføre Indmad og Affald paa visse nærmere Betingelser.

I. *Det daglige Tilsyn med Kødvarer m. m. i København* udføres af 6 Politibetjente, der udelukkende beskæftige sig med Kødundersøgelse og før deres Ansættelse i dette Fag modtage en Uddannelse i en tilnærmelsesvis lignende Udstrækning, som læge Kødundersøgere modtage flere Steder i Udlandet. Ved den udelukkende daglige Beskæftigelse med Kødundersøgelse opnaa disse Mænd en betydelig Øvelse i at bedømme Kødvarer. Men ligesom overalt i Tyskland kan de læge Kødundersøgere ikke paa egen Haand foretage den endelige Kassation, denne indankes for Dyr lægen, naar det ikke drejer sig om ganske ringe Kvantiteter paa mindre end 5 Kilo, og Kassationen allerede paa dette Tidspunkt billiges af Ejeren.

Ved større Kvantiteter, eller naar Ejeren ikke billiger Kassationen af mindre Partier, tilkaldes en af Sundhedskommissionens Dyr læger, som derefter meddeler, om Varen efter Dyr lægens Undersøgelse er utjenlig til Menneskeføde eller bør overlades Ejeren til fri Afbenyttelse. I første Tilfælde tilintetgøres Varen enten straks, ved mindre Partier, indtil 5 Kilo ved Sønderskæring og Overhældning med Petroleum, eller for større Partiers Vedkommende paa Destruktionsanstalten.

Finder Ejeren sig ikke tilfreds med Dyr lægens Undersøgelse og Afgørelse, kan Sagen indankes for Sundhedskommissionen. Men i alle Tilfælde, selv de ubetydeligste, afgiver Dyr lægen en detailleret og begrundet Erklæring om sin Undersøgelse og det deraf følgende Resultat, hvilken Erklæring straks tilstilles Sundhedskommissionen.

Saaframt Ejeren ytrer Ønske om, at der gives ham Lejlighed til at udnytte hele Partiet eller Dele af dette til *teknisk Brug*, kan dette tillades efter nærmere Henvendelse til Sundhedspolitiets Chef, saafremt det kan konstateres, at Varen kun benyttes hertil.

Kontrollen udøves saaledes i *første Instans* af en eller flere særlig uddannede Kødkontrollører, der besidder stor Øvelse, i *anden Instans* af en af Sundhedskommissionens Dyr læger og endelig i *tredie Instans*, saafremt Ejeren udtaler Ønske herom, af Sundhedskommissionen.

Politiets Undersøgelse strækker sig til samtlige Udsalgslokaler, Fabrikslokaler og Opbevaringslokaler, hvori forefindes Kødvarer, og gaar hovedsagelig ud paa at konstatere, hvorvidt det *uforarbejdede Kød* er forsynet med de forskellige Stempelmærker, der angiver, at Kød eller Organer have passeret Københavns Kødkontrol eller hidrøre fra de indenbys Svineslagterier, og for de *forarbejdede Kødvarers* Vedkommende, for saa vidt disse ikke ere tilvirkede her i Byen, at de ere forsynede med Plombemærke fra de udenbys af Sundhedskommissionen kontrollerede Pølsefabriker og Svineslagterier.

Men ved Siden heraf undersøges tillige, om Kødvarerne ved at henligge ere undergaaede saadanne Forandringer, at de maa betragtes som utjenlige til Menneskeføde, eller ere behandlede paa en mere eller mindre urenlig Maade, samt hvorvidt Lokalerne tilfredsstille de Fordringer, som Sundhedsvedtægten stiller.

Et Sted, der leverer et ret betydeligt Kontingent til de kasserede Varer, er Jernbanens Pakhuse. Her er der ofte foretaget Kassation af Kød kroppe og da navnlig Heste- og Kalvekroppe, der alt ved den ydre Besigtigelse frembød et saa mistænkeligt Udseende, at selv den mindre kyndige Lægmand straks maatte være paa det rene med, at Ejeren næppe tilsigtede at lade slige Kød kroppe fremstille for Kontrollen, da denne upaatvivlelig vilde kassere dem, men meget mere maatte det antages, at de nævnte Kroppe skulle forsøges indsmuglede udenom Kontrollen.

Dog er i Tidens Løb Antallet af Kassationer paa Banegaardene indskrænket en Del, næppe fordi Indsmuglingen er ophørt, men fordi Importørene paa Grund af den skarpe Kontrol her i Staden se deres Fordel ved at indføre dem over Jernbanestationen paa Frederiksberg, *hvor ingen Kontrol finder Sted. Det Forhold, at Landets næststørste By, vor Naboby, staar ganske blottet for al Kød kontrol, er paa mange Maader en af de væsentligste Kilder til Indsmugling af usundt og ukontrolleret Kød til København.*

Resultatet af Sundhedskommissionens Dyrlæggers og Sundhedspolitiets Tilsyn med Kød, Kødvarer etc. i 1902 fremgaar af de nedenfor anførte Tabeller.

Tab. 1. Oversigt over Kød kontrolbetjentenes Virksomhed i 1902.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere		
Januar	306	649	775	1385	3	6	7	6	75
Februar	302	663	781	1549	6	11	1	5	43
Marts	325	699	968	2067	4	11	6	2	70
April	326	762	950	2005	8	3	3	6	36
Maj	325	779	967	2111	4	8	12	2	19
Juni	330	796	1006	2248	7	6	3	2	12
Juli	326	792	977	2081	10	12	2	3	12
August	316	782	1049	2367	13	17	6	2	11
September...	327	789	1182	2396	21	25	15	4	16
Oktober	325	786	1068	2430	18	24	6	8	42
November ...	321	788	1095	2347	4	35	11	4	20
December ...	326	811	1128	2523	8	19	6	3	41
Tilsammen ..			37455		361			47	397

Tab. 2. Den ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Kontrol i 1902. Undersøgelser.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ (Høns, Duer, Gæs) Stykker	Fisk i \bar{u}	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse \bar{u}	Organer (Lever, Nyre, Hjerte, Tunge, Yver og Tarme) Stykker
	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}				
Januar	-	-	-	20	-	-	-	355	-	-	-	-	10	-
Februar	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	480	-
Marts	1	-	-	-	1	-	1	357	-	-	-	-	11	-
April	-	-	-	10	2	-	-	3	-	-	1	-	11	1
Maj	-	-	3	$\frac{1}{2}$	3	-	2	52	-	-	-	-	578	1
Juni	1	-	1	$5\frac{1}{2}$	-	-	-	65	-	-	-	-	18	14
Juli	-	-	-	100	-	10	-	141	-	-	-	-	528	1
August	3	-	2	10	-	8	-	237	-	-	-	-	1073	10
September...	2	64	1	14	4	12	3	223	-	10	-	-	230	10
Oktober	4	16	1	74	2	54	-	173	-	-	7	100	185	1
November ...	-	14	4	150	-	156	-	1406	-	-	4	-	449	-
December ...	-	-	-	-	1	-	-	132	-	26	1	890	295	-
Ialt	11	94	12	384	13	240	6	3167	-	36	13	990	3868	38

Tab. 3.

Kassationer.

		Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ (Høns, Gæs, Duer) Stykker	Fisk i Å	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Å	Organer (Lever, Nyre, Hjerte, Tunge, Yver og Tarme) Stykker
		Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å				
Kassa- tions Aar- sager	Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
	Andre Aar- sager (særlig Forraadnelse)	7	94	3	384	6	240	1	3145	-	36	5	990	3868	36
Frem- stillet paa Kød- kontrol- stationen	2. Klasse	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Kasseret	3	-	9	-	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Ialt		11	94	12	384	13	240	6	3145	-	36	6	990	3868	38

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ omfatter det Antal Kødvarer, der er beslaglagt paa Banegaardene, i Havnen etc. og hvor Ejeren har forlangt det undersøgt paa Kødkontrolstationen.

II. Kontrollen med de indenbys Svineslagterier.

Af saadanne Slagterier har der i 1902 kun været et i Virksomhed. Af nedenstaaende Skema vil Kontrollens Resultat fremgaa i Tabel 4.

Tab. 4.

Antal Svin levende tilførte Slagteriet	Antal Svin slagtede tilførte Slagteriet	Kasserede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjerter	Lunger	Levre			Hjerter	Lunger	Levre
13018	1663	6	4	-	42	72	4	-	72	-	54

III. Kontrollen med de udenbys Pølsefabriker.

Af saadanne Fabriker haves for Tiden 3, der kontrolleres af en af Sundhedskommissionen ansat Dyrlæge, under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger. Nedenstaaende Skema viser Kontrollens Udførelse for samtlige 3 Fabriker:

Tab. 5. Undersøgt Kød m. m. tilført Fabrikerne i 1902.

Heste- Kroppe	Okse- Kroppe	Stk. Oksekød Å	Kalve- Kroppe	Stk. Kalvekød Å	Faare- Kroppe	Stk. Faarekød Å	Svine- Kroppe	Spæk Å
2½	1874¼	31633	6061¾	2948	1932½	13926	944½	105083

Desuden er der slagtet og eksporteret 972 Okser.

Tab. 6. Kasseret Kød, Organer m. m. i 1902.

	Kasseret Kød af								Kasseret Slagteaffald		
	Heste-	Okse-		Kalve-		Faare-		Svine-		Hjerte- slag m. m. Lunger og Levre	Tarme og andet Indhylnings- stof
	Krop- pe	Krop- pe	Kød Stkr. Æ	Krop- pe	Kød Stkr. Æ	Krop- pe	Kød Stkr. Æ	Krop- pe	Kød Stkr. Æ		
Tuberkulose....	-	11 ³ / ₄	669 Stk. 10085 Æ	2	4 Stk. 50 Æ	-	-	-	-	723	-
Andre Aarsager	1	19 ¹ / ₂	17 Stk. 315 Æ	87 ³ / ₄	8 Stk. 96 Æ	1	-	4	3 Stk. 35 Æ	18	-
Ialt...	1	31 ¹ / ₄	686 Stk. 10400 Æ	89 ³ / ₄	12 Stk. 146 Æ	1	-	4	3 Stk. 35 Æ	741	-

Ved Trikinundersøgelsen fandtes 1 Svin lidende af Trikiner.

IV. Kontrollen med de udenbys Svineslagterier.

I 1902 har 7 Provinssvineslagterier haft Sundhedskommissionens Tilladelse til at indføre Indmad og Affald til København paa visse nærmere Betingelser, fastsatte af Københavns Sundhedskommission under 19. Marts 1897, hvoraf her kun skal nævnes, at Kontrollen i sin Helhed foreløbig blot tilsigter, at de fra Slagterierne hertil indførte Produkter tilfredsstillende mindst de samme Fordringer, der stilles til alt andet her til København indført Kød, og saaledes blandt andet ogsaa passerer den herværende Kontrol paa Kødkontrolstationerne.

Kontrollens Virksomhed i de 7 Slagterier ses af nedenstaaende Tabel 7:

Tab. 7.

Antal Svin tilførte Slagterierne	Kasserede paa Grund af Tuberkulose						Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande					
	Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal				Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			
			Hjarter	Lunger	Levre	Nyrer			Hjarter	Lunger	Levre	Nyrer
226317	133 Æ 17714	2344 Æ 16595	2221	4438	3796	2236	51 Æ 6235	343 Æ 3531	2535	2914	1026	668

Ialt er der gennem Københavns Kødkontrol passeret 433860 Kilo Indmad og Affaldsdele fra ovennævnte 7 udenbys Svineslagterier.

V. Eftersyn af Kostalde.

Antallet af Kostalde udgjorde — afset fra de nyindlemmede Bydele — i 1902 22 (hvoraf 4 Handelsstalde) med 682 Køer. I det forløbne Aar har Sundhedspolitiet og Sundhedskommissionens Dyrlæger foretaget 823 Eftersyn, ved hvilke de forefundne Forhold gennemgaaende fandtes at tilfredsstillende de af Sundhedskommissionen under 8. Februar 1890 udfærdigede Forskrifter for Koholderi i København.

Overzicht over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1902.

	Begeringer	A. Desinfektioner for offentlig Regning					B. Desinfektioner for Ubemidlede				C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid & gastr. Fb.	Diph. & Group	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	177	21	51	35	16	1	6	4	11	8	3	5	16
Februar	176	30	40	36	23	1	10	5	12	3	3	4	9
Marts	142	22	35	23	20	4	7	4	4	5	5	6	7
April	134	7	28	32	19	1	4	7	9	5	11	7	4
Maj	134	8	32	26	27	2	7	4	11	3	4	1	9
Juni	128	20	33	25	21	5	3	2	4	3	2	2	8
Juli	119	8	24	28	22	1	1	5	3	7	7	5	8
August	110	21	23	27	15	1	4	8	3	1	1	2	4
September	155	30	28	32	16	-	8	6	6	6	5	6	12
Oktober	177	26	36	46	12	-	9	8	9	8	6	5	12
November	152	17	31	33	24	3	4	5	7	4	5	6	13
December	168	16	53	53	18	-	6	5	4	4	2	1	6
Ialt	1772	226	414	396	233	19	69	63	83	57	54	50	108

Bekendtgørelse fra Stadslægen dat. 22. Septbr. 1902.

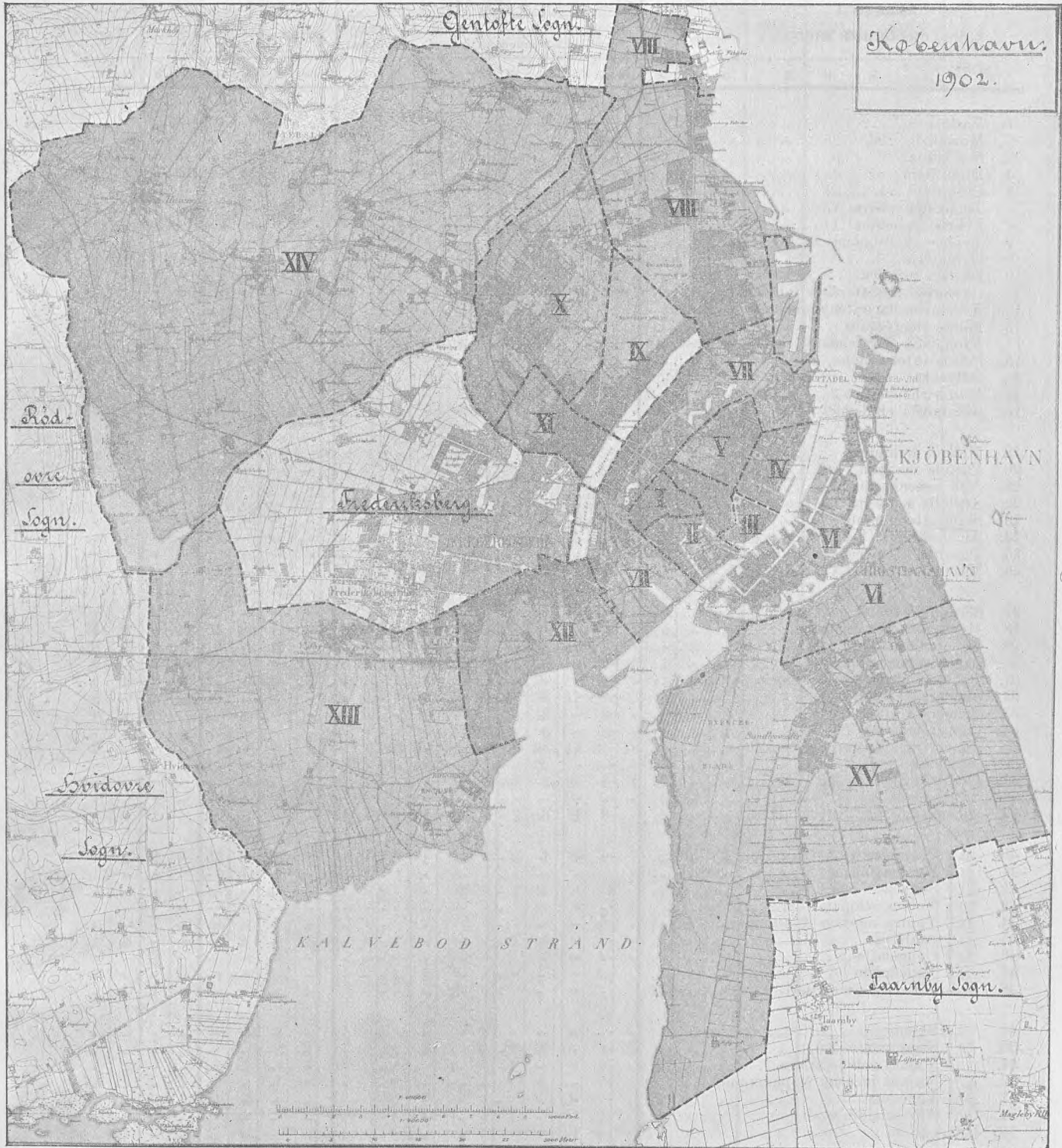
I Anledning af, at der af og til forefalder Tilfælde af *Tyfoid Feber*, om hvilke der ikke i rette Tid tilgaar Stadslægekantoret lovbehalet Anmeldelse, bringes det herved i Erindring, at det i Henhold til Epidemiloven og tidligere herfra udgaaede Bekendtgørelser (12. Juli 1889—12. Septbr. 1891) paahviler enhver Læge, som kaldes til en af tyfoid Feber lidende Patient *snarest muligt* at anmelde Tilfældet for Stadslægen paa de dertil bestemte Brevblanketter, der udleveres paa enhver Politistation og kunne afleveres paa Stadslægekantoret eller nedlægges ufrankerete i Postvæsenets Brevkasser. Anmeldelsespligten gælder ogsaa *tvivlsomme* Tilfælde, og ligeledes Patienter, der indlægges paa Hospital.

Det vil selvfølgelig være af Interesse, at disse Anmeldelser indeholde saa gode Oplysninger, som Omstændighederne tillade om Smittekilde, om hvorvidt Patienten forbliver i Hjemmet eller indlægges i Hospital, om iværksatte Foranstaltninger mod Smitteudbredelse m. m. De paa de omhandlede Blanketter anmeldte Patienter opføres *tillige* paa den ugentlige Sygeliste.

Samtidig henledes Opmærksomheden paa, at Læger i tvivlsomme Tilfælde uden Vederlag kunne faa Diagnosen bakteriologisk prøvet (Bkg. af 15. Maj 1901). De til Optagelse af Blodprøver i dette Øjemed fornødne Glas faas efter Lægerekvitation paa ethvert af Byens Apoteker og afleveres med den vedlagte Blanket behørig udfyldt paa Stadslægekantoret i det nye Raadhus (modtages af Portneren ved „Hvalrosporten“*), hvorefter skriftlig Meddelelse om Undersøgelsernes Udfald snarest muligt, i Reglen samme eller følgende Dag, tilstilles Rekvirenten.

*) Indleveringsstedet er ved en senere Bkg. af 28. Marts 1903 henlagt til Portneren paa Kommunehospitalets Mandsside, hvor Blodprøverne modtages i Tiden mellem Kl. 8 Morgen og Kl. 8 Aften.

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

- Ældre Bys indre Del.**
- I. Gamle Bys ældre Del.
 - II. Gamle Bys yngre Del.
 - III. Gammelholm.
 - IV. St. Annæ Øster Kvarter.
 - V. St. Annæ Vester Kvarter.
 - VI. Kristianshavn.

- Ældre Bys ydre Del.**
- VII. Voldkvarteret.
 - VIII. Østerbro.
 - IX. Blegdamskvarter.
 - X. Ydre Nørrebro.
 - XI. Blaagaardskvarter.
 - XII. Vesterbro.

- Nyindlemmede Bydele.**
- XIII. Valby Kvarter.
 - XIV. Brøndshøj Kvarter.
 - XV. Sundby Kvarter.

Københavns Mortalitet

Causæ Mortis.	I 1ste Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar				
	i 1ste Maaned		i 2.-3. Maaned		i 4.-12. Maaned		Tilsammen i 1ste Aar									
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
61. Encephalitis & Meningitis cerebri	1	-	5	1	13	7	19	8	6	7	5	6	1	3	2	1
62. Apoplexia cerebri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63. Morbi cerebri chronici	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1
64. Morbus mentalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65. Tetanus	4	2	-	-	-	-	4	2	-	-	-	1	-	-	-	-
66. Trismus	2	5	-	-	-	-	2	5	-	-	-	-	-	-	-	-
67. Epilepsia	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
68. Ecclampsia	14	15	9	8	19	24	42	47	6	2	1	-	-	-	-	-
69. Myelitis & Meningitis spinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. Ataxia sive Tabes dorsalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. Alii medullæ spinalis morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
72. Laryngitis	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
73. Morbi laryngis chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Pneumonia crouposa	1	1	-	-	9	2	10	3	5	1	-	-	-	-	1	-
75. Pleuritis, Empyema	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
76. Bronchitis acuta simplex	2	4	4	4	12	8	18	16	1	2	-	-	-	-	-	-
77. Bronchitis capill. & Pneumon. catarrhalis	5	8	25	15	131	69	161	92	27	29	7	9	4	4	-	2
78. Bronchitis chronica & Bronchiectasis	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
79. Emphysema pulmonum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80. Alii pulmonum morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Peri- & Endocarditis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82. Morbus cordis	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
83. Aneurysma Aortæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84. Phlebitis (extra puerperium)	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
85. Ulcus perforans ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86. Peritonitis (extra puerperium)	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1
87. Enteritis, Colitis, Typhlitis	-	1	8	12	18	12	26	25	-	-	2	-	-	-	-	-
88. Ileus	-	-	-	1	3	6	3	7	1	-	-	-	-	-	-	-
89. Hernia incarcerata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. Cirrhosis hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
91. Echinococcus hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Cholelithiasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Nephritis acuta & chronica	1	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-
94. Lithiasis renalis & vesicalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. Cystitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
96. Stricture urethræ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
97. Hypertrophia prostatae	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
98. Tumor ovarii, Hydrops ovarii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99. Alii morbi abdominales chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100. Hydrops ex ignota causa ortus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. Alii morbi organorum interiorum	2	-	1	1	2	2	5	3	-	-	2	1	1	-	1	-
102. Phlegmone, Abscessus	1	1	-	-	4	2	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
103. Caries & Furunculus malignus	-	-	-	1	-	1	-	2	1	-	1	-	-	-	-	-
104. Arthritis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105. Fractura colli femoris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106. Gangræna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
107. Carbunculus & Furunculus malignus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
108. Alii externarum partium morbi	-	-	-	-	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
109. Marasmus senilis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
110. Atrophia infantilis	18	13	34	23	29	33	81	69	3	2	1	1	-	-	-	-
111. In partu aut brevi post eandem mortuæ (Fb. puerp. excl.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112. Mors repentina sine nota causa	12	5	8	12	11	11	31	28	1	-	-	-	-	-	-	-
113. Causa mort. vel male vel omn. non indicata	18	11	11	5	8	6	37	22	3	4	1	-	2	-	-	-
Omnes mortis causæ	271	211	194	145	475	357	940	713	134	129	47	52	37	30	31	16

Deraf døde uden Lægebehandling (Mors medico non vocato obveniens)
Mdk. 329. Kvk. 267. Ialt 596.

Tabel for 1902. (Fortsat.)

5-10 Aar	10-15 Aar	15-20 Aar	20-25 Aar	25-35 Aar	35-45 Aar	45-55 Aar	55-65 Aar	65-75 Aar	75-85 Aar	85 Aar og derover	Afubekendt Alder	Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.				
												Tilsammen		Begge Køn					
												M.	K.						
1	4	1	1	1	-	1	3	1	2	2	-	1	-	44	35	79	61.		
-	-	-	-	1	-	1	1	6	2	14	15	25	24	30	30	16	35	62.	
-	-	-	-	2	-	3	3	6	4	6	7	11	10	29	10	16	13	63.	
-	-	-	-	1	-	1	3	1	-	3	1	1	1	-	-	-	-	64.	
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	66.	
-	1	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	67.	
2	2	-	-	-	-	2	1	4	-	1	-	1	-	-	-	-	-	68.	
-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	2	1	3	2	1	3	2	-	69.	
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	1	1	1	1	-	1	70.	
-	-	-	1	-	-	1	1	2	3	-	1	1	2	3	1	2	-	71.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	72.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	73.	
1	-	-	-	-	-	6	-	7	5	9	5	18	5	18	5	19	15	74.	
-	1	-	-	-	-	3	-	1	1	3	-	3	1	3	4	1	1	75.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	2	3	76.	
2	3	2	1	1	1	2	1	2	2	4	2	7	3	12	4	10	17	77.	
-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	5	2	5	2	5	7	15	12	78.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	5	4	7	9	4	79.	
-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	4	3	-	1	-	5	2	3	80.	
-	-	-	1	-	2	1	-	1	2	4	1	1	2	1	-	3	-	81.	
4	4	1	4	4	4	3	4	2	12	13	17	34	27	45	48	57	57	82.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1	-	-	-	1	-	83.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1	-	-	-	2	-	84.	
-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	1	4	9	-	-	-	-	-	85.	
-	-	-	2	1	5	1	2	1	11	3	6	5	8	3	2	4	2	86.	
1	-	1	1	-	1	2	-	3	2	2	3	-	3	1	-	2	-	87.	
2	1	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	3	2	2	3	-	88.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	1	-	1	4	-	2	89.	
-	-	-	-	-	-	1	3	1	4	1	5	1	8	1	3	-	1	90.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	1	2	3	1	2	1	92.	
2	-	1	-	2	2	3	5	8	4	8	13	15	8	18	9	14	10	93.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	94.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	95.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	1	7	96.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	97.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	8	-	98.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	1	-	-	99.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	8	3	9	5	1	4	100.	
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	101.	
-	1	1	-	-	1	-	1	1	2	2	6	1	3	-	1	1	-	102.	
2	-	1	2	1	2	3	1	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	103.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	104.	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	105.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	3	7	106.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	107.	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	108.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	18	24	61	82	109.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110.	
-	-	-	-	1	1	-	9	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	111.	
-	-	-	-	-	-	1	-	4	4	16	3	11	3	16	2	7	11	6	112.
1	-	-	-	-	1	-	3	2	2	3	9	2	2	2	1	6	1</		

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
3. Febris typhoidea	1	7	-	1	1	2	-	1	1	-	2	1	17
4. Diphtheria	6	2	5	2	2	7	3	3	-	4	4	3	41
5. Croup	1	2	3	3	2	-	1	-	3	-	1	1	17
6. Scarlatina	1	1	-	1	2	2	-	1	-	3	2	-	13
7. Morbilli	-	2	2	9	-	8	4	8	5	14	12	24	88
8. Tussis convulsiva	16	15	18	13	18	6	7	6	9	4	6	7	125
9. Febris puerperalis	2	-	1	2	1	2	-	1	-	2	1	3	15
10. Erysipelas	2	1	2	2	3	3	2	-	3	-	2	1	21
11. Febris rheumatica	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	1	-	6
12. Pneumonia crouposa	12	11	14	15	20	13	13	17	6	13	10	18	162
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill.	30	39	52	66	73	40	24	11	21	19	37	69	481
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	21	15	18	19	25	32	23	26	34	25	23	17	278
15. Alii morbi epidemici *)	22	18	19	14	18	14	3	8	5	10	10	15	156
16. Tuberculosis	57	68	62	65	66	68	65	41	48	48	64	54	706
17. Cancer	53	38	51	42	50	43	54	44	47	58	45	48	573
18. Syphilis	2	3	4	5	8	2	7	2	3	2	-	8	46
19. Alcoholismus	6	5	8	7	3	6	6	1	2	4	2	3	53
20. Alii morbi constitut.	11	8	11	29	23	10	10	10	7	10	7	15	151
21. Ecclampsia	15	13	7	9	10	13	6	5	6	7	6	14	111
22. Apoplexia cerebri	22	22	17	21	18	22	17	10	10	19	14	16	208
23. Alii morbi cerebri & med. spinal.	27	21	31	21	30	26	12	26	19	22	23	29	287
24. Mb. cordis	37	35	55	52	36	35	33	25	25	31	45	55	464
25. Pleuritis	1	-	3	-	10	2	3	1	1	4	2	3	30
26. Alii morbi pectoris	17	10	14	19	12	14	8	6	5	14	15	24	158
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	5	3	7	4	3	8	3	3	6	7	3	9	61
28. Nephritis acuta & chron.	16	10	9	11	13	13	10	11	11	21	12	11	148
29. Alii morbi abdominis	25	19	28	26	22	22	30	23	30	17	17	27	286
30. Morbi externar. part.	10	9	8	8	9	11	5	6	6	8	6	9	95
31. Suicidium	7	13	8	17	18	17	14	15	10	12	19	10	160
32. Alii casus mortiferi	14	4	10	16	19	13	15	9	11	12	8	12	143
33. Vitia innata	25	24	29	26	35	25	21	23	25	17	21	27	298
34. Atrophia infantilis	14	15	19	11	11	10	20	9	8	13	11	16	157
35. Marasmus senilis	23	15	23	18	26	20	22	24	17	14	18	32	252
36. Causa mort. non indic.	38	33	25	33	34	36	16	19	17	31	27	38	347
Summa	539	481	564	588	621	543	463	394	404	464	478	616	6155

*) Herunder: Influenza 44, Meningitis cerebro-spinalis 10, Bronchitis acuta simplex 47.

Mortalitetstabel for 1902.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Anne Øster Kvarter	St. Anne Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor Voldlinien	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor Voldlinien	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nyndlemmede Distrikter	Uden Bolig	Havnen og Rheden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	3	1	8	2	1	1	2	-	1	7	1	-	1	-	-	-	-
-	2	-	1	-	1	4	-	4	2	3	6	13	28	1	5	2	8	-	1	-
-	-	-	-	-	1	1	3	1	2	2	4	3	15	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	1	3	-	4	-	-	-	3	3	2	8	-	-	1	1	-	-	-
1	7	-	2	8	4	24	-	5	11	8	9	25	58	2	2	2	6	-	-	-
6	2	5	2	6	7	22	8	7	8	16	13	27	79	5	4	11	20	-	-	4
1	2	3	3	2	-	6	-	1	1	1	2	5	15	1	-	2	3	1	-	-
1	1	-	1	2	2	7	-	-	-	3	3	2	12	-	1	1	2	-	-	-
-	2	2	9	-	8	4	8	5	14	12	24	88	-	-	-	-	-	-	-	-
16	15	18	13	18	6	7	6	9	4	6	7	125	3	3	1	7	8	-	-	-
2	-	1	2	1	2	-	1	-	2	1	3	15	-	-	2	3	1	-	-	-
2	1	2	2	3	3	2	-	3	-	2	1	21	-	-	1	1	2	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	2	1	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
12	11	14	15	20	13	13	17	6	13	10	18	162	7	17	1	4	12	16	-	-
30	39	52	66	73	40	24	11	21	19	37	69	481	12	32	6	7	31	24	1	4
21	15	18	19	25	32	23	26	34	25	23	17	278	3	10	2	1	15	18	4	9
22	18	19	14	18	14	3	8	5	10	10	15	156	7	13	4	4	13	6	-	4
57	68	62	65	66	68	65	41	48	48	64	54	706	23	43	6	12	53	37	174	47
53	38	51	42	50	43	54	44	47	58	45	48	573	23	43	7	17	48	22	160	62
2	3	4	5	8	2	7	2	3	2	-	8	46	1	1	-	9	6	4	21	2
6	5	8	7	3	6	6	1	2	4	2	3	53	2	7	-	-	9	6	24	3
11	8	11	29	23	10	10	10	7	10	7	15	151	5	12	3	2	11	16	49	16
15	13	7	9	10	13	6	5	6	7	6	14	111	1	7	1	1	8	4	22	3
22	22	17	21	18	22	17	10	10	19	14	16	208	10	19	4	10	21	8	72	20
27	21	31	21	30	26	12	26	19	22	23	29	287	6	17	4	6	15	14	62	28
37	35	55	52	36	35	33	25	25	31	45	55	464	28	33	8	8	48	24	149	62
1	-	3	-	10	2	3	1	1	4	2	3	30	1	5	-	-	5	5	16	2
17	10	14	19	12	14	8	6	5	14	15	24	158	5	19	2	4	16	8	54	13
5	3	7	4	3	8	3	3	6	7	3	9	61	2	8	1	2	5	2	20	7
16	10	9	11	13	13	10	11	11	21	12	11	148	5	16	1	5	12	1	40	10
25	19	28	26	22	22	30	23	30	17	17	27	286	9	18	3	3	26	15	74	22
10	9	8	8	9	11	5	6	6	8	6	9	95	3	5	2	2	6	9	27	4
7	13	8	17	18	17	14	15	10	12	19	10	160	2	21	4	2	13	8	50	14
14	4	10	16	19	13	15	9	11	12	8	12	143	10	9	-	3	7	8	37	9
25	24	29	26	35	25	21	23	25	17	21	27	298	5	8	6	45	21	13	98	18
14	15	19	11	11	10	20	9	8	13	11	16	157	1	9	1	2	11	10	34	6
23	15	23	18	26	20	22	24	17	14	18	32	252	8	25	8	5	19	9	74	32
38	33	25	33	34	36	16	19	17	31	27	38	347	6	27	3	7	24	17	84	20
191	440	80	169	483	323	1686	471	403	499	706	597	902	3578	104	165	340	609	32	34	216

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1902.

	Dødfødte Morts-nés			Dødsfald — Décés							Af 1000 ere	Taux corre-spondants sur 1000 habitants	Hægte-skaber Mari-ages	9309									
	Ægte	Uægte	Ulegitimes	Dødsfald efter Alderen					Af ube-kendt Alder														
				Décés par âge																			
			Ialt Total	0-1	1-5	5-15	15-65	65 og derover	2														
Hele København. Total													225	46	6155	15.0	1653	476	179	2313	1532	29	3341
1.	Gamle Bys ældre Del	5	-	191	27	3	4	84	73	-													
2.	Gamle Bys yngre Del	7	1	440	70	16	12	189	153	-													
3.	Gammelholm	2	-	80	11.4	13	2	32	28	1													
4.	St. Annæ Øster Kvarter	15	11	169	16.1	66	7	57	36	-													
5.	St. Annæ Vester Kvarter	12	3	483	16.7	113	31	10	204	124													
6.	Christianshavn	10	3	323	16.1	83	39	11	119	71													
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.													51	18	1686	15.8	372	98	44	685	485	2	
7.	Voldkvarteret	12	2	471	10.5	75	18	7	207	164													
8.	Østerbro	32	2	403	10.5	118	36	12	160	77													
9.	Blegdamskvarteret	18	3	499	13.9	174	45	10	156	114													
10.	Ydre Nørrebro	33	4	706	20.5	171	51	23	194	266													
11.	Blaagaardskvarteret	11	2	597	15.7	181	56	15	210	135													
12.	Vesterbro	32	11	902	13.4	317	98	28	302	156													
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs.													138	24	3576	13.8	1037	304	95	1230	912	-	
13.	Valby	5	2	104	12.2	26	14	6	37	21													
14.	Brønshøj	10	1	165	14.7	70	19	8	48	20													
15.	Sundbyerne	21	1	340	14.0	132	35	23	103	47													
Nyindlemmede Bydele. Quartiers incorporés													36	4	609	13.8	228	68	37	188	88	-	
	Uden Bolig	-	-	32		-	-	-	29	3													
	Havn og Rhed	-	-	34		-	2	1	31	-													
	Udenbyes	-	-	216		16	4	2	150	44													

Levendefødte — Vivants-nés

Hægte-skaber Mari-ages	Taux corre-spondants sur 1000 habitants	Fødté — Natalité	Køn — Sexe		Total	12041
			M.	F.		
9309						
2732						
6131						
5910						
3341						

Tab 6. Oversigt over Befolknings-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1902.

København. Ville de Copenhague.	Befolkning. Population										Af 1000 Individer døde i 1902		Areal i Tdr Land	
	Beregnet 1. Juli 1902	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare — 1. Febr. 1901 —					Behoelsetæthed: paa 100 □ A1. Etageareal Doede	af epidemiske Sygdomme	af alle Dødsarsager tilsammen				
			0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar							
Hele Byen. Total. Kibed og Havn (la rade et le port) incl.	411000	1000	2.4	8.2	18.4	65.7	5.3	2.0	3.5	15.0 *)	12569			
Quartiers	Kvarter I. Gamle Bys ældre Del	13600	33	1.3	5.0	13.4	72.4	7.9	2.6	14.0	50			
	II. Gamle Bys yngre Del	26800	65	1.5	5.4	15.0	70.2	7.9	3.3	16.4	100			
	III. Gammelholm	7000	17	1.1	4.1	13.1	74.9	6.8	2.3	11.4	30			
	IV. St. Anne-Øster	10500	26	1.6	4.3	12.4	75.0	6.7	2.3	16.1	80			
	V. St. Anne Vester	29000	71	2.1	7.1	17.6	76.6	5.6	3.4	16.7	120			
	VI. Christianshavn	20100	49	2.1	7.9	19.8	64.4	5.8	4.1	16.1	700			
Indenfor gamle Voldlinie. La ville . . .	107000	260	1.7	6.1	16.0	69.5	6.7	1.6	3.2	15.8	1200			
Udenfor gamle Voldlinie. Les faubourgs	Kvarter VII. Voldkvarteret	45000	109	1.7	5.2	13.3	73.5	6.3	1.6	10.5	610			
	VIII. Østerbro	38500	94	2.6	9.6	20.1	63.7	4.0	2.9	10.5	910			
	IX. Blegdani	36000	88	2.6	8.9	18.6	64.5	5.4	3.8	13.9	250			
	X. Ydre Nørrebro	34500	84	3.1	10.5	22.2	58.2	6.0	4.6	20.5	620			
Quartiers	XI. Blaastrand	38000	92	2.5	8.5	18.8	64.8	5.4	4.0	15.7	150			
	XII. Vesterbro	67400	164	2.7	9.2	20.0	64.0	4.1	3.9	13.4	510			
	Nyndlemmede Bydele Quartiers incorporés	44000	107	3.4	12.1	23.2	57.8	3.5	3.5	13.8	8319			
<p>(*) I hele Byens Dødelighed ere indberegtede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitalerne — Y compris les personnes transportées des autres communes aux hôpitaux.)</p>														
Kvarter I.: St. Peders, Bispegaardens, Universitetets og Synagogens Rode samt Frimands Kvarter.	Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusets, Kalvebodernes, Plejestrædes, Hovedvægens, Trinitatis og Reformert Kirkes Rode, samt Sharens Kvarter.	Kvarter III.: Gammelholms Rode (1 & 2).	Kvarter IV.: Nyhavns, Marmorikirkens, Amalienborgs og Fr. Hospitals Rode.	Kvarter V.: Grothersgades, Frimortergangens, Kongens Haves, Garnisons Hospitals og Nyboders Rode (1 & 2) samt Nyboder.	Kvarter VI.: Frederiks Kirkes, Frelsers Kirkes, Amagerbro og Nyholms Rode.	Kvarter VII.: Thyols Rode, Reventlovsgades, Vandværkets, Østspidsparkens, Pehlingsørens, Frederiksborggades, Kommunehospitalets, Sølv-	Kvarter VIII.: Østerbros (1 & 2), Kalkbrønderiets, Øresunds, St. Jacobs og Strandvejens Rode samt Frihavnskvarteret.	Kvarter IX.: Ravnborgs, St. Hans og Blegdams Rode (1 & 2).	Kvarter X.: Havnemarkens, Lærsgens og Ralleld Rode.	Kvarter XI.: Blaastrand (1 & 2) og Kirkegaardens (1 & 2) Rode.	Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværkets (1 & 2), Skydebanens, Istedgades, Sorte Hests (1 & 2), Enghavevejs, St. Matthæus, Vesterfælled og Kvegtorvejs Rode.	Kvarter XIII.: Valby, Vigerslev, Kongens Lingshave.	Kvarter XIV.: Brønshøj, Emdrup, Husum, Utenstev By og Mark, Vanløse.	Kvarter XV.: Sundbyerne.

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1903

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

1904.

Sundhedstilstanden var i 1903 i det hele god.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106

Naar undtages en ret udbredt Influenzaepidemi i Aarets første tre Maaneder og en ikke ubetydelig Opblussen af Kolerine i Juli, August og September, har ingen epidemisk Sygdom spillet nogen fremtrædende Rolle. Der anmeldtes ialt af Byens Læger 53457 Sygdomstilfælde, deraf 44388 Tilfælde af epidemiske Sygdomme svarende til en Morbiditetskvotient for de sidstnævnte Sygdommes Vedkommende af 106 paa 1000 Indbyggere. Da der i 1903 anmeldtes 1715 Kolerinetilfælde og 4372 Influenza-tilfælde flere end i 1902, ses det, at der af alle andre epidemiske Sygdomme er anmeldt 2660 Tilfælde færre i 1903 end i 1902.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Decb.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902	161	156	130	154	140	119	99	89	118	139	160	183
1903	188	246	172	122	91	84	76	85	93	113	100	122

Af ovenstaaende Oversigt over de daglig anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde for hver af Aarets Maaneder fremgaar, at det alene er Aarets 3 første Maaneder (Influenzaepidemien), som har højere Tal end 1902; selv Kolerineepidemien har ikke kunnet bringe Eftersommerens Tal saa højt op som det foregaaende Aars lave Tal.

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1—23)				Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15)				Døde af alle Dødsårsager tilsammen			
	1900	1901	1902	1903	1900	1901	1902	1903	1900	1901	1902	1903
I. Gamle Bys ældre Del	89	111	96	97	3.5	3.7	2.6	2.8	16.4	16.0	14.0	14.9
II. Gamle Bys yngre Del	87	105	82	76	4.0	4.9	3.3	3.4	18.9	19.0	16.4	16.6
III. Gammelholm	85	97	93	83	3.3	1.2	2.3	1.3	12.5	11.3	11.4	12.7
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	95	101	107	84	3.5	3.2	2.3	1.9	18.7	18.0	16.1	14.3
V. St. Annæ V. Kvarter	97	120	110	97	4.5	5.1	3.4	3.2	18.6	16.0	16.7	15.3
VI. Kristianshavn	118	130	100	97	5.3	5.4	4.1	3.8	18.4	19.5	16.1	15.7
Den tidligere Bys indre Del	96	114	98	90	4.2	4.6	3.2	3.1	17.9	17.5	15.8	15.4
VII. Voldkvarteret	89	107	92	83	2.7	2.3	1.6	1.5	12.3	11.2	10.5	10.7
VIII. Østerbro	99	142	108	110	3.1	5.0	2.9	3.8	11.9	13.9	10.5	12.4
IX. Blegdamskvarteret . .	88	111	93	88	4.1	5.7	3.8	3.7	15.6	17.5	13.9	15.0
X. Nørrebro	70	84	64	71	4.9	6.7	4.6	5.3	22.3	23.3	20.5	23.1
XI. Blaagaardskvarteret .	80	106	77	81	5.2	6.5	4.0	4.7	19.4	19.7	15.7	17.2
XII. Vesterbro	92	120	96	88	5.9	6.7	3.9	3.8	17.7	18.4	13.4	13.7
Den tidligere Bys ydre Del	87	112	90	87	4.5	5.5	3.4	3.6	16.5	17.2	13.8	14.9
XIII. Valby	—	122	79	74	—	5.0	2.7	2.6	—	15.1	12.2	11.8
XIV. Brønshøj	—	99	59	60	—	6.3	4.0	4.4	—	19.4	14.7	17.7
XV. Sundbyerne	—	—	107	115	—	—	3.5	4.8	—	—	14.0	15.6
Nyindlemmede Bydele	—	109	89	93	—	5.7	3.5	4.2	—	17.6	13.8	15.3
Hele Byen	91	113	92	89	4.5	5.3	3.5	3.4	17.5 (17.0)	17.8 (17.4)	15.0 (14.5)	15.7 (15.2)

Af ovenstaaende Tabels første Kolonner fremgaar det, at Fordelingen af de anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme paa Byens forskellige Distrikter ikke frembyder nogen væsentlig Afvigelse fra det sædvanlige; den indbyrdes Afvigelse mellem de forskellige Bydele er i det hele ikke betydelig; som sædvanlig have Gammelholm og Nørrebro forholdsvis lave, Østerbro og Sundbyerne forholdsvis høje Forholdstal (Influenzatilfælde, for hvilke Bopælsangivelse ikke er obligatorisk, ere ikke medtagne i denne Oversigt). — Ialt opføres i 1903 56 Dødsfald under Rubriken Influenza og 480 Dødsfald under Rubriken Kolerine, mod hhv. 44 og 278 i 1902; men desuagtet viser den samlede relative Dødelighed af epidemiske Sygdomme sig i 1903 lavere end i noget forudgaaende Aar, 3,4 p. M. mod 3,5 p. M. i 1902 og 4,6 p. M. for det nærmest forudgaaende Tiaar.

Ialt døde i 1903 6553 Personer, hvilket med den beregnede Middelfolke­mængde, 417,000, giver en Dødelighedskvotient, 15,71, der vel er lidt højere end det foregaaende Aars ekceptionelt lave Kvotient, men dog lavere end noget tidligere Aars. Fraregnes 216 i Byen døde men andensteds hjemmehørende Personer, bliver Dødelighedskvotienten 15,20.

M. H. til Dødelighedens Afvigelser i Byens enkelte Distrikter fra det for hele Staden gennemsnitlige viser Forholdet sig omtrent som sædvanligt: en særlig lav Dødelighed paa Gammelholm, Østerbro og i Voldkvarteret, en særlig høj Dødelighed paa Nørrebro (Alm. Hospit.) og i Blaagaardskvarteret.

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvb.	Debr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900.....	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269
1901.....	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786
1902.....	540	481	564	588	621	543	463	394	404	464	477	616	6155
1903.....	593	544	630	591	648	551	526	519	463	479	487	522	6553

I Dødsfaldenes Fordeling paa Maanederne viser der sig en Tilvækst i Marts, der for en Del maa tilskrives Influenzaepidemien og Sygdomme i Respirationsorganerne, og i Eftersommeren, særlig i August, en Tilvækst mod det foregaaende Aar, der vistnok udelukkende maa skrives paa Kolerinens Regning. I Modsætning til den usædvanlig høje Sommerdødelighed i 1901 holder Dødeligheden i Sommermaanederne 1903 sig temmelig nær op til det for en længere Aarrække gennemsnitlige.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1889—98 gennemsnitlig	293	121	49	338	199	1000
1899.....	302	93	35	350	200	1000
1900.....	257	68	39	379	257	1000
1901.....	298	87	29	364	222	1000
1902.....	269	77	29	376	249	1000
1903.....	277	79	31	371	242	1000

Ogsaa i ovenstaaende Tabel, i hvilken de forskellige Aldersklassers Andel i den samlede Dødelighed (Fordeling af 1000 Dødsfald efter Aldersklasser) gives for Beretningsaaret og de nærmest forudgaaende 14 Aar, giver Koleriepidemien sig Udslag i nogen Forøgelse af den spæde Aldersklassers Andel i det samlede Antal Dødsfald sammenlignet med 1902.

Tab. 5 giver en samlet Oversigt over de af Byens Læger i 1903 anmeldte Sygdomstilfælde, deres Fordeling paa Maaneder og Aldersklasser, for de epidemiske Sygdommes Vedkommende (Influenza undtagen) tillige Oplysning om Tilfældenes Fordeling paa de forskellige hygieiniske Kvarterer, om hvis Beliggenhed og Udstrækning Oplysning findes paa det Tabellerne ledsagende Oversigtskort samt i Noter til Tabel 6.

Tab. 1—4 indeholder Oplysninger om de i Aarets Løb indtrufne Dødsfalds Fordeling paa Dødsårsager, Aldersklasser, Aarstider, Bydele m. m.

Tab. 6 viser de enkelte Kvarterers Dødelighed i Forhold til Folkemængden, desuden Oversigt over Befolkningens Fordeling paa Aldersklasser i de enkelte Bydele, beregnet efter Resultatet af Folketællingen den 1. Februar 1901; endvidere indeholder samme Tabel Oversigt over Bydelenes Areal og Beboelsestæthed.

Med Hensyn til de enkeltes Sygdommes Optraeden knyttes følgende Bemærkninger til de i Tabellerne givne Tal:

Af **Kopper** (*Variola*), **Blodgang** (*Dysenteria*), **Kolera** (*Cholera asiat.*) og **Plettyfus** (*Typhus exanthematicus*) anmeldtes ikke noget Tilfælde i Løbet af Aaret 1903.

Tyfoid Feber (*Febris typhoidea*) optraadte i 1903 omtrent med samme ringe Antal Tilfælde som i 1902, 247 mod 243, men med et noget større Antal Dødsfald end i 1902, 27 mod 17. — I Aldersklasserne under 15 Aar døde 2 af 62 (3,2 pCt.), i Aldersklasserne over 15 Aar 25 af 185 (13,5 pCt.).

	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903
Anm. Tilf. af tyf. Fbr. i ‰ af Befolkningen	0.8	1.1	1.9	0.7	0.6	0.8	1.2	1.0	1.6	0.6	0.6
Døde af tyf. Fbr. i ‰ af anmeldte	9.8	6.1	9.0	10.0	11.1	11.9	11.0	11.7	13.0	7.0	10.1

Beregnet i Forhold til Folkemængden var Tyfoidfeberdødeligheden, som det fremgaar af den følgende Oversigt over en længere Aarrække, dog forholdsvis ringe.

	Angrebne pr. 10.000 Indbyggere	Døde pr. 100 angrebne	Døde pr. 100.000 Indbyggere
1882—1886	19.0	8.5	16.1
1887—1891	16.3	7.4	11.4
1892—1896	10.5	8.7	9.0
1897—1901	10.3	11.9	12.5
1902	5.9	7.0	4.1
1903	5.9	10.1	6.5

Størstedelen af Aaret igennem var Tyfoidfeberen optraadt med usædvanlig faa Tilfælde, indtil der i Efteraaret viste sig en hurtig Tilvækst i Anmeldelsernes Antal; i 39.—43. Uge anmeldtes ialt 105 af Aarets 247 Tilfælde, deraf 62 paa Østerbro, Vesterbro og i Sundbyerne; denne Opblussen, der kulminerede i næstsidste Uge af Oktober (41 Tilfælde), blev dog kun af kort Varighed; i November faldt Anmeldelsernes Antal til 32, i December til 9.

Tilfældene forekom spredt over hele Byen, forholdsvis flest i Vesterbrokvarteret og Sundbyerne, forholdsvis færrest paa Kristianshavn.

Anmeldte Tilfælde af Tyfoidfeber pr. 100000 Indb.	Gl. Bys ældre Del		Gl. Bys yngre Del		Gammelholm	St. Annæ Øster Kv.	St. Annæ Vester Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdamskvarteret	Nørrebro	Blaagaardskvarteret	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundbyerne	Nyindlemmede Bydele	Hele Byen
1891—1900	73	120	121	117	102	116	108	74	125	68	85	75	91	85	—	—	—	—	—	—	96
1901	552	434	55	124	147	115	258	94	104	104	148	120	121	115	78	49	—	61	156	156	
1902	147	153	57	124	69	104	111	42	34	28	35	21	47	36	106	45	53	61	59	59	
1903	67	61	86	48	49	10	49	33	66	53	31	68	88	60	40	25	88	62	59	59	

For den gamle Bys Vedkommende, der i de nærmest forudgaaende Aar har været særlig hjemsøgt af Tyfoidfeber, vise Sygelighedskvotienterne i 1903 omtrent samme Forhold som Gennemsnittet for hele Byen. I alle Tilfælde, i hvilke der overhovedet lod sig noget oplyse om Smittekilde, talte Forholdene for direkte Overførelse af Sygdommen fra en Person til en anden; ingensteds optraadte Sygdommen med Lokalepidemier af Betydning. Af de i Aarets Løb anmeldte 247 Tilfælde behandledes 185 eller c. 75 pCt. paa Hospitaler.

Om Tyfusdiagnosestationens Virksomhed i 1903 oplyses, at der i 1903 modtoges 405 Blodprøver til Undersøgelse, stammende fra 379 Personer, idet 26 Prøver repræsenterede Gentagelser af tidligere Undersøgelser, der enten havde givet negativt Resultat eller kun positivt Resultat ved stærkere Koncentration end 1:50.

Gennem Oplysninger fra Hospitalerne og de behandlende Læger har Diagnosestationen som sædvanlig holdt sig underrettet om Sygdomstilfældenes videre Forløb.

Om Prøvernes Udfald giver følgende tabellariske Oversigt Oplysning:

	Antal Prøver	Tyfoidfieber						Ikke Tyfoidfieber				
		Positiv Reaktion				Negativ Reakt.	Ialt	Positiv Reaktion			Negativ Reakt.	Ialt
		1:100	1:50	1:15	1:10			1:50	1:25	1:10		
Januar	23	-	4	2	1	1	8	-	-	1	14	15
Februar . . .	18	-	2	-	-	2	4	-	-	-	14	14
Marts	21	-	2	1	1	-	4	-	1	2	14	17
April	13	-	4	-	-	-	4	-	-	3	6	9
Maj	21	-	1	2	2	3	8	-	2	3	8	13
Juni	14	-	1	-	-	-	1	-	-	1	12	13
Juli	29	5	1	3	-	3	12	-	3	2	12	17
August	38	3	2	1	1	2	9	-	1	6	22	29
September . .	38	6	4	2	-	-	12	-	1	4	21	26
Oktober . . .	102	13	6	17	4	10	50	I (svag)	1	9	41	52
November . .	61	4	1	3	3	3	14	-	3	3	41	47
December . .	27	1	1	-	1	2	5	-	1	2	19	22
Ialt	405	32	29	31	13	26	131	1	13	36	224	274
		46.6 %	23.7 %	9.9 %	19.8 %	100 %						

I 58 af de 131 Blodprøver, der stammede fra Tyfoidfieberpatienter, o: c. 44.3 pCt., fandtes ved første Undersøgelse positiv Reaktion ved en Fortynding 1:50 eller derover.

Ligesom tidligere (se Beretn. f. 1902) har det vist sig, at kun en udtalt positiv Reaktion i Fortynding 1:50 eller derover kan anses for et paalideligt Kriterium. (Hos en Kvinde, hvor denne Fortynding kun gav svag positiv Reaktion, viste Sygdommen sig ifølge Oplysning fra den behandlende Læge ikke at være Tyfoidfieber, men en akut febril Sygdom i Genitalia interna).

I Aarets Løb erhvervede Diagnosestationen en Kultur af de som „Paratyfusbaciller“ beskrevne Organismer, med hvilke en Del Undersøgelser ere foretagne (se Ugeskr. f. Læger 1904 Nr. 13—14). For Tiden undersøges alle de indsendte Blodprøver saavel med Tyfusbaciller som med Paratyfusbacil B. Schottmüller.

Af **epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse** (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) anmeldtes i 1903 10 spredte Tilfælde, deraf 3 i Marts, 3 i Maj og 1 i hver af Maanederne Februar, April, August og Oktober. 7 Dødsfald.

Mening. cerebr. spin. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44	12
Deraf døde:	80	24	9	0	10	34	25	22	4
	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903
Anmeldte Tilfælde:	16	36	34	161	61	26	19	20	10
Deraf døde:	9	19	13	83	28	10	12	10	7

Af de i 1903 anmeldte Tilfælde tilhørte de to Garnisonen, nemlig 1 Tilfælde i April (1. Art. Reg. Kas.) og 1 Tilfælde i Maj (Sølv. Kas. Voldfl.).

Siden den store Epidemi i 1886 er der, dette Aar medregnet, indtil Udgangen af 1903 ialt her i Byen anmeldt 775 Tilfælde af epidemisk Cerebrospinalmeningitis, hvis Fordeling paa Maanederne var følgende:

1. Kvartal.	2. Kvartal.	3. Kvartal.	4. Kvartal.
Januar 44	April ... 115	Juli 53	Oktober ... 22
Februar ... 51	Maj 178	August.... 36	November . 22
Marts 79	Juni 130	September. 22	December . 23

} 174 } 423 } 111 } 67

Af de større Epidemier kulminerede Epidemien i 1886 (172 Tilf.) i April med 56 Tilfælde, Epidemien i 1898 (161 Tilf.) i Maj med 62 Tilfælde.

Paa de 775 anmeldte Tilfælde faldt ialt 399 Dødsfald.

Fordelingen paa Køn og Aldersklasser af de 10 i 1903 anmeldte Tilfælde og de 7 Dødsfald var følgende:

	5—15 Aar	15—25 Aar	25—65 Aar	Ialt	Begge
	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	Køn
Meningitistilfælde	1 2	2 1	1 3	4 6	10
Meningitisdødsfald	1 2	1 1	- 2	2 5	7

Af de 10 anmeldte Tilfælde behandlede de 8 paa Hospitalet, deraf 2 paa Garnisonssygehuset.

Af **ondartet Halssyge** (*Diphtheria faucium*) anmeldtes i 1903 omtrent et lignende Antal som det foregaaende Aar: 992, σ : 2.38 p. M. mod 937, σ : 2.28 p. M. i 1902. Af Svælgdifteri døde i 1903 31 Personer, σ : 3.1 af 100 angrebne, mod 41, σ : 4.4 af 100 angrebne i 1902. Paa 1000 Indbyggere faldt i 1903 0.07 Difteridødsfald mod 0.10 i 1902. — Paa Aarets fire Kvartaler var Sygemeldingerne i 1903 fordelte med hhv. 291, 250, 208 og 243 Tilfælde og Difteridødsfaldene med hhv. 7, 9, 10 og 5.

Af **Strubehoste** (*Croup, Laryngitis diphtheritica*) anmeldtes i 1903 215 Tilfælde, σ : 0.52 p. M., mod 183, σ : 0.45 p. M. i 1902. Af Strubehoste døde i 1903 28, σ : 13 af 100 angrebne, mod 17, σ : 9.3 af 100 angrebne i 1902. — Paa 1000 Indbyggere faldt i 1903 0.07 Croupdødsfald mod 0.04 i 1902. Paa Aarets fire Kvartaler fordele Sygemeldingerne i 1903 sig med hhv. 81, 50, 37 og 47 Tilfælde og Croupdødsfaldene med hhv. 13, 5, 3 og 7.

	Indbygger- Antal	Diphtheria					Croup				
		Antal anmeldte Tilf.		Døde af Diphth.			Antal anmeldte Tilf.		Døde af Croup		
		Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.
1882	255000	642	2.52	54	8.4	0.21	116	0.45	49	42.2	0.19
1883	263000	579	2.20	48	8.3	0.18	131	0.50	56	42.7	0.21
1884	274000	567	2.07	46	8.1	0.17	147	0.54	59	40.1	0.22
1885	284000	792	2.78	100	12.6	0.35	203	0.71	63	31.0	0.22
1886	289000	1548	5.36	163	10.5	0.56	286	0.99	124	43.4	0.43
1887	295000	2221	7.53	272	12.2	0.92	249	0.84	87	34.9	0.29
1888	303000	2760	9.11	248	9.0	0.82	212	0.70	93	43.9	0.31
1889	308000	3223	10.46	330	10.2	1.07	254	0.82	71	28.0	0.23
1890	314000	4086	13.01	402	9.8	1.28	332	1.06	99	29.8	0.32
1891	319000	3660	11.47	346	9.0	1.08	431	1.35	172	39.9	0.54
1892	323000	3273	10.13	264	8.0	0.82	349	1.08	153	43.8	0.47
1893	327000	2905	8.88	222	8.0	0.68	230	0.70	100	43.5	0.31
1894	331000	3124	9.44	224	7.2	0.68	215	0.65	96	44.7	0.29
1895	335000	1710	5.10	81	4.7	0.25	195	0.58	33	16.9	0.10
1896	340000	1518	4.46	53	3.5	0.16	124	0.37	25	20.2	0.07
1897	345000	1470	4.26	60	4.1	0.17	152	0.44	25	16.4	0.07
1898	349000	1328	3.81	65	4.9	0.19	185	0.53	21	11.4	0.06
1899	354000	2046	5.78	95	4.6	0.27	251	0.71	36	14.3	0.10
1900	358000	1413	3.95	57	4.0	0.16	159	0.44	20	12.6	0.06
1901	381000	1127	2.96	30	2.7	0.08	139	0.36	21	15.2	0.06
1902	411000	937	2.28	41	4.4	0.10	183	0.45	17	9.3	0.04
1903	417000	992	2.38	31	3.1	0.07	215	0.52	28	13.0	0.07

Samles Sygetallene og Dødsfaldenes Antal for Difteri og Croup under et, faas følgende Gennemsnitstal i Forhold til Befolkningen (beregnet for de i foranstaaende Tabel omhandlede 22 Aar 1882—1903):

	Anmeldte Tilfælde af Difteri og Croup		Døde af Difteri og Croup	
	ialt	for hver 10000 Indb.	ialt	for hver 10000 Indb.
1882—1886	5011	36	762	5.6
1887—1891	17428	113	2120	13.7
1892—1896	13643	83	1251	7.7
1897—1901	8270	46	430	2.4
1902	1120	27	58	1.4
1903	1207	29	59	1.4

De i 1903 anmeldte Tilfælde af Difteri og Croup forefaldt nogenlunde jævnt fordelte over hele Byen; som sædvanlig dog med en tydelig Overvægt for de ydre Bydele. Medens Morbiditetskvoienten for hele Byen var 2.9 p. M., var den for den indre By kun 2.2, for den ydre By (udenfor Voldene) 3.0 og for de indlemmede Distrikter (Valby, Brønshøj og Sundby) 3.5.

Af Diffteritilfældene faldt 242 med 2 Dødsfald, af Crouptilfældene 2 Tilfælde (uden noget Dødsfald) paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Til Oplysning om Difteri- og Croup-Dødeligheden i de forskellige Aldersklasser tjener følgende Oversigt:

Af Difteri og Croup døde aarlig	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	Over 20 Aar	Ialt
1882—1891 gennemsnitlig	21	49	50	44	35	67	12	2	8	288
1892—1901 "	12	33	30	23	20	36	7	2	5	168
1902 "	15	7	10	8	6	10	1	1	-	58
1903 "	8	16	6	10	4	12	1	-	2	59

Af de anmeldte Diffteritilfælde behandlede i 1903 ca. 71 %, af Crouptilfældene ca. 75 % paa Hospital.

Paa Blegdamshospitalets Diffteridiagnosestation undersøgte i 1903 1690 fra Byens Læger modtagne Kulturer (+ 16 Kulturer fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet), af hvilke 347 (+ 2) viste sig at indeholde Diffteribaciller, medens 1343 (+ 14) gav negativt Resultat.

Skarlagensfeber (*Scarlatina*) anmeldtes i 1903 med et omtrent dobbelt saa stort Antal Tilfælde som det foregaaende Aar, 2011, o: 4.8 p. M. af Befolkningen mod 1107, o: 2.8 p. M. af Befolkningen i 1902. Af de angrebne døde i 1903 34 eller 1.7 af 100.

Paa Aarets fire Kvartaler fordele Sygemeldingerne sig med hhv. 429, 342, 572 og 668 og Dødsfaldene med hhv. 7, 10, 6 og 11.

260 Tilfælde af Skarlagensfeber med 4 Dødsfald falde paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Tilfældenes Fordeling paa Byens forskellige Dele frembyder intet af særlig Interesse.

Omtrent 68 pCt. af de angrebne behandlede paa Hospital.

Skarlagensfeber.	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn....	9.9	16.38	5.49	4.55	4.16	5.89	10.95	6.53	3.27	2.69	4.82
Døde pCt. af anm. . .	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5	2.4	2.4	1.1	1.8

(Angaaende Skarlagensfeberens epidemiske Optræden i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede henvises til Beretningerne for 1897 og 1898).

Af **Mæslinger** (*Morbilli*) anmeldtes ialt 2747 Tilfælde, 6.59 paa 1000 Indbyggere, fortrinsvis i Aarets 1. Kvartal som Afslutning paa den epidemiske Opblussen i sidste Halvdel af 1902. Af Aarets 2747 Tilfælde falde 1918 paa 1. Kvartal (deraf 1042 paa Januar Maaned) 526 paa 2. Kvartal og henholdsvis 155 og 148 paa 3. og 4. Kvartal. — Tilfældene vare ligesom Skarlagensfebertilfældene spredte over alle Bydele. — Af Mæslinger forefaldt 49 Dødsfald fordelt paa Aarets Kvartaler med henholdsvis 36, 11, 1 og 1.

137 Tilfælde (uden noget Dødsfald) faldt paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Kun lidt over 4 pCt. af de angrebne indlagdes paa Hospital.

Mæslinger.	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903
Anmeldte Tilfælde i											
p. M. af Befolkn....	3.9	15.7	16.8	16.0	5.8	4.8	9.9	3.1	16.3	8.3	6.6
Døde pCt. af anm. . .	1.0	2.8	2.2	1.3	2.3	1.9	2.7	1.9	2.3	2.6	1.8

(Angaaende Mæslingernes epidemiske Optræden i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede henvises til Beretningen for 1902).

Kighoste (*Tussis convulsiva*) optraadte i 1903 med et noget mindre Antal Tilfælde end det foregaaende Aar, 1131, 2.17 paa 1000 Indbyggere, mod 1607 i 1902. Tilfældene var i 1903 fordelt paa Aarets Kvartaler med henholdsvis 278, 175, 217 og 461. For 55 Dødsfald opføres Kighoste som Dødsårsag, svarende til 4.9 for hver 100 Angrebne. Dødsfaldene fordele sig paa Aarets Kvartaler med henholdsvis 19, 12, 8 og 16.

23 Tilfælde uden noget Dødsfald tilhøre Aldersklasserne over 15 Aar.

Omtrent 9 pCt. af de angrebne behandlede paa Hospital.

Om Kighostens Optræden i Løbet af 1903 og de nærmest forudgaaende 25 Aar giver følgende Oversigt Oplysning:

	Anmeldte Kighoste-tilfælde.		Døde af Kighoste.				Anmeldte Kighoste-tilfælde.		Døde af Kighoste.		
	ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.		ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.
1878	164	0.7	13	7.9	0.06	1891	1734	4.4	121	7.0	0.38
1879	2410	10.4	194	8.0	0.84	1892	2282	7.1	147	6.4	0.46
1880	1678	7.0	117	7.0	0.49	1893	1920	5.9	138	7.2	0.42
1881	1583	6.3	118	7.5	0.47	1894	621	1.9	30	4.8	0.10
1882	1149	4.5	83	7.2	0.33	1895	3264	9.7	228	7.0	0.68
1883	2534	9.6	198	7.8	0.75	1896	1035	3.0	82	7.9	0.24
1884	2409	8.8	162	6.7	0.59	1897	472	1.4	43	9.1	0.12
1885	804	2.8	72	9.0	0.25	1898	3248	9.3	220	6.8	0.63
1886	1716	5.9	105	6.1	0.43	1899	1120	3.2	96	8.6	0.27
1887	2723	9.2	209	7.7	0.71	1900	431	1.2	46	10.7	0.13
1888	1423	4.7	118	8.3	0.39	1901	2477	6.5	186	7.5	0.49
1889	2341	7.6	185	7.9	0.60	1902	1607	3.9	125	7.8	0.30
1890	1901	6.1	151	7.9	0.48	1903	1131	2.7	55	4.9	0.13

La Grippe (Influenza) mødte i de 3 første Maaneder af 1903 med en ret udbredt Epidemi, der for disse 3 Maaneder omfattede 6049 anmeldte Tilfælde af hele Aarets 7421 Tilfælde. Den epidemiske Opblussen af Sygdommen havde allerede taget sin Begyndelse i Slutningen af 1902, den kulminerede i de sidste to Uger af Februar med 8—900 ugentlige Tilfælde og tog derefter hurtigt af.

Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum				
1889	12050	39.0	Decbr.	12050	1897	6745	19.6	Februar	3068
1890	5357	17.0	Januar	3273	1898	1178	3.4	Januar	303
1891	25746	80.7	Decbr.	15405	1899	9276	26.2	Februar	5620
1892	7111	23.9	Januar	4362	1900	10724	29.9	Marts	5200
1893	11725	36.2	Decbr.	6297	1901	7486	19.6	Februar	2270
1894	8848	27.0	Januar	5020	1902	3049	7.4	Januar	445
1895	13563	40.4	Marts	9413	1903	7421	17.8	Februar	3114
1896	3436	10.1	Marts	911					

Influenzaens Letalitet var forholdsvis lav, 0,8, medens den tidligere har svinget mellem 1,1 og 1,4, men iøvrigt frembød Epidemien, som det fremgaar af vedføjede Tabel, ikke med Hensyn til Tilfældenes og Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser Forhold af særlig Interesse.

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde.....	1889—1898	119	801	1476	2829	3925	154	327	9631
	1899	60	517	1164	2935	4070	171	359	9276
	1900	82	656	1069	3243	4919	232	523	10724
	1901	45	343	744	2542	3381	148	283	7486
	1902	15	179	323	1029	1304	78	121	3049
	1903	38	365	840	2449	3249	153	327	7421
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1898	10	6	1	17	21	25	45	125
	1899	7	2	2	14	19	20	44	108
	1900	10	2	1	16	22	35	67	153
	1901	5	2	0	10	16	17	33	83
	1902	2	2	1	7	4	11	17	44
	1903	4	1	1	6	7	14	23	56
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde.....	1889—1898	8.0	0.7	0.1	0.3	0.5	16.0	13.9	1.3
	1899	11.7	0.4	0.2	0.5	0.5	11.7	12.5	1.2
	1900	12.3	0.3	0.1	0.5	0.4	15.1	12.8	1.4
	1901	11.1	0.3	0.0	0.4	0.5	11.5	11.7	1.1
	1902	13.3	1.1	0.3	0.7	0.3	14.1	14.0	1.4
	1903	10.5	0.3	0.1	0.2	0.2	9.1	7.0	0.8

Bopælsangivelse paa Sygelisterne kræves, som oftere bemærket, ikke for Influenzaens Vedkommende; der er i de foreliggende Oplysninger intet, der tyder paa, at den ene Bydel har været mere hjemsoget af Epidemien end den anden.

Kolerine og akut Tarmkatar (Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus), der i 1902 anmeldtes i et ukendt lavt Antal, og som særlig ganske manglede den ellers aldrig udeblivende Sommereksplosion, viser i 1903 mere normale Forhold med en epidemisk Opblussen i Juli, August og September, med henholdsvis 739, 1013, og

890 Tilfælde. Ialt anmeldtes i 1903 6288 Kolerinetilfælde fordelt paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 789, 1354, 2642 og 1503 Tilfælde.

Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum		
1880	9399	39.16 September	2423	1892	8706	26.95 August	1976
1881	6383	25.53 Juni	701	1893	10747	32.87 August	3201
1882	9332	36.60 August	2177	1894	6000	18.13 August	1103
1883	7116	27.06 Juli	1306	1895	6985	20.85 September	1102
1884	10038	36.64 August	2090	1896	6929	20.38 August	1422
1885	6035	21.25 August	1010	1897	6884	19.95 September	1085
1886	10422	36.06 September	2756	1898	5108	14.64 September	925
1887	7108	24.09 August	1070	1899	8796	24.85 August	3260
1888	7529	24.85 September	1551	1900	6532	18.24 August	1210
1889	10927	35.48 Juni	2666	1901	7558	19.84 August	2430
1890	7640	24.33 August	1145	1902	4573	11.13 September	531
1891	7260	22.76 September	1155	1903	6288	15.08 August	1013

Aarlig anmeldte Kolerinetilfælde	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1881—1890	388	345	401	448	532	804	1231	1381	1243	626	465	387	8251
1891—1900	333	302	308	363	433	687	861	1639	1129	581	430	330	7396
1901	285	210	215	253	389	373	774	2430	1185	759	390	295	7558
1902	360	293	257	301	310	456	528	449	531	417	390	281	4573
1903	303	230	256	346	388	620	739	1013	890	672	498	333	6288

Af Kolerine døde ialt 480 fordelt paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 43, 95, 238 og 104. — Hvorvel Kolerinedødeligheden var henimod dobbelt saa høj som i 1902, var den dog endnu en Del lavere end de nærmest forudgaaende 20 Aars Gennemsnit.

	Anmeldte Kolerinetilfælde	pr. 1000 Indbyggere	Døde af Kolerine	pr. 10,000 Indbyggere
1882—1886	42,943	31.5	2332	17.1
1887—1891	40,464	26.3	2350	15.3
1892—1896	39,367	23.8	2254	13.6
1897—1901	34,878	19.5	2559	14.3
1902	4573	11.1	278	6.8
1903	6288	15.1	480	11.5

Som sædvanlig levere de yngste Aldersklasser et betydeligt Bidrag til Sygemeldingerne og det overvejende Kontingent til Dødeligheden. Paa Aldersklassen 0—1 Aar faldt i 1903 27.7 pCt. af alle Anmeldelser og 92.1 pCt. af alle Dødsfald.

De anmeldte Kolerinetilfælde vare jævnt fordelte over hele Byen.

Cholérine & Catarrhus intestinalis acutus.

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af Syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	282	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6984	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6929	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6886	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8
1900	6532	18.8	404	6.2	1585	24.2	372	25.5	92.1
1901	7558	19.8	630	8.3	2203	29.1	579	26.3	91.9
1902	4573	11.1	278	6.1	1132	24.8	255	22.5	91.7
1903	6288	15.1	480	7.6	1740	27.7	442	25.4	92.1

Af **Barselseber** (*Febris puerperalis*) anmeldtes i 1903 ialt 62 Tilfælde med 17 Dødsfald. Forholdet er altsaa paa det nærmeste det samme som i 1902.

	Gennemsnits-Indbyggerantal	Gennemsnit Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilfælde		Barselseberdødsfald		
			gennemsnitl. aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	gennemsnitl. aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde	for hver 100,000 Indb. c.
1861—1870	168250	5609	200	3.6	86	43.0	51
1871—1880	213900	7419	119	1.6	43	36.1	20
1881—1890	283610	10366	150	1.5	36	24.0	13
1891—1900	338250	10146	105	1.0	20	19.0	6
1901	381000	10920	61	0.6	20	38.8	5
1902	411000	12041	65	0.5	15	23.1	4
1903	417000	12061	62	0.5	17	27.4	4

Faasesyge (*Angina parotidea*) anmeldtes i 1903 i forholdsvis ringe Antal, 399 eller næppe 1 p. M. (0.96). Morbiditetskvotienten for den epidemiske Parotitis svinger i de nærmest forudgaaende 25 Aar mellem 0.5 og 4.1 pr. 1000 Indbyggere:

1878	2.30	1883	3.61	1888	0.53	1893	2.79	1898	3.28
1879	3.64	1884	3.32	1889	3.95	1894	3.48	1899	2.68
1880	2.82	1885	1.38	1890	4.08	1895	1.30	1900	1.56
1881	3.00	1886	3.47	1891	0.84	1896	1.34	1901	1.81
1882	1.88	1887	2.32	1892	1.24	1897	2.38	1902	2.67

Det samlede Antal meldte Tilfælde for de omhandlede 25 Aar udgjorde 18745 eller gennemsnitlig 750 om Aaret, med 161 som laveste, 1281 som højeste Antal Anmeldelser i Løbet af et Aar.

Med Hensyn til Tilfældenes Fordeling paa Aarets Maaneder viser det sig, at det overvejende Antal falde paa Aarets første Halvdel og navnlig paa andet Kvartal, medens der i Aarets sidste Halvdel kun anmeldes et forholdsvis ringe Antal Tilfælde.

Gennemsnitlig anmeldtes pr. Maaned i Aarene 1878—1902:

Januar	69	April	93	Juli	54	Oktober	28
Februar	75	Maj	104	August	30	November	40
Marts	99	Juni	86	September	19	December	53
	<u>242</u>		<u>283</u>		<u>104</u>		<u>121</u>
i 1903	121		163		81		34

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til de medfølgende tabellariske Oversigter, særlig Tab. 5 og Tab. 1.

Af **veneriske Sygdomme** (*Gonorrhoea*, *Ulcus venereum*, *Syphilis*) anmeldtes ialt 7455 Tilfælde, deraf *Gonorrhoea* 5230, *Ulcus venereum* 438, *Syphilis acquisita* e. c. i. 1650, *Syphilis insons* 52, *Syphilis congenita* 85; paa Hospitaler behandlede henholdsvis 2018, 152, 753, 9 og 40 Tilfælde, deraf paa Garnisonshospitalet henholdsvis 260, 43, 50, 0 og 0 Tilfælde.

Om Antallet af anmeldte veneriske Sygdomme i de sidste 20 Aar giver efterfølgende Tabel en Oversigt, hvorved dog bemærkes, at denne Opgørelse af forskellige Grunde næppe kan antages at give noget paalideligt Billede af Forholdene (se bl. a. Bemærkninger i Aarsberetningen for 1896).

Anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme 1884—1903.

	Gonorrhoea	Ulc. vener.	Syph. acquis.	Syph. insons.	Syph. congen.	Tilsammen
1884	5673	1670	1264	-	77	8684
1885	6023	1453	1778	24	66	9344
1886	5844	1590	2014	31	77	9556
1887	5385	934	1578	39	119	8055
1888	5281	727	1141	18	98	7265
1889	4576	955	831	31	108	6501
1890	4389	894	811	46	82	6222
1891	4101	807	918	23	44	5893
1892	4159	778	807	43	48	5835
1893	4413	640	973	30	37	6093
1894	4051	658	1081	36	61	5887
1895	3976	440	1239	33	59	5747
1896	4224	529	1202	44	74	6073
1897	4426	762	1364	35	61	6648
1898	4644	768	1532	79	77	7100
1899	4431	667	1502	85	106	6791
1900	4632	592	1592	88	119	7023
1901	5238	896	1986	72	113	8305
1902	5216	568	1743	42	88	7657
1903	5230	438	1650	52	85	7455

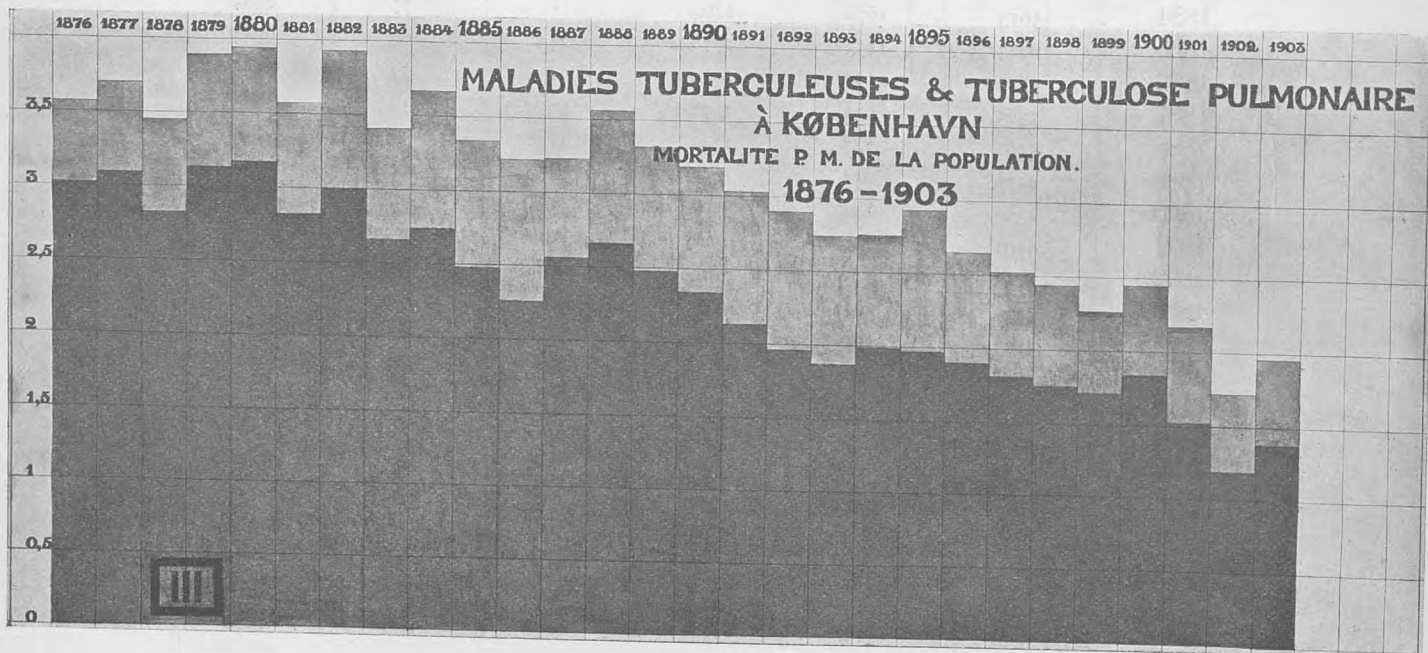
Behandlede paa Hospital.

	Gonorrhoea		Ulc. vener.		Syph. acquis.		Syph. insons.		Syph. congen.		Ialt paa Hosp.	
	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.
1886	2673	275	379	80	1142	34	11	-	41	-	4246	398
1887	2577	242	176	56	903	44	11	-	60	-	3727	342
1888	2400	173	94	45	482	37	8	2	43	-	3027	257
1889	1814	232	115	57	330	19	11	-	33	-	2303	308
1890	1707	213	116	33	264	12	14	-	24	-	2125	258
1891	1232	141	111	29	298	13	4	-	13	-	1658	183
1892	1222	191	119	39	307	11	22	5	15	-	1685	246
1893	1507	197	104	21	301	12	11	-	10	-	1933	230
1894	1324	192	148	6	358	17	12	-	19	-	1861	215
1895	1475	245	54	1	497	28	12	1	26	-	2064	275
1896	1459	185	119	28	468	26	19	-	34	-	2099	239
1897	1291	212	172	61	512	25	11	1	27	-	2013	209
1898	1416	141	181	77	632	26	39	-	35	-	2303	244
1899	1381	122	165	38	566	51	35	4	58	-	2205	215
1900	1363	157	148	29	746	42	48	-	78	1	2383	229
1901	2013	262	356	72	929	67	47	4	86	-	3431	405
1902	1719	237	183	46	730	56	8	-	43	-	2683	339
1903	2018	200	152	43	753	50	9	-	40	-	2972	353

Af **Fnat** (*Scabies*) anmeldtes i 1903 ialt 1025 Tilfælde.

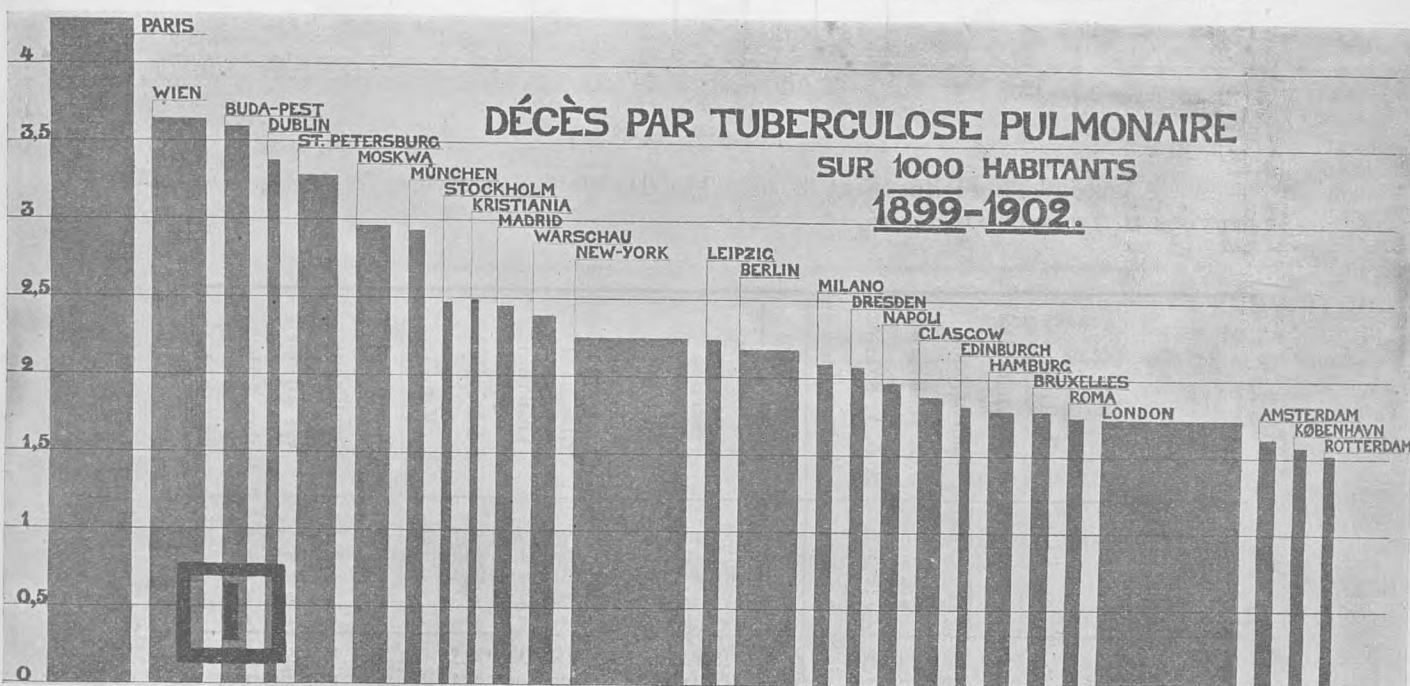
Af **Drankergalskab** (*Delirium tremens*) anmeldtes 589 Tilfælde, af hvilke 392 behandlede paa Hospital (ingen paa Garnisonshospitalet). Alkoholisme opføres i 72 Tilfælde som direkte Dødsårsag, nemlig 39 Tilfælde af kronisk Alkoholisme, 24 Tilfælde af Drankergalskab og 9 Tilfælde af akut, dødelig forløbende Alkoholintoksikation (Mors in ebrietate).

For **Lungetuberkulosens** Vedkommende frembyder Aaret 1903 en Afbrydelse i den jævne Nedgang i Dødeligheden, som er omtalt i de foregaaende Aars Beretninger, idet der i 1903 forefaldt 588 Dødsfald af Lungetuberkulose mod 489 i 1902. Lungetuberkulosens Dødelighedskvotient er dog ogsaa i 1903 lavere end i noget af de forud for 1902 gaende Aar.

Døde af Lungetuberkulose	i p. M. af Befolkningen	i pCt af døde	Døde af Lungetuberkulose	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1880—1884	2.89	12.40
1840—1844	3.44	13.00	1885—1889	2.51	11.28
1845—1849	3.37	12.08	1890—1894	2.05	9.90
1850—1854	3.04	11.83	1895—1899	1.83	10.32
1855—1859	2.96	11.33	1900	1.84	10.48
1860—1864	3.07	12.05	1901	1.54	8.62
1865—1869	2.97	12.86	1902	1.19	7.94
1870—1874	3.42	14.31	1903	1.41	8.97
1875—1879	3.14	12.92			

Til Oplysning om Forholdene i en Del større, navnlig europæiske Byer tjener nedenstaaende grafiske Oversigt over den gennemsnitlige Dødelighed af Lungetuberku-

lose i Aarene 1899—1902; det ses, at København er gunstigere stillet end de fleste andre Hovedstæder og større Byer*).

For hver 100,000 Mennesker døde i Aarene 1899—1902 (begge Aar inclusive) af Lungetuberkulose:

Paris.....	428	Madrid.....	245	Edinburg.....	182
Wien.....	364	Warschau.....	239	Hamburg.....	179
Budapest.....	359	New York.....	225	Brüssel.....	179
Dublin.....	337	Leipzig.....	224	Rom.....	175
St. Petersburg....	328	Berlin.....	218	London.....	174
Moskow.....	296	Milano.....	209	Amsterdam.....	162
München.....	293	Dresden.....	207	København.....	157
Kristiania.....	249	Neapel.....	197	Rotterdam.....	152
Stokholm.....	247	Glasgow.....	188		

*) Oversigten er udarbejdet for den i Foraaret 1904 i København afholdte Tuberkulosekonference. — En stor Del af de derved benyttede Tal ere hentede fra „Statistische Mededeelingen uitgegeven door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam“ No. 5, 6, 8 og 9; de øvrige Tal fra de paagældende Byers egne Beretninger. — Kolonnens Bredde antyder den paagældende Bys Folketal.

Lungetuberkulosedødsfaldenes Fordeling paa Køn og Alder falder, som det fremgaar af følgende Oversigt, paa det nærmeste sammen med det for de nærmest forudgaaende 5 Aar gennemsnitlige:

	0—1	1—5	5—15	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen		
	Aar	Aar	Aar	M.	K.	M.	K.	M.	K.	Begge Køn
1898—1902 gennemsnitlig aarlig	8	18	25	305	184	30	20	360	230	590
1898—1902 aarlig ‰ af Bef.*)	0.8	0.5	0.3	2.6	1.3	4.2	1.6	1.9	1.1	1.5
1903	3	10	24	311	185	31	24	354	234	588

*) Tællingen 1. 2. 1901.

Angaaende Fordelingen af de anmeldte Dødsfald paa Byens forskellige Dele henvises til følgende Oversigt:

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nye Bydele	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
Ialt:	134	232	32	59	280	147	884	238	203	281	318	364	511	1915	14	27	17	58	91	2948
Aarlig	27	46	6	12	56	30	177	48	41	56	64	73	102	384	7	14	17	29	18	590
p. M. af Befolk.*)	1.7	1.6	0.8	1.1	1.9	1.5	1.6	1.1	1.2	1.6	2.0	2.0	1.6	1.5	0.8	1.2	0.7	0.7	—	1.6
aarligt	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1903																				

*) Tællingen 1. 2. 1901.

Til Undersøgelse paa *Tuberkulosediagnosticsstationen* (Sundhedskommissionens Laboratorium) indleveredes i Løbet af 1903 af Byens Læger 1608 Prøver Opspyt; i 341 af Prøverne paavistes der ved Undersøgelsen Tuberkelbaciller, medens 1267 Prøver gav negativt Resultat.

Desinfektion efter Lungetuberkulose udførtes i 1903 i 406 Tilfælde, deraf de 258 Gange i Henhold til Epidemilovens § 23, i 77 Tilfælde som gratis Desinfektion for ubemidlede og i 71 Tilfælde som betalt Desinfektion.

Af **Kræft (Cancer)** — Mortal. Tab. Nr. 32—35 — døde i 1903 586 Personer, o: 141 for hver 100,000 Indbygger, omtrent et lignende Forhold som i den sidste halve Snes Aar.

Af Kræft døde aarligt:

		Befolkning	Døde aarligt af Kræft pr. 100,000 af Befolkningen	
1866—69	144	169,000	85	
1870—74	192	195,000	98	Med Fradrag af udenbys
1875—79	249	222,000	112	
1880—84	306	256,000	120	112
1885—89	369	296,000	125	117
1890—94	424	323,000	131	122
1895—99	485	342,000	142	132
1900	515	358,000	144	132
1901	543	381,000	143	130
1902	573	411,000	139	127
1903	586	417,000	141	127

Af de registrerede 586 Dødsfald angaa 57 Personer, der ere døde paa Hovedstadens Hospitaler og Kliniker, men som ikke havde Domicil i Byen; fradrages disse 57, bliver Dødeligheden 1,27 p. M.

Fordelingen af Kræftdødsfaldene paa Mortalitetstabellens 4 herhenhørende Rubriker fremgaar af følgende Oversigt:

Af Kræft døde aarlig	Cancer ventric.	Cancer uteri	Cancer mammæ	Canc. in al. corp. part.	Ialt
1880—84	109	44	16	137	306
1885—89	135	50	19	165	369
1890—94	144	49	19	212	424
1895—99	158	57	29	241	485
1900	181	57	27	250	515
1901	168	65	27	283	543
1902	182	73	26	292	573
1903	205	71	34	276	586

I Forhold til Aarenes og Periodernes kalkulerede Middelfolketal bliver Kræftdødsfaldenes Hyppighed i det ovenfor omhandlede Tidsrum følgende:

Døde aarlig af Kræft paa 100000 Indb.	Cancer ventric.	Cancer uteri	Cancer mammæ	Canc. in al. corp. part.	Tilsammen
1880—84	43	17	6	54	120
1885—89	46	17	6	56	125
1890—94	45	15	6	65	131
1895—99	46	17	8	71	142
1900	51	16	7	70	144
1901	44	17	7	75	143
1902	44	18	6	71	139
1903	49	17	8	67	141

Iøvrigt henvises til Bemærkninger i Beretningen for 1902 om Kræftdødelighedens formodede Tiltagen.

Af **Trikinsygd**om hos Mennesker (*Trichinosis*) anmeldtes i 1903 ikke noget Tilfælde; derimod paavistes Trikiner i enkelte Tilfælde hos Svin.

Om de **meteorologiske Forhold i 1903** giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanlig skyldes meteorologisk Institut, Oplysning:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1903.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°.....	1.1	3.4	5.1	4.6	11.7	15.0	16.2	14.4	12.6	8.6	4.3	1.4	8.2
Middelfugtighedsgrad i pCt.....	86	82	81	80	74	72	74	78	85	85	85	87	81
Middellufttryk ved Havet og 45° Br. Mill.....	762.4	759.0	760.0	754.0	760.0	761.8	758.8	755.7	765.0	755.2	759.0	762.4	759.5
Nedbør, Mill.	44.0	41.2	17.2	78.0	7.7	41.0	48.6	78.0	49.3	120.5	50.0	18.9	594.4
Dage med Nedbør	17	19	12	21	11	8	13	25	18	22	18	13	197
" " Sne.....	6	5	-	13	-	-	-	-	-	-	7	7	38
" " Hagl.....	-	3	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	10
" " Torden.....	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	-	4
" " Storm.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1903. *Januar* blev mild med sydvestlige Vinde og temmelig stor Nedbør. *Februar* var ualmindelig mild med vestlige til sydlige Vinde og rigelig Nedbør. *Marts* var ualmindelig mild med sydlige Vinde og lidt Nedbør. *April* blev kølig med vestlige til nordlige Vinde og meget stor Nedbør. *Maj* blev mild med sydvestlige Vinde og meget lidt Nedbør. *Juni* fik omtrent normal Temperatur, flest nordlige Vinde og temmelig lidt Nedbør. *Juli* fik normal Varme, med vestlige Vinde og temmelig lidt Nedbør. *August* blev kold med vestlige Vinde og stor Nedbør. *September* blev temmelig kølig med nordøstlige Vinde og temmelig lidt Nedbør. *Oktober* fik den normale Middeltemperatur, sydvestlige Vinde og ualmindelig megen Nedbør. *November* fik med sydvestlige Vinde normal Middeltemperatur og normal Nedbør. *December* fik med østlige Vinde normal Varme og ringe Nedbør. *Aaret* fik temmelig høj Middeltemperatur, sydvestlige Vinde og rigelig Nedbør.

Ægteskaber, Fødsler, Dødsfald, Dødfødsler. Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de egentlig fra samtlige Kirkebetjente fremsendte Meddelelser om Vielser, Fødsler og Dødfødsler, var Antallet af *Ægteskaber* i 1903 3387 \div 8.12 for hver 1000 Indbyggere, mod 8.13 i 1902 og 8.33 i det nærmest forudgaaende Femaar. — Gennemsnitsantallet af Vielser pr. Dag bliver i 1903 9.3. Beregnes Ægteskabshyppigheden for hver Maaned, falder det højeste daglige Antal Vielser, som sædvanlig paa Maj med 13.7 og November med 13.5, det laveste Tal paa Januar med 5.4 Vielser pr. Dag, (for hele Staden inclusive de indlemmede Distrikter).

Ifølge de ovenfor nævnte egentlige Opgørelser beløber Antallet af *levendefødte Børn* sig i 1903 til 12061*) eller 28.92 for hvert 1000 Indbyggere, mod 29.29 i 1902 og 28.88 i Femaaret 1897—1901. For den gamle By taget for sig, bliver Fødselskvotienten i 1903 28.37, for de nyindlemmede Bydele 33.17.

*) De angivne Tal tør næppe gøre Krav paa at anses for fuldt nøjagtige, men maa snarest antages at ligge lidt under Virkeligheden. Ved Indsamling af Oplysninger fra samtlige Sogne efter Aarets Udgang opgives det korrigerede Fødselstal til 12199 eller 29.25 p. M., og Resultatet af Statens statistiske Bureaus Opgørelse af de indkomne skematiske Aarsberetninger udviser, ifølge velvillig Meddelelse, et Antal af 12311 Fødsler eller 29.52 p. M.

I Gennemsnit for hele Byen og hele Aaret fødtes daglig 33.0 Børn.

I pCt. af det hele Antal levendefødte var 1891—1900	Mandkøn	Kvindkøn	Ægtefødte	Uægtefødte
	1901	51.3	48.7	77.5
1902	49.8	50.2	75.8	24.2
1903	50.9	49.1	77.3	22.7
	51.9	48.1	75.5	24.5

Af hvert 1000 levendefødte Børn, fødtes i 1903 de 245 udenfor Ægteskab; for den gamle By taget for sig udgør de illegitime Fødslers Antal i 1903 266 paa 1000.

Den vedføjede Tabel viser Antallet af Vielser og Fødsler i 1903, fordelt efter Maaneder, samt Gennemsnitstal pr. Dag for hele Aaret og for hver af Aarets Maaneder, henholdsvis for den gamle By og de i 1901 og 1902 indlemmede Distrikter.

1903	Ægte- skaber		Levendefødte												Dødfødte						
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Tilsammen		Legiti- mitet		Køn		Tilsammen
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	Kv.			
Det gamle København	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	M.	Kv.	Tilsammen		
Januar ..	154	5.0	338	103	441	14.2	316	113	429	13.8	654	21.1	216	7.0	870	28.1	26	5	17	14	31
Februar .	202	7.1	301	118	419	15.0	273	92	365	13.0	574	20.5	210	7.5	784	28.0	18	7	14	11	25
Marts ...	200	6.5	336	130	466	15.0	325	111	436	14.1	661	21.3	241	7.8	902	29.1	11	4	9	6	15
April	270	9.0	342	117	459	15.3	356	106	462	15.1	698	23.3	223	7.4	921	30.7	18	6	11	13	24
Maj	382	12.3	320	137	457	14.7	326	139	465	15.0	646	20.8	276	8.9	922	29.7	11	2	9	4	13
Juni	225	7.5	334	116	450	15.0	291	114	405	13.5	625	20.8	230	7.7	855	28.5	8	4	7	5	12
Juli	233	7.5	332	127	459	14.8	294	121	415	13.4	626	20.2	248	8.0	874	28.2	16	3	15	4	19
August ..	205	6.6	359	125	484	15.6	295	103	398	12.8	654	21.1	228	7.4	882	28.5	10	5	8	7	15
Septbr. .	206	6.9	359	106	465	15.5	304	122	426	14.2	663	22.1	228	7.6	891	29.7	15	2	14	3	17
Oktbr. ...	325	10.5	348	110	458	14.8	321	118	439	14.2	669	21.6	228	7.4	897	29.0	21	2	10	13	23
Novbr. ...	364	12.1	341	113	454	15.1	283	108	391	13.0	624	20.8	221	7.1	845	28.2	16	4	13	7	20
Decbr. ...	307	9.9	302	128	430	13.9	288	108	396	12.8	590	19.0	236	7.8	826	26.8	17	6	13	10	23
Det gamle København	3073	8.4	4012	1430	5442	14.9	3672	1355	5027	13.8	7684	21.1	2785	7.6	10469	28.6	187	50	140	97	237
Januar ..	12	0.4	70	30	100	3.2	66	34	100	3.2	136	4.4	64	2.1	200	6.5	5	-	3	2	5
Februar .	11	0.4	53	5	58	2.1	38	4	42	1.5	91	3.3	9	0.3	100	3.6	2	1	3	-	3
Marts ...	17	0.6	67	2	69	2.2	63	7	70	2.3	130	4.2	9	0.3	139	4.5	6	-	3	3	6
April	28	0.9	61	1	62	2.1	76	4	80	2.7	137	4.6	5	0.2	142	4.8	2	1	1	2	3
Maj	43	1.4	68	2	70	2.3	70	9	79	2.5	138	4.5	11	0.4	149	4.9	3	-	2	1	3
Juni	21	0.7	72	3	75	2.5	50	6	56	1.9	122	4.1	9	0.3	131	4.4	1	-	1	-	1
Juli	26	0.9	69	3	72	2.3	40	1	41	1.3	109	3.5	4	0.1	113	3.6	5	-	2	3	5
August ..	20	0.7	62	12	74	2.4	69	4	73	2.4	131	4.2	16	0.5	147	4.7	5	2	3	4	7
Septbr. ...	24	0.8	38	10	48	1.6	48	-	48	1.6	86	2.9	10	0.3	96	3.2	1	1	-	2	2
Oktbr. ...	34	1.1	46	4	50	1.6	62	5	67	2.2	108	3.5	9	0.3	117	3.8	-	-	-	-	-
Novbr. ...	42	1.4	62	3	65	2.2	52	7	59	2.0	114	3.8	10	0.3	124	4.1	4	-	1	3	4
Decbr.	36	1.2	69	4	73	2.4	56	5	61	2.1	125	4.1	9	0.3	134	4.3	6	-	4	2	6
De ind- lemmede Distrikter	314	0.9	737	78	816	2.2	690	86	776	2.1	1427	3.9	165	0.5	1592	4.4	40	5	23	22	45
Hele Staden	3387*)	9.3	4749	1509	6258	17.1	4362	1441	5803	15.9	9111	25.0	2950	8.1	12061	33.0	227	55	163	119	282

*) Deraf 457 borgerlige Vielser.

I Aaret 1903 indregistreredes ialt 6553 Dødsfald. Mortalitetkvotienten bliver herefter med den beregnede Middelfolkemængde 417000 15.71 p. M., altsaa noget højere end i 1902 men lavere end i noget andet forudgaaende Aar. Fradrages 216 Dødsfald, der angaar Personer, som ikke havde Domicil i Hovedstaden, reduceres Dødsfaldenes Antal til 6337 og Dødelighedskvotienten til 15.20 p. M.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)						
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar				
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af Dødsfald	Uægtefødte	
		Ialt	p. c. af alle Levende- fødte	Ialt	p. c. af alle Dødsfald i Aar			p. c. af uægte Levende- fødte						
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.88	1826	21.57	30.44	568	31.11
1880	240000	2159	9.00	8725	36.38	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35
1883	263000	2635	10.01	9822	37.35	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01
1885	284000	2578	9.07	10832	38.13	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96
1889	308600	2632	8.52	10955	35.30	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67
1895	333700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88
1896	340500	2785	8.18	10205	29.87	2320	22.73	5635	16.33	1694	16.60	30.06	534	31.52
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.33	25.73	552	34.22
1901	361000	3033	7.96	11153	29.27	2696	24.17	6786	17.81	2023	18.33	29.81	696	34.40
1902	411000	3341	8.13	12041	29.30	2732	22.69	6155	14.98	1653	13.73	27.02	547	33.10
1903	417000	3387	8.12	12061	28.92	2950	24.46	6553	15.71	1816	13.06	27.71	606	33.37

Det daglige Antal Dødsfald for hele Aaret udgør omtrent 18, var i første Kvartal c. 20, i andet Kvartal c. 20, i tredje Kvartal c. 17 og i fjerde Kvartal c. 16; højest i Maj med 21, lavest i September med 15 pr. Dag.

Fødslernes Overskud over Dødsfaldene udgjorde 5508 eller 13.21 p. M.

Angaaende Dødelighedens Fordeling paa de forskellige Aldersklasser give følgende tabellariske Oversigter Oplysning.

Af 1000 Døde var:

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	over 65 Aar
1889—98	293	121	49	338	199
1899	302	93	35	350	220
1900	287	68	39	379	257
1901	298	87	29	364	222
1902	269	77	29	376	249
1903	277	79	31	371	242

Af 1000 Døde vare

	under 15 Aar	over 15 Aar
1889—1893	490	510
1894—1898	431	569
1899—1903	394	606
1903	387	613

I den spæde Barnealder var Dødeligheden vel noget højere end i det koleriefri Aar 1902, men dog lavere end de forudgaaende 25 Aar gennemsnitlige:

	Levendefødte			Døde i første Leveaar			Døde i første Leveaar af 1000 Levendefødte		
	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt	ægtefødte	uægtefødte	Ialt
1877—1886	76259	18244	94503	13166	6513	19680	173	357	208
1887—1896	82092	21288	103380	13633	6058	19682	166	281	190
1897—1901	39278	12334	51612	6058	3003	9061	155	244	176
1902	9309	2732	12041	1106	547	1653	119	200	137
1903	9111	2950	12061	1210	606	1816	133	205	151

Som allerede berørt har saavel Kolerinen som tuberkuløse Sygdomme og Kræft ydet et noget større Bidrag til Aarets Dødelighed i 1903 end i 1902, men iøvrigt har, som nedenstaaende Oversigt udviser, ikke nogen enkelt Sygdom i Aaret 1903 spillet nogen fremtrædende Rolle som Dødsarsag.

For hvert 100000 Mennesker døde:

(Jfr. Tab. 2)	1893 — 1902 gnsnt.	1903	(Jfr. Tab. 2)	1893 — 1902 gnsnt.	1903	(Jfr. Tab. 2)	1893 — 1902 gnsnt.	1903
1. Variolæ	-	-	13. Bronchopneum. . .	130	112	25. Pleuritis	7	7
2. Dysenteria	-	-	14. Cholérine	135	115	26. Al. mb. pect. . . .	49	46
3. Fbr. typh.	11	6	15. Al. morb. ep . . .	57	38	27. Peritonitis	20	16
4. Diphtheria	27	7	16. Tuberculosis . . .	247	197	28. Nephritis	39*)	40
5. Croup	12	7	17. Cancer	139	141	29. Al. morb. abd. . .	90	80
6. Scarlatina	21	8	18. Syphilis	9	12	30. Mb. ext. part. . . .	23	24
7. Morbilli	20	12	19. Alcoholismus . . .	17	17	31. Suicidium	34	28
8. Tuss. conv.	34	13	20. Al. mb. const. . . .	38	38	32. Casus mortif. . . .	39*)	38
9. Fbr. puerp.	5	4	21. Ecclampsia	35	22	33. Vitia innata	75	92
10. Erysipelas	6	7	22. Apopl. cerebr. . . .	54	48	34. Atroph. inf.	56	36
11. Fbr. rheum.	6	3	23. Al. mb. cerebr. . .	57	72	35. Marasm. sen.	58	54
12. Pneum. croup. . . .	45	31	24. Morbus cordis . . .	111	121	36. Causa ignot.	70	79
						Ialt	1796	1571

*) 1897—1902.

Blandt de under Mortalitetstabellens Rubrik 57, Debilitas congenita, opførte 300 Børn, findes der 19, som angives at være fødte og døde kortere eller længere Tid før Udløbet af den 28. Svangerskabsuge, som altsaa, uagtet de efter Fødselen have vist utvetydige Livstegn, dog paa Forhaand maatte anses for ikke levedygtige.

Medicolegale Dødsattester, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875, skulle udstedes ved Selvmord og Dødsfald ved ulykkelig Hændelse, samt naar Personer eller Fostre findes døde, ere i 1903 indkomne i et Antal af 279, o: noget færre end i de foregaaende Aar.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom 158 Personer (deri indbefattet 2 Drab) mod 143 i 1902, deraf 85 (70 Mænd, 15 Kvinder) ved Nedstyrtning eller Knusning (Overkørsel), 34 (32 Mænd og 2 Drengene) ved Drukning, 18 (4 Mænd, 3 Kvinder, 11 Børn) ved Forbrænding, 7 (1 Mand, 3 Kvinder, 3 Børn) ved Forgiftning som Følge af Fejltagelse.

Som sædvanlig er der i Aarets Løb fundet enkelte Lig af nyfødte Børn, for hvis vedkommende ingen bestemt Dødsarsag har kunnet lade sig konstatere.

Af 118 *Selvmord* (mod 160 i 1902, 147 i 1901 og 122 i 1900) faldt 97 paa Mænd og 21 paa Kvinder; 6 Mænd og 5 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 78 Mænd og 9 Kvinder ved Hængning, 9 Mænd og 1 Kvinde ved Skydning, 1 Mand ved Snit-saar, 3 Mænd og 2 Kvinder ved Gift (1 Kulos, 1 Lysgas, 1 Opium, 1 Saltsyre, 1 ubekendt Gift).

For Ulykkestilfælde og Selvmord er der fremkommet henholdsvis 128 og 116 medicolegale Ligsynsattester; overfor 30 Ulykkestilfælde og 2 Selvmord, ses der altsaa ikke at være udfærdiget Dødsattest under Iagttagelse af de ved Loven af 4. Maj 1875 paabudte legale Former.

Foruden i de her omhandlede 244 Tilfælde er legalt Ligsyn foretaget i 2 Tilfælde af Manddrab, i 11 Tilfælde af Alkoholintoksikation (9 Mænd, 2 Kvinder) samt i 22 Tilfælde af pludselig Død uden kendt Aarsag (13 Mænd, 6 Kvinder, 3 Børn)

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1903 ialt 2965 Personer eller omtrent 41 Procent af alle døde, nemlig paa Kommunehospitalet 1108 (deraf 43 paa St. Josephs Hospital, 14 i Filialen paa St. Johannesstiftelsen, 3 paa St. Lucas Stiftelsen, 14 paa Københavns Amtssygehus), paa Blegdamshospitalet 147, paa Øresundshospitalet 255, paa Vestre Hospital 1, paa St. Johannesstiftelsens Sygehus 239, paa Almindelig Hospital 283, (deraf 172 Lemmer, 111 Alderdomsunderstøttede), paa Ladegaarden 43 (deraf 3 paa Arbejdsafdelingen), paa Frederiks Hospital 202, paa Fødselsstiftelsen 87 (deraf 69 spæde Børn, 11 Barselkvinder, 7 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 225 (foruden de ovenfor nævnte 43 Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 76, paa Garnisonssygehus 28.

Til Sammenligning vedføjes som sædvanlig en Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Del større udenlandske Byer, for største Delen Uddrag af den af „Registrar General“ offentliggjorte „Annual Summary of Births, deaths and causes of death in London and other great towns, 1903“.

1903	Folketal	Døde ‰	Fødte ‰	Over- skud ‰	1903	Folketal	Døde ‰	Fødte ‰	Over- skud ‰
Amsterdam	542075	14.0	28.1	14.1	Paris	2660550	17.9	20.3	2.4
Stockholm	307306	14.4	23.0	8.6	New-York	3732903	18.2	25.4	7.2
Kristiania	224600	15.0	33.1	8.1	Wien	1761931	18.6	28.8	10.2
Brüssel	575896	15.2	20.3	5.1	Buda-Pest	790529	18.9	26.6	7.7
Gøteborg	134500	15.2	28.0	12.8	Prag	422381	19.0	26.0	7.0
Rotterdam	340267	15.4	34.7	19.3	Glasgow	782000	19.2	32.0	12.8
København	417000	15.7	28.9	13.2	München	515000	20.7	33.2	12.5
London	4613812	15.7	28.4	12.7	Milano	514869	21.8	25.9	4.1
Berlin	1931701	16.5	24.7	8.2	St. Petersburg	1333600	23.8	29.4	5.6
Hamburg	747004	16.7	26.1	9.4	Dublin	378994	23.9	29.0	5.1
Edinburgh	327000	16.8	25.0	8.2	Triest	185524	25.5	31.7	6.2
Dresden	491600	17.4	31.4	14.0	Moskwa	1125000	27.5	31.6	4.1

Byerne ere ordnede efter Dødeligheden, der varierer mellem 14.0 (Amsterdam) og 27.5 (Moskwa) som Yderpunkter; for Flertallet af store Byer i det nordvestlige Europa er Dødelighedskvotienten, som det ses, under 17 p. M., i ikke faa af dem under 16 p. M. — Fødselshyppigheden varierer omtrent lige saa stærkt, er som sædvanlig størst i Rotterdam, 34.7, lavest i Paris og Brüssel, 20,3. Med Hensyn til Fødslerens Overskud over Dødsfaldene staar Rotterdam betydeligt over Flertallet af de her omhandlede Byer med en Overskudskvotient paa 19.3 p. M.; lavest staar som sædvanlig Paris med et Overskud af kun 2.4 for hvert 1000 Indbyggere.

Foruden de ovenfor omhandlede 12061 levendefødte Børn bragtes i 1903 282 dødfødte Børn til Verden, deraf 227 ægtefødte (o: 2.4 pCt. af alle i Ægteskab fødte Børn) 55 udenfor Ægteskab fødte (o: 1.8 pCt. af alle udenfor Ægteskab fødte Børn). — Med Hensyn til de 282 dødfødtes Køn og Legitimitet, sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende, henvises til nedenstaaende Oversigt:

Af 1000 henholdsvis levendefødte og dødfødte Børn vare:

	Levendefødte		Dødfødte		Levendefødte		Dødfødte	
	Mandk.	Kvindek.	Mandk.	Kvindek.	Ægte	Uægte	Ægte	Uægte
1883—1892	512	488	539	461	805	195	775	225
1893—1902	512	488	550	450	769	231	765	235
1903	519	481	578	422	755	245	805	195

For henholdsvis de fuldbaarne og de ufuldbaarne dødfødte stiller Forholdet med Hensyn til Køn og Legitimitet sig som følger:

	af 100 dødfødte vare:				af 100 fuldbaarne dødfødte vare:				af 100 ufuldbaarne dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1889—98	54	46	76	24	59	41	82	18	50	50	70	30
1899	56	44	80	20	58	42	86	14	55	45	74	26
1900	55	45	76	24	54	46	81	19	56	44	69	31
1901	59	41	81	19	62	38	80	20	56	44	82	18
1902	52	48	83	17	54	46	84	16	50	50	82	18
1903	58	42	0	20	59	41	87	13	57	43	75	25

De i den befalede „Generaltabel over dødfødte“ forlangte Oplysninger om Hyppigheden og Arten af anvendt Kunsthjælp m. m. findes i følgende Oversigt sammenstillet med de tilsvarende Forhold i de to nærmest forudgaaende Tiaar:

	Fosterets Modenheds Grad								Med Tegn til Forraadnelse	Fødslens fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte				
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen	Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte		Tilsammen	
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige		Dreng
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1883—1892	49	50	19	19	71	50	14	12	110	110	88	16	9	12	10	15	14	120	100	33	31	284
1893—1902	47	44	20	18	63	45	13	10	113	98	84	17	9	13	10	15	14	110	89	33	28	260
1903	66	46	19	19	69	46	9	8	150	115	93	14	11	15	7	19	8	135	92	28	27	282

Foruden de af de foranstaaende Tabeller fremgaaende Oplysninger skal her endnu tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger, der i Reglen forefindes paa de fra Jordemødrene modtagne Anmeldelser om Dødfødsler: Sædestilling opgives 35 Gange, Fodstilling 18, Underkropstilling 1 Gang, Skraaleje 13, Tværleje 3 Gange, fremfalden Arm 2 Gange, Ansigtsstilling 1 Gang, Forisestilling 2 Gange; Bemærkninger om Fremfald af Navlesnoren findes i 20 Tilfælde, om Omslyngning af Navlesnoren i 10 Tilfælde; endvidere omtales forliggende Moderkage i 8 Tilfælde, for tidlig Løsning af Moderkagen og Blødning før Fødslen i 7 Tilfælde, Vesvækkelse i 4 Tilfælde, for tidlig Afgang af Fostervandet i 2 Tilfælde; langvarig og besværlig Fødsel noteres 23 Gange, Bækkenforsnevring 11 Gange, Krampe 8 Gange, anden Sygdom hos Moderen 14 Gange, Fald, Overanstrengelse, Sindsbevægelse 5 Gange, for rigeligt Fostervand 7 Gange, Sygdom i Moderkagen 1 Gang; endvidere anføres Syfilis hos Fosteret 6 Gange og anden Sygdom hos Fosteret 1 Gang at have foraarsaget dets Død; hos 4 dødfødte Børn var der foretaget Operation (Perforation) paa Fosteret, 14 dødfødte Børn betegnes som Misfostre.

Paa Foranledning af Statens statistiske Bureau er der nu paa de af Jordemødrene til Anmeldelse om dødfødte Børn benyttede Blanketter optaget en Rubrik for Moderens Alder. I 27 af de forefaldne 282 Dødfødsler opgives Moderens Alder ikke, i de øvrige 255 Tilfælde oplyses de fødendes Alder at have været:

15—20 Aar	12	30—35 Aar	64	45—50 Aar	7
20—25 —	36	35—40 —	44	uangivet	27
25—30 —	73	40—45 —	19	Ialt	282

Vaccination. 1) Paa *den kgl. Vaccinationsanstalt* fandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Aarets Begyndelse 7915 Portioner Vaccine i Behold fra 1902; der fremstilledes i Aarets Løb 125920 Portioner indvundet ved Podning af 30 Kalve, af hvilke en kasseredes paa Grund af Tuberkulose. — Til Vaccination paa Anstalten forbrugtes ca. 5000 Portioner, til Laboratorieundersøgelser 1050, til Podning af Kalve 5775, til Forsendelse til fremmede Instituter 200 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner udsendtes (i 2851 Forsendinger) 110400 Portioner; ved Aarets Udgang havde 5940 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1550 Portioner, københavnske Hospitaler og andre offentlige Anstalter 489 Portioner, medens 6305 Portioner uddeltes til private praktiserende Læger i København. — Med de til Vaccination paa Anstalten anvendte 5000 Portioner har altsaa Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine beløbet sig til 13344 Portioner.

Paa Anstalten vaccineredes ialt 4629 Børn med positivt Resultat ved første Vaccination hos 4577, ved Omvaccination hos 33 ialt 4610 o: 99.72 pCt. (6 udebleve fra Eftersyn). — Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarberetning for 1903.

2) Den *kommunale Vaccinationsanstalt* paa Nørrebro har ifølge Indberetning fra 1ste Vaccinator i 1903 været holdt aaben hver Torsdag i Tiden fra 16. April til 10. December, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Uge vaccinerede. Der blev i alt vaccineret 1336 Individuer (mod 1148 ifjor), altsaa gennemsnitlig 39.3 paa hver Vaccinationsdag (mod 31.9 ifjor); det største Antal Vaccinationer, nemlig 129, faldt paa den 16. April; det mindste, 5, paa den 26. November. Der benyttedes animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt; i intet Tilfælde indtraf der Komplikationer. Fordelingen af Vaccinationerne paa Køn og Alder, samt Udfaldet af Vaccinationerne ses af nedenstaaende Skemaer.

Af de vaccinerede var i en Alder af:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	12	9	21
1—2	31	33	64
2—3	66	50	116
3—4	74	61	135
4—5	79	76	155
5—6	78	72	150
6—7	222	217	439
7—8	115	130	245
Over 8	4	7	11
Sum.....	681	655	1336*)

*) Heri indbefattes 5 revaccinerede, nemlig 2 Drenge i en Alder af 5 og 11, og 3 Piger i en Alder af 6, 7 og 7 Aar.

Udfaldet af Vaccinationen var følgende:

Hele Antallet af vaccinerede	Heraf Revaccination	Ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 1330 fandtes		
			ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
1336	5	1	1305	2	23

De, hos hvem der intet Anslag viste sig, omvaccineredes med følgende Udfald:

Antallet af vaccinerede	Heraf ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 21 fandtes		
		ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
23	2	17	2	2

I **Københavns Garnison** behandlede i 1903 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme paa Garnisonssygehuset: tyfoid Feber 2 af Søværnet, epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse 2 af Hæren, Difteri 30 af Hæren, Skarlagensfeber 15 af Hæren, 1 af Søværnet, Mæslinger 5 af Hæren, Influenza 130 af Hæren, 27 af Søværnet, krupøs Lungebetændelse 26 af Hæren, 3 af Søværnet, hvoraf 1 død, Gigtfeber 59 af Hæren, hvoraf 1 død, 19 af Søværnet.

De nævnte epidemiske Sygdomme medførte saaledes ialt 2 Dødsfald i 1903 mod 12 i 1902, 6 i 1901 og 13 i 1900.

Af Syflis forekom 27 Tilfælde i Hæren, 2 i Søværnet, af venerisk Saar 9 i Hæren, 2 i Søværnet, af Gonorre 209 i Hæren, 25 i Søværnet.

Karantænevæsen. Ifølge Beretning fra Karantænelægen er der i 1903 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 4866 Skibe og Baade (incl. Orlogs- og Lystfartøjer) som dels vare indgaaende, dels vare forbigaaende, men alle vare anmeldelsespligtige. Af disse bordedes paa Inderrheden uden Anmeldelse, dels af Lægepersonalet, dels af Karantænebetjentene 3317 Fartøjer. Hertil kommer desuden Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaede Dampskibe fra udenrigske

Steder, der efter Tilladelse fra Karantænekommissionen ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen (medindbefattet Dampskibe til Nordre Toldbod), hvilke gøre foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenet, og hvis Antal ifølge Opgivelse fra Toldbodens Vagtkontrol var ialt 3979.

Karantæne har i Aarets Løb ikke været paabudt.

1) Almindeligt Eftersyn i Henhold til Lov af 2den Juli 1880 2det Afsnit I.

Det fra Aarets Begyndelse eksisterende Paabud om „almindeligt Eftersyn“ af Skibe kommende fra Odessa, Havnene ved det røde Hav, Havnene i Ægypten, Tonkin, Cochinchina samt Ostindien derunder de nederlandske ostindiske Kolonier, forandredes ikke i Aarets Løb og ingen Paabud om Eftersyn af Skibe andetsteds fra udstedtes.

Det Antal Skibe, som inspiceredes i Overensstemmelse med nævnte Lov var 13, alle Dampskibe, med en Besætning af ialt 486 Personer samt ialt 12 Passagerer. Men der fandtes ved Eftersyn af disse Personer ikke nogen Patient lidende af de i Lov af 2den Juli 1880 § 13 nævnte Sygdomme, hvorimod der paa de nævnte Skibe opgaves at have været to Dødsfald undervejs („Diagnosis incerta“). Det 5 Dages Lægeeftersyn fandt ingen Anvendelse.

Om Patienter ankomne med Skibe, som *ikke* vare underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse til Karantænestationen fra 82 Skibe med et Mandskab af 1674 Personer og Passagerer 890. — Disse Skibe havde om Bord 90 Patienter og 9 Lig.

Blandt disse Patienter fandtes følgende Lidelser: 20 veneriske Lidelser, 15 kron. Mave- og Tarmlidelser, 8 Tuberculosis, 8 akutte Lungelidelser, 5 Febris rheumatica, 5 Morbilli, 4 Febris typhoidea, 4 akutte Mave- og Tarmlidelser, 2 Beri-Beri, 3 Variceller samt nogle Tilfælde af Simulation, Ambustio og kirurg. Lidelser.

Karantænedesinfektion fandt ikke Sted.

Den offentlige Sundhedspleje. Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, den offentlige Desinfektion m. m. tjener følgende.

De af *Sundhedskommissionens Lægepersonale* (9 Kredslæger og 2 Dyr læger) udførte Undersøgelser, afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1903:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme	580	568
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold	312	356
III. Sundhedskommissionssager angaaende:		
a) Afløbsforhold og off. Renl. (Vedt. Afsn. II og III):..	303	289
b) Latrinvæsen m. m. (Vedt. Afsn. IV):	345	510
c) Skadelige Næringsveje (Vedt. Afsn. V):	143	159
d) Tilsyn med Næringsmidler (Vedt. Afsn. VI):	250	2662
e) Boliger, Logishuse (Vedt. Afsn. VII og VIII):	96	101
f) Smitsom Sygdom (Vedt. Afsn. IX):	17	16
g) Plejebørnstilsyn (Vedt. Afsn. XI):	1061	1215
h) Forskellige andre Forhold	99	116
	<u>3206</u>	<u>5992</u>

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionens tilgaaede Meddelelser har første Kredsloge afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet i 1903.

Ved Udgangen af 1902 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1557 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 296, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1903 søgte 677 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 20 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 117 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 540 Tilladelser udstedtes, deraf 140 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 353 tidligere tilladte Plejehjem. Ved Udgangen af 1903 var Antallet af tilladte Plejehjem 1601, deraf 342 (ø: ca. 21 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1259 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1409 Plejebørn mod 1425 ved Aarets Begyndelse. Antallet af Plejebørn er fremdeles aftaget i de indre Kredse (1ste, 2den og 4de Kreds), hvorimod der bemærkes nogen Forøgelse af Antallet i alle de ydre Kredse.

Tabel 1.	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	9	54	3	-	-
2. Kreds.....	11	52	5	-	1
3. Kreds.....	39	189	15	2	2
4. Kreds.....	17	107	15	1	-
5. Kreds.....	149	278	33	1	-
6. Kreds.....	91	250	33	1	1
7. Kreds.....	9	53	6	1	-
8. Kreds.....	11	60	8	-	-
9. Kreds.....	6	83	4	1	-
Ialt...	342	1126	122	7	4

I Aarets Løb ere 736 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 718 tidligere indregistrerede udgik og 77 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1409 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tab. 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	4	9	14	33	60	66
2. Kreds.....	11	18	15	23	67	69
3. Kreds.....	29	74	62	68	233	247
4. Kreds.....	18	26	36	60	140	140
5. Kreds.....	63	97	73	114	347	461
6. Kreds.....	53	94	76	101	324	376
7. Kreds.....	17	22	14	15	68	69
8. Kreds.....	18	21	15	22	76	79
9. Kreds.....	21	29	27	17	94	94
Ialt...	234	390	332	453	1409	1601

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 77 (i 1902 88).

Tab. 3.	Under 1 Aar						0—1 Aar	1 Aar	2 Aar	3 Aar	4 Aar	5—9 Aar	10—14 Aar	Ialt	Begge Køn								
	0—1	1—2	3—11		M.	K.										M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	Mnd.	Mnd.	M.	K.																			
Akute Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	1	4	3	7	3	11	7	-	-	-	-	-	-	-	11	7	18	} 21				
Kron. Sygd. i Fordøjelsesorg.	-	-	1	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3					
Atrofi	-	3	1	3	2	3	3	9	-	-	-	-	-	-	-	3	9	12	} 12				
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Brystkatar	-	-	1	1	1	1	2	2	1	-	-	-	-	1	-	3	3	6	} 20				
Kat. Lungebetændelse	-	-	-	-	8	2	8	2	2	-	-	-	-	-	-	8	4	12					
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
Lungetuberkulose	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2					
Hjernebetændelse	-	-	-	2	-	2	2	-	-	1	1	-	1	2	-	4	3	7	} 11				
Krampe	-	-	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	4	4					
Skarlagensfeber	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	} 2				
Kighoste	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1					
Kron. Hjertesygdom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	} 11				
Furunkulose	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1					
Ubekendt Dødsårsag	-	3	3	-	1	1	4	4	1	-	-	-	-	-	5	4	9	9					
Ialt	-	7	12	7	23	16	35	30	2	3	-	1	1	-	1	3	-	1	39	38	} 77		
	7	19	39	65	5	-	2	-	4	1	77												

Dødeligheden har ogsaa i dette Aar været forholdsvis lav.

Tab. 4.	Under 1 Aar						0—1 Aar	1 Aar	2 Aar	3 Aar	4 Aar	5—9 Aar	10—14 Aar	Ialt	Begge Køn								
	0—1	1—2	3—11		M.	K.										M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
	Mnd.	Mnd.	M.	K.																			
Januar	-	1	1	2	1	3	2	6	-	-	-	-	-	-	-	2	6	8	} 8				
Februar	-	1	1	-	3	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	4	2	6					
Marts	-	1	-	-	3	1	3	2	1	1	-	-	-	-	1	4	4	4					
April	-	-	-	-	3	1	3	3	-	-	1	-	-	1	-	3	2	5	} 7				
Maj	-	1	2	-	-	-	2	2	1	1	-	-	-	1	-	3	4	7					
Juni	-	-	1	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4					
Juli	-	-	1	2	2	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	} 8				
August	-	-	-	1	2	4	2	5	-	-	-	-	-	-	1	2	6	8					
September	-	2	2	1	-	1	2	4	-	-	-	-	1	-	3	4	7	7					
Oktober	-	1	2	-	3	2	5	3	-	-	-	-	-	-	5	3	8	} 8					
November	-	-	1	1	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	3	1	4		4				
December	-	-	1	-	2	4	3	4	-	-	-	-	-	-	3	4	7		7				
Ialt	-	7	12	7	23	16	35	30	2	3	-	1	1	-	1	3	-	1	39	38	} 77		
	7	19	39	65	5	-	2	-	4	1	77												

I ingen af Aarets Maaneder var Dødeligheden særlig fremtrædende.

Tab. 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	16 Aar 1888—1903	
																	Sum	gsntl.
Sygd. i Fordøjelsesorg.	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	18	21	856	53
Rakitis, Atrofi. Skrof.	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	8	12	475	30
Sygd. i Respirationsv.	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	24	27	20	553	34	
Hjernesygd., Konvuls.	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	16	11	304	19
Infektionssygdomme.	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	8	2	211	13
Andre og ubek. Sygdomme	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	11	11	185	12
Ialt.	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	2584	161
Plejebørnenes Antal d. ³¹ / ₁₂	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425	1409		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1903 har der til Sundhedskommissionen været indsendt 4050 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 1876 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 2264 kemiske Undersøgelser
- 54 mikroskopiske do.
- 1926 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer have været:

A. Vand.

I. Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.

- a. Fra Taphane paa Vandværket 12 Prøver
- b. „ Vandværkets Filtre 12 —
- c. „ forskellige Søer og Kilder 16 —
- d. „ Valby Vandværk 4 —
- e. „ Sundby do. 4 —

II. Kemisk og bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).

- f. Udtaget af Laboratoriet fra forskellige Brønde 2 Prøver

III. Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).

- g. Fra Taphane paa Vandværket 52 Prøver
- h. „ Vandværkets Filtre 52 —
- i. „ Husledning 52 —

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

- Indkøbt af Politiet i København og Forstæder 1308 Prøver
- Udtaget „ — som Staldprøver 90 —

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse)..... 8 —

Fløde 9 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk.....	75 Prøver
do. blandet Børnemælk.....	84 —

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Mælk.....	523 Prøver
Fløde.....	20 —

27 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve.

1 Prøve Mælk undersøgtes for Kobber, som ikke forefandt. 14 Prøver Fløde undersøgtes for Stivelse, som paavistes i 9 af Prøverne.

6 Prøver *Appelsiner* (Blodoranger). Fremmed Farvestof fandtes ikke.

2 Prøver *Bolscher* (røde og gule). Der fandtes ikke uorganiske Giftstoffer. Det anvendte Farvestof var i begge Prøver Tjærefarvestof (henholdsvis Rhodamin og et Azofarvestof).

1 Prøve *Finker*. Der fandtes ikke uorganiske Giftstoffer og ej heller Konserveringsmidler. Tilstedeværelse af Ptomainer sandsynlig. Coli-lignende Bakterier fandtes ikke.

10 Prøver *henkogt Frugt*. Der fandtes ikke giftige Metaller og ej heller Konserveringsmidler.

20 Prøver *tørret Frugt* (Abrikoser og Æbler). I 15 af Prøverne fandtes Svovlsyrling, i Mængder fra 0.028 til 0.111 %.

13 Prøver *henkogle Grønærter*. I 4 af Prøverne fandtes Tilstedeværelse af Kobber, i Mængder fra 0.004 til 0.009 %. Et Spor af Tin paavistes i alle Prøverne. Der fandtes ikke Konserveringsmidler.

10 Prøver *Honning*. Der indeholdtes hverken Rørsukker, Glycerin, Stivelse eller Saccharin.

50 Prøver *saltet Kød*. Mængden af Kogsalt varierede fra 3.0 til 15.9 %.

1 Prøve *Skibsøl*. I Prøven, som havde en ubehagelig Lugt og Smag, paavistes Petroleum.

5 Prøver *Smør*. 1 Prøve var ikke Smør, men Margarine; de 4 andre Prøver var ublandet Natursmør.

1 Prøve *The*. Der fandtes ikke fremmede Blade og ej heller fremmed Farvestof.

1 Prøve *Theudtræk*, med Prøve af de dertil anvendte *Theblade* og *Sukker*. I Theudtrækket, som havde en ludagtig Smag, fandtes ca. 1/2 % kulsurt Natron. I Sukkeret fandtes ligeledes kulsurt Natron, dog kun en ringe Mængde. I Thebladene fandtes der ikke fremmede Blade.

C. Andre Undersøgelser.

1 Prøve *Gigtamulet*. Bestod af en Kobberplade og et Pulver, som maatte antages at være en Blanding af humusagtig Jord (Tørv) og Svovl.

1 Prøve *Haarvand* („Oreine“). Uorganiske Giftstoffer indeholdtes ikke. Der fandtes 2.5 % Chlornatrium, ca. 2 % Brintoverilte og ca. 1 1/2 % fri Svovlsyre.

1 Prøve *Juletræspynt* („Aluminium Wunder Kerzen“). Der fandtes et Spor af Arsenik.

30 Prøver *Legetøj*. (10 Prøver Musikinstrumenter, 20 Prøver Service, Køkkentøj). I alle Musikinstrumenterne fandtes Bly, fra 0.7 til 1.2 %. I 15 af Prøverne af Service og Køkkentøj fandtes fra 28.1 til 40.4 % Bly.

1 Prøve *Rottegift* („Ratin“). Fandtes at være en Bakterie-Renkultur.

1 Prøve *Sildesalat* var farvet med et Tjærestof (formentlig Rhodamin).
 1 Prøve *anticonceptionelle „Tablettes Hygieniques“* og 1 Prøve *anticonceptionelle „Tampons“*. Tabletterne bestod af Borsyre og Chinosol, Tampons af Vat, paaført Kakaosmør.

1 Prøve *Tapetpapir*. Der fandtes et ringe Spor af Arsenik.

30 Prøver *Farvestifter* (Crayons, Pastels, Colour pencils). I 1 Prøve fandtes Arsen i rigelig Mængde. 12 Prøver indeholdt Bly, i Mængder fra 1.29 % til 37.32 %.

2 Prøver *Tændstikker* undersøgtes paa Grund af Formodning om, at de vare mere brandfarlige end tilladeligt, hvilket dog ikke fandtes at være Tilfældet.

11 Prøver *Tøj*. I 3 af Prøverne fandtes et Spor af Arsenik; de øvrige Prøver vare arsenikfri.

1 Prøve *Urin* indeholdt et Tjærefarvestof.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendt af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Almindeligt Hospital.....	2	Prøver Mælk (Fedt)
do.	1	— Soya (uorg. Giftstof, Konserveringsm.)
do.	11	— Margarine (Smørfedt)
Kommunehospitalet	13	— Saft (Ægthed)
do.	2	— Sæbe (Sammensætning)
do.	2	— Kakao (Renhed og Sammensætning)
do.	2	— Maltøl (Sammensætning)
do.	1	— do. (Ekstraktindhold)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt	1	— Rugbrød (Renhed og Sammensætning)
Vandværket	1	— Vand (kemisk og mikroskopisk)
do.	1	— do. (kemisk)
do.	2	— do. (Jern)

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København. — Der har i Aarets Løb været undersøgt 1608 Prøver, hvoraf 341 med positivt og 1267 med negativt Resultat.

Der er bleven undersøgt:

Vand.....	210	Prøver
Mælk og Fløde.....	1995	—
Andre Fødemidler.....	153	—
Diverse Stoffer.....	84	—
Sputum.....	1608	—
	4050	Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyring	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold.....	4.480	-	Spor	-	0.624	0.303	1.500	-	1.520	0.753
Laveste do.	3.800	-	Spor	-	0.312	0.151	1.258	-	1.280	0.137

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand.....	0.018	0.018	0.017	0.013	0.016	0.018	0.016	0.018	0.016	0.015	0.015	0.013
Ufiltreret do.	0.020	0.019	0.020	0.022	0.018	0.020	0.020	0.024	0.021	0.015	0.015	0.015

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Cub. Cent. af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledninger i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	52	-	50
50—100 —	-	2	1
100—500 —	-	31	1
500—1000 —	-	16	-
over 1000 —	-	3	-

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

1 —1½ %	1	Prøve
1½—2 -	4	—
2 —2½ -	19	—
2½—2¾ -	185	—
2¾—3 -	247	—
3 —3½ -	632	—
3½—4 -	252	—
4 —4½ -	44	—
4½—5 -	4	—
5 —5½ -	1	—
5½—6 -	1	—

1390 Prøver

Fedtmængden har saaledes været:

2¾—4 %	i 1131 Prøver	o: 81 %	af alle Prøverne
under 2¾	209	—	15 - - -
over 4	50	—	4 - - -

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
0—10	-	69
10—100	3	15
100—1000	-	-
1000—5000	1	-
5000—50000	4	-
50000—100000	5	-
100000—1 Mill.	34	-
1 Mill.—5 Mill.	15	-
5 Mill.—10 Mill.	6	-
over 10 Mill.	7	-
	75	84

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kredslæge.)

I. I Aaret 1903 var det samlede Vandforbrug indenfor Byens tidligere Grænser ca. 13,250,000 M³ (100,690,000 Tdr.).

Det gennemsnitlige Dagsforbrug var ca. 36,400 M³ (276,000 Tdr.) eller ca. 95,5 L. pr. Individ pr. Dag; regnet efter ca. 379,300 Forbrugere, idet foruden selve Byens (369,500 Indb. som meddelt i 1903) tillige ca. 9,800 af det indlemmede Brøndshøj Sogns Indb. have faaet Vand fra Byens Vandværk.

I Aaret 1902 var Aarsforbruget 12,420,000 M³ (ca. 95 Mill. Tdr.), Dagsforbruget ca. 35,500 M³ (260,000 Tdr.) og Forbruget pr. Individ pr. Dag ca. 91 L.

Det største Dagsvandforbrug i 1903 fandt Sted den $\frac{9}{6}$ med ca. 48,700 M³ (ca. 370,000 Tdr.), det mindste den $\frac{1}{4}$ med ca. 20,000 M³ (ca. 153,000 Tdr.).

Alt Vandet er artesiske Boringvand, og samtlige Boringer, hvis Dybder variere fra ca. 60 Fod til ca. 200 Fod, give ved Overløb Vand, som er kimfrit ved Fremkomsten.

Det kemiske Indhold — se foranstaaende Analyser — er konstant. Vandet indeholder ca. 3 Milligram Jern pr L.

Samtlige Ledninger ere lukkede og sikrede mod Forureninger udefra i hele deres Længde indtil Filtrene paa Vandværkspladsen i og ved Byen.

De paa Grund af Jernindholdet fornødne Iltningsanlæg ere anbragte paa beskyttede Steder, i Store Hareskov ca. 2 Mil fra Byen for Søndersøboringerne og ved de respektive Boringer i Kildedalen; det nærmeste er 1 Mil fra Byen.

Den nødvendige Iltning, Filtrering for Jernet og Transport til Byen har medført følgende Bakterieindhold i det oprindeligt kimfri Vand:

1903	Antal Bakterier pro Kubikeentimeter.								
	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar	175 200 112 112	959 1050 690 653	1134 1250 802 765	1 3 1 1	17 13 9 14	18 16 10 15	1 4 1 2	21 35 17 21	22 39 18 23
Februar	82 33 97 36	825 635 615 414	907 668 712 450	1 1 1 3	18 13 12 34	19 14 13 37	1 1 3 1	30 28 28 17	31 29 31 18
Marts	87 25 22 14	375 203 174 172	462 228 196 186	1 2 1 1	14 18 19 13	15 20 20 14	3 4 1 1	36 27 27 40	39 31 28 41
April	9 18 11 15	170 210 132 120	179 228 143 135	0 1 1 2	13 14 17 13	13 15 18 15	2 0 2 1	38 17 22 22	40 17 24 23
Maj	8 11 8 4	105 117 88 86	113 128 96 90	1 1 1 0	22 15 13 12	23 16 14 12	1 0 1 1	20 10 15 13	21 10 16 14
Juni	10 8 9 9	102 102 111 103	112 110 120 112	2 0 1 0	13 11 11 15	15 11 12 15	1 1 0 2	11 13 25 24	12 14 25 16
Juli	34 21 57 33	341 492 348 246	375 513 405 279	1 1 0 2	11 10 12 18	12 11 12 20	1 2 2 1	27 18 16 12	28 20 18 13
August	12 25 30 27	283 210 220 685	295 235 250 712	1 0 3 1	36 9 9 17	38 9 12 18	1 1 3 1	22 9 62 17	23 10 65 18
September	20 17 22 22	408 238 248 150	428 255 270 172	1 1 1 1	10 13 12 15	11 14 13 16	2 1 2 1	26 15 10 11	28 16 12 12
Oktober	57 97 82 67	416 653 600 893	573 750 682 960	7 2 1 1	35 15 16 14	42 17 17 15	7 1 2 0	41 18 21 16	48 19 23 16
November	c. 1000 40 250 97	c. 1000 635 1050 758	2000 675 1300 855	2 1 3 0	20 11 15 13	22 12 18 13	2 1 4 2	24 26 25 19	26 27 29 21
December	34 28 125 40	401 494 850 530	435 522 975 570	2 0 2 1	16 12 20 12	18 12 22 13	2 1 4 6	22 19 40 14	24 20 44 14

II. Af de indlemmede Distrikter forsynes Sundby og Valby fra egne Vandværker, der ligeledes fremskaffe Vandet gennem dybe Boringer, hvis Vand viser sig at hidrøre fra de samme geologiske Lag og i Hovedsagen at have samme Karakter som Byens Vand.

a. Fra Valbyværket er oppumpet i 1903 231,000 M³ (1,756,600 Tdr.) eller gennemsnitligt ca. 630 M (4800 Tdr.) i Døgnet; til de ca. 10,900 Indb. giver dette ca. 60 L. pr. Individ pr. Dag.

b. Fra Sundby Vandværk er oppumpet ca. 377,600 M³ (2,870,000 Tdr.) i 1903 eller gennemsnitligt ca. 1040 M³ (7900 Tdr.) daglig. Forbruget pr. Individ pr. Dag er da efter et Indbyggerantal paa ca. 26,700 ca. 40 L.

Selve Byens store Vandforsyningsanlæg vilde næppe alene kunne forsyne det samlede Antal Indbyggere, ca. 416,000, i det nuværende København, i alt Fald kun med den største Anstrængelse og under uafbrudt Arbejde med samtlige Maskiner. De 36,400 M³, som i Aaret 1903 er afgivet dagligt fra Søndersøboringerne og Kildedalsboringerne tilsammen, eller de 13,250,000 M³ aarligt er omtrent den maximale Mængde, som disse Boringers Opland kunne antages i Stand til varigt at præstere, hvad der vil fremgaa af følgende.

Af de særdeles udstrakte og saavel i hydrologisk som i geologisk Henseende meget betydningsfulde Boringer, omfattende ca. 12 Kvadratmil, som Københavns Vandværk har udført i de sidste Decennier, fremgaar det af Vandrejsningskurverne, at der som Opland for hvert af de to Boringsgebeter kan paaregnes et Areal paa ca. 1 Kvadratmil eller omtrent 56,000,000 M², saaledes at det samlede, vandafgivende Areal bliver ca. 112,000,000 M².

Det dybe Grundvand, som Boringerne bringe op fra den faste Undergrunds Overflade, er jo nedsunken Nedbør. Da nu her til Lands den gennemsnitlige Nedbørs Mængde er 570 mm, og regnes der, at ca. $\frac{1}{4}$ af denne Regnhøjde synker i Jorden for efter flere Aars Forløb at standses og afledes i horizontal Retning af den faste Kalk, vil der til dette Areal omtrent kunne paaregnes en Tilgang $\frac{1}{4} \times 570 \times 112,000,000$ L. eller 15,680,000,000 L. = 15,680,000 M³ aarligt.

I 1903 var den samlede Vandmængde, som oppumpedes, 13,250,000 M³. Vi ere saaledes meget nær ved det Maximum, som disse 2 Kildevandsarealer ere i Stand til til Varighed at præstere.

Vandværkets Ingeniører have desaarsag ogsaa i de sidste Aar søgt efter nye Felter for Boringsanlæg. Et saadant er fundet ved Lille Vejleaa, hvor saa Byen har erhvervet sig Arealer til Boringer, af hvilke der i de sidste Aar er udført en Række. Det har vist sig, at man der er truffet paa en Sænkning i Kalkens Overflade, som fra Højderne omkring Hedehusene fører ned mod det lille Aaløb og ud i Køgebugt. Den faste Kalk falder paa ca. $\frac{1}{2}$ Mil ned mod Sænkningens Bund fra ca. 100—120 Fod over dagligt Vande til 60—90 Fod under dagligt Vande. Ned ad dette Skraa-plan har det vist sig, at der i Kalkens brudte Overflade og Morænenes nederste Parti driver store Vandmasser, som lade sig fange og bringe til Overfladen gennem Boringer paa indtil ca. 150 Fod i den lille Aadal. Flere af de alt udførte Boringer give en stor Mængde fortrinligt Vand af samme Konstitution i kemisk og hygiejnisk Henseende som Vandet fra de fungerende Anlæg; og efter foretagne Maalinger kan det antages, at der ved Sugning paa Borerørene fra dette Opland kan indvindes mindst 25,000 M³ (ca. 200,000 Tdr.) i Døgnet og sandsynligvis betydeligt mere.

I de nærmeste Aar kan dette Plus til Byens Vandforsyning formentlig ventes ført til Byen; og derved vil den disponible Vandmængde forøges med ca. $\frac{1}{3}$, saaledes at den nærmeste Fremtids Tiltagen af Folkemængden til henimod $\frac{3}{4}$ Million kan imødeses med Ro, hvad Forsyningen med Vand angaar, og det infektiøsfrit og rent Kildevand, saa godt Drikkevand, som næppe nogen anden Storby kan rose sig af at besidde det.

Kontrol med Mælkehandel. Det i de tre nærmest forudgaaende Aarsberetninger omhandlede Tillæg til Sundhedsvedtægten indeholdende Bestemmelser om Forhandling af Mælk m. v. opnaaede endnu ikke i Løbet af 1903 at træde i Kraft, idet Justitsministeriet vægrede sig ved at stadfæste det af Kommunalbestyrelsen foreslaaede Forbud mod Udmaaling og Omhældning af Mælk paa Gaden, et Forbud, overfor hvilket ogsaa Sundhedskommissionen havde næret visse Betæneligheder (se Aarsberetningen for 1901 Side 27). I den endelige Affattelse, Tillægget efter langvarige Forhandlinger fik, og i hvilken det omsider i Foraaret 1904 har opnaaet Ministeriets Stadfæstelse, er Forbudet mod Omhældning paa Gaden udeladt. Derimod er Bestemmelsen om Fastsættelsen af en Minimumsgrænse for sød Mælks Fedtholdighed ved 2.75 pCt. bibeholdt; ogsaa overfor denne Bestemmelse havde Sundhedskommissionen, som det fremgaar af Bemærkninger i Beretningerne for 1900 og 1901, ment at kunne anføre vægtige Argumenter.

Hovedstadens Mælkeforbrug kan anslaaes til ca. 140 Millioner Pund aarlig. Paa den i 1903 af Industriforeningen foranstaltede Mælkeriudstilling fandtes nedestaaende to Beregninger af den daglige Mælketilførsel til Hovedstaden, af hvilke den ene, A, skyldtes Kredslæge Dr. med. N. P. Schierbeck, den anden, B, skyldtes „Landbo-bladets“ Redaktør, Proprietær N. Heyman. Til Sammenligning vedføjes en tilsvarende Opgørelse for Berlins Vedkommende, C*).

Daglig Mælketilførsel til København (og Berlin).

	København ¹⁾ 1903		Berlin 190 ²⁾ / ₃
	A.	B.	C.
Pr. Jernbane	256000 Pd.	262500 Pd.	10166 4 Pd.
- Vogn	70000	106000 -	143397 -
Byens Kohold	13000 -	13500 -	252791 - *)
Tilsammen	339000 Pd.	382000 Pd.	1412842 Pd.
Daglig pr. Hoved	0.75 Pd.	0.84 Pd.	0.74 Pd. ²⁾

Som det ses, stemmer de to under A og B opførte Beregninger ret godt overens. Kun med Hensyn til den, pr. Vogn tilførte Mælk viser der sig her nogen større Uoverensstemmelse. Ifølge velvillig Meddelelse hviler det under A opførte Tal 70000 Pd. paa en omhyggelig Optælling af saavidt muligt alle til Byen indgaaende Mælkevogne med en erfaringsmæssig beregnet Gennemsnitsfragt, medens det under B opførte Tal 106000 Pd. skyldes Afhøring paa Hjemstedet af saavidt muligt alle Mælkeproducenter i Byens Omegn. Saavel ved den ene som ved den anden Beregningsmaade ville sikkert enkelte Bidrag kunne unddrage sig Optællingen, og de fleste sagkyndige synes at være enige om, at Byens Mælkeforbrug næppe bør sættes lavere end 140 Mill. Pund aarlig (68 Mill. Liter).

Af særlig Interesse var en ligeledes paa nævnte Udstilling fremkomne Tavle (N. Heymann), der gav en Oversigt over Tilvæksten i Hovedstadens Mælkeforbrug for en længere Aarrække:

*) Efter Berliner Statistik, 1. Hefte 1903.

¹⁾ Medregnet Frederiksberg men ikke de nylig i Hovedstaden indlemmede Landdistrikter.

²⁾ Ifølge „Bericht über die Allgemeine Ausstellung für hygienische Milchversorgung im Maj 1903 zu Hamburg“ beregnes det daglige Forbrug pr. Indbygger i Hamburg (1902) til 0.70 Pd., i München (1902) til 0.74 Pd., i Dresden (1902) til 0.71 Pd., i Leipzig (1903) til 0.40 Pd. og i Breslau (1903) til 0.57 Pd.

³⁾ Den lokale Mælkeproduktion dækker i København ca. 3.5 % af hele Forbruget, i Berlin 17.3 %, i Hamburg 4.5 %, i München 7.1 %, i Dresden 3.3 %, i Leipzig 3.3 % og i Breslau 2.4 %.

	Samlet Tilførsel i Millioner Pund					Samlet Tilførsel i Procent				Dagligt Forbr.	Aarligt Forbr.	Omtrentlig Indbyggerantal
	Stadens Kohold	Tilført pr. Aksel	Tilført pr. Jernb.	Tilført fra Sverrig	Ialt	Stadens Kohold	Tilført pr. Aksel	Tilført pr. Jernb.	Tilført fra Sverrig	pr. Indb. \bar{u}	pr. Indb. \bar{u}	København + Frederiksberg ÷ indl. Dist.
1840	6.3	4.2	-	-	10.5	60.0	40.0	-	-	0.25	91.3	115000
1850	5.9	8.8	-	-	14.7	40.0	60.0	-	-	0.33	122.5	120000
1881	16.1	36.0	18.6	-	70.7	22.7	51.0	26.3	-	0.69	252.5	280000
1894	7.0	35.0	55.0	3.0	100.0	7.0	35.0	55.0	3.0	0.75	277.7	360000
190 ² / ₃	4.9	38.6	95.5	0.3	139.3	3.5	27.8	68.5	0.2	0.84	309.6	450000

Før Midten af forrige Aarhundrede spillede, som det ses, den lokale Produktion en dominerende Rolle, idet Byens Kohold præsterede ca. 60 pCt. af hele Byens Mælkeforbrug; men dette Bidrag til Byens Forsyning er efterhaanden aftaget betydeligt og spiller nu en forholdsvis saa ringe Rolle, at det kun repræsenterer mellem 3 og 4 pCt. af hele Forbruget. Byens Kohold kunde i Begyndelsen af Treserne regne med en Besætning af over 3000 Køer, der i Begyndelsen af Firserne var reduceret til ca. 2000, i Begyndelsen af Halvfemserne til ca. 1000 og nu kun tæller 5—600 Køer foruden ca. 200 Køer paa Frederiksberg.

Allerede ved Midten af forrige Aarhundrede havde de i Hovedstadens nærmere Omegn boende Landbrugeres med Mælkevogne tilførte Leverance en overvejende Betydning, og dette Forhold holdt sig i en Del Aar, indtil Mælkeforsyningen i Firserne og Halvfemserne for en væsentlig Del samledes paa enkelte større Forretninger, der imødekom det stigende Behov ved med Benyttelsen af de væsentlig forbedrede Samfærdselsmidler at drage et større Opland til sig, saa at den Mælk, der tilføres fra den nærmeste Omegn, hvor magertmalkende Køer antages at forekomme i forholdsvis stort Antal, nu næppe udgør 30 pCt. af hele Forbruget, medens over 68 pCt. tilføres pr. Jernbane fra fjernereliggende Opland.

Det daglige Mælkeforbrug pr. Hoved er efter den omhandlede Opgørelse vokset fra 0.25 Pd. i 1840 til 0.69 Pd. i 1881 og 0.84 Pd. i 1903. I Berlin udgjorde Forbruget pr. Dag og pr. Hoved i 190²/₃ ca. 0.74 Pd. (se Anm. p. forr. Side).

M. H. t. Kvaliteten af den i Hovedstaden forhandlede Mælk give de i Sundhedskommissionens Laboratorium foretagne Analyser for Aarene 1888—1902 følgende Oplysninger om Handels-Mælkens Indhold af Fedt:

pCt. Fedt	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	Ialt
Under 1,5	1	1	4	3	1	2	-	1	1	-	2	1	2	4	3	26
1,5—2,0	4	3	5	2	10	1	5	2	4	5	4	10	6	8	11	80
2,0—2,5	30	14	19	13	73	17	22	12	38	24	25	43	34	21	20	405
2,5—3,0	74	67	76	46	269	121	128	133	211	193	195	269	401	259	329	2771
3,0—3,5	77	45	81	38	328	261	198	223	344	336	395	575	572	522	566	4561
3,5—4,0	31	23	38	15	106	115	90	144	169	158	174	230	197	185	266	1941
4,0—4,5	7	5	7	1	20	35	17	32	36	52	32	59	28	48	62	441
4,5—5,0	6	-	1	-	8	2	7	13	10	15	11	11	4	7	11	106
Over 5,0	4	-	3	-	3	2	9	5	14	10	16	17	7	7	9	106
Antal Analyser	234	158	234	118	818	556	476	595	827	793	854	1215	1251	1001	1277	10437

Til Sammenligning anføres en fra Laboratoriet for Statens Undersøgelse af Levnedsmidler fremkommen tilsvarende Redegørelse for Mælkefedtbestemmelser i Mælken fra 7 større Provinsbyer:

pCt. Fedt	1891 —92	1892 —93	1893 —94	1894 —95	1895 —96	1896 —97	1897 —98	1898 —99	1899 1900	1900 —01	1901 —02	1902 —03	Ialt
Under 1,5	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	4
1,5—2,0	2	1	-	-	3	1	2	3	6	10	1	1	30
2,0—2,5	5	6	9	5	9	4	16	38	45	33	26	19	215
2,5—3,0	26	47	65	28	84	53	62	153	290	236	160	122	1326
3,0—3,5	58	80	99	71	164	151	125	416	470	459	386	460	2939
3,5—4,0	21	35	39	22	51	97	52	166	171	212	196	172	1234
4,0—4,5	6	7	12	5	15	33	25	62	44	39	39	37	324
4,0—5,0	1	-	6	4	7	7	8	12	12	12	10	10	89
Over 5,0	-	3	4	6	1	4	6	18	16	11	9	7	85
Antal Analyser	119	179	234	141	334	352	298	868	1054	1012	827	828	6246

Som Gennemsnit af de ovenfor refererede Undersøgelser kan Fedtmængden af den i Hovedstaden forhandlede Mælk sættes til **3,18 pCt.**, Gennemsnittet af Provinsbyernes Mælk til **3,30 pCt.**

I 811 af de for Hovedstadens Vedkommende undersøgte 10,437 Prøver var Fedtindholdet under 2,5 pCt. I alle disse og enkelte andre Tilfælde, hvor der fandtes Anledning dertil, er der af Sundhedskommissionen foranstaltet nærmere Undersøgelse til Oplysning om mulig Forfalskning, bl. a. i Reglen ved Sammenholdelse af den paagældende Mælks Beskaffenhed med Beskaffenheden af en hos Leverandøren ved kontrolleret Malkning udtaget Staldprøve.

Ialt foreligger der nærmere Redegørelse fra Laboratoriet om 835 i Aarene 1892—1904 udtagne Staldprøver, der altsaa give Oplysning om Fedtholdigheden af den her til Byen leverede Mælk paa Produktionsstedet:

Procent Fedt	1892—1900	1900—1904	1/3 1892—1/3 1904
Under 2,5 ‰	17	5	22
2,5—2,75 ‰	31	30	61
2,75—3,0 ‰	66	63	129
3,0—3,5 ‰	205	174	379
3,5—4,0 ‰	142	49	191
4,0 ‰ og derover	41	12	53
	502	333	835

Det gennemsnitlige Fedtindhold for alle 835 Staldprøver var **3,28 pCt.**, Minimum 1,72 pCt., Maximum 7,4 pCt. — (22 fra københavnske Kohold stammende Staldprøver viste en gennemsnitlig Fedtmængde af **2,59 pCt.**; kun en enkelt af disse 22 Prøver indeholdt over 3 pCt. Fedt.)

Af 835 Prøver Mælk, der ikke er undergaaet nogen som helst Behandling, have altsaa de 83 eller paa det nærmeste 10 pCt. vist sig at indeholde en Fedtmængde, der ligger under det for Handelsmælk fastsatte Minimum af 2,75 pCt. — Hvorvel den Mulighed altsaa ikke er udelukket, at der kan falddes fuldkommen uforfalsket eller uforringet Mælk, som ikke fyldestgør Vedtægtens Krav til sød Mælks Fedtindhold, vil dette dog i Praksis næppe komme til at spille nogen væsentlig Rolle, da der i Handelen saa godt som altid er Tale om Blandinger af Mælk fra et større Antal Køer,

hvis Gennemsnitsfedtindhold ikke ved Tilsætning af fedtfattig Mælk fra en enkelt Ko bringes ned under Grænsen; kun for Besætninger, der udelukkende eller overvejende bestaar af Udskudskøer, vil Fastsættelsen af en Minimumsgrænse ved $2\frac{3}{4}$ pCt. kunne blive af afgørende Betydning; efter de foreliggende Staldprøveanalyser synes saaledes Udsigterne til at kunne forhandle sød Mælk fra de nuværende Kreaturbesætninger i Hovedstaden ikke særlig lyse.

752 af 835 Staldprøver eller omtrent 90 pCt. af Handelsmælken et forholdsvis noget mindre Antal Prøver — udvise et Fedtindhold, der ligger over Vedtægts Grænse. Hvorvel Vedtægten indeholder en Bestemmelse om, at Sødsmælken ikke maa være berøvet nogen Del af sine naturlige Bestanddele, er der dog næppe nogen Tvivl om, at dette Forhold, at det fastsatte Fedtminimum ligger ikke saa lidt lavere end det for naturlig Mælk gennemsnitlige, altid vil rumme en Fare for en forsætlig Forringelse af Handelsmælken Fedtholdighed. Med et Aars Forbrug af 140 Mill. Pd. vil Differencen mellem et Fedtindhold af 3,28 pCt. (Staldprøverne) og 2,75 pCt. andrage 742,000 Pd. Mælkefedt aarlig, altsaa ganske anseelige Værdier.

Procent Fedt.	København 1888-1902	Staldprøver 1892-1904	Syv Provinsbyer 1891-1903	Beregnet for 10,000 Analyser		
				København	Staldprøver	Provinsbyer
Under 2,5	511	22	249	490	264	399
2,5—3,0	2771	190	1326	2654	2275	2123
3,0—3,5	4561	379	2939	4370	4539	4705
3,5—4,0	1941	191	1234	1860	2287	1976
4,0 og derover	653	53	498	626	635	797
Tilsammen	10437	835	6246	10000	10000	10000

Sammenligningen mellem Staldprøvernes og Handelsprøvernes Fedtmængde viser, at der har fundet en Forringelse Sted af Mælken paa Vejen mellem Producenten og Konsumenten, en Forringelse, der altsaa kan udtrykkes ved en Reduktion af Fedtholdigheden fra gennemsnitlig 3,28 til gennemsnitlig 3,18 pCt., d: med gennemsnitlig 0,10 pCt. — svarende til 140,000 Pd. Mælkefedt paa Byens Aarsforbrug eller omtrent 3 pCt. af det oprindelige Fedtindhold — hvad der vel nok giver et bedre Maal for Mælken Forringelse end den nedenfor følgende Oversigt over konstaterede Forfalskninger. Dels skyldes Forringelsen ikke udelukkende forsætlige Manipulationer, dels give den følgende Oversigts Tal næppe et ganske korrekt Billede af Forfalskningernes Hyppighed; Mælken passerer gennem saa mange Hænder, at det i ikke faa Tilfælde, hvor Analysen afgjort taler for Forfalskning, dog viser sig ugørligt at konstatere, hvor den har fundet Sted, eller hvem der har foretaget den.

Forfalskninger 1888—1902. København.

	Antal Prøver sød Mælk	Antal Prøver skummet Mælk	Antal Prøver Fløde	Forfalskninger
1888	234	65	1	5
1889	158	19	252	30
1890	234	3	3	10
1891	118	3	3	25
1892	818	13	-	26

	Antal Prøver sød Mælk	Antal Prøver skummet Mælk	Antal Prøver Fløde	Forfalskninger
1893	556	155	2	11
1894	476	475	1	4
1895	565	419	14	7
1896	827	85	30	11
1897	793	45	30	9
1898	854	28	29	11
1899	1215	32	35	13
1900	1251	69	32	17
1901	1061	30	13	28
1902	1277	8	6	26
Ialt	10437	1449	451	233

En meget betydelig Del af de ovenfor anførte Forfalskninger angaar Iblanding af Kartoffelmel i Fløde, en Tilsætning, der er uden nogen større sanitær Betydning og, som det synes, ikke ganske sjældent foretages i god Tro.

Tilsammen har, som det ses, Forfalskninger ladet sig paavise i ca. 2 pCt. af samtlige undersøgte Prøver.

I de ovenfor anførte Tal ere de Tilfælde ikke medregnede, i hvilke Mælk, der solgtes under Navn af pasteuriseret Mælk, viste sig ikke at holde Storchs Prøve, ca. 4 pCt. af samtlige undersøgte Prøver.

Undersøgelse af pasteuriseret Mælk.

	Antal indkøbte Prøver				Deraf holdt ikke Paraphenylendi- aminprøven
	Fløde	Sød Mælk	Sk. Mælk	Ialt	
1899	36	350	39	425	25
1900	12	245	24	281	6
1901	21	595	27	643	38
1902	19	640	-	668	12
Ialt	88	1830	90	2017	81

Der er i dette Forhold vistnok kun sjældnere Tale om bevidst Besvigelse; i en Del Tilfælde maa tilfældige Uheld eller mangelfuld Kontrol, i andre Tilfælde utilstrækkeligt Kendskab til Metode og Apparater bære Skylden.

Kohold. Ved den i 1903 foretagne Optælling fandtes her i Byen ialt 26 Stalde med en Besætning af 562 Køer, hvoraf c. 160 Handelskreaturer. I det forløbne Aar er der af Sundhedskommissionens Dyrlæger og Sundhedspolitiets Betjente ialt foretaget 1882 Eftersyn af disse Stalde. Forholdene fandtes gennemgaaende i Overensstemmelse med de af Sundhedskommissionen under 8. Februar 1890 udfærdigede Forskrifter om Koholderi i København.

Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign. i København 1903.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge.)

Den Fremgangsmaade, der er fulgt af Sundhedskommissionen ved Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign., har i 1903 ganske svaret til den i Aarsberetningen for 1902 skildrede og falder som da omtalt som følger:

I. *Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger* fører Tilsyn med alt her i Byen til Forhandling bestemt Kød, Kødvarer, Pølser o. s. v., dettes Tilberedning, Opbevaring m. m.

Resultatet af denne Undersøgelse fremgaar af de nedenfor anførte Tabeller:

Oversigt over Kødkontrolbetjentenes Virksomhed i 1903.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere		
Januar	333	806	1081	2364	8	18	9	8	41
Februar	332	808	1050	2424	15	23	3	3	20
Marts	334	807	1060	2456	13	26	16	6	60
April	327	806	873	1958	12	13	7	3	13
Maj	333	864	969	2186	10	22	13	5	24
Juni	336	865	996	2088	21	20	7	2	11
Juli	321	842	1012	2336	17	25	7	7	47
August	325	846	1100	2459	9	24	11	5	63
September ..	339	850	987	2335	8	39	8	2	10
Oktober	341	848	1069	2691	8	33	6	6	32
November ...	333	841	2401	972	14	28	10	3	49
December ...	324	866	2572	1103	7	18	4	5	42
Tilsammen ..			40542		524			55	412

Den ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Kontrol i 1903.

a. Undersøgte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ Stkr	Fisk Å	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Å
	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å			
Januar	-	-	2	-	1	-	1	1018	-	21	21	-	221
Februar	-	12	1	12	-	62	-	132	-	-	20	-	406
Marts	1	110	-	8	-	57	1	80	-	75	202	-	121
April	-	-	1	40	-	56	8	144	-	-	4	-	168
Maj	2	12	4	187	2	12	1	276	-	-	1	-	53
Juni	-	-	-	121	-	86	8	276	-	1510	-	-	82
Juli	1	10	-	10	1	18	2	295	7	247	-	100	60
August	1	-	-	36	2	-	-	1523	-	44	-	-	78
September	1	-	-	229	1	-	1	529	-	523	-	-	167
Oktober	1	-	-	10	-	12	-	395	-	34	-	25	166
November	1 ¹ / ₄	-	2 ¹ / ₂	27	1	13	1	313	-	-	2	-	299
December	-	-	1	35	-	-	-	97	-	-	1	160	34
Ialt	8 ¹ / ₄	144	11 ¹ / ₂	715	8	316	23	5078	7	2254	251	285	1255

Kassationer.

		Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ Stkr.	Fisk \bar{u}	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse \bar{u}
		Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}	Kroppe	Kød \bar{u}			
Kassations Aarsager	Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Andre Aarsager (særlig Forraadnelse)	1	144	2	575	3	316	15	5078	-	2254	257	285	1255
Fremstillet paa Kød-kontrolstationen	2. Klasse	1	-	2 $\frac{1}{2}$	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Kasseret	5 $\frac{1}{4}$	-	7	-	5	-	5	-	-	-	-	-	-
Ialt		7 $\frac{1}{4}$	144	11 $\frac{1}{2}$	575	8	316	21	5078	-	2254	251	285	1255

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ omfatter det Antal Kødvarer, der er beslaglagt paa Banegaardene, i Havnen etc., og hvor Ejeren har forlangt det undersøgt paa Kødkontrolstationen.

II. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen*, fore Tilsyn med *indenbys Svineslagterier*.

Resultatet af denne Kontrol fremgaar af nedenstaaende Tabel:

Antal levende Svin tilførte Slagteriet	Antal slagtede Svin tilførte Slagteriet	Kassererede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjarter	Lunger	Levere			Hjarter	Lunger	Levere
10371	1690	6	8	6	16	44	4	-	52	-	32
		780 \bar{u}	80 \bar{u}				520 \bar{u}				

III. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen og under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger*, fore Tilsyn med *de udenbys Pølsefabriker*, der have Til-ladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden.

Af saadanne Fabriker haves for Tiden 3.

Nedenstaaende Skema viser Kontrollens Udførelse for samtlige Fabriker:

Undersøgt Kød m. m. tilført Pølsefabrikerne i 1903.

Heste-Kroppe	Okse-Kroppe	Stk. Oksekød \bar{u}	Kalve-Kroppe	Stk. Kalvekød \bar{u}	Faare-Kroppe	Stk. Faarekød \bar{u}	Svine-Kroppe	Spæk \bar{u}
0	1575	1251 Stk. = 50,326 \bar{u}	5902	619 Stk. = 6658 \bar{u}	1613 $\frac{1}{2}$	9284 \bar{u}	1961 $\frac{3}{4}$	109,725

Kasseret Kød, Organer m. m. paa Pølsefabrikerne i 1903.

	Kasseret Kød af									Kasseret Slagteriaffald
	Heste-	Okse-		Kalve-		Faare-		Svine-		
	Krop-pe	Krop-pe	Kød-stykker ⌘	Krop-pe	Kød-stykker ⌘	Krop-pe	Kød-stykk. ⌘	Krop-pe	Kød-stykker ⌘	
Tuberkulose ...	-	16	873 Stk. 13240 ⌘	2½	2 Stk. 25 ⌘	-	-	1	-	807 Lunger 374 Leverer 13 Hjærter
Andre Aarsager	-	26¼	8 Stk. 237 ⌘	91	1 Stk. 15 ⌘	9¼	-	4	24 Stk. 452 ⌘	7 Lunger 10 Leverer 4 Hjærter
Ialt	-	42¼	881 Stk. 13,477 ⌘	93½	3 Stk. 40 ⌘	9¼	-	5	24 Stk. 452 ⌘	814 Lunger 384 Leverer 17 Hjærter

IV. *Dyrlæger* — hvis Valg skal stadfæstes af Sundhedskommissionen — føre Tilsyn med *Provinsslagterier*, der have Tilladelse til at indføre Indmad og Affald paa visse nærmere Betingelser. Overtilsyn med denne Kontrol føres ligeledes af Sundhedskommissionens Dyrlæger.

I 1903 har 15 *Provinsslagterier* haft Sundhedskommissionens Tilladelse til Indførsel af Affald og Indmad til København paa visse nærmere Betingelser, fastsatte af Københavns Sundhedskommission under 19. Marts 1897 og senere ændret under 1. Oktober 1903.

Kontrollens Virksomhed i de 15 Slagterier ses af nedenstaaende Tabel.

Kontrollen med 15 udenbys Slagterier.

Antal Svin tilførte Slagterierne	Kasserede paa Grund af Tuberkulose						Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande					
	Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal				Total kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			
			Hjærter	Lunger	Leverer	Nyrer			Hjærter	Lunger	Leverer	Nyrer
353,114	170 Stk. 24453 ⌘	2619 Stk. 24155 ⌘	3890	5908	4855	1469	79 Stk. 10245 ⌘	337 Stk. 4155 ⌘	2993	4258	3863	1810

Ialt er der gennem Københavns Kødkontrol passeret 622,158 Kilo Indmad og Affaldsdele fordelt i 7563 Kolli fra ovennævnte 15 udenbys Svineslagterier.

Oversigt over Efterkontrollen med Indførsel af Affald og Indmad fra de udenbys Svineslagterier i 1900—1903

	Indført til Københ. af Svineslagteriaffald og Indmad		Deraf kasseret ved Efterkontrollen i København												
			Tuberkulose			Andre Sygdomme					Forraadnelse				
			Hoveder	Leverer	Nyrer	Hoveder	Lunger	Leverer	Hjærter	Nyrer	Hoveder	Lunger	Leverer	Hjærter	Nyrer
1900	5469	395,932	131	12	-	4	-	32	13	10	28	6	144	3	914
1901	5082	385,856	55	2	-	4	-	13	3	17	7	-	135	493	3538
1902	5770	433,860	15	7	-	8	-	13	7	5	31	-	160	4	461
1903	7490	645,358	26	9	1	3	2	18	2	8	18	-	209	108	2453

Overstgt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1903.

Maaned	Begeringer	A. Desinfektioner for offentlig Regning.					B. Desinfektioner for Ubemidlede.				C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid & gastr. Fb.	Diph. & Cramp	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	173	6	42	39	29	1	6	8	19	4	3	5	11
Februar	180	9	45	48	25	-	10	6	12	3	6	4	12
Marts	198	8	38	63	32	3	7	6	7	5	11	4	14
April	168	11	39	44	26	-	9	9	10	3	6	1	10
Maj	171	10	39	45	25	2	6	3	13	5	7	5	11
Juni	134	8	39	39	17	1	5	5	3	5	3	2	7
Juli	137	13	37	45	17	-	2	7	2	4	2	1	6
August	161	14	34	66	22	1	6	5	4	1	5	2	1
September	170	20	23	64	17	•	8	6	9	3	9	5	6
Oktober	249	72	31	77	15	2	7	4	13	4	6	5	13
November	234	28	46	99	13	1	6	6	15	3	5	3	12
December	188	12	39	67	20	-	5	13	11	2	8	5	6
Ialt	2162	211	452	693	258	11	77	78	118	42	71	42	109

Kontrollen med de udsendte Begeringer

Maaned	Begeringer	A.					B.				C.		
		Tyfoid & gastr. Fb.	Diph. & Cramp	Scarlatina	Tuber-kulose	Forskell. Sygd.	Tuber-kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber-kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	173	6	42	39	29	1	6	8	19	4	3	5	11
Februar	180	9	45	48	25	-	10	6	12	3	6	4	12
Marts	198	8	38	63	32	3	7	6	7	5	11	4	14
April	168	11	39	44	26	-	9	9	10	3	6	1	10
Maj	171	10	39	45	25	2	6	3	13	5	7	5	11
Juni	134	8	39	39	17	1	5	5	3	5	3	2	7
Juli	137	13	37	45	17	-	2	7	2	4	2	1	6
August	161	14	34	66	22	1	6	5	4	1	5	2	1
September	170	20	23	64	17	•	8	6	9	3	9	5	6
Oktober	249	72	31	77	15	2	7	4	13	4	6	5	13
November	234	28	46	99	13	1	6	6	15	3	5	3	12
December	188	12	39	67	20	-	5	13	11	2	8	5	6
Ialt	2162	211	452	693	258	11	77	78	118	42	71	42	109

INDHOLD.

A.		Side
Indbyggerantal, Fødselsoverskud		3
Sundhedstilstand i 1903		4
Epidemiske Sygdomme i 1903		6
Fbr. typhoidea		6
Meningitis		8
Difteri og Croup		9
Scarlatina		10
Morbili		11
Tussis convulsiva		11
Influenza		12
Cholérine		12
Febr. puerperalis		14
Angina parotidea		14
Veneriske Sygdomme, Fnat, Drankersygdomme		15
Tuberculosis		16
Cancer		18
Trichinosis		20
Meteorologiske Forhold 1903		20
Befolkningsforhold		20
Ægteskaber — Mariages		20
Fødsler — Naissances		22
Dødsfald — Décès		22
Dødfødsler — Mort-nés		25
Vaccination		26
Sundhedsforhold i Garnisonen		27
Karantænevæsen		27
B.		
Den offentlige Sundhedspleje		28
Sundhedskommissionens Lægepersonale		28
Tilsyn med Plejebørn		29
Sundhedskommissionens Laboratorium		31
Tilsyn med Drikkevandet		35
Kontrol med Mælkehandel		38
Kohold		42
Tilsyn med Kød og Kødvarer		43
Desinfektion		46
C.		
Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarter); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødte; 5. Epidemiske Sygdomme. 6. Forskellige Befolkningsforhold.		

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

Ældre Bys indre Del.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Kristianshavn.

Ældre Bys ydre Del.

- VII. Voldkvarteret.
- VIII. Østerbro.
- IX. Blegdamskvarter.
- X. Ydre Nørrebro.
- XI. Blaagaardskvarter.
- XII. Vesterbro.

Nyindlemmede Bydele.

- XIII. Valby Kvarteret.
- XIV. Brøndshøj Kvarteret.
- XV. Sundby Kvarteret.

Tab. 1.

Københavns Mortalitet

Causæ mortis.	I 1ste Aar								I 2det Aar		I 3die Aar		I 4de Aar		I 5te Aar	
	i 1ste Maaned		i 2.-3. Maaned		i 4.-12. Maaned		Tilsammen i 1ste Aar		Aar		Aar		Aar		Aar	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Morbilli	1	-	-	-	16	8	17	8	6	11	3	-	-	1	1	-
3. Scarlatina	-	-	-	-	2	-	2	-	4	4	5	4	-	-	-	-
4. Diphtheria	-	-	1	-	2	-	3	-	1	4	2	4	4	3	-	-
5. Croup	-	-	-	-	3	2	3	2	5	6	1	3	1	1	-	1
6. Tussis convulsiva	-	-	1	1	5	16	6	17	7	12	2	4	1	2	-	1
7. Febris typhoidea	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Typhus exanthematicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Cholerae & Catarrhus intestinalis acutus	43	20	76	56	124	123	243	199	15	10	1	2	-	1	-	-
12. Erysipelas faciei & ambulans	1	1	-	-	2	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Febris puerperalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Pyæmia & Septicæmia (extra puerperium)	1	-	-	-	2	4	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-
15. Febris intermittens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Influenza	-	-	-	-	4	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
17. Febris rheumatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
18. Alii morbi epidemici	12	3	3	4	3	1	18	8	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Malleus humidus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Pustulæ maligna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21. Alia venena animalia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Syphilis acquisita	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
23. Syphilis congenita	7	10	4	8	8	5	19	23	-	2	-	-	-	-	-	-
24. Alcoholismus chronicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Delirium tremens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Mors in ebrietate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Scrophulosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28. Meningitis tuberculosa	-	-	1	2	15	10	16	12	10	15	3	11	10	6	8	5
29. Tuberculosis	1	-	-	-	3	1	4	1	1	4	-	2	2	1	-	2
30. Phthisis pulmonum	-	-	-	-	1	2	1	2	2	1	3	2	-	-	1	1
31. Tuberculosis in aliis corporis partibus	-	-	-	-	2	2	2	2	8	3	1	-	1	1	-	2
32. Cancer ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33. Cancer uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34. Cancer mammae	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35. Cancer in aliis corporis partibus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
36. Rhachitis	-	-	1	-	22	10	22	11	19	18	2	1	-	1	-	-
37. Diabetes mellitus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38. Scorbutus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39. Anæmia	-	1	-	-	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
40. Præcipitatio & Contusio	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	6	2	2	3	1	-
41. Submersio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
42. Suffocatio	1	1	1	-	-	-	2	1	1	-	1	-	1	-	-	-
43. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45. Ambustio	-	-	1	-	1	1	1	2	1	2	1	-	-	1	-	1
46. Congelatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
47. Veneficium	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
48. Alii casus mortiferi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
49. Submersio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50. Strangulatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53. Venenum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Alii suicidii modi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55. Homicidium	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
56. Cyanosis	4	7	-	1	-	-	4	8	-	-	-	-	-	-	-	-
57. Debilitas congenita	152	110	14	17	3	4	169	131	-	-	-	-	-	-	-	-
58. Spina bifida	2	1	-	2	1	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
59. Atelectasis pulmonum	9	6	-	-	1	1	9	7	-	-	-	-	-	-	-	-
60. Alia vitia innata	8	12	5	7	8	7	21	26	-	2	-	-	-	-	-	-

Tabel for 1903.

Dødsårsag Nr.	5-10 Aar		10-15 Aar		15-20 Aar		20-25 Aar		25-35 Aar		35-45 Aar		45-55 Aar		55-65 Aar		65-75 Aar		75-85 Aar		85 Aar og derover		Af ubekendt Alder		Tilsammen af alle Aldere			Begge Køn		
	M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.		M. K.					
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.		K.	Begge Køn
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.	
2.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	21	49	2.
3.	2	7	1	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	20	34	3.	
4.	3	6	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	13	31	4.	
5.	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	15	28	5.	
6.	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	38	55	6.	
7.	1	-	-	1	1	2	1	4	6	4	1	-	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	12	15	27	7.	
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8.	
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9.	
10.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10.	
11.	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	2	1	2	1	-	-	-	-	264	216	480	11.	
12.	2	-	-	-	-	-	-	1	-	1	4	1	1	3	1	2	2	1	-	3	-	-	-	-	-	13	14	27	12.	
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	10	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	17	13.	
14.	-	-	1	-	-	-	-	-	3	2	1	2	3	2	1	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	14	14	28	14.	
15.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15.	
16.	1	-	-	-	4	-	4	-	1	-	-	-	-	4	1	1	1	5	6	10	4	10	4	3	-	26	30	56	16.	
17.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	6	11	17.	
18.	2	1	-	-	1	1	1	1	-	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	12	32	18.	
19.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.	
20.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20.	
21.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21.	
22.	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	6	22.	
23.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	25	44	23.	
24.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	9	4	12	3	4	1	1	-	-	-	-	-	31	8	39	24.	
25.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	10	-	4	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	23	1	24	25.	
26.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9	26.	
27.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27.	
28.	17	19	2	4	2	4	3	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	74	78	152	28.	
29.	3	2	-	1	1	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	18	35	29.	
30.	5	6	-	13	19	18	46	25	70	47	69	42	67	32	40	21	24	17	7	7	-	-	-	-	-	354	234	588	30.	
31.	-	1	2																											

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	-	4	3	-	2	1	-	2	2	5	3	5	27
4. Diphtheria	1	2	4	3	5	1	4	4	2	2	2	1	31
5. Croup	7	3	3	1	3	1	1	2	-	4	3	-	28
6. Scarlatina	2	3	2	6	2	2	1	1	4	2	6	3	34
7. Morbilli	21	11	4	3	5	3	1	-	-	-	1	1	49
8. Tussis convulsiva	4	9	6	4	7	1	3	2	3	3	6	7	55
9. Febris puerperalis	-	1	2	2	2	2	2	-	1	1	-	4	17
10. Erysipelas	2	1	3	1	3	4	4	-	3	-	4	2	27
11. Febris rheumatica	2	-	4	1	1	1	1	-	-	-	-	1	11
12. Pneumonia crouposa	19	16	15	18	16	11	7	5	3	5	8	7	130
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill. .	63	47	65	52	48	35	28	17	18	31	29	35	468
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	17	11	15	20	27	48	58	99	81	54	22	28	480
15. Alii morbi epidemici*)	22	31	25	25	10	6	5	6	4	6	8	12	160
16. Tuberculosis	77	72	91	85	83	63	65	57	55	40	48	84	820
17. Cancer	41	43	54	43	69	54	47	39	47	54	50	45	586
18. Syphilis	4	3	4	6	8	5	4	1	6	2	5	2	50
19. Alcoholismus	3	4	4	6	5	10	7	5	7	4	5	12	72
20. Alii morbi constitut.	13	15	15	17	20	10	11	17	8	6	12	14	158
21. Ecclampsia	10	12	7	9	6	13	5	6	6	7	9	3	93
22. Apoplexia cerebri	25	20	22	16	12	14	18	20	13	14	14	13	201
23. Alii morbi cerebri & med. spinal. .	29	28	25	16	40	26	21	16	22	23	29	25	300
24. Mb. cordis	35	36	52	47	59	32	39	45	36	39	43	41	504
25. Pleuritis	2	3	4	1	1	5	5	1	1	2	2	3	30
26. Alii morbi pectoris	17	24	19	31	16	15	12	12	10	9	13	13	191
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	4	3	7	3	10	4	6	9	7	3	6	4	66
28. Nephritis acuta & chron.	16	19	24	15	16	14	15	8	6	12	12	10	167
29. Alii morbi abdominis	30	13	19	23	27	36	32	29	27	32	32	32	332
30. Morbi externar. part.	9	2	7	9	7	11	9	5	11	4	15	12	101
31. Suicidium	16	15	11	7	10	10	10	12	5	11	6	5	118
32. Alii casus mortiferi	13	7	18	11	24	16	19	13	11	9	10	7	158
33. Vitia innata	27	29	37	38	37	36	37	37	16	32	27	30	383
34. Atrophia infantilis	6	7	7	10	21	15	21	13	12	20	13	6	151
35. Marasmus senilis	27	25	20	23	15	19	10	12	13	20	23	19	226
36. Causa mort. non indic.	29	25	32	39	31	27	18	24	23	23	22	36	329
Summa	593	544	630	591	648	551	526	519	463	479	487	522	6553

*) Herunder: Influenza 56, Meningitis cerebro-spinalis 7, Bronchitis acuta simplex 44.

Mortalitetstabel for 1903.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor Voldlinien	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor Voldlinien	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nyindlemmede Distrikter	Uden Bolig	Havnen og Rheden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	3	1	6	-	4	1	2	6	13	1	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	-	2	2	7	4	2	2	3	5	7	21	-	1	2	5	1	1	1
-	2	-	-	2	-	4	1	1	2	2	3	7	16	-	2	6	3	-	-	-
-	2	-	-	3	1	6	5	6	-	2	2	6	21	-	2	5	7	-	-	-
-	3	-	-	2	2	7	1	7	6	8	8	6	36	1	1	4	6	-	-	-
3	7	-	2	2	2	16	1	4	4	11	5	6	31	1	2	5	8	-	-	-
-	2	-	-	2	-	2	-	1	3	1	4	5	14	-	1	-	1	-	-	-
-	2	-	-	3	1	6	3	2	2	2	3	7	19	-	-	-	-	1	-	1
-	2	-	-	1	1	4	-	-	3	-	2	-	5	-	1	-	1	-	-	1
2	6	1	-	8	5	22	12	12	11	21	11	21	88	4	4	7	15	1	1	3
15	29	1	4	24	23	96	18	31	51	62	62	66	290	9	19	42	70	2	-	10
12	20	3	5	24	26	90	17	41	35	58	62	100	313	9	18	45	72	-	-	5
6	12	3	7	19	13	60	6	24	14	16	11	19	90	1	2	4	7	1	1	1
30	51	12	11	63	37	204	52	61	80	100	94	102	489	15	20	48	83	5	4	35
23	43	11	14	35	18	144	57	45	51	57	56	69	335	7	13	27	47	1	2	57
-	1	-	9	2	6	18	1	2	2	8	6	9	28	-	1	3	4	-	-	-
1	13	1	1	6	11	33	4	3	2	2	8	10	29	3	1	1	5	5	-	-
1	6	1	-	9	5	22	14	12	12	15	19	33	105	2	11	8	21	-	2	8
1	2	-	3	5	7	18	3	9	11	9	13	15	60	2	4	9	15	-	-	-
2	20	6	3	22	6	59	26	11	17	19	16	27	116	-	6	11	17	1	-	8
10	18	5	4	21	8	66	30	22	28	52	22	38	192	8	5	17	30	-	-	12
23	47	9	10	45	21	155	59	34	36	57	43	63	292	8	16	16	40	2	-	15
1	5	-	-	5	2	13	1	3	1	2	-	4	11	1	3	1	5	-	-	1
9	13	3	3	12	12	52	15	11	12	28	26	26	118	4	4	9	17	-	-	4
2	4	1	-	3	5	15	6	2	7	12	6	11	44	-	-	2	2	-	1	4
8	13	1	6	12	5	45	19	11	11	23	15	18	97	4	2	10	16	-	-	9
10	25	5	5	26	15	86	28	30	23	41	25	41	188	7	14	17	38	-	1	19
2	4	2	2	9	4	23	6	2	9	20	12	9	58	1	2	8	11	-	-	9
5	8	4	2	7	12	38	15	5	10	13	7	16	66	2	3	8	13	1	-	-
4	11	1	4	7	14	41	9	13	14	8	12	25	81	3	5	5	13	1	18	4
7	10	1	43	18	21	100	21	29	34	40	32	61	217	12	16	37	65	-	-	1
3	9	-	3	6	4	25	4	5	16	30	19	16	90	2	21	12	35	-	-	1
11	17	7	1	11	8	55	22	12	14	56	27	21	152	3	8	5	16	-	-	3
9	27	10	5	25	17	93	23	31	18	39	19	61	191	8	4	27	39	1	1	4
200	436	89	149	442	315	1631	483	488	540	817	657	931	3916	118	212	405	735	23	32	216

Tab. 3. Oversigt over Dødsfaldenes Fordeling efter Alder, Køn og Måneder i Aaret 1903.

	I første Aar				I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	20—25 Aar	25—35 Aar	35—45 Aar	45—55 Aar	55—65 Aar	65—75 Aar	75—85 Aar	85 Aar og derover	Af ubekendte Alder	Riismand af alle Aldere	Ialt																					
	i 1ste Måned	i 2.—3. Måned	i 4.—12. Måned	Ialt i 1ste Aar																			M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.			
Januar .	24	17	19	17	49	31	92	65	15	13	3	2	1	6	-	1	8	6	3	3	7	8	6	2	16	14	26	24	23	22	36	31	38	37	22	49	4	9	1	-	301	292	593
Februar	29	8	16	6	34	31	79	45	21	14	2	3	4	4	2	2	8	8	1	2	8	2	7	9	29	8	22	15	20	26	23	25	27	46	18	49	4	11	-	275	269	544	
Marts . .	14	30	12	9	44	40	70	79	19	20	5	2	3	2	4	4	8	7	4	5	9	6	14	3	24	9	27	27	32	32	48	27	26	39	14	40	5	16	-	312	318	630	
April . . .	30	19	18	11	36	28	84	58	14	19	2	7	2	2	1	4	5	5	3	4	3	6	11	7	21	15	29	12	32	21	31	29	32	56	19	40	4	13	-	293	298	591	
May	32	22	15	23	39	30	86	75	20	16	6	5	4	2	1	-	8	8	3	2	4	3	16	10	22	18	38	20	32	36	34	30	29	37	23	43	2	15	-	328	320	648	
Juni	29	21	18	18	46	31	93	70	17	14	3	6	5	3	4	2	3	5	2	4	4	4	11	4	19	12	26	18	28	19	32	18	35	26	21	25	5	13	-	308	243	551	
Juli	29	19	23	25	32	32	84	76	9	17	4	4	4	2	1	2	6	2	2	3	2	6	9	9	16	12	24	16	36	20	28	17	34	23	23	24	4	6	1	-	287	239	526
August . .	36	20	23	22	36	45	95	87	12	12	4	3	3	2	3	-	5	3	1	3	4	4	8	9	14	13	18	16	23	15	26	26	30	26	19	27	3	5	-	268	251	519	
Septbr. . .	19	22	23	20	39	33	81	75	7	5	5	4	3	3	4	-	9	4	3	2	6	3	5	6	8	12	18	14	22	17	31	17	27	22	14	29	3	4	-	246	217	463	
Oktober . .	24	21	27	15	43	37	94	73	12	4	4	3	1	2	-	-	2	5	1	4	4	2	2	2	12	10	27	12	21	19	29	20	37	26	17	25	2	7	-	265	214	479	
Novbr. . .	23	18	13	15	32	27	68	60	6	11	5	4	2	2	4	1	3	5	2	6	3	3	4	9	12	5	25	18	30	19	34	26	26	30	15	36	1	11	1	-	241	246	487
Decbr. . .	27	13	18	5	36	28	81	46	7	16	2	3	2	1	-	1	7	9	1	2	4	8	9	24	16	20	20	34	24	29	22	30	33	16	38	2	12	-	1	267	255	522	
Tils. . . .	316	230	225	186	466	393	1007	809	159	101	45	46	34	31	24	17	72	67	26	40	58	49	101	79	217	144	300	212	333	270	381	288	371	401	221	425	39	122	3	1	3391	3162	6553
Af 1000 Døde være	48.2	35.1	34.3	28.4	71.1	60.0	153.7	123.5	24.3	24.6	6.9	7.0	5.2	4.7	3.7	2.6	11.0	10.2	4.0	6.1	8.9	7.5	15.4	12.1	33.1	22.0	45.8	32.4	50.8	41.2	58.1	43.9	56.6	61.2	33.7	64.9	6.0	18.6	0.5	0.2	517.5	482.5	1000.0
	83.3		62.7		131.1		277.1		48.8		13.9		9.9		6.3		21.2		10.1		16.3		27.5		55.1		78.1		92.0		102.1		117.8		98.6		24.6		0.6		1000.0		
							181.6		320		91		65		41		139		66		107		180		361		512		603		669		772		646		101		4		6553		

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1908.

	Dødfødtte Morts-nés			Dødsfald — Décès							Fødsels- kvotient pr. 1000 Natalité	Fødsels- kvotient pr. 1000 Mari- ages	3387	
	Ægte	Uægte	Ilegitimes	Ialt Total	Af 1000 Indb. døde Mortalité sur 1000 habitants	Dødsfald efter Alderen Décès par âge				65 og derover Alder				Af ube- kendt Alder
						0-1	1-5	5-15	15-65					
Hele København.	227	55	6553	15.7	1816	517	205	2432	1579	4	28.92	9361		
1. Gamle Bys ældre Del	3	-	200	14.9	37	8	5	85	65	-				
2. Gamle Bys yngre Del	14	-	436	16.6	65	28	18	186	138	1				
3. Gammelholm	3	-	89	12.7	7	1	2	51	28	-				
4. St. Annæ Øster Kvarter	16	16	149	14.3	69	4	2	51	23	-				
5. St. Annæ Vester Kvarter	14	3	442	15.3	98	22	16	187	119	-				
6. Christianshavn	14	1	315	15.7	90	27	12	129	57	-				
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.	64	22	1631	15.4	366	90	55	689	430	1		12199		
7. Voldkvarteret	10	-	483	10.7	69	22	15	209	168	-				
8. Østerbro	22	2	488	12.4	151	39	16	176	106	-		5881		
9. Blegdamskvarteret	18	2	540	15.0	170	52	22	185	111	-				
10. Ydre Nørrebro	22	6	817	23.1	231	70	10	211	295	-				
11. Blaagaardskvarteret	16	1	657	17.2	208	61	23	221	144	-				
12. Vesterbro	35	17	931	13.7	315	90	28	327	170	1		6318		
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs.	123	28	3916	14.9	1144	334	114	1329	994	1		2838		
13. Valby	8	2	118	11.8	48	5	7	44	14	-				
14. Brønshøj	10	2	212	17.7	86	25	5	56	40	-				
15. Sundbyerne	22	1	405	15.6	160	57	17	116	55	-				
Nyindlemmede Bydele. Quartiers incorporés	40	5	735	15.3	294	87	29	216	109	-				
Uden Bolig	-	-	23		1	-	-	19	3	-				
Havn og Rhed	-	-	32		1	1	-	26	2	-				
Udenbys	-	-	216		10	5	7	153	41	-				

Levendefødtte — Nés-vivants

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1904

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

1905.

A.

Staden Københavns Befolkning i 1904 kan anslaaes til 423,000, beregnet efter en Tilvækst paa ca. 6000 Individer aarligt siden Indlemmelsen af Nabo-kommunerne Valby, Brønshøj og Sundbyerne i 1901 og 1902. Tilvæksten skyldes hovedsageligt det betydelige Fødselsoverskud — ca. 5400 — medens Indvandringsoverskuddet fremdeles synes ringe.

Sundhedstilstanden i 1904 var god, og ingen epidemisk Sygdom har i Aarets Løb spillet nogen fremtrædende Rolle. Der anmeldtes af Stadens Læger 50950 Sygdomstilfælde, hvoraf 42331 Tilfælde af epidemiske Sygdomme, hvilket Tal giver en epidemisk Sygelighedskvotient paa 100 pro mille eller mindre end i noget foregaaende Aar, 1902 undtaget.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106
1904	423000	50950	42331	100

Af nedenstaaende Oversigt over de i hver af Aarets Maaneder daglig anmeldte Sygdomstilfælde fremgaar det, at Antallet som sædvanligt var mindst i Sommermaanederne og størst i de egentlige Vintermaaneder, December—Marts, uagtet Kolerinen naaede en noget større Udbredelse i August—September end Tilfældet var i de nærmest følgende Aar.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Decb.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902	161	156	130	154	140	119	99	89	118	139	160	183
1903	188	246	172	122	91	84	76	85	93	113	100	122
1904	141	135	156	125	98	94	72	99	102	106	124	135

Med Hensyn til de epidemiske Sygdommes Fordeling paa Byens forskellige Distrikter fremgaar det af nedenstaaende tabellariske Oversigt, at Forskellen som sædvanligt er lidet betydelig. I Modsætning til, hvad der har været Tilfældet i de nærmest foregaaende Aar, har Antallet af anmeldte Sygdomstilfælde været noget mindre i den indre Del af den tidligere By end i den ydre, hvilket for en Del hidrører fra, at Nørrebrokvarteret, som ellers udmærker sig ved en ringe Sygelighed, i 1904 havde forholdsvis mange Tilfælde af epidemiske Sygdomme.

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1—23)					Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15)					Døde af alle Dødsårsager tilsammen				
	1900	1901	1902	1903	1904	1900	1901	1902	1903	1904	1900	1901	1902	1903	1904
I. Gamle Bys ældre Del	89	111	96	97	84	3.5	3.7	2.6	2.8	1.8	16.4	16.0	14.0	14.9	13.2
II. Gamle Bys yngre Del	87	105	82	76	71	4.0	4.9	3.3	3.4	2.7	18.9	19.0	16.4	16.6	15.0
III. Gammelholm	85	97	93	83	88	3.3	1.2	2.3	1.3	1.6	12.5	11.3	11.4	12.7	10.9
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	95	101	107	84	84	3.5	3.2	2.3	1.9	2.1	18.7	18.0	16.1	14.3	14.6
V. St. Annæ V. Kvarter	97	120	110	97	84	4.5	5.1	3.4	3.2	3.1	18.6	16.0	16.7	15.3	14.4
VI. Kristianshavn	118	130	100	97	104	5.3	5.4	4.1	3.8	3.7	18.4	19.5	16.1	15.7	14.0
Den tidligere Bys indre Del	96	114	98	90	85	4.2	4.6	3.2	3.1	2.8	17.9	17.5	15.8	15.4	14.1
VII. Voldkvarteret	89	107	92	83	76	2.7	2.3	1.6	1.5	1.6	12.3	11.2	10.5	10.7	10.5
VIII. Østerbro	99	142	108	110	117	3.1	5.0	2.9	3.8	3.6	11.9	13.9	10.5	12.4	13.2
IX. Blegdamskvarteret . .	88	111	93	88	87	4.1	5.7	3.8	3.7	3.7	15.6	17.5	13.9	15.0	13.5
X. Nørrebro	70	84	64	71	94	4.9	6.7	4.6	5.3	6.8	22.3	23.3	20.5	23.1	24.5
XI. Blaagaardskvarteret .	80	106	77	81	80	5.2	6.5	4.0	4.7	4.3	19.4	19.7	15.7	17.2	16.5
XII. Vesterbro	92	120	96	88	92	5.9	6.7	3.9	3.8	4.3	17.7	18.4	13.4	13.7	14.5
Den tidligere Bys ydre Del	87	112	90	87	91	4.5	5.5	3.4	3.6	4.0	16.5	17.2	13.8	14.9	15.1
XIII. Valby	—	122	79	74	82	—	5.0	2.7	2.6	4.7	—	15.1	12.2	11.8	15.9
XIV. Brønshøj	—	99	59	60	78	—	6.3	4.0	4.4	7.1	—	19.4	14.7	17.7	19.7
XV. Sundbyerne	—	—	107	115	100	—	—	3.5	4.8	4.4	—	—	14.0	15.6	15.1
Nyindlemmede Bydele . .	—	109	89	93	91	—	5.7	3.5	4.2	5.1	—	17.6	13.8	15.3	16.3
Hele Byen	91	113	92	89	90	4.5	5.3	3.5	3.4	3.9	17.5 (17.0)	17.8 (17.4)	15.0 (14.5)	15.7 (15.2)	15.7 (15.2)

I god Overenstemmelse hermed var ogsaa Dødeligheden i 1904 mindre i den tidligere Byes indre Del end i de ydre Distrikter og mindre end i noget af de nærmest forudgaaende fire Aar, saavel med Hensyn til den samlede Dødelighed som med Hensyn til Dødeligheden af de epidemiske Sygdomme alene. Særligt lav var Dødeligheden som sædvanligt paa Gammelholm og i Voldkvarteret, særligt høj var den i Nørrebrokvarteret, hvilket dog for største Delen skyldes de der beliggende store Lemmestiftelser, Almindeligt Hospital og Alderdomshjemmet.

Af **Kopper** (*Variolæ*) forefaldt der i 1904 et enkelt Tilfælde; det var en 52-aarig Dampskibsfører, der havde sejlet med polske Emigranter; han udbredte ikke Smitten videre.

Blodgang (*Dysenteria*) forekom hos 2 fra Østasien ankomne Søfolk.

Pest, asiatisk Kolera og eksantematisk Tyfus forekom ikke.

Tyfoid Feber (*Febris typhoidea*) optraadte i 1904 med endnu færre Tilfælde end i de foregaaende Aar, nemlig med 184 mod 247 i 1903 og 243 i 1902, og ligeledes med færre Dødsfald, nemlig 11 mod 27 i 1903 og 17 i 1902. Sygeligheds-kvotienten er derved gaaet ned til 0,4 p. M., hvad der er lavere end i noget foregaaende Aar og saaledes betegner en Fortsættelse af den i den sidste Menneskealder konstaterede Aftagen af den Sygdom.

I den følgende Oversigt over den tyfoide Febers Forhold i en længere Aarrække er Antallet af anmeldte Tilfælde i Forhold til Folkemængden opstillet ved Siden af Antallet af Dødsfald i Forhold til de anmeldte Tilfælde og i Forhold til Folkemængden.

	Angrebne pr. 10.000 Indbyggere	Døde pr. 100 angrebne	Døde pr. 100.000 Indbyggere
1882—1886	19.0	8.5	16.1
1887—1891	16.3	7.4	11.4
1892—1896	10.5	8.7	9.0
1897—1901	10.3	11.9	12.5
1902	5.9	7.0	4.1
1903	5.9	10.1	6.5
1904	4.3	5.1	2.6

Som det fremgaar af denne Oversigt kan der ikke tillægges Sygdommens ringe Letalitet i 1904 nogen videre Betydning, forsaavidt som der iøvrigt ikke i den omhandlede Periode lader sig paavise nogen regelmæssig Forandring i Letaliteten; den jævne Nedgang i Sygeligheden følges heller ikke af nogen tilsvarende jevn Nedgang i Dødeligheden.

Med Hensyn til Sygdomstilfældenes Fordeling efter Aarstiderne har Forholdet i 1904 været det usædvanlige, at det største Antal indtraf i 1ste Kvartal (59); 3die Kvartal havde lidt færre (56), 2det og 4de Kvartal omtrent det normale Antal (26 og 43). Til Sammenligning kan det anføres, at der i Aarene 1878—1903 af ialt 11250 Tilfælde, af tyfoid Feber indtraf henholdsvis 14, 17, 39 og 30 pCt. i hvert af de fire Kvartaler. Antallet i 1904 var imidlertid saa ringe, at Tilfældigheder maa have haft en betydelig Indflydelse paa Fordelingen.

Tilfældene forekom spredte over den største Del af Byen, uden at egenlige Lokalepidemier kunde paavises, og Forskellen mellem Sygdommens Udbredelse i de enkelte Kvarterer frembyder i Betragtning af det ringe Antal af Tilfælde ingen videre Interesse.

Af de anmeldte Tilfælde behandledes 179 eller 97 pCt. paa Hospital.

Om Tyfusdiagnosestationens Virksomhed oplyses, at der i 1904 modtoges 349 Blodprøver til Undersøgelse, stammende fra 325 Personer, idet 24 Prøver repræsenterede Gentagelser af tidligere Undersøgelser, der enten havde givet negativt Resultat eller kun positivt Resultat ved stærkere Koncentration end 1:50.

Gennem Oplysninger fra Hospitalerne og de behandlende Læger har Diagnostikstationen som sædvanlig holdt sig underrettet om Sygdomstilfældenes videre Forløb.

Om Prøvernes Udfald giver følgende tabellariske Oversigt Oplysning:

	Antal Prøver	Tyfoidfieber						Ikke Tyfoidfieber				
		Positiv Reaktion				Negativ Reakt.	Ialt	Positiv Reaktion			Negativ Reakt.	Ialt
		1:100	1:50	1:15	1:10			1:50	1:25	1:10		
Januar . . .	29	3	2	-	4	-	9	-	-	-	20	20
Februar . .	47	3	10	5	4	-	22	-	-	-	25	25
Marts . . .	26	-	2	-	2	-	4	-	-	3	19	22
April	22	-	1	1	-	1	3	-	-	1	18	19
Maj	20	2	1	-	1	1	5	-	-	1	14	15
Juni	34	1	-	-	1	5	7	-	-	-	27	27
Juli	27	3	1	-	1	1	6	-	2	1	18	21
August . . .	36	3	4	2	1	10	20	-	-	1	15	16
September .	29	3	1	2	1	3	10	-	-	1	18	19
Oktober . .	33	6	2	1	1	1	11	-	1	1	20	22
November .	33	-	-	5	2	-	7	-	-	4	22	26
December .	13	-	1	-	-	-	1	-	-	1	11	12
Ialt	349	24	25	16	18	22	105	-	3	14	227	244
		46,7		15,2 %	17,1 %	21,0 %	100 %					

I 47 af de 105 Blodprøver, der stammede fra Tyfoidfieberpatienter, var 44,8 pCt., fandtes ved første Undersøgelse positiv Reaktion ved en Fortynding 1—50 eller derover.

Desuden gav 3 Prøver (i August Maaned) straks positiv Reaktion 1—100 med Paratyfusbacil B, derimod negativ Reaktion med Tyfusbaciller.

Alle indsendte Blodprøver undersøges fremdeles saavel med Tyfusbaciller som med Paratyfusbacil B. Schottmüller.

Af **epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse** (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) anmeldtes i 1904 kun 9 spredte Tilfælde, deraf 2 i Maj, 2 i Juli og 1 i hver af Maanederne Januar, Februar, Juni, August og September. Det er det mindste Antal, der er anmeldt i noget Aar siden 1889, der ligeledes havde 9 Tilfælde.

Mening. cerebr. spin. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44	12	16
Deraf døde:	80	24	9	0	10	34	25	22	4	9
	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	
Anmeldte Tilfælde:	36	34	161	61	26	19	20	10	9	
Deraf døde:	19	13	83	28	10	12	10	7	5	

Der døde 5 af de angrebne, hvilket paa det nærmeste svarer til den for de forudgaaende 18 Aar beregnede Letalitetkvotient — 55 pCt.

Af **ondartet Halsssyge, Svælgdifteri** (*Diphtheria faucium*) anmeldtes der i 1904 et noget mindre Antal af Tilfælde end i de nærmest foregaaende Aar, nemlig 741 mod 937 i 1902 og 992 i 1903, og dette Antal var i Forhold til Stadens Folketal mindre, end det har været noget Aar siden 1872, nemlig 1,75 p.m. I den mellemliggende Periode kulminerede Epidemien i Aaret 1890 med 13,01 p. m., og Faldet er

saaledes foregaaet noget hurtigere end Stigningen, men iøvrigt maa det ved Sammenligning mellem Antallet af anmeldte Tilfælde før og nu erindres, at Difteri-diagnosen ved Periodens Begyndelse var rent klinisk, medens den nu for en væsentlig Del er bakterioskopisk. De anmeldte Tilfælde vare som sædvanligt nogenlunde jævnt fordelte paa Aarets Maaneder, om end med nogen Ophobning i Vinterhalvaaret; i de fire Kvartaler var Antallet henholdsvis 207, 159, 161 og 214.

Antallet af Difteridødsfald var ligeledes lavt, kun 14 eller 1,9 pCt. af de anmeldte Tilfælde. Sammenlignet med Sygdommens Letalitet i Aarene 1885—89, da den bevægede sig mellem 9,0 og 12,6 pCt., betegner denne Kvotient en saadan Nedgang, at man fristes til delvis at søge Forklaringen i en forandret Opfattelse af det diagnostiske Begreb.

Strubehoste, Strubedifteri (*Croup, Laryngitis diphtheritica*) optraadte i 1904 med betydeligt færre Tilfælde end i det foregaaende Aar, 143 mod 215, og ligesom Svælgdifterien i Forhold til Folketallet med færre Tilfælde end i noget af de forudgaaende 31 Aar, nemlig 0,34 p.m. Sygdommen naaede i denne Periode sin største Hyppighed omtrent samtidig med Svælgdifterien — 1891: 1,35 p.M. —, men Forskellen mellem dens nuværende lave Stand og dens Maksimum er saavel absolut som relativt betydeligt mindre; da Difterien i 1890 kulminerede med 4086 anmeldte Tilfælde, var dette Tal mere end 12 Gange saa højt som Antallet af Crouptilfælde, medens der i de sidste tre Aar kun er anmeldt omtrent 5 Gange saa mange Tilfælde af Difteri som af Croup. Tilfældenes Fordeling efter Aarstiden viser en anseelig Ophobning i Vintermaanederne, med 53 i 1ste, 19 i 2det, 26 i 3die og 45 i 4de Kvartal.

	Indbygger- Antal	Diphtheria					Croup				
		Antal anmeldte Tilf.		Døde af Diphth.			Antal anmeldte Tilf.		Døde af Croup		
		Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.
1871	192000	258	1.34	25	9.7	0.13	—	—	15	—	0.08
1872	195000	196	1.00	27	13.8	0.14	—	—	53	—	0.27
1873	199000	358	1.80	17	4.7	0.09	122	0.61	11	9.0	0.06
1874	205000	397	1.94	26	6.5	0.13	145	0.71	63	43.4	0.31
1875	212000	456	2.15	33	7.3	0.16	125	0.59	61	48.9	0.29
1876	216000	676	3.13	34	5.0	0.16	85	0.39	33	38.8	0.15
1877	222000	528	2.38	33	6.3	0.15	105	0.47	39	37.1	0.18
1878	226000	702	3.11	66	9.4	0.29	113	0.50	73	64.6	0.32
1879	232000	932	4.02	79	8.5	0.34	165	0.71	115	69.7	0.50
1880	240000	934	3.89	76	8.1	0.32	183	0.76	81	44.3	0.34
1881	250000	916	3.66	62	6.8	0.25	130	0.52	63	48.5	0.25
1882	255000	642	2.52	54	8.4	0.21	116	0.45	49	42.2	0.19
1883	263000	579	2.20	48	8.3	0.18	131	0.50	56	42.7	0.21
1884	274000	567	2.07	46	8.1	0.17	147	0.54	59	40.1	0.22
1885	284000	792	2.78	100	12.6	0.35	203	0.71	63	31.0	0.22
1886	289000	1548	5.36	163	10.5	0.56	286	0.99	124	43.4	0.43
1887	295000	2221	7.53	272	12.2	0.92	249	0.84	87	34.9	0.29
1888	303000	2760	9.11	248	9.0	0.82	212	0.70	93	43.9	0.31
1889	308000	3223	10.46	330	10.2	1.07	254	0.82	71	28.0	0.23
1890	314000	4086	13.01	402	9.8	1.28	332	1.06	99	29.8	0.32
1891	319000	3660	11.47	346	9.0	1.08	431	1.35	172	39.9	0.54
1892	323000	3273	10.13	264	8.0	0.82	349	1.08	153	43.8	0.47
1893	327000	2905	8.88	222	8.0	0.68	230	0.70	100	43.5	0.31
1894	331000	3124	9.44	224	7.2	0.68	215	0.65	96	44.7	0.29
1895	335000	1710	5.10	81	4.7	0.25	195	0.58	33	16.9	0.10
1896	340000	1518	4.46	53	3.5	0.16	124	0.37	25	20.2	0.07
1897	345000	1470	4.26	60	4.1	0.17	152	0.44	25	16.4	0.07
1898	349000	1328	3.81	65	4.9	0.19	185	0.53	21	11.4	0.06
1899	354000	2046	5.78	95	4.6	0.27	251	0.71	36	14.3	0.10
1900	358000	1413	3.95	57	4.0	0.16	159	0.44	20	12.6	0.06
1901	381000	1127	2.96	30	2.7	0.08	139	0.36	21	15.2	0.06
1902	411000	937	2.28	41	4.4	0.10	183	0.45	17	9.3	0.04
1903	417000	992	2.38	31	3.1	0.07	215	0.52	28	13.0	0.07
1904	423000	741	1.75	14	1.9	0.03	143	0.34	17	11.9	0.04

Antallet af Croupdødsfald i 1904 var 17 eller 11,9 pCt. af de anmeldte Tilfælde; i Forhold til disse har det saavel i 1898 som i 1902 været lidt lavere, men iøvrigt er ogsaa denne Sygdoms Letalitet aftaget meget betydeligt, om end ikke saa stærkt som Difteriens. Den var størst i 1894, da Kvotienten var 44,7 pCt. og faldt i det følgende Aar til 16,9 pCt., steg i 1896 til 20,2 og faldt i 1897 til 16,4 for derefter at holde sig under 16 pCt. I Aarene før 1894 har den en enkelt Gang — i 1889 — været nede paa 28 pCt., men iøvrigt som Regel været over 40 pCt.

Af de anmeldte Difteritilfælde behandlede i 1904 ca. 68 pCt., af Croup-tilfældene ca. 75 pCt. paa Hospital.

Paa Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgtes i 1904 ialt 1669 Kulturer, hvoraf 1657 vare modtagne fra Byens Læger, medens 12 hidrørte fra Patienter, der var udskrevne fra Hospitalet. Af de førstnævnte indeholdt 343, af de sidste 10 Kulturer Difteribaciller, medens henholdsvis 1314 og 2 ikke indeholdt Difteribaciller.

Skarlagensfeber (*Scarlatina*) optraadte ikke saa hyppigt i 1904 som i det foregaaende Aar, men der anmeldtes dog 1759 Tilfælde eller 4,16 p. m. af Befolkningen mod 2011 Tilfælde eller 4,82 p. m. i 1903 altsaa en Del flere end i 1901 og 1902, da Antallet udgjorde henholdsvis 3,27 og 2,69 p. m. Tilfældene var nogenlunde jævnt fordelte paa Aarets Maaneder; de færreste Sygemeldinger indtraf i Maj (80), de fleste i November (216); paa Aarets fire Kvartaler fordelte Sygemeldingerne sig med henholdsvis 487, 301, 407 og 564.

Størst Udbredelse naaede Sygdommen i Sundbyerne, hvor de anmeldte Tilfælde udgjorde ca. 7 p. m. af Befolkningen, medens Kvotienten i den gamle Byes ældre og nyere Del ikke naaede op til 2 p. m.

217 Tilfælde indtraf hos Personer i Aldersklasserne over 15 Aar.

Sygdommen optraadte i det hele godartet. Dødsfaldenes Antal var 24 eller neppe 1,4 pCt. af Sygemeldingerne. Af de Døde var 2 over 15 Aar.

Omtrent 71 pCt. af de angrebne behandlede paa Hospitalet.

Skarlagensfeber.	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Anmeldte Tilfælde i												
p. M. af Befolkn. .	9.92	16.38	5.49	4.55	4.16	5.89	10.95	6.53	3.27	2.69	4.82	4.16
Døde pCt. af anm. .	3.3	4.2	3.8	2.3	1.4	2.2	2.5	2.4	2.4	1.1	1.8	1.4

Angaaende Skarlagensfeberens epidemiske Optræden i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede henvises til Aarsberetningerne for 1897 og 1898.

Af **Mæslinger** (*Morbilli*) anmeldtes i 1904 ialt 3304 Tilfælde eller 7,8 p. m. af Befolkningen mod henholdsvis 8,3 og 6,6 p. m. i 1902 og 1903; Tilfældene fordelte sig paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 435, 762, 736 og 1371, med jevn Stigning i Aarets fem sidste Maaneder.

Der indtraf 62 Dødsfald eller 1,9 pCt. af de anmeldte Tilfælde, hvilket svarer til Sygdommens sædvanlige Letalitet.

Af de angrebne var 102 over 15 Aar, uden noget Dødsfald.

Lidt over 5 pCt. af samtlige anmeldte Syge behandlede paa Hospitaler.

Mæslinger.	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904
Anmeldte Tilfælde i												
p. M. af Befolkn. .	3.9	15.7	16.8	16.0	5.8	4.8	9.9	3.1	16.3	8.3	6.6	7.8
Døde pCt. af anm. .	1.0	2.8	2.2	1.3	2.3	1.9	2.7	1.9	2.3	2.6	1.8	1.9

Angaaende Mæslingernes epidemiske Optræden i forrige Aarhundredes sidste Halvdel henvises til Aarsberetningen for 1902.

Kighoste (*Tussis convulsiva*) optraadte i 1904 med et ret betydeligt Antal Tilfælde. Der anmeldtes ialt 2862 eller 6,8 p.m. af Befolkningen, en Del flere end i de nærmest forudgaaende Aar.

Den langt overvejende Del af Tilfældene optraadte i Aarets første Halvdel, der havde 2000 Sygemeldinger, medens dets sidste Halvdel kun havde 862, Sygdommen havde en rent epidemisk Karakter, kulminerende i April med 400 Tilfælde efter en jevn Stigning, der allerede var begyndt ved Midten af det foregaaende Aar, og aftagende jevnt indtil Aarets Slutning, med 84 Tilfælde som Maanedsmimum i November.

Af samtlige anmeldte Tilfælde behandledes 179 eller lidt over 6 pCt. paa Hospital.

Antallet af Dødsfald var 221 eller 7,7 pCt. af de anmeldte Tilfælde, noget mere end i 1903 men iøvrigt den sædvanlige Letalitet; den betydelige Forskel paa Aldersklassernes Forhold i denne Henseende fremgaar af følgende Oversigt:

	0—1	1—5	5—15	over 15	Ialt
Anmeldte Tilfælde	484	1615	711	52	2862
Dødsfald	157	62	2	0	221
Pro mille	324	38	3	0	77

	Anmeldte Kighoste-tilfælde		Døde af Kighoste				Anmeldte Kighoste-tilfælde		Døde af Kighoste		
	ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.		ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.
1877	1562	7.0	153	9.8	0.69	1891	1734	4.4	121	7.0	0.38
1878	164	0.7	13	7.9	0.06	1892	2282	7.1	147	6.4	0.46
1879	2410	10.4	194	8.0	0.84	1893	1920	5.9	138	7.2	0.42
1880	1678	7.0	117	7.0	0.49	1894	621	1.9	30	4.8	0.10
1881	1583	6.3	118	7.5	0.47	1895	3264	9.7	228	7.0	0.68
1882	1149	4.5	83	7.2	0.33	1896	1035	3.0	82	7.9	0.24
1883	2534	9.6	198	7.8	0.75	1897	472	1.4	43	9.1	0.12
1884	2409	8.8	162	6.7	0.59	1898	3248	9.3	220	6.8	0.63
1885	804	2.8	72	9.0	0.25	1899	1120	3.2	96	8.6	0.27
1886	1716	5.9	105	6.1	0.43	1900	431	1.2	46	10.7	0.13
1887	2723	9.2	209	7.7	0.71	1901	2477	6.5	186	7.5	0.49
1888	1423	4.7	118	8.3	0.39	1902	1607	3.9	125	7.8	0.30
1889	2341	7.6	185	7.9	0.60	1903	1131	2.7	55	4.9	0.13
1890	1901	6.1	151	7.9	0.48	1904	2862	6.8	221	7.7	0.52

Influenza optraadte i Aarets tre første Maaneder med en Del Tilfælde, men havde iøvrigt en forholdsvis ringe Udbredelse.

Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum
1889	12050	39.0	Decbr.	12050	
1890	5357	17.0	Januar	3273	
1891	25746	80.7	Decbr.	15405	
1892	7111	23.9	Januar	4362	
1893	11725	36.2	Decbr.	6297	
1894	8848	27.0	Januar	5020	
1895	13563	40.4	Marts	9413	
1896	3436	10.1	Marts	911	
1897	6745	19.6	Februar	3068	
1898	1178	3.4	Januar	303	
1899	9276	26.2	Februar	5620	
1900	10724	29.9	Marts	5200	
1901	7486	19.6	Februar	2270	
1902	3049	7.4	Januar	445	
1903	7421	17.8	Februar	3114	
1904	4126	9.8	Marts	1220	

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde	1889—1900	111	765	1415	2872	4020	162	346	9693
	1901	45	343	744	2542	3381	148	283	7486
	1902	15	179	323	1029	1304	78	121	3049
	1903	38	365	840	2449	3249	153	327	7421
	1904	28	233	416	1427	1785	77	160	4126
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1900	10	5	1	17	21	25	47	126
	1901	5	2	0	10	16	17	33	83
	1902	2	2	1	7	4	11	17	44
	1903	4	1	1	6	7	14	23	56
	1904	4	1	0	2	7	5	15	34
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1900	8.8	0.7	0.1	0.6	0.5	15.7	13.5	1.3
	1901	11.1	0.3	0.0	0.4	0.5	11.5	11.7	1.1
	1902	13.3	1.1	0.3	0.7	0.3	14.1	14.0	1.4
	1903	10.5	0.3	0.1	0.2	0.2	9.1	7.0	0.8
	1904	14.3	0.4	0.0	0.1	0.4	6.5	9.4	0.8

Det samlede Antal af Aarets Influenzatilfælde udgjorde 4126, hvoraf 2525 anmeldtes i Aarets første Kvartal, med 1220 i Marts som Maanedsmaksimum.

Sygdommens Letalitet var kun ringe; der døde i 1904 ialt 34 Personer af Influenza, det vil sige 0,8 pCt. af de anmeldte Tilfælde eller nøjagtigt den samme Letalitetskoefficient som i 1903.

Kolerine og akut Tarmkatarrh (*Cholerine & Catarrhus intestinalis acutus*) optraadte i 1904 med noget færre Tilfælde end i 1903, men dog med flere end i 1902, da Antallet var ganske usædvanligt lavt, og med normal epidemisk Opblussen i August og September, der havde henholdsvis 1292 og 983 Tilfælde, medens Antallet af anmeldte Tilfælde i Aarets øvrige Maaneder bevægede sig mellem 232 i Marts og 441 i Juli. Det samlede Antal af Kolerinetilfælde, som anmeldtes i 1904, var 5539 fordelte paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 838, 966, 2716 og 1019 Tilfælde.

Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	
1880	9399	39.16 September	2423	1893	10747 32.87 August	3201
1881	6383	25.53 Juni	701	1894	6000 18.13 August	1103
1882	9332	36.60 August	2177	1895	6985 20.85 September	1102
1883	7116	27.06 Juli	1306	1896	6929 20.38 August	1422
1884	10038	36.64 August	2090	1897	6884 19.95 September	1085
1885	6035	21.25 August	1010	1898	5108 14.64 September	925
1886	10422	36.06 September	2756	1899	8796 24.85 August	3260
1887	7108	24.09 August	1070	1900	6532 18.24 August	1210
1888	7529	24.85 September	1551	1901	7558 19.84 August	2430
1889	10927	35.48 Juni	2666	1902	4573 11.13 September	531
1890	7640	24.33 August	1145	1903	6288 15.08 August	1013
1891	7260	22.76 September	1155	1904	5539 13.09 August	1292
1892	8706	26.95 August	1976			

Aarlig anmeldte Kolerinetilfælde	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1881—1890	388	345	401	448	532	804	1231	1381	1243	626	465	387	8251
1891—1900	333	302	308	363	433	687	861	1639	1129	581	430	330	7396
1901	285	210	215	253	389	373	774	2430	1185	759	390	295	7558
1902	360	293	257	301	310	456	528	449	531	417	390	281	4573
1903	303	230	256	346	388	620	739	1013	890	672	498	333	6288
1904	342	264	232	235	297	434	441	1292	983	412	321	286	5539

Der indtraf ialt 517 Dødsfald, fordelte paa Aarets fire Kvartaler med henholdsvis 71, 91, 273 og 82. Beregnet i Forhold til Stadens Folketal var Kolerinedødeligheden højere end i de nærmest foregaaende Aar men dog lavere end Gennemsnittet for de sidste 20 Aar.

I Forhold til anmeldte Tilfælde var Dødeligheden derimod lidt højere end i noget af de forudgaaende Aar. — Det var som sædvanligt den spæde Barnealder, der gav de fleste Sygemeldinger og den langt overvejende Del — 90,3 pCt. — af Kolerinedødsfaldene. I Aldersklassen 0—1 Aar var ogsaa Sygdommens Letalitet betydelig, idet der døde 27,4 pCt. af de anmeldte Syge, eller mere end i noget fore-

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af Syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af Syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	24.3	431	5.8	1843	24.1	376	20.4	87.2
1891	7260	22.8	444	6.1	1845	25.4	386	20.9	86.9
1892	8706	27.0	375	4.3	1885	21.6	333	17.6	88.8
1893	10747	32.9	673	6.3	2692	21.5	612	22.7	90.9
1894	6000	18.1	282	6.4	1652	27.5	340	20.6	89.0
1895	6984	20.8	382	5.5	1711	24.5	354	20.7	92.7
1896	6929	20.3	442	6.4	1801	26.0	412	22.9	93.2
1897	6886	20.0	479	6.9	1813	26.3	427	23.6	89.1
1898	5108	14.6	349	6.8	1296	25.4	321	24.8	92.0
1899	8796	24.8	697	7.9	2344	26.6	640	27.3	91.8
1900	6532	18.8	404	6.2	1585	24.2	372	25.5	92.1
1901	7558	19.8	630	8.3	2203	29.1	579	26.3	91.9
1902	4573	11.1	278	6.1	1132	24.8	255	22.5	91.7
1903	6288	15.1	480	7.6	1740	27.7	442	25.4	92.1
1904	5539	13.1	517	9.3	1702	30.7	467	27.4	90.3

gaaende Aar siden 1890. Naar Kolerinens Letalitet, som det fremgaar af hosstaaende Oversigt, synes at være i Tiltagende, saa maa det dog vel erindres, at Antallet af anmeldte Tilfælde ikke svarer til de virkelig forefaldne, og at en mulig Tendens til ikke at anmelde lettere Tilfælde af denne Sygdom nødvendigvis vil medføre, at Letalitetetskvotienten forhøjes. Der foreligger saavidt vides ikke fra anden Side noget, der kunde tyde paa, at Kolerinen optræder mere ondartet nu end tidligere.

Af **Barselseber** (*Febris puerperalis*) anmeldtes i 1904 ialt 76 Tilfælde, hvilket var lidt flere end i de nærmest forudgaaende Aar. Dødsfaldenes Antal var 15 eller 19,7 pCt. af de anmeldte Tilfælde, og Letaliteten var saaledes forholdsvis lav.

	Gennemsnits- Indbyggerantal	Gennemsnit Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilfælde		Barselseberdødsfald		
			gennemsnitl. aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	gennemsnitl. aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde	for hver 100,000 Indb. ca.
1861—1870	168250	5609	200	3,6	86	43,0	51
1871—1880	213900	7419	119	1,6	43	36,1	20
1881—1890	283610	10366	150	1,5	36	24,0	13
1891—1900	338250	10146	105	1,0	20	19,0	6
1901	381000	10920	61	0,6	20	38,8	5
1902	411000	12041	65	0,5	15	23,1	4
1903	417000	12061	62	0,5	17	27,4	4
1904	423000	12055	76	0,6	15	19,7	4

Faaresyge (*Angina parotidea*) anmeldtes i 1904 i et Antal af 539 Tilfælde mod 399 i 1903 og 1098 i 1902 eller lidt over 9 pro mille af Befolkningen. Det gennemsnitlige Antal af anmeldte Tilfælde har i de sidste 27 Aar udgjort 729 med 161 som laveste og 1281 som højeste Antal af Anmeldelser i Løbet af et enkelt Aar, eller henholdsvis 0,5 og 4,1 pro mille af Befolkningen. Af de angrebne var 430 eller næsten fire Femtedele Børn under 15 Aar.

Med Hensyn til Tilfældenes Fordeling paa Maanederne frembød Aaret det usædvanlige Forhold, at det langt overvejende Antal af Tilfældene — 314 — indtraf i de sidste tre Maaneder, medens Sygdommen ellers har en udpræget Forkærlighed for Foraarsmaanederne Marts, April og Maj. Der anmeldtes i Oktober 48, i November 95 og i December 171 Tilfælde.

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdomme henvises til de medfølgende tabellariske Oversigter, navnlig Tabel 3 og Tabel 1.

Af **veneriske Sygdomme** (*Gonorrhoea, Ulcus venereum, Syphilis*) anmeldtes ialt 7013 Tilfælde, deraf Gonorrhoea 4861, Ulcus venereum 485, Syphilis acquisita e coit. imp. 1531, Syphilis insons 35 og Syphilis congenita 101 Tilfælde. Som gentagne Gange fremhævet i tidligere Aarsberetninger og navnlig Aarsberetningen for 1896 kan disse Tal dog neppe antages at give noget paalideligt Billede af de veneriske Sygdommes Udbredelse i Hovedstaden, men da Fejlkilderne i alt væsentligt ere de samme som i de foregaaende Aar, er den i hosstaaende tabellariske Oversigt givne Fremstilling af Forholdet i den sidste Snes Aar dog ikke uden Interesse.

Paa Hospitalerne behandledes 1825 Tilfælde af Gonorrhoea, 211 Tilfælde af Ulcus venereum, 749 Tilfælde af Syphilis acquisita e coit. imp., 9 Tilfælde af Syphilis insons og 11 Tilfælde af Syphilis congenita, deraf henholdsvis 224, 50, 40, 0 og 0 Tilfælde paa Garnisonssygehuset.

Erhvervet Syphilis er i 4 Tilfælde opført som Dødsarsag, medens 50 Smaabørn døde af medfødt Syphilis.

Anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme 1884—1904.

	Gonorrhoea	Ulc. vener.	Syph. acquis.	Syph. insons.	Syph. congen.	Tilsammen
1884	5673	1670	1264	-	77	8684
1885	6023	1453	1778	24	66	9344
1886	5844	1590	2014	31	77	9556
1887	5385	934	1578	39	119	8055
1888	5281	727	1141	18	98	7265
1889	4576	955	831	31	108	6501
1890	4389	894	811	46	82	6222
1891	4101	807	918	23	44	5893
1892	4159	778	807	43	48	5835
1893	4413	640	973	30	37	6093
1894	4051	658	1081	36	61	5887
1895	3976	440	1239	33	59	5747
1896	4224	529	1202	44	74	6073
1897	4426	762	1364	35	61	6648
1898	4644	768	1532	79	77	7100
1899	4431	667	1502	85	106	6791
1900	4632	592	1592	88	119	7023
1901	5238	896	1986	72	113	8305
1902	5216	568	1743	42	88	7657
1903	5230	438	1650	52	85	7455
1904	4861	485	1531	35	101	7013

Behandlede paa Hospital.

	Gonorrhoea		Ulc. vener.		Syph. acquis.		Syph. insons.		Syph. congen.		Ialt paa Hosp.	
	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.
1886	2673	275	379	89	1142	34	11	"	41	"	4246	398
1887	2577	242	176	56	903	44	11	"	60	"	3727	342
1888	2400	173	94	45	482	37	8	2	43	"	3027	257
1889	1814	232	115	57	330	19	11	"	33	"	2303	308
1890	1707	213	116	33	264	12	14	"	24	"	2125	258
1891	1232	141	111	29	298	13	4	"	13	"	1658	183
1892	1222	191	119	39	307	11	22	5	15	"	1685	240
1893	1507	197	104	21	301	12	11	"	10	"	1933	230
1894	1324	192	148	6	358	17	12	"	19	"	1801	215
1895	1475	245	54	1	497	28	12	1	26	"	2064	275
1896	1459	185	119	28	468	26	19	"	34	"	2099	239
1897	1291	212	172	61	512	25	11	1	27	"	2013	299
1898	1416	141	181	77	632	26	39	"	35	"	2303	244
1899	1381	122	165	38	566	51	35	4	58	"	2205	215
1900	1363	157	148	29	746	42	48	"	78	1	2383	229
1901	2013	262	356	72	929	67	47	4	86	"	3431	405
1902	1719	237	183	46	730	56	8	"	43	"	2683	339
1903	2018	200	152	43	753	50	9	"	40	"	2972	353
1904	1825	224	211	50	749	40	9	"	61	"	2855	314

Af **Fnat** (*Scabies*) er der i 1904 anmeldt 1001 Tilfælde eller omtrent det samme Antal som i de nærmest foregaaende Aar.

Drankergalskab (*Delirium tremens*) optraadte med 605 anmeldte Tilfælde, hvoraf 461 behandlede paa Hospital. Som direkte eller umiddelbar Dødsarsag er

Alkoholisme opført med 70 Dødsfald, nemlig kronisk Alkoholisme 36 (26 Mænd, 10 Kvinder), Delirium tremens 24 (23 Mænd, 1 Kvinde) og Pludselig Død af Drik 10 (6 Mænd, 4 Kvinder).

Af **Lungetuberkulose** døde i Aarets Løb 632 mod 588 i 1903 og 489 i 1902, eller 1,49 pro mille af Befolkningen mod henholdsvis 1,41 og 1,19 pro mille, eller 9,49 pro Cent af samtlige Dødsfald mod henholdsvis 8,97 og 7,94. Der var saaledes ligesom i 1903 en kendelig Stigning i Lungetuberkulosens Dødelighed, som staar i Modsætning til den jevne Nedgang, der har fundet Sted gennem en længere Aarrække, og den foreløbige Opgørelse for den ved Afslutningen af nærværende Aarsberetning forløbne Del af Aaret 1905 tyder paa, at denne Stigning vedvarer. Vel er den ikke saa stor, at der kan tillægges den nogen videre Betydning, og lignende Svingninger af forbigaaende Natur har man set før, men den fortjener dog Opmærksomhed som et Vidnesbyrd om, at de i de senere Aar udfoldede energiske Foranstaltninger til Bekæmpelse af Lungetuberkulosen endnu ikke kan siges at have givet paaviselige Resultater.

Døde af Lungetuberkulose	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde	Døde af Lungetuberkulose	i p. M. af Befolkningen	i pCt. af døde
1835—1839	3,62	13,07	1880—1884	2,89	12,40
1840—1844	3,44	13,00	1885—1889	2,51	11,28
1845—1849	3,37	12,08	1890—1894	2,05	9,90
1850—1854	3,04	11,43	1895—1899	1,83	10,32
1855—1859	2,96	11,33	1900	1,84	10,48
1860—1864	3,07	12,05	1901	1,54	8,62
1865—1869	2,97	12,86	1902	1,19	7,94
1870—1874	3,42	14,31	1903	1,41	8,97
1875—1879	3,14	12,92	1904	1,49	9,49

En Undersøgelse af Forholdet mellem Dødeligheden ved Lungetuberkulose og ved andre Former af Tuberkulose giver en Antydning af, at den ovenfor omtalte Stigning kan forklares paa en anden Maade end ved at antage en tiltagende Hyp-pighed af Lungetuberkulosen som saadan. Det fremgaar af nedenstaaende Oversigt, at det relative Antal af Dødsfald ved Tuberkulose i andre Organer end Lungerne tiltog jevnt og ret betydeligt i Perioden fra 1883 til 1897. Dette var en naturlig Følge af, at man i denne Periode, der fulgte umiddelbart efter Opdagelsen af Tuberkulosens Væsen, kom til Erkendelse af en Mængde navnlig kirurgiske Sygdommes tuberkuløse Natur, og naar det relative Antal af Dødsfald ved Lungetuberkulose — i Forhold til samtlige Tuberkulosedødsfald — atter steg i Femaaret 1898—1902, tør man formode, at dette var en Følge af, at man netop i denne Periode atter fik mere Interesse for denne Form af Tuberkulosen og tillagde den forholdsvis større Betydning som Dødsårsag end de øvrige Former.

	Dødsfald af tuberkuløse Sygdomme	Heraf			
		Lungetuberkulose		andre Former	
1883—1887	4736	3561	75 pCt.	1175	25 pCt.
1888—1892	5019	3623	72 —	1396	28 —
1893—1897	4562	3204	70 —	1358	30 —
1898—1902	4057	2904	73 —	1109	27 —

Betragter man nu Tallene fra de tre sidste Aar fra dette Synspunkt, saa viser Stigningen sig i et nyt Lys, hvorved det ser ud, som om den i ethvert Tilfælde for en Del skyldes en tiltagende Tendens til at opfatte og angive Dødsårsagen

som Lungetuberkulose i saadanne Tilfælde, hvor den afdøde samtidig har lidt af Tuberkulose i andre Organer.

	Dødsfald af			
	Lungetuberkulose		andre Former	
1902	489	64 pCt.	271	36 pCt.
1903	588	72 —	232	28 —
1904	632	74 —	223	26 —

Om denne Forklaring er rigtig faar staar hen. Under alle Omstændigheder vilde det være misvisende at se bort fra de øvrige Former af Tuberkulose ved Studiet Lungetuberkulosens Hyppighed som angivet Dødsårsag. Antallet af Dødsfald ved disse øvrige Former af Tuberkulose er i de sidste tre Aar aftaget fra 271 i 1902 til 232 i 1903 og 223 i 1904, en Nedgang der vel ikke er i Stand til at dække hele Stigningen for Lungetuberkulosens Vedkommende, men som dog formindsker Stigningen for samtlige Tuberkuloseformers Vedkommende paa væsentlig Maade. Selvfølgelig er der dog mange andre Forhold, der maa tages i Betragtning; den foreliggende Stigningsperiode er for kort og Stigningen for ringe til at berettigede til videre Slutninger med Hensyn til hele dette indviklede, af mange forskellige Faktorer sammensatte Spørgsmaal.

Med Hensyn til den Maade, hvorpaa de anmeldte Dødsfald ved Lungetuberkulose fordeler sig paa Byens forskellige Kvarterer, henvises til nedenstaaende Oversigt og til de i Aarsberetningen for 1902 meddelte udførligere Oplysninger.

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nye Bydele	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	50	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
Ialt:	134	232	32	59	280	147	884	238	203	281	318	364	511	1915	14	27	17	58	91	2948
Aarlig:	27	46	6	12	56	30	177	48	41	56	64	73	102	384	7	14	17	29	18	590
p. M. af Befolk. *)																				
aarligt	1.7	1.6	0.8	1.1	1.9	1.5	1.6	1.1	1.2	1.6	2.0	2.0	1.6	1.5	0.8	1.2	0.7	0.7	—	1.6
1903	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1904	16	48	6	8	43	30	151	44	48	42	82	58	94	368	15	15	43	73	25	632

*) Tællingen 1. 2 1901.

Paa den ved Sundhedskommissionens Foranstaltning indrettede Diagnosestation for Tuberkulose (Sundhedskommissionens Laboratorium) indleveredes i Løbet af 1904 af Byens Læger 1654 Prøver af Opspyt. I 325 af Prøverne fandtes der ved Undersøgelsen Tuberkelbaciller, medens 1329 Prøver gav negativt Resultat.

Desinfektion efter Lungetuberkulose blev i 1904 udført i 424 Tilfælde, deraf 302 i Henhold til Lov af 31. Marts 1900 om Foranstaltninger imod Udbredelse af smitsomme Sygdomme § 23, i 78 Tilfælde som gratis Desinfektion for ubemidlede og i 44 Tilfælde for Betaling.

Af **Kræft** døde i 1904 ialt 609 Personer eller 144 for hver 100,000 Indbyggere mod henholdsvis 141—139—143—144 i de nærmest forudgaaende fire Aar. Fradrages 71 Dødsfald, der falde paa Personer, som hørte hjemme andensteds, reduceres Kvotienten til 127 paa 100,000.

For Aaret 1903 opgives Kræftdødeligheden for Wien til 123, for Stockholm til 114, for Paris til 110, for Amsterdam til 107, for London til 102, for Budapest til 88, for Glasgow til 78, for New-York til 70, for Brüssel til 60, for Chicago til 30 pr. 100,000 Indbyggere.

Af Kræft døde i Aarene 1880—1904:

	Gennem- snitlig	Pr. 100,000	Med Fradrag af udenbys
1880—84	306	120	112
1885—89	369	125	117
1890—94	424	131	122
1895—99	485	142	132
1900—04	563	141	129

For det sidste Femaars Vedkommende viser der sig altsaa nærmest en ringe Nedgang mod det nærmest forudgaaende Femaar.

Fordelingen af Kræftdødsfaldene paa Mortalitetstabellens fire Kræftrubriker fremgaar af følgende Oversigt:

Af Kræft døde aarlig	Cancer ventriculi ¹⁾	Cancer uteri ²⁾	Cancer mammæ ³⁾	Cancer in al. corp. part. ⁴⁾	Tilsammen
1880—84	109	44	16	137	306
1885—89	135	50	19	165	369
1890—94	144	49	19	212	424
1895—99	158	57	29	241	485
1900—04	185	68	31	279	563

I Forhold til Periodernes beregnede Middelfolketal fordeles Kræftdødsfaldene som følger:

Pr. 100,000 Indb. gennemsnitlig aarlig	Cancer ventriculi	Cancer uteri	Cancer mammæ	Cancer in al. corp. part.	Ialt
1880—84	43	17	6	54	120
1885—89	46	17	6	56	125
1890—94	45	15	6	65	131
1895—99	46	17	8	71	142
1900—04	46	17	8	70	141

Som i tidligere Aarsberetninger omtalt falder den tilsyneladende Tilvækst i Kræftdødeligheden saa godt som udelukkende paa Rubrik 35, »Cancer in aliis corporis partibus«.

¹⁾ Mavekræft. ²⁾ Livmoderkræft. ³⁾ Brystkræft. ⁴⁾ Kræft i andre Organer.

Til Oplysning om Kræftdødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser i de omhandlede 25 Aar tjene følgende Oversigter:

32. *Cancer ventriculi 1880—1904:*

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Ialt
1880—84	o	1	47	272	225	545
1885—89	o	o	65	322	279	666
1890—94	o	3	54	312	351	720
1895—99	o	o	58	350	382	790
1900—04	o	1	78	402	445	926
Ialt	o	5	302	1658	1682	3647

33. *Cancer uteri 1880—1904:*

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Ialt
1880—84	o	o	74	111	33	218
1885—89	o	1	71	129	52	253
1890—94	o	1	81	122	40	244
1895—99	o	o	84	156	43	283
1900—04	o	o	92	177	70	339
Ialt	o	2	402	695	238	1337

34. *Cancer mammæ 1880—1904:*

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Ialt
1880—84	o	o	7	40	35	82
1885—89	o	o	13	47	36	96
1890—94	o	o	13	56	27	96
1895—99	o	o	21	67	54	142
1900—04	o	o	15	73	68	156
Ialt	o	o	69	283	220	572

35. *Cancer in aliis corporis partibus 1880—1904:*

	0—1	1—5	5—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Ialt
1880—84	o	4	2	12	83	327	259	687
1885—89	1	2	5	11	101	383	327	830
1890—94	2	8	6	11	124	460	450	1061
1895—99	4	12	12	27	183	546	466	1205
1900—04	2	8	11	34	157	621	564	1397
Ialt	9	34	36	95	603	2337	2066	5180

32.—35. Af Kræft døde ialt 1880—1904:

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Ialt
1880—84	6	13	211	750	552	1532
1885—89	8	12	250	881	694	1845
1890—94	16	15	272	950	868	2121
1895—99	28	27	301	1119	945	2420
1900—04	21	35	342	1273	1147	2818
Ialt	79	102	1376	4473	4206	10736

For at give et Skøn over Kræftdødsfaldenes Hyppighed i Forhold til de enkelte Aldersklassers Folketal ere de efterfølgende Beregninger foretagne med Benyttelse af Folketællingen 1890 og med Udeladelse af det seneste Femaar 1900—1904, i hvilket Forholdene forrykkes ved den successive Indlemmelse i Hovedstaden af forskellige Nabokommuner.

For hver 100,000 levende *Kvinder* i hver Aldersklasse døde i Aarene 1880—1899 aarlig:

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Alle Aldre
Af Cancer uteri	0	0.3	28	92	82	30
Af Cancer mammæ	0	0	5	39	74	12

For hver 100,000 levende Personer (*begge Køn*) i hver Aldersklasse døde i Aarene 1880—1899 aarlig:

	0—15	15—25	25—45	45—65	Over 65	Alle Aldre
Af Cancer ventriculi	0	0.4	11	132	391	43
Af Cancer in al. corp.ptb.	3	6	22	181	475	60
Af Cancer	3	6	52	390	967	126

Trikinose. Som omtalt i Aarsberetningen for 1902 mindedes man da efter et mangeaarigt Mellemlum paany om Trikinens Eksistens ved Anmeldelse om en halv Snes Tilfælde af Trikinose her i Hovedstaden; enkelte af Patienterne vare ret haardt angrebne, men saavidt vides helbrededes alle. Aaret 1903 forløb derefter uden at Anmeldelse om nye Tilfælde indløb*); men i Januar 1904 iagttoges paa Kommunehospitalet atter et udtalt Tilfælde af Trikinose hos en yngre Kone (fra Nørrebro kvarteret), der efter en halv Snes Dages Forløb afgik ved Døden. Diagnosen Rigtighed bekræftedes ved Sektionen, ved hvilken der paavistes talrige Vandretrikiner i alle Muskler undtagen Hjertets; ret rigeligt Antal eosinofile Celler i Infiltraterne; om Tilfældets Oprindelse kunde intet bestemt oplyses. — Omtrent samtidigt indtraf i Byen et suspekt Sygdomstilfælde, hvor den behandlende Læges Mistanke lededes i Retning af Trikinose: lettere Febertilfælde i flere Repriser, Stivhed og Smerter i

*) Anmeldelsespligt eksisterer ikke, men ved Velvilje fra de behandlende Lægers Side antages det dog, at Meddelelse som Regel modtages om forefaldende Tilfælde.

***) Tilfældet findes nærmere beskrevet i Ugeskr. f. Læger 1904, S. 631.

forskellige af Overkroppens Muskelgrupper, særlig Hals og Skuldre, intermitterende Hæshed; efter Angivende led nogle i Sydsjælland boende Paarørende af Patienten samtidigt af ganske lignende Tilfælde; alle helbrededes, og nogen Sikkerhed for den supponerede Diagnoses Rigtighed lod sig ikke tilvejebringe. — Der fremkom derefter ikke Oplysning om nye Tilfælde før i Maj, da en ung Tjenestepige fra samme Bykvarter som den førstnævnte Patient blev indlagt paa Kommunehospitalet, hvorfra hun udskreves helbredet i Begyndelsen af Juni. Ved samme Tid fik en Læge i Byen paa een Gang tre Patienter under Behandling, der alle frembød udtalte Tegn paa Trikininfektion: Trykken i Cardia, Opkastninger, Mathed, Søvnløshed, Øjenlaagsødem, lette intermitterende Febrilia; senere i Forløbet tilkom Muskelømhed, hos nogle Synkebesvær, hos en enkelt Bronchitis med Oppressionsanfald. Alle tre angrebne indtog deres Maaltider i et Spisepensionat i Rosenborggade, og ved nærmere Forhøring her viste det sig, at endnu syv andre Personer, der daglig søgte samme Pensionat frembød ganske lignende Symptomer; saavidt vides kom alle Patienterne sig, flere af dem dog først efter længere Tids Sygeleje. Med Hensyn Infektionens Oprindelse maatte Mistanken henledes paa letroget Svinefilet og Spegepølse, der til Stadighed serveredes Pensionatsgæsterne som Paalæg, og som indkøbtes i en af Byens største Viktualieforretninger. I de Fødemidler af denne Art, der forefandtes i Pensionatet, da Tilfældene kom under offentlig Observation, lykkedes det dog ikke at paavise Trikiner. — Ved samme Tid, i Maj-Juni var der paa en umiddelbart udenfor Københavns Grænse liggende Gaard, hvis Beboere alle havde nydt Svinefilet fra samme Forretning som Pensionatsgæsterne, opstaaet en Epidem af lignende Omfang; ialt angrebes 11 Personer, deriblandt nogle dog forholdsvis let; en af de først angrebne, en ualmindelig kraftig 47aarig Mand, afgik ved Døden under Symptomer paa Diaphragmalahed, og der paavistes ved Obduktionen ikke-indkapslede Trikiner om end i overraskende ringe Mængde*). — I Juni Maaned anmeldtes endnu to Smaaepidemier omfattende henholdsvis fire og tre Tilfælde; i det ene af disse Tilfælde antoges Trikinerne at være tilført ved utilstrækkelig gennemkogte bajerske Pølser, i det andet Tilfælde maatte Mistanken hefte ved noget røget Svinefilet, i intet af Tilfældene lod der sig paavise Trikiner i de til Undersøgelse modtagne Fødemidler. — Derefter anmeldtes i Juli Maaned et paa Frederiks Hospital behandlet Tilfælde hos en attenaarig Medhjælperke i en Høkerforretning; hun led af Cardialgi, Opkastning, Smerte og Ømhed i alle Kroppens Muskler, Øjenlaagsødem, udskrevet helbredet efter et Par Maaneders Forløb; i August Maaned optraadte i Vesterbrokvarteret et Tilfælde hos en Restauratørs Hustru, der angav at være tilbøjelig til at smage paa raat Kød (Flæskefars); hun led af Diare, Febertilfælde, Ømhed af Øjenlaag, Ansigt og Hænder; Smerte og Ømhed af Musklerne, særlig paa Ryg, Underliv, Skuldre og Lægge, udtalt Aandenød, petechielignende Eruption paa Armene, kom sig efter paafølgende langvarig Afkræftelse og Afmagring. — I September-November behandlede paa Frederiks Hospital et som det synes ikke ganske let Tilfælde hos en yngre Mand, der led af Diare, Febrilia, stærke Muskelsmerter og Muskelødem, navnlig af Skulder- og Laarmuskulatur, Conjunctivitis, Nefritis; Infektionen antoges at have fundet Sted paa Fanø. — I November indlagdes paa Frederiks Hospital en Kone fra Nørrebrokvarteret under Diagnosen Febr. rheumat.; hun viste sig meget haardt angreben, havde høj Feber, var svedende, kortaandet, havde Smarter ved Bevægelser og Ømhed af Fingerled, Skulderled og Fodled, tydelig Ansamling i begge Knæled, Albuminuri; hun døde pludselig efter fem Dages Hospitalsophold; ved Sektionen fandtes Stase i Lunger, Lever og Nyrer, parenchymatøs Degeneration af Leveren, Hyperæmi af Hjernen, Hyperplasi af Gl. thyreoidea og talrige Trikiner, særlig i Trachealmusklerne. To af hendes Børn angrebes ligeledes af Trikinose, det ene behandlede

*) Epidemien findes nærmere omtalt i Ugeskr. f. Læger 1904, S. 679.

paa Kommunehospitalet (Eosinofili c. 10 %); begge antages at være helbredede. — I Slutningen af November anmeldtes to Tilfælde, Mand og Kone fra Sundbyerne; Patienterne angav at have nydt utilstrækkelig gennemstegte Svinekoteletter; Manden, der var haardest angreben, indlagdes paa Kommunehospitalet, hvor Tilfældet betragtedes som udtalt: uregelmæssige Febertilfælde, Sved, Øjenlaagsødem, jagende Smerter i Kroppen, hist og her Ømhed, Eosinofili 30 %; begge helbrededes. Endelig behandlede i December paa Frederiks Hospital en 21-aarig Fabriksarbejderske fra Kristianshavn; hendes Sygdom begyndte i Oktober, men hun tilbragte ca. 1½ Maaned i Hjemmet, før hun indlagdes.

Medregnes Epidemien paa den ovenfornævnte udenfor Hovedstadens Grænse liggende Gaard, har Aaret altsaa ialt 40 Tilfælde af Trikonose at opvise, 16 hos Mænd, 22 hos Kvinder, 2 hos Børn, deraf 3 dødeligt forløbende, hos 1 Mand og 2 Kvinder*). Hvorvel det ikke i noget Tilfælde lykkedes at paavise Trikiner i de til Undersøgelse modtagne Fødemidler, er det dog kun ganske enkelte af de nævnte Tilfælde, i hvilke Diagnosen Rigtighed mulig ikke er hævet over al Tvivl. Denne her i Byen ukendt hyppige Optraeden af Trikinsygdommen — med et større Antal Tilfælde i dette ene Aar end overhovedet hidtil noteret*) — vakte, som det maatte ventes, megen Opmærksomhed saavel hos Autoriteterne som hos Publikum og gav Anledning til livlig Diskussion i Dagspressen.

Som bekendt finder der hverken paa Københavns Slagtehus eller ved Indførselskontrollen nogen Trikinundersøgelse Sted; man er meget tilbage for de betydelige Bekostninger og de Ulemper, en almindelig obligatorisk Trikinundersøgelse vilde medføre, og har ment at kunne forsvare dette ved Henvisning til, at Trikiner hos Mennesker hidtil her i Landet kun var optraadt med ganske sporadiske Tilfælde, og at der heller ikke forelaa Oplysninger, hvorefter Sygdommen kunde antages at have nogen større Udbredelse hos Svin, hvorved dog maa bemærkes, at der ikke desmindre, hvor en systematisk Undersøgelse af Svinekød paa Trikiner fandt Sted, bestandig med Mellemrum var paavist inficerede Dyr, ligesom Snylteren ret ofte var fundet hos Rotter.

Kød, som ved Kontrollen faar 1. Klasses Stempel som ubetinget tjenligt til Menneskeføde, garanteres altsaa ikke dermed trikinfrit, og da dette næppe var Publikum klart — det derom tagne Forbehold i Magistratens Bkg. af 14. Decbr. 1887 maatte forlængst antages glemt —, ansaa Sundhedskommissionen det for nødvendigt at bringe dette Forhold i Erindring ved en under 2. Juli udstedt offentlig Advarsel. Det indskærpedes heri kun at nyde Svinekød og Levnedsmidler, der vare fremstillede at Svinekød i forsvarlig gennemstegt eller gennemkogt Tilstand, hvorved Sundhedskommissionen støttede sig til Fjords og Krabbes Undersøgelser (1865—66), der ikke i nogen Henseende antoges at tiltrænge Korrektion; [da Krabbe og Fjord derimod ikke selv havde anset de samtidig anstillede Undersøgelser om Virkningen paa Trikiner af Kødets Saltning og Røgning for fyldestgørende, ere disse Undersøgelser i Anledning af Epidemien saavidt vides genoptagne af landøkonomisk Forsøgslaboratorium].

Den ikke ringe Nedgang i Forbruget af Svinekød, som Epidemien hurtig gav Anledning til, foranledigede Fremkomsten af et Forslag om paa Kvægtorvet at oprette en Station, hvor de Handlende, som ønskede det, kunde faa deres Varer trikinundersøgte. Da Magistraten af forskellige Grunde ikke mente at kunne gennemføre en saadan Ordning, iværksatte de større Handlende i betydeligt Omfang privat Trikinundersøgelse, og en Mængde mindre Forretninger fulgte efterhaanden Eksemplet; det viste sig dog snart, at Undersøgelsen ikke overalt foretoges af Personer, for hvis Sagkundskab der havdes Sikkerhed, eller overhovedet gennemførtes paa en saadan Maade, at den ydede den lovede Betyggelse, og Sundhedskommissionen ansaa det derfor nødvendigt at søge Bemyndigelse til at føre en vis Kontrol med den private Trikin-

*) St. Friis: Trikiner og Trikinundersøgelse i Danmark. Maanedskrift for Dyr læger. Bd. XV.

undersøgelse; Kommunalbestyrelsen forelagde ogsaa Justitsministeriet et hertil sigtende Tillæg til Sundhedsvedtægten, som dog endnu ikke har opnaaet Godkendelse.

Hvorvel det er givet, at der spredt om i Landet findes trikinificerede Svinebesætninger, var det dog en almindelig Antagelse, at de egentlige Arnesteder for Sygdommen maatte søges i Nærheden af større Byer, først og fremmest i Omegnen af København, hvor Svinene helt eller delvis opføres ved Dagrenovation, Slagteriaffald og andet Affald fra Hovedstadens Husholdning, og Opmærksomheden maatte særlig være rettet paa at besvære den derfra truende Fare.*)

I Anledning af Svinedifteriens Optræden bemyndigedes i sin Tid ved Loven af 14. Decbr. 1887 (jfr. Lov af 14. April 1893) Indenrigsministeriet til at forbyde Svinehold paa Lossepladser eller under lignende Forhold, og ved Bekendtgørelse af 14. Decbr. 1887 (fornyet 8. Marts 1894) udfærdigedes et saadant Forbud for Københavns samt Københavns Amts nordre og søndre Birkers og Amager Birks Vedkommende.

Efter at Svinedifterien var ophørt, havde imidlertid Indenrigsministeriet (senere Landbrugsministeriet) i betydeligt Omfang dispenseret fra dette Forbud, mod at Ejerne underkastede sig en særlig Dyrlægkontrol med deres Virksomhed, og der findes nu paa Amager et ikke ubetydeligt Antal Svinehold (mellem 40 og 50) baserede paa Fodring af Svinene med Dagrenovation og Affald af forskellig Art. Efter at disse Sager ere gennemrodede af Svinene og blandede med Svinefæces, antages de at afgive et for Amagerens Landbrug særlig egnet Gødningsstof. At netop disse Svinehold, der i hele deres Anlæg og Drift kun daarligt svare til Nutidens Krav, og hvor Svinene uundgaeligt leve i broderlig Forening med talrige Rotter, maatte være udsøgte Trikinofoci, var der som anført al Anledning til at antage; ved en af Landbrugsministeriet under 16. Juli 1904 udfærdiget Bekendtgørelse bestemtes det derfor, at alle fra Lossepladserne stammende Svin skulde undersøges paa Trikiner, og der knyttedes følgelig fra samme Dato til de af Ministeriet meddelte Dispensationer den Betingelse, at Slagtning af Svinene kun maa foregaa i Københavns offentlige Slagtehus. Gennem denne Foranstaltning kom man hurtigt til Kundskab om, at Svine-trikinosen i disse Besætninger endogsaa havde en betydeligt større Udbredelse end formodet, at mellem 9 og 10 Procent af samtlige derfra stammende Svin vare trikinbefængte (i Tiden fra d. 16. Juli 1904 til den 15. Juli 1905 360 af 3989). — Samtidig fandtes der af de private Trikinundersøgere i ikke ganske faa Tilfælde Trikiner saavel i Svin fra Byens Marked som i importerede amerikanske Varer.

Alt Svinekød, i hvilket der paavises Trikiner, kasseres og destrueres, og den Omstændighed, at en ikke ringe Mængde trikinøst Svinekød derved er unddraget Forbruget, i Forbindelse med en større Agtpaagivenhed fra Publikums Side overfor de altid susspekte letsaltede og letrøgede Varer [Skinker, Filets, bajerske Pølser, Spegepølser, Cervelaspølser m. m.] maa det vel tilskrives, at den alvorlige Fare, der en Tid lang truede Befolkningen, synes at være trængt tilbage. Der er lige i Begyndelsen af 1905 anmeldt endnu et Par Tilfælde af Trikinose, men dermed tør Epidemien antages ophørt — for denne Gang.

Spørgsmaalet om, hvorvidt man bør gaa til Indførelse af almindelig obligatorisk Trikinundersøgelse, eller hvorvidt man ved andre Midler dog nogenlunde kan besvære Faren for at inficeres af denne forholdsvis ondartede Snylter, er fremdeles aabent; det bør finde sin Besvarelse, inden en ny Epidemi kræver Ofre af Menneskeliv.

I **Københavns Garnison** behandledes i 1904 ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme paa Garnisonssygehuset nemlig: Tyfoid Feber 1 af Hæren, 2 af Søværnet, epidemisk Hjerne-

*) E. M. Hoff: Trikinspørgsmaalet. Maanedsskrift for Sundhedspleje 1905.

Rygmarvsbetændelse 2 af Hæren, begge døde, Difteritis 39 af Hæren, Skarlagensfeber 19 af Hæren, 2 af Søværnet, Mæslinger 3 af Hæren, 1 af Søværnet, Influenza 67 af Hæren, 17 af Søværnet, krupøs Længebetændelse 57 af Hæren, hvoraf 3 døde, 1 af Søværnet, Gigtfeber 31 af Hæren, 6 af Søværnet.

De nævnte epidemiske Sygdomme medførte saaledes ialt 5 Dødsfald i 1904, mod 2 i 1903, 12 i 1902, 6 1901 og 13 i 1900.

Af Syfilis forekom 40 Tilfælde i Hæren, 11 i Søværnet, af venerisk Saar 9 i Hæren, 3 i Søværnet og af Gonorrhoe 188 i Hæren, 23 i Søværnet.

Ægteskaber, Fødsler, Dødsfald, Dødfødsler. Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de fra samtlige Kirkebetjente ugentlig fremsendte Meddelelser om Vielser, Fødsler og Dødfødsler udgjorde Antallet af *Ægteskaber* i 1904 ialt 3275 eller 7,74 af Stadens pro mille af Stadens Folkemængde mod 8,12 pro mille i 1903, 8,13 i 1902 og 8,33 i Femaaret 1897—1901. — Det daglige Gennemsnitsantal af Vielser var i 1904 8,9. Beregner man Antallet af Vielser for hver enkelt Maaned, falder det højeste daglige Antal som sædvanligt paa Maj med 13,9 og November med 11,4, det laveste paa Januar med 6,0. — 450 af Ægteskaberne vare borgerlige.

Med Hensyn til Antallet af *levendefødte Børn* kan de ovennævnte Opgørelser, som oftere fremhævet i Aarsberetningerne, ikke anses for fuldt nøjagtige, men maa snarest antages at ligge lidt under Virkeligheden, og ved Eftermeldinger, der ere indløbne efter at nedenstaaende tabellariske Oversigt var udarbejdet, er Antallet da ogsaa bragt op til 12055 eller 28,5 pro mille af Stadens Folkemængde, mod 28,9 pro mille i 1902, 29,3 i 1902 og 28,9 i Femaaret 1897—1901. — Det daglige Gennemsnitsantal udgjorde 32,9, Svingningerne fra Maaned til Maaned er ikke betydelige og udvise lige saa lidt som i tidligere Aar nogen kendelig Regelmæssighed.

Af hvert 1000 levendefødte Børn fødtes i 1904 de 245 udenfor Ægteskab, omtrent det samme Antal som i de nærmest foregaaende Aar, men noget flere end i Tiaaret 1891—1900.

I pCt. af det hele Antal levendefødte var	Mandkøn	Kvindkøn	Ægtefødte	Uægtefødte
1891—1900	51.3	48.7	77.5	22.5
1901	49.8	50.2	75.8	24.2
1902	50.9	49.1	77.3	22.7
1903	51.9	48.1	75.5	24.5

Den vedføjede tabellariske Oversigt fremstiller Antallet af Vielser, Fødsler og Dødfødsler i 1904, fordelt efter Maaneder og med Angivelse af Gennemsnit pr. Dag for hele Aaret og for hver af Aarets Maaneder.

I Aaret 1904 indtraf der i København 6657 Dødsfald, hvilket med den beregnede Middelfolkemængde paa 423,000 svarer til en Mortalitetkvotient paa 15,74 eller paa det nærmeste det samme som i 1903. Fradrages i dette Antal 223 Personer, som afgik ved Døden paa Hospitalerne, uden at have haft fast Bopæl i Staden, reduceres Antallet af Dødsfald til 6434, hvorefter Mortalitetkvotienten bliver 15,21.

Det daglige Antal af Dødsfald i hele Aaret var i Gennemsnit ca. 18; i Aarets første Kvartal var det daglige Gennemsnit ca. 19, i andet Kvartal ca. 21, i tredje Kvartal ca. 17 og i fjerde Kvartal ca. 15. Den højeste Dødelighed indtraf i April Maaned med ca. 23 Dødsfald i dagligt Gennemsnit, den laveste i November med ca. 15.

1904	Ægte- skaber		Levendefødte														Dødfødte				
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Til- sammen		Legiti- mitet		Køn		Til- sammen
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Mænd	Kvind.	
Januar . .	183	6.0	414	131	545	17.6	356	121	477	15.4	770	25.0	252	8.0	1022	33.0	18	7	16	9	25
Februar .	195	6.7	364	123	487	16.8	326	106	432	14.9	690	23.3	229	7.9	919	31.7	23	9	23	9	32
Marts . . .	251	8.1	398	134	532	17.2	383	123	506	16.3	781	25.2	257	8.3	1038	33.5	19	6	16	9	25
April . . .	308	10.2	395	142	537	17.9	358	117	475	15.8	753	25.1	259	8.6	1012	33.7	22	6	12	16	28
Maj	432	13.9	376	144	520	16.3	340	115	455	14.7	716	23.2	259	8.3	975	31.5	16	6	11	11	22
Juni	248	8.2	374	103	477	15.9	360	110	470	15.7	734	24.5	213	7.1	947	31.6	14	3	11	6	17
Juli	237	7.6	384	137	521	16.8	330	109	439	14.2	714	23.0	246	7.9	960	31.0	16	3	10	9	19
August . .	200	6.8	383	122	505	16.3	374	115	489	15.7	757	24.4	237	7.6	994	32.0	21	7	15	13	28
Septbr. . .	225	7.5	377	120	497	16.6	365	105	470	15.6	742	24.7	225	7.5	967	32.2	25	2	16	11	27
Oktober .	327	10.6	393	105	498	16.1	348	95	443	14.3	741	24.0	200	6.4	941	30.4	15	9	21	3	24
Novemb. .	343	11.4	372	110	482	16.0	319	93	412	13.8	691	23.0	203	6.8	894	29.8	13	4	10	7	17
Decbr. . .	326	10.5	381	136	517	16.7	328	137	465	15.0	709	22.9	273	8.8	982	31.7	21	9	16	14	30
Hele Staden	3275*)	8.9	4611	1507	6118	16.7	4187	1346	5533	15.1	8798	24.0	2853	7.8	11651	31.8	223	71	177	117	294

*) Deraf 450 borgerlige Vielser.

Paa Aarets enkelte Maaneder fordelte Dødsfaldene sig i 1904, som angivet i nedenstaaende Oversigt:

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvb.	Dcbr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269
1901	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786
1902	540	481	564	588	621	543	463	394	404	464	477	616	6155
1903	593	544	630	591	648	551	526	519	463	479	487	522	6553
1904	542	537	669	680	648	565	519	536	540	486	437	498	6657

I Henseende til Dødelighedens Fordeling paa de forskellige Aldersklasser i 1904 og de forudgaaende 33 Aar stiller Forholdet sig som nedenfor angivet.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1871-80 gennemsnitlig	335	129	40	343	152	1000
1881-90	332	133	46	328	162	1000
1891-00	287	108	44	347	213	1000
1901	298	87	29	364	222	1000
1902	269	77	29	376	249	1000
1903	277	79	31	371	242	1000
1904	280	78	26	369	247	1000

Aar	Beregnet Folke mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)							
				Udenfor Ægteskab		I Aldersklassen 0—1 Aar		I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødte				
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. c. af alle Levende- fødte	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Uægtefødte		
													Ialt	p. c. af alle Dødsfald	Ialt
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82	
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11	
1880	240000	2159	9.00	8725	36.35	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98	
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30	
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35	
1883	263000	2635	10.01	9822	37.35	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15	
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01	
1885	284000	2578	9.07	10832	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95	
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84	
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81	
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96	
1889	308600	2632	8.52	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40	
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20	
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88	
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49	
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86	
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67	
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88	
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52	
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25	
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08	
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13	
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.55	25.73	552	34.22	
1901	381000	3033	7.96	11153	29.27	2696	24.17	6786	17.81	2023	18.53	29.81	696	34.40	
1902	411000	3341	8.13	12041	29.30	2732	22.69	6155	14.98	1653	13.73	27.02	547	33.10	
1903	417000	3387	8.12	12061	28.92	2950	24.46	6553	15.71	1816	15.06	27.71	606	33.37	
1904	423000	3452	8.16	12055	28.50	2897	24.03	6657	15.74	1865	15.47	28.02	608	32.60	

I den spæde Barnealder var Dødeligheden i 1904 vel noget højere end i 1902 og 1903, men dog fremdeles lavere end i de foregaaende 25 Aar.

For hvert 100,000 Mennesker døde:

Dødsårsag	1893	1903	1904	Dødsårsag	1893	1903	1904
	— 1902				— 1902		
1. Variolæ	—	—	—	20. Alii morbi constitut	38	38	40
2. Dysenteria	—	—	—	21. Ecclampsia	35	22	29
3. Fb. typhoidea	11	6	3	22. Apoplexia cerebri	54	48	51
4. Diphtheria	27	7	3	23. Alii morbi cerebri	57	72	59
5. Croup	12	7	4	24. Morbus cordis	111	121	119
6. Scarlatina	21	8	6	25. Pleuritis	7	7	8
7. Morbilli	20	12	15	26. Alii morbi pectoris	49	46	43
8. Tussis convulsiva	34	13	52	27. Peritonitis	20	16	17
9. Fb. puerperalis	5	4	4	28. Nephritis	39*)	40	34
10. Erysipelas	6	7	7	29. Alii morbi abdominis	90	80	74
11. Fb. rheumatica	6	3	4	30. Morbi extern. partium	23	24	23
12. Pneumonia crouposa	45	31	33	31. Suicidium	34	28	33
13. Bronchopneumonia	130	112	112	32. Casus mortiferi	39*)	38	36
14. Cholera	135	115	122	33. Vitia innata	75	92	86
15. Alii morbi epidemici	57	38	26	34. Atrophia infantilis	56	36	28
16. Tuberculosis	247	197	202	35. Marasmus senilis	58	54	57
17. Cancer	139	141	144	36. Causa ignota	70	79	72
18. Syphilis	9	12	13	37. Omnes causæ mortis	1796	1571	1574
19. Alcoholismus	17	17	17				

*) 1897—1902.

Medikolegale Dødsattester, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes ved Selvmord og Dødsfald ved ulykkelig Hændelse, samt naar Personer og Fostre findes døde, ere i Aaret 1904 indkomne i et Antal af 321, hvilket er en Del flere end i 1903, men iøvrigt det sædvanlige Antal.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom ialt 152 Personer (deri indbefattet 2 Drab) mod 158 i 1903 og 143 i 1902; heraf omkom 77 (62 Mænd, 15 Kvinder) ved Fald eller Knusning (Overkørsel), 35 (32 Mænd, 3 Kvinder) ved Drukning, 16 (4 Mænd, 12 Kvinder) ved Forbrænding eller Skoldning, 7 (6 Mænd, 1 Kvinde) ved Forgiftning som Følge af Fejltagelse og 5 spæde Børn ved Kvælning eller Ihjelligning. Desuden er der som sædvanligt i Aarets Løb fundet nogle Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende ingen bestemt Dødsårsag har kunnet oplyses.

Der forefaldt 141 *Selvmord*, mod 114 i 1903, 160 i 1902, 147 i 1901 og 122 i 1900; heraf forøvedes 107 af Mænd, 34 af Kvinder; 10 Mænd og 3 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 76 Mænd og 21 Kvinder ved Hængning, 10 Mænd og 1 Kvinde ved Skydning, 1 Mand og 1 Kvinde ved Snitsaar, 8 Mænd og 6 Kvinder ved Gift (1 ved Arsenik, 2 ved Morfin, 2 ved Saltsyre, 1 ved Sublimat, 3 ved Cyankalium, 3 ved Belysningsgas og 9 ved ubekendt Gift), 2 Mænd og 2 Kvinder tog sig af Dage ved Nedstyrtning.

Ved 3 Selvmord og 26 Dødsfald ved ulykkelig Hændelse er der ikke foretaget medikolegalt Ligsyn med Udstedelse af den ved Lov af 4. Maj 1875 foreskrevne medikolegale Dødsattest, fordi Døden først indtraf efter nogen Tids Lægebehandling, sædvanligvis paa Hospital. Derimod er der foretaget saadant Ligsyn i 2 Tilfælde af Drab, i 10 Tilfælde af Alkoholforgiftning og i 37 Tilfælde af pludselig Død uden bekendt Aarsag eller af Dødsfald, om hvilke der intet nærmere kunde oplyses, samt i 8 Tilfælde, hvor Døden var hidført ved paaviselig Sygdom af forskellig Art.

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1904 ialt 2917 Personer eller omtrent 45 Procent af samtlige 6657 Dødsfald, nemlig paa Kommunehospitalet 1091 (deraf 25 i Filialen paa St. Johannes Stiftelsen, 44 paa St. Josefs Hospital, 9 paa St. Lucas Stiftelse, 26 paa Københavns Amtssygehus og 11 paa forskellige private Kliniker) paa Blegdamshospitalet 91, paa Øresundshospitalet 366, paa Sundby Hospital 138, paa Hospitalet i Baldersgade 88, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 272, paa Almindeligt Hospital 280 (deraf 176 Hospitalslemmer, 104 Alderdomsunderstøttede), paa Ladegaarden 37, paa Frederiks Hospital 178, paa Fødsels- og Plejestiftelsen 88 (deraf 68 spæde Børn, 13 Barselkvinder og 7 gynækologiske Patienter), paa St. Josefs Hospital 227 (foruden de forannævnte 44 Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 87 og paa Garnisonssygehuset 28.

Aarets *Fødselsoverskud* var 5398 eller 12,8 pCt. af det beregnede Middelfolketal. Det var, som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt, lidt mindre end i 1902 og 1903, men større end det for de forudgaaende tre Femaar beregnede Gennemsnit, og maa i det hele betegnes som ret anseeligt.

	Fødte p. M.	Døde p. M.	Overskud p. M.
1882—1886	37.9	22.7	15.2
1887—1891	34.4	22.1	12.3
1892—1896	30.4	19.1	11.3
1897—1901	29.1	17.8	11.3
1902	29.3	15.0	14.3
1903	28.9	15.7	13.2
1904	28.5	15.7	12.8

Til Sammenligning vedføjes her en Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Række større, udenlandske Byer, for største Delen Uddrag af den af Registrar General offentliggjorte „Annual Summary of Births, deaths and causes of death in London and other great towns, 1904“.

Byerne ere ordnede efter tiltagende Dødelighedskvotient, som varierer fra 14,3 pro mille i Kristiania til 27,6 pro mille i Moskow, men gennemgaaende ligesom for Københavns Vedkommende er den samme som i 1903. Den ligeledes stærkt varierende Fødselskvotient var som sædvanligt mindst i Paris og Bryssel med henholdsvis 19,5 og 19,8 pro mille, størst i Rotterdam, 35,2 pro mille. Med Hensyn til Fødselsoverskuddet er det kun denne sidstnævnte By og Kristiania, der rager op over København.

1904	Folketal	Fødte ‰	Døde ‰	Over- skud ‰	1904	Folketal	Fødte ‰	Døde ‰	Over- skud ‰
Kristiania.....	223000	29.2	14.3	14.9	Wien.....	1798000	28.3	18.3	10.0
Stockholm.....	309496	23.3	14.4	8.9	Rom.....	461267	25.2	18.7	6.5
Bryssel.....	586936	19.8	14.5	5.3	Buda-Pest.....	813400	26.2	19.0	7.2
Rotterdam.....	363930	35.2	14.7	20.5	Glasgow.....	798357	31.0	19.2	11.8
Antwerpen.....	286695	25.4	14.9	10.5	Milano.....	514869	26.7	20.0	6.7
Amsterdam.....	548974	27.1	15.1	12.0	München.....	524000	32.0	20.5	11.5
København.....	423000	28.5	15.7	12.8	Belfast.....	358680	31.7	20.9	10.8
Hamburg.....	765850	26.0	15.8	10.2	Prag.....	430569	23.2	21.7	1.5
Gøteborg.....	136665	27.9	15.9	12.0	New-York.....	3450000	28.9	22.6	6.3
London.....	4648950	27.9	16.6	11.3	Dublin.....	378994	29.6	23.4	6.2
Edinburgh.....	331977	23.4	16.6	6.8	Breslau.....	451740	31.8	23.5	8.3
Berlin.....	1972045	24.8	16.9	7.9	St. Petersborg.....	1372660	29.7	23.7	6.0
Paris.....	2750000	19.5	17.4	2.1	Triest.....	189328	33.5	25.8	7.7
Dresden.....	497500	30.5	17.9	12.6	Moskov.....	1092360	—	27.6	—

Foruden de i det foregaaende omhandlede 12055 levendefødte Børn, kom i 1904 ialt 294 dødfødte Børn til Verden. De i den befalede „Generaltabel over dødfødte“ forlangte Oplysninger om disse Børns Køn, Legitimitet og Modenheds-Grad, samt om Arten og Hyppigheden af anvendt Kunsthjælp m. m. findes i følgende Oversigt sammenstillet med de tilsvarende Forhold i de nærmest forudgaaende Tiaar:

	Fosterets Modenheds Grad								MedTegn til For- raadnelse	Fødslen fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte				Tilsammen
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen	Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte			
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1883—1892	49	50	19	19	71	50	14	12	110	110	88	16	9	12	10	15	14	120	100	33	31	284
1893—1902	47	44	20	18	63	45	13	10	113	98	84	17	9	13	10	15	14	110	89	33	28	260
1903	66	46	19	19	69	46	9	8	150	115	93	14	11	15	7	19	8	135	92	28	27	282
1904	69	35	21	18	70	49	17	15	130	114	91	29	15	16	4	18	7	139	84	38	33	294

Af samtlige 294 dødfødte Børn var 223 ægtefødte (ca. 2,4 pCt. af alle i Ægteskab fødte Børn), medens 71 vare uægtefødte (ca. 2,4 pCt. af samtlige udenfor Ægteskab fødte Børn).

Med Hensyn til de 294 dødfødtes Køn og Legitimitet, sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende, henvises til nedenstaaende Oversigt:

Af 1000 henholdsvis levendefødte og dødfødte Børn vare:

	Levendefødte		Dødfødte		Levendefødte		Dødfødte	
	Mandk.	Kvindek.	Mandk.	Kvindek.	Ægte	Uægte	Ægte	Uægte
1883—1892	512	488	539	461	805	195	775	225
1893—1902	512	488	550	450	769	231	765	235
1903	519	481	578	422	755	245	805	195
1904	523	477	602	398	760	240	759	241

For henholdsvis de fuldbaarne og de ufuldbaarne dødfødte stiller Forholdet med Hensyn til Køn og Legitimitet sig som følger:

	af 100 dødfødte vare:				af 100 fuldbaarne dødfødte vare:				af 100 ufuldbaarne dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1889—98	54	46	76	24	59	41	82	18	50	50	70	30
1899	56	44	80	20	58	42	86	14	55	45	74	26
1900	55	45	76	24	54	46	81	19	56	44	69	31
1901	59	41	81	19	62	38	80	20	56	44	82	18
1902	52	48	83	17	54	46	84	16	50	50	82	18
1903	58	42	86	20	59	41	87	13	57	43	75	25
1904	60	40	76	24	58	42	79	21	63	37	73	27

I Tilslutning til de i det foregaaende meddelte Oplysninger om de i Aarets Løb indtrufne Dødfødsler, skal der endnu tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger om de nærmere Omstændigheder ved Dødfødslerne, som sædvanligvis forefindes paa de fra Jordemødrene modtagne Anmeldelser om disse.

Ansigtstilling forekom 6 Gange, Pandestilling 1, Forissestilling 2, Skraaleje 9, Skulderstilling 2, Tværlæje 3, Sædestilling 31, Knæstilling 1 og Fodstilling 21 Gange. Navlesnoren var fremfalden i 20, omslynget i 8 Tilfælde; Moderkagen var forliggende i 4 Tilfælde; for tidlig Løsning af Moderkagen og Blødning før Fødslen noteredes 11 Gange, Vesvækkelse 2, for tidlig Afgang af Fostervandet 3, langvarig og besværlig Fødsel 21, Bækkenforsnevring 8 Gange; i 7 Tilfælde var der Krampe og i 25 Tilfælde anden Sygdom hos Moderen; i 8 Tilfælde anføres Syfilis hos Fosteret; Fald, Overanstrængelse, Sindsbevægelse angives 4 Gange som Aarsagen til Dødfødslen, habitual Dødfødsel 4 Gange; i 9 Tilfælde var der foretaget Operation (Perforation eller Dekapitation) paa Fosteret; 6 dødfødte Børn betegnedes som Misfostre.

Paa Foranledning af Statens statistiske Bureau er der nu paa de af Jordemødrene benyttede Blanketter til Anmeldelse om dødfødte Børn optaget en Rubrik for Moderens Alder. Ved 26 af de forefaldne 294 Dødsfødsler er Alderen ikke opgivet; i de øvrige 268 Tilfælde var Alderen:

15—20 Aar	11	35—40 Aar	39
20—25 —	53	40—45 —	28
25—30 —	76	uangivet	26
30—35 —	61		Ialt 294

Om **de meteorologiske Forhold i 1904** giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanlig skyldes meteorologisk Institut, Oplysning:

1904. *Januar* blev temmelig mild med sydvestlige Vinde og normal Nedbør. *Februar* fik med østlige Vinde omtrent normal Middelvejr og rigelig Nedbør. *Marts* blev temmelig mild med østlige Vinde og normal Nedbør. *April* blev mild med sydvestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Maj* fik normal Temperatur, sydlige til østlige Vinde og rigelig Nedbør. *Juni* fik omtrent normal Temperatur med vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Juli* blev temmelig varm med vestlige Vinde og ringe Nedbør. *August* fik normal Temperatur med vestlige Vinde og ringe Nedbør. *September* fik normal Temperatur med østlige Vinde og meget ringe Nedbør. *October* blev temmelig mild med vestlige Vinde og lille Nedbør. *November* blev temmelig mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *December* blev meget mild med vestlige Vinde og omtrent normal Nedbør. *Aaret* fik med vestlige Vinde en høj Middelttemperatur og lille Nedbør.

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1904.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	October	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvejr C°.....	0.9	0.2	1.7	6.5	10.1	14.3	16.7	15.9	12.9	9.0	5.2	3.5	8.1
Middelfugtighedsgrad i pCt.....	88	87	84	80	70	69	67	70	77	82	83	87	79
Middellufttryk ved Havet og 45° Br. Mill.	762.9	753.3	765.1	758.8	761.6	760.6	762.6	760.1	766.6	763.4	757.7	757.2	760.8
Nedbør, Mill.	35.0	39.4	35.2	51.1	62.1	37.1	21.8	31.1	11.2	39.0	62.9	42.5	468.4
Dage med Nedbør	11	23	13	20	13	8	4	14	7	15	20	19	167
” ” Sne	8	19	8	”	”	”	”	”	”	”	4	1	40
” ” Hagl.....	1	1	”	3	1	1	”	1	”	”	”	”	8
” ” Torden.....	”	”	”	”	3	1	1	2	”	”	”	”	7
” ” Storm	”	”	”	1	”	”	”	”	”	”	2	2	5

Karantænevæsen. I Aaret 1904 er der sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 4526 Skibe, inklusive Orlogsskibe og Lystfartøjer, som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men alle vare anmeldelsespligtige. Af disse Skibe bordedes paa Inderrheden, uden Anmeldelse, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet 3135. Resten gjorde selv Anmeldelse ved Karantænekontoret. Antallet af de i Havnen „i regelmæssig Fart“ indgaaede Skibe i udenrigsk Fart, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen, men ved Kajen afgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale var 3687.

Karantæne var i Aarets Løb ikke paabudt.

Det Antal Skibe, som af Lægerne inspiceredes i Overensstemmelse med Loven om alm. Eftersyn (Lov af 16/3 1900) var 20 med 618 Mands Besætning og 64 Passagerer. Der fandtes ingen Syge ved dette Eftersyn.

Om Syge, ankomne med Skibe fra Havne, hvorfra Skibene ikke vare underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse fra 52 Skibe (heri dog ikke medregnet de Skibe, som henhørte til de ovenfor anførte ikke anmeldelsespligtige Skibe, der ved Kajen opgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale).

Der fandtes paa disse 52 Skibe 60 Patienter; blandt disse fandtes: Febris typhoidea 4, Seqv. malarie 1, Diphtheria 1, Morbilli 1, Angina 3, Tuberculosis pulmon 4, Syphilis 6, Morb. vener. 8, Hudsygdom 4, Pneumonia 2, Bronchitis 1, Pleuritis 1, Ikke infectiøse Mave- og Tarmlidelser 8, Rheumatisme 4, Morbus cordis 2, forsk. kirurgiske Lidelser 6, Hysteria 1, Simulatio 2.

Der indførtes 9 Lig.

Karantænedesinfektion foretoges ikke.

Vaccination. 1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt forefandtes der ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af Aaret 1904 en Beholdning fra 1903 paa 5940 Portioner animal Vaccine. I Aarets Løb fremstilledes det 137875 Portioner, hvorefter Anstalten har havt ialt 143815 Portioner Vaccine til Disposition. Heraf medgik til Vaccination paa Anstalten ca. 5500 Portioner, til Podning af Kalve 8125, til forskellige Forsøg og Prøvevaccinationer ca. 1000, medens 109190 Portioner blev udsendte efter Rekvisition af Læger og Institutioner i 2976 Forsendinger, hvorefter Anstalten ved Aarets Udgang havde 8675 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1735 Portioner, forskellige københavnske Hospitaler og Stiftelser ialt 518 Portioner, medens der til privat praktiserende Læger i København blev udsendt ialt 6405 Portioner. Med de til Vaccination paa Anstalten benyttede 5500 Portioner har Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine saaledes udgjort 14208 Portioner.

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes der i 1904 ialt 5161 Børn med positivt Resultat ved første Vaccination hos 5098 og ved Omvaccination hos 17 eller ialt hos 5115, hvorefter den totale Anslagskvotient udgør 99,11 pCt. (13 Børn udeblev fra Eftersynet). Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1904.

2) Den kommunale Vaccinationsanstalt har i 1904 været holdt aaben hver Torsdag fra d. 7. April til d. 8. December, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Ugedag vaccinerede. Der blev ialt vaccineret 1251 Individuer (mod 1336 Aaret forud), altsaa gennemsnitlig 35,7 paa hver Vaccinationsdag (mod 39,3 Aaret forud); det største Antal Vaccinationer, nemlig 135, faldt paa d. 21. April, det mindste, 2, paa d. 12. Maj (Kristi Himmelfartsdag) og d. 1. December. Der benyttedes udelukkende animal Vaccine, rekvireret fra den kgl. Vaccinationsanstalt; i 1 Tilfælde, hos en 2-aarig Pige, viste der sig et generelt Udslag af Vaccine, ellers er der ikke forekommet Komplikationer.

Fordelingen af Vaccinationerne paa Køn og Alder, samt Udfaldet af Vaccinationerne, ses af efterfølgende Tabeller:

Af de vaccinerede var i en Alder af:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	12	13	25
1—2	28	24	52
2—3	67	62	129
3—4	89	54	143
4—5	59	62	121
5—6	70	66	136
6—7	221	184	405
7—8	112	117	229
Over 8	9	2	11
Sum.....	667	584	1251*)

*) Heri indbefattet 2 revaccinerede, begge Piger i en Alder af 2 og 7 Aar.

Udfaldet af Vaccinationerne var følgende:

Hele Antallet af vaccinerede	Heraf revaccinerede	Ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 1249 fandtes		
			ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
1251	2	0	1238	0	11

De, hos hvem der intet Anslag viste sig, omvaccineredes med følgende Udfald:

Hele Antallet af omvaccinerede	Heraf ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 10 fandtes		
		ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
11	1	5	0	5

Kvaksalveri og ulovlig Medikamenthandel.

Hvorvel ulovlig Medikamenthandel, Svindel med Arkana og uberettiget Lægevirksomhed næppe her i Landet kan antages at spille nogen meget betydelig Rolle, har en tiltagende Virksomhed paa disse Omraader og en Bestræbelse for at finde nye Former, under hvilke Virksomheden kan drives uanfægtet af Loven, i de senere Aar dog jevnlig foranlediget Indskriden fra Autoriteternes Side, og en kort Redegørelse for denne Side af Forretningen ved Stadslægeembedet, der ellers ikke finder Omtale i Aarsberetningen, vil derfor maaske ikke være uden Interesse.

Af forholdsvis ringe Betydning er de Forsøg, der fra enkelte Materialisters og Detailhandlers Side nu og da gøres paa at faa Foden ind paa Apotekernes Ene-mærker ved Forhandling af egentlige Medicinalvarer Ulovlig Handel med *Ham-borgerte*, *Terpinoltabletter*, *Brandreths Piller*, *Hoffmanns draaber*, *Eucalyptusolie* m. m. har i Løbet af de seneste Aar givet Anledning til Paatale og ført til Vedtagelse af mindre Bøder. Som oftest er der her kun Tale om ganske spredte, forsøgsvis, undertiden maaske endog ubevidste Overgreb; kun et Par enkelte Forretninger mistænkes for Forhandling af Medikamenter i noget større Omfang, men med Iagttagelse af saadanne Forsigtighedsregler, at de kun vanskeligt kunne rammes.

En egen Stilling indtager den *Trierske Medicinalhandel*, der i Hh. t. et særligt personligt Privilegium af 19. Maj 1857 er berettiget til i stort og smaat at forhandle saadanne kemiske og farmaceutiske Præparater, som tilvirkes i Forretningen, herfra dog ved en ministeriel Resolution af 26. Marts 1885 undtaget saadanne Medicinalvarer, hvis Udlevering paa Apotek er betinget af en Læges Recept. Forretningen havde en kort Tid associeret sig med en herværende Arkanumsfabrik om Forhandling af de saakaldte „*Vides Gigttabletter*“, men kendtes ved Indenrigsministeriets Resolution af 11. Juli 1904 uberettiget hertil, da de omhandlede Tabletter ikke vare et i den Trierske Forretning fremstillet Fabrikatum. — Der er senere indledet Undersøgelse i Anledning af samme Forretnings Forhandling af *Brandreths Piller* og *Keatings Hostekager*.

Forsaavidt Talen er om Salg i almindelig Detailhandel af Medikamenter, der udtrykkelig findes opført paa de herom gældende Fortegnelser (f. T. Bkg. af S. Novbr. 1897), synes Udfaldet af et Søgmaal nogenlunde givet. Mere tvivlsomt stiller Sagen sig, naar Talen er om sammensatte Præparater, der ikke findes i Fortegnelsen, men som eventuelt maatte henføres til en af dennes kollektive Rubriker som en Ungventum medicatum, en Syrupus medicatus, en Solutio medicata, et Arcanum medicatum, o. s. v.

De væsentligste Momenter, som ved disse Sagers Afgørelse komme i Betragtning er Præparatets Bestanddele, Præparatets Anvendelse og dets Annoncering.

Med Hensyn til det første Punkt — Bestanddelene — fremgaar det tydeligt nok af talrige Højesteretsdomme, at den Omstændighed, at der til Midlets Fremstilling ikke er benyttet Ingredienser, hvis Forhandling er forbeholdt Apotekerne, ikke i og for sig er tilstrækkelig til at diskulperer Forhandleren, men at et saadant Middel desuagtet kan være at anse som et Lægemedel og henføres under en af Listens Fællesbetegnelser.¹⁾ Omvendt vil den Omstændighed, at et fra almindelig Detailhandel undtaget Stof indgaar i Midlet som en mindre væsentlig Bestanddel, ikke med Nødvendighed føre til Domfældelse.²⁾ Ved en enkelt Afgørelse fra de senere Aar synes der dog at være tillagt denne Side af Sagen en afgørende Betydning.³⁾

Spørgsmaalet om Præparatets Anvendelse drejer sig ikke alene om, hvorvidt det overhovedet kan anses for et Lægemedel, men, dette forudsat, ogsaa om, hvorvidt det udelukkende eller dog overvejende benyttes som Lægemedel, eller om det ved Siden deraf i forholdsvis større eller mindre Omfang finder Anvendelse til teknisk Brug, som „diætetisk“ Middel, eller som Kosmetikum.⁴⁾ Afgørelsen af dette Spørgsmaal, der forudsætter en Kombination af lægevidenskabelig-farmaceutisk og teknisk-merkantil Indsigt, maa sikkert ofte kunne frembyde betydelige Vanskeligheder.

Hvad angaar den tredje Side af Sagen, Maaden, hvorpaa Midlet falholdes, synes Domstolene tidligere at have lagt en ret afgørende Vægt paa, om et Præparat gennem Avertissementer, Brugsanvisninger eller Anbefalinger falbødes som Middel mod en bestemt Sygdom eller mod forskellige Sygdomme; der findes Eksempler paa Domfældelse for Forhandling af Midler, som ikke indeholdt Bestanddele, der var forbeholdt Apotekernes Eneret, og som næppe fra lægevidenskabelig Side vilde blive anerkendt som egentlige Lægemedler, men som af Fabrikanten averteredes som saadanne⁵⁾, og ligeledes Eksempler paa, at alene en Nuancering i Annonceringen har kunnet bevirke en tidligere dømt Forhandlers Frifindelse⁶⁾. Enkelte Afgørelser fra den seneste Tid tyde vel paa, at Domstolene ikke ere tilbøjelige til at tillægge dette Moment en saa afgørende Betydning⁷⁾, men Spørgsmaalet om Falbydelsesmaaden spiller dog stadig en vis Rolle i Domspræmisserne.

¹⁾ Jfr. saaledes H. R.-Dom af 4. Oktbr. 1875 (Æteressens), H. R.-Dom af 13. Oktbr. 1882 (Høebergs Fordraaber), H. R.-Dom af 28. Oktbr. 1882 (Hostelikør), H. R.-Dom af 11. Decbr. 1891 (fransk Brystsirup).

²⁾ Kr. R.-Dom af 3. Juli 1888 (Sublimatsæbe) og 9. Decbr. 1890 (impregnerede Forbindsstoffer), samt H. R.-Dommene af 21. Maj 1889 („Sybilles Livsvækker“) og 17. Febr. 1892 („Corn Cure“) m. fl.

³⁾ Ved H. R.-Dom af 14. Decbr. 1896 frifandtes en Materialist (Mende), der havde forhandlet en aromatisk Jernlikør ad modum Athenstaedt, uanset at Likøren, hvis enkelte Bestanddele vare Genstand for fri Handel, ikke havde nogen anden Anvendelse end som styrkende Lægemedel; ved H. R.-Dom af 13. April 1899 ikendtes Forhandleren en Bøde paa 200 Kr. for Forhandling af det samme Præparat, der vistnok i Hovedsagen var falholdt paa samme Maade som tidligere, men hvis væsentligste Bestanddel, Oxyd. ferr. sacch. solub., i Mellemtiden var optaget paa den til Bkg. af 8. Novbr. 1897 hørende Fortegnelse over de fra alm. Detailhandel undtagne Varer. — Sagen frembyder særlig Interesse derved, at Højesterets Afgørelse i begge Tilfælde gik mod Kriminalrettsdommen.

⁴⁾ H. R.-Dom af 9. Decbr. 1889 (Myrrha-Essens) og H. R.-Dom af 22. Decbr. 1902 (Borvaselin).

⁵⁾ H. R.-Dom af 27. Oktbr. 1885, hvorved en Dyrslæge ifaldt Bøde for Forhandling under Navn af „Kirtelsukker“ og som Middel mod Kirtelsyge af et Præparat, der ved Undersøgelsen viste sig at bestaa af Mælkesukker.

⁶⁾ Ved H. R.-Dom af 3. Oktbr. 1889 ikendtes en Fabrikant af „Sundhedssalt“ Bøde for Præparatets Forhandling som Lægemedel mod forskellige Sygdomme, ved H. R.-Dom af 9. Oktbr. 1890 frifandtes han for Forhandling af ganske det samme Middel, som han efter den første Doms Afgørelse kun havde falholdt som „Diætetisk Middel“.

⁷⁾ H. R.-Dom af 9. Juni 1904 (Gulerodssaften „Descrottes“) og H. R.-Dom af 15. Juni 1904 („Salubrin“).

At Domstolene i disse Sager ikke altid have kunnet følge de sagkyndige, synes at finde sin Forklaring i, at man fra Medicinalvæsenets Side har været mere tilbøjelig end holdbart til under Apotekernes Eneret at ville henføre Ting, der aldrig af Læger vilde blive anerkendte eller benyttede som Lægemidler, og paa hvilke Prædikateret „*medicatus*“ derfor næppe med fuld Føje kunde heftes. Dette er ikke, som det ofte antydes, sket for at beskytte Apotekernes Monopol, men for at værges et lettroende Publikum mod at bedrages med „Lægemidler“, der oftest er unyttige, undertiden skadelige, og som næsten altid sælges til ublu Priser; er Salget henvist til Apotekerne, vil man, hvis der drives Svindel med Annonceringen, enten ved en Bestemmelse fra Autoriteternes Side eller ved en Vedtagelse fra Apotekernes Side om, at Midlet ikke maa sælges uden efter Lægerecept, kunne lægge en virksom Dæmper paa Misbrugen; overlades derimod disse Sager til almindelig Detailhandel, vil det ved en energisk Reklames Hjælp uden Vanskelighed lykkes at eksploitere Godtroende. Men hvor ønskeligt det ogsaa kunde være at lægge en Kapsun paa visse driftige Fabrikanters Virksomhed, er Henvisningen af deres Produkter til Apoteket dog maaske næppe altid den rette Vej; i ethvert Fald synes det ikke umiddelbart indlysende, at et Præparat, der aldrig fra lægevidenskabelig Side vilde blive anerkendt som et virkeligt Lægemiddel eller benyttet som saadant, at det skulde kunne blive at anse som et Lægemiddel, fortjene Prædikateret „*medicatus*“, „til medicinsk Brug“, og dermed henføres under Apotekernes Eneret, *alene* fordi en i saa Henseende fuldstændig usagkyndig Fabrikant af Forretningshensyn (undtagelsesvis i godtroende Uvidenhed) finder paa at anbefale det mod en eller flere Sygdomme, eller som ufejlbarligt Middel mod alle Sygdomme. Langt nærmere ligger det for en Lægmandsbetragtning at se et Værn mod altfor vidtdrevet Misbrug og Svindel af denne Art i Straffelovens Bedrageribestemmelser (§ 251), idet det næppe lader sig bestride, at de paagældende ved falske Foregivender (ved at tillægge Midlerne en helbredende Virkning, som de efter sagkyndig Opfattelse ikke har), forleder andre til at købe deres Fabrikata for noget væsentlig andet og mere værdifuldt, end de virkelig er. (At gældende Lovbestemmelser om Kvaksalveri skulde kunne bringes til Anvendelse overfor disse reklamerende Annoncer, som det for ikke længe siden under en Procedure for Højesteret skal være gjort gældende, synes ganske uantageligt, da man næppe ved den blotte Falholdelse af et Middel kan siges at tage Syge i Kur.)

I Sager af den ovenfor omhandlede Beskaffenhed er der i de seneste Aar faldet et Par Domme, der har vakt mer end almindelig Opmærksomhed i interesserede Kredse: Ved H. R.-Dom af 22. Decbr. 1902 blev Forhandlingen af *Borvaselin*, der finder ret udstrakt Anvendelse som Medikament, overladt til almindelig Detailhandel, idet Højesteret gik ud fra, at Borvaselin ikke udelukkende eller fortrinsvis bruges som Lægemiddel, men at det tillige anvendes til ikke-medicinsk Brug, særlig som Toilet- og Renselsesmiddel. — Ved H. R.-Dom af 9. Juni 1904 frifandt Forhandleren (Konditor Boldt) af en Gulerodssaft „*Descrottes*“, der alene anbefaledes som Middel mod Hoste, særlig Kighoste, idet Højesteret udtalte, at Saften efter sin S sammensætning ikke kunde anses for et Lægemiddel, og at heller ikke Maaden, hvorpaa den falholdtes, kunde bringe Forhandlingen i Strid med § 30 i Forordningen af 4. Decbr. 1872. — Og ved H. R.-Dom af 15. Juni 1904 frifandt Forhandleren (cand. polyt. Schou) af „*Salubrin*“, et dels som Toiletmiddel og „*Husraad*“, dels som Middel mod en Mængde Sygdomme (Rosen, Eczem, Lungebetændelse, Difteritis m. fl.) stærkt opreklameret Eddikeæterpræparat, idet Højesteret statuerede, at „*Salubrin*“ væsentligst er et antiseptisk Middel og et Toiletmiddel.

Antallet af dem, der lade sig lokke af den letvundne, og saa at sige ubegrænsede Vinding, som Fabrikation og Forhandling af Arkana stiller i Udsigt, er ikke ganske ubetydeligt; kun undtagelsesvis antages dog de paagældende Forret-

ninger at have arbejdet sig op til noget større Omfang. Der har i de seneste Aar været rejst Sager mod Ove Nielsen for Forhandling af „*Persca 5*“ som Middel bl. a. mod Hudsygdomme, mod Fru Ove Nielsen for Forhandling af et „*Menstruationsmiddel*“ (Egebark), mod Grosserer C. Broe og Maalerkontrollør Rasmussen for Forhandling af „*Urtesmørelser*“ mod Gigt, mod Agent Ørum for Forhandling af et Hampefrøafkog som *Middel mod Lungetuberkulose*, mod Cand. Begtrup for Forhandling af „*Indiansk Plaster*“ m. fl.; alle disse Sager have ført til, at de paagældende have vedtaget eller ere idømte større eller mindre Bøder. — Et fra et fingeret „Medicinsk Institut“ i Malmø averteret „*Stomalpulver*“ lykkedes det ved velvillig Bistand af Stadslægen i Malmø hurtigt at afsløre som et af en herværende konditionerende Farmaceut lanceret Arkanum, hvis Udbredelse derefter uden Vanskelighed standsedes i Opløbet.

Forhandlingen til en usædvanlig ublu Pris af nogle Lithiontabletter, „*Apoteker Vides Gigttabletter*“ hvis Sammensætning er offentliggjort i det kgl. Sundhedskollegiums Bkg. af 4. Maj 1904, samt i 8. Bind af „Arkiv for Farmaci“, syntes en Tidlang at skulle oparbejdes ved udbredt Avertering; og i den Tanke derved at kunne komme udenfor Lovens Rækkevidde henlagde Fabrikanten, en Hr. Køhler, sin Virksomhed til Frihavnsterrænet, hvad der dog ikke friede ham for i alle Instanser at blive dømt for ulovlig Medikamenthandel (H. R.-Dom af 16. Oktbr. 1903). Som allerede berørt søgtes Tabletterne derefter udbredt gennem den Trierske Medicinalhandel, der imidlertid ved en indenrigsministeriel Afgørelse kendtes uberettiget til at forhandle dem. I Henhold til Plakat af 1. Decbr. 1779 blev det derhos under 27. August 1904 forbudt Bladene at optage Annoncer om Tabletterne og dermed synes deres Rolle at være udspillet.

Da Udsigterne for et Arkanum til at slaa an kun i ringe Grad beror paa dets virkelige Værdi som Lægemediel, men overvejende afhænger af, med hvor stor Dygtighed Reklamen for Midlet sættes i Scene, og da den sikreste og lettest tilgængelige Vej for Reklamen er Dagspressen, siger det sig selv, at den ovennævnte gamle Plakat fra 1779, der gør Annonceringen af et Arkanum afhængig af Stadslægens Samtykke, er et langt virksommere Vaaben i Kampen mod Svindelen, end den i sit Udfald undertiden usikre og i sine Virkninger ofte tvivlsomme retslige Forfølgning.

Plakaten af 1779 har med Virkning ladet sig bringe til Anvendelse overfor en Del i de senere Aar opdukkende Arkana: deriblandt en saakaldet „*Allesteds-Bitter*“, der af „Opfinderen“ (en fynsk Gaardmand) bl. a. paa store Gadeplakater lovpristes som Middel mod Lungetuberkulose, mod „*Fink Piller*“, paa hvis Opreklamering ved Hjælp af romanagtige af Portræter ledsagede Annoncer der en Tid lang ofredes betydelige Summer, paa „*Antikoholte*“, der tilvirkedes i Taastrup og falholdtes som Middel mod Drikkesyge, paa „*Eos*“, et af en Kvaksalver i Malmø tilberedt afførende Plantepulver m. fl.

Plakaten lader sig ikke, som man efter dens Ordlyd maaske kunde formode, bringe til Anvendelse overfor Annoncer om Arkana, med mindre de forhandles af dertil uberettigede (jfr. bl. a. H. R.-Dom af 20. Oktbr. 1879); efter Næringslovens Bestemmelser maa Apotekerne anses berettiget til at forhandle Arkana, følgelig ogsaa til at annoncere dem; til Ære for Apotekerne forudsættes det, at den menige Mand ikke — som Plakaten siger — vil blive forledet til bekostelig, unyttig og ofte skadelig Brug af Arkana, naar de forhandles af Apotekerne; fra Apotekernes Side reklameres der som Regel ikke for disse Ting, og gennem den Bagdør, der ved denne Begrænsning af Plakatens Rækkevidde, lades aaben for foretagsomme Arkanafabrikanter, lykkes det kun undtagelsesvis at skaffe Præparaterne nogen større Udbredelse end de fortjene (jfr. dog Kr. R.-Dom af 22. Januar 1901 ang. Annoncerne om Schiffmanns Astma Cure).

Nærbeslægtede med de uforblommede Anbefalinger af Arkana er de Reklamer fra amerikanske Engros Forretninger i „Læge“-Hjælp — „Zoa-phora“, „Five drops“, „Lucas Dispensary“, „Dr. Haighs Goitre cure“, „Dr. Knapp“s og „Dr. Kidd“s Instituter, m. fl. — som for ikke længe siden i nogen Tid fyldte de fleste Blades Annoncespalter med Tilbud om Hjælp mod de mest forskelligartede Sygdomme; særlig Annoncerne fra de to sidstnævnte Forretninger — med varierede Portræter af deres Indehavere — paatvang sig ubønhørligt enhver Avislæsers Opmærksomhed ved markskrigerske Tilbud om Hjælp mod saa at sige alle Sygdomme, først og fremmest mod Kønssvækkelse. Gennem en efterhaanden tilvejebragt righoldig Korrespondance fra Hr. Kidd og Hr. Knapp til Personer, der havde henvendt sig til dem, lod det sig let konstatere — hvad man ogsaa paa Forhaand maatte formode — at der her aldeles ikke kunde være Tale om virkelig Konsultation eller Lægehjælp; Forretningsprincippet var øjensynlig kun ved haarrejsende Prognoser at skræmme dem, der kom indenfor Rækkevidde, til for svimlende Priser — der dog kunde lempes efter Vedkommendes Evne — at købe Forretningens Vidundermidler; da det tilmed ved gentagne Undersøgelser af Medikamentprøver havde vist sig, at det i ethvert Fald hovedsagelig var de samme Medikamenter der udleveredes til alle Konsulenter (hvad Avertissementerne ogsaa antydede) ansaas det for berettiget at betragte Forretningerne som Handel med udenrigs Arkana, og at bringe Plakaten af 1779 til Anvendelse saavel overfor „Dr. Kidd“ som overfor „Dr. Knapp“. — Hvorvel i ethvert Fald den førstnævnte senere gennem direkte Henvendelse til private Personer med Tilbud om Provision har søgt at skaffe sig Agenter for Forretningen, er der dog næppe Tvivl om, at Averteringsforbudet i det væsentlige har lammet denne højst utiltalende Virksomhed.

I Sammenligning med disse storstilede Forretninger, maa vore hjemlige Kvaksalvere, i ethvert Fald her i Hovedstaden, siges at spille en forholdsvis beskeden Rolle. En Hr. Gohde, „Kloke gubben“ fra Sverrig, der for et Par Aar siden begyndte at annoncere Konsultationer her i Byen, forsvandt, saasnart Politiets Opmærksomhed blev henledet paa ham. — Et Par Farmaceuter, Brødrene Pileman-Nielsen, der vare Indehavere af eller i ethvert Fald arbejdede i Forbindelse med „den Neveske Klinik“ i Aabenraa, som siges at gøre en Del Forretninger i forskellige Provinsbyer, og som forsøgte at etablere fast Filial her i Byen, gjorde sig ligeledes usynlige, saasnart der blev indledet Undersøgelse angaaende Forretningens Karakter. — En Hr. Pagel, der ifjor begyndte at avertere med *Haandpaalæggeskure*, slap for videre Tiltale, da han straks lovede at ophøre med sin Virksomhed. — Den ovenfor nævnte Hr. Ørum er for Tiden paany under Tiltale for Kvaksalveri og ulovlig Medikamenthandel (Behandling af Lungetuberkulose); ligeledes verserer f. T. Undersøgelse mod en Hr. Schwabach, der synes at være optraadt som Kirurg.

En særlig Art Kvaksalveri, *ulovlig Tandlægevirksomhed*, krævede for en halv Snes Aar siden jævnlig Indskriden fra Myndighedernes Side. Virksomheden som Tandtekniker er frit Erhverv, som enhver uden nogensomhelst Fordømmelse kan give sig af med; da Erhvervet ikke alene omfatter Forfærdigelse men besynderligt nok ogsaa Tilpasning og Indsætning af kunstige Tænder og Tandsæt, og da Teknikeren selvfølgelig betænker sig paa at henvise sine Klienter til en konkurrerende Tandlæge for at faa Munden præpareret for de kunstige Tænders Anbringelse, siger det sig selv, at Fristelsen for ham til selv at foretage de forberedende Operationer (Udtrækninger, Afklipninger, Tilfilinger etc.) maa ligge snublende nær. Retslig Paatale af en Del graverende Tilfælde førte til, at Teknikerne efterhaanden hjalp sig ud over Vanskelighederne ved at tage en Læge eller Tandlæge i deres Brød, og hvorvel Tandlægestanden ikke just ser med venlige Øjne paa denne Ordning, kan dens Lovlighed dog ikke bestrides. Lidt efter lidt synes dog nu en Del Teknikere at have følt sig saa vel skærmede af et saadant Kompagniskab, at de i Læ af dette have vovet sig til selv at drive en ret omfattende Tandlægevirksomhed; mod et Par af dem, der ved iøjnefaldende Reklame

for deres »Folketandklinikker« særlig have henledet Opmærksomheden paa sig, verserer der for Tiden Sag; andre Forretninger af samme Art ere endnu under Observation.

Enkelte af Hovedstadens *Masører* og *Masøser* have ved deres Annoncer, særlig Tilbud om Specialbehandling af forskellig Art, jævnlig henledet Opmærksomheden paa sig. Hvorvel der af og til rejses Mistanke om, at de paagældende gøre sig skyldige i Overtrædelse af Medicinallovgivningen ved, uden nogen Læges Mellemskomst at stille Diagnose og tage Patienter i Kur, vil man paa direkte Henvendelse som Regel faa det Svar, at de kun modtage og behandle Patienter efter Henvisning og Anvisning af en Læge, og Bevis for det modsatte vil som oftest vanskeligt lade sig tilvejebringe. Forsøgsvis er der i den seneste Tid anlagt Sag mod et Par af dem, om hvem det, gennem Afhøring af Personer der havde søgt dem, antoges godtgjort, at de opererede paa egen Haand. — En af dem, en Masør Larsen, Vesterbrogade, der behandlede Patienter for Blegsot, Hovedpine, Brystkatar, tuberkuløse Ledlidelser m. m. er nylig ved Kriminalretten idømt en Bøde paa 200 Kr. — Mod en anden, Masør Nagel, hvis Specialitet er Strækbehandling af Ischias, rejstes der ligeledes Sag; men da Retten mente at maatte godkende hans Forklaring om, at han alene tog Patienter i Kur, der vare henviste til ham af deres Læge, frifandtes han ved Krim.-Rets Dom af 19. Septbr. 1905. Ifølge senere Annoncer er der nu knyttet en Læge til Anstalten.

De noksom bekendte Forretninger med forskellige *elektriske Bælter* (Rejersens, Saabys, Owens, Kingsleys m. fl.) og lignende Apparater — Gigtkæder, Gigtamuletter o. s. v., synes det oftest ikke muligt at komme til Livs, idet der, forsaavidt paagældende kun er berettiget til at forhandle „Bandager“, ikke er fundet nogen Lovovertrædelse i, at de lovprise Bælterne som fortræffelige Midler mod en Mængde Sygdomme og Svagheder, overfor hvilke Bælterne ikke kunne antages at udøve nogensomhelst Virkning, eller i at Bælterne forhandles til en Pris, der ikke staar i noget rimeligt Forhold til deres virkelige Værdi. Om at godtgøre, at Forhandlerne tage deres Kunder i Kur, vil der vanskeligt være Tale. Kun en enkelt af disse Forhandlere, Agent for „*Sandens Herkulex-Bælter*“ vovede sig saa langt ud i Retning af Konsultation, at han ikke kunde undgaa en Bøde paa 200 Kr. (Krim.-R. Dom af 20. Oktober 1903) hvorefter han, saavidt vides, har forlagt sin Virksomhed til Stockholm.

Med den tiltagende Falholdelse af *anticonceptionelle Midler*, ikke blot egentlige Præservativer, men ogsaa forskellige medikamentelle Præparater (Creolintampons, Tabletter o. l.), er der fra Medicinalvæsenets Side kun undtagelsesvis Anledning til at befatte sig. Mod Forhandleren af et under det pompøse Navn „*Ænigma philosophicum*“ falbudt Middel der, naar Emballagen aabnedes, viste sig at være et almindeligt Præservativ af tarvelig Beskaffenhed, rejstes der dog Sag, fordi Forretningen var sat i Scene paa en Maade, der var nærbeslægtet med Bedrageri; Dommen lød paa en Bøde paa 300 Kr.

Af forholdsvis ringe Interesse er det, at der kun undtagelsesvis med Nytte kan skrives ind mod den, som det synes, særlig indbringende Forretning med *Haarfrembringelsesmidler* for skaldede og skægløse. Driver man ikke Svindelen saa energisk som i sin Tid Hr. Ove Nielsen, der ved H. R.-Dom af 10. Decbr. 1902 fik 2 Maa neders Fængsel paa sædvanlig Fangekost og en Bøde paa 100 Kr., synes de paa dette Omraade stedfindende Bedragerier ikke let at kunne rammes af gældende Bestemmelser. Større Bedrifter af denne Art synes tilmed at foretrække at operere med udenlandsk Klientel for Øje.

Indehaveren af en ejendommelig Specialforretning som „*Urinanalytiker*“ har ikke gjort sig videre bemærket, efterat der gennem Magistraten var udvirket Forbud mod en paabegyndt Reklamering for Forretningen ved Plakatopslag i de offentlige Nødtørftsanstalter.

B.

Den offentlige Sundhedspleje.

Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, om Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, Kontrollen med Drikkevand og Fødevarer m. m. tjene følgende Oversigter.

De af **Sundhedskommissionens Lægepersonale** (9 Kredslæger og 2 Dyr-læger) udførte Undersøgelser, samt afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1904:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme	511	526
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold.....	200	307
III. Erklæringer i Sundhedskommissionssager:		
a) Afløbsforhold og off. Renl. (Vedt. Afs. II og III):	255	244
b) Latrinvæsen m. m. (Vedt. Afsn. IV):.....	345	481
c) Skadelige Næringsveje (Vedt. Afsn. V):.....	139	151
d) Næringsmiddeltilsyn (Vedt. Afsn. VI):.....	264	2672
e) Boliger, Logishuse (Vedt. Afsn. VII og VIII)	84	85
f) Smitsomme Sygdomme (Vedt. Afsn. IX):.....	16	10
g) Plejebørnstilsyn (Vedt. Afsn. XI):.....	1212	1242
h) Forskellige andre Forhold.....	43	167
	<hr/> 3069	<hr/> 5885

Tilsyn med Plejebørn. Paa Grundlag af de Sundhedskommissionen tilgaaede Meddelelser har første Kredslæge afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet i 1904.

Ved Udgangen af 1903 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1601 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 342, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1904 søgte 802 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 42 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 118 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 642 Tilladelser udstedtes, deraf 184 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 472 tidligere tilladte Plejehjem. Ved Udgangen af 1904 var Antallet af tilladte Plejehjem 1710, deraf 445 (o: ca. 26 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1265 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1440 Plejebørn mod 1409 ved Aarets Begyndelse.

Tabel 1.	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	7	60	6	-	-
2. Kreds.....	17	48	4	1	1
3. Kreds.....	55	202	19	3	1
4. Kreds.....	18	99	16	1	-
5. Kreds.....	224	263	46	1	-
6. Kreds.....	94	247	32	4	-
7. Kreds.....	8	55	6	2	-
8. Kreds.....	15	63	6	-	-
9. Kreds.....	7	72	7	-	-
Ialt...	445	1109	142	12	2

I Aarets Løb ere 896 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 737 tidligere indregistrerede udgik og 82 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1440 Plejebørn fremgaar af Tab. 2.

Tabel 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	5	17	24	26	72	73
2. Kreds.....	7	11	17	29	64	71
3. Kreds.....	44	68	63	80	255	280
4. Kreds.....	20	27	32	55	134	134
5. Kreds.....	72	91	88	107	358	534
6. Kreds.....	67	84	75	97	323	377
7. Kreds.....	16	25	19	13	73	71
8. Kreds.....	12	23	18	23	75	84
9. Kreds.....	15	34	22	15	86	86
Ialt...	258	379	358	445	1440	1710

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 82 (i 1903 77).

Tabel 3.	Under 1 Aar												Ialt	Bege	Køn										
	0—1		1—2		3—11		0—1		1		2					3		4		5—9		10—14			
	Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K				Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K	Mnd.	K		
Akute Sygd. i Fordøjelsk....	2	-	10	10	5	4	17	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	14	31	31
Kron. Sygd. i Fordøjelsk....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrofi.....	-	-	4	4	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	8	8
Rakitis.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brystkatar.....	-	-	1	1	2	3	3	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8	8
Kat. Lungebetændelse.....	-	-	-	-	4	1	4	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	9	20
Krup. Lungebetændelse.....	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Lungetuberkulose.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	2
Hjernebetændelse.....	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4	9
Krampe.....	-	-	-	1	-	3	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	5	5
Strubehoste.....	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	3
Kighoste.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1
Medfødt Syfilis.....	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Pyæmi.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1
Svag fra Fødselen.....	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Ubekendt Dødsarsag.....	-	1	-	3	3	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8	8
Ialt.....	2	2	15	20	16	16	33	38	3	3	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	41	41	82	82
	4	35	32	71	6	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	82			

Dødeligheden maa ogsaa i dette Aar kaldes forholdsvis lav.

Tabel 4.	Under 1 Aar												Ialt		Begge Køn					
	0—1	1—2	3—11	0—1	1	2	3	4	5—9	10—14										
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	Aar	M	K								
Januar	-	1	2	1	-	2	2	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	5	7
Februar	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Marts	-	-	-	-	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	6
April	-	-	1	4	2	1	3	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	7	10
Maj	-	-	2	2	1	1	3	3	3	-	-	2	-	-	-	-	-	8	3	11
Juni	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Juli	-	-	4	4	4	-	8	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	12
August	1	1	1	4	2	-	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5	9
September	1	-	1	2	2	4	4	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	6	10
Oktober	-	-	-	-	1	2	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	4
November	-	-	1	2	-	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4
December	-	-	3	-	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
Ialt	2	2	15	20	16	16	33	38	3	3	1	-	3	-	-	-	1	-	41	41
	4		35		32		71		6		1		3				1		82	

I Foraarsmaanederne April og Maj og i de varme Sommermaaneder Juli—September fandtes nogen Stigning af Dødsfaldenes Antal, men i Aarets øvrige Maaneder holdt det sig lavt.

Tabel 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	17 Aar	
																		1888-1904	Sum
Sygd. i Fordøjelsesorg.	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	18	21	31	887	52
Rakitis, Atrofi, Skrof.	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	8	12	8	483	28
Sygd. i Respirationsv.	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	25	24	27	20	20	573	34
Hjernesygd., Konvuls.	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	16	11	9	313	18
Infektionssygdomme	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	8	2	3	214	13
Andre og ubek. Sygd.	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	11	11	11	196	12
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	82	2666	157
Plejebørnenes Antal d. ³¹ / ₁₂	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425	1409	1440		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1904 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 4086 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 1921 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 2279 kemiske Undersøgelser
- 52 mikroskopiske do.
- 2087 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer have været:

A. Vand.

I. *Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.*

a. Fra Taphane paa Vandværket	12	Prøver
b. — Vandværkets Filtre	12	—
c. — forskellige Søer og Kilder	18	—
d. — Valby Vandværk	4	—
e. — Sundby do.	2	—

II. *Kemisk og bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

f. Udtaget af Laboratoriet fra forskellige Brønde.....	8	Prøver
--	---	--------

III. *Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

g. Fra Taphane paa Vandværket	52	Prøver
h. — Vandværkets Filtre	52	—
i. — Husledning	52	—

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i København og Forstæder	1262	Prøver
Udtaget af — som Staldprøver	85	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse)

33 —

Fløde.....

8 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	87	Prøver
do. blandet Børnemælk	125	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Mælk	572	Prøver
Fløde	24	—

21 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve.

7 Prøver Fløde undersøgte for Stivelse, som paavistes i 5 af Prøverne.

I 1 Prøve Mælk fandtes en rigelig Mængde Streptokokker, ingen Tuberkelbaciller; 1 Prøve Mælk indeholdt hverken Borsyre eller Bly; 1 Prøve Mælk, som formentes at være bedærvet, udviste normale Forhold.

1 Prøve *Brød* (Sigtebrød) indeholdt ikke Arsenik eller mestalliske Gifte.

123 Prøver *saltet Kød*. Mængden af Kødsalt varierede fra 0.3 til 18.0 %.

3 Prøver *Kødvarer* indeholdt ikke Trikiner.

26 Prøver *Mineralvand*. I 20 Prøver af *Sodavand* og *Apollinaris* fandtes ikke giftige Metaller, og det anvendte Vand var af en tilfredsstillende Renhed. Bakteriémængden varierede fra 120 til 300000 pr. C. C. I 6 Prøver af *Citronvand* og *svensk Sodavand* fandtes Surheden at svare til fra 8.4—19.5 C. C. $\frac{1}{10}$ normal Alkali-Opløsning pr. 100 C. C. Syren var Eddikesyre eller Citronsyre. 4 af Prøverne indeholdt Saccharin. I alle 6 Prøver fandtes kunstigt Farvestof.

4 Prøver *Smør* viste sig at være ublandet Natursmør.

C. Andre Undersøgelser.

2 Prøver *Fyrværkerisager*. Den ene Prøve indeholdt Sukker, klorsurt Kali og Fosfor, den anden var en Blanding af klorsurt Kali og Svovl.

14 Prøver *Luft*. Kulsyreindholdet varierede paa Arbejdsdage fra 0.59 til 4.77 pro Mille og paa en Helligdag fra 0.45 til 0.49 pro Mille.

35 Prøver *farvet Tegnekridt*. I 16 Prøver indeholdtes Bly i Mængder fra 10—46½ ‰. Alle Prøverne vare arsenfri.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Almindeligt Hospital	5	Prøver Fløde (Fedt)
do.	1	— Sirup (Jern)
Kommunehospitalet	6	— Saft (Ægthed)
do.	2	— Sæbe (Sammensætning)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt.	1	— Byggryn (Surhed)
Vandværket	6	— Vand (kemisk)
do.	2	— do. (Jern)
do.	1	— do. (Ilt)
Vestre Hospital	1	— Hachis (Giftstoffer)

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København. — Der har i Aarets Løb været undersøgt 1654 Prøver, hvoraf 325 med positivt og 1329 med negativt Resultat.

Der er bleven undersøgt:

Vand.....	221	Prøver
Mælk og Fløde	1992	—
Andre Fødemidler.....	166	—
Diverse Stoffer.....	53	—
Sputum	1654	—
	4086	Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampnings- rest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv- Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.560	-	Spor	-	0.562	0.269	1.476	-	1.500	0.260
Laveste do.	3.760	-	Spor	-	0.312	0.185	0.968	-	1.300	0.173

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram.											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand.....	0.012	0.017	0.020	0.019	0.016	0.018	0.018	0.019	0.016	0.015	0.017	0.021
Ufiltreret Vand.....	0.014	0.022	0.024	0.024	0.019	0.023	0.025	0.022	0.025	0.024	0.022	0.024

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Cub. Cent. af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledninger i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	52	-	48
50—100 —	-	2	1
100—500 —	-	30	3
500—1000 —	-	10	-
over 1000 —	-	10	-

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

1 —1½ 0/0.....	1 Prøve
1½—2 —	8 —
2 —2½ —	29 —
2½—2¾ —	127 —
2¾—3 —	241 —
3 —3½ —	686 —
3½—4 —	200 —
4 —4½ —	47 —
4½—5 —	4 —
5 —5½ —	3 —
5½—6 —	1 —

1347 Prøver

Fedtmængden har saaledes været:

2¾—4 0/0 i 1127 Prøver	o: 84 0/0 af alle Prøverne
under 2¾ - i 165	- - - - -
4 - i 55	- - - - -

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
—	2	125
20—100	4	-
100—1000	1	-
5000—50000	4	-
50000—100000	6	-
100000—1 Mill.	33	-
1 Mill.—5 Mill.	22	-
5 Mill.—10 Mill.	4	-
over 10 Mill.	11	-
	87	125

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kredslæge).

1904	Antal Bakterier pro Kubikcentimeter.								
	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar.....	32 61 175 200	552 351 1175 1500	585 411 1350 1700	0 1 3 1	9 15 38 16	9 16 41 17	0 0 11 17	13 11 64 85	13 11 75 102
Februar.....	40 39 500 67	245 441 2000 448	285 480 2500 915	1 2 3 1	18 18 24 13	19 20 27 14	2 1 20 6	17 22 105 38	19 23 125 44
Marts.....	12 9 100 27	70 56 1900 307	82 65 2000 334	5 2 1 1	37 13 11 10	42 15 12 11	5 2 1 2	34 12 27 23	39 14 28 25
April.....	33 52 27 40	410 600 119 222	443 652 146 262	1 1 1 1	20 21 12 13	21 22 13 14	2 1 2 6	23 23 17 37	25 24 19 43
Maj.....	30 30 52 27	405 215 555 261	435 245 607 288	1 2 2 3	20 20 30 21	21 22 32 24	1 1 4 1	13 14 37 12	14 15 41 13
Juni.....	29 36 52 46	1051 309 570 389	1080 345 622 435	1 1 1 1	13 14 18 20	14 15 19 21	0 1 0 3	12 25 17 24	12 26 17 27
Juli.....	37 49 82 82	473 153 1133 243	510 202 1215 325	0 4 1 4	12 20 9 18	12 24 10 22	1 2 1 1	13 18 13 15	14 20 14 16
August.....	30 60 68	Utællelig 1218 1290 892	1248 1350 960	0 0 2 1	19 8 39 16	19 8 41 17	0 0 2 2	21 16 210 16	21 16 212 18
September...	33 40 55 300	289 365 282 800	322 405 337 1100	1 1 1 2	11 12 11 27	12 13 12 29	1 0 1 1	11 13 11 20	12 13 12 21
Oktober.....	36 24 27 82	363 190 298 818	399 214 325 900	1 1 4 1	17 12 44 16	18 13 48 17	1 16 2 2	22 27 16 34	23 43 18 36
November....	51 36 30 33	294 279 262 222	345 315 292 255	3 1 1 1	26 15 14 12	29 16 15 13	1 1 3 2	16 13 25 16	17 14 28 18
December....	52 27 54 52	660 386 426 375	712 413 480 427	1 2 1 2	20 23 13 17	21 25 14 19	1 1 2 3	14 18 16 17	15 19 18 20

I. I Aaret 1904 var det samlede Vandforbrug til den tidligere By + en Del af Brønshøj 107,799,000 Tdr., ca. 14,184,080 M³.

Det gennemsnitlige Dagsforbrug var 295,300 Tdr., ca. 38,800 M³ eller, idet Forbrugernes Antal sættes til ca. 381,000, 102 L. pr. Dag pr. Individ.

I Aaret 1903 var det samlede Aars Forbrug 13,250,000 M³ (ca. 100,700,000 Tdr.); Dagsforbruget 36,400 M³ (276,000 Tdr.) og Forbruget pr. Individ pr. Dag ca. 91 L.

Det største Dagsforbrug i 1904 var d. 4. Aug. med 424,000 Tdr., ca. 55,800 M³; det mindste Dagsforbrug d. 1. Januar med 163,000 Tdr., ca. 21,450 M³.

Alt det forbrugte Vand er artesiske Boringersvand, som kommer frem fra Borerørene kimfrit.

Iøvrigt er der ingen Forandring indtraadt siden forrige Aar.

II. a) Valbyværket har afgivet i Aaret 1904 2,485,500 Tdr., ca. 327,000 M³ eller 6800 Tdr. pr. Døgn = ca. 900 M³. Regnet med 11,500 Forbrugere bliver det ca. 80 L. pr. Individ daglig.

b) Sundbyværket har afgivet i Aaret 1904 3,499,800 Tdr. eller ca. 46,000 M³; dagligt 9600 Tdr., ca. 1260 M³ eller til ca. 30,000 Forbrugere 42 L. pr. Individ daglig. Angaaende Kvaliteten af a og b se Aarsberetningen for 1903.

Kontrol med Mælkehandel. Under 3 Maj 1904 stadfæstede Justitsministeriet det i tidligere Aarsberetninger omhandlede Tillæg til Sundhedsvedtægten angaaende Forhandling af Mælk m. m. i følgende Skikkelse:

§ 1. Al Mælk, der forhandles i Staden, saavel som de Forretninger, hvor Mælk, der er bestemt til Forhandling her i Staden, opbevares, behandles eller forhandles, staar under Sundhedskommissionens Tilsyn, og de specielle Paalæg, denne i Overensstemmelse med nærværende Vedtægt maatte give, skulle uvægerlig følges.

Betegnelsen »Mælk« omfatter i denne Vedtægt ogsaa Fløde, hvor de givne Bestemmelser ere anvendelige.

§ 2. Ingen maa uden forudgaaende Anmeldelse til Sundhedspolitiet i Erhvervsøjemed indføre til Forhandling her i Staden eller forhandle Mælk i København. Flytning af Forretningen samt Oprettelse af Filialudsalgssteder her i Staden skal ligeledes anmeldes forud.

§ 3. Ejere af Malkekøer i København skulle fremtidig være forpligtede til straks for Sundhedspolitiet at anmelde, naar der i Besætningen forefalder Tilfælde af smitsomme Sygdomme, derunder Tuberkulose. For øvrigt skulle de nøje overholde de af Københavns Sundhedskommission i Medfør af Sundhedsvedtægten udfærdigede Forskrifter for Koholderi samt denne Vedtægts Bestemmelser.

§ 4. Komælk maa, med de i det efterfølgende nævnte Undtagelser, kun forhandles som »sød Mælk«, »halvskummet Mælk« og »skummet Mælk«.

Som »sød Mælk« maa kun forhandles Mælk, der ikke er berøvet nogen Del af sine naturlige Bestanddele og hvis Fedtindhold er mindst 2,75 pCt. Tilsætning til »sød Mælk« af »skummet« eller »halvskummet Mælk« udelukker den paagældende Mælk fra at kunne forhandles som »sød Mælk«, selv om Fedtindholdet ikke derved bringes under 2,75 pCt.

Som »skummet Mælk« maa forhandles Mælk, der er berøvet en større eller mindre Del af sit naturlige Fedtindhold.

Betegnelsen »halvskummet Mælk« er tilladt, naar Fedtindholdet er mindst 0,75 pCt.

§ 5. Under Betegnelsen »Børnemælk« maa kun forhandles »sød Mælk«, der, foruden at tilfredsstille de i § 4 stillede Fordringer, straks efter Malkningen er afkølet til 12° C.

eller derunder, og hvis Fedtindhold er mindst 3 pCt. Fremdeles skal Mælk, der forhandles under Betegnelsen »Børnemælk«, udelukkende hidrøre fra Køer, som

- 1) for højst 1 Aar siden have gennemgaaet Tuberkulinprøven med negativt Udfald, og
- 2) for højst 15 Dage siden ved Dyr lægeundersøgelse ere befundne at opfylde de Fordringer i Henseende til Sundhedstilstand, Røgt og Fodring, som Sundhedskommissionen opstiller i almindelige Regler.

Til Efterkommelse heraf er enhver Forhandler af »Børnemælk« pligtig til paa Forlangende at gøre Sundhedskommissionen bekendt med, hvorfra den af ham som »Børnemælk« forhandlede Mælk hidrører, og skal, naar som helst det forlanges af Sundhedspolitiet, ved Forevisning af Dyr lægeattest godtgøre, at de under 1—2 stillede Betingelser ere opfyldte.

For saa vidt Sundhedskommissionen ikke finder en forevist Dyr lægeattest tilfredsstillende, kan Kommissionen paalægge vedkommende Forhandler af »Børnemælk« at træffe saadanne yderligere Foranstaltninger, som skønnes nødvendige til Sikring af, at de Fordringer, der efter denne Paragraf stilles til »Børnemælk«, opfyldes paa en betryggende Maade.

Blanketter til Attester faas mod Betaling ved Henvendelse paa Sundhedspolitiets Kontor.

»Børnemælk« maa kun forhandles i lufttæt lukkede Beholdere af klart, kun svagt farvet Glas.

§ 6. Betegnes »sød Mælk«, »halvskummet Mælk« eller »skummet Mælk« tillige som »pasteuriseret Mælk«, skal den, foruden at tilfredsstille de i § 4 stillede Fordringer, have været opvarmet til mindst 85° C. og umiddelbart derefter afkølet ved Svaleapparat til 8° C. eller derunder. Som »steriliseret Mælk« maa kun forhandles Mælk, som er steriliseret paa en efter Sundhedskommissionens Skøn fyldestgørende Maade. Pasteuriseret og steriliseret Mælk maa kun forhandles i hele, lufttæt lukkede Beholdere af klart, kun svagt farvet Glas, paa hvilke henholdsvis Pasteuriserings- eller Steriliseringsdatoen og Pasteuriserings- eller Steriliseringsforretningens Navn tydeligt er angivet.

Beholderne skulle før Paafyldningen enten steriliseres eller renses i stærk Sodaopløsning og Kalkvand.

§ 7. Under Betegnelsen »Mælkeblending til Børn« — for hvilken i øvrigt, for saa vidt angaar den til Blandingen benyttede Mælk, de ovenfor under »Børnemælk« (§ 5) anførte Bestemmelser gælde — er det tilladt paa Flasker at forhandle Mælk, blandet med Vand og tilsat Sukker, naar nøjagtig Angivelse af Bestanddele og Blandingsforhold findes paa Flaskens Etikette.

Blandingen skal altid være pasteuriseret.

§ 8. Kærnemælk, Tykmælk, oplagt Mælk og lignende maa betegnes som saadanne ved Salget. Det samme gælder Mælk af andre Dyr end Køer.

§ 9. Al Mælk skal være siet gennem en tæt Si umiddelbart efter Malkningen og i øvrigt behandlet med Omhu og Renlighed; Ansvarer herfor paahviler vedkommende Mælkeproducent eller, for saa vidt Ansvarer ikke kan gøres gældende mod denne, vedkommende Leverandør eller Forhandler. Alle Genstande og Redskaber, med hvilke Mælken kommer i Berøring, skulle holdes tilberørligt rene.

§ 10. Det er forbudt at forhandle Mælk:

som i Farve, Lugt, Smag eller Udseende afviger fra det almindelige;

som stammer fra Køer, der nylig have kælvnet, og hvis Mælk endnu ikke er tjenlig til Kogning;

som stammer fra Køer, der lide af klinisk paaviselig Tuberkulose, Miltbrand, Miltbrandsemfysem, Hydrofobi, Gulsot, Yverbetændelse, Pyæmi og Septikæmi, Børbetændelse, Forgiftninger, Mund- og Klovsyge, Kopper i højere Grad, stærkere Diarrhoe, eller andre af Feber ledsagede Sygdomme, samt fra saadanne, der behandles indvendig eller udvendig med Lægemidler, der ved at gaa over i Mælken kunne paavirke dens Beskaffenhed i skadelig Retning, eller

som er blandet med Vand eller Is eller med Konserveringsmidler som Borsyre (Aseptin), Salicylsyre eller lignende Midler, der af Sundhedskommissionen anses som skadelige for Sundheden, eller med andre fremmede Stoffer (jfr. dog § 7);

som indeholder Smuds eller Urenlighed af en eller anden Art.

Mælk, som efter 2 Timers Henstand afsætter et synligt Bundfald, vil blive betragtet som utilladelig forurennet.

For at sikre Overholdelsen heraf kan Sundhedskommissionen til enhver Tid forlange opgivet, hvorfra Mælk, der forhandles i København, hidrører, og kan, naar den dertil finder Anledning, af vedkommende Forhandler forlange tilstillet indtil 2 Gange maanedlig Dyr lægeattest om vedkommende Besætnings Sundhedstilstand, Røgt og Fodring, affattet efter almindelige af Sundhedskommissionen opstillede Regler.

§ 11. I Udsalgene skal enhver Mælkebeholder, hvorfra der udmaales Mælk af de i § 4 nævnte Mælkesorter, være forsynet med nøjagtig Betegnelse af, hvilken Mælkesort den indeholder. Betegnelsen skal være tydelig, Bogstaverne mindst 1 Tomme høje, og Beholderne skulle saa vidt muligt opstilles saaledes, at de derpaa anbragte Betegnelser ere synlige for Publikum.

Forhandles Mælken paa Flasker, skulle disse være af klart, kun svagt farvet Glas. Betegnelsen af Indholdet samt Forretningens Navn skal være nøjagtig, iøjnefaldende og paa sikker Maade anbragt paa Flaskens Side eller i Proppen.

Fremdeles gælder om Mælk, der er bestemt til Forhandling her i Staden, følgende Bestemmelser:

Andre Betegnelser af Mælk end de i denne Vedtægt nævnte er forbudt saavel paa Beholdere og Flasker som paa Reklameplakater, med mindre Sundhedskommissionen i hvert enkelt Tilfælde giver Tilladelse dertil.

Til Transport her til Staden samt til Opbevaring og Forhandling her i Staden af Mælk maa ikke benyttes Beholdere eller Maal af Træ, ufortinnet Kobber og Messing eller Zink, ej heller rustne Beholdere eller Metalbeholdere med blyholdig, sprukken eller sønderslaaet Emailering, eller Beholdere af Ler og lignende med revnet eller beskadiget Glasur, eller overhovedet Beholdere af en saadan Beskaffenhed, at de kunne forurene Mælken eller paavirke dens sammensætning.

Transportbeholdere skulle være forsynede med tætsluttende Laag, der skal være fæstet til Beholderen med Kæde.

Alle ved Mælkens Forhandling benyttede Maal skulle være forsynede med passende Haandtag, saa at enhver Berøring af Mælken med Hænderne ved Udmaalingen undgaas.

Beholdere, hvori Mælk forsendes, opbevares, eller hvorfra den forhandles, maa ikke anvendes til andet Brug.

Til Tætning af Laagene maa ikke anvendes Papir, blyholdig Guttaperka eller andet urenligt eller skadeligt Stof, Gazetøj eller Lærred maa kun benyttes een Gang.

Transporteres Mælk paa Vogne, paa hvilke der tillige findes Bærme, Køkkenaffald eller lignende, maa disse Stoffer kun medføres i tæt lukkede Beholdere.

Det er forbudt at transportere Mælk eller Beholdere, bestemte til Mælk, sammen med Gødning eller i urensede Gødningsvogne.

§ 12. 1) Lokaler her i Staden, i hvilke Mælk, der er bestemt til Forhandling her i Staden, opbevares, behandles eller sælges, skulle daglig udluftes og omhyggelig renses.

2) Er Gulvet af Bræder og ikke belagt med Linoleum eller andet lignende, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale, skal det holdes ferniseret, og Aabningerne mellem Bræderne skulle være udfyldte med Kit. Gulvet skal daglig renses ved fugtig Afgnidning. En Gang ugentlig skulle Gulve, Døre og Paneler omhyggelig renses og Vinduerne poleres.

3) Hvor Vægge og Loftet ikke ere udførte af Marmor eller andre Stenarter, Glas eller lignende, eller oliemalede, skulle de hvidtes eller kalkfarves mindst 2 Gange aarlig. Med Hensyn til Vægge og Loftet, der kunne afvadskes, skal dette ske mindst 4 Gange aarlig.

4) Tør Fejning i Lokalerne maa ikke finde Sted.

5) I ethvert Lokale, hvori Mælk, der er bestemt til Forhandling her i Staden, opbevares, behandles eller sælges, skal der findes Vandspyttebakker.

6) Sammen med Mælk maa ikke forhandles andre Varer end Brød, Kager, Mel, Gryn, Smør, Margarine, Fedt, Æg, Sodavand og Øl paa Flasker samt Sukkervarer fra lukkede Beholdere. Rulleforretning, Vadskeri eller anden lignende Virksomhed maa ikke drives i samme Lokale, hvor Mælk forhandles.

7) Lokalet maa derhos ikke benyttes til Beboelse eller Natteophold, ej heller staa i direkte Forbindelse med Lokaler, der benyttes til Natteophold, og med andre Lokaler, der benyttes til Beboelse, kun, naar der mellem disse og Mælkelokalet findes en tætsluttende Dør, der ikke maa holdes aaben. Kældere, der have Afløb til Sump, maa ikke benyttes til Opbevaring, Behandling eller Forhandling af Mælk.

8) De i denne Paragraf indeholdte Bestemmelser gælde dog ikke for saadanne Lokaler, hvor Mælk udelukkende forhandles og opbevares aftappet paa lufttæt lukkede Beholdere, og hvor ingen Aftapning eller Omhældning af Mælken finder Sted.

§ 13. Naar nogen Person, der beskæftiges ved Malkning, Mælkens Forhandling eller Behandling eller behor en i Forbindelse med et Mælkeudsalg staaende Lejlighed, faar Sygdomstegn, der kan tyde paa alvorlig akut, smitsom Febersygdom (herunder Tyfus, Skarlagensfeber, Difteri eller anden hæftig, akut Halslidelse, Rygmarvshjernebetændelse, Rosen, Kolerine) eller paa alvorlig, kronisk, smitsom Sygdom (herunder Lungetuberkulose), skal der straks tilkaldes Læge og — om denne anordner saaledes — Sygdomstilfældet snarest anmeldes for Sundhedskommissionen, der da kan forlange den syge fjernet fra vedkommende Lokale.

Ingen Person, der lider af udbredte eller smitsomme Hudsygdomme eller har større urene Saar eller Forbindinger paa Hænder eller Ansigt, ej heller Personer, som staar i Forbindelse med syge, der lider af alvorlig, akut, smitsom Febersygdom, maa beskæftiges med Malkning, Behandling eller Forhandling af Mælk. Renlighed med Klædedragt og Person skal iagttages af enhver, der beskæftiges i Mælkeforretninger eller ved Salg af Mælk.

§ 14. For Overtrædelse af de Bestemmelser, som angaa personlige Forhold, er foruden vedkommende Person ogsaa Forretningens Indehaver og efter Omstændighederne tillige vedkommende Mælkeleverandør eller Mælkeproducent ansvarlig, naar den stedfundne Overtrædelse kan lægges dem til Last. For saa vidt Mælken ikke forhandles i lukkede, med en Leverandørs Segl eller Plombe forsynede Beholdere, er Forhandleren ansvarlig for, at den Mælk, han sælger, svarer til den Betegnelse, hvorunder den sælges.

§ 15. Et Eksemplar af nærværende Vedtægt skal findes ophængt paa et iøjnefaldende Sted i ethvert Mælkeudsalg.

Ved Henvendelse i Københavns Politis 3die Afdeling erholdes uden Betaling saadanne Eksemplarer af Vedtægten.

§ 16. Bestemmelserne i § 12 om Udsalgslokalernes Indretning og Beskaffenhed træde i Kraft et Aar efter Vedtægtens Stadfæstelse, de øvrige Bestemmelser $\frac{1}{2}$ Aar efter dens Stadfæstelse.

Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign. i København 1904.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge.)

Den Fremgangsmaade, der er fulgt af Sundhedskommissionen ved Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign., har i 1904 ganske svaret til den i Aarsberetningen for 1903 skildrede og falder som da omtalt som følger:

I. *Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger* fører Tilsyn med alt her i Byen til Forhandling bestemt Kød, Kødvarer, Pølser o. lign., dets Tilberedning, Opbevaring m. m.

Resultatet af dette Tilsyn fremgaar af de nedenfor anførte Tabeller:

Oversigt over Tilsynet med Slagterbutiker og Høkerbutiker i 1904.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellemhandlere		
Januar	325	862	1010	2383	5	14	9	3	14
Februar	324	863	997	2505	6	24	1	6	38
Marts	322	859	966	2314	7	27	12	10	94
April	324	875	900	2196	8	23	12	4	27
Maj	324	873	976	2154	7	25	15	4	37
Juni	315	860	971	2590	11	29	7	2	13
Juli	317	863	810	1974	10	34	9	2	16
August	319	861	935	2339	20	47	5	6	42
September	314	865	1008	2431	11	37	11	5	38
Oktober	315	868	916	2483	21	32	5	4	17
November	317	870	807	2170	7	34	16	5	28
December	318	868	802	1748	1	12	5	4	20
Tilsammen			38415			559		55	384

Det ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Tilsyn med Kødvarer i 1904.

a. Beslaglagte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ Stkr.	Fisk Ø	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Ø
	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø			
Januar	1	-	3	300	3	35	2	850	-	-	-	100	28
Februar	-	-	-	-	-	-	-	136	-	14	-	-	20
Marts	2	-	2 $\frac{1}{2}$	33	1	8	3	1499	-	10	-	-	1135
April	5	-	2	51	5	-	3	287	-	-	-	-	20
Maj	2	-	4 $\frac{1}{4}$	40	2	35	1	6103	-	10	-	8	110
Juni	-	10	7	157	-	-	-	335	-	-	2	-	60
Juli	1 $\frac{1}{2}$	10	-	28	2	-	1	1394	-	4518	-	-	155
August	-	-	-	25	-	37	2	529	-	30	37	-	221
September	2	-	2	778	3	52	1	681	-	38	-	50	35
Oktober	1	25	-	185	1	8	-	500	25	-	13	-	71
November	4	-	2	20	-	10	1	7944	-	18000	-	-	390
December	-	-	-	-	1	-	-	765	-	30	-	-	18
Ialt	16 $\frac{1}{2}$	45	22 $\frac{3}{4}$	1617	18	185	14	21023	25	22650	52	158	2253

b. De beslaglagte Kødvarers Behandling.

	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjer- kræ Stkr.	Fisk Ø	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Ø
	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø	Kroppe	Kød Ø			
Kasseret paa Grund af	Tuberkulose		-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Andre Aar- sager (særlig Forraadnelse)		2	45	2 $\frac{1}{4}$	1617	1	185	5	21023	-	22650	52
	Frigivet		-	-	-	-	-	-	-	25	-	-	-
Frem- stillet paa Kød- kontrol- stationen	2. Klasse		1	-	2	-	3	-	1	-	-	-	-
	Kasseret		13 $\frac{1}{2}$	-	17 $\frac{1}{2}$	-	14	-	8	-	-	-	-
Ialt	16 $\frac{1}{2}$	45	22 $\frac{3}{4}$	1617	18	185	14	21023	25	22650	52	158	2253

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ omfatter Kødvarer, der er beslaglagt paa Banegaardene, ved Havnen etc., og som Ejeren har forlangt undersøgt paa Kødkontrolstationen.

II. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, føre Tilsyn med indenbys Svineslagterier.*

Kontrollen med indenbys Svineslagterier i 1904.

Antal levende Svin tilførte Slagteriet	Antal slagtede Svin tilførte Slagteriet	Kasserede paa Grund af Tuberkulose					Kasserede p. Gr. af andre sygelige Tilstande				
		Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal		
				Hjarter	Lunger	Levere			Hjarter	Lunger	Levere
14916	6322½	5	8	5	53	49	5	1	48	18	33

III. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, føre under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger, Tilsyn med de udenbys Pølsefabriker, der have Tilladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden.*

Af saadanne Fabriker haves for Tiden 3.

Nedenstaaende Tabel viser Kontrollens Udførelse for samtlige Fabriker:

Undersøgt Kød m. m. tilført Pølsefabrikerne i 1904.

Heste-Kroppe	Okse-Kroppe	Stk. Oksekød ⌘	Kalve-Kroppe	Stk. Kalvekød ⌘	Faare-Kroppe	Stk. Faarekød ⌘	Svine-Kroppe	Spæk ⌘
0	1338¼	900 Stk. = 33,512 ⌘	6275	573 Stk. = 6414 ⌘	1025	13078 ⌘	2334¼	77406 ⌘

Kasseret Kød, Organer m. m. paa Pølsefabrikerne i 1904.

	Kasseret Kød af								Kasseret Slagteriffald
	Okse-		Kalve-		Faare-		Svine-		Hjerteslag m. m (Lunger, Hjerter og Lever)
	Kroppe	Kød-stykker ⌘	Kroppe	Kød-stykker ⌘	Kroppe	Kød-stykker ⌘	Kroppe	Kød-stykker ⌘	
Tuberkulose	23¼	641 Stk. 9681 ⌘	1½	-	-	6 ⌘	1	-	540 Lunger 264 Lever 6 Hjarter 10 Nyrrer
Andre Aarsager.	35	7 Stk. 100 ⌘	128	-	1	85 ⌘	5	21 Stk. 230 ⌘	6 Lever 368 Nyrrer
Ialt	58¼	648 Stk. 9781 ⌘	129½	-	1	91 ⌘	6	21 Stk. 230 ⌘	540 Lunger 270 Lever 6 Hjarter 378 Nyrrer

IV. *Dyrlæger, hvis Valg skal stadfæstes af Sundhedskommissionen, føre Tilsyn med Provinssvineslagterier, der have Tilladelse til at indføre Indmad og Affald paa visse nærmere Betingelser. Overtilsyn med denne Kontrol føres ligeledes af Sundhedskommissionens Dyrlæger.*

I 1904 har 15 Provinssvineslagterier haft Sundhedskommissionens Tilladelse til Indførelse af Affald og Indmad til København paa visse nærmere Betingelser, fastsatte af Københavns Sundhedskommission under 19. Marts 1897 og senere ændrede under 1. Oktober 1903.

Kontrollens Virksomhed i de 15 Svineslagterier ses af nedenstaaende Tabel:

Kontrollen med 15 udenbys Svineslagterier i 1904.

Antal Svin tilførte Slagterierne	Kasserede paa Grund af Tuberkulose						Kasserede paa Grund af andre sygelige Tilstande					
	Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal				Totalt kasserede Svinekroppe	Delvis kasserede Svinekroppe	Antal			
			Hjerter	Lunger	Levere	Nyrer			Hjerter	Lunger	Levere	Nyrer
568,229	297 Stk. 39469 \bar{u}	3062 Stk. 41338 \bar{u}	4907	10588	8255	2923	196 Stk. 22857 \bar{u}	680 Stk. 14485 \bar{u}	7491	14014	8180	7714

Ialt er der fra ovennævnte 15 udenbys Svineslagterier gennem Københavns Kødkontrol passeret 1,046,324 Kilo Indmad og Affaldsdele, fordelt i 13,221 Kolli.

Oversigt over Efterkontrollen med Indførelse af Affald og Indmad fra de udenbys Svineslagterier i 1900—1904.

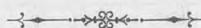
Indført gennem Københavns Kødkontrol af Affald og Indmad fra Svineslagterier	Deraf kasseret ved Efterkontrollen i København															
	Kolli Kilo		Tuberkulose				Andre Sygdomme					Forraadnelse				
			Hoveder	Lunger	Levere	Nyrer	Hoveder	Lunger	Levere	Hjerter	Nyrer	Hoveder	Lunger	Levere	Hjerter	Nyrer
1900	5469	395032	131	-	12	-	4	-	32	13	10	28	6	144	3	914
1901	5082	385856	55	-	2	-	4	-	13	3	17	7	-	135	493	3538
1902	5770	433800	15	-	7	-	8	-	13	7	5	31	-	100	4	461
1903	7490	645358	26	-	9	1	3	2	18	2	8	18	-	209	108	2453
1904	13221	1046324	30	6	2	-	2	2	21	9	-	27	-	1333	785	2303

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1904.

Maaned	Begræninger	A. Desinfektioner for offentlig Regning.					B. Desinfektioner for Ubemidlede.				C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Diphth. & Croup	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	206	11	36	66	35	2	9	5	17	5	3	7	10
Februar	207	30	40	59	31	-	8	3	13	6	5	4	8
Marts	171	5	36	60	27	1	4	5	11	4	3	4	11
April	163	5	18	47	40	-	14	4	10	5	4	1	15
Maj	114	6	15	28	25	2	5	4	9	5	5	2	8
Juni	118	7	13	39	23	2	7	3	5	1	3	6	9
Juli	110	15	15	25	22	-	2	4	14	2	1	3	7
August	137	21	21	38	21	1	6	1	8	4	4	4	8
September	138	21	19	48	17	1	3	7	5	2	3	7	5
Oktober	192	13	30	70	20	1	8	6	14	4	4	3	19
November	195	11	30	78	26	2	5	5	19	6	5	2	6
December	158	2	36	62	15	2	7	5	13	5	4	1	6
Ialt..	1900	147	309	620	302	14	78	52	138	49	44	44	112

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aarene 1895 til 1904.

	A. Desinfektioner for offentlig Regning.					B. Desinfektioner for Ubemidlede.				C. Desinfektioner for privat Regning.			A, B & C
	Tyfoid & gastr. F.b.	Diphth. & Croup	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.	Ialt
1895	327	893	754	-	8	167	38	59	93	74	33	300	2746
1896	151	735	577	-	27	186	46	92	38	52	36	113	2053
1897	116	697	640	107	19	145	39	80	51	58	26	93	2071
1898	188	641	792	327	124	51	61	85	58	49	30	97	2503
1899	228	895	1348	337	42	57	59	66	40	31	38	114	3255
1900	247	597	826	328	25	58	64	56	53	29	34	83	2400
1901	481	451	418	318	9	75	68	72	50	63	39	81	2125
1902	226	414	396	233	19	69	63	83	57	54	50	108	1772
1903	211	452	693	258	11	77	78	118	42	71	42	109	2162
1904	147	309	620	302	14	78	52	138	49	44	44	112	1900
Ialt	2322	6084	7064	2210	298	963	568	849	531	525	372	1210	22996
Gennemsnit aarlig	232	608	706	276	30	96	57	85	53	53	37	121	2300

INDHOLD.

A.

	Side
Indbyggerantal.....	3
Sundhedstilstand i 1904.....	3
Epidemiske Sygdomme i 1904.....	4
Febr. typhoidea.....	5
Meningitis cerebro-spinalis.....	6
Diphtheria (og Croup).....	6
Scarlatina.....	8
Morbilli.....	8
Tussis convulsiva.....	9
Influenza.....	9
Cholera.....	10
Febr. puerperalis.....	12
Angina parotidea.....	12
Mb. vener., Scabies, Alcoholismus.....	12
Tuberculosis.....	14
Cancer.....	16
Trichinosis.....	18
Sundhedsforhold i Garnisonen.....	21
Befolkningsforhold.....	22
Ægteskaber — Mariages.....	22
Fødsler — Naissances.....	22
Dødsfald — Décès.....	22
Dødfødsler — Mort-nés.....	26
Meteorologiske Forhold i 1904.....	28
Karantænevæsen.....	28
Vaccination.....	29
Kvaksalveri og ulovlig Medikamenthandel.....	30

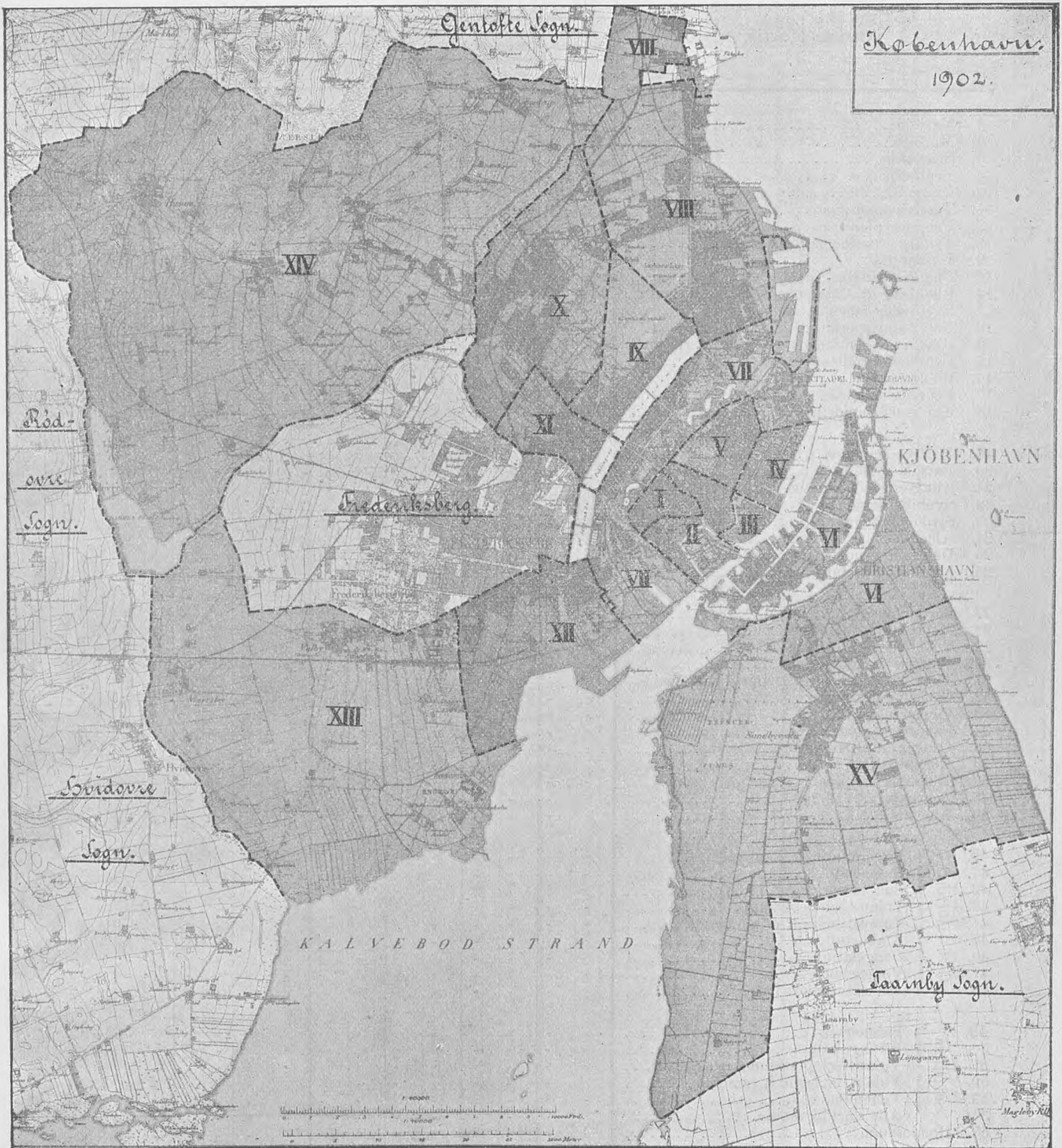
B.

Den offentlige Sundhedspleje.....	36
Sundhedskommissionens Lægepersonale.....	36
Tilsyn med Plejebørn.....	36
Sundhedskommissionens Laboratorium.....	38
Tilsyn med Drikkevand.....	42
Kontrol med Mælkehandel.....	43
Tilsyn med Kød og Kødvarer.....	46
Desinfektion.....	50

C.

Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarterer); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødsle; 5. Epidemiske Sygdomme; 6. Forskellige Dødelighedsforhold m. m.

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

- Ældre Bys indre Del.**
- I. Gamle Bys ældre Del.
 - II. Gamle Bys yngre Del.
 - III. Gammelholm.
 - IV. St. Annæ Øster Kvarter.
 - V. St. Annæ Vester Kvarter.
 - VI. Christianshavn.

- Ældre Bys ydre Del.**
- VII. Voldkvarteret.
 - VIII. Østerbro.
 - IX. Blegdamskvarter.
 - X. Ydre Nørrebro.
 - XI. Blaagaardskvarter.
 - XII. Vesterbro.

- Nyindlemmede Bydele.**
- XIII. Valby Kvarteret.
 - XIV. Brøndshøj Kvarteret.
 - XV. Sundby Kvarteret.

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	3	1	-	-	2	-	1	1	1	-	2	-	11
4. Diphtheria	2	1	2	2	4	-	-	1	-	-	1	1	14
5. Croup	1	2	3	1	2	-	1	1	-	3	1	2	17
6. Scarlatina	1	2	2	1	1	4	2	-	1	4	5	1	24
7. Morbilli	2	-	1	4	11	7	7	5	5	5	5	10	62
8. Tussis convulsiva	12	17	26	38	33	22	23	11	20	11	3	5	221
9. Febris puerperalis	2	1	1	1	1	2	2	2	2	1	-	-	15
10. Erysipelas	4	1	-	4	3	2	2	2	-	1	2	7	28
11. Febris rheumatica	-	1	-	3	-	2	1	2	-	1	3	2	15
12. Pneumonia crouposa	13	14	17	19	14	11	10	8	11	5	8	8	138
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill. .	32	38	89	97	56	40	23	17	19	20	21	21	473
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	23	21	27	22	31	38	45	105	123	37	21	24	517
15. Alii morbi epidemici*)	6	10	19	17	6	11	6	7	4	8	7	7	108
16. Tuberculosis	72	86	82	78	82	94	69	60	50	58	54	70	855
17. Cancer	54	39	51	56	69	48	54	49	53	50	46	40	609
18. Syphilis	2	4	3	11	10	-	4	2	4	7	3	4	54
19. Alcoholismus	5	1	5	8	3	9	13	7	4	3	4	8	70
20. Alii morbi constitution.	16	12	18	27	15	9	12	10	11	13	13	15	171
21. Ecclampsia	9	9	17	12	7	15	8	4	11	10	11	10	123
22. Apoplexia cerebri	20	23	17	20	16	22	20	18	11	18	14	15	214
23. Alii morbi cerebri & med. spinal. .	21	28	21	18	34	18	19	19	13	22	17	21	251
24. Mb. cordis	48	46	43	42	54	49	52	49	30	29	28	35	505
25. Pleuritis	3	1	5	4	5	4	3	-	1	5	-	4	35
26. Alii morbi pectoris	23	24	21	25	12	14	11	10	6	8	10	16	180
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	7	3	7	-	5	5	7	6	6	12	7	7	72
28. Nephritis acuta & chron	11	10	15	10	8	10	9	17	12	18	10	12	142
29. Alii morbi abdominis	24	20	32	32	28	25	25	24	22	26	18	38	314
30. Morbi externar. part.	13	8	8	9	12	8	3	4	6	5	15	7	98
31. Suicidium	8	9	18	19	10	15	9	11	12	8	11	11	141
32. Alii casus mortiferi	18	9	10	9	15	16	14	13	18	14	11	7	154
33. Vitia innata	28	34	29	37	31	21	20	26	45	24	36	33	364
34. Atrophia infantilis	7	3	9	14	13	10	12	9	9	16	11	4	117
35. Marasmus senilis	26	22	33	9	25	23	18	11	16	22	18	19	242
36. Causa mort. non indic.	26	37	38	31	30	11	14	25	14	22	21	34	303
Summa	542	537	669	680	648	565	519	536	540	486	437	498	6657

Moratlitetstabel for 1904.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor Voldlinien	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor Voldlinien	Vallby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nyindlemmede Distrikter	Uden Bolig	Havnen og Rheden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	3	2	6	1	2	-	3	-	-	-
2	-	-	-	-	-	2	2	2	1	1	-	2	8	-	2	1	3	-	1	-
-	-	-	-	1	1	2	-	1	1	5	2	2	11	-	2	2	4	-	-	-
-	1	-	-	2	1	4	-	1	2	3	5	4	15	1	-	3	4	-	-	1
-	6	-	1	4	4	15	1	11	1	9	10	8	40	-	7	-	7	-	-	-
2	4	2	5	20	7	40	7	20	13	26	33	41	140	8	14	18	40	-	-	1
-	1	-	-	4	-	5	-	2	2	3	-	1	8	1	1	-	2	-	-	-
-	-	-	-	2	-	2	3	3	4	8	2	2	22	-	1	1	2	-	-	2
-	2	1	-	-	-	4	-	1	1	1	1	1	5	-	1	1	2	-	1	3
4	13	3	2	9	4	35	8	9	9	14	11	28	79	7	5	6	18	1	2	3
6	23	4	7	19	30	89	30	43	44	80	38	77	312	13	16	37	66	1	-	5
5	14	-	5	19	22	65	15	38	49	86	48	112	348	20	31	52	103	-	-	1
4	7	1	2	8	3	25	6	13	9	8	13	17	66	1	3	6	10	-	1	6
20	57	8	10	57	32	184	58	68	60	108	76	143	513	29	24	62	115	8	4	31
22	39	6	19	38	19	143	59	40	51	80	60	65	355	5	12	22	39	1	-	71
1	2	-	14	2	3	22	-	1	3	3	10	9	26	1	2	1	4	1	-	1
-	8	-	-	14	2	24	2	4	6	4	6	14	36	-	2	4	6	4	-	-
2	8	1	1	8	3	23	15	21	20	13	19	26	114	6	4	16	26	1	-	7
-	1	1	-	9	6	17	5	14	4	15	17	18	73	11	8	13	32	1	-	-
11	11	5	5	18	14	64	27	13	17	19	24	29	129	1	3	11	15	4	1	1
4	12	8	8	13	4	49	25	22	14	56	20	26	163	4	6	21	31	1	-	7
25	46	11	8	33	28	151	46	51	45	41	44	64	291	12	14	22	48	2	-	13
1	1	-	-	2	1	5	2	1	3	9	3	6	24	-	-	3	3	-	-	3
5	13	1	-	17	12	48	20	13	11	23	21	28	116	4	2	7	13	-	-	3
2	5	1	3	4	4	19	8	2	6	12	5	12	45	-	-	4	4	-	-	4
10	9	1	1	6	8	35	17	13	7	17	12	16	82	6	3	6	15	1	1	8
9	24	5	6	18	16	78	23	28	20	32	34	36	173	1	10	17	28	1	-	34
2	7	2	3	7	2	23	8	8	10	20	8	5	59	3	3	8	14	-	-	2
5	9	5	1	5	6	31	19	12	9	12	10	22	84	4	4	9	17	1	7	1
2	7	-	2	10	7	28	4	7	5	16	9	14	55	3	13	11	27	3	33	8
9	2	3	40	13	13	80	20	31	20	42	34	70	217	19	17	30	66	-	-	1
1	1	-	1	6	3	12	1	4	14	24	15	16	74	2	9	19	30	1	-	-
8	26	1	7	12	11	67	22	10	17	56	24	25	154	6	4	10	20	-	-	2
9	31	6	1	31	13	91	25	24	15	37	20	55	176	6	11	14	31	1	-	4
172	391	76	152	412	280	1483	478	532	493	883	637	996	4019	175	236	437	848	33	51	223

*) Herunder Influenza 34, Meningitis cerebro-spinalis 5, Bronchitis acuta simplex 37.

Tab. 6. Oversigt over Befolknings-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1904.

København. Ville de Copenhague.	Befolkning. Population.										1. Jan. 1904.		Af 1000 Individer døde i 1904		Areal i Tdr. Land
	Beregnet 1. Juli 1904	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare — 1. Febr. 1901 —						Beboelses-tæthed: par 100 □ Al. Etageareal boede	af epidemiske Sygdomme	af alle Døds-aarsager tilsammen				
			0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar	Densité de la population (habitants par 40 mètres carrés de l'aire des logements)				Mortalité de l'an 1904 sur 1000 habitants	Superficie [1 Tdr. Land = 0.55 hect.]		
Hele Byen. Total..... Ried og Havn (sa rade et le port) 600 indl.....	423000	1000	2.4	8.2	18.4	65.7	5.3	2.0	3.9	15.7	12569				
Quartiers															
Kvarter I. Gamle Bys ældre Del	13000	31	1.3	5.0	13.4	72.4	7.9	1.2	1.8	13.2	50				
II. Gamle By yngre Del	26000	61	1.5	5.4	15.0	70.2	7.9	1.2	2.7	15.0	160				
III. Gammelholm.....	7000	17	1.1	4.1	13.1	74.9	6.8	1.2	1.6	10.9	30				
IV. St. Anne Øster....	10400	25	1.6	4.3	12.4	75.0	6.7	1.0	2.1	14.6	80				
V. St. Anne Vester...	28700	68	2.1	7.1	17.6	76.6	5.6	2.8	3.1	14.4	120				
VI. Christianshavn.....	20000	47	2.1	7.9	19.8	64.4	5.8	2.1	3.7	14.0	760				
Indenfor gamle Voldlinie. La ville.....	105100	249	1.7	6.1	16.0	69.5	6.7	1.6	2.8	14.1	1200				
Quartiers															
Kvarter VII. Voldkvarteret.....	43400	107	1.7	5.2	13.3	73.5	6.3	1.7	1.6	10.5	610				
VIII. Østerbro.....	40200	95	2.6	9.6	20.1	63.7	4.0	1.8	3.6	13.2	910				
IX. Blegdam.....	36500	86	2.6	8.9	18.6	64.5	5.4	2.4	3.7	13.5	250				
X. Ydre Nørrebro...	36000	85	3.1	10.5	22.2	58.2	6.0	2.4	6.8	24.5	620				
XI. Blaagaard.....	38500	91	2.5	8.5	18.8	64.8	5.4	2.7	4.3	16.5	150				
XII. Vesterbro.....	68700	162	2.7	9.2	20.0	64.0	4.1	2.5	4.3	14.5	510				
Udenfor gamle Voldlinie. Les faubourgs	265300	626	2.5	8.6	18.7	65.1	5.1	2.2	4.0	15.1	3050				
Quarts.															
Kvarter XIII. Valby.....	11000	26	3.0	12.1	23.3	57.7	3.9	1.7	4.7	15.9	2093				
XIV. Brønshøj.....	12000	28	3.2	12.4	23.3	57.6	3.5	1.9	7.1	19.7	3688				
XV. Sundbyerne.....	29000	69	3.6	12.0	23.2	57.9	3.3	2.5	4.4	15.1	2538				
Nyindlemmede Bydele. Quartiers incorporés	52000	123	3.4	12.1	23.2	57.8	3.5	2.1	5.1	16.3*	8319				

*) I hele Byens Dødelighed ere indbættede de udenlands boende Personer, der ere døde paa Hospitalskerne. — (X compris les personnes transplantées des autres communes aux hôpitaux.)

Kvarter I.: St. Peders, Bispegårdens, Universitetets og Synagogens Rode samt Frimands Kvarter.
 Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusets, Kalvebodernes, Pilestrædes, Hovedtrægens, Trinitatis og Reformert Kirkes Rode, samt Sørensen Kvarter.
 Kvarter III.: Gammelholms Rode (1 & 2).
 Kvarter IV.: Nyhavns, Marmorparkens, Amalienborgs og Fr. Hospitals Rode. Gothersgades, Frimurerlogen, Kongens Haves, Garnisons Hospitals og Nybodens Rode (1 & 2) samt Nyboder.
 Kvarter V.: Frederiks Kirkes, Treisers Kirkes, Amagerbro og Nyholms Rode. Thyols Rode, Reventlovs gades, Vandværkets, Ørstedsparkens, Pehlingsøens, Frederiksborrgades, Kommunehospitalets, Sølv-
 gades, Børnehospitalets, Classens og Kastellet's Rode.
 Kvarter VIII.: Østerbros (1 & 2), Kalkbrænderiets, Øresunds, St. Jakobs og Strandvejen's Rode samt Frilandskvarteret.
 Kvarter IX.: Havnsborgs, St. Hans og Blegdams Rode (1 & 2).
 Kvarter X.: Havremarkens, Lersøens og Rælled Rode.
 Kvarter XI.: Blaagaards (1 & 2) og Kirkegaard's (1 & 2) Rode.
 Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværkets (1 & 2), Skydebanens, Istedgades, Sorte Hests (1 & 2), Engshavevejs, Kaalundsgades, St. Mathæus, Vesterfælled og Kvægtorvejs Rode.
 Kvarter XIII.: Valby, Vigerslev, Kongens Engblave.
 Kvarter XIV.: Brønshøj, Emdrup, Husum, Uferslev By og Mark, Vanløse.
 Kvarter XV.: Sundbyerne.

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1905

AF

A. ULRIK

konstitueret Stadslæge.

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

1906.

A.

Under Hensyn til Resultatet af Folketællingen den 1. Februar 1906 kan Staden Københavns Befolkning i Aaret 1905 anslaaes til 425,000. Tilvæksten har vist sig at være lidt mindre end antaget, bl. a. fordi Fødselsoverskudet har været aftagende; i 1905 udgjorde det 5016 mod henholdsvis 5886, 5508 og 5398 i de tre nærmest forudgaaende Aar, men iøvrigt maa det, som oftere fremhævet i Aarsberetningerne, have i Erindring, at den Maade, hvorpaa Fødslerne i København registreres, er lidet tilfredsstillende, og det aarlige Fødselsoverskud er i Virkeligheden noget større end angivet. — Ved Folketællingen 1. Februar 1906 udgjorde Stadens Befolkning 426,540.

Sundhedstilstanden i 1905 var god, og ingen epidemisk Sygdom har i Aarets Løb spillet nogen mere fremtrædende Rolle. Af Stadens Læger anmeldtes der ialt 57527 Sygdomstilfælde, hvoraf 49228 Tilfælde af epidemiske Sygdomme, hvilket Tal giver en epidemisk Sygelighedskvotient paa 116 pro mille eller lidt mere end i de tre nærmest foregaaende Aar, men iøvrigt mindre end i noget tidligere Aar, alene med Undtagelse af 1898.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1877	222000	39350	32594	150
1878	226000	38433	31259	140
1879	232000	56144	47238	203
1880	240000	48352	40239	168
1881	250000	48445	39505	158
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106
1904	423000	50950	42331	109
1905	425000	57527	49228	116

Som det fremgaar af nedenstaaende Oversigt over de i hver af Aarets enkelte Maaneder daglig anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde, var Antallet usædvanlig stort i Januar, hvilket hidrørte fra en ret udbredt Influenzaepidemi. I Aarets tre sidste Maaneder var Antallet en Del mindre end sædvanligt, medens det i de øvrige Maaneder holdt sig tæt op til det gennemsnitlige.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Decb.
1886—1895	208	175	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902	161	156	130	154	140	119	99	89	118	139	160	183
1903	188	246	172	122	91	84	76	85	93	113	100	122
1904	141	135	156	125	98	94	72	99	102	106	124	135
1905	310	220	162	125	116	100	75	116	96	100	103	101

De epidemiske Sygdomstilfældes Fordeling paa Byens forskellige Distrikter var i alt væsentligt den samme som i de nærmest foregaaende Aar, og Forskellighederne var, som det fremgaar af nedenstaaende tabellariske Oversigt, uden større Betydning. Kun paa Kristianshavn og paa Østerbro steg Antallet nævneværdigt over det for hele Byen beregnede Gennemsnit af 93 anmeldte Tilfælde for hvert

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (Tab. 5 Nr. 1-11, 13-23)		Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15)		Døde af alle Dødsårsager tilsammen	
	1900—04	1905	1900—04	1905	1900—04	1905
I. Gamle Bys ældre Del	95	72	2.9	3.8	14.9	14.3
II. Gamle Bys yngre Del	84	79	3.7	3.1	17.2	18.0
III. Gammelholm	89	89	1.9	1.5	11.8	13.0
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	94	90	2.6	2.5	16.3	17.9
V. St. Annæ V. Kvarter	101	95	3.9	4.1	16.2	15.9
VI. Kristianshavn	110	120	4.5	4.0	16.7	15.1
Den tidligere Bys indre Del	97	96	3.6	3.5	16.1	16.0
VII. Voldkvarteret	89	87	1.9	2.1	11.0	10.3
VIII. Østerbro	115	111	3.7	2.8	12.4	12.1
IX. Blegdamskvarteret . .	93	88	4.2	4.2	15.1	16.0
X. Nørrebro	77	80	5.7	5.8	22.7	23.1
XI. Blaagaardskvarteret .	85	76	4.9	4.4	17.7	16.8
XII. Vesterbro	98	93	4.9	4.6	15.5	15.0
Den tidligere Bys ydre Del	93	90	4.2	4.0	15.5	15.3
XIII. Valby	89	103	3.8	5.0	13.8	18.0
XIV. Brønshøj	74	72	5.5	4.6	17.9	15.0
XV. Sundbyerne	107	100	4.2	4.9	14.9	14.5
Nyindlemmede Bydele . .	95	94	4.6	4.9	15.8	15.3
Hele Byen	95	93	4.1	4.0	16.3 (15.9)	16.3 (15.9)

Tusind Indbyggere, idet der fra disse Kvarterer anmeldtes henholdsvis 120 og 111 pro mille, medens der i Modsætning hertil kun anmeldtes 72 Tilfælde pro mille fra den gamle Bys ældre Del og fra Brønshøj.

Heller ikke Dødeligheden i de forskellige Kvarterer frembyder væsentlige Afvigelser fra det sædvanlige, hverken med Hensyn til de epidemiske Sygdomme eller med Hensyn til samtlige Dødsårsager. Kun i Valbydistriktet var Dødeligheden noget større end gennemsnitlig i det foregaaende Femaar, 18,0 pro mille mod 13,8, medens den i det andet af de indlemmede Distrikter, Brønshøj, var noget mindre, 15,0 pro mille mod 17,9.

Kopper (*Variolæ*). I første Halvdel af 1905 forefaldt en lille Epidemi af Kopper, ialt 8 Tilfælde, i København. Smitten bragtes d. 25. Februar ved en med Dampskibet „Zero“ fra Hull ankommen norsk Sømand, som færdedes en Del omkring i Byen paa forskellige Beværtningssteder, indtil han den 28. Februar selv meldte sig paa Kommunehospitalet og fandtes lidende af Kopper. Den næste Patient var 2den Styrmand paa samme Skib, som d. 11. Marts returnerede hertil; han indlagdes til Observation af Karantænelægen og Diagnosen konstateredes af Øresundshospitalet. Der gik nu over en Maaned uden nye Tilfælde, og Smittefarens ansaas for overstaaet, da en i Webersgade boende Musiker, som spiller ved offentlig Dans, d. 23. April og en i Kingosgade boende Gas- og Vandmester d. 25. April fandtes angrebne af Sygdommen og straks indlagdes paa Hospitalet. Hvorledes Smitten er bragt til disse nyangrebne, blev ikke opklaret. Paa Øresundshospitalet smittedes en Gangpige, indlagt d. 20. April. I Maj og Juni indtraadte endnu 2 spredte Tilfælde i Byen, et i H. C. Andersensgade og et i Griffenfeldtsgade. De angrebnes Familier isoleredes i en dertil af Magistraten lejet Villa paa Jagtvejen og her angrebes en Datter af den fra Griffenfeldtsgade indlagte Koppepatient d. 10. Juni af Kopper og maatte indlægges paa Hospitalet. Hermed var Epidemien ophørt, intet yderligere Tilfælde indtraadte.

Tilfældene var gennemgaaende lette, og intet af dem forløb dødeligt.

I Anledning af de i Slutningen af April indtrufne Tilfælde aabnedes der Adgang til gratis Vaccination paa den kgl. Vaccinationsanstalt i Fredericiagade 15 hver Fredag, foruden ved den sædvanlige Tirsdagsvaccination, samt paa den kommunale Vaccinationsanstalt paa Marthahjemmet i Brohusgade hver Mandag Eftermiddag foruden ved den sædvanlige Torsdagsvaccination, og senere hver Søndag paa den kgl. Vaccinationsanstalt og hver Lørdag Aften paa den kommunale Vaccinationsanstalt.

Af **Blodgang** (*Dysenteria*) forekom i November Maaned et enkelt Tilfælde af tvivlsom Oprindelse paa Vesterbro.

Pest, asiatisk Kolera og **eksantematisk Tyfus** er i mange Aar ikke forekommen i København.

Tyfoid Feber (*Febris typhoidea*) forekom i 1905 med betydeligt færre Tilfælde end i noget tidligere Aar, nemlig med 109 mod 184 i 1904, 247 i 1903 og 243 i 1902 eller i Forhold til Folkemængden med 0,26 pro mille mod 1,05 i Femaaret 1892—1896 og 1,90 i Femaaret 1882—1886. Antallet af Dødsfald var derimod ikke lavere; der indtraf 12 mod 11 i 1904, 27 i 1903 og 17 i 1902, og Sygdommens Letalitet er, som det ses af den følgende Oversigt, overhovedet ikke aftaget sammen med dens Hyppighed.

	Angrebne pr. 10.000 Indbyggere	Døde pr. 100 angrebne	Døde pr. 100.000 Indbyggere
1882—1886	19.0	8.5	16.1
1887—1891	16.3	7.4	11.4
1892—1896	10.5	8.7	9.0
1897—1901	10.3	11.9	12.5
1902	5.9	7.0	4.1
1903	5.9	10.1	6.5
1904	4.3	5.1	2.6
1905	2.6	11.0	2.8

Som Dødsarsag spiller Sygdommen dog kun en ganske forsvindende Rolle i Sammenligning med, hvad der tidligere var Tilfældet.

De anmeldte Tilfældes Fordeling paa Aarstiderne var i 1905 næsten nøjagtig, som det har været gennemsnitligt i de sidste 25 Aar, nemlig henholdsvis 18, 15, 44 og 32 i hvert af Aarets Kvartaler eller 17, 14, 40 og 29 pCt. af samtlige Tilfælde mod 14, 17, 39 og 30 pCt. i Aarene 1878—1904. Der er Grund til at fremhæve dette for at slaa fast, at den usædvanlige Fordeling i 1904, med henholdsvis 32, 14, 30 og 24 pCt. i Kvartalerne, var en Undtagelse fra Regelen.

Som sædvanlig var Tilfældene spredte over den største Del af Byen, og tydelige Lokalepidemier kunde ikke paavises. Forskellen mellem Antallet af Tilfælde i de enkelte Distrikter er kun ringe, og navnlig maa det betragtes som en ren Tilfældighed, at der saavel i Valby som i Brønshøj kun forekom et enkelt Tilfælde, medens der i Sundbyernes rigtignok betydeligt større Distrikt forekom 17. (I 1904 var Antallet i disse tre Distrikter henholdsvis 13, 11 og 19.) Af de i Sundbyerne indtrufne Tilfælde dannede de 8 en udtalt Familieepidemi, en Arbejdsmands Hustru med 7 Børn fra 1 til 13 Aar; en anden Familieepidemi, der omfattede Mand, Hustru og 4 Børn forefaldt i St. Annæ Vestre Kvarter, og en tredie, der omfattede 5 Søkende fra 9 til 21 Aar, forefaldt paa Vesterbro.

Af samtlige anmeldte Tilfælde behandlede 96 eller ca. 91 pCt. paa Hospitalet.

Om Tyfusdiagnosestationens Virksomhed oplyses, at der i 1905 modtoges 273 Blodprøver til Undersøgelse, stammende fra 248 Personer, idet 25 Prøver repræsenterede Gentagelser af tidligere Undersøgelser, der enten havde givet negativt Resultat eller kun positivt Resultat ved stærkere Koncentration end 1:50.

Gennem Oplysninger fra Hospitalerne og de behandlende Læger har Diagnosestationen som sædvanlig holdt sig underrettet om Sygdomstilfældenes videre Forløb.

Om Prøvernes Udfald giver følgende tabellariske Oversigt Oplysning:

	Antal Prøver	Tyfoidfieber						Ikke Tyfoidfieber				
		Positiv Reaktion				Negativ Reakt.	Ialt	Positiv Reaktion			Negativ Reakt.	Ialt
		1:100	1:50	1:25	1:10			1:50	1:25	1:10		
Januar....	13	-	-	1	-	-	1	-	-	-	12	12
Februar...	11	-	-	-	2	-	2	-	-	1	8	9
Marts.....	20	4	1	-	-	-	5	-	-	-	15	15
April.....	19	1	-	1	-	-	2	-	-	1	16	17
Maj.....	15	-	1	1	-	1	3	-	1	1	10	12
Juni.....	26	-	-	1	-	-	1	-	-	1	24	25
Juli.....	29	-	1	-	-	2	3	-	1	1	24	26
August....	32	1	1	1	-	2	5	-	-	6	21	27
September.	35	3	3	1	-	1	8	-	-	4	23	27
Oktober...	21	1	2	1	-	1	5	-	-	-	16	16
November.	31	2	-	4	1	2	9	-	-	1	21	22
December.	21	-	1	-	-	-	1	-	1	-	19	20
Ialt	273	12	10	11	3	9	45	-	3	16	209	228
		48.8%		24.4%	6.7%	20%	100%					

Alle indsendte Blodprøver undersøgte saavel med Tyfusbaciller som med Paratyfusbacil B. Schottmüller.

Epidemisk Hjerne-Rygmarvsbetændelse (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) forekom ligesaa sparsomt som i de to foregaaende Aar, nemlig med 10 Tilfælde, der var stærkt spredte. I hver af Maanederne April, Juni og August forekom 2 Tilfælde, i Marts, Maj, September og Oktober 1 Tilfælde.

Mening. cerebr. spin. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44	12	16
Deraf døde:	80	24	0	0	10	34	25	22	4	9
	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905
Anmeldte Tilfælde:	36	34	161	61	26	19	20	10	9	10
Deraf døde:	19	13	83	28	10	12	10	7	5	4

Af de angrebne døde 4; Antallet er for ringe til at det kan tillægges nogen Betydning, at Letaliteten saaledes var noget mindre end gennemsnitligt i den sidste Snæs Aar, da Kvotienten var ca. 55 pCt.

Akut Børnelamhed (*Poliomyelitis anterior acuta*) optraadte i Sommerens Slutning og ud paa Efteraaret med større Hyppighed end sædvanlig. I Løbet af de sidste Aar (siden Bratsbergepidemien 1899) er der som bekendt optraadt ret udbredte og ondartede Epidemier af denne Sygdom i Norge, i Sommeren 1905 navnlig i Trondhjemsamterne (ifølge Epidemilæge Geirsvold indtraf i 1905 i Nordre og Søndre Trondhjems Amt 220 Tilfælde med 41 Dødsfald). Fra Sverig indløb nu ogsaa Meddelelser om alvorlige Lokalepidemier blandt Landbefolkningen, først i Vestergötland, derpaa i Nerike og Smaaland, senest i Vesternorrland. Overalt var Sygdommens Smitsomhed iøjnefaldende; Dødeligheden var ikke altid høj, nogle Steder kun ringe, men de under det akute Stadium indtrædende Lamheder har ofte vist sig langvarige, undertiden blivende. Sporadiske Tilfælde af akut Børnelamhed ses af og til i København som andetsteds, men fra Slutningen af Juli ophobedes Tilfældene, og Sygdommen optraadte ikke blot i den tidlige Barnealder, men enkeltvis ogsaa hos voksne. Ialt forefaldt til Aarets Slutning 26 Tilfælde, deraf 3 hos Børn under et Aar, 16 i Alderen 1—5 Aar, 3 i Alderen 5—15 Aar og 4 blandt Kvinder over 15 Aar (16, 16, 24 og 33 Aar). Af de indtrufne Tilfælde maa 3 henføres til Juli, 9 til August, 6 anmeldtes i September, 4 i Oktober, 2 i November og 2 i December. De optraadte spredt, særlig i Byens Udkanter, navnlig i det yderste Nørrebrokvarter (Lygtekvarteret). 15 af de angrebne behandledes paa Hospital; 2 døde. Saansart Tilfældenes Ophoben syntes at tale for en epidemisk Optraeden, udsendtes fra Stads-lægekantoret under 2. September en Anmodning til Stadens Læger om i Henhold til Lov af 31. Marts 1900, § 8, 3 Stk., at anmelde til Stadslægen hvert enkelt i deres Praksis paa Stadens Grund forefaldende Tilfælde paa de dertil autoriserede Brevblanketter. Samtidig søgtes ved Henvendelse til Københavns Magistrat i Overensstemmelse med nævnte Lovs § 2, 7de Stk., udvirket, at Patienter med denne Sygdom kunde modtages til vederlagsfri Behandling paa Stadens Hospitaler, og dette opnaaedes ved et af Kommunalbestyrelsen vedtaget og af Justitsministeriet under 21. September stadfæstet Regulativ, som under 23. September kunde bringes til almindelig Kundskab. Disse Forholdsregler i Forbindelse med Desinfektionsforanstaltninger have muligt bidraget til at begrænse Sygdommens Udbredelse; i Begyndelsen af 1906 anmeldtes endnu kun ganske enkelte Tilfælde.

Ondartet Halsyge, Svælgdifteri (*Diphtheria faucium*) forekom i 1905 med 590 Tilfælde mod 741 i 1904 og 992 i 1903. Dette Antal var i Forhold til Stadens Folkemængde mindre, end det har været i noget Aar siden 1872, nemlig 1,39 pro mille, og det viser sig saaledes, at den i de sidste Aarsberetninger nærmere paaviste Nedgang i Sygdommens Udbredelse siden Begyndelsen af Halvfemserne vedvarer. Idet der med Hensyn til dette Forhold iøvrigt henvises til nedenstaaende

tabellariske Oversigt over Sygdommens Udbredelse og Dødelighed i de sidste 25 Aar, sammenstillet med Strubehostens, skal det her blot bemærkes, at den aftagende Dødelighed maa ses i Belysning af den Omstændighed, at der blandt de anmeldte Tilfælde vistnok findes adskillige, hvor Diagnosen hovedsageligt hviler paa Tilstedeværelsen af Difteribaciller, men som forøvrigt have været saa lette, at man ikke vilde have regnet dem med, hvis man, saaledes som tidligere, udelukkende havde maattet stille Diagnosen efter de kliniske Forhold. — Antallet af Difteridødsfald var i 1905 det samme som i 1904, nemlig 14; i Forhold til Antallet af anmeldte Tilfælde var Dødeligheden saaledes lidt større end i 1904, nemlig 2,4 pCt. mod 1,9 pCt. men iøvrigt mindre end i de sidste 25 Aar og navnlig betydeligt mindre end i Slutningen af Firserne, da der døde mellem 9,0 og 12,6 pCt. eller henved en Ottendedel af de angrebne.

Strubehoste, Strubedifteri (*Croup, Laryngitis diphtheritica*) var ligeledes mindre udbredt i 1905 end i de foregaaende Aar. Der forekom kun 128 Tilfælde mod 143 i 1904 og 215 i 1903, hvilket svarer til 0,30 p. m. af Folkemængden, eller mindre end i noget af de Aar, for hvilke der overhovedet haves Oplysninger.

	Indbygger- Antal	Diphtheria					Croup				
		Antal anmeldte Tilf.		Døde af Diphth.			Antal anmeldte Tilf.		Døde af Croup		
		Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anm.	Af 1000 Indb.
1871	192000	258	1.34	25	9.7	0.13	—	—	15	—	0.08
1872	195000	196	1.00	27	13.8	0.14	—	—	53	—	0.27
1873	199000	358	1.80	17	4.7	0.09	122	0.61	11	9.0	0.06
1874	205000	397	1.94	26	6.5	0.13	145	0.71	63	43.4	0.31
1875	212000	456	2.15	33	7.3	0.16	125	0.59	61	48.9	0.29
1876	216000	676	3.13	34	5.0	0.16	85	0.39	33	38.8	0.15
1877	222000	528	2.38	33	6.3	0.15	105	0.47	39	37.1	0.18
1878	226000	702	3.11	66	9.4	0.29	113	0.50	73	64.6	0.32
1879	232000	932	4.02	79	8.5	0.34	165	0.71	115	69.7	0.50
1880	240000	934	3.89	76	8.1	0.32	183	0.76	81	44.3	0.34
1881	250000	916	3.66	62	6.8	0.25	130	0.52	63	48.5	0.25
1882	255000	642	2.52	54	8.4	0.21	116	0.45	49	42.2	0.19
1883	263000	579	2.20	48	8.3	0.18	131	0.50	56	42.7	0.21
1884	274000	567	2.07	46	8.1	0.17	147	0.54	59	40.1	0.22
1885	284000	792	2.78	100	12.6	0.35	203	0.71	63	31.0	0.22
1886	289000	1548	5.36	163	10.5	0.56	286	0.99	124	43.4	0.43
1887	295000	2221	7.53	272	12.2	0.92	249	0.84	87	34.9	0.29
1888	303500	2760	9.09	248	9.0	0.82	212	0.70	93	43.9	0.31
1889	308600	3223	10.44	330	10.2	1.07	254	0.82	71	28.0	0.23
1890	314600	4086	12.99	402	9.8	1.28	332	1.06	99	29.8	0.32
1891	319000	3660	11.47	346	9.0	1.08	431	1.35	172	39.9	0.54
1892	323000	3273	10.13	264	8.0	0.82	349	1.08	153	43.8	0.47
1893	327000	2905	8.88	222	8.0	0.68	230	0.70	100	43.5	0.31
1894	331300	3124	9.43	224	7.2	0.68	215	0.65	96	44.7	0.29
1895	335700	1710	5.09	81	4.7	0.25	195	0.58	33	16.9	0.10
1896	340500	1518	4.46	53	3.5	0.16	124	0.37	25	20.2	0.07
1897	345000	1470	4.26	60	4.1	0.17	152	0.44	25	16.4	0.07
1898	349000	1328	3.81	65	4.9	0.19	185	0.53	21	11.4	0.06
1899	354000	2046	5.78	95	4.6	0.27	251	0.71	36	14.3	0.10
1900	358000	1413	3.95	57	4.0	0.16	159	0.44	20	12.6	0.06
1901	381000	1127	2.96	30	2.7	0.08	139	0.36	21	15.2	0.06
1902	411000	937	2.28	41	4.4	0.10	183	0.45	17	9.3	0.04
1903	417000	992	2.38	31	3.1	0.07	215	0.52	28	13.0	0.07
1904	423000	741	1.75	14	1.9	0.03	143	0.34	17	11.9	0.04
1905	425000	590	1.39	14	2.4	0.03	128	0.30	15	11.7	0.04

Nedgangen er utvivlsom, om end mindre tydeligt udtalt end for Svælgdifteriens Vedkommende, og Sygdommens Letalitet er ligeledes aftaget stærkt. Der døde i 1905 ialt 15 Individuer af Strubedifteri eller 11,7 pCt. af samtlige anmeldte Tilfælde, hvilket er omtrent den samme Kvotient som i de tre nærmest foregaaende

Aar. En Sammenligning med den meget høje Letalitet for 30 Aar siden og endnu langt senere har imidlertid ingen synderlig Interesse, da det som for Svælgdifterien bemærket maa antages, at det diagnostiske Begreb har forandret sig.

Paa Hospital behandlede i 1905 af Svælgdifteri 436 eller ca. 74 pCt., af Strubedifteri 93 eller ca. 73 pCt. af de anmeldte Tilfælde.

Ifølge Meddelelse fra Difteridiagnosestationen paa Blegdamshospitalet undersøgte i 1905 ialt 1445 Kulturer, hvoraf 1433 vare indsendte af Byens Læger, medens 12 hidrørte fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet. Af de førstnævnte indeholdt 248 og af de sidstnævnte 5 Kulturer Difteribaciller, medens henholdsvis 1185 og 7 Kulturer ikke indeholdt Difteribaciller.

Skarlagensfeber (*Scarlatina*) var vel noget mindre udbredt end i de to nærmest foregaaende Aar men optraadte dog med ikke saa ganske faa Tilfælde, ialt 1397 eller 3,29 p. M. af Befolkningen, og det kan overhovedet ikke siges, at denne Sygdom er i Tilbagegang eller er aftaget kendeligt i Udbredelse i Løbet af den sidste Menneskealder. Derimod synes det som om dens Letalitet har været noget mindre i den sidste halve Snes Aar end tidligere. Der døde i 1905 ialt 29 eller 2,1 pCt. af de anmeldte Syge, hvilket paa det nærmeste svarer til Gennemsnitskvotienten for det sidste Tiaar, medens Letaliteten i de forudgaaende Perioder jevnligt var oppe over 6 pCt. (i 1880 endog 10,1 pCt.)

	Anmeldte Tilfælde	Dødsfald		Anmeldte Tilfælde	Dødsfald		Anmeldte Tilfælde	Dødsfald
	p. M. af Befolkningen	pCt. af anm. Tilfælde		p. M. af Befolkningen	pCt. af anm. Tilfælde		p. M. af Befolkningen	pCt. af anm. Tilfælde
1876	3.7	8.8	1886	4.5	2.6	1896	4.5	2.3
1877	1.3	5.3	1887	5.0	6.8	1897	4.2	1.4
1878	1.3	2.3	1888	6.1	8.6	1898	5.9	2.2
1879	8.5	6.7	1889	3.6	4.9	1899	11.1	2.5
1880	6.2	10.1	1890	6.5	6.2	1900	6.5	2.4
1881	4.6	7.1	1891	4.4	3.1	1901	3.3	2.4
1882	5.2	9.3	1892	2.6	2.8	1902	2.7	1.1
1883	2.7	3.6	1893	9.9	3.3	1903	4.8	1.8
1884	2.2	2.7	1894	16.4	4.2	1904	4.2	1.4
1885	5.2	3.8	1895	5.5	3.8	1905	3.3	2.1

De anmeldte Tilfælde fordelte sig nogenlunde ligeligt over Aarets Maaneder, af hvilke Juli havde de færreste (69) og Februar de fleste (162); i Aarets fire Kvartaler indløb henholdsvis 472, 305, 298 og 322 Sygemeldinger. Heller ikke i Henseende til Sygdommens Udbredelse i de forskellige Dele af Byen er der iagttaget saadanne Forskelligheder, at der har været Anledning til at tillægge dem nogen Betydning; i Forhold til Byens Folkemængde udgjorde det samlede Antal af anmeldte Tilfælde som ovenfor anført 3,3 p. M., og Kvotienten naaede ikke i noget af Byens 15 Kvarterer op til 5 p. M.

Af de anmeldte Tilfælde behandlede 1016 eller ca. 73 pCt. paa Hospital.

Af **Mæslinger** (*Morbilli*) anmeldtes ialt 3740 Tilfælde, svarende til 8,8 p. M. af Befolkningen. Antallet er lidt større end i de tre nærmest forudgaaende Aar og kan vel i det hele betegnes som middelstort. Tilfældene forekom navnlig i Aarets første Halvdel og danner paa en vis Maade Afslutningen paa en i den sidste Halvdel af 1904 udviklet Epidem, hvorefter Antallet af maanedligt anmeldte Tilfælde faldt til 47 i Oktober.

Mæslinger.	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905
Anmeldte Tilfælde i										
p. M. af Befolkn. .	16.0	5.8	4.8	9.9	3.1	16.3	8.3	6.6	7.8	8.8
Døde pCt. af anm. .	1.3	2.3	1.9	2.7	1.9	2.3	2.6	1.8	1.9	1.7

Der indtraf 65 Dødsfald, hvilket svarer til 1.7 pCt. af anmeldte Tilfælde og til Sygdommens sædvanlige Letalitet; samtlige døde var under 10 Aar.

Paa Hospital behandlede 127 Tilfælde eller lidt over 3 pCt. af de anmeldte.

Kighoste (*Tussis convulsiva*) var noget mindre udbredt end i 1904. Der anmeldtes 1508 Tilfælde, hvilket svarer til 3.5 p. M. af Befolkningen, en Kvotient,

	Anmeldte Kighoste-tilfælde		Døde af Kighoste				Anmeldte Kighoste-tilfælde		Døde af Kighoste		
	ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.		ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anmeldte	p. M. af Befolkn.
1877	1562	7.0	153	9.8	0.69	1892	2282	7.1	147	6.4	0.46
1878	164	0.7	13	7.9	0.06	1893	1920	5.9	138	7.2	0.42
1879	2410	10.4	194	8.0	0.84	1894	621	1.9	30	4.8	0.10
1880	1678	7.0	117	7.0	0.49	1895	3264	9.7	228	7.0	0.68
1881	1583	6.3	118	7.5	0.47	1896	1035	3.0	82	7.9	0.94
1882	1149	4.5	83	7.2	0.33	1897	472	1.4	43	9.1	0.12
1883	2534	9.6	198	7.8	0.75	1898	3248	9.3	220	6.8	0.63
1884	2409	8.8	162	6.7	0.59	1899	1120	3.2	96	8.6	0.27
1885	804	2.8	72	9.0	0.25	1900	431	1.2	46	10.7	0.13
1886	1716	5.9	105	6.1	0.43	1901	2477	6.5	186	7.5	0.49
1887	2723	9.2	209	7.7	0.71	1902	1607	3.9	125	7.8	0.30
1888	1423	4.7	118	8.3	0.39	1903	1131	2.7	55	4.9	0.13
1889	2341	7.6	185	7.9	0.60	1904	2862	6.8	221	7.7	0.52
1890	1901	6.1	151	7.9	0.48	1905	1508	3.5	94	6.2	0.22
1891	1734	4.4	121	7.0	0.38						

der er noget mindre end i det foregaaende Tiaar 1895—1904, da den i Gennemsnit var 4,8 p. M. og endnu mindre end i Tiaaret 1885—1894, da Kvotienten var 5,6 p. M. Om nogen virkelig Nedgang i Sygdommens Hyppighed er der dog næppe Tale; dens Optraeden er lunefuld, og Forskellen mellem de enkelte Aar er, som det fremgaar af ovenstaaende Oversigt, meget betydelig.

Sygdommens Letalitet synes heller ikke at være i Nedgang. Ganske vist døde der i 1905 kun 94 Børn af Kighoste, svarende til 6,2 pCt. af de anmeldte, hvilket er en Del færre end i 1904, men i 1903 var Letalitetskvotienten kun 4,9 pCt. og i 1894 kun 4,8 pCt.

I Sammenligning med andre saakaldte Børnesygdomme maa Kighosten overhovedet betegnes som en forholdsvis farlig Sygdom, der i de senere Aar har krævet adskilligt flere Ofre end Difteritis, Skarlagensfeber og Mæslinger, og som i denne Henseende alene overgaaes af Kolerinen.

Sygdommen optraadte i 1905 nogenlunde jævnt fordelt paa Aarets enkelte Maaneder, af hvilke December bragte de fleste Anmeldelser 188, April og Juli de færreste — henholdsvis 80 og 79.

Influenza optraadte i 1905 med flere Tilfælde end i noget af de fire nærmest foregaaende Aar, nemlig med 9936 eller 23,4 p. M. af Befolkningen. Af samtlige Tilfælde anmeldtes 5010 eller mere end Halvdelen i Januar; i Februar kom 2646 og i Marts 1149 Anmeldelser, hvorefter Epidemien faldt ned til 13 anmeldte Tilfælde i Juli, for atter at hæve sig lidt i Aarets sidste Maaneder.

Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Influenzatilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum
1889	12050	39.0	1897	6745	19.6
1890	5357	17.0	1898	1178	3.4
1891	25746	80.7	1899	9276	26.2
1892	7111	23.9	1900	10724	29.9
1893	11725	36.2	1901	7486	19.6
1894	8848	27.0	1902	3049	7.4
1895	13563	40.4	1903	7421	17.8
1896	3436	10.1	1904	4126	9.8
			1905	9936	23.4

Sygdommens Letalitet var som sædvanligt ringe. Der døde ialt 80 eller 8 p. M. af de anmeldte Tilfælde, men Forskellen mellem Aldersklasserne er i denne Henseende meget betydelig; medens Letaliteten for Mænd og for Kvinder mellem 15 og 65 Aar var henholdsvis 4 og 1 p. M., var den i Aldersklasserne over 65 Aar henholdsvis 87 og 99 p. M.

		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Ialt
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde	1889—1900	111	765	1415	2872	4020	162	346	9693
	1901	45	343	744	2542	3381	148	283	7486
	1902	15	179	323	1029	1304	78	121	3049
	1903	38	365	840	2449	3249	153	327	7421
	1904	28	233	416	1427	1785	77	160	4126
	1905	73	630	1259	3136	4281	173	384	9936
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1900	10	5	1	17	21	25	47	126
	1901	5	2	0	10	16	17	33	83
	1902	2	2	1	7	4	11	17	44
	1903	4	1	1	6	7	14	23	56
	1904	4	1	0	2	7	5	15	34
	1905	6	2	2	11	6	15	38	80
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1900	8.8	0.7	0.1	0.6	0.5	15.7	13.5	1.3
	1901	11.1	0.3	0.0	0.4	0.5	11.5	11.7	1.1
	1902	13.3	1.1	0.3	0.7	0.3	14.1	14.0	1.4
	1903	10.5	0.3	0.1	0.2	0.2	9.1	7.0	0.8
	1904	14.3	0.4	0.0	0.1	0.4	6.5	9.4	0.8
	1905	8.2	0.3	0.2	0.4	0.1	8.7	9.9	0.8

Kolerine og akut Tarmkatarrh var i 1905 en Del mere udbredt end i de tre nærmest foregaaende Aar, men optraadte iøvrigt med færre Tilfælde i Forhold til Befolkningens Størrelse end i noget tidligere Aar, alene med Undtagelse af 1898. Der anmeldtes ialt 6780 Tilfælde, eller 15,95 p. M. af Befolkningen, som sædvanligt ophobede i tredje Kvartal, af hvis Maaneder August fik 2073 anmeldte Tilfælde, Juli og September henholdsvis 924 og 949. I Modsætning hertil fik første Kvartal kun 680 Anmeldelser, andet Kvartal 979 og fjerde Kvartal 1175.

Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	Kolerinetilfælde	p. M. af Befolkn.	Maanedsmaksimum	
1880	9399	<i>39.16</i> September	2423	1893	10747 <i>32.87</i> August	3201
1881	6383	<i>25.53</i> Juni	701	1894	6000 <i>18.13</i> August	1103
1882	9332	<i>36.60</i> August	2177	1895	6985 <i>20.85</i> September	1102
1883	7116	<i>27.06</i> Juli	1306	1896	6929 <i>20.38</i> August	1422
1884	10038	<i>36.64</i> August	2090	1897	6884 <i>19.95</i> September	1085
1885	6035	<i>21.25</i> August	1010	1898	5108 <i>14.64</i> September	925
1886	10422	<i>36.06</i> September	2756	1899	8796 <i>24.85</i> August	3260
1887	7108	<i>24.09</i> August	1070	1900	6532 <i>18.24</i> August	1210
1888	7529	<i>24.85</i> September	1551	1901	7558 <i>19.84</i> August	2430
1889	10927	<i>35.48</i> Juni	2666	1902	4573 <i>11.13</i> September	531
1890	7640	<i>24.33</i> August	1145	1903	6288 <i>15.08</i> August	1013
1891	7260	<i>22.76</i> September	1135	1904	5539 <i>13.09</i> August	1292
1892	8706	<i>26.95</i> August	1976	1905	6780 <i>15.95</i> August	2073

Antallet af Kolerinedødsfald i 1905 var 594 eller 8,8 pCt. af samtlige anmeldte Sygdomstilfælde, hvilket er lidt mindre end i 1904, men iøvrigt mere end i

Aarlig anmeldte Kolerinetilfælde	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1881—1890	388	345	401	448	532	804	1231	1381	1243	626	465	387	8251
1891—1900	333	302	308	363	433	687	861	1639	1129	581	430	330	7396
1901	285	210	215	253	389	373	774	2430	1185	759	390	295	7558
1902	360	293	257	301	310	456	528	449	531	417	390	281	4573
1903	303	230	256	346	388	620	739	1013	890	672	498	333	6288
1904	342	264	232	235	297	434	441	1292	983	412	321	286	5539
1905	244	188	248	209	286	484	924	2073	949	462	388	325	6780

noget af de sidste 15 Aar. Naar Sygdommens Letalitet saaledes synes at være i Tiltagende, maa det dog som fremhævet i sidste Aarsberetning, have i Erindring,

	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Syge		Døde		Syge		Døde		
	Ialt	% af Befolkn.	Ialt	% af Syge	Ialt	% af alle anmeldte	Ialt	% af Syge 0—1 Aar	% af alle af Kolerine døde
1890	7640	<i>24.3</i>	431	<i>5.8</i>	1843	<i>24.1</i>	376	<i>20.4</i>	<i>87.2</i>
1891	7260	<i>22.8</i>	444	<i>6.1</i>	1845	<i>25.4</i>	386	<i>20.9</i>	<i>86.9</i>
1892	8706	<i>27.0</i>	375	<i>4.3</i>	1885	<i>21.6</i>	333	<i>17.6</i>	<i>88.8</i>
1893	10747	<i>32.9</i>	673	<i>6.3</i>	2692	<i>21.5</i>	612	<i>22.7</i>	<i>90.9</i>
1894	6000	<i>18.1</i>	382	<i>6.4</i>	1652	<i>27.5</i>	340	<i>20.6</i>	<i>89.0</i>
1895	6985	<i>20.8</i>	382	<i>5.5</i>	1711	<i>24.5</i>	354	<i>20.7</i>	<i>92.7</i>
1896	6929	<i>20.3</i>	442	<i>6.4</i>	1801	<i>26.0</i>	412	<i>22.9</i>	<i>93.2</i>
1897	6884	<i>20.0</i>	479	<i>6.9</i>	1813	<i>26.3</i>	427	<i>23.6</i>	<i>89.1</i>
1898	5108	<i>14.6</i>	349	<i>6.8</i>	1296	<i>25.4</i>	321	<i>24.8</i>	<i>92.0</i>
1899	8796	<i>24.8</i>	697	<i>7.9</i>	2344	<i>26.6</i>	640	<i>27.3</i>	<i>91.8</i>
1900	6532	<i>18.8</i>	404	<i>6.2</i>	1585	<i>24.2</i>	372	<i>25.5</i>	<i>92.1</i>
1901	7558	<i>19.8</i>	630	<i>8.3</i>	2203	<i>29.1</i>	579	<i>26.3</i>	<i>91.9</i>
1902	4573	<i>11.1</i>	278	<i>6.1</i>	1132	<i>24.8</i>	255	<i>22.5</i>	<i>91.7</i>
1903	6288	<i>15.1</i>	480	<i>7.6</i>	1740	<i>27.7</i>	442	<i>25.4</i>	<i>92.1</i>
1904	5539	<i>13.1</i>	517	<i>9.3</i>	1702	<i>30.7</i>	467	<i>27.4</i>	<i>90.3</i>
1905	6780	<i>16.0</i>	594	<i>8.8</i>	1924	<i>28.4</i>	549	<i>28.5</i>	<i>92.4</i>

at Antallet af anmeldte Tilfælde ikke er det samme som Antallet af de virkelig forefaldne. En højere Letalitetskvotient kan meget godt have sin Grund i en tilfældig Tendens til ikke at anmelde lettere Tilfælde.

Som sædvanligt var det den spæde Barnealder, under 1 Aar, der havde de fleste Sygemeldinger og den langt overvejende Del — 92,4 pCt. — af Dødsfaldene. I denne Aldersklasse var Sygdommens Letalitet da ogsaa betydelig, idet der døde 28,5 pCt. af de anmeldte Syge under 1 Aar, hvilket er mere end i noget af de sidste 15 Aar.

Barselseber (*Febris puerperalis*) forekom i 1905 med 72 Tilfælde, eller omtrent det samme Antal som i de nærmest forudgaaende 6 Aar. Dødsfaldenes

	Gennemsnits- Indbyggerantal	Gennemsnit Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilfælde		Barselseberdødsfald		
			gennemsnitl. aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	gennemsnitl. aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde	for hver 100,000 Indb. ca.
1861—1870	168250	5609	200	3,6	86	48,0	51
1871—1880	213900	7419	119	1,6	43	36,1	20
1881—1890	283610	10366	150	1,5	36	24,0	13
1891—1900	338250	10146	105	1,0	20	19,0	6
1901	381000	10920	61	0,6	20	38,8	5
1902	411000	12041	65	0,5	15	23,1	4
1903	417000	12061	62	0,5	17	27,4	4
1904	423000	12055	76	0,6	15	19,7	4
1905	425000	11933	72	0,6	22	30,6	5

Antal var noget større, nemlig 22 eller 30,6 pCt. af de forekomne Sygdomstilfælde, men denne Afvigelse fra det sædvanlige er i Betragtning af de smaa Tal uden Interesse.

Af **Faaresyge** (*Angina parotidea*) anmeldtes i 1905 et usædvanlig stort Antal af Tilfælde, nemlig 2156, hvilket er betydeligt flere end i noget foregaaende Aar. Allerede i sidste Aarsberetning blev det bemærket, at Sygdommen mod Sædvane var optraadt med den langt overvejende Del af de i 1904 anmeldte Tilfælde i Aarets tre sidste Maaneder; det viste sig senere, at dette var Begyndelsen til en regelret Epidem, som kulminerede i Marts 1905 med 476 Tilfælde, hvorefter den tabte sig jævnt, indtil det maanedlige Antal var gaaet ned til 7 i Oktober. Til yderligere Belysning af Epidemiens Forløb hidsættes en Oversigt over Antallet af de i hver enkelt Maaned anmeldte Tilfælde i begge Aarene 1904 og 1905.

Januar	23	September	34	Maj	331
Februar	15	Oktober	48	Juni	127
Marts	23	November	95	Juli	44
April	14	December	171	August	30
Maj	48	Januar	317	September	17
Juni	32	Februar	390	Oktober	7
Juli	18	Marts	476	November	11
August	20	April	396	December	10

I Forhold til Folkemængden udgjorde Tilfældene 5,1 p. M. Antallet har i de sidste 28 Aar varieret mellem 161 og 1281, eller henholdsvis 0,5 og 4,1 p. M.; det sidstnævnte Maksimum forekom i Aaret 1890 som Følge af en ganske lignende Epidem, der var begyndt i Eftersommeren 1889 og kulminerede i Marts Maaned med 242 Tilfælde. Sygdommen var som sædvanlig godartet og medførte ikke noget.

Dødsfald. Over Halvdelen — 55 pCt. — af de angrebne var Børn mellem 5 og 15 Aar.

Af **krupøs Lungebetændelse** (*Pneumonia crouposa*) anmeldtes i 1905 et noget større Antal af Tilfælde end i de nærmest foregaaende Aar, nemlig 1186 eller 2,79 p. M. af Befolkningen, men iøvrigt har denne Sygdom utvivlsomt været i jævn Tilbagegang i de sidste 20—30 Aar, fra ca. 7,7 p. M. i Femaaret 1880—1884 til ca. 2,1 p. M. i Femaaret 1900—1904.

	Anmeldte Tilfælde af Lungebetændelse		Døde af Lungebetændelse				Anmeldte Tilfælde af Lungebetændelse		Døde af Lungebetændelse		
	ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anm.	p. M. af Befolkn.		ialt	p. M. af Befolkn.	ialt	pCt. af anm.	p. M. af Befolk.
1880	1699	7,08	342	20,1	1,43	1893	1228	3,76	240	19,5	0,73
1881	2043	8,17	329	16,1	0,99	1894	1139	3,44	143	12,6	0,43
1882	2092	8,20	310	14,8	1,22	1895	947	2,83	131	13,8	0,39
1883	2156	8,20	323	15,0	1,23	1896	892	2,62	147	16,5	0,43
1884	1864	6,80	294	15,8	1,07	1897	988	2,86	146	14,8	0,42
1885	1353	4,76	279	20,6	0,98	1898	911	2,61	137	15,0	0,39
1886	1739	6,02	350	20,2	1,21	1899	921	2,60	177	19,2	0,50
1887	1390	4,71	256	18,4	0,87	1900	875	2,44	171	19,5	0,48
1888	1404	4,63	302	21,5	0,99	1901	877	2,30	141	16,1	0,37
1889	1529	4,95	303	19,8	0,98	1902	904	2,20	162	17,9	0,39
1890	1251	3,98	282	22,5	0,90	1903	828	1,98	130	15,7	0,31
1891	1399	3,67	323	23,1	0,85	1904	827	1,96	138	16,7	0,33
1892	1246	3,03	282	22,9	0,69	1905	1186	2,79	184	15,5	0,43

I Overensstemmelse med Nedgangen i Antallet af anmeldte Tilfælde er ogsaa Antallet af Dødsfald som Følge af krupøs Lungebetændelse aftaget betydeligt, fra 1,19 p. M. af Befolkningen i Femaaret 1880—1884 til 0,37 p. M. i Femaaret 1900—1904. Herved maa det dog bemærkes, at Nedgangen maaske for en Del kan skyldes en Ændring i Principerne for Registrering af Lungebetændelser hos spæde Børn, som nu, naar nærmere Angivelse savnes paa Dødsattesten, registreres som katarrhalsk, hvilket næppe har været nogen fast Regel i Periodens første Halvdel. Det er heller ikke udelukket, at der kan have været nogen Forskel med Hensyn til Anvendelsen af Begrebet »hypostatisk Pneumoni« som Dødsårsag o. s. fr. Selv om det foreliggende Materiale saaledes ikke egner sig til Grundlag for videregaaende Slutninger, saa synes det dog hævet over al Tvivl, at den krupøse Lungebetændelse virkelig er mindre udbredt i København nu end tidligere.

Angaaende de øvrige epidemiske Sygdommes Optræden i Hovedstaden i 1905 henvises til de medfølgende tabellariske Oversigter, navnlig Tabel 5 og Tabel 1 og 2.

Af **veneriske Sygdomme** (*Gonorrhoea*, *Ulcus venereum*, *Syphilis*) anmeldtes i 1905 ialt 6666 Tilfælde, hvoraf *Gonorrhoea* 4849, *Ulcus venereum* 447, *Syphilis acquisita e coit. imp.* 1233, *Syphilis insons* 44 og *Syphilis congenita* 93 Tilfælde. Som gentagne Gange fremhævet i tidligere Aarsberetninger kan disse Tal dog ikke antages at give noget paalideligt Billede af de veneriske Sygdommes Hyppighed i Hovedstaden, navnlig fordi det under den for Tiden foreskrevne Form for Anmeldelsen paa de ugentlige Sygelisten ikke er muligt at sikre sig mod Dobbeltanmeldelser ved Indregistreringen, idet der ikke ved de af privat praktiserende Læger anmeldte Tilfælde kræves angivet, om vedkommende Patient er indlagt paa Hospital. Da saavel denne som andre mulige Fejkilder i alt væsentligt maa antages at have virket paa samme Maade i den sidste Snes Aar, vil den i de efterfølgende tabelariske Oversigter givne Fremstilling af Forholdet dog ikke være uden Interesse.

Anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme 1884—1905.

	Gonorrhoea	Ulc. vener.	Syph. acquis.	Syph. insons.	Syph. congen.	Tilsammen
1884	5673	1670	1264	-	77	8684
1885	6023	1453	1778	24	66	9344
1886	5844	1590	2014	31	77	9556
1887	5385	934	1578	39	119	8055
1888	5281	727	1141	18	98	7265
1889	4576	955	831	31	108	6501
1890	4389	894	811	46	82	6222
1891	4101	807	918	23	44	5893
1892	4159	778	807	43	48	5835
1893	4413	640	973	30	37	6093
1894	4051	658	1081	36	61	5887
1895	3976	440	1239	33	59	5747
1896	4224	529	1202	44	74	6073
1897	4426	762	1364	35	61	6648
1898	4644	768	1532	79	77	7100
1899	4431	667	1502	85	106	6791
1900	4632	592	1592	88	119	7023
1901	5238	896	1986	72	113	8305
1902	5216	568	1743	42	88	7657
1903	5230	438	1650	52	85	7455
1904	4861	485	1531	35	101	7013
1905	4849	447	1233	44	93	6666

Paa Hospitalerne behandledes i Aarets Løb 1720 Tilfælde af *Gonorrhoea*, 168 Tilfælde af *Ulcus venereum*, 529 Tilfælde af *Syphilis e coit. imp.*, 15 Tilfælde af *Syphilis insons* og 54 Tilfælde af *Syphilis congenita*, ialt 2486. Heraf anmeldtes fra Garnisonssygehuset henholdsvis 212, 14, 41, 0 og 0 Tilfælde.

Erhvervet *Syphilis* er angivet som Dødsarsag i 3 Tilfælde, medens 25 Børn døde af medfødt *Syphilis*.

Behandlede paa Hospital.

	Gonorrhoea		Ulc. vener.		Syph. acquis.		Syph. insons.		Syph. congen.		Ialt paa Hosp.	
	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.	Ialt	Deraf Garnis.
1886	2673	275	379	89	1142	34	11	"	41	"	4246	398
1887	2577	242	176	56	903	44	11	"	60	"	3727	342
1888	2400	173	94	45	482	37	8	2	43	"	3027	257
1889	1814	232	115	57	330	19	11	"	33	"	2303	308
1890	1707	213	116	33	264	12	14	"	24	"	2125	258
1891	1232	141	111	29	298	13	4	"	13	"	1658	183
1892	1222	101	119	39	307	11	22	5	15	"	1685	246
1893	1507	197	104	21	301	12	11	"	10	"	1933	230
1894	1324	192	148	6	358	17	12	"	19	"	1861	215
1895	1475	245	54	1	497	28	12	1	26	"	2064	275
1896	1459	185	119	28	468	26	19	"	34	"	2099	239
1897	1291	212	172	61	512	25	11	1	27	"	2013	299
1898	1416	141	181	77	632	26	39	"	35	"	2303	244
1899	1381	122	165	38	566	51	35	"	58	"	2205	215
1900	1363	157	148	29	746	42	48	"	78	1	2383	229
1901	2013	262	356	72	929	67	47	"	86	"	3431	405
1902	1719	237	183	46	730	56	8	"	43	"	2683	339
1903	2018	260	152	43	753	50	9	"	40	"	2972	353
1904	1825	224	211	50	749	40	9	"	61	"	2855	314
1905	1720	212	168	14	529	41	15	"	54	"	2486	267

Af **Fnat** (*Scabies*) er der i 1905 anmeldt 892 Tilfælde eller omtrent det samme Antal som i de nærmest foregaaende Aar.

Drankergalskab (*Delirium tremens*) optraadte med 741 anmeldte Tilfælde, hvoraf 540 behandlede paa Hospital. — Som direkte eller umiddelbar Dødsarsag er Alkoholisme opført med 89 Tilfælde, nemlig kronisk Alkoholisme med 61 (51 Mænd, 10 Kvinder), Drankergalskab med 22 (21 Mænd, 1 Kvinde) og Pludselig Død af Drik 6 (4 Mænd, 2 Kvinder).

Af **Lungetuberkulose** døde i Aaret 1905 ialt 671 Personer mod 632 i 1904, 588 i 1903 og 489 i 1902. Den i sidste Aarsberetning nærmere omtalte Stigning har saaledes fortsat sig, og selv om den ikke er saa betydelig, at der er nogen Anledning til at lægge videre Vægt paa den, saa synes det dog afgjort, at der i de seneste Aar er indtraadt en Standsning i den jævne og ret stærke Nedgang, der har fundet Sted i de sidste 30—40 Aar, fra 3,42 p. M. af Befolkningen i Femaaret 1870—74 til 1,49 p. M. i Femaaret 1900—1904.

Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde	Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1870—1874	3.42	14.31
1840—1844	3.44	13.00	1875—1879	3.14	12.92
1845—1849	3.37	12.08	1880—1884	2.89	12.40
1850—1854	3.04	11.83	1885—1889	2.51	11.38
1855—1859	2.96	11.33	1890—1894	2.05	9.90
1860—1864	3.07	12.05	1895—1899	1.83	10.32
1865—1869	2.97	12.88	1900—1904	1.49	9.10
			1905	1.58	9.70

Det er meget vanskeligt at give nogen tilfredsstillende Forklaring af det ejendommelige Forhold, at denne Standsning i Tuberkulosedødelighedens Nedgang netop er indtraadt paa et Tidspunkt, hvor man vilde have været berettiget til at vente nogen Virkning af de senere Aars energiske Foranstaltninger mod Lungetuberkulosen og da navnlig af Sanatoriebehandlingen. Meget taler for, at det ialfald

for en Del kan skyldes en Tendens til at angive Dødsarsagen som Lungetuberkulose i saadanne Tilfælde, hvor man tidligere vilde have lagt Hovedvægten paa en samtidig tilstedeværende Tuberkulose i andre Organer, og navnlig efter at de nye Tuberkuloselove ere traadte i Kraft, er der god Grund til en saadan Omlægning. Det er imidlertid ikke udelukket, at Standsningen i Nedgangen skyldes selve Sanatoriebehandlingen, som i Perioden nærmest omkring Aaret 1900 utvivlsomt har reddet mange Brystsyges Liv for nogle Aar og derved foranlediget et usædvanligt stærkt Fald af Dødeligheden. I adskillige Tilfælde har Helbredelsen dog kun været midlertidig, og dette kan da være Aarsagen til, at Dødeligheden nu atter er i Tiltagende. Spørgsmaalet er imidlertid overmaade indviklet, og det kan saaledes — for blot endnu at nævne en enkelt Side af det — forudses, at Tuberkulosedødeligheden i de kommende Aar vil stige endnu mere som Følge af den Invasion af polske og russiske Emigranter, som i den sidste Tid vistnok har tilført Staden en ikke ringe Sum af Tuberkulose.

Med Hensyn til det i sidste Aarsberetning nærmere omtalte Forhold mellem Antallet af Dødsfald som Følge af Lungetuberkulose og som Følge af Tuberkulose i andre Organer skal det her kun bemærkes, at det ligesom i 1904 udgjorde henholdsvis 74 og 26 pCt. af samtlige Tuberkulosedødsfald.

	Dødsfald af tuberkulose Sygdomme	Heraf			
		Lungetuberkulose		andre Former	
1883—1887	4736	3561	75 pCt.	1175	25 pCt.
1888—1892	5019	3623	72 —	1396	28 —
1893—1897	4562	3204	70 —	1358	30 —
1898—1902	4062	2948	73 —	1114	27 —
1903	820	588	72 —	232	28 —
1904	855	632	74 —	223	26 —
1905	907	671	74 —	236	26 —

De anmeldte Dødsfald ved Lungetuberkulose fordelte sig i 1905 og de foregaaende Aar paa Byens forskellige Kvarterer som angivet i nedenstaaende Oversigt. De Forandringer, som Folketallet undergaar i Aarenes Løb ved Befolkningens

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nye Bydele	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
1903	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1904	16	48	6	8	43	30	151	44	48	42	82	58	94	368	15	15	43	73	25	632
1905	9	49	8	9	53	22	150	42	53	59	90	68	100	412	17	15	47	79	31	672

Tilvækst og ved dens gradvise Forskydning fra Byens indre Kvarterer til de ydre, ere imidlertid saa betydelige, at Forskellighederne i det enkelte Aar ikke har nogen

synderlig Interesse, og det saa meget mindre, som den overvejende Del af Dødsfaldene ere indtrufne efter et længere Ophold paa Hospital. Et ganske anderledes værdifuldt Materiale til Belysning af Lungetuberkulosens Udbredelse vil i Fremtiden staa til Raadighed, efter at det ved Lov af 14. April 1905 om Foranstaltninger til Tuberkulosens Bekæmpelse er paalagt Lægerne at indgive Beretning om de Tilfælde af Tuberkulose i Lunger og Strubehoved, som de faa under Behandling. Ved denne Bestemmelse, som traadte i Kraft den 1ste Januar 1906, vil der efterhaanden fremkomme udtømmende Oplysninger om Sygdommens Epidemiologi. Der indgik ved Aarskiftet Beretninger om 788 Tilfælde, som var under Behandling den 31. December 1905, hvilke Tilfælde fordelte sig efter Alder og Køn som følger:

	0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	over65	Ubek.	Ialt
Mænd.....	1	13	78	95	98	65	37	9	5	401
Kvinder.....	1	13	106	132	70	40	19	5	1	387
Tilsammen..	2	26	184	227	168	105	56	14	6	788

Paa den ved Sundhedskommissionens Foranstaltning paa Sundhedskommis-sionens Laboratorium indrettede Diagnosestation for Tuberkulose indleveredes der i 1905 af Byens Læger ialt 1787 Prøver af Opspyt til bakteriologisk Undersøgelse. I 346 af disse Prøver fandtes der Tuberkelbaciller, medens Undersøgelsen af 1441 Prøver gav negativt Resultat.

Desinfektion efter Lungetuberkulose blev i 1905 udført i 448 Tilfælde, deraf 349 vederlagsfrit i Henhold til Lov af 31. Marts 1900 om Foranstaltninger imod Udbredelsen af smitsomme Sygdomme (§ 23), 52 som gratis Desinfektion for ubemidlede og 47 for Betaling.

Af **Kræft** (*Cancer*) døde i Aaret 1905 ialt 655 Personer eller 1,54 pro mille af Folkemængden, et Antal, der er noget større end i nærmest foregaaende Aar, uden at det dog kan siges, at der her foreligger andet end en ren Tilfældighed, som under alle Omstændigheder er uden Betydning med Hensyn til Spørgsmaalet

Af 100,000 Indb. døde aarlig	Cancer ventriculi	Cancer uteri	Cancer mammæ	Cancer in al. corp. part.	Ialt
1880—84	43	17	6	54	120
1885—89	46	17	6	56	125
1890—94	45	15	6	65	131
1895—99	46	17	8	71	142
1900—04	46	17	8	70	141
1905	49	20	7	78	154

om Kræftdødelighedens formodede Tiltagen. Dette Spørgsmaal er behandlet saa udførligt i Aarsberetningerne for 1902, 1903 og 1904, at det her vil være tilstrækkeligt at hidsætte en Oversigt over det relative Antal af Dødsfald, beregnet i Forhold til Folkemængden i de sidste 25 Aar og under Hensyn til Sygdommens forskellige Lokalisation.

I **Københavns Garnison** optraadte ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps følgende Antal Tilfælde af de vigtigste epidemiske Sygdomme:

Af *tyfoid Feber* forekom 2 Tilfælde i Hæren, af *Difteri* 8 i Hæren, 4 i Søværnet, af *Skarlagensfeber* 7 i Hæren, 2 i Søværnet, af *Mæslinger* 6 i Hæren, 1 i Søværnet, af *Faaresyge* 216 i Hæren, 27 i Søværnet, af *Rosen* 33 i Hæren, 1 i Søværnet, af *krupøs Lungebetændelse* 61, hvoraf 8 døde, i Hæren, 9 i Søværnet, af *Influenza* 269 i Hæren, 27 i Søværnet, af *Gigtfeber* 55, hvoraf 1 døde, i Hæren, 7 i Søværnet.

De nævnte epidemiske Sygdomme medførte saaledes ialt 9 Dødsfald, mod 5 i 1904, 2 i 1903, 12 i 1902, 6 i 1901 og 13 i 1900.

Af *Syfilis* forekom 37 Tilfælde i Hæren, 19 i Søværnet, af *venerisk Saar* 7 i Hæren og 7 i Søværnet, af *Gonorrhoe* 143 i Hæren og 54 i Søværnet.

Ægteskaber, Fødsler, Dødsfald, Dødfødsler. Ifølge de fra Københavns Politi modtagne Optællinger af de fra samtlige Kirkebetjente ugentlig fremsendte Meddelelser om Vielser, Fødsler og Dødfødsler udgjorde Antallet af indgaaede *Ægteskaber* i 1905 ialt 3275. Som oftere fremhævet i Aarsberetningerne kan denne Optælling dog ikke anses for fuldt nøjagtig og ved Eftermeldinger, der ere indgaaede efter at nedenstaaende tabellariske Oversigt var udarbejdet, er Antallet da ogsaa bragt op til 3516 eller 8,27 p. M. af Stadens Folkemængde mod 8,16 i 1904, 8,12 i 1903, 8,13 i 1902 og 8,33 p. M. i Femaaret 1897—1901. Forholdet har saaledes holdt sig ret konstant i den sidste halve Snes Aar. — Det daglige Antal af Vielser udgjorde gennemsnitligt 9,6. Beregner man Antallet af Vielser for hver enkelt Maaned, falder det største daglige Antal som sædvanligt paa Maj Maaned med 12,6 og November med 12,0, medens det laveste Antal falder paa Januar med 5,4 Vielser. Under Hensyn til de 241 Eftermeldinger maa disse sidstanførte Tal dog anses for lidt lavere end Virkeligheden. — Af samtlige Vielser vare 632 borgerlige.

Med Hensyn til Antallet af *levendefødte Børn* kan de ovennævnte Optællinger, der ere benyttede ved Udarbejdelsen af den tabellariske Oversigt, heller ikke anses for fuldkommen nøjagtige, og den derpaa angivne Hovedsum, 11659, er ved senere indgaaede Eftermeldinger bragt op til 11,933 eller 28,1 p. M. af Stadens Folkemængde mod 28,5 i 1904, 28,9 i 1903, 29,3 i 1902 og 28,9 p. M. i Femaaret 1897—1901. Medens der saaledes ikke kan paavises nogen synderlig Nedgang i Fødslernes Antal i den sidste halve Snes Aar, er der en væsenlig Forskel mellem Forholdene nu og for 20 Aar siden, da Fødselskvotienten var henved 38 p. M. — Det daglige Antal af Fødsler udgjorde i Gennemsnit 32,7. Forskellen mellem de enkelte Maaneder er i denne Henseende lidet betydningsfuld og udviser ligesom i tidligere Aar ikke nogen kendelig Regelmæssighed.

I p. M. af det hele Antal levendefødte var	Mandkøn	Kvindkøn	Ægtefødte	Uægtefødte
1891—1900	513	487	775	225
1901	498	502	758	242
1902	509	491	773	227
1903	519	481	755	245
1904	523	477	755	245
1905	507	493	751	249

Af hvert 1000 levendefødte Børn fødtes i 1905 de 249 udenfor Ægteskab, hvilket er lidt flere end i de nærmest foregaaende Aar og adskilligt flere end for 20–30 Aar siden, da Antallet af uægte fødte Børn ikkun udgjorde 180 til 190 af hvert 1000 levendefødte Børn.

Den vedføjede tabellariske Oversigt fremstiller Antallet af Vielser, Fødsler og Dødfødsler i Aaret 1905, fordelt efter Maaneder og med Angivelse af Gennemsnit pr. Dag for hele Aaret og for hver enkelt af Aarets Maaneder, alt efter den foreløbige Opgørelse og saaledes uden Hensyn til de senere indkomne Eftermeldinger.

1905	Ægte- skaber		Levendefødte														Dødfødte				
			Mandkøn				Kvindelkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Til- sammen		Ægte- fødte		Uægte- fødte		Til- sammen
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Drenge	Piger	Drenge	Piger	
Januar ..	176	5.1	381	132	513	16.5	584	117	501	16.2	765	24.7	249	8.0	1014	32.7	18	9	4	4	35
Februar ..	185	6.6	347	105	452	16.1	386	126	512	18.3	733	26.2	231	8.2	964	34.4	7	8	3	7	25
Marts ...	226	7.3	405	134	539	17.1	386	122	508	16.4	791	25.5	256	8.3	1047	33.8	11	8	6	2	27
April ...	377	12.6	389	127	516	17.2	383	113	496	16.5	772	25.7	240	8.0	1012	33.7	8	4	7	4	23
Maj.....	353	11.4	385	104	489	15.8	366	123	489	15.8	751	24.3	227	7.3	978	31.6	10	6	2	3	21
Juni....	289	9.6	383	130	513	17.1	358	142	500	16.7	741	24.7	272	9.1	1013	33.8	10	13	4	2	29
Juli.....	234	7.5	358	141	499	16.1	352	103	455	14.7	710	22.9	244	7.9	954	30.8	14	7	0	1	22
August..	241	7.8	352	112	464	15.0	362	107	469	15.1	714	23.0	219	7.1	933	30.1	6	4	1	3	14
Septbr..	273	9.1	381	127	508	16.9	334	108	442	14.7	715	23.8	235	7.8	950	31.6	10	9	0	1	20
Oktober .	336	10.8	370	120	490	15.8	354	130	484	15.6	724	23.3	250	8.1	974	31.4	10	10	0	5	25
Novemb. .	371	12.0	335	115	450	15.0	315	100	415	13.8	650	21.6	215	7.3	865	28.8	7	7	3	1	18
Decbr. . .	325	10.5	336	126	462	14.9	367	126	493	15.9	703	22.7	252	8.1	955	30.8	9	8	2	1	20
Hele Aaret	3386*)	9.3	4422	1473	5895	16.2	4347	1417	5764	15.8	8769	24.0	2890	7.9	11659	31.9	120	93	32	34	279

*) Deraf borgerlig viede 632.

Der indtraf i 1905 ialt 6917 Dødsfald i København, hvilket med den for Aaret beregnede Middelfolkemængde — 425,000 — svarer til en Mortalitetkvotient paa 16,28 eller lidt mere end i de nærmest foregaaende Aar. Fradraget i dette Antal 245 Personer, som afgik ved Døden paa Hospitalerne uden at have havt fast Bopæl i Staden, bliver Antallet af Dødsfald 6672, hvorved Mortalitetkvotienten reduceres til 15,70.

Dødsfaldene var jevnt fordelte over hele Aaret. Den højeste Dødelighed indtraf i April Maaned med lidt over 21 Dødsfald i dagligt Gennemsnit, den laveste i November med lidt over 16. I Aarets to første Kvartaler var det daglige Gennemsnit ca. 20, i 3die Kvartal var det ca. 19 og i 4de Kvartal ca. 17. — Til Sammen-

Døde	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Nvb.	Decbr.	Aaret
1880-1899 gennemsnitl.	561	515	575	552	556	517	517	531	496	470	481	555	6325
1900	597	579	719	507	576	464	489	491	477	433	436	501	6269
1901	578	572	658	624	580	520	568	610	632	497	464	483	6786
1902	540	481	564	588	621	543	463	394	404	464	477	616	6155
1903	593	544	630	591	648	551	526	519	463	479	487	522	6553
1904	542	537	669	680	648	565	519	536	540	486	437	498	6657
1905	598	552	640	637	650	564	555	636	530	527	490	538	6917

ligning med foregaaende Aar hidsættes en Oversigt over Dødsfaldenes Fordeling paa Maanederne siden 1880, hvoraf det vil ses, at Forskellighederne er paafaldende smaa, udenfor August og September, i hvilke Maaneder Sommerkolerinens stærkt svingende Dødelighed gør sin Indflydelse gældende.

	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	Over 65 Aar	Ialt
1871-80 gennemsnitlig	335	129	40	343	152	1000
1881-90	332	133	46	328	162	1000
1891-00	287	108	44	347	213	1000
1901	298	87	29	364	222	1000
1902	269	77	29	376	249	1000
1903	277	79	31	371	242	1000
1904	280	78	26	369	247	1000
1905	254	74	28	380	264	1000

Dødeligheden i de forskellige Aldersklasser var i Hovedsagen som i de nærmest foregaaende Aar, om end med stærkere Fald for de yngste og stærkere Stigning for de ældste Aldersklassers Vedkommende end sædvanligt. Af hvert 1000 Døde var kun 254 under 1 Aar og 74 mellem 1 og 5 Aar mod henholdsvis 280 og 78 i 1904, hvortil det relative Antal nu er gaaet ned fra henholdsvis 335 og 129 i Tiaaret 1871—80 og 332 og 133 i Tiaaret 1881—90. I Overensstemmelse hermed var Antallet af døde over 65 Aar 264 mod 247 i 1904 og 152 i Tiaaret 1871—80.

Aar	Beregnet Folke mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)								
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar						
						Ialt	p. c. af alle Levende- fødte			Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Uægtefødte			
1877	222000	2168	9.76	8049	36.26	1497	18.60	4913	22.13	1704	21.17	34.68	559	32.80	35.70	
1878	226000	2109	9.33	8267	36.58	1557	18.95	4888	21.62	1729	20.91	35.37	602	34.82		
1879	232000	2044	8.81	8466	36.49	1659	19.60	5998	25.85	1826	21.57	30.44	568	31.11		
1880	240000	2159	9.00	8725	36.35	1663	19.06	5876	24.48	1919	21.99	32.66	652	33.98		
1881	250000	2350	9.40	9269	37.08	1784	19.25	5277	21.10	1647	17.77	31.21	532	32.30		
1882	255000	2501	9.80	9687	37.99	1933	19.25	6290	24.66	2282	23.56	36.28	761	33.35	28.41	
1883	263000	2635	10.01	9822	37.35	1917	19.51	5777	21.97	2039	20.76	35.29	676	33.15		
1884	274000	2804	12.33	10539	38.46	1974	18.73	6423	23.44	2275	21.59	35.42	751	33.01		
1885	284000	2578	9.07	10852	38.15	2166	19.99	5731	20.18	1828	16.87	31.89	639	34.95		
1886	289000	2499	8.63	10847	37.46	2094	19.30	6696	23.17	2431	22.41	36.30	774	31.84		
1887	295000	2244	7.61	10616	36.02	1970	18.55	6982	23.67	2191	20.64	31.38	675	30.81	24.35	
1888	303500	2508	8.26	10577	34.81	2013	19.03	6577	21.67	2086	19.72	31.71	625	29.96		
1889	308600	2632	8.53	10955	35.50	2154	19.66	6700	21.71	2184	19.90	32.60	664	30.40		
1890	314600	2698	8.58	10464	33.29	2013	19.24	6694	21.28	1978	18.90	29.55	637	32.20		
1891	319000	2541	7.97	10330	32.28	2054	19.88	7004	21.96	1865	18.05	26.63	576	30.88		
1892	323000	2412	7.47	9934	30.76	2062	20.75	6602	20.44	1860	18.72	28.17	530	28.49	20.02	
1893	327000	2660	8.13	10100	30.89	2211	21.89	6849	20.94	2214	21.92	32.33	661	29.86		
1894	331300	2507	7.57	10064	30.38	2217	22.03	6378	19.25	1775	17.64	27.83	562	31.67		
1895	335700	2665	7.94	10135	30.19	2274	22.44	6163	18.35	1835	18.11	29.77	585	31.88		
1896	340500	2785	8.18	10205	29.97	2320	22.73	5635	16.55	1694	16.60	30.06	534	31.52		
1897	345000	2839	8.23	9947	28.83	2280	22.92	5978	17.33	1714	17.23	28.67	587	34.25	24.35	
1898	349000	2932	8.40	10160	29.11	2408	23.70	6156	17.64	1690	16.63	27.45	559	33.08		
1899	354000	2917	8.24	10211	28.84	2423	23.73	6708	18.95	2021	19.79	30.16	609	30.13		
1900	358000	3155	8.81	10374	28.98	2540	24.48	6269	17.51	1613	15.55	25.73	552	34.22		
1901	381000	3033	7.96	11153	29.27	2696	24.17	6786	17.81	2023	18.53	29.81	696	34.40		
1902	411000	3341	8.13	12041	29.30	2732	22.69	6155	14.98	1653	13.73	27.02	547	33.10	20.02	
1903	417000	3387	8.12	12061	28.92	2950	24.46	6553	15.71	1816	15.06	27.71	606	33.37	20.54	
1904	423000	3452	8.16	12055	28.50	2897	24.03	6657	15.74	1865	15.47	28.02	608	32.60	20.99	
1905	425000	3516	8.27	11933	28.08	2977	24.95	6917	16.28	1754	14.70	25.36	603	34.38	20.26	

Den foranstaaende tabellariske Oversigt giver en Fremstilling af Befolkningens Tilvækst, Antallet af Ægteskaber, Fødsler og Dødsfald i den sidste Menneskealder, med særligt Hensyn til Dødeligheden blandt spæde Børn. Det fremgaar af denne Oversigt, at Børnedødeligheden har været i stadig Nedgang, og at den navnlig for de uægtefødte Børns Vedkommende er aftaget meget betydeligt, fra 35,70 pCt. af de uægte levendefødte Børn i Tiaaret 1877—1886 til 20,26 i 1905 (i 1902: 20,02).

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Antallet af Dødsfald pr. 100,000 Indbyggere efter Dødsårsag i de 3 sidste Aar sammenlignet med det aarlige Gennemsnit i Tiaaret 1893—1902.

Dødsårsag	1893 — 1902	1903	1904	1905	Dødsårsag	1893 — 1902	1903	1904	1905
1. Variolæ	—	—	—	—	20. Alii morbi constitut. .	38	38	40	43
2. Dysenteria	—	—	—	—	21. Ecclampsia	35	22	29	19
3. Fb. typhoidea	11	6	3	3	22. Apoplexia cerebri ...	54	48	51	57
4. Diphtheria	27	7	3	3	23. Alii morbi cerebri ...	57	72	59	65
5. Croup	12	7	4	4	24. Morbus cordis	111	121	119	124
6. Scarlatina	21	8	6	7	25. Pleuritis	7	7	8	10
7. Morbilli	20	12	15	15	26. Alii morbi pectoris ..	49	46	43	40
8. Tussis convulsiva ...	34	13	52	22	27. Peritonitis	20	16	17	11
9. Fb. puerperalis	5	4	4	5	28. Nephritis	39*)	40	34	35
10. Erysipelas	6	7	7	9	29. Alii morbi abdominis	90	80	74	86
11. Fb. rheumatica	6	3	4	5	30. Morbi extern, partium	23	24	23	20
12. Pneumonia crouposa .	45	31	33	43	31. Suicidium	34	28	33	35
13. Bronchopneumonia ...	130	112	112	106	32. Casus mortiferi	39*)	38	36	36
14. Cholera	135	115	22	140	33. Vitia innata	75	92	86	85
15. Alii morbi epidemici .	57	38	26	42	34. Atrophia infantilis ...	56	36	28	26
16. Tuberculosis	247	197	202	213	35. Marasmus senilis	58	54	57	62
17. Cancer	139	141	144	154	36. Causa ignota	70	79	72	73
18. Syphilis	9	12	13	7	Omnes causæ mortis .	1796	1571	1574	1628
19. Alcoholismus	17	17	17	21					

*) 1897 - 1902.

Af *Medikolegale Dødsattester*, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes ved Selvmord og Dødsfald ved uheldig Hændelse, samt naar Personer og Fødre findes døde, er der i Aaret 1905 indkommen ialt 334, hvilket er lidt flere end i de nærmest foregaaende Aar, men iøvrigt omtrent det sædvanlige Antal.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom ialt 155 Personer (herunder indbefattet 2 Drab) mod 152 i 1904, 158 i 1903 og 143 i 1902. Af dette Antal omkom 42 Mænd og 8 Kvinder ved Fald eller Knusning (Overkørsel), 51 Mænd og 5 Kvinder ved Drukning, 8 Mænd og 6 Kvinder ved Forbrænding eller Skoldning, 2 Mænd ved Vaadeskud, 2 Mænd og 1 Kvinde ved Forgiftning som Følge af Fejltagelse, 5 Mænd og 3 Kvinder ved Kvælning eller Ihjelligning, samt 17 Mænd og 3 Kvinder ved forskellige ikke nærmere angivne Ulykkestilfælde. Der er desuden som sædvanligt i Aarets Løb fundet nogle Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende der ikke har kunnet oplyses nogen bestemt Dødsårsag.

Der forøvedes 148 *Selvmord* mod 141 i 1904, 114 i 1903, 160 i 1902 og 147 i 1901. Af dette Antal forøvedes 115 af Mænd, 33 af Kvinder; 7 Mænd og 2 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 86 Mænd og 19 Kvinder ved Hængning, 11 Mænd ved Skydning, 2 Mænd ved Snitsaar, 5 Mænd og 9 Kvinder ved Gift (heraf

5 ved Belysningsgas, 2 ved Saltsyre, 3 ved Morfin, 1 ved Fosfor, 1 ved Tobakssauce og 2 ved ubekendt Gift) samt 4 Mænd og 3 Kvinder ved Nedstyrtning.

I 16 Tilfælde af Dødsfald ved ulykkelig Hændelse er der ikke udstedt medikolegal Dødsattest, fordi Døden først indtraf efter nogen Tids Lægebehandling, sædvanligvis paa Hospital, eller fordi Politiet efter de foreliggende Omstændigheder ikke fandt Anledning til at foretage det ved Loven af 4. Maj 1875 foreskrevne medikolegale Ligsyn. Derimod er der foretaget saadant Ligsyn i 2 Tilfælde af Drab, i 11 Tilfælde af Alkoholforgiftning, samt i 39 Tilfælde af pludselig Død uden bekendt Aarsag eller af Dødsfald, om hvilke der intet nærmere kunde oplyses.

Blandt de under Mortalitetstabellen Rubrik 57, „Debilitas congenita“, medfødt Svaghed, opførte 277 Børn, fandtes der 16, som opgaves at være fødte kortere eller længere Tid før Udløbet af den 28de Svangerskabsuge, og som derfor, selv om de have levet kortere eller længere Tid efter Fødselen, ikke kan anses for at have været levedygtige. Saadanne Børn skulle desuagtet i Henhold til Sundhedskollegiets Cirkulære af 11. Marts 1896 og Sundhedskollegiets Anvisning af 25. April s. A. med Hensyn til Anmeldelse af Fødselen og Udfærdigelse af Dødsattest behandles paa samme Maade som andre levendefødte Børn. Der er i de siden disse Bestemmelser udkomne Aarsberetninger og navnlig i Beretningerne for Aarene 1898 og 1901 givet Meddelelser om disse „levendefødte Aborter“, som i nedenstaaende Oversigt ere sammendragne for det nu forløbne Tiaar 1896—1905, i hvilket der ialt er indkommet 195 Attester om saadanne Dødsfald. I en Del Tilfælde have Oplysningerne været mangelfulde, men Materialet er dog tilstrækkeligt til at vise, hvor ringe navnlig de tidligt fødte Aborters Levedygtighed er.

Fødselen fandt Sted.	Aborten levede						Ialt
	ikke opgivet	0—1 Time	1—12 Timer	12—24 Timer	24—48 Timer	over 48 Timer	
ikke opgivet	1	6	4	1	2	1	15
i 4. Maaned	—	2	1	—	—	—	3
i 5. Maaned	6	7	2	—	—	—	15
i 6. Maaned	5	16	15	7	4	—	47
i 7. Maaned	5	26	37	19	19	9	115
Ialt	17	57	59	27	25	10	195

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1905 ialt 3275 Personer, eller omtrent 47 pCt. af samtlige 6917 Dødsfald, nemlig paa Kommunehospitalet 1200 (deraf 26 paa Filialen paa St. Johannes Stiftelsen, 60 paa St. Josefs Hospital, 24 paa Københavns Amtssygehus, 7 paa St. Lucas Stiftelsen og 61 paa forskellige private Kliniker), paa Blegdamshospitalet 126, paa Øresundshospitalet 370, paa Sundby Hospital 115, paa Hospitalet i Baldersgade 73, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 262, paa Almindeligt Hospital 216, paa Alderdomshjemmet 140, paa Ladegaardens Sygeafdeling 27, paa Frederiks Hospital 190, paa Fødsels- og Plejestiftelsen 82 (deraf 58 spæde Børn, 15 Barselkvinder og 9 gynækologiske Patienter), paa St.

Josefs Hospital 290 (deriblandt de forannævnte 60 Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 138 og paa Garnisonssygehuset 46.

I Aaret 1905 var Stadens *Fødselsoverskud* 5016 eller 11,8 p. M. af det beregnede Middelfolketal. Som det vil ses af nedenstaaende Oversigt, var det lidt mindre end i de tre nærmest forudgaaende Aar, men iøvrigt omtrent det samme som i Aarene 1887 til 1901. Det er dog allerede i Indledningen til denne Aarsberetning fremhævet, at Fødselsoverskudet ikke kan angives nøjagtigt paa Grund af den lidt tilfredsstillende Maade, hvorpaa Fødslerne i København registreres, og at det her angivne Tal er for lavt. Fødselsoverskudet kan da heller ikke siges at være aftaget i den sidste Menneskealder og maa betegnes som ret anseeligt.

	Fødte p. M.	Døde p. M.	Overskud p. M.
1877—1881	36.6	23.0	13.6
1882—1886	37.9	22.7	15.2
1887—1891	34.4	22.1	12.3
1892—1896	30.4	19.1	11.3
1897—1901	29.1	17.8	11.3
1902	29.3	15.0	14.3
1903	28.9	15.7	13.2
1904	28.5	15.7	12.8
1905	28.1	16.3	11.8

Til Sammenligning hidsættes her en Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforholdene i en Række større udenlandske Byer, for største Delen uddraget af den af Registrar General offentliggjorte „Annual Summary of Births, Deaths and Causes of Death in London and other great towns 1905“.

1905	Folketal	Fødte ‰	Døde ‰	Overskud ‰	1905	Folketal	Fødte ‰	Døde ‰	Overskud ‰
Amsterdam	553513	26.6	13.8	12.8	Glasgow	809986	30.1	17.9	12.2
Antwerpen	291949	24.3	14.0	10.3	New-York	4024780	25.8	18.3	7.5
Bryssel	598467	19.1	14.5	4.6	Buda-Pest	836267	25.5	19.2	6.3
Rotterdam	370390	33.9	14.7	19.2	Wien	1897630	26.9	19.3	7.6
London	4684794	27.1	15.6	11.5	Belfast	358680	31.9	20.1	11.8
Stockholm	321443	24.0	15.8	9.8	München	534000	30.3	20.1	10.2
Hamburg	791460	25.8	15.8	10.0	Rom	518176	23.5	20.6	2.9
Gøteborg	139420	27.8	16.1	11.1	Dublin	378994	29.6	21.3	8.3
Kristiania	226472	26.8	16.2	10.6	Prag	430569	24.1	22.0	2.1
Edinburgh	336577	23.1	16.2	6.9	Breslau	465547	30.2	23.0	7.2
København	425000	28.1	16.3	11.8	Milano	529127	25.8	24.1	1.7
Berlin	2006850	24.6	17.2	7.4	St. Petersburg	1391000	29.3	25.0	4.3
Paris	2750000	19.4	17.4	2.0	Moskow	1154000	—	27.9	—
Dresden	509300	28.3	17.8	10.5	Triest	193387	31.5	28.1	3.4

Byerne ere ordnede efter tiltagende Dødelighedskvotient, som varierer fra 13,8 pro mille i Amsterdam til 28,1 pro mille i Triest, uden store Forandringer i den sædvanlige Rækkefølge. Den ligeledes stærkt varierende Fødselskvotient var i 1905 som sædvanlig mindst i Bryssel og Paris med henholdsvis 19,1 og 19,4 pro mille og størst i Rotterdam med 33,9 pro mille. Med Hensyn til Fødselsoverskudet

er det kun denne sidstnævnte, samt Amsterdam og Glasgow, der rager op over København.

Foruden de i det foregaaende omhandlede 11933 levendefødte Børn blev der i 1905 bragt 329 *dødfødte Børn* til Verden. De i den foreskrevne „Generaltabel over Dødfødte“ forlangte Oplysninger om disse Børns Køn, Legitimitet og Modenhedsgrad, samt om Art og Hyppighed af anvendt Kunsthjælp m. m. findes sammenstillet med Oplysninger om de samme Forhold i de forudgaaende 22 Aar i nedenstaaende Oversigt, som dog ikke omfatter et Antal af 50 Dødfødsler, der ere eftermeldte fra den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse.

	Fosterets Modenheds Grad								MedTegn til For- raadnelse	Fødslen fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte				
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen	Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte		Tilsammen	
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige		Dreng
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1883—1892	49	50	19	19	71	50	14	12	110	110	88	16	9	12	10	15	14	120	100	33		31
1893—1902	47	44	20	18	63	45	13	10	113	98	84	17	9	13	10	15	14	110	89	33	28	260
1903	66	46	19	19	69	46	9	8	150	115	93	14	11	15	7	19	8	135	92	28	27	282
1904	69	35	21	18	70	49	17	15	130	114	91	29	15	16	4	18	7	139	84	38	33	294
1905	59	44	16	18	61	49	16	16	129	104	96	16	12	16	6	16	13	120	93	32	34	279

Af samtlige 329 dødfødte Børn var 219 ægtefødte og 110 uægtefødte. Da Antallet af i og udenfor Ægteskab levendefødte var henholdsvis 8956 og 2977, har saaledes 2,4 pCt. af samtlige i Ægteskab fødte og 3,6 pCt. af samtlige udenfor Ægteskab fødte Børn været dødfødte.

Med Hensyn til de 329 dødfødte Børns Køn og Legitimitet sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende og i de foregaaende 22 Aar henvises iøvrigt til nedenstaaende Oversigt.

Af 1000 henholdsvis levendefødte og dødfødte Børn vare:

	Levendefødte		Dødfødte		Levendefødte		Dødfødte	
	Mandk.	Kvindek.	Mandk.	Kvindek.	Ægte	Uægte	Ægte	Uægte
1883—1892	512	488	539	461	805	195	775	225
1893—1902	512	488	550	450	769	231	765	235
1903	519	481	578	422	755	245	805	195
1904	523	477	602	398	760	240	759	241
1905	507	493	532	468	751	249	666	334

I den efterfølgende Oversigt er de samme Forhold fremstillede med særligt Hensyn til Forskellen mellem fuldbaarne og ufuldbaarne dødfødte.

	af 100 fuldbaarne dødfødte vare:				af 100 ufuldbaarne dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1889—98	59	41	82	18	50	50	70	30
1899	58	42	86	14	55	45	74	26
1900	54	46	81	19	56	44	69	31
1901	62	38	80	20	56	44	82	18
1902	54	46	84	16	50	50	82	18
1903	59	41	87	13	57	43	75	25
1904	58	42	79	21	63	37	73	27
1905	55	45	75	25	54	46	77	23

I Tilslutning til de foran meddelte Oplysninger om de i Aarets Løb indtrufne Dødfødsler skal der endnu tilføjes et Uddrag af de Bemærkninger om nærmere Omstændigheder ved Dødfødslerne, som sædvanligvis findes paa de af Jordemødrene udfærdigede Anmeldelser om disse.

Ansigtstilling forekom 4 Gange, Pandestilling 2, Forisestilling 1, Skraaleje 10, Tværleje 1, Skulderstilling 2, Sædestilling 37 og Fodstilling 12 Gange. Navlesnoren var fremfalden i 14, omslynget i 12 Tilfælde; Moderkagen var forliggende i 7 Tilfælde, for tidlig løsnet med Blødning før Fødslen i 6 Tilfælde; Vessvækkelse noteredes 4 Gange, for tidlig Afgang af Fostervandet 5, Bækkenforsnevring 6, besværlig og langvarig Fødsel uden nærmere Angivelse af Grunden 15 Gange; i 7 Tilfælde var der Krampe (Nyrebetændelse); i 7 Tilfælde Syphilis og i 9 Tilfælde anden Sygdom hos Moderen; Fald, Overanstrengelse, Sindsbevægelse angives 13 Gange som Aarsag til Dødfødslen, habituel Dødfødsel 1 Gang; i 6 Tilfælde fandtes Syphilis, i 3 Tilfælde anden Sygdom hos Fostret, 3 dødfødte Børn betegnedes som Misfostre, i 5 Tilfælde var der foretaget Operation (Perforation, Dekapitation eller Embryotomi) paa Fostret.

Efterat der paa Foranledning af Statens statistiske Bureau er optaget en Rubrik for Moderens Alder paa det af Jordemødrene benyttede Skema til Anmeldelse om dødfødte Børn, findes Alderen nu i de fleste Tilfælde anført, og Oplysning herom manglede kun ved 17 af de 279 Dødfødsler, der ere sammenstillede paa den foreskrevne „Generaltabel over Dødfødte“. I de øvrige 262 Tilfælde var Moderens Alder som følger:

15—20 Aar	5	35—40 Aar	40
20—25 —	61	40—45 —	22
25—30 —	77	45—50 —	2
30—35 —	57	uansigt	17
			<u>Ialt 279</u>

Om de meteorologiske Forhold i 1905 giver nedenstaaende Tabel og Oversigt, der som sædvanligt skyldes meteorologisk Institut, Oplysning:

1905. *Januar* blev mild med vestlige til sydlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Februar* blev mild med vestlige til sydlige Vinde og normal Nedbør. *Marts* blev mild med sydlige Vinde og rigelig Nedbør, *April* blev kold med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Maj* blev mild med vestlige Vinde og ringe Nedbør. *Juni* blev meget varm med østlige og sydvestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Juli* blev varm med vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *August* fik normal Varme med vestlige Vinde og ualmindelig stor Nedbør. *September* fik med vestlige til sydlige Vinde omtrent normale Varme- og Nedbørsforhold. *Oktober* blev ualmindelig kold med vestlige til nordlige Vinde og rigelig Nedbør. *November* fik omtrent normal Varme med sydvestlige Vinde og ringe Nedbør. *December* blev mild med vestlige Vinde og ubetydelig Nedbør. *Aaret* fik høj Middelttemperatur, omtrent normal Nedbør og overvejende vestlige og sydvestlige Vinde.

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1905.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C ^o	0,7	1,5	2,5	4,1	11,5	16,4	17,3	15,8	12,8	5,7	4,1	2,7	8,0
Middelfugtighedsgrad i pCt.....	84	88	85	78	67	70	72	77	81	81	87	86	80
Middellufttryk ved Havet og 45 ^o Br. Mill.	764,6	761,7	759,4	757,4	764,0	762,4	759,7	759,2	760,4	755,9	757,4	766,2	760,7
Nedbør, Mill.	24,0	28,3	46,2	41,0	14,3	34,1	47,4	146,9	51,4	67,0	25,8	4,7	531,7
Dage med Nedbør	15	14	19	20	14	13	15	16	17	22	13	8	186
” ” Sne.....	9	8	8	11	1	”	”	”	”	3	5	1	46
” ” Hagl.....	”	1	1	7	1	”	”	”	1	3	1	1	16
” ” Torden.....	”	”	1	1	2	4	5	3	”	”	”	”	16
” ” Storm	2	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	”	2

Karantænevæsen. I Aaret 1905 er der sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 5463 Skibe, inklusive Orlogsskibe og Lystfartøjer, som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men alle vare anmeldelsespligtige. Af disse Skibe bordedes paa Inderrheden, uden Anmeldelse, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet, 3792. Resten gjorde selv Anmeldelse ved Karantænekontoret. Antallet af de i Havnen „i regelmæssig Fart“ indgaaede Skibe i udenrigsk Fart, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænestationen, men ved Kajen afgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale, var 4821.

Karantæne var i Aarets Løb ikke paabudt.

Det Antal Skibe, som af Lægerne inspiceredes i Overensstemmelse med Loven om alm. Eftersyn (Lov af 16. Marts 1900) var 16 med 419 Mands Besætning og 62 Passagerer. Der fandtes ingen Syge ved dette Eftersyn.

Om Syge, ankomne med Skibe fra Havne, hvorfra Skibene ikke vare underkastede „almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse fra 68 Skibe (heri dog ikke medregnet de Skibe, der henhørte til de ovenfor anførte ikke anmeldelsespligtige Skibe, der ved Kajen afgive foreløbig Anmeldelse til Toldvæsenets Personale.)

Der fandtes paa disse 68 Skibe 76 Patienter, blandt disse fandtes: Variola 1, Diphtheria 2, Scarlatina 1, Malaria 1, Fb. typhoidea 3, Angina 1, Parotitis 1, Pneumonia 4, Bronchitis 3, Pleuritis 1, Rheumatisme 4, Mb. cordis 1, ikke infektiøse Mave- og Tarmlidelser 9, Syphilis 2, Morb. vener. 7, Hudsygdom 5, Neurastheni 1, forsk. kirurg. Lidelser 19.

Der indførtes 10 Lig.

I to Tilfælde foretoges Karantænedesinfektion af Passagerers Gangklæder.

Vaccination. 1) Paa den *lgl. Vaccinationsanstalt* forefandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af Aaret 1905 en Beholdning fra 1904 paa 8675 Portioner animal Vaccine. I Aarets Løb fremstilledes der 188615 Portioner, hvorefter Anstalten har haft ialt 197290 Portioner Vaccine til Disposition. Heraf medgik til Vaccination paa Anstalten c. 7500 Portioner, til Podning af Kalve 9700, til forskellige Forsøg og Prøvevaccinationer c. 1000, afgivet til fremmede Instituter c. 1000, medens 144670 Portioner blev udsendte efter Rekvisitioner af Læger og Institutioner i 3640 Forsendinger, hvorefter Anstalten ved Aarets Slutning havde 14470 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1910 Portioner, forskellige københavnske Hospitaler og Stiftelser ialt 2625 Portioner, medens der til privat praktiserende Læger i København blev udsendt ialt 16710 Portioner. Med de til Vaccination paa Anstalten anvendte 7500 Portioner har Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine saaledes udgjort 28745 Portioner. Det i Forhold til tidligere Aar forøgede Forbrug skyldes den lille i Aarets Løb indtrufne Koppepidemi, som gav Anledning til, at Anstalten fra 27. April til 13. Maj holdtes aaben daglig Kl. 10—11 (undtagen Søndag).

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes der i 1905 ialt 6247 Børn med positivt Resultat ved første Vaccination hos 6141 og ved Omvaccination hos 54, eller ialt hos 6195, hvorefter den totale Anslagskvotient udgør 99,53 pCt. (23 Børn udeblev fra Eftersynet). Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1905.

2) Den *kommunale Vaccinationsanstalt* har i 1905 været holdt aaben hver Torsdag fra den 6. April til den 7. December, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Ugedag vaccinerede. Paa Grund af Koppe-tilfældene i København holdtes Anstalten tre Gange ugentlig aaben i Tiden fra 29. April til 15. Maj (med 2 følgende Eftersyn). Der blev ialt vaccineret 1827 Individuer (mod 1251 Aaret forud); det største Antal Vaccinationer, nemlig 223, faldt paa den 27. April, det mindste, 1, paa 16. November (Snestorm). Der benyttedes udelukkende animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt. Ingen nævneværdige Komplikationer ved Vaccinationen ere sete.

Af de 1827 Vaccinationer var 194 Revaccinationer, alle indenfor Tidsrummet 13. April til 8. Maj. Tallet af første Gang vaccinerede var 1633.

Fordelingen af de 1633 Vaccinationer paa Køn og Alder, samt Udfaldet af Vaccinationerne ses af efterfølgende Tabeller:

Af de vaccinerede var i en Alder af:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	34	26	60
1—2	72	53	125
2—3	97	112	209
3—4	124	128	252
4—5	114	95	209
5—6	97	114	211
6—7	185	204	389
7—8	72	91	163
Over 8	10	5	15
Sum	805	828	1633

Udfaldet af Vaccinationerne var følgende:

Hele Antallet af vaccinerede	Heraf revaccinerede	Ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 1623 fandtes		
			ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
1827	194	10	1603	4	16

De, hos hvem intet Anslag viste sig, omvaccineredes med følgende Udfald:

Hele Antallet af omvaccinerede	Heraf ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 10 fandtes		
		ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
16	0	5	0	11

B.

Den offentlige Sundhedspleje.

Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, om Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, Kontrollen med Drikkevand og Fødevarer m. m. tjener følgende Oversigter.

De af **Sundhedskommissionens Lægepersonale** (9 Kredslæger og 2 Dyr-læger) udførte Undersøgelser samt afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1905;

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme	447	545
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold	716	731
III. Erklæringer i Sundhedskommissionssager:		
a) Afløbsforhold og off. Renl. (Vedt. Afsn. II og III) . .	316	333
b) Latrinvæsen m. m. (Vedt. Afsn. IV)	431	572
c) Skadelige Næringsveje (Vedt. Afsn. V)	146	145
d) Næringsmiddeltilsyn (Vedt. Afsn. VI)	301	2426
e) Boliger, Logishuse (Vedt. Afsn. VII og VIII)	78	81
f) Smitsumme Sygdomme (Vedt. Afsn. IX)	45	44
g) Plejebørnstilsyn (Vedt. Afsn. XI)	1371	1399
h) Forskellige andre Forhold	52	190
	<hr/>	<hr/>
	3903	6466

Tilsyn med Plejebørn i 1905. Ved Udgangen af 1904 fandtes, som i fore-gaaende Aars Beretning omtalt, 1710 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 445, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1905 søgte 817 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 44 deres Ansøgning tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 88 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 685 Tilladelser udstedtes, deraf 206 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 582 tidligere tilladte Plejehjem. Ved Udgangen af 1905 var Antallet af tilladte Plejehjem 1584, deraf 218 (o: ca. 14 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1366 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1540 Plejebørn mod 1440 ved Aarets Begyndelse.

Dødeligheden var ogsaa i dette Aar forholdsvis lav.

Tabel 4.	Under 1 Aar														Ialt	Begge Køn												
	0-1 Mnd.			1-2 Mnd.			3-11 Mnd.			0-1 Aar		1 Aar		2 Aar			3 Aar		4 Aar		5-9 Aar		10-14 Aar					
	M	K		M	K		M	K		M	K	M	K	M			K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	
Januar	-	2		-	1	3	2	2		3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8
Februar	-	-	3	-	4	1	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	8	2	10
Marts	-	-	-	2	2	2	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8
April	1	1		1	2	2	2	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	10
Maj	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	1	3
Juni	-	-	2	-	3	3	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	8
Juli	1	-	3	3	2	2	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9
August	-	-	3	1	6	3	9	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	9	8	17
September	-	-	2	1	3	3	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4	9
Oktober	-	1	1	1	2	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
November	-	-	1	2	2	-	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
December	-	-	2	-	3	-	5	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2	7
Ialt	2	4	19	13	32	18	53	35	2	7	-	-	-	1	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	57	44	101	
	6		32		50		88		9		-		1		1		2								101			

Den varme Sommer gav navnlig i August Maaned Anledning til en Stigning af Dødsfaldenes Antal som Følge af Gastrointestinalkatar hos Smaabørn.

Tabel 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	18 Aar 1888-1905	
	Sum gsntl																			
Sygd. i Fordøjelsesorg....	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	18	21	31	36	923	51
Rakitis, Atrofi, Skrof....	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	8	12	8	13	497	28
Sygd. i Respirationsv....	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	25	24	27	20	20	26	599	33
Hjernesygd., Konvuls....	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	16	11	9	7	320	18
Infektionssygdomme....	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	8	2	3	10	224	12
Andre og ubek. Sygd....	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	11	11	11	9	205	11
Ialt	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	82	101	2767	154
Plejebørnenes Antal d. ³¹ / ₁₂	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425	1409	1440	1540		

Beretning fra Sundhedskommissionens Laboratorium. I Aaret 1905 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 4007 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 2074 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 2065 kemiske Undersøgelser
- 54 mikroskopiske do.
- 2108 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer have været:

A. Vand.

I. *Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.*

a. Fra Taphane paa Vandværket	12	Prøver
b. — Vandværkets Filtre	12	—
c. — forskellige Søer og Kilder	20	—
d. — Valby Vandværk	2	—
e. — Sundby Vandværk	2	—

II. *Kemisk og bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

f. Udtaget af Laboratoriet fra forskellige Brønde	6	—
---	---	---

III. *Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

g. Fra Taphane paa Vandværket	51	—
h. — Vandværkets Filtre	51	—
i. — Husledninger	51	—

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i København og Forstæder	898	Prøver
Udtaget af Politiet som Staldprøver	72	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse) 215 —

Fløde 23 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	78	—
do. blandet Børnemælk	84	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Mælk	572	Prøver
Fløde	20	—

21 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve

3 Prøver Fløde undersøgte for Stivelse, som paavistes i 2 af Prøverne.

Af 3 Prøver Mælk, som formentes at være bedærvet, forholdt de 2 Prøver sig normalt, medens den tredje havde en ejendommelig Lugt.

40 Prøver *Mineralvand*. Der fandtes kunstigt Farvestof i alle Prøverne. Surheden fandtes at svare til nedennævnte Forbrug af $\frac{1}{10}$ normal Alkaliopløsning pr. 100 C. C.

i 11 Prøver Citronvand	9,7—27,0	C. C.
i 8 — svensk Sodavand	0,4—33,0	—
i 1 — Limonade	16,2	—

I 18 Tilfælde var der anvendt Citronsyre, i 4 Vinsyre og i 7 Eddikesyre.

I 11 Tilfælde var Syrens Mængde saa ringe, at dens Art ikke kunde bestemmes.

11 Prøver indeholdt Saccharin. Uorganiske Giftstoffer fandtes ikke i nogen af Prøverne.

1 Prøve *Øl* indeholdt et chromsurt Salt i en Mængde, der svarede til $5\frac{1}{2}$ Gram tvechromsurt Kali i 100 C. C. Øl.

1 Prøve *Smør* viste sig at være ublandet Natursmør.

1 Prøve *Mondamin* var ren Majsstivelse.

1 Prøve *Bagepulver* indeholdt ikke Giftstoffer.

1 Prøve *Chokolade* undersøgtes med Hensyn til Opbevaringstilstand. Der fandtes lidt Spind og Ekskrementer af Larver, samt en enkelt Møllarve.

20 Prøver *Hindbærssaft*. 5 af Prøverne indeholdt kunstigt Farvestof. Der fandtes ikke Saccharin eller Konserveringsmidler i nogen af Prøverne, ligesom der ej heller fandtes Forhold, som kunde tyde paa Forfalskning.

6 Prøver *Honning*. 4 Prøver var af abnorm Sammensætning, 1 Prøve var forfalsket med Glykosesirup.

C. Andre Undersøgelser.

4 Prøver *Tøj* undersøgtes for Arsenik, som ikke fandtes i nogen af Prøverne.

6 Stk. *glaserede Ler-Syltekrukker* undersøgtes for Bly i Glasuren. 3 af Krukkerne afgav en ubetydelig Mængde Bly til 4%-holdig Eddike.

7 Prøver *Legetøj (Tinsoldater)* indeholdt fra 91—97 % Bly.

1 Prøve *Terpentinolie* indeholdt fremmede Kulbrinter.

4 Prøver *Tapetpapir*. 3 Prøver undersøgtes for Arsenik, som ikke fandtes i nogen af dem. De paa den fjerde Prøve værende Inkrustationer befandtes at være af uorganisk Natur.

50 Prøver *japanesiske Papirgenstande* undersøgtes for Arsenik, som fandtes i 7 af Prøverne.

17 Prøver *Luft* fra Raadhuset. Kulsyreindholdet var i 14 Prøver, tagne i et Kontor, 0,75—1,84 pro Mille, i 3 Prøver, tagne i Raadhusets Gaard og Varmekammer, 0,37—0,45 pro Mille.

24 Prøver *Gummivarer* (Pattesutter, Gummiskiver, Legetøj) undersøgtes for Indhold af Metaller, som fandtes i 20 af Prøverne) nemlig Zinkilte (4,7—11,6 %), Kviksølv (1,7—2,5 %) og Antimon.

2 Prøver *Affald*. 1 Prøve var Kokessmuld; 1 Prøve bestod af Sand, Haar og Bomuld.

1 *Thermometer*, hvis Nøjagtighed blev prøvet, viste 5—6° for højt ved Temperaturer mellem 70° og 90° C.

1 Prøve *grøn Farve* var Schweinfurtergrønt.

10 Prøver *Bageriolie* undersøgtes for Mineralolie, som ikke fandtes i nogen af Prøverne.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

St. Johannes Stiftelse.....	3	Prøver	Sæbe (Sammensætning)
do.	1	—	Smør (Ægthed)
Kommunehospitalet	1	—	Maltekstrakt-Øl (Ekstrakt)
do.	2	—	Sæbe (Sammensætning)
do.	3	—	Kakaopulver (Renhed)
do.	8	—	Saft (Ekstrakt)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt.	1	—	Brød (Renhed)
do. do.	3	—	Mælk (Fedt)
Vandværket	10	—	Vand (kemisk)

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København. — Der har i Aarets Løb været undersøgt 1787 Prøver, hvoraf 346 med positivt og 1441 med negativt Resultat.

Der er saaledes bleven undersøgt:

Vand.....	217 Prøver
Mælk og Fløde	1783 —
Andre Fødemidler.....	88 —
Diverse Stoffer.....	132 —
Sputum	1787 —
	4007 Prøver

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.310	-	Spor	-	0.502	0.244	1.379	-	1.540	0.253
Laveste do.	3.730	-	Spor	-	0.312	0.168	0.944	-	1.340	0.187

Indhold af organisk Stof.

Filtreret Vand	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram.											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Sepbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand	0.016	0.016	0.019	0.019	0.017	0.020	0.018	0.018	0.017	0.020	0.018	0.020
Ufiltreret Vand.....	0.019	0.023	0.022	0.021	0.020	0.023	0.021	0.025	0.019	0.024	0.024	0.025

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Kub. Cent. af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	47	-	46
50—100 —	1	-	5
100—500 —	1	33	-
500—1000 —	-	18	-
over 1000 —	2	-	-

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

$1\frac{1}{2}$ —2 0/0.....	10	Prøver
2 — $2\frac{1}{2}$ -	49	—
$2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$ -	50	—
$2\frac{3}{4}$ —3 -	230	—
3 — $3\frac{1}{2}$ -	448	—
$3\frac{1}{2}$ —4 -	149	—
4 — $4\frac{1}{2}$ -	23	—
$4\frac{1}{2}$ —5 -	8	—
over 5 -	3	—
	970	Prøver

Fedtmængden har saaledes været:

$2\frac{3}{4}$ —4 0/0 i 827 Prøver o: 85 0/0 af alle Prøverne			
under $2\frac{3}{4}$ — - i 109	—	11	—
over 4 - i 34	—	4	—

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent	Past sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
under 20	3	84
20—100	2	-
5000—50000	3	-
50000—100000	10	-
100000—1 Mill.	33	-
1 Mill.—5 Mill.	20	-
5 Mill.—10 Mill.	5	-
over—10 Mill.	2	-
	78	84

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5 Kredslæge).

I Aaret 1905 var det samlede Vandforbrug til den tidligere By + en Del af Brønshøj 108,529,400 Tdr., ca. 14,280,000 M³.

Det gennemsnitlige Dagsforbrug var 297,300 Tdr., ca. 39,120 M³. Eller, idet den gennemsnitlige Folkemængde paa det med dette Vand forsynede Omraade sættes til ca. 380,400, bliver Forbruget pr. Individ pr. Døgn 102,7 L.

I Aaret 1904 var det samlede Aarsforbrug 107,799,000 Tdr., ca. 14,184,000 M³. Dagsforbruget 295,300 Tdr. ca. 38,800 M³ og Forbruget pr. Individ pr. Døgn 102 L.

Det største Dagsforbrug fandt Sted d. $31\frac{1}{5}$ med 403,200 Tdr., ca. 53,000 M³ (i 1904 d. $\frac{4}{8}$ med ca. 55,800 M³).

Det mindste Dagsforbrug fandt Sted d. $25\frac{1}{12}$ med 170,000 Tdr., ca. 22,400 M³ (i 1904 d. $\frac{1}{1}$ med 163,000 Tdr., ca. 21,400 M³).

Alt det forbrugte Vand er artesisk Boringvand, som vælder ved Selvtryk kimfrit frem af Boringrørene; ved Sugning paa Borerørene forøges Vandmængden til det ovenanførte Kvantum.

1905	Antal Bakterier pro Kubikcentimeter.									
	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand						
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen			
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	
Januar.....	70	530	600	5	38	43	1	16	17	
	52	653	705	2	15	17	1	21	22	
	42	573	615	2	31	33	3	39	42	
	38	255	291	1	31	32	2	34	36	
Februar....	33	515	546	1	19	20	0	16	16	
	68	510	578	3	32	35	2	29	31	
	33	630	713	4	44	48	2	35	37	
	15	750	855	7	31	38	6	58	64	
Marts.....	67	773	840	1	31	32	4	40	44	
	37	504	442	2	26	28	5	40	45	
	40	297	337	1	24	25	10	42	52	
	14	217	231	5	23	28	2	22	24	
April.....	98	802	900	2	26	28	10	60	70	
	27	378	405	2	23	25	5	48	53	
	18	198	216	2	15	17	1	14	15	
	27	288	315	1	17	18	2	18	20	
Maj.....	30	255	285	1	27	28	1	30	31	
	33	275	308	2	18	20	1	16	17	
	22	168	190	1	22	23	1	14	15	
	16	126	142	1	25	26	1	34	35	
Juni.....	28	414	442	1	21	22	0	14	14	
	142	338	480	3	34	37	3	31	34	
	38	225	263	2	25	27	1	13	14	
	82	270	352	1	23	24	2	15	17	
Juli.....	21	188	209	4	21	25	1	14	15	
	29	169	198	2	18	20	1	12	13	
	29	399	428	1	10	11	1	14	15	
	25	282	307	0	14	14	2	17	19	
August.....	18	295	313	0	14	14	1	16	17	
	7	220	227	0	21	21	0	7	7	
	15	108	123	1	20	21	0	16	16	
	18	275	293	1	10	11	0	9	9	
September..	40	410	450	1	21	22	1	23	24	
	50	640	690	0	16	16	1	11	12	
	36	429	465	0	10	10	1	11	12	
	87	468	555	1	22	23	2	25	27	
Oktober....	93	522	615	2	12	14	2	25	27	
	82	518	600	1	16	17	0	14	14	
	35	280	315	1	11	12	1	11	12	
	64	806	870	1	9	10	1	19	20	
November...	112	443	555	1	15	16	1	11	12	
	44	384	428	1	24	25	1	11	12	
	28	188	216	1	9	10	0	10	10	
	50	888	938	0	9	9	1	9	10	
December...	57	445	502	} for-ulykket			0	9	9	
	14	183	197		0	11	11	1	21	22
	11	177	188					1	11	12

I 1905 er et nyt lille Anlæg bestaaende af Boringer ned til og i Kalkoverfladen, som ligger i en Dybde af ca. 30 M, sat i Gang ved Præstebroen (Glad-sakse). Ved en Dieselmotor bringes Vanddydelsen op til ca. 3000 M³ i Gennemsnit i

Døgnet. Anlægget er situeret umiddelbart ved Siden af Ledningen fra Boringerne ved Søndersøen og sender til denne Ledning de ca. 3000 M³ Vand, der i Følge paa Stedet foretagen Undersøgelse kommer kimfrit frem af Jorden ligesom samtlige de andre Boringers Vand, der tjener til Byens Forsyning.

De foranstaaende Analyser give Oplysning om Vandets Konstitution i kemisk Henseende. Den her anførte Tavle over de bakteriologiske Enkeltforsøg gennem Aaret give et Udtryk for den Forurensning, som Iltning, Ledning gennem den indtil 2 Mile lange Ledning og endelig Jernets Frafiltrering medfører. Endnu skal kun bemærkes, at Prøven fra Husledninger i Byen er tagen samtidigt med, men uafhængigt af de to andre Prøver.

II. a) Valbyværket har i Aaret 1905 til Valby og Vanløse afgivet 2,903,100 Tdr., ca. 395,140 M³ eller ca. 8000 Tdr. pr. Døgn ca. 1050 M. Med et middel Indbyggerantal paa 12,800 bliver Forbruget pr. Individ pr. Døgn ca. 82 L.

b) Sundby Vandværk har i 1905 til Sundby og Nathanaels Sogne afgivet 3,444,200 Tdr., ca. 453,000 M³ eller 9,400 Tdr., ca. 1100 M³ i Døgnet. Med et Indbyggerantal paa 31,000 i dets Sogne giver det ca. 40 L. pr. Individ pr. Døgn.

Angaaende Kvaliteten af Vandene a og b henvises til Stadslægens Aarsberetning for 1903.

Undersøgelse af Citronsodavand.

I Begyndelsen af Aaret foretoges en Række Undersøgelser af „Citronsodavand“ fra 10 forskellige Mineralvandsfabriker. Prøverne viste sig meget forskellige i Henseende til Surhedsgrad. Vædskerne Surhed svarede for 100 Kubikcentimeter til mellem 4,0 og 21,5 Kubikcentimeter normal Alkaliopløsning. Men foruden denne betydelige Variation viste Undersøgelsen, at Sammensætningen ikke altid svarede til den brugte Benævnelse. I saakaldt Citronsodavand fra 2 Mineralvandsfabriker fandtes Eddikesyre, en tredje Fabrik havde tilberedt Vandet med Vinsyre. Kunstigt Tjærefarvestof fandtes i alle de undersøgte Prøver. 4 Fabriker havde anvendt Saccharin som Sødstoff; i saa Henseende maa bemærkes, at Loven om kunstige Sødstoffer af 14. April 1905 først udgik den 25. Juli, altsaa efter at Undersøgelserne vare foretagne.

I nævnte Anledning udsendte Sundhedskommissionen under 3. August følgende Bekendtgørelse:

Da det ved en af Sundhedskommissionen foretagen Undersøgelse har vist sig, at der til Fremstilling af Citronsodavand ofte anvendes Vinsyre eller Eddikesyre og Tjærefarvestof, der ikke altid ere uskadelige, henstilles det til Publikum ikke at nyde Citronsodavand, med mindre det paa Etiketten udtrykkelig angives, at det er fremstillet af naturlig Frugt, og tilige, at det ikke indeholder andre tilsatte Syrer eller skadelige kunstige Farvestoffer.

Tilsætning af Saccharin er forbudt ved Lov af 14. April 1905.

Ogsaa i Prøverne af „svensk Sodavand“ fandtes Eddikesyre, Saccharin og kunstigt Farvestof, men da der ikke i denne Vares Betegnelse ligger nogen Angivelse af Indholdet eller Sammensætningen, og da de nævnte Stoffer ikke fandtes i saa stor Mængde, at de kunne anses for sundhedsskadelige, med mindre Vandet nydes i meget store Kvantiteter, fandtes der ikke tilstrækkelig Grund til at foretage noget Skridt i den Anledning.

Trikinundersøgelse.

I Februar Maaned anmeldtes 2 Tilfælde af Trikinose, et fra Kommunehospital og et fra Frederiks Hospital, men naar undtages dette Efterslæt fra den epidemiske Optræden i 1904, forlød der intet om Trikiner hos Mennesket i Aarets Løb.

Medens der tidligere ikke eksisterede nogen Anmeldelsespligt for Læger for denne Sygdoms Vedkommende, er den nu ved Sundhedskollegiets Instruktion af 30. December 1905 optaget blandt de Sygdomme, som straks skulle anmeldes til Stadslægen paa de dertil bestemte Anmeldelsesblanketter.

Om Trikinosens Hyppighed i danske Svinebesætninger har Aaret bragt enkelte supplerende Oplysninger. En Sammenstilling viser*) med Hensyn til dansk Flæsk, at 54 af 108,237 Svinekropper vare trikinøse (deraf i København 27 af 59,223), af 14,733 Skinker vare 17 (i København 17 af 12,636), af Bryst og Bugflæsk vare 2 af 1640 (i København 2 af 945), af Mørbrad var 1 af 3399 (kun undersøgte i København) trikinøse; desuden fandtes af 2782 amerikanske Skinker, undersøgte i København, 7 trikinøse. Saavidt man heraf kan slutte, er Trikinose blandt Svin hyppigere her til Lands end i Preussen og Sachsen, hvor man har indført obligatorisk Trikinundersøgelse, og hvor denne Forholdsregel synes at have bevirket en Aftagen af Trikinosens Hyppighed blandt Svinene, rimeligvis paa Grund af den dermed følgende udstrakte Destruktion af trikinøst Svinekød.

Saa længe Spørgsmaalet om, hvorvidt man bør gaa over til almindelig obligatorisk Trikinundersøgelse, endnu ikke har fundet sin endelige Løsning, har Sundhedskommissionen maattet indskrænke sig til de sædvanlige Advarsler ved Bekendtgørelser i Bladene mod at nyde Svinekød i ikke fuldt gennemkøgt Tilstand. Desuden er det i forrige Aarsberetning omtalte Tillæg til Sundhedsvedtægten under 6. Marts 1905 stadfæstet af Justitsministeriet. Det har følgende Ordlyd:

»Det forbydes ved Annoncer i Bladene, ved Opslag, Skilte eller paa anden Maade i Butiker eller andetsteds at anbefale Svinekød eller Flæsk eller Kødvarer, til hvis Tilvirkning der er benyttet Svinekød eller Flæsk, som trikinfrit eller trikinundersøgt, med mindre samtlige i Forretningen forhandlede Varer af den ovenfor omhandlede Art enten ere undersøgte for Trikiner af en dertil af Sundhedskommissionen bemyndiget Person, og de saaledes undersøgte Varer af Undersøgeren ere forsynede med tydeligt Stempel eller Mærke, eller ere ledsagede af et af Sundhedskommissionen godkendt Bevis for en andet Steds foretagen Trikinundersøgelse.«

I Henhold hertil har Sundhedskommissionen truffet følgende Bestemmelser:

Bemyndigelse til at undersøge Svinekød m. m. for Trikiner vil efter derom til Sundhedskommissionen indgivet Begæring kunne ventes meddelt Dyrslæger (og Læger).

Dyrslæger (og Læger), der godkendes som Trikinundersøgere, skulle, forinden de paa-begynde Kontrollen for en Forretning, skriftlig tilstille Sundhedskommissionen Meddelelse derom med nøjagtig Angivelse af Forretningens Adresse og Indehaverens Navn, og ligeledes, forinden de ophøre med Kontrollen for en Forretning, skriftlig anmelde dette for Sundhedskommissionen.

Andre Personer, som ved en for Sundhedskommissionens Dyrslæge aflagt Prøve, have godtgjort at være i Stand til at foretage Undersøgelsen, kunne ligeledes godkendes som Trikinundersøgere, men maa kun udøve Virksomheden under en af Sundhedskommissionen godkendt Dyrslæges (eller Læges) Kontrol og paa hans Ansvar.

Ved Undersøgelsen skulle følgende Regler iagttages:

Til Undersøgelse udtages ialt 4 nøddestore Prøver af hvert Svin, en Prøve af hver af Mellemgulvets Piller og en fra hver Side af Mellemgulvets Tilhæftning paa Ribbenene.

Af halve Svinekropper tages ligeledes 4 Prøver, to paa hvert af de angivne Steder.

Af hver Skinke o. l. udtages mindst 3, saavidt muligt fedtfri Prøver Muskelvæv, saa nær Musklernes Tilhæftningssener som muligt.

Af Spæk udtages ligeledes 3 Prøver af vedhængende Muskelvæv.

Prøveudtagningerne maa kun foretages af vedkommende Dyrslæge (eller Læge) eller dennes godkendte Medhjælpere personlig.

*) H. M. Høyberg: Er den obligatoriske Trikinundersøgelse nødvendig i Danmark? Maanedsskrift for Dyrslæger, Bd. XVII.

Ere Prøverne indtørrede, skulle de, forinden videre foretages, henligge mindst 10 Minutter i en 8% Kaliopløsning.

Af hver af de omhandlede 4 af en Svinekrop (eller en halv Krop) udtagne Prøver udklippes 6 havrekornstore Stykker til mikroskopisk Undersøgelse.

Af hver af de 3 af en Skinke o. l. udtagne 3 Prøver udklippes 6, og af hver af de 3 af et Spækstykke udtagne Prøver udklippes 4 havrekornstore Stykker til mikroskopisk Undersøgelse.

Ialt bliver der altsaa at undersøge for hvert Svin (eller halve Svin) 24, for hver Skinke e. l. 18 og for hvert Spækstykke 12 af de paa fornævnte Maade tilvejebragte Smaastykker, der anbringes i et almindeligt Trikin-kompressorium.

Til den derefter foretagne mikroskopiske Besigtigelse anvendes som Regel 30—40 Ganges Forstørrelse.

En læg Undersøger maa som Regel ikke i Løbet af en Dag undersøge mere end hhv. 20 Svin (eller halve Svin) eller 26 Skinker e. l. eller 40 Stykker Spæk.

Forefinder en læg Undersøger Trikiner, skal Fundet godkendes af den Dyr læge (eller Læge), under hvis Ansvar Undersøgeren arbejder.

Er Fundet konstateret af Dyr lægen (eller Lægen), mærker han den trikinøse Krop (Kød- eller Spækstykke) paa en iøjnefaldende Maade og meddeler derefter straks Sundhedspolitiet fornøden Underretning. Bekræftes Resultatet af en af Sundhedskommissionens Dyr læger, bliver det trikinøse Kød eller Spæk paa sædvanlig Maade at destruere paa Ejerens Bekostning.

De undersøgte Kroppe (Skinker, Spæk m. m.), hvori der ikke er forefundet Trikiner, skulle af Dyr lægen (eller Lægen) eller de af Sundhedskommissionen autoriserede Medhjælpere personlig mærkes i rød Farve med et af Sundhedskommissionen fastsat Stempelmærke af hosføjede Form, i hvilket Tallet betegner den Dyr læge (eller Læge), der bærer Ansvaret for Undersøgelsen.

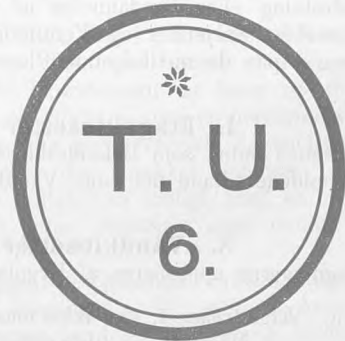
Mærket anbringes paa mindst lige saa mange Steder som Kødkontrollens Stempelmærke og umiddelbart ved Siden af dette.

Pølser og lignende af sønderdelt Kød eller Spæk fremstillede Varer undersøges ikke for Trikiner, men maa kun betegnes som »trikinundersøgte«, saafremt der fra Dyr lægens (eller Lægens) Side er ført Kontrol med, at der til Tilberedningen ikke er benyttet Svinekød eller Spæk, som ikke forud er undersøgt for Trikiner i Overensstemmelse med ovenstaaende Forskrifter.

Paa Varer af denne Art anbringes da i Stedet for Stempel et tilsvarende Plombemærke med Bogstaverne T. U. og Undersøgerens Nummer.

Et Prøvestempel udleveres samtidigt med Godkendelsen til hver enkelt Dyr læge (eller Læge) mod en Betaling af 4 Kr. For yderligere Anskaffelse af Stempler saavel som for Tilvejebringelse af Plombetænger maa Vedkommende selv drage Omsorg,

Forsømmelighed med Efterkommelse af ovenstaaende Regler for Undersøgelse og Mærkning m. m. vil medføre, at Vedkommendes Godkendelse som Undersøger straks inddrages.

Vandklosetterne. Nyt Regulativ.

Vandklosetternes Antal har i de sidste Aar været i stærk Stigen. Den 1. Januar 1905 fandtes i København uden de indlemmede Distrikter 21,335 Vandklosetter (hvoraf 1005 Sæder i 221 Trugklosetter), desuden 312 afgiftspligtige Udslagningskummer. Dertil kom i Valby 78 Vandklosetter (hvoraf 41 paa Carlsberg) i Sundby 27 (hvoraf 4 i et Trugkloset) foruden 5 Udslagningskummer. I Løbet af 1905 installeredes

i København 5324 nye Vandklosetter (deraf 160 Sæder i 26 Trugklosetter), foruden 22 Udslagningskummer; i Valby, Sundby og Brønshøj foretoges ingen nye Installationer. Det samlede Antal var ved Aarets Slutning 26,764 (deraf 1169 Sæder i 250 Trugklosetter) foruden 339 Udslagningskummer. Regnes 5 Personer for hvert Vandkloset, maa henved en Trediedel af Københavns Befolkning anses for forsynet dermed.

De af Sundhedskommissionen gjorte Erfaringer førte til Udstedelse af et nyt Regulativ, som traadte i Kraft den 1. Nov. 1905. Det afviger fra det forrige (trykt i Stadslægens Aarsberetning for 1901) i forskellige mere eller mindre væsentlige Punkter. Navnlig bliver Installationen for Fremtiden afhængig af vedkommende Bygningsinspektørs Tilladelse i alle Tilfælde, hvor Forskrifterne i enhver Henseende ere efterkomne. Endvidere gives Regler for Indretningen af Vandklosetter med indirekte Lys i Lejligheder paa to og tre Værelser i nye Bygninger; Fællesklosetter i Etagerne tillades ikke; i ældre Bygninger ere Kravene til Klosetrummenes Størrelse nedsatte; om Rummenes Ventilation gives udførlige Forskrifter. Regulativet har følgende Ordlyd:

Sundhedskommissionens Forskrifter til Iagttagelse ved Anbringelse af Latriner i en Bygnings Etager. — Udfærdiget 1. Nov. 1905.

Tilladelse til Indretning af Latriner i en Bygnings Etager meddeles, forsaavidt efterfølgende Forskrifter i enhver Henseende ere fyldestgjorte, af vedkommende Bygningsinspektør, dog saaledes at Bygningsinspektørens Tilladelse til Vandklosetter eller andre Klosetindretninger, der kræve Afløb, gøres afhængig af, at Tilladelse til Afløbet erhverves hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene inden Arbejdets Paabegyndelse.

Ved Andragender til Bygningsmyndighederne om Opførelse af nye Bygninger eller om Indretning eller Omdannelse af Klosetter i ældre Bygninger maa Klosetrummenes Beliggenhed, Størrelse, Belysning og Ventilation saavel som de omliggende Rums Bestemmelse være tydeligt angivet paa de medfølgende Planer.

I. Etageklosetter til Brug for en enkelt Husstand kunne paa de nednævnte Vilkaar indrettes enten som Beholderklosetter med eller uden direkte Afløb for Urinen eller, hvor Kloakforholdene tillade det, som Vandklosetter.

A. Vandklosetter i nye Bygninger, hvorved her forstaas Bygninger, til hvilke Tegningerne approberes af Bygningsmyndighederne **efter** disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. *Klosetrummet*, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have mindst een Ydervæg og tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller fra Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes. Dog er det tilladt i Lejligheder paa højst to Værelser at indrette Klosetrum, som ikke have Ydervæg og ikke Vindue til fri Luft, men som belyses gennem en fast indsat Rude til et andet Lokale, der har Vindue til fri Luft. Findes der i en Bygning dels Treværelseslejligheder uden Pige-kammer, dels mindre Lejligheder, er Klosetrum uden Vindue til fri Luft ligeledes tilladt i de Treværelseslejligheder, forsaavidt disses Antal ikke overstiger Antallet af mindre Lejligheder. Endvidere er Klosetrum uden Vindue til fri Luft tilladt i Hjørnelejligheder paa højst 4 Værelser (eller 3 Værelser og Pige-kammer).

Ruden, gennem hvilken Klosetter uden Vindue til fri Luft faa Lys, skal være af mindst 5 Kvadrat-Fods Størrelse; den skal vende mod en lys Trappegang, et lyst Køkken eller Badeværelse eller et andet lignende lyst Rum, der ikke benyttes til Opholdsværelse; den skal anbringes i en saadan Højde over Klosetrummets Gulv (i Reglen ca. 2 Alen) og i det Hele paa en saadan Maade, at Klosetrummet bliver tilstrækkelig lyst. Ruden skal ligge parallelt med det Vindue, fra hvilket Lyset tages.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Gulvet eller Underkarmsstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tomme.

Klosetrummet maa ikke have Adgang fra Køkken, Spisekammer eller Pige-kammer.

Klosetrummets Højde mellem Gulv og Loft maa, hvis det har Vindue til det frie, ikke være under 3 Al. 12 Tm., i Tagetagen ikke under 3 Al., og i Klosetrum, som ikke have Vindue til fri Luft, ikke under 4 Al.

Klosetrummet maa kun have Adgang fra fælles Trappe eller Gang i Ejendomme, i hvilke hver enkelt Lejlighed er forsynet med eget Kloset.

Klosetrummet skal enten have en saadan lun Beliggenhed i Bygningen, at hverken Klosettet selv eller de i Klosetrummet værende Vandtilledningsrør, Skyllécisterne, Vandmaaler eller Afløb ere udsatte for at fryse i streng Vinter; eller ogsaa skal der, hvor Frostfare er til Stede, saasom naar Klosettet anbringes i Trappehuse eller paa lignende udsatte Steder, drages Omsorg for, at der kan tilvejebringes nogen Opvarmning af Rummet i streng Kulde, f. Eks. ved Anbringelse af et Gasblus, der holdes tændt, naar Temperaturen synker til Frysepunktet.

- b. Gulvet i Klosetrummet lægges af Beton paa Jærnbjælker, og belægges med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne tilladt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. Væggene opføres af Mur med Kalkpuds, som oliemales, af 2 T. Monier, 3 T. Rabits e. l., der ind mod Klosettet pudses med Cement og glittes. Det vil dog ogsaa kunne tillades at beklæde Væggene med Fajance- eller Glasfliser, lagt i Cement, eller med andet for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- d. Kummer, Vandlaase og Afløb samt de til Ventilation af Vandlaase hørende Ledninger skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger. De skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte fastsætte.
- e. Vandtilledningsrør og Skyllécisterne med Tilbehør skulle indrettes og vedligeholdes under Iagttagelse af de Bestemmelser, der fastsættes af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i streng Vinter. Vandledningerne skulle i den Anledning anbringes paa de Steder i Bygningen, hvor de ere mindst udsatte for Frost. Særlig Opmærksomhed overfor Frostens Virkninger kræver Vandmaaleren, der, saafremt den ikke anbringes i et absolut frostfrit Rum, ligesom Vandledningerne skal beskyttes ved Isolering. Vandmaalerens Isolering maa kun foretages af en autoriseret Vandmester efter de af Vandværket derom givne Forskrifter. *)
- f. Ventilation af Klosetrummet tilvejebringes ved Aftræk fra hvert enkelt Klosetrum gennem et tæt Rør af Murværk, af Rabitsværk, Monier, glasserede Lerrør eller lignende brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør og føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg samt foroven afsluttes med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmplade. Aftræksrøret skal have en indvendig glat Overflade og en Lysning af ikke under 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan trækkes sammen til 12 Kvadrat-Tommer; det føres ind i Klosetrummet, saa nær Loftet som muligt, med en mindst 24 Kvadrat-Tommer stor Aabning, der dækkes af Rist eller Metalnæt med mindst 16 Kvadrat-Tommers frit Areal.

Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappe, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet fornedet, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert Kloset.

B. Vandklosetter i ældre Bygninger, hvorved her forstaas Bygninger, til hvilke Tegningerne ere approberede af Bygningsmyndighederne inden disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. Klosetrummet, der ikke maa have mindre Gulvareal end 8 Kvadrat-Fod, skal have mindst een Ydervæg og tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade, Gaardsplads eller fra Lysgaard af ikke under 100 Kvadrat-Fods Størrelse, gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Indretning af Klosetrum, der ikke have Ydervæg eller Vindue til fri Luft, men som faa Lys gennem en fast indsat Rude af ikke under 5 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen ind til et andet Lokale, der har Vindue til fri Luft, kan tillades, naar Rudeu, der kan vende ud imod en lys Trappegang, et lyst Badeværelse, Køkken eller Beboelsesrum, *dog ikke Pige-kammer* eller noget til en Nabolejlighed hørende Rum, anbringes i en saadan Højde over Klosetrummets Gulv (i Reglen ca. 2 Alen) og i det hele paa en saadan Maade, at Klosetrummet bliver tilstrækkeligt lyst. Ruden bør om muligt søges lagt parallelt med det Vindue, fra hvilket Lyset tages.

*) Under vedvarende stærk Frost kan det udover de ovenfor nævnte Sikkerhedsforanstaltninger blive nødvendigt at holde Vandledningerne aftappede en Del af Døgnet; under Aftapningen kræves Tilførsel af Luft paa Ledningens højeste Punkt. Vandmaaleren kan i Følge sin Konstruktion ikke tømmes fuldstændigt.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Gulvet eller Underkarmstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tomme.

Klosetrummet maa ikke have Adgang fra Køkken, Spisekammer eller Pigekammer.

Klosetrummets Højde mellem Gulv og Loft maa, hvis det har Vindue til det frie, ikke være under 3 Al. 12 Tm., i Tagetagen ikke under 3 Al., og i Klosetrum som ikke have Vindue til fri Luft, ikke under 4 Alen.

Klosetrummet maa kun have Adgang fra fælles Trappe eller Gang i Ejendomme, hvilke hver enkelt Lejlighed er forsynet med eget Kloset.

Klosetrummet skal enten have en saadan lun Beliggenhed i Bygningen, at hverken Klosettet selv eller de i Klosettet værende Vandtillædningsrør, Skyllécisterne, Vandmaaler eller Afløb ere udsatte for at fryse i stræng Vinter; eller ogsaa skal der, hvor Frostfare er til Stede, saasom naar Klosetrummet anbringes i Trappehuse eller paa lignende udsatte Steder, drages Omsorg for, at der kan tilvejebringes nogen Opvarmning af Rummet i streng Kulde, f. Eks. ved Anbringelse af et Gasblus, der holdes tændt naar Temperaturen synker til Frysepunktet.

- b. Gulvet lægges af Beton paa Jærnbjælker og belægges med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne tilladt for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale. Trægulv kan tillades bibeholdt, naar det omhyggeligt tættes i Fugerne, og derefter forsvarlig oliemales eller ferniseres.
- c. Væggene skulle være opført af Mur med Kalkpuds, som oliemales, af 2 T. Monier, 3 T. Rabits e. l., der ind mod Klosetrummet pudses i Cement og glittes. Det vil dog ogsaa kunne tillades at beklæde Væggene med Fajance- eller Glasfliser, lagt i Cement, eller med andet for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale. Pudsede Bræddeskillerum kunne tillades, naar de forsvarlig oliemales eller ferniseres.
- d. Kummer, Vandlaase og Afløb samt de til Ventilation af Vandlaase hørende Ledninger skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelse, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Husspildevandsledninger. De skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte fastsætte.
- e. Vandtillædningsrør og Skyllécisterner med Tilbehør skulle indrettes og vedligeholdes under lagttagelse af de Bestemmelser, der fastsættes af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i streng Vinter. Vandledningerne skulle i den Anledning anbringes paa de Steder i Bygningen, hvor de ere mindst udsatte for Frost. Særlig Opmærksomhed overfor Frostens Virkninger kræver Vandmaaleren, der, saafremt den ikke anbringes i et absolut frostfrit Rum, ligesom Vandledningerne skal beskyttes ved Isolering. Vandmaalerens Isolering foretages af en autoriseret Vandmester efter de af Vandværket givne Forskrifter.
- f. Ventilation af Klosetrummet tilvejebringes ved Aftræk fra hvert enkelt Klosetrum gennem et tæt Rør af Murværk, af Rabitsværk, Monier, glasserede Lerrør, af Jærnplade eller andet brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstenrør og føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg samt foroven afsluttes med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmpåse. Aftræksrøret skal have en indvendig glat Overflade og en Lysning af ikke under 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan trækkes sammen til 12 Kvadrat-Tommer, det føres ind i Klosetrummet saa nær Loftet som muligt, med en mindst 24 Kvadrat-Tommer stor Aabning, der dækkes af Rist eller Metalnæt med mindst 16 Kvadrat-Tommer frit Areal.

Et for flere Etager fælles muret Aftræksrør af 16 Kvadrat-Tommers Lysning for hvert tilsluttende Kloset kan tillades, saafremt særlige af Sundhedskommissionen godkendte Foranstaltninger træffes til Sikring af Lufttrækket (mekanisk Ventilation, Appelblus eller lignende). Saadanne fælles Klosetaftræksrør maa ikke staa i aaben Forbindelse med andre Lokaler end Klosetrum i de øvrige Etager; det tillades ikke at benytte eksisterende Emrør til fælles Aftræk for Klosetter.

Hvor Klosetrum have Adgang fra fælles Trappe, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsaaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert Kloset.

C. Beholderklosetter i nye Bygninger, hvorved her forstås Bygninger, til hvilke Tegningerne approberes af Bygningsmyndighederne **efter** disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. Klosetrummet, der ikke maa have mindre Gulvareal end 10 Kvadrat-Fod, skal have mindst een Ydervæg og tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade eller Gaardsplads af ikke under 400 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Gulvet eller Underkarmsstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tomme.

Klosetrummet maa ikke have Adgang fra Køkken, Spisekammer eller Pigekammer.

Klosetrummets Højde mellem Gulv og Loft maa ikke være under 3 Al. 12 T., i Tagetagen ikke under 3 Al.

Klosetrummet maa kun have direkte Adgang fra fælles Trappe eller Gang i Ejendomme, i hvilke hver enkelt Lejlighed er forsynet med eget Kloset.

- b. Gulvet i Klosetrummet lægges af Beton paa Jernbjælker, belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. Væggene opføres af Mur med Kalkpuds, som oliemales, af 2 T. Monier, 3 T. Rabits e. l., der ind mod Klosettet pudses i Cement og glittes. Det vil dog ogsaa kunne tillades at beklæde Væggene med Fajance- eller Glasfliser, lagt i Cement eller med andet for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- d. Beholderne for de faste Ekskrementer maa ikke have over $\frac{3}{4}$ Kubik-Fods Rumfang; selve Klosetkassen skal være let flyttelig.
- e. Ledes Urinen direkte til Kloak, skal dette Afløb, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger. Afløbet skal vedligeholdes efter de Bestemmelser, som Magistraten maatte fastsætte.
- f. Ventilationen tilvejebringes særskilt fra hvert Klosetrum ved en Kanal af brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstensrør. Denne Kanal udføres som et Rør af Murværk eller af Rabitsværk, Monier eller glasserede Lerrør, føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg og afsluttes foroven med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærmlade. Afræksrøret skal have en Lysning af mindst 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan trækkes sammen til 12 Kvadrat-Tommer, og en indvendig glat Overflade; det sættes i Klosetrummet i Forbindelse med selve Klosetkassen.
- Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappegang, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forneden, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsaaabningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Aabningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert Kloset.
- g. For hver 5 Beholderklosetter (eller derunder) i Etagerne skal der, forsaavidt de tjene til Erstatning for lovbefalede Gaardlatriner, paa et passende Sted i Ejendommens Gaard anbringes en efter gældende Forskrifter indrettet Pottetønde.

D. Beholderklosetter i ældre Bygninger, hvorved forstaas Bygninger, til hvilke Tegningerne ere approberede af Bygningsmyndighederne **inden** disse Forskrifters Ikrafttræden.

- a. Klosetrummet, der ikke maa have mindre Gulvareal end 8 Kvadrat-Fod, skal have mindst een Ydervæg og tilstrækkeligt Lys direkte fra Gade eller Gaardsplads af ikke under 400 Kvadrat-Fods Størrelse gennem et Vindue af ikke under 2 Kvadrat-Fods Størrelse i Lysningen, hvilket Vindue skal være indrettet til at aabnes.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forneden. Mellem dens Underkant og Gulvet eller Underkarmsstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tm.

Klosetrummet maa ikke have Adgang fra Køkken, Spisekammer eller Pigekammer.

Klosetrummets Højde mellem Gulv og Loft maa ikke være under 3 Al. 12 Tm., i Tagetagen ikke under 3 Al.

Klosetrummet maa kun have Adgang fra fælles Trappe eller Gang i Ejendomme, i hvilke hver enkelt Lejlighed er forsynet med eget Kloset.

- b. Gulvet i Klosetrummet lægges af Beton paa Jernbjælker belagt med Terrazzo, Asfalt eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale. Trægulv kan bibeholdes, naar det omhyggeligt tættes i Fugerne og forsvarligt oliemales eller ferniseres samt derefter belægges med en langs Kanten ombøjet Blyplade af

- mindst $\frac{1}{8}$ Tommes Tykkelse eller andet lignende af Bygningsmyndighederne godkendt, for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
- c. Væggene opføres af Mur med Kalkpuds, som oliemales, af 2 T. Monier, 3 T. Rabits e. l., der ind mod Klosettet pudses i Cement og glittes. Det vil dog ogsaa kunne tillades at beklæde Væggene med Fajance- eller Glasfliser, lagt i Cement, eller med andet for Fugtighed uigennemtrængeligt Materiale.
 - d. Beholderne for de faste Ekskrementer maa ikke have over $\frac{3}{4}$ Kubik-Fods Rumfang; selve Klosetkassen skal være let flyttelig.
 - e. Ledes Urinen direkte til Kloak, skal dette Afløb, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger. Afløbet skal vedligeholdes efter de Bestemmelser, Magistraten maatte fastsætte.
 - f. Ventilationen tilvejebringes særskilt for hvert Klosetrum ved en Kanal af brandfrit Materiale, der saavidt muligt lægges jævnsides et Skorstenrør. Denne Kanal udføres som et Rør af Murværk eller af Rabitsværk, Monier eller glasserede Lerrør, føres op til en Højde af mindst 2 Fod over Bygningens Tagryg og afsluttes foroven med en hensigtsmæssig Hætte eller Skærplade. Aftræksrøret skal have en Lysning af mindst 16 Kvadrat-Tommer, som dog over Tagfladen kan trækkes sammen til 12 Kvadrat-Tommer, og en indvendig glat Overflade; det sættes i Klosetrummet i Forbindelse med selve Klosetkassen.
Har Klosetrummet Dørforbindelse med fælles Trappegang, tilvejebringes Friskluftstilgange til Trapperummet forned, om muligt fra flere Sider af Bygningen. Det samlede Areal af Friskluftsåbningerne skal udgøre mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert til Trappen stødende Kloset. Hvis Åbningerne forsynes med Riste, skal disses fri Areal være mindst 12 Kvadrat-Tommer for hvert Kloset.
 - g. For hver 5 Beholderklosetter (eller derunder) i Etagerne skal der, forsaavidt de tjene til Erstatning for lovbefalede Gaardlatriner, paa et passende Sted i Ejendommens Gaard anbringes en efter gældende Forskrifter indrettet Pottetønde.

II. Fællesklosetter til Afbenyttelse for Husbeboere, der høre til flere forskellige Husstande (»Gaardlatriner«) kunne under Jagttagelse af, hvad nedenfor foreskrives, indrettes i en Bygnings Etager enten som Beholderklosetter med direkte Afløb for Urinen til Kloaken eller, hvor Kloakforholdene tillade det, som Vandklosetter, dog ikke som Trugvandklosetter.

A. Indrettes Fællesklosettet som Vandkloset bliver følgende at iagttage:

- a. Klosettet maa kun anbringes i en Bygnings Stueetage eller i Kælderen og skal have mindst een Ydervæg.
- b. Hele Klosetrummet skal ved Skillerum af mindst 1 Stens Tykkelse i Cement og ved Etageadskillelse af 1 Stens Hvælvning i Cement eller ved 6 Tommer Beton være sondret fra ethvert tilstødende Lokale eller fra den underliggende Grund, hvor intet Rum findes under Klosetrummet. Hvor Omstændighederne tale derfor, kan Bygningsmyndighederne tillade Anvendelse af 3 Tommer Monierkonstruktion, Rabits eller lignende.

Rummet maa kun have Adgang fra selve Gaardspladsen. Undtagelse herfra kan dog, hvor Omstændighederne tale derfor, indrømmes, dog at direkte Adgang til Klosettet fra fælles Trapperum ikke tillades.

Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forned. Mellem dens Underkant og Gulvet eller Underkarmsstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tomme.

Klosetrummet skal enten have en saadan lun Beliggenhed i Bygningen, at hverken Klosettet selv eller de i Klosettet værende Vandtilledningsrør, Skyllceisterne, Vandmaaler eller Afløb ere udsatte for at fryse i streng Vinter; eller ogsaa skal der, hvor Frostfare er til Stede, saasom naar Klosetrummet anbringes i Trappehuse eller paa lignende udsatte Steder, drages Omsorg for, at der kan tilvejebringes nogen Opvarmning af Rummet i streng Kulde, f. Eks. ved Anbringelse af et Gasblus, der holdes tændt, naar Temperaturen synker til Frysepunktet.

- c. Højden mellem Gulv og Loft maa ikke være under 3 Al. 12 Tm.; i Kælderetagen skal Loftet i Klosetrummet ligge mindst 12 Tommer over Jordfladen.
- d. Hvert enkelt Klosetrum skal have tilstrækkeligt direkte Lys fra selve Gaardsrummet gennem en Rude med et Lysareal af mindst 2 Kvadrat-Fod.
- e. Ventilation af Klosetrummet indrettes til et muret Rør som under I. A. f. foreskrevet.

I ældre Bygninger kan Kravet om Aftræksrør bortfalde, naar der paa anden Maade (ved Vinduesventiler og Tremneværk e. l.) sørges for forsvarlig Ventilation.

- f. Kummer, Vandlaase og Afløb samt de til Ventilation af Vandlaase hørende Ledninger skulle, efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen, indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Husspildevandsledninger. De skulle vedligeholdes efter de Bestemmelser, Magistraten maatte fastsætte.
- g. Vandtilledningsrør og Skyllecisterner med Tilbehør skulle indrettes og vedligeholdes i Overensstemmelse med de Bestemmelser, der foreskrives af Magistraten. De skulle anbringes og beskyttes paa en saadan Maade, at de ikke ere udsatte for at fryse i streng Vinter. Vandtilledningerne skulle i den Anledning anbringes paa de Steder i Bygningen, hvor de ere mindst udsatte for Frost. Særlig Opmærksomhed overfor Frostens Virkninger kræver Vandmaaleren, der, saafremt den ikke anbringes i et absolut frostfrit Rum, ligesom Vandledningerne skal beskyttes ved Isolering. Vandmaalerens Isolering maa kun foretages af en autoriseret Vandmester efter de af Vandværket derom givne Forskrifter.

B. Indrettes Fællesklosettet som Beholderkloset med direkte Urinafløb til Kloaken, bliver følgende at iagttage:

- a. Klosettet maa kun anbringes i Stueetagen og skal have mindst een Ydervæg. Højden mellem Gulv og Loft maa ikke være under 3 Al. 12 Tm.
- b. Hele Klosetrummet skal ved Skillerum af mindst 1 Stens Tykkelse i Cement og ved Etageadskillelse af 1 Stens Hvælving i Cement eller ved 6 Tommer Beton være sondret fra ethvert tilstødende Lokale eller fra den underliggende Grund, hvor intet Rum findes under Klosetrummet.
Rummet maa kun have direkte Adgang fra selve Gaardsrummet og maa højst have 2 Sæder.
Døren til Klosetrummet maa ikke have Fals eller Anslag forned. Mellem deos Underkant og Gulvet eller Underkarmsstykket, hvis et saadant findes, skal der være en Sprække paa ca. $\frac{1}{4}$ Tm.
- c. Hvert enkelt Klosetrum skal have tilstrækkeligt direkte Lys fra selve Gaardsrummet gennem en Rude med et Lysareal af mindst 2 Kvadrat-Fod.
- d. Under hvert Sæde skal der anbringes en tæt Tønde af Rumfang, Materiale og Form som den af Sundhedskommissionen til Brug for Københavns Grundejeres Renholdningsselskab godkendte Tønde. Tøndestadet skal være uigennemtrængeligt for Fugtighed og have passende Fald til Afløb for Udskylning.
- e. Ventilation af Gaardlatrinet indrettes til et muret Rør som under I. C. f. foreskrevet eller paa anden af Sundhedskommissionen godkendt Maade.
- f. Urinafløbet til Kloaken skal efter forudgaaende hos Direktøren for Vej- og Kloakanlægene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelse indrettes i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Husspildevandsledninger. Afløbet skal vedligeholdes efter de Bestemmelser, Magistraten maatte fastsætte.

III. Hvor Forholdene tale derfor (f. Eks. i Stiftelser, i Villaer for indtil 2 Familier og navnlig ved Indretning af Vandklosetter i ældre Bygninger), kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra foranstaaende Bestemmelser.

Til Indretning i Bygninger af Latriner; der ikke fyldestgør de foranstaaende Forskrifter, saavel som af Latriner, der ikke høre ind under nogen af de i det foregaaende nævnte Kategorier, saasom af større Latrinkomplekser med eller uden Pissoir i Skoler, Restauranter, Forsamlings- og Forretningsbygninger og lignende, kræves Sundhedskommissionens Samtykke.

Andragender til Sundhedskommissionen af denne Art skulle indgives i 2 Eksemplarer og være ledsagede af Tegninger, ligeledes i 2 Eksemplarer, der i Plan og fornødne Snit nøjagtigt vise Latrinrummenes Beliggenhed, Størrelse, Belysning og Ventilation, saavel som de omliggende Rums Bestemmelse.

IV. Det er forbudt at udhælde Indholdet af andre Klosetter i Vandklosetter. I Ejendomme, hvor der i Etagerne findes Klosetter, der ikke ere Vandklosetter, tillades det ikke, med mindre særlige Omstændigheder maatte tale derfor, at anbringe Vandklosetter i Gaarden eller i enkelte Etager.

V. Disse Forskrifter, i hvilke Sundhedskommissionen forbeholder sig at foretage Forandringer, træde straks i Kraft i Stedet for Forskrifterne af 1ste Juni 1902.

Forholdsregler mod Røgulæmper.

Sundhedsvedtægtens § 26 indeholder som bekendt den Bestemmelse, at naar en Skorsten findes at udsende Røgmasser, der ere til Besvær for de omboende, skal Kommissionen paalægge Bygningens Ejer eller Bruger at afhjælpe Manglen. Ordlyden af denne Bestemmelse kunde synes ret betryggende; ikke desto mindre har Virkningen ikke svaret til Forventningerne. Sundhedskommissionen har ofte skredet ind mod Røgulæmper, foranlediget ved Klager fra de omboende; vedkommende Skorsten, over hvilken der klages, er bleven sat under Observation af Politiet paa den Maade, at Gadebetjenten i et Tidsrum af en halv Snes Dage paa et dertil iudrettet Skema noterer Røgens Udstrækning og Varighed med korte Mellemrum (hver $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ Time) og med Angivelse af Tidspunktet. Naar stærk eller mindre stærk sort Røg eller stærk lys Røg viser paafaldende Hyppighed, udsteder Sundhedskommissionen et Paalæg i Henhold til § 26.

Disse Paalæg føre undertiden til en forbigaaende Formindskelse af Ulæmpen, men ofte afføde de Retssager, som ikke have det for Kommissionen og for dem, der lider under Røgplagen, forønskede Udfald. Dette gælder navnlig om de talrige Tilfælde, i hvilke Røgulæmpen skyldes mangelfuld Fyring eller uheldigt Brændselsmateriale. Naar i saadanne Tilfælde den, som har overtraadt Tilholdet om at afhjælpe Røgulæmpen, under den paafølgende Retssag sørger for, at der foretages omhyggelig Fyring eller anvendes røgfrit Brændsel, vil Retten betragte Tilholdet som efterkommet og hæve Sagen uden at idømme Røgproducenten Straf for den Tid, da han overtraadte Tilholdet. Naar Sagen er hævet, varer det ikke længe, inden Røgplagen er lige saa stor som før.

Sundhedskommissionen har længe overvejet, hvorledes Røgparagrafen burde affattes for at undgaa dette uheldige Udfald af dens Indskriden i Røgsager. Man har undersøgt Forholdene i andre store Byer, men uden derved at opnaa nogen væsentlig Belæring, som kunde være vejledende for Ordningen herhjemme. I Paris forbyder Politipræfekten ved en „Ordonnance“ af 22. Juni 1898, i Betragtning af, at der findes forskellige praktiske Midler til at formindske Røgulæmper, nemlig Forhøjelse af Skorstenen, Valg af hensigtsmæssig Brændsel, Anvendelse af røgførtærende Ildsteder — Udsendelse af tyk, langvarig og sort Røg, som kan naa Nabohusene eller fordærve Gadeluften. De Midler, som anvendes mod Røgulæmpen, ere altsaa de samme som her, men Gennemførelsen af Forbudet lader meget tilbage at ønske, den tykke, sorte Røg ses i Paris lige saa vel efter Forbudet som før. I Tyskland findes lokale, kommunale Bestemmelser mod Røgulæmpen. Saaledes i Dresden en Vedtægt af 7. Marts 1887, som bestemmer, at alle høje Skorstene, store Ildsteder og Centralvarmeapparater skulle indrettes saaledes, at Røgen ikke afgiver synlige Partikler; inden en Frist, som udløb den 1. Maj 1899, skulde dette gælde for alle bestaaende Etablissementer. Lignende Statutter ere offentliggjorte for 7 andre tyske Byer. Noget større Udbytte synes ikke at være opnaaet ved disse Bestemmelser. Den engelske Public health act 1891 nedlægger vel i ret kategoriske Udtryk Forbud mod i en Del nærmere betegnede Næringsbrug at benytte ikke røgførtærende Ildsteder eller at anvende røggivende Brændsel eller at passe et røgførtærende Ildsted saa slet og skødesløst, at det alligevel ryger; men Betydningen heraf svækkes noget ved den Indrømmelse, at Retten kan frifinde Vedkommende, naar det godtgøres, at Ildstedet er saaledes indrettet og passet, at det under Hensyn til Virksomhedens Art fortærer Røgen „as far as practicable“. Domstolene har da ogsaa af og til benyttet denne Ret, men ikke desto mindre siges Forholdene i de senere Aar at have forbedret sig, specielt i London og, naar dette er Tilfældet, skyldes det den væsentlige Omstæn-

dighed, at de engelske Domstole dømme ud fra sanitære Synspunkter, hvor det gælder at afhjælpe sanitære Ulæmper, hvad langt fra altid kan siges her hjemme.

Sundhedskommissionen har ikke været blind for de store økonomiske Interesser, som her staa paa Spil, men den nærer den Anskuelse, at Røgplagen i København nødvendiggør skærpede Bestemmelser. Den har derfor i Skrivelse til Magistraten af 20. Nov. 1905 foreslaaet, at der gives § 26 i Sundhedsvedtægten følgende Affattelse:

Ildsteder skulle være indrettede og passes saaledes, at Brugen af dem ikke medfører Røgulæmper for andre. Naar en Skorsten udsender Røg eller Sod i en saadan Mængde eller af en saadan Beskaffenhed, at det efter Sundhedskommissionens Skøn er til Besvær for de omboende eller paa utilbørlig Maade fordærver Luften i Nabolaget, skal Sundhedskommissionen paalægge vedkommende Ejer eller Bruger at sørge for, at Ulæmperne ophøre inden en vis nærmere bestemt Frist. Udsender Skorstenen eller har Skorstenen efter Fristens Udløb udsendt Røg eller Sod, hvorved efter Sundhedskommissionens Skøn de omboende besværes eller er blevet besværet eller Luften fordærves eller er bleven fordærvet, drages vedkommende til Ansvar og straffes.

Samtidig med at der gives Iste Punktum i § 26 denne Affattelse, foreslaas andet og sidste Punktum udeladt, da den deri indeholdte Bestemmelse om Adgang til Dispensationer skønnes at være overflødig.

Om Røgulæmper fra Dampskibe i Havnen indeholder § 27 den Bestemmelse, at intet Dampskib maa, saa længe det er beliggende i eller medens det gaar ud af Havnen, til Dampudvikling benytte Brændsel, der giver mere Røg end Cinders- og Wales-Kul, i hvilke Henseender Havnepolitiets Skøn skal være afgørende. Som Følge af denne Bestemmelse har Sundhedskommissionen ved given Løjlighed henvendt sig til Havnevæsenet, men hos dette ikke fundet nogen Støtte, fordi Havnevæsenet altid har anset Bestemmelsen for upraktisk og uigennemførlig. Man har indrømmet, at Dampskibene gennemgaaende benytte billigere Brændsel end Cinders- og Wales-Kul og derfor ogsaa give mere Røg end det nævnte Brændselsmateriale vilde give, men desuagtet har man ikke støttet Sundhedskommissionens Bestræbelser. Dette uheldige Forhold, at Bestemmelsen har staaet som et dødt Bogstav, er blevet endnu vanskeligere, efter at der under 27. Oktober 1903 af Ministeriet for offentlige Arbejder er udstedt et Tillæg til Havnereglementet, hvori der gives Forskrifter om Røg fra Dampfartøjer under Opholdet eller Sejladsen i Havnen, der ere forskellige fra Sundhedsvedtægten Bestemmelse. Disse Forskrifter har følgende Ordlyd:

§ 1. Intet Fartøj maa under Opholdet eller Sejladsen i Havnen udvikle en saadan Røg, at den er til Ulæmpe for de omkringboende eller for Færdselen i og ved Havnen. Al Opfyring, saavel for Afgang, som forinden der gives fuld Hastighed, ligesom Paafyring i sin Almindelighed under Hoved- og Hjælpekedlerne skal derfor foretages jævnt og være saaledes afpasset efter det benyttede Brændsel og efter Kedlernes Evne til at fortære Røgen, at der ikke dannes vedvarende stærk Røg.

§ 2. Saafremt Opfyring for vedvarende fuld Hastighed i nordgaaende Skibe ikke kan ske uden at medføre en imod Bestemmelserne i § 1 stridende Røgudvikling, maa den først finde Sted, naar de have passeret Lystbaadehavnen. Afgaa de fra et Sted nord for Lystbaadehavnen, maa en saadan Opfyring først foretages, naar de ere udenfor Bølgebryderne.

§ 3. I Fartøjer, hvis Formaal er at færdes eller arbejde i Havnen (Bugserbaade, Uddybningsmaskiner o. a.) maa fuld Paafyring ikke finde Sted i Kanalerne, ved Broerne eller i Nærheden af Husrækker. Kedler i saadanne Baade og Fartøjer, som bygges eller sættes i Fart, eller hvis Kedler fornyes efter disse Bestemmelser Ikkrafttræden, skulle være saaledes indrettede, at de, saavidt gørligt, fortære Røgen, eller de skulle bruge røgsvagt Brændsel.

§ 4. Havnepolitiet paaser disse Bestemmelser Overholdelse og undersøger indløbne Klager. Dets Skøn er afgørende for, om Røgdviklingen er for stærk og om et bestemt Brændsel kan anses for tilstrækkeligt røgsvagt. Med Hensyn til Paatale, Straf og eventuel Erstatning i Anledning af Overtrædelser af de i nærværende Tillæg givne Bestemmelser kommer Bestemmelserne i Reglementets §§ 48 og 49 til Anvendelse. For de i § 3 omtalte Fartøjers Vedkommende er Havnekaptajnen i Tilfælde af hyppigt gentagne Overtrædelser berettiget til at paabyde Anvendelsen af røgsvagt Brændsel eller til at forlange Kedlen ændret, saa at den er bedre egnet til at fortære Røgen.

Denne Ordning, at der paa samme Omraade nu findes to uensartede Bestemmelser, har Sundhedskommissionen anset for i Længden uholdbar. Naar Ansvar for Røgulæmper i Havnen alene paahviler Havnevæsenet, kunde der maaske ogsaa være Grund til at vente, at Udbyttet bliver større end det faktisk har været hidtil, hvor Ansvar har været delt imellem to Myndigheder. I Skrivelsen til Magistraten foreslaas derfor 1ste Stykke i § 27 strøget, saa at Paragrafen kun kommer til at bestaa af dens andet Stykke.

Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign. i København 1905.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge.)

Den Fremgangsmaade, der er fulgt af Sundhedskommissionen ved Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. lign., har i 1905 ganske svaret til den i Aarsberetningen for 1904 skildrede og falder som da omtalt som følger:

I. *Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger* fører Tilsyn med alt her i Byen til Forhandling bestemt Kød, Kødvarer, Pølser o. lign., dettes Tilberedning, Opbevaring m. m.

Resultatet af dette Tilsyn fremgaar af de nedenfor anførte Tabeller:

Oversigt over Tilsynet med Slagterbutiker og Høkerbutiker i 1905.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellemhandlere		
Januar.....	314	888	695	1879	"	6	1	1	10
Februar.....	313	886	811	1817	"	11	4	3	14
Marts.....	315	890	909	2312	"	23	1	7	64
April.....	317	894	833	1829	4	16	2	7	158
Maj.....	332	865	872	2191	9	15	8	6	85
Juni.....	330	861	672	1491	4	15	9	2	10
Juli.....	331	866	734	1615	11	25	4	4	80
August.....	333	863	863	1931	12	23	6	5	71
September..	335	865	892	1994	7	25	8	2	15
Oktober....	334	889	818	1867	12	37	3	9	88
November..	330	888	931	2402	12	36	15	9	112
December...	331	888	837	1906	2	15	4	3	20
Tilsammen...			33151		390			58	727

Det ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Tilsyn med Kødvarer i 1905.
a. Beslaglagte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ		Fisk ⌘	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse ⌘
	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Stkr.	⌘		
Januar	-	-	-	-	-	-	-	14	-	-	5	-	-	-
Februar	1	-	-	-	-	-	2	72	-	-	300	-	-	10
Marts	-	10	-	50	-	-	-	125	-	-	5	153	-	50
April	-	-	-	112	-	8	-	95	-	-	-	-	-	57
Maj	2	20	2	40	-	8	2	212	-	-	-	-	-	59
Juni	2	-	-	-	4	10	-	647	1	10	-	-	-	70
Juli	2	-	1	8	-	10	1	486	-	-	-	52	-	26
August	-	-	1	87	2	2	2	232	-	16	-	5	34	98
September	1	-	1	39	-	18	2	315	-	40	-	12	-	37
Oktober	3	-	-	-	-	10	3	679	-	48	-	-	-	1510
November	-	212	1	28	-	71	3	730	-	5880	2	-	-	1998
December	2	-	2	-	-	22	1	158	-	-	2	-	-	-
Ialt	13	242	8	364	6	157	16	3765	1	5994	314	222	34	3915

b. De beslaglagte Kødvarers Behandling.

	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ		Fisk ⌘	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse ⌘	
	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Stkr.	⌘			
Kasseret paa Grund af	Tuberkulose		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Andre Aarsager (særlig Forraadnelse)		-	242	1	364	3	157	7	3765	1	5994	312	222	34
Fremstillet paa Kød- kontrol- stationen	2. Klasse		2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Kasseret		11	-	7	-	3	-	9	-	-	-	-	-	-
Ialt	13	242	8	364	6	157	16	3765	1	5994	312	222	34	3915	

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ omfatter Kødvarer, der er beslaglagt paa Banegaardene, ved Havnen etc., og som Ejeren har forlangt undersøgt paa Kødkontrolstationen.

Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, fører under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger Tilsyn med de udenbys Pølsefabrikker, der have Tilladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden. Af saadanne Fabrikker haves for Tiden 3. Nedenstaaende Tabel viser Kontrollens Udførelse for samtlige Fabrikker.

Undersøgt Kød m. m. tilført Pølsefabrikkerne i 1905.

Heste- Kroppe	Okse- Kroppe	Stk Oksekød ⌘	Kalve- Kroppe	Stk. Kalvekød ⌘	Faare- Kroppe	Stk. Faarekød ⌘	Svine- Kroppe	Spæk ⌘
0	1064 ³ / ₄	34053	5317 ¹ / ₄	13246	823	1932	2928 ¹ / ₂	31501

Kasseret Kød, Organer m m. paa Pølsefabrikkerne i 1905.

	Kasseret Kød af								Kasseret Slagteriaffald
	Okse-		Kalve-		Faare-		Svine-		
	Kroppe	Kød- stykker ū	Kroppe	Kød- stykker ū	Kroppe	Kød- stykker ū	Kroppe	Kød- stykker ū	
Tuberkulose..	18 ¹ / ₄	4293 ū	3 ¹ / ₄	30 ū	-	-	.	25 ū	2 Svinehertesl. 8 Par Kalvel. 1 Kalvelever
Andre Aarsag.	30	263 ū	107 ¹ / ₄	32 ū	1	-	17 ¹ / ₂	100 ū	24 Par Kalvelunger
Ialt	48 ¹ / ₄	4556 ū	110 ¹ / ₂	62 ū	1	-	17 ¹ / ₂	125 ū	-

Angaaende den hidtil af Københavns Sundhedskommission førte Kontrol med *de udenbys Svineslagterier* skete der i 1905 følgende Forandring. Landbrugsministeriet etablerede Kontrol med alle Landets Svineslagterier og ansatte 2 Inspektører til at føre Tilsyn med Kontrollen. Disse 2 Inspektører ansattes tillige af Københavns Sundhedskommission til at føre Tilsynet med de til København indførte Affalds- og Indmadsdele, og samtidig ophævedes den hidtil førte Efterkontrol paa Københavns Kødkontrolstation med de nævnte Dele. Paa den Vis er der i 1905 indført Affalds- og Indmadsdele fra mindst 25 Svineslagterier.

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1905.

Maaned	Begeringer	A. Desinfektioner for offentlig Regning.					B. Desinfektioner for Ubemidlede.				C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Diphth. & Croup	Scarlatina	Tuber- kulose	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Tuber- kulose	Kræft	Forskell. Sygd.
Januar	177	3	31	61	32	-	7	5	13	3	8	4	10
Februar	150	4	22	52	23	3	7	1	18	3	4	1	12
Marts	174	7	25	44	36	2	10	6	24	3	3	4	10
April	144	4	20	48	22	4	4	6	8	7	12	2	7
Maj	150	5	29	37	30	5	3	6	10	6	4	8	7
Juni	125	8	22	37	24	5	4	5	1	4	6	2	7
Juli	81	3	5	26	19	1	5	3	3	2	6	4	4
August	103	13	10	25	22	1	5	6	10	1	2	4	4
September	135	19	15	44	20	4	5	8	8	1	2	2	7
Oktober	164	13	22	52	36	3	2	12	8	6	-	1	9
November	146	17	16	49	38	4		1	10	4	-	2	5
December	138	6	25	33	47	-		5	9	6	-	4	3
Ialt..	1687	102	242	508	349	32	52	64	122	46	47	38	85

INDHOLD.

A.

	Side
Indbyggerantal	3
Sundhedstilstand i 1905	3
Epidemiske Sygdomme i 1905	4
Kopper	5
Febr. typhoidea	5
Meningitis cerebro-spinalis	7
Akut Børnelamhed	7
Diphtheria (og Croup)	7
Scarlatina	9
Morbilli	9
Tussis convulsiva	10
Influenza	10
Cholera	11
Febr. puerperalis	13
Angina parotidea	13
Krupøs Lungebetændelse	14
Mb. vener., Scabies, Alcoholismus	15
Tuberculosis	16
Cancer	18
Sundhedsforhold i Garnisonen	19
Befolkningsforhold	19
Ægteskaber — Mariages	19
Fødsler — Naissances	19
Dødsfald — Décès	20
Dødfødsler — Mort-nés	25
Meteorologiske Forhold i 1905	26
Karantænevæsen	27
Vaccination	27

B.

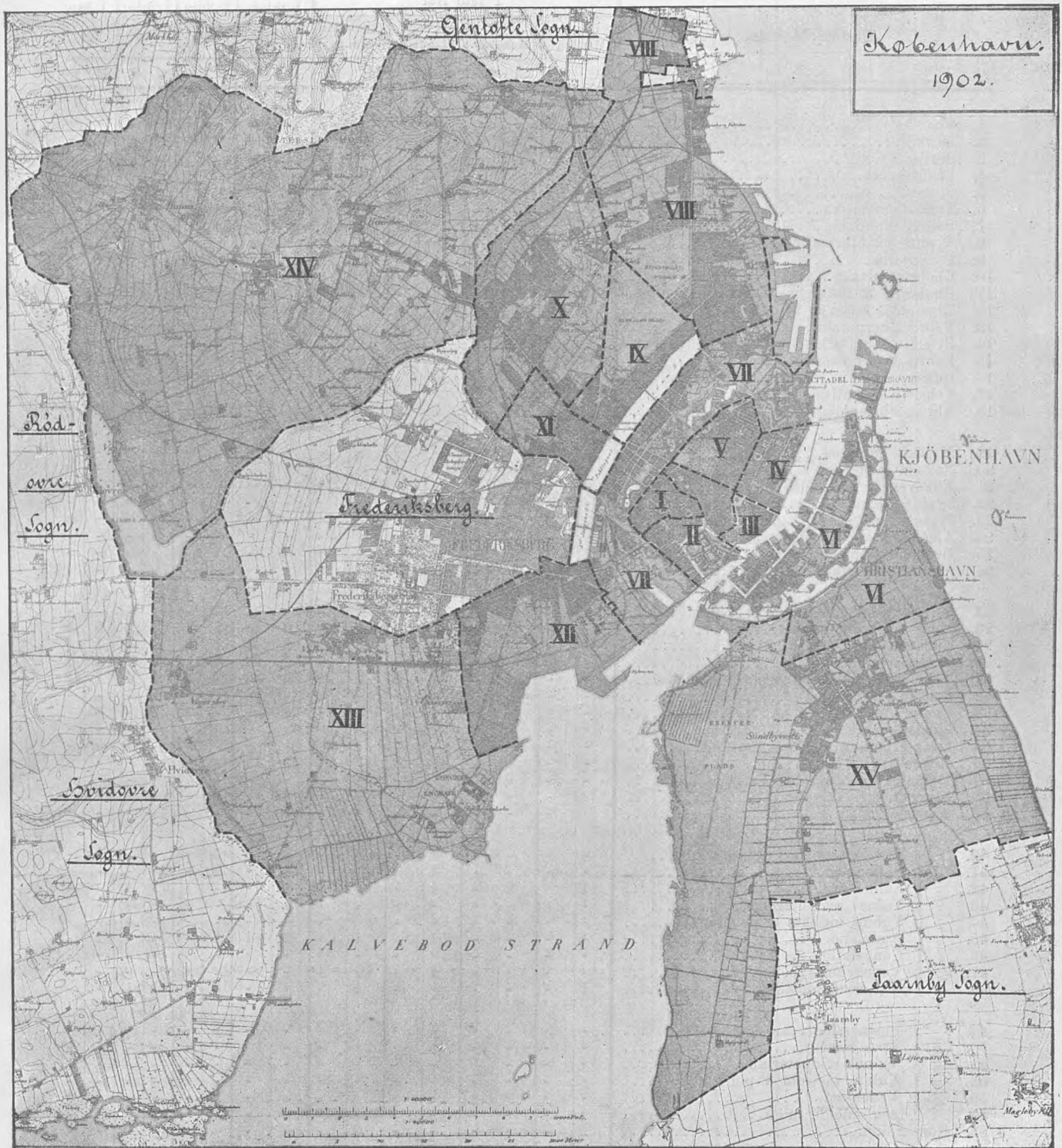
Den offentlige Sundhedspleje	29
Sundhedskommissionens Lægepersonale	29
Tilsyn med Plejebørn	29
Sundhedskommissionens Laboratorium	31
Tilsyn med Drikkevand	35
Undersøgelse af Citronsodavand	37
Trikinundersøgelse	37
Vandklosetter	39
Forholdsregler mod Røgulemper	46
Tilsyn med Kød og Kødvarer	48
Desinfektion	50

C.

Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarterer); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødte; 5. Epidemiske Sygdomme; 6. Forskellige Dødelighedsforhold m. m.

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

Ældre Bys indre Del.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Christianshavn.

Ældre Bys ydre Del.

- VII. Voldkvarteret.
- VIII. Østerbro.
- IX. Blegdamskvarter.
- X. Ydre Nørrebro.
- XI. Blaagaardskvarter.
- XII. Vesterbro.

Nyindlemmede Bydele.

- XIII. Valby Kvarteret.
- XIV. Brøndshøj Kvarteret.
- XV. Sundby Kvarteret.

Tab. 1.

København's Mortalitet

Causæ Mortis.	I 1ste Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar
	i 1ste Maaned		i 2.—3. Maaned		i 4.—12. Maaned		Tilsammen i 1ste Aar					
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.				
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Morbilli	-	-	-	-	11	9	11	9	13	14	6	3
3. Scarlatina	-	-	-	-	3	1	3	1	1	1	3	3
4. Diphtheria	-	-	-	-	1	3	1	3	1	-	1	-
5. Croup	-	-	-	-	2	2	2	2	1	2	2	1
6. Tussis convulsiva	-	-	2	-	28	26	30	26	13	14	5	5
7. Febris typhoidea	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
8. Typhus exanthematicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Cholerae & Catarrhus intestinalis acutus	33	24	101	77	189	125	323	226	16	13	2	2
12. Erysipelas faciei & ambulans	1	1	1	2	1	2	3	5	-	-	-	-
13. Febris puerperalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Pyæmia & Septicæmia (extra puerperium)	-	2	-	1	4	-	4	3	1	1	-	-
15. Febris intermittens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
16. Influenza	-	-	1	-	4	1	5	1	2	-	-	-
17. Febris rheumatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
18. Alii morbi epidemici	1	2	1	1	2	1	4	4	-	-	1	1
19. Malleus humidus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20. Pustula maligna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21. Alia venena animalia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Syphilis acquisita	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23. Syphilis congenita	2	3	5	4	6	4	13	11	1	-	-	-
24. Alcoholismus chronicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Delirium tremens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Mors in ebrietate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Scrophulosis	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
28. Meningitis tuberculosa	-	-	-	-	9	4	9	4	8	14	12	11
29. Tuberculosis	-	-	1	-	3	-	3	1	6	4	1	2
30. Phthisis pulmonum	-	-	-	-	4	2	4	2	5	3	1	-
31. Tuberculosis in aliis corporis partibus	-	-	-	-	3	3	3	3	5	3	1	4
32. Cancer ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
33. Cancer uteri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34. Cancer mammæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35. Cancer in aliis corporis partibus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
36. Rhachitis	-	-	1	17	23	17	24	22	19	-	3	-
37. Diabetes mellitus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
38. Scorbutus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
39. Anæmia	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
40. Casus mortiferi { Præcipitatio & Contusio	-	-	-	-	1	-	1	-	1	3	3	-
41. Submersio	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-
42. Suffocatio	1	-	2	-	1	-	4	-	-	-	1	1
43. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
44. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
45. Ambustio	-	-	-	-	1	-	1	-	2	1	2	-
46. Congelatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
47. Veneficium	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
48. Alii casus mortiferi	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
49. Suicidium { Submersio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
50. Strangulatio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
51. Vulnus sclopetarium	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52. Vulnus incisum & punctum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
53. Venenum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
54. Alii suicidii modi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
55. Homicidium	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
56. Cyanosis	9	8	-	-	-	-	9	8	-	-	-	-
57. Debilitas congenita	138	107	9	12	4	6	151	125	1	-	-	-
58. Spina bifida	2	2	1	-	-	2	3	4	-	-	-	-
59. Atelectasis pulmonum	2	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
60. Alia vitia innata	18	9	9	11	7	4	34	24	-	1	-	-

Tabel for 1905.

5-10 Aar	10-15 Aar	15-20 Aar	20-25 Aar	25-35 Aar	35-45 Aar	45-55 Aar	55-65 Aar	65-75 Aar	75-85 Aar	85 Aar og derover	Af ubekendt Alder	Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.					
												M.	K.	Begge Køn						
																M.	K.	Begge Køn		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1				
1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	31	65	-	2				
2	2	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	13	16	29	-	3				
1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	8	14	-	4				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	7	15	-	5				
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	45	94	-	6				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	12	-	7				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10				
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	3	-	11				
-	-	-	1	-	-	3	-	5	1	1	-	22	16	38	-	12				
-	-	-	1	-	3	11	-	7	-	-	-	22	22	22	-	13				
2	-	1	1	-	2	1	2	3	2	3	1	24	16	40	-	14				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15				
-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	33	47	80	-	16				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	4	20	-	17				
-	1	-	1	2	-	4	1	3	1	4	-	5	7	12	-	18				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	22				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	25	-	23				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	10	61	-	24				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	1	22	-	25				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	6	-	26				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	28				
12	15	3	1	2	1	2	-	1	2	-	-	63	55	118	-	29				
2	2	1	1	1	3	2	1	-	-	-	-	18	18	36	-	30				
5	5	6	6	18	26	37	39	72	62	86	53	79	28	54	22	404	267	671	31	
10	2	4	5	3	3	2	2	1	2	6	1	7	3	2	2	2	49	31	80	32
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	116	92	208	-	33				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	87	87	87	-	34				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	30	30	-	35				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	165	165	330	-	36				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	46	85	-	37				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	30	70	-	38				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39				
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	15	29	-	40				
-	1	-	-	4	-	1	1	6	-	10	1	8	2	4	-	42	8	50	41	
-	-	7	-	15	-	3	1	11	-	3	-	4	2	1	2	51	5	56	42	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3	8	43	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	44	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	45	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	6	14	-	46	-	-	46	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	47	
1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	17	3	20	-	48	-	-	48	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	9	-	50	-	-	50	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	86	19	105	-	51	-	-	51	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	11	-	52	-	-	52	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	53	-	-	53	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	9	14	-	54	-	-	54	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7	-	55	-	-	55	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	8	17	-	56	-	-	56	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	152	125	277	-	57	-	-	57	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7	-	58	-	-	58	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	-	59	-	-	59	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	25	59	-	60	-	-	60	

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	1	-	2	1	-	-	3	-	2	-	3	-	12
4. Diphtheria	2	1	-	1	4	1	-	1	-	4	-	-	14
5. Croup	1	2	1	1	2	1	1	-	3	1	1	1	15
6. Scarlatina	1	2	6	2	2	3	-	2	4	3	3	1	29
7. Morbilli	11	9	10	11	7	5	1	1	5	-	1	4	65
8. Tussis convulsiva	11	7	7	10	1	6	6	6	11	15	4	10	94
9. Febris puerperalis	-	4	1	3	1	2	2	5	2	-	1	1	22
10. Erysipelas	3	4	3	5	6	3	2	-	-	5	3	4	38
11. Febris rheumatica	-	-	3	3	2	-	-	1	1	-	3	7	20
12. Pneumonia crouposa	23	20	16	15	20	19	10	7	17	8	15	14	184
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill.	60	61	47	61	52	27	25	24	12	29	21	30	449
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	14	20	16	25	28	41	82	184	101	37	23	23	594
15. Alii morbi epidemici*)	34	38	28	10	14	18	1	8	2	6	8	13	180
16. Tuberculosis	67	79	106	84	94	79	74	66	62	62	64	70	907
17. Cancer	46	36	51	63	61	65	73	53	61	45	45	56	655
18. Syphilis	4	1	4	5	2	2	2	1	2	3	-	2	28
19. Alcoholismus	8	7	4	12	9	9	6	5	7	8	8	6	89
20. Alii morbi constitution.	11	16	22	19	23	19	10	12	9	10	14	19	184
21. Eclampsia	7	9	12	6	7	7	3	6	2	9	9	5	82
22. Apoplexia cerebri	27	15	20	25	18	9	22	22	16	26	21	23	244
23. Alii morbi cerebri & med. spinal.	25	20	22	30	34	10	20	24	23	23	23	22	276
24. Mb. cordis	55	37	49	41	55	51	53	36	33	33	35	50	528
25. Pleuritis	3	-	5	4	5	3	5	2	3	5	4	3	42
26. Alii morbi pectoris	20	10	19	21	15	15	5	10	8	12	13	20	168
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	5	5	1	2	7	4	3	5	4	3	5	2	46
28. Nephritis acuta & chron.	12	7	18	18	5	15	7	14	5	16	19	13	149
29. Alii morbi abdominis	33	21	30	26	29	27	31	40	37	33	26	33	366
30. Morbi externar. part.	9	9	10	7	10	5	6	4	6	6	5	10	87
31. Suicidium	9	11	11	13	19	16	19	7	12	13	8	10	148
32. Alii casus mortiferi	13	6	9	7	13	28	20	15	10	13	13	8	155
33. Vitia innata	22	32	40	36	33	32	33	20	19	39	30	27	363
34. Atrophia infantilis	10	7	8	14	9	4	7	15	10	14	6	8	112
35. Marasmus senilis	22	18	30	32	29	15	8	18	23	24	26	18	263
36. Causa mort. non indic.	29	38	29	24	34	23	15	22	18	22	30	25	309
Summa.....	598	552	640	637	650	564	555	636	530	527	490	538	6917

Mortalitetstabel for 1905.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Christianshavn	Indenfor Voldlinien	Voldkvarteret	Østerbrokvarteret	Blegdamskvarteret	Nørrebrokvarteret	Blaagaardskvarteret	Vesterbrokvarteret	Udenfor Voldlinien	Valby	Brøndshøj	Sundbyerne	Nyindlemmede Distrikter	Uden Bolig	Havnen og Rheden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	2	-	3	-	2	2	2	1	1	7	-	-	1	1	-	-	-
1	-	-	1	1	-	3	-	2	3	2	1	1	8	2	-	1	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	3	1	2	10	1	1	3	5	-	-	-
3	-	1	-	3	2	9	5	1	3	5	2	1	17	-	1	2	3	-	-	-
2	3	-	-	4	5	14	1	4	6	13	5	12	41	1	-	8	9	-	-	1
1	5	1	1	9	8	25	5	3	6	13	11	22	60	3	4	2	9	-	-	-
-	1	1	3	1	1	7	1	1	2	3	2	3	12	-	1	1	2	-	-	1
3	1	-	-	2	2	8	4	2	5	9	1	6	27	-	2	1	3	-	-	-
1	-	-	-	6	2	9	1	2	1	1	1	2	8	1	-	2	3	-	-	-
8	11	3	4	12	11	49	11	11	12	19	17	29	99	7	3	17	27	2	3	4
8	23	2	6	27	23	89	22	39	32	74	41	73	281	24	14	32	70	3	-	6
6	16	1	3	34	24	84	24	54	52	76	56	134	396	13	28	69	110	-	-	4
12	12	1	6	8	2	41	16	13	16	14	22	30	111	4	6	13	23	1	1	3
13	65	9	15	66	30	198	48	78	80	115	90	132	543	31	21	72	124	7	5	30
19	42	14	19	32	22	148	45	61	40	80	66	91	383	12	12	32	56	2	-	66
-	-	-	2	3	2	7	2	2	3	5	3	2	17	2	1	1	4	-	-	-
6	-	-	3	11	12	32	5	3	7	6	10	13	44	2	2	4	8	3	-	2
7	13	2	4	8	9	43	6	16	15	20	20	37	114	5	8	10	23	-	-	4
1	5	1	1	6	5	19	3	8	10	7	11	14	53	1	4	5	10	-	-	-
8	16	7	4	19	11	65	30	18	27	21	23	32	151	5	5	9	19	1	1	7
4	14	5	4	13	9	49	16	26	18	52	23	45	180	10	5	15	30	1	-	16
18	46	7	19	33	18	141	45	43	26	92	47	59	312	23	12	22	57	3	-	15
-	2	-	-	1	3	6	-	8	2	13	3	2	28	-	-	6	6	-	-	2
4	13	2	3	17	15	54	5	15	9	26	16	26	97	3	4	8	15	1	-	1
3	1	1	1	2	2	10	3	5	4	7	8	6	33	-	-	1	1	-	-	2
3	12	1	2	10	8	36	15	16	17	23	17	14	102	4	-	5	9	-	1	1
14	31	9	13	22	15	104	28	29	36	31	17	38	179	7	7	18	32	-	1	50
4	7	2	2	9	4	28	2	8	4	16	3	9	42	1	4	4	9	1	-	7
5	13	3	2	8	12	43	15	11	11	15	9	27	88	2	3	7	12	1	3	1
2	6	3	3	7	5	26	9	14	11	7	4	13	58	2	4	9	15	2	47	7
4	11	2	4	18	16	92	18	33	24	40	28	55	198	14	23	33	70	-	-	3
2	4	1	1	1	2	11	1	8	18	12	16	25	80	6	6	9	21	-	-	-
8	17	6	5	12	6	54	37	15	18	77	22	23	192	6	2	7	15	-	-	2
7	24	2	8	17	16	74	24	26	21	36	18	53	178	10	12	17	39	5	3	10
171	420	87	177	424	302	1581	448	578	543	935	614	1031	4149	202	195	446	843	33	66	245

*) Herunder Influenza 80, Meningitis cerebro-spinalis 4, Bronchitis acuta simplex 48.

Tab. 3. Oversigt over Dødsfaldenes Fordeling efter Alder, Køn og Måneder i Aaret 1905.

	I første Aar					I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	20—25 Aar	25—35 Aar	35—45 Aar	45—55 Aar	55—65 Aar	65—75 Aar	75—85 Aar	85 Aar og derover	Afbe- kendt Alder	M. K.	I alt																						
	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.																			M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	Begge Køn				
Januar .	10	23	12	13	36	36	58	72	6	11	2	5	3	3	2	2	6	3	1	4	7	1	8	7	15	13	28	20	37	30	34	34	23	42	46	33	55	7	14	-	-	289	309	598	
Februar	18	21	21	20	37	25	76	66	20	20	4	4	3	1	1	3	5	-	1	2	4	4	7	7	14	14	21	22	24	18	36	20	31	28	33	45	1	16	-	-	281	271	552		
Marts .	19	19	15	16	38	28	72	63	14	20	6	6	4	4	3	4	7	7	5	3	6	9	5	10	20	16	17	18	38	26	26	34	40	41	27	52	4	17	1	-	310	330	640		
April . . .	16	20	13	16	39	45	68	81	16	19	4	4	3	3	3	3	6	7	4	4	4	7	9	11	17	20	27	23	33	26	34	26	34	26	44	40	26	49	8	12	-	-	306	331	637
Maj	29	15	24	11	49	34	102	60	13	21	7	6	2	-	3	4	7	12	3	3	7	7	8	5	12	14	41	21	39	15	45	36	38	45	21	35	6	11	1	-	355	295	650		
Juni	24	20	12	11	34	32	70	63	14	10	2	1	1	4	2	4	7	3	9	3	11	3	9	6	17	24	28	24	33	22	34	20	26	45	20	32	6	11	-	-	289	275	564		
Juli	40	11	21	13	44	25	105	40	6	7	4	4	4	4	2	1	9	3	4	4	7	11	9	7	16	20	26	17	34	29	31	29	27	34	19	32	3	6	-	-	304	251	555		
August .	15	19	42	21	101	51	158	91	14	15	1	4	1	-	3	7	2	4	4	2	8	4	8	4	15	13	18	25	39	23	33	12	29	34	22	31	4	12	-	-	364	272	636		
Septbr. .	19	8	26	20	41	41	86	69	15	8	8	3	2	2	2	1	5	3	2	6	5	5	2	5	19	10	21	14	34	23	32	19	23	32	26	33	1	14	-	-	283	247	530		
Oktober	36	15	21	18	26	20	83	53	11	6	3	5	2	2	1	3	2	2	4	3	6	2	7	18	20	19	20	30	21	27	24	31	40	21	38	4	8	1	-	272	255	527			
Novbr. .	19	15	13	15	24	12	56	42	8	7	6	6	1	1	-	-	4	4	2	2	5	2	11	8	13	9	24	18	33	30	32	22	31	37	22	38	4	11	-	-	253	237	490		
Decbr. . .	24	20	10	6	31	20	65	46	11	12	2	3	3	3	2	2	6	4	1	3	5	2	8	7	16	12	17	23	41	23	39	35	29	33	27	33	4	17	-	-	275	263	538		
Tils. . . .	269	206	230	180	500	369	999	755	148	156	49	50	27	31	24	27	71	50	40	31	75	60	93	83	192	185	287	245	415	286	413	300	391	455	297	473	57	149	3	-	3581	3336	6917		
475			410		869		1754		304		99		58		51		121		71		135		176		377		532		701		713		846		770		206		3		6917				
Af 1000 Døde være	39.0	29.8	33.3	26.0	72.3	53.4	144.4	109.2	21.4	22.6	7.1	7.2	3.9	4.5	3.5	3.9	10.3	7.2	5.8	4.5	10.8	8.7	13.4	12.0	27.6	26.7	41.5	35.4	60.0	41.4	59.5	43.5	56.5	65.8	42.9	68.4	8.2	21.5	0.4	-	517.6	482.4	1000		
	68.7		59.3		125.7		253.6		44.1		14.3		8.4		7.4		17.5		10.3		19.5		25.4		54.4		76.8		101.4		103.1		122.3		111.3		29.8		0.4		1000				

Tab. 4. Oversigt over Fødsler og Dødsfald i København i Aaret 1905.

	Dødfødtte Morts-nés			Dødsfald — Décés							Fødsels- kvotient pr. 1000 Natalité p. M.	Fødsels- kvotient pr. 1000 Natalité p. M.	Fødsels- kvotient pr. 1000 Natalité p. M.	Fødsels- kvotient pr. 1000 Natalité p. M.
	Ægte Legitimes	Uægte Illégitimes	Ialt Total	Af 1000 Indb. døde Mortalité sur 1000 habitants	Dødsfald efter Alderen Décés par âge				65 og derover	Af ube- kendt Alder				
					0-1	1-5	5-15	15-65						
Hele København. Total	219	110	6917	16.3	1754	512	192	2634	1822	3	28.1	3516		
1. Gamle Bys ældre Del	1	2	171	14.3	20	11	4	63	73	-				
2. Gamle Bys yngre Del	8	2	420	18.0	57	26	8	100	139	-				
3. Gammelholm	1	-	87	13.0	10	2	1	37	37	-				
4. St. Annæ Øster Kvarter	21	65	177	17.9	53	5	3	65	51	-				
5. St. Annæ Vester Kvarter	6	1	424	15.9	93	20	12	186	106	1				
6. Christianshavn	15	3	302	15.1	88	20	8	114	72	-				
Indenfor ældre Voldlinie. La ville.	53	73	1581	16.0	321	90	36	655	478	1				
7. Voldkvarteret	13	3	448	10.3	65	21	6	172	184	-				
8. Østerbro	19	5	578	12.1	172	37	20	221	126	2				
9. Blegdamskvarteret	11	6	543	16.0	102	48	19	193	121	-				
10. Ydre Nørrebro	32	1	935	23.1	209	64	23	271	368	-				
11. Blaaardskvarteret	16	3	614	16.8	171	42	10	217	174	-				
12. Vesterbro	37	15	1031	15.0	323	112	35	372	189	-				
Udenfor ældre Voldlinie. Les faubourgs.	128	33	4149	15.3	1102	324	113	1446	1162	2				
13. Valby	7	-	202	18.0	73	20	7	68	34	-				
14. Brønshøj	11	-	105	13.0	84	16	3	63	29	-				
15. Sundbyerne	20	4	440	14.5	162	52	19	147	66	-				
Nyindlemmede Bydele. Quartiers incorporés	38	4	843	15.3	319	88	29	278	129	-				
Uden Bolig	33	-	33	-	-	-	1	32	-	-				
Havn og Rhed	60	-	60	-	12	10	8	56	2	-				
Udenbyes	245	-	245	-	-	-	5	167	51	-				

Levendefødtte — Né-vivants

Ægte-
skaber
Mari-
ages

Ægte-
skaber
Mari-
ages

Tab. 5. Oversigt over epidemiske Sygdomstilfælde, anmeldte af Lægerne i Cas de maladies épidémiques signalés par

	Gamle Bys ældre Del ca. 12,000 Indb.	Gamle Bys yngre Del ca. 23,300 Indb.	Gammelholm ca. 6,700 Indb.	St. Annæ Øster Kvarter ca. 9,900 Indb.	St. Annæ Vester Kvarter ca. 26,700 Indb.	Christianshavn ca. 20,000 Indb.	Indenfor ældre Voldlinie La ville s.s. 98,000 Indb.	Voldkvarteret ca. 43,400 Indb.	Østerbro ca. 47,700 Indb.	Blegdamskvarteret ca. 34,000 Indb.	Ydre Nørrebro ca. 40,500 Indb.	Blaagaardskvarteret ca. 36,600 Indb.	Vesterbro ca. 68,600 Indb.	Udenfor ældre Voldlinie Les faubourgs, ca. 270,800	Valby ca. 11,200 Indb.	Brøndshøj ca. 13,000 Indb.	Sundbyerne ca. 30,800 Indb.	Nyindlemmede Bydele ca. 55,000 Indb.	Havnen og Rheden ca. 600 Indb.
Morbi epidemici																			
1. Variolæ.....	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	1	1	1	6	-	-	-	-	1
2. Dysenteria.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
3. Cholera asiatica.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Typhus exanthematicus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Febris typhoidea.....	3	3	1	5	13	5	30	5	9	8	8	8	17	55	1	1	17	19	5
6. Meningitis cerebrospp. epid.	-	2	-	-	-	1	3	-	1	-	1	1	1	4	-	1	1	2	1
7. Diphtheria.....	17	17	11	13	22	7	87	37	78	75	81	45	82	398	22	24	53	99	6
8. Croup.....	2	4	1	1	12	21	21	8	12	11	20	11	10	72	4	15	15	34	1
9. Scarlatina.....	39	32	15	28	67	66	247	164	231	94	175	103	184	951	52	55	88	195	4
10. Morbilli.....	72	84	32	58	142	246	634	332	522	267	404	183	541	2249	244	104	508	856	1
11. Varicellæ.....	12	12	14	9	17	6	70	47	28	9	15	10	51	160	6	6	9	21	-
12. Influenza*).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Tussis convulsiva.....	24	51	27	28	83	57	270	120	216	125	210	143	279	1093	58	40	46	144	1
14. Angina parotidea.....	39	122	37	69	156	133	556	239	326	175	150	145	251	1286	45	50	147	242	72
15. Febris intermittens....	-	1	-	-	-	1	2	1	-	-	2	-	-	3	-	-	2	2	-
16. Febris puerperalis....	4	4	1	1	14	3	27	3	4	7	8	10	8	40	1	3	1	5	-
17. Erysipelas.....	20	41	5	18	54	44	182	99	80	71	76	61	99	486	5	17	44	66	5
18. Febris rheumatica....	29	59	15	16	71	71	261	70	119	72	77	85	174	597	34	22	79	135	11
19. Pneumonia crouposa....	33	52	13	21	84	70	273	84	145	119	109	82	206	745	32	32	87	151	17
20. Tracheo-Bronchitis....	308	495	153	248	798	718	2780	925	1104	691	496	575	1455	5246	235	129	683	1047	34
21. Bronchopneum.& Bronchitis cap.....	59	75	17	33	98	113	395	117	226	171	219	167	375	1275	61	74	155	290	4
22. Angina tonsillaris....	205	458	105	218	594	375	2075	923	1257	645	609	599	1377	5410	165	173	598	936	114
23. Cholerae & Catarrhus. int. ac.....	165	333	88	124	329	474	1513	501	918	443	577	536	1244	4309	189	196	562	947	11
Summa morb. epidem....	1151	1845	595	890	2543	2403	9427	3767	5277	2983	3238	2765	6356	24386	1154	942	3095	5191	288
Alii morbi.																			
24. Gonorrhoea.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Ulcus venereum.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Syphilis acquisit. (e coit. imp.).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Syphilis (acquisit.) insons.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28. Syphilis congenita....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Scabies.....	500	37	537	12	110	179	393	193	5	1	892	155	108	104	61	47	29	33	47
30. Delirium tremens.....	536	4	540	-	-	-	657	79	4	1	741	58	53	69	81	49	62	50	45
Summa aliis morbis.....	8282	1666	9948	3825	9543	11493	15856	14515	698	1597	57527	10389	6803	5781	4383	4266	3626	2935	4333

*) Bopæl ikke opgivet for anmeldte Influenzatilfælde.

København i Aaret 1905. fordelt efter Alder, Køn, Maaneder og Lokalteter. les médecins (déclaration obligatoire).

Paa civile Hospitaler	Deraf behandlede paa Hospital			Fra 0-1 Aar	Fra 1-5 Aar	Fra 5-15 Aar	Fra 15-65 Aar		Over 65 Aar		Ialt. Total	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December		
	Paa Garnisonshosp.	Tilsammen	Mænd				Kvinder	Mænd	Kvinder																
8	-	8	-	-	-	-	4	4	-	-	8	-	1	1	3	2	1	-	-	-	-	-	-	1.	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4.
38	2	40	-	8	26	42	32	1	-	-	109	8	5	5	5	4	6	6	17	21	9	19	4	5.	
1	-	1	2	1	2	4	1	-	-	-	10	-	-	1	2	1	2	-	2	1	1	-	-	6.	
418	18	436	9	150	264	52	115	-	-	-	590	68	45	59	59	53	47	23	29	39	48	49	71	7.	
93	-	93	16	81	31	-	-	-	-	-	128	11	12	12	11	18	8	6	5	5	9	14	17	8.	
1000	16	1016	20	418	752	75	132	-	-	-	1397	157	162	153	116	97	92	69	98	131	138	110	74	9.	
120	7	127	187	1740	1714	54	45	-	-	-	3740	370	396	509	602	702	459	205	80	73	47	100	197	10.	
6	-	6	18	79	141	3	10	-	-	-	251	41	30	40	23	35	22	4	9	6	4	21	16	11.	
384	251	635	73	630	1259	3130	4281	173	384	9936	5010	2646	1149	344	137	38	13	21	17	108	167	286	12.		
116	4	120	241	854	386	14	13	-	-	1508	148	107	115	80	90	137	79	137	115	165	147	188	13.		
280	261	541	8	252	1185	461	248	-	2	2156	317	390	476	396	331	127	44	30	17	7	11	10	14.		
-	-	-	-	-	1	2	3	1	-	7	-	-	-	1	-	-	3	1	-	-	-	2	-	15.	
20	-	20	-	-	-	-	72	-	-	72	8	9	5	7	7	2	3	10	8	2	5	6	16.		
310	40	350	14	18	54	287	307	16	43	739	92	71	72	61	77	58	55	41	45	43	57	67	17.		
368	48	416	1	17	161	475	337	5	8	1004	104	98	109	85	92	87	56	53	67	92	74	87	18.		
472	61	533	22	150	231	441	257	30	49	1186	134	89	118	131	146	140	51	64	73	92	71	77	19.		
166	114	280	746	1654	1421	1831	2522	273	660	9107	1591	935	968	775	660	465	251	307	523	935	843	854	20.		
252	7	259	380	657	256	215	293	42	121	1964	312	211	225	202	138	165	93	103	121	129	150	115	21.		
648	520	1168	52	1219	2830	1944	2431	22	37	8535	985	751	753	646	714	658	440	510	668	795	868	735	22.		
327	9	336	1924	1449	567	1052	1390	110	288	6780	244	188	248	209	286	484	924	2073	949	462	388	325	23.		
5027	1358	6385	3713	9383	11281	10093	12493	673	1592	49228	9600	6146	5019	3757	3590	3001	2329	3595	2879	3086	3097	3129			
1508	212	1720	23	30	25	3463	1299	6	3	4849	410	352	417	355	430	368	389	499	479	384	415	351	24.		
154	14	168	-	2	-	400	41	4	-	447	38	32	35	31	31	47	31	25	43	39	43	52	25.		
488	41	529	-	-	1	838	387	6	1	1233	117	100	117	87	101	97	99	109	104	78	103	121	26.		
15	-	15	4	4	3	11	22	-	-	44	6	5	5	3	6	4	1	5	1	2	4	2	27.		
54	-	54	73	14	4	1	1	-	-	93	5	7	15	8	12	18	3	8	9	3	4	1	28.		
500	37	537	12	110	179	393	193	5	1	892	155	108	104	61	47	29	33								

Tab. 6. Oversigt over Befolkningens-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvartærer i Aaret 1905.

København. Ville de Copenhagene.		Befolkning. Population.										Af 1000 Individer døde i 1905		Areal i Tdr. Land	
		Beregnet 1. Juli 1905	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare — 1. Febr. 1901 —					Beboelses- tæthed. pr. 1000 □ Al. Etageareal boede	af epidemiske Sygdomme.	af alle Dødsarsager tilsammen				
				0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar							
Hele Byen. Total. Kibed og Havn (la rade et le port) incl.		425000	1000	2.4	8.2	18.4	65.7	5.3	2.0	4.0	16.3	12569			
Quartiers															
Indenfor gamle Voldlinie. La ville		98600	232	1.7	6.1	16.0	69.5	6.7	1.6	3.5	16.0	1200			
Quartiers															
Kvartær VII. Voldkvarteret		43400	102	1.7	5.2	13.3	73.5	6.3	1.7	2.1	10.3	610			
VIII. Østerbro		47700	112	2.6	9.6	20.1	63.7	4.0	1.8	2.8	12.1	910			
IX. Blegdam		34000	80	2.6	8.9	18.6	64.5	5.4	2.4	4.2	16.0	250			
X. Ydre Nørrebro		40500	95	3.1	10.5	22.2	58.2	6.0	2.4	5.8	23.1	620			
XI. Blaagaard		36600	86	2.5	8.5	18.8	64.8	5.4	2.7	4.4	16.8	150			
XII. Vesterbro		68600	161	2.7	9.2	20.0	64.0	4.1	2.5	4.6	15.0	510			
Udenfor gl. Voldl. Les fanbours		270800	637	2.5	8.6	18.7	65.1	5.1	2.2	4.0	15.3	3050			
Quarts.															
Kvartær XIII Valby		11200	26	3.0	12.1	23.3	57.7	3.9	1.7	5.0	18.0	2093			
XIV. Brønshøj		13000	31	3.2	12.4	23.3	57.6	3.5	1.9	4.6	15.0	3688			
XV. Sandbyerne		30800	72	3.6	12.0	23.2	57.9	3.3	2.5	4.9	14.5	2538			
Nyindl. Byd. Quartiers incorporés		55000	129	3.4	12.1	23.2	57.8	3.5	2.1	4.9	15.3	8319			
*) I hele Byens Dødelighed er indbefattede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitaletene. (X. compris les personnes transportées des autres communes aux hôpitaux).		Calculée le 1. Juillet 1905.	Proportion pour 1000	Proportion pour 100 par âge — recensé 1. Fevr. 1901 —					Densité de la population tant par 40 mètres carrés de l'aire logements)	Maladies épidémiques	Toutes les causes de décès	Superficie			
Kvartær I.: St. Peders, Bispegaardens, Rode samt Primams Kvartær.		Universitetets og Syngegens													
Kvartær II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhuseis, Kalvebodernes, Plejestrædes, Hovedvægtens, Trinitatis og Reformert Kirkes Rode, samt Snaarens Kvartær.															
Kvartær III.: Gammelholms Rode (1 & 2).		Nyhavns, Marmorkirkens, Amalienborgs og Fr. Hospitals Rode.													
Kvartær IV.: Gøttersgades, Primurelogens, Kongens Haves, Garnisons Hospitals og Nyboders Rode (1 & 2) samt Nyboder.															
Kvartær V.: Nyhavns, Marmorkirkens, Amalienborgs og Fr. Hospitals Rode.		Friederiks Kirkes, Frelisers Kirkes, Amagerbro og Nyholms Rode.													
Kvartær VI.: Tivolds Rode, Beventlovs gades, Vandværkets, Ørstedsparkens, Pøblingesøens, Friederiksborggades, Kommunehospitalens, Sølv-															
Kvartær VII.: gades, Børnehospitalets, Classens og Kastellet's Rode.		Østerbros (1 & 2), Kalkbrønderiets, Ørsunds, St. Jakobs og Strandvejens Rode samt Friværnskvarteret.													
Kvartær VIII.: Havnsborgs, St. Hans og Blegdams Rode (1 & 2).															
Kvartær IX.: Havremarkens, Lersøens og Fælled Rode.															
Kvartær X.: Blaagaards (1 & 2) og Kirkegaards (1 & 2) Rode.		Gl. Kongevejs, Gasværkets (1 & 2), Skydebanens, Istedgades, Sorte Høsts (1 & 2), Engshavevejs, Kaalindsgades, St. Mathæus, Vesterfælled og Kværstovvejs Rode.													
Kvartær XI.: Valby, Vigerslev, Kongens Englave.															
Kvartær XII.: Brønshøj, Emdrup, Husum, Uterslev By og Mark, Vanløse.															
Kvartær XIII.: Sandbyerne.															

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1906

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

P. M. KELLERS BOGTRYKKERI

(RUD. EHBRECHT)

1907.

INDHOLD.

A.

	Side
Meteorologiske Forhold i 1906	3
Sundhedstilstand i 1906	3
Epidemiske Sygdomme i 1906:	
Variolæ. Cholera, Dysenteria	5
Febris typhoidea	5
Meningitis cerebrospp. epidem.	7
Poliomyelitis acuta anterior	7
Diphtheria (& Croup.)	7
Scarlatina	8
Morbilli	9
Tussis convulsiva	10
Angina parotidea	11
Erysipelas	11
Febris puerperalis	12
Trismus & Tetanus neonatorum	13
Pemphigus neonatorum	13
Febris intermittens	13
Febris rheumatica	13
Pneumonia crouposa	14
Pneumonia catarrhalis	14
Tracheobronchitis	15
Influenza	16
Tuberculosis pulmonum	17
Angina tonsillaris	21
Cholérine	21
Morbi venerei (Gonorrhoea, Ulc. vener., Syphilis)	23
Scabies	24
Delirium tremens	24
Cancer	24
Befolkningsforhold	26
Folketal, Tilvækst, Beboelsestæthed	26
Ægteskaber	29
Fødsler	29
Dødsfald, Dødsårsager, medicolegale Ligsyn	30
Dødfødsler	38

B.

Offentlig Sundhedspleje:	
Karantænevæsen	40
Vaccination	40
Virksomheden under Sundhedskommissionen:	
Sundhedskommissionens Lægepersonale	42
Sundhedsvedtægtstillæg (Gasvarmeapparater, Fejeskarusfaldør, Pissoirer) ..	42
Tilsyn med Plejebørn	45
Sundhedskommissionens Laboratorium	47
Tilsyn med Drikkevand	51
Kontrol med Mælkeudsalg	53
Tilsyn med Kødvarer	53
Trikinundersøgelse	55
Sundh. Kom.s Overskøn	56
Sundh. Kom.s Desinfektionsstation	67

C.

Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarterer); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødte
5. Epidemiske Sygdomme; 6. Forskellige Dødelighedsforhold m. m.

A.

Om de meteorologiske Forhold i 1906 har det meteorologiske Institut velvillig meddelt efterfølgende Oplysninger:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1906.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°.....	1.6	0.9	2.0	7.0	12.1	15.8	16.7	16.2	13.5	9.8	7.7	0.1	8.6
Middelfugtighedsgrad i pCt.	90	89	77	74	73	69	75	77	79	83	87	85	80
Middellufttryk i mm. ved Havet og 45° Br.	758.6	755.0	754.6	763.9	759.6	761.0	761.5	759.6	765.8	762.5	758.0	757.9	759.8
Nedbør, mm.	49.1	25.1	47.8	17.1	29.7	37.1	43.3	78.9	29.0	27.5	68.7	20.8	473.6
Dage med Nedbør.....	20	18	16	8	11	7	13	16	9	9	18	9	154
" " Sne	8	16	15	1	"	"	"	"	"	"	1	6	47
" " Hagl	"	2	4	1	"	"	"	"	"	"	"	"	7
" " Torden	"	"	1	"	1	"	1	4	"	"	"	"	7
" " Storm	"	"	1	"	"	"	"	"	"	"	"	"	1

1906. *Januar* blev mild med sydvestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Februar* blev mild med sydvestlige Vinde og omtrent normal Nedbør. *Marts* blev mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *April* var meget mild med vestlige Vinde og ringe Nedbør. *Maj* blev varm med østlige til sydlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Juni* blev temmelig varm med nordvestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *Juli* fik omtrent den normale Varme med vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *August* fik omtrent den normale Varme med vestlige Vinde og stor Nedbør. *September* blev temmelig mild med østlige Vinde og lille Nedbør. *Oktober* blev mild med sydlige Vinde og ringe Nedbør. *November* blev ualmindelig mild med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *December* blev temmelig kold med variable Vinde og lille Nedbør. *Aaret* fik en meget høj Middeltemperatur med Vinde fra Vestsydvest og ringe Nedbør.

Byens **Sundhedstilstand** var i 1906 ligesom i de nærmest forudgaaende Aar i det hele tilfredsstillende. Den tørre og varme Sommer medførte en ret stærk Sommerekacerbation af Kolerinen, men afset herfra spillede ingen epidemiske Sygdomme nogen fremtrædende Rolle:

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106
1904	423000	50950	42331	100
1905	425000	57527	49228	116
1906	432000	47959	39203	91

Ialt anmeldtes af Byens Læger 47959 Sygdomstilfælde, blandt hvilke 39203 Tilfælde af epidemiske Sygdomme, hvilket for disse Sygdommes Vedkommende giver en lavere Morbiditetskvotient end i noget tidligere Aar. De øvrige anmeldte Sygdomme var 7065 Tilfælde af Kønssygdomme, 968 Tilfælde af Fnat og 723 Tilfælde af Delirium tremens.

Den efterfølgende Oversigt over det Antal epidemiske Sygdomme, der anmeldtes pr. Dag i hver af Aarets 12 Maaneder, giver for alle Maaneder lavere Tal.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Decb.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902	161	156	130	154	140	119	99	89	118	139	160	183
1903	188	246	172	122	91	84	76	85	93	113	100	122
1904	141	135	156	125	98	94	72	99	102	106	124	135
1905	310	220	162	125	116	100	75	116	96	100	103	101
1906	124	117	132	117	100	99	84	127	94	84	97	109

end sædvanlig, naar undtages August Maaned, i hvilken Kolerinen som anført gjorde sig stærkt gældende.

Nedgangen i Antallet af anmeldte Tilfælde saavel som i Dødeligheden af epidemiske Sygdomme lod sig, som det fremgaar af omstaaende Tabel, paavise for saagodt som alle Bydeles Vedkommende. Den samlede Dødelighedskvotient blev som en Følge deraf ligeledes lav, 15,4 pro mille eller med Fradrag af de ikke i Byen hjemmehørende Døde 14,7 pro mille. Af tidligere Aar kan alene 1902 opvise en lavere summarisk Dødelighedskvotient.

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme paa 1000 Mennesker *)			Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15) paa 1000 Mennesker			Døde af alle Dødsårsager tilsammen p. M.		
	1900—04	1905	1906	1900—04	1905	1906	1900—04	1905	1906
I. Gamle Bys ældre Del	95	72	89	2.9	3.8	2.3	14.9	14.3	13.2
II. Gamle Bys yngre Del	84	79	78	3.7	3.1	3.0	17.2	18.0	16.8
III. Gammelholm	89	89	68	1.9	1.5	1.2	11.8	13.0	9.2
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	94	90	76	2.6	2.5	1.7	16.3	17.9	18.0
V. St. Annæ V. Kvarter	101	95	81	3.9	4.1	3.5	16.2	15.9	17.5
VI. Kristianshavn	110	120	113	4.5	4.0	4.9	16.7	15.1	15.7
Indre By	97	96	87	3.6	3.5	3.3	16.1	16.0	15.9
VII. Voldkvarteret	89	87	84	1.9	2.1	2.0	11.0	10.3	10.6
III. Østerbro	115	111	92	3.7	2.8	3.1	12.4	12.1	11.1
IX. Blegdam	93	88	85	4.2	4.2	3.5	15.1	16.0	14.9
X. Nørrebro	77	80	70	5.7	5.8	4.5	22.7	23.1	18.7
XI. Blaagaard	85	76	73	4.9	4.4	4.9	17.7	16.8	17.2
XII. Vesterbro	98	93	95	4.9	4.6	4.3	15.5	15.0	14.9
Ydre By	93	90	85	4.2	4.0	3.7	15.5	15.3	14.4
XIII. Valby	89	103	114	3.8	5.0	3.1	13.8	18.0	11.9
XIV. Brønshøj	74	72	74	5.5	4.6	5.2	17.9	15.0	15.3
XV. Sundby	107	100	94	4.2	4.9	4.4	14.9	14.5	13.2
Forstæder	95	94	93	4.6	4.9	4.4	15.8	15.3	13.5
Hele Byen (Udenbys fraregnede)	95	93	86	4.1	4.0	3.8	16.3 (15.9)	16.3 (15.9)	15.4 (14.7)

*) Influenza ikke medregnet.

Af **Kolera** (*Cholera asiatica*), **Blodgang** (*Dysenteria*), **Kopper** (*Variolæ*) og **Plettyfus** (*Typhus exanthematicus*) forekom intet Tilfælde i 1906. (Det i Tab. 5 opførte Tilfælde af Dysenteri angik en Patient, som et Aarstid tidligere havde paa draget sig Sygdommen under et Ophold i Troperne.)

Den **tyfoide Feber** (*Febris typhoidea*) optraadte ligesom i de nærmest forudgaaende Aar kun med et begrænset Antal spredte Tilfælde. Ialt anmeldtes 148 Tilfælde, o: 0,34 p. M. af Befolkningen, med 18 Dødsfald, o: c. 12,2 pCt. af de anmeldte, c. 0,04 p. M. af Befolkningen.

Til Oplysning om Tyfoidfeberens Forekomst og Dødelighed i de sidste 25 Aar tjener følgende Oversigt:

Febr. typhoid.	Anmeldte		Døde af Fb typh.		
	Tilfælde i Femaaret	p. M. af Befolkn. aarlig	Ialt i Femaaret	paa 100 anmeldte	Aarlig paa 1000 Indbg.
1882—1886	2592	1.90	210	8.5	0.16
1887—1891	2498	1.63	165	7.4	0.11
1892—1896	1740	1.05	149	8.7	0.09
1897—1901	1834	1.03	224	11.9	0.12
1902—1906	931	0.44	85	9.1	0.04

Om end den oftere hævdede Antagonisme mellem Tyfoidfepidemiens Intensitet og Ekstensitet ikke finder udtalt Støtte i denne Oversigt, synes Tallene dog i ethvert Fald at tale mod en Parallelisme.

Tilfældene forekom i 1906 spredt over hele Byen, uden at noget Kvarter var særlig hjemsogt. Ingen Lokalepidemier af Betydning. Fordelingen paa Aarstid afveg ikke fra det sædvanlige, en let Opblussen i Efteraarsmaanederne med Kulmination i September, kun faa Tilfælde i Aarets første Halvdel. Fordelingen af 100 Tilfælde paa Aarets Kvartaler var følgende:

	1. Kvartal	2. Kvartal	3. Kvartal	4. Kvartal
1878—1904	14	17	39	30
1905	17	14	40	29
1906	13	12	48	27

Af de 148 anmeldte Tilfælde behandlede 101 eller c. 69 pCt. paa Hospital.

I Beretningen om Tyfusdiagnosestationen, hvis Ledelse ved Overlæge Fr. Tobiesens Fratræden d. 1. Maj 1906 overdroges Dr. med. Georges Dreyer, oplyses om Stationens Virksomhed, at der i 1906 modtoges 288 Blodprøver til Undersøgelse. De tilsendte Blodprøver stammede fra 268 Personer, idet 20 Prøver repræsenterede Gentagelse af tidligere Undersøgelser enten for yderligere at sikre Sero-Diagnosen eller for at følge Svingninger i Agglutinationsgraden.

Gennem Oplysninger fra Hospitalerne og de behandelende Læger har Diagnosestationen som sædvanlig skaffet sig Underretning om Sygdomstilfældenes videre Forløb. I Aarets sidste 8 Maaneder (Maj-Decbr.), efter at Stationen som anført havde skiftet Leder, ere alle Undersøgelser anstillede med dræbt Kultur efter den af Dreyer i Hospitalstidende for 1906 S. 532 angivne Metode. Alle Blodprøvers Agglutinationsevne ere undersøgte saavel over for Tyfus som overfor Paratyfus B.

Om Prøvernes Udfald giver følgende Tabel nærmere Oplysning:

	Antal Prøver	Tyfoidfieber						Ikke Tyfoidfieber			
		Positiv Reaktion				Negativ Reakt.	Ialt	Positiv Reakt.		Negativ Reakt.	Ialt
		1:250	1:125	1:50	1:25			1:50	1:25		
Januar	18	-	1	1	-	-	2	-	-	16	16
Februar	15	1	1	1	-	-	3	-	-	12	12
Marts	15	-	2	1	-	-	3	-	-	12	12
April	18	-	-	3	-	-	3	-	-	15	15
Maj	31	1	-	2	1	-	4	1	1	25	27
Juni	20	1	2	-	1	-	4	-	-	16	16
Juli	18	3	2	1	-	-	6	-	-	12	12
August	46	10	4	1	-	1	16	-	-	30	30
September	39	3	3	3	-	-	9	-	-	30	30
Oktober	24	5	3	-	-	-	8	-	-	16	16
November	25	2	-	1	-	-	3	-	-	22	22
December	19	3	1	-	-	-	4	-	-	15	15
Ialt ...	288	29	19	14	2	1	65	1	1	221	223
		95.4 %			3.1 %	1.5 %	100 %			99.1 %	100 %

I 62 af de 65 Blodprøver, som stammede fra Tyfoidfieberpatienter, ρ : 95.4 %, fandtes ved første Undersøgelse positiv Reaktion i en Fortynding 1:50 eller derover, i 2 Tilfælde ρ : 3.1 % positiv Reaktion 1:25 og kun i ét (1) Tilfælde ρ : 1.5 %, hvor der kun tilsendtes 1 Prøve lige i de første Dage af Sygdommen, gav Agglutinationsprøven udført som foran angivet negativt Resultat. 5 af de under Tyfoidfieber opførte Tilfælde gav kun svag eller ingen Reaktion imod Tyfus, men derimod meget stærk Reaktion som vist 1:250 med Paratyfus B. Endvidere viste 2 af de som Tyfus opførte Tilfælde sig klinisk meget tvivlsomt udtalte, men maa dog betragtes som sikre Tyfustilfælde, da der paavistes Tyfusbaciller i Blodet og Agglutinationen indtraadte endog i stærkere Fortyndinger end 1:250.

Af epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) anmeldtes i 1906 ialt kun 5 Tilfælde — 1 paa Østerbro, 2 paa Nørrebro, 2 paa Vesterbro (1 ung Mand og 4 Børn).

Mening. cerebr. spin. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895
Anmeldte Tilfælde:	170	27	15	9	25	44	44	44	12	16
Deraf døde:	80	24	0	0	10	34	25	22	4	9
	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905
Anmeldte Tilfælde:	36	34	161	61	26	19	20	10	9	10
Deraf døde:	19	13	83	28	10	12	10	7	5	4

Som døde af Cerebrospinalmeningitis opføres i 1906 kun 1 Tilfælde.
Fra Garnisonen anmeldtes Sygdommen ikke i 1906.

Af **akut Børnelamhed (*Poliomyelitis acuta anterior*)**, som Aaret forud havde usædvanlig stor Udbredelse ogsaa blandt voksne Personer, anmeldtes i 1906 kun 2 Tilfælde, et Barn paa Nørrebro i Januar og et Barn i den indre By i December.

Akut Svælg- og Strubedifteri (*Diphtheria faucium et laryngis*) optraadte i 1906 omtrent med lignende Tal som det foregaaende Aar, tilsammen 756 (681 + 75) Tilfælde ρ : 1.8 p. M. mod 718 (590 + 128) Tilfælde ρ : 1.7 p. M. i 1905.

Anmeldte Tilfælde af Difteri og Croup 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	2.97	1887	8.37	1892	11.21	1897	4.70	1902	2.73
1883	2.70	1888	9.81	1893	9.58	1898	4.34	1903	2.80
1884	2.61	1889	11.28	1894	10.09	1899	6.49	1904	2.09
1885	3.49	1890	14.07	1895	5.68	1900	4.39	1905	1.69
1886	6.35	1891	12.82	1896	4.83	1901	3.32	1906	1.75

Dødsfaldenes Antal var i 1906 20 (12 + 8) mod 29 (14 + 15) i det foregaaende Aar. Omtrent 21 pCt. af de anmeldte Tilfælde, med 1 Dødsfald, falde paa Aldersklasserne over 15 Aar.

Døde af Difteri og Croup 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	0.40	1887	1.22	1892	1.29	1897	0.25	1902	0.14
1883	0.40	1888	1.12	1893	0.98	1898	0.25	1903	0.14
1884	0.38	1889	1.30	1894	0.97	1899	0.37	1904	0.07
1885	0.57	1890	1.59	1895	0.33	1900	0.22	1905	0.07
1886	0.99	1891	1.62	1896	0.23	1901	0.13	1906	0.05

I Gennemsnit døde aarlig af Diffteri og Croup i de forskellige Aldersklasser:

	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	over 20 Aar	Ialt
1882—1886.....	14	31	31	19	18	31	4	1	3	152
1887—1891.....	27	67	69	69	52	102	20	6	12	425
1892—1896.....	16	52	45	33	30	52	11	4	7	250
1897—1901.....	9	14	15	13	9	19	4	1	2	86
1902—1906.....	8	7	5	5	5	6	2	0	1	39
1906.....	3	3	3	1	2	4	3	0	1	20

Samles Tallene for de anmeldte Tilfælde af Diffteri og Croup og de under disse Diagnoser registrerede Dødsfald, fremtræder den siden 1890 stedfundne Nedgang i Sygdommens Udbredelse og Letalitet med iøjnefaldende Tydelighed.

Diphtheria faucium et laryngis	Anmeldte Tilfælde				Døde af Diffteri og Croup				
	Diffteri	Croup	Til- sammen	p. M. af Befolkn. aarlig	Diffteri	Croup	Til- sammen	paa 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbygg.
1882—1886	4128	883	5011	3.6	411	351	762	15.2	0.55
1887—1891	15950	1478	17428	11.3	1598	522	2120	12.2	1.33
1892—1896	12530	1113	13643	8.3	844	407	1251	9.2	0.75
1897—1901	7384	886	8270	4.6	307	123	430	5.2	0.24
1902—1906	3941	744	4685	2.2	112	85	197	4.2	0.09

Naar undtages den første Femaarsperiode, følge Morbiditets- og Letalitetskvotienterne her ret nøje hinanden; samtidig med den formindskede Udbredelse formindskes ogsaa den relative Dødelighed.

Af de i 1906 anmeldte Tilfælde behandledes 548,0: godt 72 pCt., paa Hospital.

Ifølge Meddelelse fra Blegdamshospitalets Diffteridiagnosestation undersøgtes i 1906 ialt 1652 Kulturer, af hvilke 1639 vare indsendte af Byens Læger, medens 13 hidrørte fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet, men fremdeles holdtes under Observation. Af de førstnævnte indeholdt 344, af de sidstnævnte 8 Diffteribaciller, medens Undersøgelsens Resultat i hhv. 1295 og 5 Tilfælde var negativt.

Af **Skarlagenseber** (*Scarlatina*) indtraf i 1906 et mindre Antal Tilfælde og færre Dødsfald end i en meget lang Aarrække. Der anmeldtes ialt 796 Tilfælde = 1.8 p. M. med 7 Dødsfald = 0,9 pCt. af de anmeldte. Siden 1878 har Sygdommen ikke noget Aar haft en saa lav Sygelighedskvotient at opvise, og en saa ringe Dødelighed vides overhovedet ikke tidligere at være observeret.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina i 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	5.15	1887	5.00	1892	2.56	1897	4.16	1902	2.69
1883	2.74	1888	6.06	1893	9.92	1898	5.89	1903	4.82
1884	2.14	1889	3.65	1894	16.38	1899	10.95	1904	4.16
1885	5.18	1890	6.55	1895	5.49	1900	6.53	1905	3.29
1886	4.51	1891	4.38	1896	4.55	1901	3.27	1906	1.84

Sammenfattes de 25 Aar, Aar 1882—1906, i Femaarsperioder, viser der sig en kendelig Opgang i Ekstensiteten fra første til mellemste Femaar og derefter en endnu større Nedgang; medens derimod Intensiteten betegnes ved en Stigning fra

første til andet Femaar og derefter en stadig og meget betydelig Nedgang. Letaliteten, der fra 1887 til 1891 var 6,2 paa hver 100 Anmeldte var i det senere Femaar 1902—1906 kun 1,5 pCt. (i 1906 som anført kun 0,9 pCt.)

Scarlatina	Anmeldte		Døde af Scarlatina		
	Tilfælde i Femaaret	aa­rlig p. M. af Befolkn.	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aa­rlig paa 100 Indbyggere
1882—1886	5418	4.0	255	4.7	0.19
1887—1891	8115	5.1	505	6.2	0.33
1892—1886	13014	7.8	468	3.5	0.28
1897—1901	11005	6.2	250	2.3	0.14
1901—1906	7070	3.4	107	1.5	0.05

Af de i 1906 anmeldte Tilfælde falder omtrent 90 pCt. paa Børn under 15 Aar. Tilfældene var nogenlunde jævnt fordelte paa hele Aaret (med hhv. 204—185—173 og 234 i de 4 Kvartaler) og forefaldt nogenlunde ligeligt i alle Bydele.

Omtrent 73 pCt. af de anmeldte Tilfælde behandlede paa Hospital.

Mæslinger (Morbilli) optraadte i 1906 med noget større Udbredelse end i de nærmest forudgaaende Aar. Endnu i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede optraadte Mæslingerne, som i tidligere Aarsberetninger berørt, nu og da med udtalt epidemisk Opblussen med næsten frie Intervaller, saa at den aarlige Morbiditetsk­votient kunde svinge mellem 45.14 p. M. (i 1879) og 0.31 p. M. (i 1883 og 1886) men i de sidste 15 Aar, siden Halvfemsaarenes Begyndelse, har Svingningerne i Sygdommens Forekomst været langt mindre fremtrædende.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	30.07	1887	39.82	1892	14.62	1897	5.74	1902	8.34
1883	0.31	1888	2.73	1893	3.90	1898	4.82	1803	6.59
1884	24.10	1889	0.52	1894	15.66	1899	9.92	1904	7.81
1885	6.82	1890	19.52	1895	6.79	1900	3.10	1905	8.80
1886	0.31	1891	5.54	1896	16.03	1901	16.26	1906	10.70

I Stedet for voldsomme Eksacerbationer med mellemliggende korte Pauser har Mæslingernes aarlige Sygelighedsk­votient i den sidstnævnte Periode kun vist moderate Udsving mellem 16.26 p. M. (i 1901) og 3.10 p. M. (i 1900).

I 1906 anmeldtes 4521 Tilfælde af Mæslinger o: 10.70 p. M. af Befolkningen med 93 Dødsfald o: 2.1 pCt. af de anmeldte, 0.22 p. M. af Befolkningen. — 166 af de anmeldte Tilfælde falde paa de voksne Aldersklasser over 15 Aar.

Morbilli	Anmeldte		Døde af Morbilli		
	Tilfælde i Femaaret	aa­rlig p. M. af Befolkn.	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aa­rlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	16404	12.48	689	4.2	0.51
1887—1891	20631	13.63	898	4.4	0.60
1892—1896	18902	11.40	461	2.4	0.28
1897—1901	14479	7.97	308	2.1	0.17
1902—1906	17740	8.45	357	2.0	0.07

Ovenstaaende Oversigt viser en jævn og stadig Aftagen saavel af Sygelighed som af Dødelighed i de sidste fire Decennier; medens der hverken for Skarlagensfeberens eller for Kighostens Vedkommende lader sig paavise noget bestemt Forhold mellem Morbiditets- og Letalitetkvotient synes Tallene for Mæslingernes Vedkommende altsaa nærmest at tyde paa en Parallelisme mellem Sygdommens Udbredelse og dens Ondartethed.

Efter en lempelig Remission i Sommeren 1905 havde Mæslingerne henvend Aarets Udgang vist en hastig Tilvækst i Anmeldelsernes Antal, og dette fortsattes i Begyndelsen af 1906 indtil Maanedsmaksimum naaedes i Maj 1906 med 833 Tilfælde, hvorefter Anmeldernes Antal hurtig tog af hen mod Aarets Slutning. Paa de 4 Kvartaler af 1906 falde hhv. 1297—2324—644 og 256 Tilfælde, med hhv. 27—45—19 og 2 Dødsfald. — Tilfældene forefaldt spredt over den største Del af Byen som sædvanligt i størst Antal i de ydre børnerigere Distrikter; stærkest hjemsogt var Vesterbrokvarteret med henvend 14 p. M. og Valby med godt 19 p. M. anmeldte. 166 Mæslingetilfælde forefaldt blandt Personer over 15 Aars Alderen. 268 Patienter, næppe 6 pCt. af alle anmeldte, indlagdes paa Hospital.

Af **Kighoste** (*Tussis convulsiva*) forefaldt i 1906 et lignende Antal Tilfælde som i 1905. 1498 \circ : 3.46 p. M. mod 1508 \circ : 3.55 p. M. i 1905.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva 1882—1906
i pro Mille af Befolkningen.

1882	4.50	1887	9.23	1892	7.07	1897	1.37	1902	3.93
1883	9.63	1888	4.70	1893	5.87	1898	9.31	1903	2.71
1884	8.79	1889	7.60	1894	1.87	1899	3.16	1904	6.77
1885	2.83	1890	6.05	1895	9.74	1900	1.20	1905	3.55
1886	5.94	1891	4.43	1896	3.04	1901	6.50	1906	3.46

Det højeste Antal anmeldte Tilfælde i de sidste 25 Aar falder paa 1895 med 9.74 p. M., det laveste paa Aaret 1900 med 1.20 p. M.

Sygdommen havde i 1906 størst Udbredelse ved Aarets Begyndelse, men Anmeldernes Antal aftog jævnt i Aarets Løb. Paa de 4 Kvartaler falde hhv. 530—436—330 og 198 Tilfælde med hhv. 43—38—31 og 10 Dødsfald; ialt 122 døde eller omtrent 8.1 pCt. af de angrebne altsaa en betydelig større Letalitet end Skarlagensfeber og Mæslinger. Blandt voksne indtraf der ikke noget Dødsfald af Kighoste, blandt Børn mellem 1 og 15 Aar døde c. 4 pCt. af de anmeldte; men blandt spæde Børn under 1 Aar ikke mindre end 26 pCt. Ialt behandlede 157 Børn med Kighoste paa Hospital \circ : godt 10 pCt. af alle anmeldte.

Om Kighostens Optræden i de sidste 25 Aar giver nedenstaaende Tabel Oplysning.

Tussis convuls.	Anmeldte		Døde af Tussis convuls.		
	Tilfælde i Femaaret	aaarlig p. M. af Befolkn.	ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aaarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	8612	6.3	620	7.2	0.47
1887—1891	10122	6.4	784	7.7	0.51
1892—1896	9122	5.5	625	6.8	0.38
1897—1901	7748	4.3	591	7.6	0.33
1902—1906	8602	4.1	597	6.9	0.28

Medens Letaliteten ikke frembyder væsentlige Svingninger i Løbet af disse Aar, kunde Tallene derimod synes at tyde paa nogen Nedgang i Sygdommens Udbredelse; hvor megen Vægt der kan lægges herpaa, beror selvfølgelig paa de indløbende Anmeldelsers Fuldtallighed, som næppe lader sig kontrollere.

Faaresyge (*Angina parotidea*). Den i Beretningen for 1905 omtalte Epidemi fra Vinteren 1904—1905, der kulminerede i Marts 1905 med 476 Anmeldelser, havde en større Udbredelse end nogen tidligere Epidemi i de sidste 25 Aar.

Anmeldte Tilfælde af Angina parotidea 1882—1906
i pro Mille af Befolkningen.

1882	1.88	1887	2.32	1892	1.24	1897	2.38	1902	2.67
1883	3.61	1888	0.53	1893	2.79	1898	3.28	1903	0.96
1884	3.32	1889	3.95	1894	3.48	1899	2.68	1904	1.27
1885	1.38	1890	4.08	1895	1.30	1900	1.56	1905	5.07
1886	3.47	1891	0.84	1896	1.34	1901	1.81	1906	0.36

Morbiditetskvotienten var i 1905 5.07 p. M. Til Gængæld opviser 1906 et mindre Antal Tilfælde end noget tidligere Aar, ialt 156 Tilfælde, = 0.36 p. M. (84 Personer over 15 Aar, 72 under 15 Aar).

Angina parotidea	Ialt anmeldte Tilfælde i Femaaret													Aarlig paa 1000 Ind- byggere.
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt	
1882—1886	284	360	553	472	471	372	285	156	93	137	207	339	3729	2.73
1887—1891	356	375	491	495	508	402	211	138	81	130	177	245	3609	2.18
1892—1896	284	285	380	345	516	512	292	132	89	139	168	215	3357	2.03
1897—1901	371	447	482	520	606	476	300	153	97	104	212	291	4059	2.34
1902—1906	500	583	654	658	632	344	215	168	97	108	151	238	4348	2.07
25 Aars Gennemsnit	72	82	102	100	109	84	52	30	18	25	37	53	764	2.27
1906	22	21	18	5	25	14	10	9	6	8	7	11	156	0.36

Sygdommen er, som foranstaaende Oversigt udviser i Løbet af de sidste 25 Aar optraadt med et konstant Minimum af Anmeldelser i September, tiltagende Udbredelse i Løbet af Vinteren med Kulmination paa et eller andet Tidspunkt mellem November og Juni, hyppigst i Maj, og derefter aftagende i Løbet af Sommeren.

Af **Rosen** (*Erysipelas faciei et ambulans*) forefaldt i 1906 621 Tilfælde med 24 Dødsfald, hvis Fordeling paa Kvarterer og Aarstid ikke frembyder noget fra det sædvanlige afvigende.

Erysipelas	Anmeldte Tilf.		Døde af Erysipelas		
	ialt i Femaaret	aarlig p. M. af Befolkn.	Ialt i Femaaret	pCt.. af Anmeldte	aarlig p. M. af Befolkn.
1882—1886	4959	3.64	185	3.7	0.13
1887—1891	4241	2.76	163	3.8	0.11
1892—1896	3780	2.29	141	3.7	0.08
1897—1901	3227	1.81	86	2.7	0.05
1902—1906	3288	1.56	138	4.2	0.07

Sygdommen har med Hensyn til Optræden og Udbredelse forholdt sig nogenlunde ensartet i den sidste halve Snes Aar, men taget for en længere Aarrække viser der sig ogsaa for denne Infektions Vedkommende en kendelig Nedgang i Anmeldelsernes Antal: fra 3.64 p. M. af Indbyggerne for 25 Aar siden til 1.56 p. M. i det senere Femaar.

Letaliteten svinger mellem 1.5 (1898) og 5.5 (1888), var i de senere fem Aar gennemsnitlig 4.2.

Svarende til den aftagende Morbiditet viser Mortalitetkvotienten en Nedgang, fra 0.13 p. M. i Tidsrummet 1882—1886 til 0.07 p. M. i Tiden fra 1902—1906.

Af **Barselseber** (*Febr. puerperalis*) anmeldtes i 1906 65 Tilfælde med 21 Dødsfald mod 75 Tilfælde med 22 Dødsfald i 1905.

Beregnet for de sidste 25 Aar viser saavel Morbiditets- som Mortalitetkvotienten en stærkt markeret Nedgang fra det første Femaar til det sidste. — Letaliteten svinger derimod ned og op og er i Aaret 1906 omtrent paa Højde med hvad den var i det første af de omhandlede Femaar, da lidt over en Tredjedel af de anmeldte Tilfælde havde dødeligt Forløb. Der er allerede i tidligere Aarsberetninger gjort opmærksom paa, at den tilsyneladende pludselige Nedgang i Letalitet i Slutnin-

Febris puerperalis	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. puerp.		
	Ialt i Femaaret	Aarlig paa 100000 Indb.	Ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte	Aarlig paa 100000 Indb.
1882—1886	553	40.5	192	34.7	14.1
1887—1891	994	64.5	155	15.6	10.1
1892—1896	604	36.4	111	18.4	6.7
1897—1901	349	19.5	79	22.6	4.4
1902—1906	340	16.1	90	26.5	4.3
1906	65	15.0	21	33.9	4.9

gen af Firserne og Begyndelsen af Halvfemserne sandsynligvis alene skyldes den Omstændighed, at Lægerne i denne Periode i Henhold til et udgaaet Paabud anmeldte et stort Antal lettere Tilfælde af Puerperalaffektioner, der ikke før den Tid vare indberettede og antagelig heller ikke nu anmeldes. I Overensstemmelse hermed viser Morbiditetskvotienten for samme Periode en meget iøjnefaldende Stigning.

Fbr. puerperalis	Gennemsnitl. Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilf.		Barselseberdødsfald		
		i Gennemsnit aarlig	i pCt. af Fødslernes Antal	i Gennemsnit aarlig	i pCt. af anmeldte Tilfælde	for hver 100000 Indbygger circa
1861—1870	5609	200	3.6	86	43.0	51
1871—1880	7419	119	1.6	43	36.1	20
1881—1890	10366	150	1.5	36	24.0	13
1891—1900	10146	105	1.0	20	19.0	6
1901—1905	11802	67	0.6	18	26.9	4
1906	12026	62	0.5	21	33.9	5

Beregnet for en længere Aarrække, hvad de forholdsvis smaa Tal stærkt opfordre til, fremtræder den stadige og anselige Nedgang i Sygelighed og Dødelighed med stor Tydelighed.

Stivkrampe hos Nyfødte (*Trismus og Tetanus neonatorum*) ere fra Begyndelsen af 1906 optagne paa Sygelisten, der i Aarenes Løb gentagne Gange er ændret og forbedret, medens Mortalitetslisten er forbleven uforandret siden 1875. (Hverken epid. Cerebrospinalmeningitis eller Trismus neonat. findes særskilt i Mortalitetstabellens Nomenklatur.) — Paa de ugentlige Sygelister fandtes i Løbet af 1906 opført ialt 14 Tilfælde af Tetanus neonator. (April 4, Juli 2, Aug. 1, Septbr. 3, Novbr. 3, Decbr. 1). I Mortalitetstabellen opføres 33 Dødsfald af Tetanus, hvoriblandt 28 Børn under 1 Maaned og 5 Tilfælde af Trismus, alle i første Levemaaned.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** (*Pemphigus neonatorum*), der ligeledes fra Begyndelsen af 1906 findes optaget paa Sygelisten, anmeldtes i Løbet af 1906 ialt kun 3 Tilfælde.

Koldfeber (*Febr. intermittens*) har længe været uden al Betydning og fortjener næppe at bevare sin Plads paa Sygelisten. — I de seneste 5 Femaarsperioder anmeldtes i Gennemsnit fra 1882 til 1886 151 Tilfælde aarlig, fra 1887 til 1891 82 Tilfælde aarlig, fra 1892 til 1897 31 Tilfælde aarlig, fra 1897 til 1901 og fra 1902 til 1906 13 Tilfælde aarlig. — Beregnet for alle 25 Aar bliver det gennemsnitlige Antal Tilfælde aarlig 58 fordelt paa Aarets 4 Kvartaler med hhv. 18—17—11 og 12 Tilfælde. — I 1906 anmeldtes 16 Tilfælde.

Som Dødsårsag er Febr. intermittens kun opført en enkelt Gang i Løbet af den sidste Snes Aar.

Gigtfeber (*Febr. rheumatica*) har i en lang Aarrække ikke frembudt væsentlige Forandringer i sin Optræden, naar undtages, at der i Aarenes Løb lader sig paavise nogen Nedgang i Anmeldelsernes Antal og en tilsvarende Nedgang i Dødeligheden. Den aarlige Letalitetsskvotient svinger i de sidste 25 Aar mellem 0.5 pCt. (1902) og 2.8 pCt. (1898).

Febris rheumatica	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. rheumat.		
	ialt i Femaaret	aarligt p. M. af Befolkn.	ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte	aarligt p. M. af Befolkn.
1882—1886	5790	4.24	92	1.6	0.07
1887—1891	5433	3.54	88	1.6	0.06
1892—1896	4672	2.42	92	2.0	0.07
1897—1901	5330	2.98	129	2.4	0.07
1902—1906	5167	2.45	68	1.3	0.03

Paa Sygelisterne forlanges (Instr. af 30. 12. 5) fra Begyndelsen af 1906 en Søndring af Anmeldelserne i a) første Anfald og b) gentaget Anfald; dette Paalæg er kun efterkommet af Lægerne i saa ringe Omfang, at Tallene ikke kunne benyttes.

Der anmeldtes i 1906 ialt 829 Tilfælde (1.92 p. M.) med 16 Dødsfald (1.9 pCt. af anmeldte.)

Febris rheumatica	I Gennemsnit anmeldtes aarligt:												Hele Aaret
	Jan.	Feb	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dcbr.	
1862—1881	82	74	79	81	80	79	68	60	60	73	73	74	883
1882—1906	104	93	103	100	103	97	73	67	66	77	85	87	1055
1906	95	71	76	75	81	67	34	62	64	73	63	68	829

Tilfældene var i 1906 som sædvanlig ganske jævnt fordelte paa Aarets Maaneder med en ikke betydelig men konstant Forøgelse af Anmeldelsernes Antal i Aarets første Maaneder og en moderat Nædgang i Sommermaanederne.

Sygdommen optraadte med ligelig Hyppighed i Byens forskellige Kvarterer. 172 af de anmeldte Tilfælde falder paa Børn under 15 Aar, deraf 10 paa Aldersklassen 1—5 Aar og 2 paa Aldersklassen 0—1 Aar.

Krupøs Lungebetændelse (*Pneumonia crouposa*) anmeldes i 1906 i lidt færre Antal og medførte lidt færre Dødsfald end Aaret forud. Som i Beretningen for 1905 omtalt lader der sig gennem en Aarrække paavise en jævn Aftagen af Pneumonien, der alene i de sidste 25 Aar er saa betydelig, at saavel Morbiditetskvotienten som Mortalitetetskvotienten i Femaaret 1902—1906 kun er omtrent en Tredjedel af, hvad de var i Femaaret 1882—1886.

Pneumonia crouposa	Anmeldte		Døde af Pneum. croup.		
	Tilfælde i Femaaret	aaarlig p. M. af Befolkn.	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	paa 1000 Indbygg.
1882—1886	9204	6.8	1556	16.9	1.14
1887—1891	6773	4.4	1466	21.6	0.92
1892—1896	5452	3.1	943	17.3	0.53
1897—1901	4572	2.6	772	16.9	0.43
1902—1906	4754	2.3	791	16.3	0.37

[Med Hensyn til foranstaaende Opgørelse bemærkes, at Sygelisterne fra og med 1885 have Rubrikkerne „Pneum. croup.“ og „Pneum. cat.“, medens der før det nævnte Aar (1882—84) kun fandtes én Rubrik for „Pneumonia“. — I 1884 anmeldtes 1864 Tilfælde af „Pneumonia“, i 1885 anmeldtes 1353 Tilfælde af „Pneum. croup.“ og 1179 Tilfælde af „Pneum. cat.“].

Der anmeldtes i 1906 1009 Tilfælde af krupøs Lungebetændelse, 2.3 p. M., med 177 Dødsfald, o: 17.5 pCt. af de anmeldte. Letaliteten, der ikke frembyder store Variationer, er for hele det omhandlede Tidsrum af 25 Aar i Gennemsnit 17.8 pCt.

Pneumonia crouposa	I Gennemsnit anmeldtes aaarligt:												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
1867—1881	147	137	172	172	190	132	88	68	76	97	110	122	1511
1882—1906	125	114	139	148	146	113	71	52	61	71	89	114	1242
1906	84	78	112	124	107	101	68	62	56	74	68	75	1009

De anmeldte Tilfældes Fordeling paa Aarets Maaneder viser i 1906 samme Forhold som sædvanlig, et udtalt Maksimum i Maanederne Marts—Maj, og en væsentlig Formindskelse af Anmeldelsernes Antal i Eftersommeren med Minimum i Aug.—Septbr.

Katarralsk Lungebetændelse (*Bronchopneumonia & Bronchitis capillaris*) forekom i 1906 med 2068 Tilfælde, 4.79 p. M. af Befolkningen og 412 Dødsfald, o: 19.9 pCt. af de Anmeldte.

Broncho- pneumonia	Anmeldte Tilf.		Døde af Bronchopneum.		
	ialt i Femaaret	aaelig p. M. af Befolng.	ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte	aaelig p. M. af Befolng.
1885—1886*)	2222*)	3.88	447 *)	20.1	0.78
1887—1891	7192	4.65	1427	19.8	0.92
1892—1896	7092	4.29	2159	30.9	1.30
1897—1901	8081	4.50	2320	28.7	1.30
1902—1906	9965	4.73	2283	22.9	1.08

*) 2 Aar.

Den katarralske Lungebetændelse optoges som allerede bemærket først med 1885 paa Sygelisterne. Ligesom den krupøse Lungebetændelse har Sygdommen i Aarenes Løb haft en ret ensartet Udbredelse; Morbiditetskvotienten har i de sidste 20 Aar holdt sig mellem 4 og 5 pro Mille. Derimod svinger Letalitetsprocenten, der er betydelig højere end den krupøse Pneumonis, mellem 20 og 30 pCt.

Forskellen mellem de to Sygdomme træder stærkt frem i Fordelingen af de anmeldte paa Aldersklasser:

1906	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar	over 65 Aar	
Pneum. croup.	42	165	191	595	67	1000
Bronchopneum.	220	348	148	221	63	1000

Adskilligt mere end Halvdelen af Bronchopneumonitilfældene falde paa Aldersklasserne under 5 Aar, medens kun omtrent en Femtedel af de anmeldte Tilfælde af krupøs Pneumoni falde paa disse Aldersklasser.

Broncho- pneumonia	I Gennemsnit anmeldtes aaeligt:												Hele Aaret
	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
1885—1906	206	164	188	167	138	99	71	54	69	96	138	181	1571
1906	150	169	363	237	155	94	84	86	94	140	182	314	2068

Ogsaa i Tilfældenes Fordeling paa Aarets Maaneder viser der sig en Forskel paa de to Sygdomme, idet Bronchopneumonien Kulmination i Reglen falder tidligere paa Aaret, Januar, Februar, Marts og Sygdommen i saa Henseende nærmest indtager en Mellemstilling mellem Tracheobronchitis, der har det største Antal Anmeldelser i December, Januar, Februar og den krupøse Pneumoni, der i Reglen kulminerer i Marts, April, Maj.

Akut Brystkatarr (*Tracheobronchitis acuta*) anmeldtes i 1906 i 8315 Tilfælde, hvilket i Forhold til Folketallet giver en mindre Sygelighedskvotient end noget tidligere Aar i den sidste Menneskealder.

Tracheobronchitis	Anmeldte Tilfælde		Døde af Tracheobronchitis	
	ialt i Femaaret	p. M. af Befolkningen	ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte
1882—1886	54456	43.63	357	0.6
1887—1891	55436	36.03	335	0.6
1892—1896	50269	30.41	188	0.4
1897—1901	45654	25.54	184	0.4
1902—1906	45292	21.51	209	0.5

For den samlede Dødelighed spiller den akutte Bronchitis kun en ringe Rolle — kun for et lille Antal spæde Børn og enkelte gamle Folk opføres simpel Bronchitis som Dødsårsag. I 1906 forefaldt ialt 33 Dødsfald af Bronchitis, deraf 23 blandt Børn under 1 Aar, 6 blandt Gamle over 75 Aar.

Det største Antal Anmeldelser faldt som sædvanlig ved Midvinterstid i Aarets første og sidste Maaned (hhv. 3100, 1746, 872 og 2597 i Aarets 4 Kvartaler).

Bronch. abut. simpl.	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
1882—1906 genms. aarl.	1487	1255	1246	994	786	497	293	268	447	701	1033	1238	10244
1906	1055	892	1153	841	463	442	264	261	347	651	722	1224	8315

Men tillige optraadte der i Marts Maaned en kendelig Eksacerbation af Vinterepidemien.

Af **La Grippe** (*Influenza*) anmeldtes i 1906 kun 1891, 4.4 p. M., d. v. s. et lavere Antal end i noget Aar efter 1889 med Undtagelse af 1898 (1178 Tilfælde = 3.4 p. M.). Hvor nært Slægtskabet er mellem de Tilfælde, der nu anmeldes under

Anmeldte Tilfælde af Influenza 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	0.7	1887	0.0	1892	23.9	1897	19.6	1902	7.4
1883	1.1	1888	0.0	1893	36.2	1898	3.4	1903	17.8
1884	0.8	1889	39.0	1894	27.0	1899	26.2	1904	9.8
1885	0.1	1890	17.0	1895	40.4	1900	29.9	1905	23.4
1886	0.1	1891	80.7	1896	10.1	1901	19.6	1906	4.4

Diagnosen Influenza og de Tilfælde, der i 1889 og de nærmest følgende Aar optraadte med en pludselig og voldsom epidemisk Udbredelse, er vel omdisputabelt, og i ethvert Fald Flertallet af Tilfældene kunde maaske nu med lige saa megen Føje som før 1888 registreres som almindelige katarrale Affektioner af Respirationsorganerne. I de 15 Aar fra 1867—1881 anmeldtes i Gennemsnit aarligt 10084 Tilfælde af akut Bronchitis eller omtrent 48 p. M.; i samme Aarrække noteredes hvert Aar et Par Hundrede Influenzatilfælde, varierende mellem 37 (i 1868) og 532 (i 1876). I Tre-aaret 1886—1888 anmeldtes i Gennemsnit aarligt 11529 Tilfælde af akut Bronchitis, o: c. 39 p. M.; paa dette Tidspunkt noteres Influenza overhovedet ikke i Aarsopgørelsen; de faa Tilfælde, der i Aarenes Løb anmeldtes, skjule sig i Rubriken „Alii morbi epidemici“. I Trienniet 1896 til 1898 anmeldtes aarligt af akut Bronchitis og Influenza tilsammen 12725 Tilfælde, o: tilsammen c. 37 p. M., og i 1906 udgør Bronchitis og Influenzatilfældene tilsammen 10206 Tilfælde eller knap 24 p. M.

Influenzaens Optræden er i det væsentlige begrænset til de egentlige Vinternaader: December, Januar, Februar og Marts; i de siden 1889 forløbne 18 Aar er Vinterepidemiens Kulmination 3 Gange indtruffet i December, 7 Gange i Januar, 4 Gange i Februar og 4 Gange i Marts.

Anmeldte Tilfælde af Influenza	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Gennemsn. 1889—1906	1521	1513	1527	403	346	154	51	30	64	126	406	2204	8347
1906	477	283	302	175	56	30	18	18	41	84	144	263	1891

Til Sammenligning vedføjes en Opgørelse af Fordelingen paa Aarets Maaneder af 1000 Tilfælde af hver af de her omhandlede epidemisk optrædende Sygdomme i Respirationsvejene, beregnet efter Gennemsnittet for et længere Aaremaal (for Influenza og Bronchopneumonia har det ikke været muligt at gaa længere tilbage end til henholdsvis 1889 og 1885).

Gennemsnitl. anmeldtes (bereg. for 1000 Tilf. i 1 Aar)	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Influenza 1889—1906.	182	181	183	48	42	18	6	4	8	15	49	264	1000
Tracheobr. 1867—1906	142	121	126	100	77	49	31	28	44	68	96	118	1000
Bronchopn 1885—1906	131	104	120	107	87	63	46	35	44	61	87	115	1000
Pneum. crp. 1867—1906	99	92	112	117	121	89	58	43	50	60	72	87	1000

Allerede i Slutningen af 1905 indløb Influenzaanmeldelserne med tiltagende Hyppighed, men Kulminationen naaedes allerede i Januar 1906 med 477 Tilfælde, og derefter aftog Anmeldelserne hurtigt for atter at stige lidt hen mod Udgangen af Aaret.

Influenza		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Til- sammen
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde.....	1889—1900	111	765	1415	2872	4020	162	346	9693
	1901—1905	40	348	716	2117	2800	126	255	6402
	1906	8	80	182	647	836	39	99	1891
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1900	10	5	1	17	21	25	47	126
	1901—1905	4	2	1	7	8	12	25	59
	1906	0	0	0	4	3	+	12	23
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde	1889—1900	8.8	0.7	0.1	0.6	0.5	15.7	13.5	1.3
	1901—1905	10.0	0.5	0.1	0.3	0.3	9.9	9.9	0.9
	1906	0.0	0.0	0.0	0.6	0.4	10.3	12.1	1.2

I 1906 opføres Influenza med 23 Dødsfald, der alle falde paa de ældre Aldersklasser.

Med Hensyn til **Lungetuberkulosens** (*Tuberculosis pulmonum*) Optræden har man hidtil i det væsentlige været henvist til Dødsaaarsagsstatistiken. Det Forsøg, som i Henhold til Lov af 11. Maj 1897 blev gjort paa at indføre en summarisk Anmeldelse af Sygdomstilfældene, kunde ikke afgive Grundlag for en paalidelig Opgørelse af Sygeligheden, og Forsøget blev allerede opgivet i 1900. — Der anmeldtes den Gang d. 1. Aug. 1897 og fra da af til Aarets Udgang 1748 Tilfælde, i 1898

1235 Tilfælde, i 1899 1061 Tilfælde og i de første 5 Maaneder af 1900 (indtil 31. Maj) 577 Tilfælde (se Stadslægens Aarsberetning for Aaret 1900).

I Hh. t. Lov om Foranstaltninger til Tuberkulosens Bekæmpelse af 14. April 1905*) er det nu paalagt Lægerne fra Udgangen af 1905 at afgive særskilt Beretning om hvert enkelt Tilfælde af Lungetuberkulose, de faa under Behandling, og der er derved aabnet Mulighed for Tilvejebringelse af en Individualstatistik, som ad Aare vil kunne give værdifulde Oplysninger om Sygdommens Udbredelse og Optræden.

Statistiken omfatter i Hh. t. nævnte Lov saavel Lunge- som Strubetuberkulose, men da de Tilfælde af tuberkuløs Strubeaffektion, der ikke ere knyttede til en tuberkuløs Lungelidelse, ere saa sjældne, at de praktisk taget ville blive uden statistisk Betydning, ere i de efterfølgende Opgørelser alle Anmeldelser medregnede som Lungetuberkulose.

Som Udgangspunkt for denne Statistik tjener Indberetningerne af 31. Decbr. 1905 om 768 Tilfælde af Lungetuberkulose, der paa dette Tidspunkt befandt sig under Lægebehandling, og for hvilke der er gjort Rede i Aarsberetningen for 1905. Nogen Slutning om, hvor stort et Antal Personer her i Staden, der paa dette Tidspunkt vare angrebne af Lungetuberkulose, lader sig ikke drage af de modtagne Beretninger.

I Løbet af 1906 indgik der her til Kontoret 2712 Beretninger om nye Tilfælde af Lunge- (og Strube-) tuberkulose. Men ved den her foretagne Revision viste ikke mindre end 1444 sig at være Gengangere, saa at Anmeldelserne i Virkeligheden kun omfatte 1268 Tilfælde. Selv 3 og 4-dobbelte Anmeldelser hørte ikke til Sjældenhederne (i enkelte Tilfælde modtoges endnu flere — indtil 7 — Anmeldelser om samme Tilfælde). Hvorvel dette vidner om, at der fra Lægernes Side i Almindelighed vises fornøden Agtpaagivenhed overfor den nye Forpligtelse, tyde dog forskellige Omstændigheder paa, at der nu og da er Tilfælde, om hvilke Anmeldelse ikke modtages; antagelig vil dette Forhold efterhaanden rette sig, navnlig hvis en mere kortfattet Redaktion af Anmeldelsesblanketten kunde gøre Arbejdet mindre byrdefuldt for Lægerne.

Om de 1268 Tilfældes Fordeling paa Køn og Alder og om Sygdommens Forekomst i de forskellige Bydele give efterfølgende tabellariske Oversigter Oplysning.

Anmeldte Tilfælde af Lunge- og Strubetuberkulose i 1906.

	0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og over	Ubek.	Ialt
Mænd	9	30	126	196	127	83	47	13	10	641
Kvinder	10	50	169	185	109	63	22	15	4	627
Tilsammen . .	19	80	295	381	236	146	69	28	14	1268

I Løbet af 1906 registreredes 660 Dødsfald,**) for hvilke Lungetuberkulose opføres som Dødsårsag, o: 1,53 for hver 1000 Indbyggere, eller lidt færre end det

*) Jfr. det kgl. Sundhedskollegiums Instruks af 10. Decbr. 1905 og Cirkulære fra Stadslægen i Kbhvn., dat. 18. Decbr. 1905.

**) Ved en under Udarbejdelsen af Aarsberetningens Tekst, men efter Mortalitetstabellens Affattelse og Trykning foretagen Revision af Opgørelsen af Lungetuberkulosedødeligheden har det vist sig, at 25 Dødsfald, som ved den almindelige Registrering maa antages (under Hensyn til komplicerende Sygdomme) at være rubricerede under andre Dødsårsager, med større Ret burde være opført under Lungetuberkulosen. Det samlede Antal bliver derefter 660 (hvoraf 15 udenbys) i Stedet for som i Mortalitetstabellen anført 635 (hvoraf 12 udenbys).

Anmeldte Tilfælde af Lunge- og Strubetuberkulose i 1906.

		p. M.		p. M.		p. M.		
Gl. Bys ældre Del....	40	3.5	Voldkvarteret	96	2.3	Valby.....	17	1.4
Gl. Bys yngre Del....	63	3.0	Østerbro	179	3.2	Brønshøj.....	27	1.9
Gammelholm	17	2.6	Blegdam	107	3.3	Sundby.....	84	2.6
St. Anna øst. Kv	21	2.2	Nørrebro.....	136	3.0	Forstæder	128	2.2
St. Anna vest. Kv....	72	2.9	Blaagaard.....	111	3.2	Uden Bolig, Havn og	14	—
Kristianshavn	61	3.1	Vesterbro	223	3.3	Red.		
Indre By	274	2.9	Ydre By	852	3.0	Ialt	1268	2.9

foregaaende Aar. Mulig tør dette opfattes som Tegn til en Standsning i den i de seneste Aarsberetninger omtalte Opgang i Antallet af Lungetuberkulosedødsfald.

Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde	Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1875—1879	3.14	12.92
1840—1844	3.44	13.00	1880—1884	2.89	12.10
1845—1849	3.37	12.08	1885—1889	2.51	11.28
1850—1854	3.04	11.83	1890—1894	2.05	9.90
1855—1859	2.96	11.33	1895—1899	1.83	10.32
1860—1864	2.07	12.05	1900—1904	1.49	9.10
1865—1869	1.97	12.86	1905	1.58	9.70
1870—1874	3.42	14.31	1906	1.53	9.85

Til Oplysning om Fordelingen af de 660 Dødsfald paa Køn og Alder, saavel som om Forholdet i de forskellige Bydele, tjene efterfølgende tabellariske Oversigter:

Af Lungetuberkulose døde i 1906.

	0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og derov.	Ube- kendt	Ialt	Udenbys
Mænd	14	11	48	68	76	60	46	21	1	345	—
Kvinder	10	13	77	80	52	25	17	26	„	300	—
Tilsammen ...	24	24	125	148	128	85	63	47	1	645	15

660

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	26	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	583
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
1903	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1904	16	48	6	8	43	30	151	44	48	42	82	58	94	368	15	15	43	73	25	632
1905	9	49	8	9	53	22	150	42	53	59	90	68	100	412	17	15	47	79	31	672
1906	14	36	5	14	55	39	163	43	70	48	80	64	109	414	10	13	37	60	23	660

Som i tidligere Aarsberetninger omtalt, har Forholdet mellem Dødeligheden af Lungetuberkulose og andre tuberkulose Sygdomme i en lang Aarrække holdt sig

temmelig konstant, saaledes at de tre Fjerdedele af alle Tuberkulosedødsfald falde paa Lungetuberkulosen, den ene Fjerdedel paa andre tuberkuløse Sygdomme.

	Døde af Lungetuberkulose		Døde af andre tub. Sygd.		Døde af tub. Sygd. ialt	
	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.
1882—1886	3572	2.63	1211	0.89	4783	3.52
1887—1891	3743	2.44	1291	0.83	5034	3.27
1892—1896	3213	1.94	1419	0.86	4632	2.80
1897—1901	3084	1.73	1142	0.63	4226	2.36
1902—1906	3040	1.44	1091	0.53	4131	1.96

I Sammenligning med de fleste andre større Byer i Evropa, særlig ogsaa i det nordlige og vestlige Evropa, indtager København, som det fremgaar af efterfølgende tabellariske og grafiske Fremstilling med Hensyn til Ftisidødelighed en relativt gunstig Stilling (Oversigten, der omfatter Septenniet 1899—1905, støtter sig væsentligst paa Oplysninger fra Amsterdams kommunale statistiske Bureau).

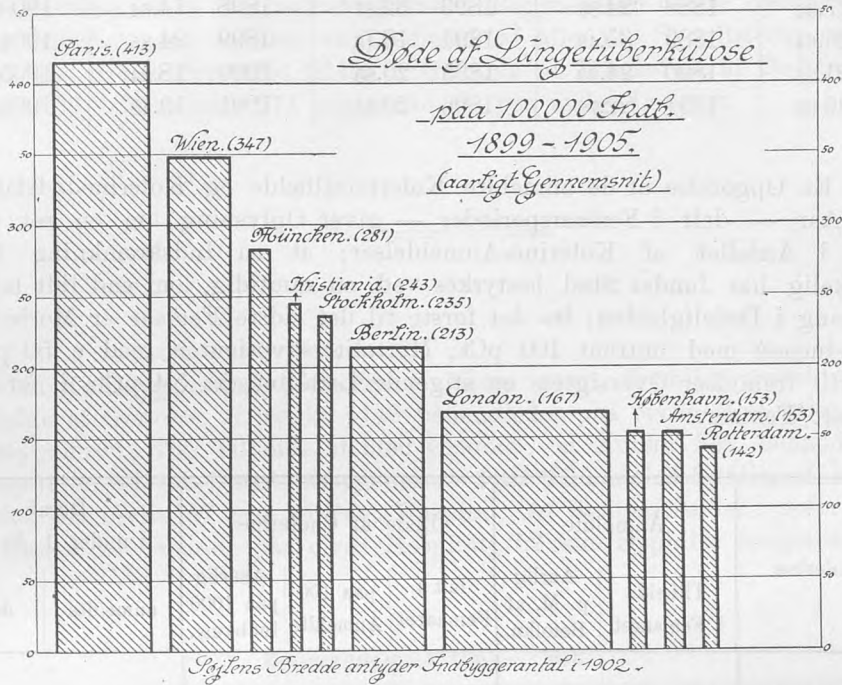
Døde af Tuberculosis pulmonum paa 100,000 Indbyggere.

	Paris	Wien	München	Kristiania	Stockholm	Berlin	London	København	Amsterdam	Rotterdam
1899	572	379	299	281	261	219	187	171	168	159
1900	379	379	325	276	245	233	175	183	184	167
1901	402	353	274	232	247	219	170	154	152	149
1902	396	344	273	204	231	204	164	119	143	136
1903	382	334	255	212	215	193	160	141	138	130
1904	382	314	258	219	222	208	167	149	143	122
1905	380	329	286	278	222	214	147	158	146	133
Gennemsnitlig	413	347	281	243	235	213	167	153	153	142

Af de i 1906 indgaaede Anmeldelser om Tilfælde af Lungetuberkulose indeholdt 80 saadanne Oplysninger om de Forhold, under hvilke den Syge levede, at Sagen blev afgivet til vedkommende Kredslæge til nærmere Undersøgelse; i 40 af disse Tilfælde skønnedes der at være særlig Fare for Udbredelse af Smitte, hvorfor Patienten indlagdes paa Hospital for offentlig Regning i Hh. t. § 6 i Lov af 14 April 1905. I andre 27 Tilfælde førte Undersøgelserne kun til, at der foranledigedes iværksat Desinfektion ved Sundhedskommissionens Foranstaltning.

Ialt foretoges i 1906 736 *Desinfektioner* for Tuberkulose. Før 1897 fremkom gennemsnitlig 210 Begæringer om Desinfektion for Tuberkulose; af disse iværksattes 151 for Kommunens Regning (paa den til Desinfektion hos Ubemidlede bevilgede Konto), medens 59 udførtes for privat Regning. Efter at Loven af 11. Maj 1897 (senere Lov af 31. Marts 1900) havde aabnet Adgang til gratis Desinfektion efter Dødsfald af Lungetuberkulose, foretoges i Tiden fra 1897 indtil 1905 i Gennemsnit

aarligt 407 Desinfektioner efter Tuberkulose, deraf 285 efter Dødsfald i Hh. t. de fornævnte Love, desuden 73 Desinfektioner hos ubemidlede og 49 for privat Regning. Men efter at Adgangen til Desinfektion for offentlig Regning nu ved Lov af 14. Apr. 1905 er ud-

videt saaledes, at Desinfektionen ogsaa kan iværksættes efter Flytning, er al Desinfektion for ubemidlede og for privat Regning bortfaldet, og samtlige 736 Desinfektioner i 1906 udførte i Hh. t. nævnte Lov (278 efter Dødsfald, 458 efter Flytning).

Til Undersøgelse paa Sundhedskommissionens *Diagnosestation* indleveredes i 1906 1996 Prøver Opspyt til Undersøgelse paa Tuberkelbaciller. Undersøgelserne gav i 396 Tilfælde positivt, i 1600 Tilfælde negativt Resultat.

Af **Halsbetændelse** (*Angina tonsill. acut.*) anmeldtes i 1906 8457 Tilfælde. I Sygdommens Udbredelse og Optræden synes der ikke at forekomme nogen væsentlig Forandring i de sidste 25 Aar. Anmeldelsernes Antal varierer i denne Periode mellem 19.7 og 25.9 paa hver 1000 Indbyggere.

Af Angina tonsillaris anmeldtes i Gennemsnit aarlig			Tilfældene forefaldt i 1906 som sædvanlig spredt over hele Aaret, kun i noget større Antal i Aarets første og sidste Kvartal. Beregnet for de 25 Aar 1882—1906 anmeldtes gennemsnitlig i Aarets 4 Kvartaler hhv. 2183 — 1855 — 1572 og 2216 Tilfælde mod hhv. 2359 — 1982 — 1794 og 2322 Tilfælde i 1906.
1882—1886	6318	23.1 p. M.	
1887—1891	7977	25.9 p. M.	
1892—1896	7808	23.6 p. M.	
1897—1901	8044	22.5 p. M.	
1902—1906	8963	21.3 p. M.	
1906	8457	19.7 p. M.	

Kolerine (*Cholerine, Catarr. intest. acut.*) optraadte i 1906 — efter en særlig mild og tør Forsommer — med et lidt større Antal syge og døde end i de nærmest forudgaaende Aar.

Anmeldte Tilfælde af Catar, intest. acnt. 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	36.60	1887	24.09	1892	26.95	1897	19.95	1902	11.13
1883	27.06	1888	24.85	1893	32.87	1898	14.64	1903	15.08
1884	36.64	1889	35.48	1894	18.13	1899	24.85	1904	13.09
1885	21.25	1890	24.33	1895	20.85	1900	18.24	1905	15.95
1886	36.06	1891	22.76	1896	20.38	1901	19.48	1906	17.11

En Opgørelse af de anmeldte Kolerinetilfælde og Kolerinedødsfald for de sidste 25 Aar — delt i Femaarsperioder — giver Oplysning om en ret væsentlig Nedgang i Antallet af Kolerine-Anmeldelser; at en Indskrænkning i Udbredelse virkelig har fundet Sted bestyrkes ved en samtidig, om end lidt mindre udtalt Nedgang i Dødeligheden; fra det første til det sidste Femaar er Morbiditetskvotienten reduceret med omtrent 100 pCt., Mortalitetskvotienten med c. 50 pCt.; sva- rende hertil fremviser Oversigten en stigende Letalitet fra 5.4 pCt. i første til 8.2 pCt. i sidste Femaar.

Choleringe	Anmeldte		Døde af Choleringe			Deraf under 1 Aar	
	Tilfælde i Femaaret	Aarlig p. M. af Befolkn.	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	Aaarlig paa 1000 Indbygg.	anmeldte	døde
1882—1886	42943	31.5	2332	5.4	1.71	10249	2001
1887—1891	40464	26.3	2350	5.8	1.53	9606	2076
1892—1896	39367	23.8	2254	5.7	1.36	9741	2051
1897—1901	34878	19.5	2559	7.3	1.43	9241	2339
1902—1906	30624	14.6	2501	8.2	1.19	8853	2287

I 1906 begyndte Sommereksacerbationen i Juli Maaned; allerede i anden Uge af August naaedes Kulminationen (707 Tilf. i Ugen), men først med Oktober Maanedes Begyndelse kunde den egentlige Sommerepidemi anses for afsluttet.

Ialt anmeldtes 7390 Tilfælde, 17.11 p. M., med 632 Dødsfald, s: 8.6 pCt. af anmeldte.

Kolerinens aarlig tilbagevendende Sommerepidemi har i Løbet af de sidste 25 Aar 1 Gang kulmineret i Juni (1889), 1 Gang i Juli (1883), 7 Gange i September, men 16 Gange i August. Det højeste i en enkelt Maaned anmeldte Antal Tilfælde faldt paa August 1899 med 3260 Tilfælde. I 1902, da Sygdommen, antagelig som en Følge af den lave Sommertemperatur, havde en enestaaende ringe Udbredelse, faldt Kulminationen i September med ialt kun 531 Tilfælde paa hele Maaned.

Choleringe	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Aaret	p. M. af Bef.
gennemsnitlig aarlig 1882—1906	344	303	326	364	442	682	980	1568	1151	592	434	342	7528	23.11
1906	246	247	263	269	374	473	873	2421	1113	463	377	271	7390	17.11

Sygdommen forholdt sig i 1906 med Hensyn til Optræden og Udbredelse i det hele som sædvanligt; kun ses det ved en Sammenligning af Tilfældenes Fordeling paa Aarets Maaneder i 1906 med Gennemsnittet for de sidste 25 Aar, at Sommerekssacerbationen i August 1906 rager ikke saa lidt op over Gennemsnittet.

Den spæde Barnealder under 1 Aar leverer i 1906 som sædvanlig et meget betydeligt Kontingent til Sygeanmeldelserne, i Begyndelsen af de ommeldte 25 Aar omtrent en Fjerdedel, nu omtrent en Tredjedel af alle paa Sygelisterne opførte Tilfælde; men paa denne Tredjedel falder omtrent de ni Tiendedele af Dødsfaldene. Af de 632 Dødsfald i 1906 faldt 574 paa første, 35 paa andet Leveaar.

Af **Kønssygdomme** (Gonorrhoea, Ulcus vener., Syphilis) anmeldtes i 1906: 4848 Tilfælde af Gonorre, af hvilke 1149 behandlede paa civile Hospitaler, 216 paa Garnisonssygehuset; 795 Tilfælde af blod Chanker, af hvilke 333 behandlede paa civile Hospitaler, 46 paa Garnisonssygehuset; 1422 Tilfælde af Syphilis, af hvilke 513 behandlede paa civilt, 37 paa militært Hospital. Af Syfilistilfældene opføres 64 som Syphilis insons (24 behandl. paa civilt Hospital), 52 som Syphilis congenita (20 paa Hospital).

Kønssygdomme 1882—1906.

	Gonor- rhoea	Ulcus vener.	Syph. acqvis	Syph. insons	Syph. congen.	Ialt
1882—1886	29141	7575	7167	55	368	44306
1887—1891	23732	4317	5279	157	457	33936
1892—1896	20823	3045	5302	186	279	29635
1897—1901	23371	3685	7976	359	476	35867
1902—1906	25004	2733	7463	237	419	35856
1906	4848	795	1306	64	52	7065

Loven af 30. Marts 1906 offentliggjordes d. 11. April og traadte i Kraft d. 11. Oktbr. 1906. Den hidtil førte Kontrol med Kvinder, der ernære sig ved Utugt, er dermed ophævet. Til Gengæld aabnes der Adgang i videste Omfang til fri Lægebehandling for enhver af Kønssygdom lidende Person. For Københavns Vedkommende er dette Hverv i Hh. t. bemeldte Lovs § 12, 2. midlertidigt overdraget 12 i Byens forskellige Dele bosatte Læger, deriblandt 2 kvindelige Læger, der modtage de paagældende Patienter til ambulatorisk Behandling under privat Konsultations Former. Søgningen til denne Lægebehandling har i den forløbne Tid været ganske anselig og som det synes stigende. At drage Slutninger om Reformens Betydning for Udbredelsen af Kønssygdomme paa Grundlag af det foreliggende statistiske Materiale lader sig ikke gøre, dels fordi der endnu kun er forløbet kort Tid, siden Loven traadte i Kraft, dels fordi Sammenligningsmaterialet fra den forudgaaende Tid som oftere omtalt frembyder væsentlige Mangler.

Fnat (*Scabies*) anmeldtes i 1906 i et Antal af 968 Tilfælde.

Anmeldte Tilfælde af Scabies.

1882 . . .	906	1887 . .	821	1892 . .	964	1897 . .	498	1902 . .	779
1883 . . .	1006	1888 . .	766	1893 . .	1098	1898 . .	619	1903 . .	1025
1884 . . .	1288	1889 . .	959	1894 . .	767	1899 . .	750	1904 . .	1001
1885 . . .	1053	1890 . .	1036	1895 . .	600	1900 . .	693	1905 . .	892
1886 . . .	849	1891 . .	1003	1896 . .	560	1901 . .	666	1906 . .	968
Femaaret:	5102	4585	3989	3231	4665
Gennemsnitl.)									
aarl. p. M.)	3.7		3.0		2.4		1.8		2.2
af Befolkn.)									

I Sygdommens Udbredelse opvise de senere Aar ikke større Forandringer; den synes dog nærmest at være i Aftagende.

Drankergalskab (*Delirium tremens*) Antallet af anmeldte Tilfælde af Delirium har i Forhold til Folketallet i den sidste Snest Aar forholdt sig ret stabilt, dog nærmest med Tendens til Stigning. — Derimod viser Dødeligheden af Delirium tr. en ret betydelig Nedgang for de 3 sidste Femaars vedkommende.

	Af Delir. trem. anmeldtes i Femaaret:												Hele Femaaret	p. M. af Befolkn.	Døde i Femaaret	i pCt. af anmeldte
	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Oktbr.	Nov.	Dec.				
1882—1886	110	111	112	97	134	130	134	124	117	135	128	126	1468	1.1	168	11.4
1887—1891	152	136	149	172	214	228	218	200	219	180	146	213	2227	1.5	177	7.9
1892—1896	194	135	162	193	207	201	233	198	177	195	209	209	2313	1.4	80	3.4
1897—1901	221	236	236	235	257	211	223	223	214	236	236	288	2816	1.6	135	4.8
1902—1906	240	272	311	312	274	331	261	274	242	235	278	275	3311	1.6	123	3.7

Hvorvel det ikke er udelukket, at en Ændring i Principerne for Deliristers Behandling paa dette Tidspunkt har medført en Nedgang i Letaliteten, indtræder Forandringen dog saa pludselig med Aaret 1893, at der maa være nogen Formodning for, at en Modifikation af Registreringsprinciperne ikke er helt uden Skyld. Afgørelsen af, hvorvidt i et givet Tilfælde f. Eks. en Pneumoni eller Deliriet bør opføres som Dødsårsag, vil sikkert ofte kunne give Anledning til Tvivl (jfr. i saa Henseende det kgl. Sundhedskollegiums tidligere Anvisning for Læger m. H. til Udstedelse af Dødsattester af 16. Decbr. 1875 og den nugældende Anvisning af 25. April 1896).

De anmeldte Tilfælde af Delirium ere, som det fremgaar af Oversigts-tabellen, jævnt fordelte paa alle Aarets Maaneder.

Af **Kræft** (*Cancer*) døde i 1906 659 Personer, deraf 238 af Cancer ventriculi, 68 af Cancer uteri, 38 af Cancer mammae og 315 af Cancer in aliis corporis partibus.

Af Kræft døde aarlig:

	Gennem- snitlig.	Beregnet paa 100,000 Indbyggere:					Med Fra- drag af udenbys
		Cancer ventric.	Cancer uteri	Cancer mammæ	Cancer in al. corp. part.	Tilsam- men	
1880—1884	306	43	17	6	54	120	112
1885—1889	369	46	17	6	56	125	117
1890—1894	424	45	15	6	65	131	122
1895—1899	485	46	17	8	71	142	132
1900—1904	563	46	17	8	70	151	129
1905	655	49	20	7	78	154	139
1906	659	55	16	9	73	153	134

Medens Ventrikelkræften altsaa har foraarsaget et relativt større Antal Dødsfald end tidligere, viser den samlede Kræftdødelighed en ringe Nedgang mod Aaret forud.

Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser fremgaar af følgende Oversigt:

Cancer ventriculi	0—15 Aar	15—25 Aar	25—45 Aar	45—65 Aar	over 65 Aar	Ialt
1880—1904	0	1	302	1658	1682	3647
1905	0	0	16	92	100	208
1906	0	0	25	95	118	238
Cancer uteri						
1880—1904	0	1	402	695	238	1337
1905	0	1	21	50	15	87
1906	0	0	16	37	15	68
Cancer mammæ						
1880—1904	0	0	64	283	220	572
1905	0	0	4	15	11	30
1906	0	0	1	26	11	38
Cancer in aliis corp. part.						
1880—1904	79	95	603	2337	2066	5180
1905	1	8	46	127	148	330
1906	1	6	29	167	112	315

I **Garnisonen** har Sygeligheden i 1906 i det hele været mindre end det foregaaende Aar, og ingen epidemisk Sygdom er indenfor Hæren optraadt med større Udbredelse.

Befolkningsforhold. Ifølge statistisk Kontors Opgørelse, væsentligst paa Grundlag af Mandtalslisterne, maa Middelfolketallet for 1906 ansættes til 432000. Tilvæksten fra 1905 til 1906 dækkes kun til Dels af Fødselsoverskuddet (4996 i 1905, 5390 i 1906), Indvandringsoverskuddet, der siden Begyndelsen af Firserne var dalet fra omtrent 4000 til nogle faa Hundrede aarlig, har atter ydet et større Bidrag til Tilvæksten.

For de sidste 25 Aar 1882—1906 har Tilvæksten stillet sig som følgende Tabel udviser:

	Gennemsnitligt aarligt							
	Antal Fødsler	p. M.	Antal Dødsfald	p. M.	Fødsels-Overskud	p. M.	Indvandrings-Overskud	Samlet Tilvækst aarlig
1882—1886	10282	37.7	6183	22.7	4098	15.0	3902	8000
1887—1891	10680	34.7	6791	22.1	3889	12.6	1911	5800
1892—1896	10247	30.9	6325	19.1	3922	11.8	278	4200
1897—1901	10260	28.7	6379	17.9	3880	10.9	4330 (831*)	8200
1902—1906	12053	28.6	6584	15.6	5469	13.0	4731 (262*)	10200

Tilvæksten i Befolkningen falder, som allerede i tidligere Aarsberetninger berørt, udelukkende paa de ydre Bydele, medens den indre By og særlig dens centrale Dele mere og mere affolkes.

Fordeling af 1000 Beboere paa Byens Kvarterer.

		Den gamle By						Hele Byen		
		1882	1887	1890	1895	1900	1906	1901	1902	1906
I.	Gl. Bys ældre Del	124	61	54	46	39	32	36	33	26
II.	Gl. Bys yngre Del	114	124	109	95	78	57	71	65	51
III.	Gammelholm	33	29	26	23	20	17	19	17	14
IV.	St. Annæ øster Kv.	63	42	39	32	30	25	28	25	21
V.	St. Annæ vester Kv.	119	108	101	91	81	67	77	71	59
VI.	Kristianshavn	67	64	64	60	56	53	52	49	47
<i>Indre By</i>		520	428	393	347	306	251	283	260	218
VII.	Voldkvarteret	102	141	129	127	123	112	118	109	98
VIII.	Østerbro	43	47	52	70	98	150	98	94	125
IX.	Blegdam	51	68	85	102	98	86	93	88	75
X.	Ydre Nørrebro	55	61	64	72	89	123	87	84	103
XI.	Blaagaard	118	118	113	110	103	94	98	92	82
XII.	Vesterbro	110	136	158	170	182	182	174	164	159
<i>Ydre By</i>		479	571	605	651	693	747	668	631	642
XIII.	Valby	"	"	"	"	"	"	20	21	28
XIV.	Brønshøj	"	"	"	"	"	"	27	27	33
XV.	Sundby	"	"	"	"	"	"	—	59	77
<i>Forstæder</i>		"	"	"	"	"	"	47	107	138
Havn og Red		1	1	2	2	1	2	2	2	2

*) 17448 Indbyggere i Valby-Brønshøj Sogne (1901) og 23340 Indbyggere i Sundby-Nathanael Sogne (1902) ere her repareret paa Periodens fem Aar som „indvandrede“. Fraregnes denne Tilgang, bliver Indvandringsoverskuddet i de to seneste Femaar hhv. 831 og 262.

Før 1895 fandt der endnu en Forøgelse af Befolkningen Sted i de fleste udenfor Voldkvarteret beliggende Bydele; men efter 1895 og især mellem de to Tællinger i 1901 og 1906 viser der sig Nedgang ikke blot i alle den indre Bys Kredse, men tillige i Voldkvarteret, i Blaagaards- og i Blegdamskvarteret; i Vesterbrokvarteret fandt der endnu i denne Periode en om end ubetydelig Befolkningsforøgelse Sted; men iøvrigt faldt -- naar de indlemmede Distrikter lades ude af Betragtning -- hele Tilvæksten paa det ydre Nørrebrokvarter (6.4 %) og navnlig Østerbrokvarteret (8.8 %).

I de nyindlemmede Bydele er Befolkningen ligeledes siden Indlemmelsen vokset med gennemsnitlig 8.5 % (Brønshøj 7.5 %, Valby 10.4 %, Sundby 8.3 %).

Af den i de sidste 25 Aar stedfundne centrifugale Forskydning i Befolkningens Fordeling paa de forskellige Bydele giver foranstaaende Tabel et overskueligt Billede.

Den følgende Tabel giver Oplysning om Befolkningstætheden i Kvartererne -- Af de gamle Kvarterer har en Del af de centralt beliggende: den gamle Bys ældre Del, Gammelholm og St. Annæ vester Kvarter det største Folketal i Forhold til Kvarterets Flademaal; i de to førstnævnte Kvarterer findes saa godt som ingen aabne Arealer; af de ydre Bydele præsenterer Blaagaardskvarteret, i hvilket om ikke længe Assistens Kirkegaard og Blaagaards Legeplads ville være de eneste ikke bebyggede Arealer, sig som det tættest befolkede af alle Byens Kvarterer med 238 Mennesker paa hver Td. Land. I den indre By taget under et er Befolkningen paa samme Areal omtrent 11 Gange og i den ydre By omtrent 13 Gange saa stor som

		I. Bebyggelsestæthed			II. Beboelsestæthed				1906 □ Alen Etage- Areal pr. Beboer
		Td. Land Areal	Beboere pr. Td. Land	□ Al. Areal pr. Indbygger	Paa 100 □ Alen Etage- areal boede				
					1888	1895	1902	1906	
I.	Gl. Bys ældre Del . .	50	226	62	1.6	1.5	1.3	1.1	98
II.	Gl. Bys yngre Del . .	160	133	106	1.6	1.5	1.3	1.0	89
III.	Gammelholm	30	217	62	1.4	1.4	1.2	1.1	89
IV.	St. Annæ øster Kv. . .	80	119	118	1.1	1.1	1.0	0.8	106
V.	St. Annæ vester Kv. .	120	210	67	2.6	2.9	2.3	2.5	40
VI.	Kristianshavn	760	26	545	2.1	2.3	2.3	2.0	49
<i>Indre By</i>		1200	78	180	1.7	1.7	1.6	1.4	72
VII.	Voldkvarteret	610	69	204	1.9	1.8	1.7	1.5	66
VIII.	Østerbro	910	62	227	2.0	2.1	2.0	1.9	53
IX.	Blegdam	250	129	109	2.4	2.6	2.5	2.2	46
X.	Ydre Nørrebro	620	74	189	3.0	3.1	2.7	2.5	40
XI.	Blaagaard	150	233	60	3.1	2.9	2.7	2.3	43
XII.	Vesterbro	510	133	104	2.4	2.5	2.6	2.2	46
<i>Ydre By</i>		3050	91	153	2.4	2.4	2.3	2.0	48
XIII.	Valby	2093	6	2483			1.5	1.7	60
XIV.	Brønshøj	3688	4	3561			1.9	1.9	53
XV.	Sundby	2538	13	1093				2.6	39
<i>Forstæder</i>		8319	7	1981			1.7	2.1	47
<i>Hele Byen</i>		12569	34	407	2.1	2.1	2.0	1.9	54

i de indlemmede Distrikter, i hvilke endnu store Arealer anvendes i Landbrugets Tjeneste; af de indlemmede Distrikter er Brønshøjdistriktet det tyndest befolkede med omtrent 4 Mennesker pr. Td. Land.

Tabellens anden Halvdel giver en Oversigt over Folketallets Forhold til det beboede Etageareal; Ekstremerne er her St. Annæ øster Kvarter, hvor der indrømmes hvert Individ 108 □ Al. Beboelsesareal, og Sundby, hvor der kun tilfalder hver enkelt Person 39 □ Al. Den jævne Forøgelse af det paa hver Beboer faldende Etageareal, som lader sig paavise næsten over hele Linien, og som i enkelte af Kvartererne er ret betydelig, betegner en ikke helt ringe Forbedring af Beboelsesvilkårene i den Aarrække, Oplysningerne omfatte.

Som i tidligere Beretninger berørt, frembyder det ugentlig fra Stadens Klokkerkontorer modtagne statistiske Materiale visse Mangler, der har til Følge, at Tallene for Ægteskaber og Fødsler i det hele bliver for lave, og der er for at bøde herpaa i nogle Aar ved velvillig Imødekommen fra Vedkommende tilvejebragt en Udskrift af Kirkebetjentenes „Nytaarsskema“ til Brug ved Aarsberetningens Udarbejdelse. Ifølge Kultusministeriets Cirkulære af 26. Juli 1906 er Afgivelsen af en saadan Aarsopgørelse nu obligatorisk (som en delvis Udskrift af den Aarsindberetning, der lægges til Grund for statistisk Bureaus Opgørelser), og der er derved tilvejebragt Mulighed for at opnaa en større Overensstemmelse end tidligere mellem Bureauets og Stadslægekantorets Angivelser*). — En nødvendig Følge heraf er imidlertid, at der (som i de seneste Aarsberetninger omtalt) vil findes uundgaaelige Uoverensstemmelser mellem Aarsopgørelsens Tal og den følgende paa de ugentlige Indberetninger baserede Opgørelse efter Maaneder. Som det ses, indeholde de ugentlige Beretninger ialt kun Meddelelse om 11784 Fødsler, medens Antallet ifølge Aarsopgørelsen er 12026; og ligeledes er Antallet af Ægteskaber i 1906 ifølge Ugeberetningen kun 3661, men ifølge Aarsopgørelsen 3769.

1906	Ægte- skaber		Levendefødte													Dødfødte					
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægte- fødte		Uægte- fødte		Til- sammen		Ægte		Uægte		Til- sammen
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Drenge	Piger	Drenge	Piger	
Januar ..	179	5.8	400	114	514	16.6	326	133	459	14.8	726	23.4	247	8.0	973	31.3	3	11	6	6	26
Februar.	199	7.1	354	138	492	17.6	323	104	427	15.3	677	24.2	242	8.5	919	32.8	11	3	6	3	23
Marts ...	287	9.3	363	136	499	16.1	398	131	529	17.1	761	24.5	267	8.6	1028	33.1	13	8	6	1	28
April ...	373	12.4	345	126	471	15.7	327	104	431	14.3	672	22.4	230	7.7	902	30.1	11	5	3	3	22
Maj.....	379	12.2	342	126	468	15.1	350	107	457	14.7	692	22.3	233	7.5	925	29.8	7	12	5	6	30
Juni....	264	8.6	355	109	464	15.5	341	128	469	15.8	696	23.2	237	7.9	933	31.1	9	4	5	1	19
Juli....	275	8.9	392	125	517	16.7	369	120	489	16.4	761	24.5	245	7.9	1006	32.5	9	10	5	5	29
August..	264	8.5	400	125	525	16.9	355	136	491	15.3	755	24.4	261	8.4	1016	32.8	5	9	2	„	16
Septbr..	259	8.6	348	125	473	15.8	389	124	513	17.1	737	24.6	249	8.3	986	32.9	10	9	5	3	27
Oktober.	404	13.0	394	147	541	17.5	416	101	517	16.7	810	26.1	248	8.0	1058	34.1	8	9	2	7	26
Novemb.	406	13.5	405	137	542	18.1	340	137	477	15.9	745	24.8	274	9.1	1019	33.9	10	7	4	2	23
Decbr. ..	372	12.0	379	130	509	16.4	381	129	510	16.5	760	24.5	259	8.4	1019	32.9	6	6	5	3	20
Hele Aaret	3661	10.0	4477	1538	6015	16.5	4315	1454	5769	15.8	8792	24.1	2992	8.2	11784	32.3	102	93	54	40	289

*) Samtidigt er der foretaget en Revision af de i tidligere Aarsberetninger opgivne Tal for Ægteskaber og Fødsler, hvorved Opgivelserne for de seneste 25 Aars Vedkommende ere bragte i Overensstemmelse med de af statistisk Bureau offentliggjorte Tal.

Ægteskabernes Antal var, som bemærket, i 1906 ialt 3769, (deraf 625 borgerlig viede Par) o: 8.72 paa hvert tusinde Indbyggere mod 8.14 i 1905. Det højeste Antal falder som sædvanlig paa Oktober-November og derefter paa April-Maj (Flyttedagstider); det laveste Antal falder paa Januar. Efterfølgende Oversigt viser Antallet af Ægteskaber i Forhold til Folketallet for de sidste 25 Aars Vedkommende:

	Kirkeviede Par i Femaaret	Borgerlig viede Par i Femaaret	Ialt Ægteskaber i Femaaret	Paa hvert Tusinde Indbyggere
1882—1886	13196	383	13579	10.0
1887—1891	12076	1213	13289	8.6
1892—1896	11990	1184	13174	8.1
1897—1901	14561	1037	15598	8.7
1902—1906	14885	2496	17381	8.3

Fødslernes Antal udgjorde i 1906 (afset fra Dødfødslerne) 12026 eller 27.84 p. M. Fødselskvotienten viser som tidligere berørt en meget betydelig og stadig Nedgang, i det sidste kvart Aarhundrede fra c. 38 til c. 28 pr. 1000 Indbyggere. — (Med en saa høj Fødselskvotient som i Begyndelsen af Firserne, vilde der altsaa i 1906 være født omkring 16000 Børn i Stedet for som nu c. 12000). Næsten i alle større europæiske Byer træffer man denne paafaldende Nedgang i Fødselshyppigheden, i adskillige ogsaa efter en betydelig hurtigere Progression end her i Byen. Om de sidste 25 Aars Fødselsforhold giver efterfølgende Tabel nærmere Oplysning for Københavns Vedkommende:

	Levendefødte				Deraf udenfor Ægteskab			
	M.	K.	Ialt	p. M. af Befolkn	M.	K.	Ialt	pCt. af alle levendef.
1882—1886	26286	25123	51409	37.66	5218	4992	10210	19.9
1887—1891	27394	26008	53402	34.66	5303	5111	10414	19.5
1882—1896	26121	25114	51235	30.91	5837	5403	11240	21.9
1897—1901	26649	25655	52304	29.26	6312	6060	12372	23.7
1902—1906	30919	29395	60314	28.62	7460	7056	14516	24.1

I de omhandlede 25 Aar fødtes altsaa noget over en kvart Million Børn, 268664, af hvilke 137369 vare Drengene, 131295 Piger, o: omtrent 1049 Drengene for hvert 1000 Piger.

Af de 268664 levendefødte fødtes 58815 udenfor Ægteskab o: omtrent 22 pCt. I det relative Antal af illegitime Fødsler viser der sig i de nævnte 25 Aar en Tilvækst fra 19.9 til 24.1 pCt. af samtlige Fødsler. — Blandt de udenfor Ægteskab fødte Børn har Drengefødslerne i den omhandlede Periode noget større Overvægt over Pigefødslerne end for de legitime Fødslers Vedkommende — omtrent 1055 paa 1000 Piger mod 1044 Drengene paa 1000 Piger for de i Ægteskab fødte Børns Vedkommende.

Aar	Beregnet Folke mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte *)				Dødsfald (Dødfødsler excl)								
		Ialt	p. m af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødte			
						Ialt	p. c af alle Levende- fødte			Ialt	p. c af Levende- fødte	p. c af alle Dødsfald	Ialt	p. c af alle Dødsfald 0—1 Aar	p. c af uægte Levende- fødte	
1882	255000	2605	10.22	9570	37.53	1949	20.37	6290	24.66	2282	23.85	36.28	761	33.35	39.05	
1883	263000	2699	10.26	9764	37.13	1925	19.72	5777	21.97	2039	20.88	35.29	676	33.15	35.12	
1884	274000	2908	10.61	10494	38.30	1993	18.99	6423	23.44	2275	21.68	35.42	751	33.01	37.68	
1885	284000	2714	9.56	10816	38.10	2198	20.32	5731	20.18	1828	16.90	31.90	639	34.96	29.07	
1886	289000	2653	9.18	10765	37.25	2145	19.93	6696	23.17	2431	22.58	36.31	774	31.84	36.08	
1887	295000	2515	8.53	10665	36.15	2037	19.10	6982	23.67	2191	20.54	31.38	675	30.81	33.14	
1888	303500	2803	9.24	10698	35.25	2046	19.13	6577	21.67	2086	19.50	31.71	625	29.96	30.55	
1889	308600	2639	8.55	10986	35.60	2193	19.96	6700	21.71	2184	19.88	32.60	664	30.40	30.19	
1890	314600	2735	8.69	10470	33.28	2053	19.61	6694	21.28	1978	18.89	29.55	637	32.20	31.03	
1891	319000	2597	8.14	10583	33.18	2085	19.79	7004	21.96	1865	17.62	26.63	576	30.88	28.11	
1892	323000	2433	7.53	10196	31.57	2101	20.61	6602	20.44	1860	18.24	28.17	530	28.49	25.23	
1893	327000	2674	8.18	10428	31.89	2255	21.62	6849	20.94	2214	21.23	32.33	661	29.83	29.31	
1894	331300	2552	7.70	10149	30.63	2239	22.06	6378	19.25	1775	17.49	27.83	562	31.67	25.10	
1895	335700	2683	7.99	10240	30.50	2310	22.51	6163	18.35	1835	17.92	29.77	585	31.88	25.32	
1896	340500	2832	8.32	10222	30.02	2335	22.84	5635	16.55	1694	16.57	30.06	534	31.52	22.87	
1897	345000	2914	8.45	10039	29.10	2312	23.03	5978	17.33	1714	17.07	28.67	587	34.25	25.39	
1898	349000	3134	8.98	10259	29.40	2395	23.35	6156	17.64	1690	16.47	27.45	559	33.08	23.34	
1899	354000	3124	8.82	10526	29.17	2427	23.41	6708	18.95	2021	19.57	30.16	609	30.13	25.09	
1900	358000	3247	9.07	10230	28.58	2517	24.60	6269	17.51	1613	15.77	25.73	552	34.22	21.93	
1901	381000	3179	8.35	11450	27.43	2721	26.04	6786	17.81	2023	19.36	29.81	696	34.40	25.58	
1902	411000	3326	8.09	12007	29.21	2741	22.92	6155	14.98	1653	13.82	27.02	547	33.10	19.95	
1903	417000	3461	8.30	12311	29.52	2838	23.05	6553	15.71	1816	14.75	27.71	606	33.37	21.25	
1904	423000	3367	7.96	12057	28.50	2897	24.03	6657	15.74	1865	15.47	28.02	608	32.60	20.87	
1905	425000	3458	8.14	11913	28.03	2977	24.99	6917	16.28	1754	14.72	25.36	603	34.38	20.42	
1906	432000	3769	8.72	12026	27.84	3063	25.47	6636	15.36	1783	14.83	26.87	651	36.51	21.25	

Dødsfaldenes relative Antal har som oftere berørt i en længere Aarrække vist en nogenlunde jævn og ikke ganske ubetydelig Nedgang, og Byen har i saa Henseende fulgt Trop med de fleste andre nordeuropæiske Storbyer, oftest indtagende en Mellemstilling mellem Kristiania, Stockholm, Brüssel, Amsterdam paa den ene Side og Hamburg, London, Berlin paa den anden Side. Saavel i Stockholm og

Mortalitetskvotient p. M. 1891—1905.

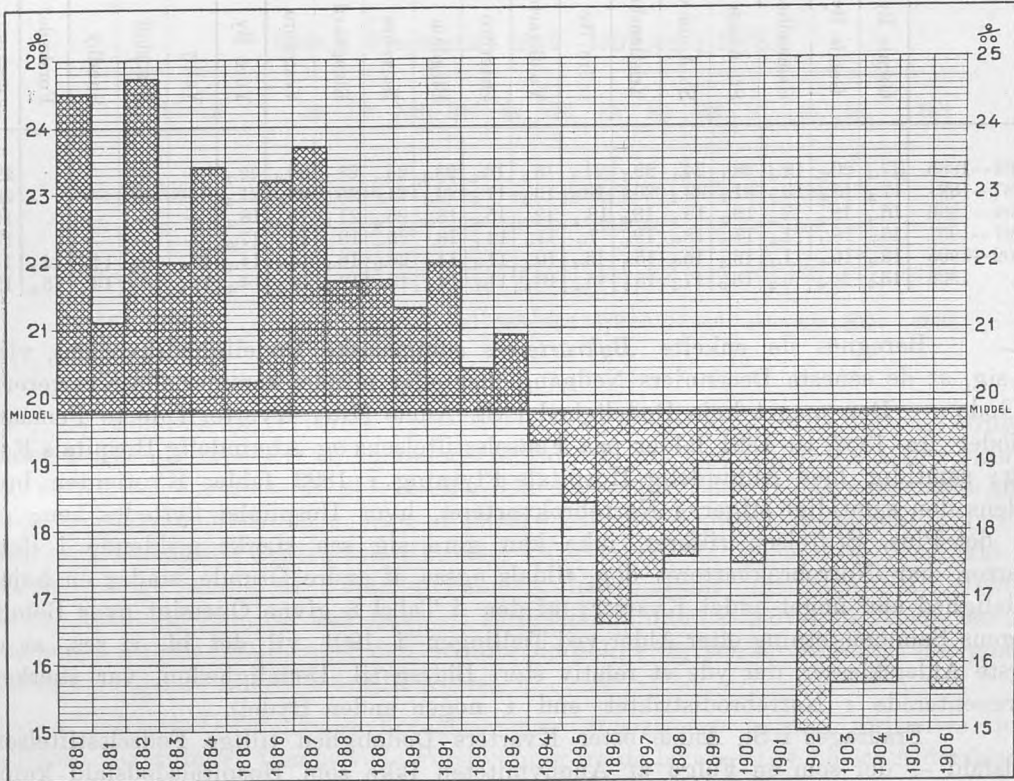
	1891—1895	1896—1900	1901—1905	1906
Hamburg	24.2	17.4	16.5	15.3
Wien	23.7	20.9	19.1	17.5
Brüssel	20.2	17.2	15.2	14.6
Amsterdam	19.3	16.4	14.7	13.7
St. Petersborg	30.3	27.1	23.9	25.5
London	20.2	19.0	16.7	15.7
København	19.8	17.8	16.3	15.4
Berlin	19.8	18.1	17.0	15.8
Paris	21.5	19.6	17.9	17.5
Stockholm	19.3	17.5	15.1	13.5
Kristiania	18.6	16.9	14.9	13.2

*) De i tidligere Aarsberetninger optørte Tal for levendefødte ere i nærværende Aargang korrigerede i Overensstemmelse med statistisk Kontors Opgørelser.

Kristiania som i de større nederlandske Byer synes Forholdene — Registreringsprincipernes Ensartethed forudsat — at være særlig gunstige, medens sydtyske, østerrigske og navnlig sydeuropæiske Byer møde med betydelig højere Kvotienter; og allerugunstigst stiller Forholdet sig i Rusland, hvis største Byer have en omtrent dobbelt saa høj Dødelighed som de gunstigst stillede Byer.

Som det vil ses af omstaaende Oversigt, er Reduktionen af Dødelighedskvotienten overalt meget betydelig, og i adskillige af Byerne er man kommet ned paa en Dødelighedskvotient, som man for en Menneskealder siden næppe vilde have anset for opnaelig.

Københavns Dødelighedskurve 1882—1906

I 1906 døde ialt i København 6636 Mennesker eller 15.36 p. M. af Befolkningen. Fradrages 270 Personer, der døde paa Byens Hospitaler, men ikke hørte hjemme i Byen, bringes Dødelighedskvotienten ned til 14.7. Dødelighedskvotienten

	Døde ialt		Deraf døde under 1 Aar			
	i Femaaret	p. M. aarlig	ialt i Femaaret	pCt. af alle Dødsfald	Deraf illigitime ialt i Femaaret	pCt. af Dødsfald under 1 Aar
1882—1885	30917	22.65	10855	35.11	3601	33.17
1887—1891	33957	22.04	10304	39.34	3177	30.83
1892—1896	31627	19.08	9378	29.65	2872	30.62
1897—1901	31897	17.85	9061	28.41	3003	33.14
1902—1906	32918	15.62	8871	26.95	3015	33.99

for 1906 svarer, som hosføjede Oversigt viser, omtrent til de sidste 5 Aars Gennemsnit. Aaret 1902 er i Femaaret og overhovedet det eneste Aar, der kan opvise en lavere Dødelighed end indeværende Aar.

Bykvarterernes summariske Dødelighedskvotient 1882—1906

Femaarsperioders Gennemsnit.

	Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ øster Kvarter	St. Annæ vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Hele Byen
1882—1886	17.4	20.6	12.4	26.1	24.1	22.1	21.1	16.0	16.8	23.4	25.4	28.1	25.2	22.7	—	—	—	—	22.7
1887—1891	17.3	18.9	13.0	31.9	22.2	20.8	20.8	13.5	17.6	23.2	24.3	25.9	23.7	21.5	—	—	—	—	22.0
1892—1896	16.4	18.5	12.4	18.2	19.5	18.9	18.9	12.3	15.8	18.1	25.3	21.1	19.1	18.3	—	—	—	—	19.1
1897—1901	15.8	18.7	11.9	17.5	18.6	19.0	17.8	11.1	14.1	16.1	25.4	19.5	18.0	17.0	—	—	—	—	17.7
1902—1905	13.9	16.6	11.1	16.2	16.0	15.3	15.4	10.5	11.9	14.7	22.0	16.7	14.8	14.7	13.9	16.5	14.5	14.8	15.6
1906	13.2	16.8	9.2	18.0	17.5	15.7	15.9	10.8	11.1	14.9	18.7	17.2	14.9	14.4	11.9	15.3	13.2	13.5	15.4

Beregnes de enkelte *Bykvarterers* summariske Dødelighedskvotient, viser det sig, at de seneste Decenniers Nedgang mer eller mindre kommer alle Kvartererne til Gode. — Den meget høje Dødelighed i St. Annæ Øster Kvarter i de to Femaarsperioder fra 1882 til 1891 falder paa Fødselsstiftelsens og Almindelig Hospitals Regning; samtidig med Almindelig Hospitals Flytning i 1892 falder Kvotienten brat, medens den samtidigt stiger i Nørrebrokvarteret, hvor Hospitalet flyttedes hen; om end det Plus, Stiftelsen tilfører, ikke kan gøre sig saa stærkt gældende i dette Kvarter, har Nørrebrokvarteret dog, tildels ogsaa af andre Grunde, stadig en højere Dødelighed end noget andet Kvarter; (af den i Tabel 6 givne Oversigt over Befolkningens Sammensætning efter Alder ved Tællingen i 1901 vil det bl. a. ses, at de yngste Aldersklasser, der yde et relativ stort Bidrag til Dødeligheden, var stærkere repræsenterede i Nørrebrodistriktet end i nogen anden Bydel).

Fradrages i St. Annæ øster Kvarterets Dødelighed tillige Fødselsstiftelsens Dødsfald — der som en Følge af Anonymiteten ikke som Hospitalsdødsfald kunne henføres til Afdødes Domicil —, viser det sig, som man kunde formode, at Kvotienten bliver lavere i dette Kvarter end i nogen anden Del af Byen (i de 3 Femaar 1892—1906 hhv. 14.2, 11.1 og 7.6 p. M., i 1906 8.1 p. M.).

Samlede Antal Døde i Femaaret	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	2645	2391	2803	2745	2709	2495	2583	2652	2603	2255	2390	2646	30917
1887—1891	2879	2676	2995	2840	2986	2893	2840	2697	2581	2604	2662	3304	33957
1892—1896	3092	2584	3046	2768	2733	2652	2536	2646	2251	2292	2334	2694	31628
1897—1901	2755	2837	3039	2824	2880	2435	2481	2790	2666	2341	2296	2553	31897
1902—1906	2847	2605	3134	3111	3141	2739	2613	2708	2495	2458	2373	2694	32918
Gennemsnitlig aarlig beregnet som lige lange Maaneder	569	524	600	571	579	528	522	540	504	478	482	556	6453
	558	569	588	578	568	536	513	530	511	469	488	545	6453

Dødsfaldenes Fordeling paa *Aarstider* frembyder det konstante Forhold, at Foraarsmaanederne udvise et udtalt Maksimum med Kulmination i Marts og derefter Fald mod Efteraaret med Minimum i Oktober, dog saaledes at Faldet afbrydes af en forbigaende Stigning i Eftersommeren med Kulmination i August.

Forholdene i 1906 frembyder i saa Henseende ingen væsentlig Afvigelse fra det sædvanlige, kun at Forøgelsen af Dødsfaldenes Antal i Juli, August og September er noget større end gennemsnitlig. Med Undtagelse af denne Tilvækst, der alene falder paa Kolerinens Regning, har ingen epidemisk Sygdom sat sig kendeligt Spor i Maanedskurven.

Døde i Gennemsnit 1896—1905 og i 1906.

I Alderen	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
Under 1 Aar	139	146	147	148	149	138	143	204	187	134	121	136	1792
Over 1 Aar	403	439	449	436	430	388	352	324	323	332	351	384	4611
Alle døde	542	585	596	584	579	526	495	528	510	466	472	520	6403
Døde i 1906	563	535	620	623	563	524	539	612	566	492	490	509	6636

Sondres de i Tiaaret 1896—1905 i Gennemsnit maanedlig døde i 2 Grupper, under 1 Aar og over 1 Aar, og reduceres Tallene paa lige lange Maaneder, viser det sig, at Kurven for de døde over 1 Aar ikke har noget Spor af det sekundære Maksimum i Eftersommeren, men viser et ganske uafbrudt Fald fra Maksimum i Marts til Minimum i (August) September (Oktober). Kurven for de spæde Børn viser ikke noget væsentligt Bidrag til Foraarsstigningen, har omtrent lige høje Tal i Februar, Marts, April og Maj, og faar først sit Efteraarsminimum i November, men har herimellem i August—September den omtalte pludselige og stærke Stigning, der gør sig tydeligt gældende i den samlede Kurve.

Hvad Dødsfaldenes Fordeling paa *Aldersklasser* angaar, fortsættes den i tidligere Beretninger fremhævede Forskydning fra de lavere til de højere Aldersklasser.

Fordeling paa Aldersklasser af 1000 Døde.

	0—1 Aar.	1—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar.	over 65 Aar.	Ialt
1882—1886	351	124	38	330	157	1000
1887—1891	303	144	55	320	178	1000
1892—1896	296	118	48	339	199	1000
1897—1901	284	86	36	365	229	1000
1902—1906	270	75	28	377	250	1000

Til yderligere Belysning af dette Forhold er der i efterfølgende Tabel foretaget en tilnærmelsesvis Beregning af de enkelte Aldersklassers Dødelighedskvotient for hver Femaarsperiode i Tidsrummet 1882—1906:

1. Befolkningens Sammensætning efter Alder ved Folketællingerne:

	0—1	1—5	5—15	15—45	45—65	65 og over	Til-sammen.
1. Febr. 1885	7521	25919	48547	141631	42957	13479	280054
1. Febr. 1890	8124	29245	58642	153576	47450	15822	312859
1. Febr. 1895	8692	28190	64299	162518	52685	17451	333835
1. Febr. 1901	9572	32953	73822	198317	64478	21433	400575
1. Febr. 1906	9821	35338	76837	207828	72563	24153	426540

II. Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser efter Femaarets Gennemsnit:

	0—1	1—5	5—15	15—45	45—65	65 og over	Ialt
1882—1886	2171	771	236	1065	972	968	6183
1887—1891	2061	975	373	1145	1027	1210	6791
1892—1896	1876	758	304	1088	1047	1253	6325
1897—1901	1812	550	231	1116	1210	1460	6379
1902—1906	1774	492	188	1155	1328	1646	6584

III. Dødelighedskvotienten p. M. for hver enkelt Aldersklasse:

	0—1	1—5	5—15	15—45	45—65	65 og over	For alle
1882—1886	289	30	5	8	23	72	22
1887—1891	254	33	6	7	22	76	22
1892—1896	216	27	5	7	20	72	19
1897—1901	189	17	3	6	19	68	16
1902—1906	181	14	2	6	18	68	15

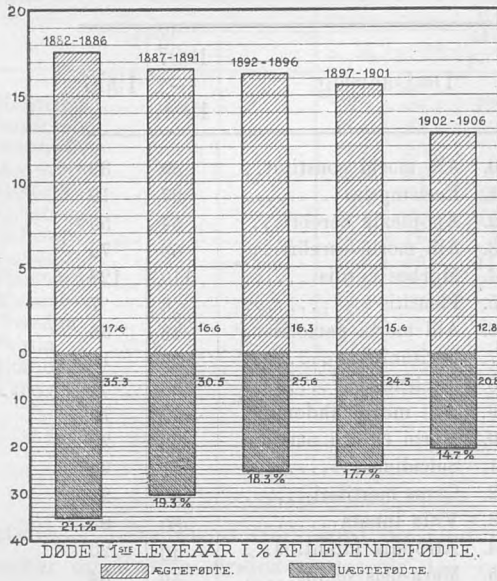
Trods Tabellens Mangler*) giver den dog et ganske tydeligt Billede af den højst ulige Styrke, hvormed Nedgangen**) i Dødelighed gør sig gældende i de forskellige Aldersklasser.

For de spæde Børns Vedkommende træder den stadige Aftagen af Dødeligheden ikke mindre tydeligt frem, naar Dødsfaldene i 1. Leveaar ses i Forhold til de levendefødtes Antal.

	Levendefødte i Femaaret			Døde i Alderen 0—1 Aar i Femaaret			Døde under 1 Aar i pCt. af levendefødte		
	ægte	uægte	tilsammen	ægte	uægte	tilsammen	ægte	uægte	tilsammen
1882—1886	41199	10210	51409	7254	3601	10855	17.6	35.3	21.1
1887—1891	42988	10414	53402	7127	3177	10304	16.6	30.5	19.3
1892—1896	39995	11240	51235	6506	2872	9378	16.3	25.6	18.3
1897—1901	38932	12372	51304	6058	3003	9061	15.6	24.3	17.7
1902—1906	45744	14522	60266	5856	3015	8871	12.8	20.8	14.4

*) Alle Kvotienterne ere lidt for lave. Tællingen falder for de tre første Femaars Vedkommende i Periodens næstsidste Aar, for de to sidste Perioders Vedkommende først i Femaarets sidste Aar. I det 4. Femaar (1897—1901) forrykkes Forholdet yderligere (i Retning af Kvotientens Formindskelse) ved, at Folketællingen 1901 indbefatter de da indlemmede Naboogne Valby og Brønshøj, medens disse Sognes døde alene findes medregnede for det sidste Aar af Femaaret.

**) Opgangen i Femaaret 1887—91 maa for Aldersklasserne 1—5 og 5—15's Vedkommende skrives paa Difteriens Regning, for Aldersklassen over 65 paa Influenzaens Regning (Decb. 1889—1891).

Procentantallet af Børn, der ikke naa at leve det første Leveaar til Ende, er i Løbet af de sidste 25 Aar for de legitime Børns Vedkommende bragt ned fra 17.6 pCt. til 12.8 pCt., og for de illegitime Børns Vedkommende fra 35.3 til 20.8 pCt. — Tages alle, legitime og illegitime, Børn under et, er det dog endnu paa hver Tusinde Børn, som kommer til Verden, 144, som dø inden Udgangen af 1. Leveaar, og det maa antages, at dette Tal endnu kan lade sig bringe langt længere ned, og at den Bevægelse i Retning af Børnenes, og særlig de spæde Børns Beskyttelse, som for Tiden er fremme i de fleste civiliserede Stater, ikke vil undlade at sætte sig Spor i saa Henseende.

Af efterfølgende Oversigt vil det ses, at ikke faa større Byer kunne møde med en væsentlig lavere Børnedødelighed end København.

Gennemsnit af Femaaret 1901—1905	Kristiania	Paris	Stockholm	Zürich	Amsterdam	London	Rotterdam	København	Wien	Berlin	München
Døde i 1. Leveaar i Procent af lev. fødte	10.2*)	10.9	11.7	12.2	12.2	13.9	14.6	15.6	17.9	19.5	23.1
Fødselskvotient	31.7	20.1	24.0	31.6	31.6	28.2	35.1	29.1	28.5	25.2	33.4

M. H. t. de indtrufne Dødsfalds Registrering under de enkelte *Dødsårsager* frembyder 1906, som efterfølgende sammendragne Tabel udviser, ikke større Afvigelser fra det sædvanlige.

Alle epidemiske Sygdomme viser i 1906 en lavere Dødelighedskvotient end de sidste 10 Aars Gennemsnit med Undtagelse af Mæslinger, Barsefeber og krupøs Lungebetændelse, hvor Tilvæksten dog er saa ringe, at den ikke spiller nogen Rolle for den samlede Dødelighed, samt Kolerine, der i 1906 har 1,46 døde paa hvert Tusinde Indbyggere mod 1,30 som Gennemsnit for Tiaaret 1897—1906. — Af andre Sygdomme, der spille en større Rolle for Dødeligheden, viser Tuberkulosen en Nedgang fra 2,16 til 1,90 og Kræft en Opgang fra 1,45 til 1,53. — Iøvrigt falder en nævneværdig Tilvækst kun paa Hjernesygdomme og Hjertesygdomme, medens saa godt som alle andre Dødsårsagskvotienter viste større eller mindre Nedgang.

*) Børn, der dø inden 24 Timer efter Fødselen, regnes til dødfødte.

For hver 100000 Indbyggere døde:

Dødsårsag	1897	1906	Dødsårsag	1897	1906
	— 1906			— 1906	
1. Variolæ	—	—	20. Alii morbi constitut..	39	39
2. Dysenteria.....	—	—	21. Ecclampsia.....	27	19
3. Fb. typhoidea.....	8	4	22. Apoplexia cerebri...	54	55
4. Diphtheria.....	11	3	23. Alii morbi cerebri...	68	73
5. Croup	6	2	24. Morbus cordis.....	119	128
6. Scarlatina.....	10	2	25. Pleuritis	8	7
7. Morbilli	18	21	26. Alii morbi pectoris ..	46	38
8. Tussis convulsiva ...	31	28	27. Peritonitis	17	16
9. Fb. puerperalis.....	4	5	28. Nephritis	38	36
10. Erysipelas	6	6	29. Alii morbi abdominis	82	76
11. Fb. rheumatica.....	5	4	30. Morbi extern. partium	23	22
12. Pneumonia crouposa .	40	41	31. Suicidium	31	24
13. Bronchopneumonia...	119	95	32. Casus mortiferi	37	28
14. Cholérine	130	146	33. Vitia innata.....	80	83
15. Alii morbi epidemici.	45	22	34. Atrophia infantilis...	40	20
16. Tuberculosis	216	190	35. Marasmus senilis.....	59	54
17. Cancer	145	153	36. Causa ignota	81	65
18. Syphilis	10	11	Omnes causæ mortis .	1673	1536
19. Alcoholismus.....	20	20			

Det fremgaar af det anførte, at den i de sidste 20 Aar stedfundne Nedgang i den samlede Dødelighed for største Delen maa tilskrives en aftagende Mortalitet for de fleste epidemiske Sygdommes Vedkommende og en væsentlig Nedgang af Tuberkulosedødeligheden.

Paa 100000 Indbyggere døde aarlig af:

	Diphtheria	Morbilli	Tussis conv.	Scarlatina	Febr. typh.	Febr. puerp.	Pneum. croup.	Cholérine	Tuberc. pulmon.	Tuberc. in aliis corporis part.
1887—1891	138	60	51	33	11	13	92	153	244	83
1892—1896	75	28	38	28	9	6	53	126	194	86
1897—1901	24	17	33	14	12	6	43	143	173	63
1902—1906	9	17	28	5	4	4	37	119	143	53

Alene for de i ovenstaaende Tabel nævnte Sygdomme svarer Nedgangen i de sidste 20 Aar til en Reduktion af den summariske Dødelighedskvotient med 4.59 p. M. — (∅: op imod 2000 Dødsfald aarlig).

Til Sammenligning — f. s. v. angaar Aaret 1906 — tilføjes den sædvanlige Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Række større udenlandske Byer, for største Delen hentede fra „Annual summary of births, deaths and causes of deaths“ (hvis Tal dog, saavidt det ses, ialt Fald til Dels ere baserede paa Byernes ikke reviderede Ugeberetninger).

1906	Døde p. M.	Fødte p. M.	Over- skud p. M.	1906	Døde p. M.	Fødte p. M.	Over- skud p. M.
Kristiania	13.2	26.5	12.3	Wien	17.5	26.2	8.7
Stockholm	13.5	24.3	10.8	München	18.0	29.1	11.1
Amsterdam	13.7	25.8	12.1	New York	18.3	26.9	8.6
Antwerpen	14.0	22.9	8.9	Glasgow	18.5	29.3	10.8
Rotterdam	14.4	34.0	19.6	Rom	18.7	23.6	4.9
Gøteborg	14.5	28.9	14.4	Budapest	19.3	27.0	7.7
Brüssel	14.6	18.5	3.9	Prag	19.3	23.9	4.6
London	15.1	26.5	11.4	Belfast	20.3	31.0	10.7
Hamburg	15.3	25.8	10.5	Milano	21.0	25.3	4.3
København	15.4	27.8	12.4	Breslau	21.2	30.9	9.7
Dresden	15.4	27.5	12.1	Dublin	22.5	29.4	6.9
Berlin	15.8	24.9	9.1	St. Petersborg	25.5	25.6	0.1
Edinburg	16.4	22.4	6.0	Triest	25.7	33.9	8.2
Paris	17.5	18.8	1.3	Moskow	25.8	30.7	4.9

Af *medicolegale Dødsattester*, som i Hh. t. Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes i Tilfælde af Selvmord og Død ved ulykkelig Hændelse, saavel som naar Personer og Fostre findes døde, er der i 1906 ialt indkommet 248 eller henved 100 færre end i 1905.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom i 1906 (se Tab. 1. Rubr. 40—48 + 55) ialt 122 Personer mod hhv. 117, 143, 158, 154 og 155 i Aarene 1901—1905.

Kun i 101 af disse 122 Tilfælde udfærdigedes medicolegal Ligsynsattest. Af disse 101 Attester angik 43 Personer, der omkom ved Fald eller Knusning, derunder indbefattet 18 Mænd og 4 Kvinder, der omkom ved Overkørsel; ved Drukning omkom 21 Mænd, ved Kvælning 1 (Opkastning under stærk Beruselse); 10 legale Attester angik Personer — 7 Mænd og 3 Kvinder —, der omkom ved Forbrænding, 4 Personer, der døde som en Følge af Forgiftning (Kulilteforgiftning 1 Mand, Morfinforgiftning 1 Barn, Sodaforgiftning 1 Barn, ukendt Gift (Abortivmiddel?) 1 Kvinde); 21 Attester angik forskellige andre Ulykkestilfælde, derunder henregnet 1 Tilfælde af Manddrab.

Af Ulykkestilfældene falde 19 Tilfælde af Død ved Nedstyrtning eller Overkørsel, 11 Tilfælde af Død ved Brandsaar, 3 Tilfælde af Drukningsskud og 14 andre Dødsfald ved Ulykkestilfælde, ialt 47 Dødsfald paa Børn under 15 Aar.

Der forøvedes i 1906 (Tab. 1, Rubr. 49—54) ialt 105 Selvmord — 89 af Mænd, 16 af Kvinder mod hhv. 147, 160, 118, 141 og 148 i Aarene 1901—1905*). —

*) Ifølge Stat. Medd. 4 R. 23 B. 6 H. forøvedes der i Femaaret 1901—1905 i København 800 Selvmord (644 M., 156 K.), ifølge Stadslægens Aarsberetning 714 Selvmord (574 M., 140 K.). I samme Tidrum omkom ifølge nævnte Kilde 571 Personer ved ulykkelig Hændelse (467 M., 104 K.), ifølge Stadslægens Aarsberetning 727 (574 M., 153 K.). — Naar Statistisk Bureau saaledes regner med ca. 12% flere Selvmord og ikke mindre end 21% færre Ulykkestilfælde, end Mortalitetstabellen udviser, maa denne Uoverensstemmelse forklares ved, at Mortalitetstabellens Tal alene ere baserede paa Dødsattesterne, hvis Registrering foregaar paa Stadslægekantoret, medens Bureauets Opgørelse støtter sig paa den i Tilfælde af Selvmord og Ulykkestilfælde optagne Afhøring til Politiets Protokol.

Naar f. Eks. paa Dødsattesten for en ved Drukning omkommen Person Spørgsmaalet om Selvmord eller Ulykkestilfælde af Attestudstederen lades aabent, beror det paa et ofte ret vilkaarligt Skøn, om Tilfældet indregistreres under Mortalitetstabellens Rubr. 41 eller Rubrik 49; det er højst sandsynligt, at de af Politiet fremskaffede nærmere Oplysninger, der som anført tilstilles Bureauet, i mange Tilfælde kan give et sikrere Grundlag for Afgørelsen, og det er derfor ikke usandsynligt, at en Del, maaské største Delen af de i Mortalitetstabellen manglende Selvmord skjule sig i Ulykkestilfældenes Rubrik.

Selv om imidlertid hele Mortalitetstabellens Underskud af 86 Selvmord hentes fra Ulykkestilfældenes Rubrikker, bliver der endda for Ulykkestilfældenes Vedkommende et Overskud tilbage paa Mortalitetstabellens Side af 70 Ulykkestilfælde flere, end Bureauets Opgørelse for Femaaret udviser. Forklaringen herfor maa søges i, at der i en Del Tilfælde, naar Døden ikke indtræder samtidig

56, deriblandt 10 Kvinder, aflivede sig ved Hængning, 12, deriblandt 2 Kvinder, ved Drukning, 19 ved Hjælp af Skydevaaben, alle Mænd; 3 ved Snitsaar, ligeledes Mænd; 3 ved Nedstyrtning, deriblandt 1 Kvinde; 12, hvoraf 5 Kvinder ved Gift (den anvendte Gift var i 6 Tilfælde Gas, i 2 Tilfælde Saltsyre, 1 Tilfælde Kloroform, 2 Tilfælde Cyankalium, 1 Tilfælde Opium).

Desuden er der foretaget medicolegalt Ligsyn i 42 andre Tilfælde af pludselig Død. I 26 af disse Tilfælde lykkedes det ikke ved Ligsynet at tilvejebringe saadanne Oplysninger, at der derpaa kunde bygges Slutninger om Dødsarsagen. I 11 af Tilfældene opføres akut eller kronisk Alkoholforgiftning som Dødsarsag; i 1 Tilfælde Forblødning under Forløbet af en Lungetuberkulose, i 1 Tilfælde Lungeemfysem, i 1 Tilfælde Hjertelammelse; 2 nyfødte Børn ere fundne døde.

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1906 ialt 3052 Personer eller omtrent 46 pCt. af alle 6636 døde, nemlig paa Kommunehospitalet 1268 (deraf 30 paa Filialen paa St. Johannesstiftelsen; 42 paa St. Josephs Hospital, 27 paa Københavns Amts Sygehus, 4 paa St. Lucas Stiftelsen, 106 paa forskellige private Kliniker); paa Blegdamshospitalet 117, paa Øresundshospitalet 297, paa Sundby Hospital 88, paa Hospitalet i Baldersgade 91, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 223, paa Almindelig Hospital 160 paa Alderdomshjemmet 114, paa Ladegaardens Sygeafdeling 24, paa Frederiks Hospital 181, paa Fødsels- og Plejestiftelsen 94 (deraf 74 spæde Børn, 17 Barselkvinder og 3 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 242 (foruden de ovenfor nævnte 42 Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 82 og paa Garnisonssygehuset 29.

Foruden de ovenfor omtalte 12026 levendefødte Børn bragtes der i 1906 endnu 289 *dødfødte Børn* til Verden. De i den foreskrevne „Generaltabel over Dødfødte“ forlangte Oplysninger om de dødfødtes Køn, Legitimitet og Modenhedsgrad, samt om Hyppigheden og Arten af anvendt Kunsthjælp m. m. findes i efterfølgende Tabel sammenstillet i Femaarsperioder for de sidste 25 Aar, samt særskilt for 1906.

Dødfødte i København i Aarene 1882—1906.

	Fosterets Modenheds Grad								MedTegn til Forraadnelse	Fødslens fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte Børn				
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen	Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte		Tilsammen	
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige		
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1882—1886	238	231	115	114	360	265	64	62	516	572	516	82	35	50	53	70	71	598	496	179	176	1449
1887—1891	255	253	93	96	368	262	81	70	538	590	525	72	56	64	39	71	60	623	515	174	166	1478
1892—1896	197	205	86	93	315	211	55	45	494	453	408	77	37	55	50	68	59	512	416	141	138	1207
1897—1901	259	221	122	87	315	223	69	54	608	523	404	85	48	75	54	82	79	574	444	191	141	1350
1902—1906	300	218	95	93	312	253	82	62	673	541	474	100	57	69	34	79	61	612	471	177	155	1415
1906	51	38	27	26	51	55	27	14	140	110	96	22	11	11	9	13	17	102	93	54	40	289

med Ulykkestilfældet, men først efter at den forulykkede er taget under Lægebehandling, enten ikke af vedkommende Læge findes Anledning til at paakalde Politiets Bistand ved Dødsattestens Udfærdigelse eller af Politiet ikke findes Anledning til at blande sig i Sagen. Om end Døden her indtræder i nok saa nøje, direkte og umiddelbar Tilknnytning til Ulykkestilfældet, ville saadanne Tilfælde — i Gennemsnit altsaa 14 aarlig — blive unddragne Bureauets Opgørelse men forefindes i Mortalitetstabellen. Af ovenstaaende Redegørelse for 1906 vil det saaledes ses, at der alene i dette Aar blandt de forefaldne 122 Ulykkestilfælde er 21, for hvilke der ikke er udfærdiget medicolegal Attest. Medens Bureauets højere Selvmordstal maa antages at være rigtigere end Mortalitetstabellens, er der derimod næppe Tvivl om, at det for Ulykkestilfældenes Vedkommende er Mortalitetstabellens Tal, der kommer Sandheden nærmest.

Med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende henvises til følgende Oversigt, der ligeledes omfatter Perioden 1882—1906 delt i fem Femaar.

	Af 1000 levende- fødte vare:				Af 1000 død- fødte vare:				Af 1000 fuldb. dødfødte vare:				Af 1000 ufuldb. dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1882—1886	511	489	801	199	536	464	755	245	565	435	832	168	506	494	672	328
1887—1891	513	487	805	195	539	461	770	230	575	425	807	193	499	501	729	271
1892—1896	510	490	781	219	541	459	769	231	591	409	840	160	487	513	692	308
1897—1901	510	490	763	237	566	434	754	246	581	419	814	186	553	447	697	303
1902—1906	513	487	759	241	558	442	765	235	556	444	797	203	559	441	734	266
1906	508	492	746	254	540	460	675	325	531	469	721	279	549	451	627	373

I Tilslutning til ovenstaaende Oplysninger om de i Løbet af 1906 indtrufne Dødsfald meddeles endnu et Uddrag af de Bemærkninger om de nærmere Omstændigheder ved Dødfødslerne, som sædvanlig findes paa de af Jordemødrene udfærdigede Anmeldelser. Ansigtstilling forekom 3 Gange, Skulderstilling 3 Gange, Sædestilling 35 Gange, Fodstilling 9 Gange, Skraaleje 5 Gange og Skraaleje med fremfalden Arm 4 Gange. Fremfald af Navlesnoren anføres 12 Gange, Omslyngning 1 Gang, Tryk paa Navlesnoren 3 Gange, Overrivning af Navlesnoren 1 Gang, Kvælning af Barnet 1 Gang, Vesvækkelse 1 Gang, langvarig Fødsel 8 Gange, for tidlig Løsning af Placenta 6 Gange, Placenta prævia 3 Gange, Hydramnios 2 Gange, Hydrocefalus 1 Gang. Af Sygdomme hos Moderen, der antages at have bevirket Barnets Død, anføres Eklampi 5 Gange, Syfilis 8 Gange, Nefritis 1 Gang, stærk Blødning før Fødselen 1 Gang, Bækkenforsnevring 5 Gange.

Moderens Alder er opgivet i 272 Tilfælde: 15—20 Aar 8, 20—25 Aar 66, 25—30 Aar 64, 30—35 Aar 68, 35—40 Aar 38, 40—45 Aar 25, 45—50 Aar 3 Tilfælde, Alder uangivet 17 Tilfælde.

B.

Offentlig Sundhedspleje.

Karantænevæsen.

I følge Meddelelse fra Karantænelægen er der i Aaret 1906 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 5504 Skibe (inclusive Orlogs- og Lyst-Fartøjer), som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men alle anmeldelsespligtige, ialt med Besætning af 52634 Mand og med 9413 Passagerer. Af disse Skibe og Fartøjer bordedes paa Inderreden uden Anmeldelse dels af Karantænebetjentene dels af Lægepersonalet 3609 Fartøjer. — Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaende Dampskibe i udenrigs Fart, der ere fritagne for Anmeldelse til Kontoret (medindbefattet Dampskibe til nordre Toldbod) var ialt 5230.

Der er ikke i Aarets Løb udstedt noget nyt Paabud fra Justitsministeriet om „Almindeligt Eftersyn“ etc. (i Henhold til Lov af 16de Marts 1900) og der eksisterede altsaa i Aarets Løb kun Paabud om „Almindeligt Eftersyn“ for Kolera af Skibe kommende fra Havnene ved det røde Hav, Havnene i Ægypten, Havnene i Tonkin, Cochinchina samt Ostindien, derunder de nederlandske ostindiske Kolonier.

Det Antal af Skibe, som af Lægerne inspiceredes efter nævnte Lov, var 14 med en Besætning af 497 Mand og 22 Passagerer, iblandt hvilke fandtes 5 Syge, hvoraf dog ingen var lidende af nogen af de i Lov af 2. Juli 1880 § 13 nævnte Sygdomme.

Om Patienter, ankomne med Skibe som ikke var underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse til Karantænestationen fra 74 Skibe med 91 Syge og 8 Lig. Blandt disse Syge fandtes 15 Mave-Tarmlidelser, 13 akute Lungelidelser, 9 Morb. vener, 2 Lues, 8 kir. Lidelser, 7 Tuberkulose, 6 Scarlatina, 5 Hudsygdomme, 4 Febris typhoidea, 4 Rheumatisme, 3 Hjærtesygdomme, 2 Difteritis, 2 Malaria, 2 Morb. ment., 1 Forgiftning og 1 Beri-Beri.

2 Skibe desinficeredes.

Vaccination.

1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt forefandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af 1906 en Beholdning fra 1905 paa 14470 Portioner animal Vaccine. I Aarets Løb fremstilledes der 144015 Portioner, hvorefter Anstalten altsaa

ialt har haft 158485 Portioner til Disposition. Heraf medgik til Vaccination paa Anstalten 5500 Portioner, til Podning af Kalve 9700 Portioner, til forskellige Forsøg og Prøvevaccinationer c. 1000 Portioner; til fremmede Institutioner blev afgivet c. 200 Portioner og efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner uddeltes 114500 Portioner (i 2935 Forsendinger); ved Aarets Udgang havde Anstalten herefter endnu 11185 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1240 Portioner, forskellige københavnske Hospitaler og Stiftelser ialt 3195 Portioner, privat praktiserende Læger 4711 Portioner; med de til Vaccination paa Statsanstalten anvendte 5500 Portioner har Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine altsaa i 1906 andrager 14646 Portioner.

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes i Aarets Løb 4917 Børn med positivt Resultat ved første Vaccination hos 4851 Personer og ved Omvaccination hos endnu 29 ialt 4880, hvorefter Anslagskvotienten hos de til Eftersyn mødte udgør 99,47 % (11 Børn udeblev fra Eftersyn).

Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1906.

2) Den *kommunale Vaccinationsanstalt* har i 1906 været holdt aaben hver Torsdag fra d. 8. Marts til d. 8. November, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Ugedag vaccinerede.

Der blev ialt vaccineret 1433 Individuer (mod 1827 Aaret forud, da der var Ekstra-Vaccination paa Grund af Koppeepidemi). Det største Antal Vaccinationer, nemlig 120, faldt paa den 22. Marts, det mindste, 2, paa den 12. April (Helligdag).

Der benyttedes udelukkende animal Vaccine fra den kgl. Vaccinationsanstalt. I et enkelt Tilfælde (en 5aars Dreng) optraadte dybe gangrænøse Ulcera paa Vaccinationsstederne, hvor de saas 14 Dage efter Vaccinationen, ellers er ingen nævneværdige Komplikationer set.

Der forefaldt ikke Revaccinationer.

Fordelingen paa Køn og Alder samt Udfaldet af de 1433 Vaccinationer ses af følgende Tabeller:

Af de vaccinerede var i en Alder af:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	8	8	16
1—2	31	29	60
2—3	57	60	117
3—4	77	59	136
4—5	74	70	144
5—6	92	65	157
6—7	265	280	545
7—8	121	126	247
Over 8	6	5	11
Sum	731	702	1433

Udfaldet af Vaccinationerne var følgende:

Hele Antallet af vaccinerede	Ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 1423 fandtes		
		segte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
1433	10	1394	7	22

De, hos hvem intet Anslag viste sig, omvaccineredes med følgende Udfald:

Hele Antallet af omvaccinerede	Heraf ikke mødt til Eftersyn	Hos de øvrige 21 fandtes		
		ægte Pustler hos	abortivt Anslag hos	intet Anslag hos
21	0	14	0	7

Virksomheden under Sundhedskommissionen.

Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, om Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, om Kontrollen med Drikkevand og Fødevarer, om Desinfektionsstationens Virksomhed m. m. tjene følgende Oversigter.

Sundhedskommissionens Lægepersonale. De af Lægepersonalet (9 Kredslæger og 2 Dyrslæger) udførte Undersøgelser, afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1906:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme.....	529	557
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold.....	171	432
III. Erklæringer i Sundhedskommissionssager:		
a) Afløbsforh. og off. Renligh. (Sh.-Vedt. Afsn. II og III)	234	255
b) Latrinvæsen, Renovation m. m. (Sh.-Vedt. Afsn. IV).	418	493
c) Skadelige Næringsveje (Sh.-Vedt. Afsn. V)	152	156
d) Tilsyn med Næringsmidler (Sh.-Vedt. Afsn. VI).....	696	2194
e) Boliger, Logishuse (Sh.-Vedt. Afsn. VII og VIII)	82	82
f) Smitsomme Sygdomme (Sh.-Vedt. Afsn. IX).....	40	40
g) Plejebørnstilsyn (Sh.-Vedt. Afsn. XI).....	1329	1332
h) Forskellige andre Forhold	87	194
	<hr/> 3738	<hr/> 5735

Som allerede i Aarsberetningen for 1902 berørt har forefaldne Ulykkestilfælde ved Brugen af Gasopvarmningsapparater givet Stødet til Forhandlinger om Fastsættelse af Regler for Anbringelse af saadanne Apparater (Gasovne, Gaskomfurer, Gasbadeovne m. m.), og Resultatet af disse Forhandlinger foreligger nu i et af Justitsministeriet d. 18. Aug. 1906 stadfæstet Tillæg til Sundhedsvedtægten indeholdende følgende

Regler for Brugen af Gas som Varmegiver i Beboelsesbygninger.

A.

Hvor afløst Gas i fritstaaende Apparater anvendes til Kogning eller til Opvarmning af Smaaredskaber som Krølle- og Strygejern, kræves ikke særlige Aftræk, naar Forbruget kan tilfredsstilles af en 3 Lys Gasmaaler, og Rummet behørig lader sig udlufte; er Forbruget større, eller lader det paagældende Rum sig ikke behørig udlufte, kan Sundhedskommissionen fordre de i nedenanførte Afsnit B indeholdte Regler anvendte.

B.

For alle andre Apparater til Gasopvarmning: Gasvarmeovne, Gasbadeovne, faste Gaskogindretninger til Husholdningsbrug, Gaskomfurer, samt alle til industrielt

Brug tjenende Gaskoge- og Gasvarme-Apparater, der anbringes i Bygninger, som benyttes til Beboelse, gælde følgende Regler:

1. Apparatet skal være forsynet med et af 1 mm. tykt Pladejern eller andet mindst lige saa godt Materiale forfærdiget tæt sammenføjet Aftræksrør, der i hele sin Længde skal have en Lysningsdiameter 6 Gange saa stor som det til Opvarmningsapparatet førende Gasføderørs Lysningsdiameter, maalt umiddelbart efter den nærmeste Stophane, dog mindst 4 Tommer.
2. Aftræksrøret maa ikke optage noget andet Aftræk.
3. Hvor Omstændighederne tillade det, skal Aftræksrøret føres til en godt trækende Skorsten, med hvilken det skal være tæt forbundet. Hvor ingen Skorsten findes, kan Aftræksrøret føres direkte op over Taget eller med Sundhedskommissionens Tilladelse direkte til fri Luft. Bygningskommissionens Tilladelse udkræves for at føre det gennem Etageadskillelser og Skillerum. Naar Aftræksrøret føres direkte op over Taget eller direkte ud i fri Luft, skal det dækkes med en passende Hætte eller Skærmlade og føres lodret 2 Fod enten over Taget eller over Udgangspunktet i Muren.
4. Aftræksrøret skal holdes mindst 8 Tommer fjernet fra Træ, ogsaa hvor det føres igennem Etageadskillelser eller Skillerum.
5. Føres Aftræksrøret gennem Rum, som paa Grund af deres Beliggenhed eller Bestemmelse udelukker et stadigt Tilsyn med Rørene, skal det forfærdiges af sammenfalsat galvaniseret Jernblik af mindst 1 mm. Tykkelse eller af Støbejern; de paagældende Rum skulle være tilgængelige for Brandvæsenets Eftersyn.
6. I selve Gasopvarmningsapparates Hætte, Laag eller Overdel maa der ikke findes Huller eller Aabninger, gennem hvilke Forbrændingsprodukterne kunne træde ud i det omgivende Rum.
7. Den, der forhandler eller opstiller noget af de her omhandlede Gasopvarmningsapparater, skal til Ophængning i det Lokale, hvor Apparatet anbringes, levere en dansk trykt Brugsanvisning, samt ligeledes en trykt Angivelse om de Forsigtighedsregler, som bør iagttages ved Brug af Gas til Opvarmning; denne sidste Angivelse udleveres gratis i 3die Politiinspektorat.
8. Sundhedskommissionen skal være beføjet til efter Omstændighederne at indrømme Undtagelser fra disse Regler. Dog kræves med Hensyn til de i Nr. 4 og 5 indeholdte Forskrifter samt med Hensyn til andre Forhold, der vedrøre Brandvæsenets eller Bygningskommissionens Omraade, Godkendelse af den paagældende Myndighed.

I Hh. t. Bestemmelserne under B. 7 affattedes følgende *Regler for Anbringelse og Benyttelse af Gasopvarmningsapparater, Gasbadeovne o. l.*

1. Apparatet maa opstilles i saa stor Afstand fra antændeligt Materiale, at Ildsvaade ikke kan befrygtes.
2. Hvis Apparatet er forbunden med Gasledningen ved Gummislinger eller lign., maa det paases, at disse ere fuldstændig tætte og tæt forbundne med saavel Gasledningen som Apparatet.
3. Naar Gashanen er aabnet, bør man vente 2 à 3 Sekunder, inden Tændstikken sættes til Apparatet.

Slaar Flammen tilbage, d. v. s. brænder paa det Sted i Gastilledningsrøret, hvor Lufttilførselen skal ske, lukkes Hanen, og man forsøger efter et Par Sekunders Forløb igen paa at tænde Apparatet. Slaar Flammen stadig tilbage, er i Reglen Gastilførselsaabningen forstoppet. Fejlen kan tidt rettes ved at rense Aabningen med en Naal eller lign.. Lykkes dette ikke, maa en Gas-mester tilkaldes.

Saalønge Apparatet brænder med Flamme, der er slaaet tilbage, udvikles giftige Luftarter med en højst ubehagelig Lugt.

4. Apparatet skal brænde med en svagt lysende, blaagrøn Flamme. Er Flammen gullig og stærkere lysende, er Apparatet i Reglen snavset og bør renses, da Flammen ellers soder.
5. Mærkes Gaslugt, og denne ikke hidrører fra en aabentstaaende Hane, er Apparatet eller Ledningerne utætte. Hovedhanen bør da lukkes, Vinduerne aabnes, for at Gassen kan trække ud, og en Gasmester tilkaldes.
6. Hovedhanen bør som Regel ikke lukkes, forinden Hanerne paa samtlige Apparater ere lukkede.

Efterat Sundhedskommissionens Opmærksomhed i sin Tid var bleven henledet paa, at der i en Del Nybygninger anbragtes Faldrør i Etagerne til Nedstyrtning af Affald og Fejeskarn, uden at der i gældende Bestemmelser fandtes nogen Hjemmel for Sundhedskommissionen til at stille Krav med Hensyn til saadanne Faldrørs Indretning, udarbejdedes der i Sundhedskommissionen (se Aarsberetning for 1902) et Ud-kast til nærmere Forskrifter i saa Henseende.

Under de paafølgende Forhandlinger om Sagen, fremkom der imidlertid saadanne Oplysninger om de med disse Indretninger forbundne sanitære Ulemper, at Kommunalbestyrelsen nærrede Betænkelighed ved at tiltræde Forslaget, men foretrak i et Vedtægtstillæg at søge tilvejebragt Hjemmel for helt at forbyde Indretningen af **Fejeskarnsfaldrør**. Ved et af Justitsministeriet under 17 Aug. 1906 stadfæstet Til-læg til Sundhedsvedtægtens § 16 bestemtes det derefter, at saadanne Faldrør ikke fremtidig maa indrettes. I samme Vedtægtstillæg optoges tillige som Ændringer til § 15 og 17 enkelte Bestemmelser vedrørende Indretning af Vandklosetter, samt Be-myndigelse for Sundhedskommissionen til at paabyde saadanne Reparationer af Loka-liteteter, der er fælles for flere Husbeboere, som af Renholdelseshensyn maa anses for nødvendige; og endelig indeholder samme Vedtægtstillæg Regler for Indretning af **Pissoirer**, hvilke man tidligere ganske havde savnet.

Det paagældende Vedtægtstillæg har følgende Affattelse:

§ 15, sidste Stykke. Ny Affattelse.

Husejeren er ansvarlig for, at Etageklosetter til Brug for mere end én Hus-stand, Gaardlatriner, Pissoirer saavel som Trapper, Trappegange, Kældere og Loftsrum, der ere til fælles Afbenyttelse for Husbeboerne, samt Lyskasser, Fejeskarnfaldrør og de Rum, hvori disse udmunde, holdes tilbørlig rene.

Sundhedskommissionen er bemyndiget til at paabyde saadanne Reparationer af de her nævnte Lokaliteter, som ere nødvendige, for at de kunne holdes tilbørlig rene.

§ 16. Tilføjelse.

Faldrør til Nedstyrtning af Fejeskarn, Køkkenaffald o. lign. maa ikke mere indrettes. De alt tilstedeværende ere undergivne Sundhedskommissionens Tilsyn, og denne er berettiget til at forlange dem fjernet, naar de ved ilde Lugt eller paa anden Maade virke forurenende.

§ 17, Begyndelsen. Ny Affattelse.

Alle Latrinhuse, der ikke ere indrettede eller ikke indrettes med Vandklosetter, i hvilket Tilfælde Regulativ for Udførelsen af Husspildevandsledninger saavel som Magistratens Bestemmelser med Hensyn til Vandtilledning blive at iagttage, skulle til Optagelse o. s. v.

§ 17. Tilføjelse.

I Pissoirer skal Gulv og Vægge, disse sidste indtil 2 Alen over Gulvet, være saaledes indrettede, at de ere uigennemtrængelige for Fugtighed. Gulvet skal have passende Fald og, hvor Kloakforholdene tillade det, være forsynet med underjordisk Afløb med Rist og Vandlaas. Hvor det underjordiske Afløb ikke allerede tidligere er udført i Overensstemmelse med Magistratens Regulativ, vil det efter forudgaaende, hos Direktøren for Vej- og Kloakanlæggene indhentet Approbation og i Henhold dertil sket Anmeldelse om Paabegyndelsen være at indrette i Overensstemmelse med Magistratens til enhver Tid gældende Regulativ for Udførelse af Spildevandsledninger. Til Indretning af underjordisk Afløb, hvor saadant ikke er til Stede, gives en Frist af 1 Aar fra dette Vedtægtstillægs Ikrafttræden. Hvor Kloakforholdene ikke tillader underjordisk Afløb, skal Pissoirer daglig grundigt udskylles.

Pissoirer skulle være indrettede med passende Aabninger til Adgang for Luft. Inde i Beboelsesbygninger maa Pissoirer kun indrettes efter de nærmere Forskrifter, Sundhedskommissionen i hvert enkelt Tilfælde giver. Hvor Omstændighederne tale derfor (særlig i Forsamlingsbygninger, Restaurationer o. lign.) kan Sundhedskommissionen kræve Foranstaltninger til Udskylning — eventuelt automatisk Udskylning — af Pissoirer.

For øvrigt gælder for Pissoirer ved Beværtninger de særlige Forskrifter, som til enhver Tid ere givne for disse.

Tilsyn med Plejebørn i 1906.

Ved Udgangen af 1905 fandtes, som i foregaaende Aars Beretning omtalt, 1584 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 218, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1906 søgte 795 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 55 deres Ansøgninger tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 101 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 639 Tilladelser udstedtes, deraf 220 til Mødre, der tidligere har haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 463 tidligere tilladte Plejihjem. Ved Udgangen af 1906 var Antallet af tilladte Plejihjem 1533, deraf 204 (c: c. 13 pCt.), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1329 Plejihjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1509 Plejebørn mod 1540 ved Aarets Begyndelse.

Tabel I.	Antal Plejihjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	4	51	5	1	1
2. Kreds.....	17	43	4	1	-
3. Kreds.....	12	217	30	3	1
4. Kreds.....	7	84	10	1	-
5. Kreds.....	122	269	35	2	-
6. Kreds.....	27	264	32	5	1
7. Kreds.....	1	58	14	2	-
8. Kreds.....	4	79	3	-	-
9. Kreds.....	10	106	7	-	-
Ialt...	204	1171	140	15	3

I Aarets Løb var 867 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 767 tidligere indregistrerede udgik og 113 døde.

Fordelingen paa Lægekredse og Aldersklasser af de nævnte 1509 Plejebørn fremgaar af Tabel 2.

Tabel 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	8	9	22	30	69	62
2. Kreds.....	3	11	17	23	54	65
3. Kreds.....	41	80	84	85	290	263
4. Kreds.....	21	20	26	40	107	102
5. Kreds.....	58	103	95	89	345	428
6. Kreds.....	57	92	100	98	347	329
7. Kreds.....	20	30	25	17	92	75
8. Kreds.....	20	22	25	18	85	86
9. Kreds.....	24	37	31	28	120	123
Ialt....	252	404	425	428	1509	1533

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 113 (i 1905: 101).

Tabel 3.	Under 1 Aar																Ialt	Begge Køn				
	0—1 1—23—11				0—1 Aar	1 Aar	2 Aar	3 Aar	4 Aar	5—9 Aar	10—14 Aar	Ialt										
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.								M	K									
Akute Sygd. i Fordøjelsk.	4	3	9	11	13	6	26	20	1	1	-	1	-	-	-	-	-	27	22	49	} 49	
Kron. Sygd. i Fordøjelsk.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Atrofi	-	1	3	1	1	1	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7	} 7	
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Brystkatar	1	1	1	1	4	3	6	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7	5	12	} 23	
Kat. Lungebetændelse	-	-	2	-	6	1	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	11		
Krup. Lungebetændelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	} 15	
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Hjernebetændelse	-	-	-	1	2	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	} 15	
Krampe.....	-	1	1	2	3	2	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	10		
Kighoste.....	-	-	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	} 7	
Mæslinger	-	-	-	-	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3		
Rosen	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	} 7	
Hjertefejl	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Nyrebetændelse	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	} 12	
Ulykkelig Hændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1		
Tarmslyng	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	} 12	
Svag fra Fødselen.....	-	2	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3		
Ubekendt Dødsårsag.....	-	-	3	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	} 12	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	4		
Ialt.....	5	8	20	20	31	19	56	47	4	2	1	1	-	-	1	-	-	1	-	63	50	} 113
	13	40	50	103	6	2	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	113					

Dødeligheden var ikke stor, men dog lidt højere end i de nærmest forudgaende Aar.

Tabel 4.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn									
	0—1 Mnd.		1—2 Mnd.		3—11 Mnd.		0—1 Aar		1 Aar		2 Aar				3 Aar		4 Aar		5—9 Aar		10—14 Aar		
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K			M	K	M	K	M	K	M	K	M
Januar	-	-	1	-	4	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	6
Februar	-	-	1	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
Marts	-	-	1	3	5	4	6	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7	13
April	1	1	1	-	1	2	3	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	3	9
Maj	-	-	1	-	2	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5
Juni	1	-	2	1	-	-	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5
Juli	-	1	2	1	2	2	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	4	10
August	1	1	5	4	9	3	15	8	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	9	25
September	1	2	3	3	4	3	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	8	16
Oktober	-	1	2	2	1	1	3	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8
November	-	-	1	4	2	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	7
December	1	2	-	1	-	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	5
Ialt.....	5	8	20	20	31	19	56	47	4	2	1	1	-	-	1	-	-	-	1	-	63	50	113
	13	40	50		103	6	2		-	1		-	1		-	1		113					

Som det af ovenstaaende Tabel fremgaar, var det i Maanederne Juli—September, at en ret betydelig Stigning af Dødsfaldene indtraadte, hvilket skyldtes den med den stærke Sommervarme følgende forøgede Hyppighed af Gastrointestinalkatar hos Smaabørn.

Tabel 5.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	19 Aar 1888-1906		
																				Sum	gsntl	
Sygd. i Fordøjelsesorg....	91	100	68	80	43	94	56	40	39	39	35	46	31	55	18	21	31	36	49	972	51	
Rakitis, Atrofi, Skrof.	46	67	72	49	36	38	31	21	22	20	18	9	10	16	8	12	8	13	7	504	27	
Sygd. i Respirationsv.	58	44	58	44	47	30	35	44	25	22	24	25	24	27	20	20	26	23	622	33		
Hjernesygd., Konvuls.	35	26	36	23	15	27	24	21	9	18	13	8	9	13	16	11	9	7	15	335	17	
Infektionssygdomme.	17	23	23	30	26	16	14	15	8	4	9	4	2	10	8	2	3	10	7	231	12	
Andre og ubek. Sygd.	18	18	11	15	11	15	10	14	6	8	8	9	12	8	11	11	11	9	12	217	11	
Ialt.....	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	82	101	113	2881	152	
Plejebørnenes Antal d. ³¹ / ₁₂	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1331	1425	1409	1440	1540	1509			

Sundhedskommissionens Laboratorium.

I Aaret 1906 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 4098 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 2306 Skrivelser.

Der har været foretaget:

- 1964 kemiske Undersøgelser
- 254 mikroskopiske do.
- 2337 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer har været:

A. Vand.

I. *Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.*

a. Fra Taphane paa Vandværket	12	Prøver
b. — Vandværkets Filtre	12	—
c. — forskellige Søer og Kilder	19	—
d. — Valby Vandværk	3	—
e. — Sundby —	2	—

II. *Bakteriologisk Undersøgelse (Kimtælling).*

f. Fra Taphane paa Vandværket	52	Prøver
g. — Vandværkets Filtre	52	—
h. — Husholdninger	52	—

B. *Fødemidler.*

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i København og Forstæder	639	Prøver
Udtaget - do. som Staldprøver	46	—

Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse) 195 —

Fløde (do.) 58 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	44	—
do. blandet Børnemælk	126	—
Buddiseret sød Mælk	13	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Mælk	384	Prøver
Fløde	11	—

21 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve.

Undersøgelse for Indhold af fri Brintoverilte er foretaget med 248 Prøver buddiseret Mælk De 242 Prøver indeholdt fri Brintoverilte.

10 Prøver buddiseret Mælk undersøgtes med Hensyn til Buddiseringens Virkning paa Mælkens Æggehvide-stoffer.

6 Prøver Fløde undersøgtes for Stivelse, som vist i 5 af Prøverne.

I 1 Prøve Fløde fandtes hverken Giftstoffer eller Konserveringsmidler.

2 Prøver *Frukt-Gelé*, „*Fructidor*“, indeholdt Salicylsyre.

50 Prøver *Kakaopulver*; i 5 Prøver var tilblandet Skaldele, i 2 af disse Prøver fandtes tillige Stivelse.

2 Prøver *Chokolade* undersøgtes med Hensyn til kemisk Sammensætning.

2 Prøver *Palmin*. Den ene Prøve indeholdt Cottonolie.

4 Prøver *Margarine* undersøgtes med Hensyn til kemisk Sammensætning.

1 Prøve *Smør* viste sig at være ublandet Natursmør.

152 Prøver *stødte Kryderier*. 2 Prøver Nelliker indeholdt en betydelig Mængde Nellikestilk, og i 1 Prøve *Kanel* fandtes en mindre Mængde Sand.

13 Prøver *Mineralvand*, 10 Prøver *Øl*, 10 Prøver *Frugtsaft*. Der fandtes ikke Saccharin i nogen af Prøverne.

2 Prøver *Bagepulver* bestod af tvekulsurt Natron og surt vinsurt Kali. Giftstoffer fandtes ikke.

1 Prøve af *Bygsuppe* og den dertil anvendte Saft indeholdt ikke Giftstoffer.

15 Prøver *Mørbrad*. 2 af Prøverne indeholdt Svovlsyring.

1 Prøve *henkogte Snittebønner* indeholdt 0,043 % Bly samt en ringe Mængde Kobber og Tin.

1 Prøve *Banan-Kaffe-Surrogat* undersøgtes med Hensyn til Bestanddele.

C. Andre Undersøgelser.

1 Prøve *Tapetpapir* indeholdt ikke Arsenik.

4 Prøver *Farvelader*. I de grønne og gule Farver fandtes hverken Arsenik eller Kromgult.

4 Prøver *grøn Farve*. De 2 Prøver var Schweinfurthgrønt, i de 2 andre fandtes en mindre Mængde Arsenik.

5 Prøver *Bageriolie*. De 2 Prøver var Mineralolie.

1 *Thermometer*, hvis Nøjagtighed blev prøvet, stemte overens med et Normalthermometer ved Temperaturer mellem 70° og 90° C.

6 Prøver *imiteret Marmor* undersøgtes med Hensyn til Sammensætning, Styrke og Modstandsevne over for Opvarmning og over for Indvirkningen af forskellige Afvaskningsmidler.

1 Prøve sorte *Pattehætter* indeholdt ikke Giftstoffer.

1 Prøve „*Plastelin*“ undersøgtes for ætsende Stoffer.

2 Prøver *Toiletsæbe* undersøgtes med Hensyn til Indhold af Fedtsyrer.

15 Prøver *Julelys*. Der fandtes ikke Arsenik.

1 Prøve „*Pastilles Nadar*“ undersøgtes for narkotiske Plantestoffer.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Kommunehospitalet	13	Prøver Saft (Ekstrakt m. m.)
do.	4	— Fløde (Fedt)
do.	1	— Maltekstrakt-Øl (Ekstrakt)
do.	1	— Sæbe (Sammensætning)
do.	1	— Fiskeboller (Giftstoffer)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt	1	— Sæbe (Sammensætning)
do.	1	— Mælk (Fedt)
do.	2	— Byggryn (Renhed og Surhed)
Vandværket	1	— Vand (bakteriologisk)
do.	1	— do. (kemisk-mikroskopisk)
do.	1	— Bundfald fra Vand (Jernbakterier)
do.	2	— Mursten (do.)
St. Johannes Stiftelse	1	— Ragout (Giftstoffer)

D. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København. Der har i Aarets Løb været undersøgt 1996 Prøver, hvoraf 396 med positivt og 1600 med negativt Resultat.

Der er saaledes bleven undersøgt:

Vand.....	206	Prøver
Mælk og Fløde.....	1589	—
Andre Fødemidler.....	290	—
Diverse Stoffer.....	47	—
Sputum.....	1996	—
	4128 Prøver	

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.520	-	Spor	-	0.499	0.312	1.597	-	1.580	0.288
Laveste do.	3.920	-	Spor	-	0.312	0.168	0.944	-	1.200	0.187

Indhold af organisk Stof.

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram.											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filltreret Vand	0.017	0.019	0.014	0.019	0.021	0.018	0.015	0.020	0.015	0.019	0.019	0.017
Ufiltreret Vand	0.020	0.024	0.018	0.026	0.024	0.020	0.024	0.024	0.024	0.019	0.020	0.018

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i *1 Kub. Cent.* af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	47	-	51
50—100 —	-	1	1
100—500 —	-	40	-
500—1000 —	-	11	-
over 1000 —	-	-	-

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

under $1\frac{1}{2}$ ‰	1 Prøve
$1\frac{1}{2}$ —2	9 —
2 — $2\frac{1}{2}$	27 —
$2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$	30 —
$2\frac{3}{4}$ —3	175 —
3 — $3\frac{1}{2}$	326 —
$3\frac{1}{2}$ —4	93 —
4 — $4\frac{1}{2}$	15 —
$4\frac{1}{2}$ —5	5 —
over 5	4 —

685 Prøver

Fedtmængden har saaledes været:

$2\frac{3}{4}$ —4 ‰ i 594 Prøver	o: 86 ‰ af alle Prøverne
under $2\frac{3}{4}$ — i 67	— 10 —
over 4 — i 24	— 4 —

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent	Buddiseret sød Mælk	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
under 20	-	-	126
20—100	-	2	-
100—1000	1	-	-
1000—5000	1	-	-
5000—50000	7	1	-
50000—100000	-	6	-
100000—1 Mill.	1	17	-
1 Mill.—5 Mill.	2	7	-
5 Mill.—10 Mill.	1	4	-
over 10 Mill.	-	7	-
	13	44	126

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kreds læge.)

I Aaret 1906 har det distribuerede Vand været i Hovedsagen af samme Art i hele Byen, idet Anlægene i Harrestrupdalen og ved Søndersø have leveret 116,445,300 Tdr. (ca. 155,226,000 M³) og Valby-Sundby Anlægene 6,507,500 Tdr. (c. 867,666 M³), ialt 122,952,800 Tdr. (c. 16,393,790 M³).

I Vandets Kvalitet er der ingen Forandringer indtraadt. Som tidligere kommer det kimfrit frem fra de dybe Boringer. Hvad det kemiske Indhold angaar, henvises til tidligere Aarsberetningers Analyser. Aarets bakteriologiske Analyser meddeles omstaaende.

Det gennemsnitlige Dagsforbrug var i 1906 338,000 Tdr. (c. 45,000 M³) eller omtrent 104 L. pr. Individ pr. Dag, beregnet efter 432,000 Indbyggere.

Det største Vandforbrug fandt Sted den $31/7$ med 447,200 Tdr. (c. 59,600 M³); det mindste den $25/12$ med 189,300 Tdr. (c. 25,240 M³)

Den bakteriologiske Undersøgelse viser, at Frafiltreringen af Jernet tilige befriede Vandet for de bakterielle og andre mindre Forurensninger, som Ilt-

ningen og Løbet gennem den lange om end lukkede og velbeskyttede Ledning dog tilfører det absolut rene Vand fra Boringerne; dets Karakter er den ene Dag som den anden Aaret rundt. Kun en enkelt Gang overskrider Bakterieantallet 20 pr. cm.³

1906	Antal Bakterier pro Kubcentimeter.								
	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar.....	50 128 57 195	243 345 483 750	293 473 540 945	5 2 1 1	37 16 18 9	42 18 19 10	4 5 0 1	27 16 12 12	31 21 12 13
Februar.....	40 97 32 50	245 308 231 363	285 405 263 413	0 0 0 2	8 9 8 9	8 9 8 11	1 0 1 1	10 8 9 8	9 8 10 9
Marts.....	46 42 20 33	441 233 198 207	487 275 218 240	1 3 1 1	12 18 9 12	13 21 10 13	0 2 1 1	12 11 6 10	12 13 7 11
April.....	13 12 22 16	159 202 135 96	172 214 157 112	1 1 3 1	23 15 13 11	24 16 16 12	1 1 2 1	14 12 13 13	15 13 15 14
Maj.....	10 12 10 9	87 100 117 119	97 112 127 128	1 1 2 2	9 11 16 12	10 12 18 14	1 2 1 1	13 16 34 14	14 18 35 15
Juni.....	52 30 68 15	353 188 787 173	405 218 855 188	1 2 1 2	17 20 11 7	18 22 12 9	2 2 1 1	13 26 7 11	15 28 8 12
Juli.....	27 15 25 35	273 720 290 207	300 735 315 242	1 1 2 2	11 6 7 19	12 7 9 21	1 0 0 2	11 9 9 7	12 9 9 9
August.....	20 27 18 14	399 273 154 226	419 300 172 240	0 0 0 1	13 9 8 15	13 9 8 16	4 1 1 1	28 10 8 19	32 11 9 20
September..	33 27 30 12	755 190 180 130	788 217 210 142	2 1 5 2	14 10 31 14	16 11 36 16	0 0 1 2	15 9 15 20	15 9 16 22
Oktober....	31 27 39 18	216 191 163 171	247 218 202 189	1 1 2 1	16 17 10 8	17 18 12 9	1 1 7 0	11 12 55 11	12 13 62 11
November...	22 26 68 75	308 312 562 322	330 338 630 397	3 1 1 1	19 11 10 15	22 12 11 16	1 1 1 0	16 11 7 8	17 12 8 8
December...	112 52 52 27	548 548 435 355	660 600 487 382	0 1 1 0	13 15 11 12	13 16 12 12	0 1 0 0	11 11 8 9	11 12 8 9

Tilsyn med Forhandling af Mælk.

Sundhedsvedtægtstillæget af 3. Maj 1904, angaaende Forhandling af Mælk m. m., fik i Løbet af 1906, under 24. September, en Tilføjelse til § 12, hvorved Chokolade og Frugtsaft paa Flasker optoges mellem de Varer, som det er tilladt at forhandle sammen med Mælk; men iøvrigt er Spørgsmaalet om, hvilke Varer der bør optages i Fortegnelsen i § 12 fremdeles Genstand for Forhandling i et af Borgerrepræsentationen nedsat Udvalg. I Løbet af 1906 var der rejst Sag mod en Del Handlende for Overtrædelse af de herom gældende Bestemmelser, men under 7. Jan. 1907 resolverede Justitsministeriet, at disse Sager skulde forblive henstaaende, og at nye Sager for saadanne Forseelser ikke maatte rejses, forinden endelig Bestemmelse om den paagældende Paragrafs Affattelse var taget. For Øjeblikket er Forholdet altsaa det, at 6. Stykke i § 12 midlertidig er sat ud af Kraft, og at der i ikke faa Forretninger af denne Art forhandles Varer, som ikke egne sig til at forhandles sammen med Mælk.

Alle det paagældende Vedtægtstillægs øvrige Bestemmelser søges derimod gennemførte, efterhaanden som det store Antal Udsalgssteder — c. 1500 — gennemgaaes. Der er ialt i 1906 af Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger foretaget 5992 Eftersyn af Mælkehandlere.

En nærmere Redegørelse for hele denne Kontrol vil fremkomme, saasnart der er taget endelig Bestemmelse om Affattelsen af § 12 og de paa denne Bestemmelse beroende Foranstaltninger ere gennemførte.

Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. l. i 1906.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge).

Det Tilsyn, der af Sundhedskommissionen føres med Handelen med Kød, Kødvarer, Pølser o. l., og som findes nærmere omtalt i tidligere Aarsberetninger, omfatter følgende Afdelinger:

I. *Sundhedspolitiets Betjente og Sundhedskommissionens Dyr læger* fører Tilsyn med alt her i Byen til Forhandling bestemt Kød, Kødvarer, Pølser o. l., dettes Tilberedning, Opbevaring m. m.

Resultatet af dette Tilsyn i 1906 fremgaar af de nedenfor anførte Tabeller

Oversigt over Tilsynet med Slagter- og Høkerbutiker i 1906.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere		
Januar.....	332	887	882	1818	4	18	7	5	30
Februar...	333	886	710	1576	2	17	9	4	39
Marts.....	335	888	1486	1763	2	20	9	6	57
April.....	325	875	903	1984	11	15	5	3	38
Maj.....	324	873	933	2364	14	20	11	8	67
Juni.....	325	874	848	2119	6	14	2	"	"
Juli.....	321	876	708	1745	8	15	10	4	37
August.....	325	875	643	1447	6	5	5	1	10
September..	325	879	708	1660	7	16	5	3	30
Oktober....	329	882	844	2050	4	12	5	4	80
November...	329	851	780	1838	3	8	5	3	25
December...	328	845	572	1267	6	3	3	"	"
Tilsammen...				31648				41	413

Det ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Tilsyn med Kødvarer i 1906.

a. Beslaglagte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ Stkr.	Fisk Å	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Å
	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å			
Januar.....	1	8	6	-	-	-	-	174	-	10	38	-	56
Februar.....	1	-	1	-	-	-	-	1216	-	-	-	-	338
Marts.....	1	980	2	-	-	371	1	288	-	129	-	-	427
April.....	1	-	3	25	1	124	-	455	-	114	-	25	33
Maj.....	2	-	6	10	3	5	1	765	-	-	1	-	160
Juni.....	1	15	2	40	-	-	-	316	-	-	-	-	53
Juli.....	1	-	2	358	1	-	3	1146	-	-	-	-	18
August.....	1	-	-	-	-	-	3	175	-	10	-	-	25
September.....	-	-	1	10	-	-	1	209	-	8	-	-	375
Oktober.....	-	-	1	-	1	-	-	46	-	10	-	80	530
November.....	1	10	-	-	1	-	-	45	-	-	-	-	-
December.....	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	12
Ialt.....	9	1013	24	443	7	500	9	4905	-	281	39	105	2027

b. De beslaglagte Kødvarers Behandling.

	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ Stkr.	Fisk Å	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse Å
	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å	Kroppe	Kød Å			
Kasseret paa Grund af { Tuberkulose Andre Aar- sager (særlig Forraadnelse)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1	1013	1	443	1	500	-	4905	-	281	39	105	2027
Frem- stillet paa Kød- kontrol- stationen { 2. Klasse Kasseret	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	7	-	20	-	5	-	9	-	-	-	-	-	-
Ialt.....	9	1013	24	443	7	500	9	4905	-	281	39	105	2027

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ omfatter Kødvarer, der er beslaglagt paa Banegaarden, ved Havnen etc., og som Ejeren har forlangt undersøgt paa Kødkontrolstationen.

II. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, fører under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger Tilsyn med de udenbys Pøsefabrikker, der have Til-ladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden. Af saadanne Fabrikker fandtes i 1906 3. Omfanget og Udfaldet af Kontrollen paa disse Fabrikker fremgaar af nedenstaaende Tabeller.*

Undersøgt Kød m. m. tilført Pøsefabrikkerne i 1906.

Okse- Kroppe	Stk. Oksekød Å	Kalve- Kroppe	Stk. Kalvekød Å	Faare- Kroppe	Stk. Faarekød Å	Svine- Kroppe	Spæk Å
1136 ¹ / ₄	18525	5244 ¹ / ₂	15837	1138 ¹ / ₄	3004	3100 ¹ / ₂	23539

Kasseret Kød m. m. paa Pølsefabrikkerne i 1906.

	Kasseret Kød af								Kasseret Slagteriaffald
	Okse-		Kalve-		Faare-		Svine-		
	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	
Tuberkulose..	19 ³ / ₄	3192	7 ¹ / ₄	-	-	-	3 ¹ / ₂	-	232 Lunger 104 Levre 22 Hjerter
Andre Aarsag.	14	419	57 ¹ / ₄	508	4	-	6 ³ / ₄	292	19 Lunger 25 Levre
Ialt	33 ³ / ₄	3611	64 ¹ / ₂	508	4	-	10 ¹ / ₄	292	301 Lunger 129 Levre 22 Hjerter

Den 1. December 1906 traadte Lov om indenrigs Kødkontrol af 6. April 1906 i Kraft og dermed ophørte den af Sundhedskommissionen hidtil førte Kontrol med de udenbys Svin slagterier, som til København indføre Affalds- og Indmadsdele.

Trikinundersøgelse. Ved et d. 6. Marts 1905 af Justitsministeriet stadfæstet Tillæg til Sundhedsvedtægten, blev det forbudt at reklamere med Trikinundersøgelse, med mindre alt i den paagældende Forretning forhandlede Svinekød og Flæsk saavel som Varer, til hvis Tilberedning Svinekød eller Flæsk benyttedes, er undersøgt og mærket af en af Sundhedskommissionen dertil bemyndiget Person.

I Hh. hertil blev der af Sundhedskommissionen truffet nærmere Bestemmelse om denne Kontrol, om Autorisation af Dyr læger, Læger og læge Undersøgere, saavel som om Fremgangsmaaden ved Undersøgelse og Stempling m. m. (se Aarsberetning for 1905 S. 37—39).

Den Omstændighed, at der ikke siden Begyndelsen af 1905 er oplyst noget om nye Tilfælde af Trikinose blandt Byens Indbyggere, har haft til Følge, at en stor Mængde især mindre Forretninger efterhaanden har opgivet at reklamere med Trikinundersøgelse.

Der er dog i Løbet af 1906 efter derom fremkommet Begæring meddelt 5 Dyr læger*) Bemyndigelse til paa de af Sundhedskommissionen fastsatte Betingelser at foretage Trikinundersøgelse.

Af læge Personer, som ønskede Tilladelse til at udøve denne Virksomhed, har 16 ved en for Sundhedskommissionens 1. Dyr læge aflagt Prøve godtgjort at være i Besiddelse af fornødne Kvalifikationer og derefter modtaget Autorisation til at foretage Undersøgelsen under en af Sundhedskommissionen godkendt Dyr læge eller Læge og paa dennes Ansvar. 1 Andraget bestod ikke Prøven.

*) En Dyr læge, der uden at søge Autorisation tillod forskellige Forretninger at reklamere med den af ham besørgede Trikin kontrol, idet han hævdede, at hans Dyr læge eksamen maatte berettig ham til uden yderligere Bemyndigelse at udøve denne Virksomhed, frifandtes, ligesom den indstævnedes Forhandler, ved Kriminalretten, medens begge ved Højesteretsdom af 4. April 1907 ikendtes en Bøde af 50 Kr. hver for Overtrædelse af Sundhedsvedtægten.

Sundhedskommissionens Overskøn m. H. t. Bedømmelsen af det i de offentlige Slagtehuse slagtede eller gennem Kødkontrollen indførte Kød.

I Hh. til Reglement for Kødundersøgelse ved Københavns offentlige Slagtehus af Septbr. 1887 og Bkg. fra Københavns Magistrat af 14. Decbr. 1887 om Kontrol med indført Kød kan den af Dyrlægekontrollen fædede Bedømmelse af Kødet i Tilfælde af Kassation indankes for Sundhedskommissionen.

Ifølge Kommissionens Beslutning foretages dette Overskøn som Regel af Stadslægen og første Dyr læge i Forening paa Kommissionens Vegne.

Fra Kødkontrollens Indførelse indtil Udgangen af 1906 er Sundhedskommissionens Afgørelse ialt paakaldt i 50 Tilfælde, o: mellem 2 og 3 Gange aarlig, nemlig:

1889 — 3 Gange	1893 — 3 Gange	1898 — 6 Gange	1902 — 1 Gang
1890 — 5 —	1894 — 3 —	1899 — 1 —	1904 — 2 —
1891 — 6 —	1895 — 2 —	1900 — 3 —	1905 — 3 —
1892 — 3 —	1896 — 1 —	1901 — 1 —	1906 — 7 —

I 32 af disse Tilfælde galdt Bedømmelsen en eller flere Svinekroppe, i 7 Tilfælde Oksekroppe, i 7 Tilfælde Hestekroppe og i 4 Tilfælde Kalvekroppe.

I 19 af Tilfældene opføres som Kassationsgrund forskellige tuberkuløse Aftektioner, i 2 Tilfælde Oksetinte, i enkelte Tilfælde Gulsot, Rakitis, Blodpis, i et vist Antal Tilfælde slet Behandling ved Slagtingen eller under Transporten til Byen. I det største Antal Tilfælde lod det sig kun afgøre, at Dyret maatte være slagtet i syg Tilstand, uden at nogen nærmere Diagnose kunde stilles.

For Dyr, der vare slagtede i de offentlige Slagtehuse, paakaldtes Sundhedskommissionens Mellemkomst kun i 3 Tilfælde, i alle 3 Tilfælde godkendtes Slagtehusdyrlægens Afgørelse.

I de øvrige 47 Tilfælde begæredes Overskønnet paa indført Kød; i 42 af Tilfældene godkendtes ligeledes Kontrollens Afgørelse, og kun i 5 af Tilfældene underkendtes Bedømmelsen af Overskønnet. Disse 5 Tilfælde angik i 1891 en slet blodtømt Svinekrop (Kvælning?), i 1899 en let ødematøs Hestekrop, i 1902 en Hestekrop, der ved Slagtingen havde frembudt Lugt af Medikamenter (Terbintin), i 1904 en Oksekrop med hæmorrhagiske Halskirtler og i 1904 en Svinekrop med Blodudtrædninger i Bagkroppen (Kontusioner).

At Overskønnet kun er paakaldt 50 Gange i den Snes Aar, der er forløbne siden Kontrollens Indførelse, maa anses for et godt Vidnesbyrd om den Tillid, der næres til Kontrollens Paalidelighed, og det saa meget mere som Appellen til Sundhedskommissionen ikke medfører nogen Udgift for Vedkommende. Det hedder vel i de nævnte Bekendtgørelser, at Rekvirenten, hvis Overskønnet gaar ham imod, skal afholde de dermed forbundne Omkostninger, men da Overskønnet ikke hidtil har medført nogen Omkostning, har denne Bestemmelse ikke kunnet lægge noget Baand paa de paagældende.

At Overskønnet kun i et ganske begrænset Antal Tilfælde, der alle angaa indført Kød, er gaaet Kontrollen imod, taler ligeledes for, at Kontrollen udøves med al ønskelig Omhu, især naar henses til de Vanskeligheder, der beredes Kontrollen ved, at Kød kan indføres i Byen og kræves besigtiget, uden at Organerne hænge ved. Det er en Selvfølge, at Bedømmelsen af det indførte Kød i en Mængde Tilfælde vilde vinde betydeligt i Sikkerhed, saafremt ikke Organerne savnedes; netop den Omstændighed, at det ofte lader sig paavise, at et Dyr er slagtet i syg Tilstand, uden at det er muligt at afgøre, af hvilken Sygdom Dyret har lidt, medfører nødvendigvis af og til, at Kassation af Forsigtighedshensyn maa finde Sted, hvor den mulig kunde være undgaaet, saafremt Organernes Besigtigelse havde givet et fyldigere Grundlag for Bedømmelsen.

Alt i alt synes de hidtil gjorte Erfaringer at tale for, at Overskønnet er paa sin Plads som et Led i Stadens Kødkontrol.

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i Aaret 1906.

Maaned	Begynder	A. Desinfektioner for offentlig Regning.						B. Desinfektioner for Ubemidlede.			C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Diphth. & Croup	Scarlatina	Tuberkulose		Forskell. Sygd.	Kraeft	Fnaat	Forskell. Sygd.	Kraeft	Fnaat	Forskell. Sygd.
					Døds- fald	Flyt- ning							
Januar	162	6	40	28	31	18	-	6	11	6	8	2	6
Februar.....	134	9	21	24	31	14	-	2	10	11	2	-	10
Marts.....	164	5	34	24	29	29	2	11	13	11	4	1	1
April.....	124	2	14	24	22	31	1	5	7	6	4	-	8
Maj.....	136	6	17	26	26	42	2	1	5	4	-	1	6
Juni.....	136	7	14	23	24	49	1	6	4	3	3	-	2
Juli.....	110	1	12	22	21	32	-	5	4	4	3	-	6
August.....	124	24	15	13	12	37	-	4	8	3	1	2	5
September ..	178	31	15	18	20	57	3	4	11	9	3	3	4
Oktober	183	17	28	37	24	50	-	8	6	1	4	3	5
November ..	164	8	17	24	23	48	-	4	25	6	3	1	5
December...	158	9	30	22	15	51	-	2	16	2	2	3	6
Ialt..	1773	125	257	285	278	458	9	58	120	66	37	16	64

Oversigt over Distriktsstatens Virksomhed i Aaret 1908.

Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed						Distriktsstatens Virksomhed			Distriktsstatens Virksomhed
		Distriktsstatens Virksomhed			Distriktsstatens Virksomhed			Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	
		Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed	Distriktsstatens Virksomhed				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84
85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96
97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

Indre By.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Kristianshavn.

Ydre By.

- VII. Voldkvarter.
- VIII. Østerbro.
- IX. Blegdam.
- X. Ydre Nørrebro.
- XI. Blaagaard.
- XII. Vesterbro.

Forstæder.

- XIII. Valby.
- XIV. Brøndshøj.
- XV. Sundby.

Københavns Mortalitet

Cause Mortis.	I første Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar				
	i 1ste Maaned		i 2.—3. Maaned		i 4.—12. Maaned		Tilsammen i 1ste Aar									
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
61. Encephalitis & Meningitis cerebialis	-	-	-	-	9	9	9	9	8	3	-	2	3	4	1	2
62. Apoplexia cerebri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63. Morbi cerebri chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
64. Morbus mentalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65. Tetanus	16	12	-	-	-	1	16	13	-	-	-	-	-	-	-	-
66. Trismus	2	3	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
67. Epilepsia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68. Ecclampsia	14	7	6	9	19	10	39	26	1	3	1	1	-	-	-	-
69. Myelitis & Meningitis spinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. Ataxia sive Tabes dorsalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. Alii medullæ spinalis morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
72. Laryngitis	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
73. Morbi laryngis chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Pneumonia crouposa	-	1	-	-	4	7	4	8	1	2	2	1	-	1	-	1
75. Pleuritis, Empyema	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
76. Bronchitis acuta simplex	2	1	6	2	11	1	19	4	1	1	-	-	-	1	1	1
77. Bronchitis capill. & Pneumon. catarrhalis	8	8	19	11	96	71	123	90	31	26	5	8	-	1	1	1
78. Bronchitis chronica & Bronchiectasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
79. Emphysema pulmonum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
80. Alii pulmonum morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Peri- & Endocarditis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
82. Morbus cordis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
83. Aneurysma Aortæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84. Phlebitis (extra puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
85. Ulcus perforans ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86. Peritonitis (extra puerperium)	1	-	1	-	1	-	3	-	-	1	1	-	1	-	1	-
87. Enteritis, Colitis, Typhlitis	-	-	5	3	13	12	18	15	-	1	-	-	-	-	-	-
88. Ileus	-	-	-	2	5	2	5	4	-	-	-	-	-	1	1	-
89. Hernia incarcerata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. Cirrhosis hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
91. Echinococcus hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Cholelithiasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Nephritis acuta & chronica	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
94. Lithiasis renalis & vesicalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. Cystitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
96. Strictura urethræ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
97. Hypertrophia prostate	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
98. Tumor ovarii, Hydrops ovarii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99. Alii morbi abdominales chronici	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100. Hydrops ex ignota causa ortus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. Alii morbi organorum interiorum	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
102. Phlegmone, Abscessus	-	1	1	2	2	1	3	4	2	2	-	-	-	-	1	-
103. Caries & necrosis ossium	-	-	1	-	1	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-
104. Arthrosis	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105. Fractura colli femoris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106. Gangræna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
107. Carbunculus & Furunculus malignus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
108. Alii externarum partium morbi	-	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
109. Marasmus senilis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
110. Atrophia infantilis	12	10	17	18	18	10	47	38	-	-	-	-	-	-	-	-
111. In partu aut brevi post eandem mortuæ (Fb. puerp. excl.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112. Mors repentina sine nota causa	11	3	11	11	16	8	38	22	1	-	-	-	-	-	-	-
113. Causa mort. vel male vel non indicata	5	9	7	4	7	6	19	19	2	-	-	-	-	-	-	-
Omnes mortis causæ	312	214	235	177	474	371	1021	762	156	112	45	43	24	26	18	15

Deraf døde uden Lægebehandling (Mors medico non vocato obveniens)
Mdk 349. Kvk. 266. Ialt 615.

Tabel for 1906. (Fortsat.)

5—10 Aar		10—15 Aar		15—20 Aar		20—25 Aar		25—35 Aar		35—45 Aar		45—55 Aar		55—65 Aar		65—75 Aar		75—85 Aar		85 Aar og derover		Afube- kendt Alder			Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.	
M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K		Begge Køn
7	9	-	3	-	1	-	2	1	3	1	-	2	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	37	39	76		61
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	4	4	13	11	28	26	34	49	17	37	2	10	-	-	-	98	139	237	62	
1	-	1	-	-	2	-	1	3	2	4	6	10	4	11	12	26	16	13	16	3	4	-	-	73	63	136	63		
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	1	1	2	2	3	3	-	1	-	-	-	-	-	7	8	15	64	
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	14	33	65	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5	66	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	9	67	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3	2	1	2	2	1	3	2	-	-	-	-	-	1	46	36	82	68		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	4	5	9	69		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	3	-	3	-	1	1	-	-	-	-	11	3	14	70		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	7	2	1	2	-	-	-	1	-	-	13	5	18	71		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	72		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	73		
2	4	-	1	-	1	-	3	8	4	18	11	24	5	23	3	11	20	5	11	1	2	-	-	99	78	177	74		
-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	2	-	7	2	5	-	5	1	1	-	-	-	24	7	31	75		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	-	-	25	8	33	76		
1	1	-	2	-	-	-	-	1	1	2	5	3	4	8	5	16	25	11	26	6	9	-	-	208	204	412	77		
1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	1	1	2	7	5	4	9	11	19	13	18	3	7	-	40	62	102	78		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	5	9	9	7	7	1	3	-	-	28	27	55	79		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	3	2	5	80		
-	-	1	-	-	1	2	2	3	1	1	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	11	6	17	81		
3	2	6	3	4	7	2	13	13	22	25	36	36	45	54	50	96	27	65	4	7	-	-	213	308	521	82			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	10	83		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	-	2	5	7	84		
-	-	-	-	-	1	-	1	-	6	1	2	4	2	2	2	1	1	1	3	-	-	-	-	9	18	27	85		
3	1	-	3	1	1	-	4	2	6	4	8	3	7	3	6	4	1	1	2	-	1	-	-	25	43	68	86		
-	4	2	1	3	3	6	2	1	1	-	3	5	-	4	2	4	4	-	1	-	1	-	-	44	38	82	87		
-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	3	2	-	1	1	4	1	1	-	-	-	-	14	14	28	88		
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	1	1	-	3	1	4	1	-	-	5	10	15	89		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	7	3	11	2	6	1	2	1	-	1	-	-	-	28	9	37	90		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1	6	6	4	-	4	-	1	-	9	19	28	92		
2	1	1	-	2	-	4	3	6	7	19	8	15	14	20	9	10	17	3	9	-	-	-	85	69	154	93			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	3	4	94		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	9	2	7	2	-	1	-	-	18	6	24	95		
-	-	-	-</																										

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	-	-	1	1	-	1	-	5	4	2	1	3	18
4. Diphtheria	2	1	1	2	2	1	1	-	-	1	1	-	12
5. Croup	2	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-	1	8
6. Scarlatina	-	1	1	1	-	-	2	1	1	-	-	-	7
7. Morbilli	3	6	18	22	12	11	9	8	2	1	-	1	93
8. Tussis convulsiva	10	9	24	16	13	9	14	13	4	5	3	2	122
9. Febris puerperalis	6	3	1	-	2	1	-	4	1	-	1	2	21
10. Erysipelas	2	3	3	1	4	-	1	3	3	-	1	3	24
11. Febris rheumatica	1	2	2	-	1	4	-	-	-	2	2	2	16
12. Pneumonia crouposa	17	12	14	29	26	14	13	9	4	7	12	20	177
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill. .	43	37	70	67	33	20	17	21	14	22	35	33	412
14. Cholerae & Catarrh. intestinalis acut.	18	17	19	26	30	35	59	190	140	47	27	24	632
15. Alii morbi epidemici	10	9	19	6	11	7	8	4	7	4	5	4	94
16. Tuberculosis	90	76	62	65	76	67	76	51	61	53	63	79	819
17. Cancer	57	48	72	55	58	52	51	55	45	55	56	55	659
18. Syphilis	4	3	2	6	8	4	1	5	1	3	7	4	48
19. Alcoholismus	7	8	6	2	4	4	11	7	10	11	6	10	86
20. Alii morbi constitution.	19	16	19	15	20	19	11	8	7	13	10	11	168
21. Eclampsia	7	8	11	9	5	6	3	6	4	10	7	6	82
22. Apoplexia cerebri	19	21	22	18	16	16	13	17	16	22	21	36	237
23. Alii morbi cerebri & md. spinal.	22	25	24	26	28	26	25	27	27	23	31	31	315
24. Mb. cordis	52	37	62	52	44	47	49	43	41	44	48	36	555
25. Pleuritis	3	3	1	3	3	-	4	2	3	-	4	5	31
26. Alii morbi pectoris	30	14	18	16	11	14	16	7	7	10	12	10	165
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	4	6	7	5	6	7	4	7	7	6	6	3	68
28. Nephritis acuta & chron.	14	8	14	18	11	16	12	8	11	12	14	16	154
29. Alii morbi abdominis	32	27	29	29	16	24	38	30	24	32	22	28	331
30. Morbi externar. part.	16	5	4	11	5	10	7	6	8	7	7	8	94
31. Suicidium	11	6	8	12	13	13	9	8	7	7	5	6	105
32. Alii casus mortiferi	6	6	7	17	12	16	14	9	13	8	8	6	122
33. Vitia innata	20	24	37	30	37	29	36	24	32	39	27	24	359
34. Atrophia infantilis	10	1	6	4	9	8	7	11	13	9	4	3	85
35. Marasmus senilis	20	23	22	24	28	15	19	8	15	24	15	21	234
36. Causa mort. non indic.	17	25	25	26	30	20	19	25	26	22	21	27	283
Summa	574	491	631	615	574	516	550	623	558	502	482	520	6636

Mortalitetstabel for 1906.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By. — Ville centrale	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Ydre Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By. — Ville exterieure	Valby	Brøndshøj	Sundby	Forstæder. — Faubourgs.	Uden Bolig	Havnen og Reden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	-	2	2	-	2	3	1	6	14	-	2	-	2	-	-	-
-	2	1	-	-	-	3	2	2	1	1	-	3	9	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	3	-	-	1
-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	3	3	-	1	-	1	-	-	-
-	2	1	-	-	15	9	27	2	4	6	11	12	57	-	2	6	8	-	-	1
4	3	-	-	7	8	22	4	17	4	16	15	20	76	1	1	21	23	-	-	1
1	1	-	1	1	2	6	1	4	3	2	1	2	13	-	1	1	2	-	-	-
-	2	-	-	1	3	6	1	5	-	4	3	2	15	-	-	2	2	-	-	1
-	-	-	1	2	1	4	-	1	1	-	2	6	10	-	-	2	2	-	-	-
5	18	2	1	10	6	42	14	19	12	12	12	34	103	5	4	13	22	3	1	6
6	12	2	6	19	24	69	19	38	32	66	53	69	277	12	13	37	62	1	-	3
5	21	2	3	34	36	101	26	74	48	82	59	116	405	16	49	53	118	-	1	7
5	1	-	3	6	5	20	11	8	5	11	13	11	59	2	3	6	11	-	-	4
12	40	5	15	68	42	182	54	83	61	102	83	130	513	18	17	53	88	7	2	27
17	48	4	14	44	25	152	57	61	54	63	58	78	371	10	18	29	57	-	1	78
-	1	1	10	1	2	15	1	4	4	6	3	6	24	-	3	4	7	2	-	-
2	12	-	-	10	3	27	1	8	4	8	4	20	45	1	3	3	7	4	1	2
5	9	2	2	11	6	35	15	15	15	16	13	33	107	-	8	9	17	1	-	8
2	2	-	1	5	4	14	1	4	6	15	13	11	50	3	5	10	18	-	-	-
8	12	6	6	14	8	54	29	24	23	27	20	34	157	2	2	11	15	-	-	11
9	12	3	6	17	18	65	20	28	17	71	20	40	196	6	11	16	33	1	-	20
21	42	5	13	41	20	142	49	58	42	73	54	72	348	10	8	25	43	3	1	18
-	1	-	1	3	-	5	2	1	1	10	2	2	18	1	3	2	6	-	-	2
3	9	5	3	16	5	41	7	13	10	32	15	30	107	5	4	7	16	-	-	1
-	2	2	2	6	3	15	7	5	7	7	8	6	40	2	2	1	5	1	-	7
4	11	2	6	6	5	34	7	18	13	18	12	23	91	2	3	5	10	3	2	14
10	16	6	6	22	17	77	26	21	25	35	27	46	180	5	10	19	34	2	2	36
7	5	-	-	5	5	22	3	10	2	15	9	17	56	2	3	5	10	1	-	5
4	9	2	-	12	7	34	15	5	7	6	7	12	52	5	3	5	13	-	6	-
1	6	1	5	4	5	22	2	18	6	13	4	17	60	4	3	11	18	-	17	5
1	13	-	54	18	14	100	18	37	28	45	27	43	198	11	18	28	57	-	-	4
1	3	1	-	-	7	12	-	7	9	11	10	21	58	3	3	9	15	-	-	-
8	16	4	6	16	9	59	25	11	15	50	22	34	157	7	6	4	17	-	-	1
8	24	3	5	24	8	72	21	21	17	29	19	45	152	6	13	30	49	1	2	7
149	356	60	171	441	310	1487	442	624	480	861	601	1014	4022	140	222	429	791	30	36	270

København.
Ville de Copenhague.

Tab. 5. Oversigt over epidemiske Sygdomstilfælde, anmeldte af Læger
Cas de maladies épidémiques signalés par

Morbi epidemici

	Gamle Bys ældre Del ca. 11,300 Indb.	Gamle Bys yngre Del ca. 21,200 Indb.	Gammelholm ca. 6,500 Indb.	St. Annæ Øster Kvarter ca. 9,500 Indb.	St. Annæ Vester Kvarter ca. 25,200 Indb.	Kristianshavn ca. 19,700 Indb.	Indre By. Ville centrale ca. 93,400 Indb.	Voldkvarteret ca. 41,800 Indb.	Østerbro ca. 56,000 Indb.	Blegdam ca. 32,200 Indb.	Ydre Nørrebro ca. 46,000 Indb.	Blaagaard ca. 35,000 Indb.	Vesterbro ca. 68,000 Indb.	Ydre By. Ville exterieure ca. 279,000 Indb.	Valby ca. 11,800 Indb.	Brøndshøj ca. 14,500 Indb.	Sundby ca. 32,500 Indb.	Faubourgs ca. 58,800 Indb.	Havnen og Røden ca. 800 Indb.	
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Cholera asiatica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Typhus exanthematicus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Febris typhoidea	3	10	1	4	7	4	29	13	13	19	11	7	26	89	2	15	6	23	7	-
6. Meningitis cerebrospp. epid.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	2	5	-	-	-	-	-	-
7. Diphtheria	10	16	15	10	20	15	86	51	123	63	125	63	92	517	16	25	33	74	4	-
8. Croup	2	5	-	-	3	1	11	6	9	6	10	8	14	53	2	1	8	11	2	-
9. Scarlatina	17	26	11	8	26	51	139	57	112	71	87	45	141	513	18	38	86	142	2	-
10. Morbilli	78	143	40	90	255	179	785	407	551	271	544	388	946	3107	227	82	318	627	-	-
11. Tub. pulm. & laryng.	14	35	3	7	50	42	151	48	91	55	83	65	106	448	3	11	47	61	5	-
12. Influenza*)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Tussis convulsiva	39	47	5	15	67	81	254	101	232	155	149	116	192	945	30	39	226	295	-	-
14. Angina parotidea	4	7	-	2	15	17	45	17	20	14	9	14	20	94	5	-	11	16	1	-
15. Febris intermittens	-	-	-	3	-	-	3	-	2	-	1	1	5	9	-	-	1	1	3	-
16. Febris puerperalis	-	-	-	-	12	5	17	1	12	7	5	4	15	44	-	4	-	4	-	-
17. Erysipelas	17	40	8	13	40	40	158	73	72	49	62	57	79	392	11	20	37	68	3	-
18. Febris rheumatica	20	34	11	33	32	40	176	97	71	63	72	75	158	536	22	24	59	105	12	-
19. Pneumonia crouposa	26	49	16	19	68	48	226	85	165	97	94	56	152	649	30	28	71	129	5	-
20. Tracheo-Bronchitis	309	446	98	193	505	631	2182	933	1094	544	538	449	1363	4921	311	143	743	1197	15	-
21. Bronchopneum. & Bronchitis cap.	54	72	17	24	101	116	384	147	295	186	208	145	352	1333	92	104	146	342	9	-
22. Angina tonsillaris	241	445	121	194	547	460	2008	902	1180	620	585	499	1499	5285	278	231	575	1084	80	-
23. Cholera & Catarrhus. int. ac.	173	276	96	107	305	498	1455	562	1100	508	631	554	1304	4659	298	302	674	1274	2	-
Summa morb. epidem.	1007	1651	442	722	2053	2234	8109	3500	5144	2728	3216	2546	6466	23600	1345	1067	3041	5453	150	-

Alii morbi.

24. Gonorrhoea	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Ulcus venereum	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Syphilis acquisit. (e coit. imp.)	482	31	513	31	148	192	381	202	12	2	968	144	60	82	62	64	37	62	88	112
27. Syphilis (acquisit.) insons	504	1	505	-	-	-	665	51	6	1	723	66	54	62	56	52	68	60	64	61
28. Syphilis congenita	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Scabies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30. Delirium tremens	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

*) Bopæl ikke opgivet for anmeldte Influenzatilfælde.

i Aaret 1906, fordelt efter Alder, Køn, Maaneder og Lokalteter.
les médecins (déclaration obligatoire).

Paa civile Hospitaller	Paa Garmisonshosp.	Tilsammen	Deraf behandlede paa Hospital			Fra 15-65 Aar		Over 65 Aar		Ialt. Total	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	
			Fra 0-1 Aar	Fra 1-5 Aar	Fra 5-15 Aar	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder														
97	4	101	-	5	34	56	52	-	148	5	7	7	7	4	7	9	25	37	14	13	13	5.	
483	9	492	1	2	1	1	-	-	5	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	6.	
56	-	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7.	
555	2	557	23	204	403	29	46	1	796	83	65	56	61	58	66	45	61	67	97	85	52	8.	
265	3	268	206	2228	1861	81	85	-	4521	315	401	581	770	833	721	413	153	78	89	110	57	10.	
424	6	430	5	6	30	334	270	14	665	41	58	68	50	32	30	35	34	18	58	114	127	11.	
70	57	127	8	80	182	647	836	39	1891	477	283	302	175	56	30	18	18	41	84	144	203	12.	
157	-	157	272	880	323	9	10	-	1494	187	147	196	165	128	143	136	106	88	65	72	61	13.	
35	32	67	5	30	49	48	24	-	156	22	21	18	5	25	14	10	9	6	8	7	11	14.	
2	-	2	-	2	1	8	4	1	16	2	1	1	3	2	1	1	1	2	1	1	1	15.	
10	-	10	-	-	-	-	65	-	65	7	7	7	6	8	4	1	6	5	4	5	5	16.	
244	26	270	11	24	59	201	279	17	621	59	49	52	50	69	50	39	48	39	58	49	59	17.	
350	27	279	2	10	160	351	297	6	829	95	71	76	75	81	67	34	62	64	73	63	68	18.	
242	40	380	43	166	193	369	170	26	1009	84	78	112	124	107	101	68	62	56	74	68	75	19.	
108	52	160	744	1783	1415	1565	2019	239	550	1055	892	1153	841	403	442	264	261	347	651	722	1224	20.	
225	9	234	455	720	307	192	265	41	88	150	169	303	237	155	94	84	86	94	140	182	314	21.	
745	544	1289	90	1367	2900	1902	2141	26	31	889	716	754	623	669	690	539	533	722	809	813	700	22.	
314	3	317	2355	1646	578	1076	1378	108	249	246	247	263	269	374	473	873	2421	1113	463	377	271	23.	
4383	814	5197	4296	9485	8836	6923	8041	523	1099	3832	3270	4094	3515	3112	2975	2612	3940	2829	2757	2895	3372	-	
1149	216	1365	16	21	26	3827	945	12	1	4848	384	353	380	333	387	358	361	458	451	472	504	407	24.
333	46	379	1	2	3	689	99	1	-	795	71	35	58	63	64	27	64	63	82	78	90	70	25.
469	37	506	-	1	5	930	366	4	-	1306	93	101	109	87	82	84	73	93	133	130	184	137	26.
24	24	48	9	14	3	21	16	1	-	64	11	2	1	12	2	2	2	3	3	9	11	6	27.
20	20	40	42	4	3	2	1	-	52	7	5	6	4	3	4	3	4	1	6	2	7	28.	
482	31	513	31	148	192	381	202	12	2	968	144	60	82	62	64	37	62	92	88	88	112	77	29.
504	1	505	-	-	-	665	51	6	1	723	66	54	62	56	52	68	60	64	61	53	63	30.	
7364	1145	8509	4395	9675	9068	13438	9721	559	1103	4608	3880	4792	4132	3766	3585	3237	4717	3651	3601	3851	4139	-	

Tal. 6. Oversigt over Befolknings-, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1906.

København. Ville de Copenhague.		Befolkning. Population.										Areal i Tdr. Land		
		Beregnet 1. Juli 1906	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare — 1. Febr. 1901 —					Behoel- sen- tæthed. Paar1000Al. Elaegaraal boede	Af 1000 Indvilder døde i 1905				af alle Dødsaar- sager tilsammen
				0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar		af epi- demiske Sygdomme.	af alle Dødsaar- sager tilsammen			
Hele Byen. Total. Red og Havn (da rade et le port) incl.		432000	1000	2.4	8.2	18.4	65.7	5.3	1.9	3.8	15.36	12569		
Quartiers Kvarter	I. Gamle Bys ældre Del	11300	26	1.3	5.0	13.4	72.4	7.9	1.1	2.3	13.2	50		
	II. Gamle Bys yngre Del	21200	51	1.5	5.4	15.0	70.2	7.9	1.0	3.0	16.8	160		
	III. Gammelholm	6500	14	1.1	4.1	13.1	74.9	6.8	1.1	1.2	9.2	30		
	IV. St. Anne Øster	9500	21	1.6	4.3	12.4	75.0	6.7	0.8	1.7	18.0	80		
	V. St. Anne Vester	25200	59	2.1	7.1	17.6	76.6	5.6	2.5	3.5	17.5	120		
	VI. Kristianshavn	19700	47	2.1	7.9	19.8	64.4	5.8	2.0	4.9	15.7	760		
	Indre By. — Ville centrale	93400	218	1.7	6.1	16.0	69.5	6.7	1.4	3.3	15.9	1200		
Quartiers Kvarter	Voldkvarteret	41800	98	1.7	5.2	13.3	73.5	6.3	1.5	2.0	10.6	190		
	Østerbro	56000	125	2.6	9.6	20.1	63.7	4.0	1.9	3.1	11.1	910		
	Blegdam	32200	75	2.6	8.9	18.6	64.5	5.4	2.2	3.5	14.9	250		
	Ydre Nørrebro	40000	103	3.1	10.5	22.2	58.2	6.0	2.5	4.5	18.7	620		
	Blaagaard	35000	82	2.5	8.5	18.8	64.8	5.4	2.3	4.9	17.2	150		
	Vesterbro	68000	159	2.7	9.2	20.0	64.0	4.1	2.2	4.3	14.9	510		
Ydre By. — Ville extérieure	279000	642	2.5	8.6	18.7	65.1	5.1	2.0	3.7	14.4	3050			
Quart. Kvarter	XIII. Valby	11800	28	3.0	12.1	23.3	57.7	3.9	1.7	3.1	11.9	2093		
	XIV. Brønshøj	14500	33	3.2	12.4	23.3	57.6	3.5	1.9	5.2	15.3	3688		
	XV. Sundby	32500	77	3.6	12.0	23.2	57.9	3.3	2.6	4.4	13.2	2538		
	Forstæder. — Fandourgs	58800	138	3.4	12.1	23.2	57.8	3.5	2.1	4.4	13.5	8319		
	*) I hele Byens Dødelighed ere ind- befattede de udenbys boende Personer, der ere døde paa Hospitalerne. (X compris les personnes transportées des autres communes aux hopitaux).		Calculée le 1. Juillet 1906.	Propor- tion pour 1000	Proportion pour 100 par âge — recensé 1. Fevr. 1901 —					Habitants par 40 M. C. de l'aire des logements	Mortalité de l'an 1906 sur 1000 habitants		Superficie	
Kvarter I.: St. Peders, Bispegårdens, Universitetets og Synagogens Rode samt Frimands Kvarter.		Kvarter VIII.: gades, Børnehospitalets, Classens og Kastellet's Rode.												
Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusefs, Kalvebo- dernes, Plestredes, Hovedvægtens, Trinitatis og Reformert		Kvarter IX.: Ravnshøjens, St. Hans og Blegdams Rode (1 & 2).												
Kvarter III.: Gammelholms Rode (1 & 2).		Kvarter X.: Havremarkens, Lersøens og Fælled Rode.												
Kvarter IV.: Nyhavns, Marmorkirkens, Amalienborgs og Fr. Hospital's Rode.		Kvarter XI.: Blaagaards (1 & 2) og Kirkegårds (1 & 2) Rode.												
Kvarter V.: Gothersgades, Primæroløgens, Kongens Haves, Garinssons Hospital's og Nyboders Rode (1 & 2) samt Nyboder.		Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværket's (1 & 2), Skydebanens, Istedgades, Sorte Hests (1 & 2), Engshavevejs, Kalamundsgades, St. Matthæus, Vesterfælled og Krægtorvejs Rode.												
Kvarter VI.: Frederiks Kirkes, Frelsers Kirkes, Amagerho og Nylholms Rode.		Kvarter XIII.: Valby, Vigerslev, Kongens Engshave.												
Kvarter VII.: Tivolis Rode, Reventlovsgades, Vandværket's, Ørstedsparkens, Pebingsegens, Frederiksborrgades, Kommunehospitalets, Sølv-		Kvarter XIV.: Brønshøj, Emdrup, Husum, Uffenslev By og Mark, Vanløse.												
		Kvarter XV.: Sundbyerne.												

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1907

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

RUD. EHBRECHT'S BOGTRYKKERI

1908.

INDHOLD

A.

	Side
Meteorologiske Forhold i 1907	3
Sundhedstilstand i 1907.....	3
Epidemiske Sygdomme i 1907:	
Febris typhoidea	5
Meningitis cerebrospongiosa epidem.	8
Poliomyelitis acuta anterior	9
Diphtheria (& Croup)	9
Scarlatina	11
Morbilli	15
Tussis convulsiva	17
Angina parotidea	21
Erysipelas	22
Febris puerperalis	23
Trismus & Tetanus neonatorum	23
Pemphigus neonatorum.....	23
Febris intermittens	23
Febris rheumatica	23
Pneumonia crouposa	24
Pneumonia catarrhalis.....	26
Tracheobronchitis	27
Influenza	27
Tuberculosis pulmonum	28
Angina tonsillaris	33
Cholera	33
Morbi venerei (Gonorrhoea, Ulc. vener., Syphilis).....	34
Scabies	35
Delirium tremens	35
Cancer.....	36
Befolkningsforhold*.....	37
Folketal, Tilvækst, Beboelsestæthed	37
Ægteskaber	40
Fødsler [Fødsler udenfor Ægteskab]	40
Dødsfald [Børnedødelighed], Dødsårsager, medikolegale Ligsyn	44
Dødfødsler	49

B.

Offentlig Sundhedspleje:	
Karantænevæsen	51
Vaccination	51
Virksomheden under Sundhedskommissionen:	
Sundhedskommissionens Lægepersonale	53
Sundhedsvedtægtstillæg (Renovationsvæsen, Næringsmiddeludsalg, Beværtningshygiejne)	52
Tilsyn med Plejebørn	57
Plejebørnstilsyn 1888—1907.....	59
Sundhedskommissionens Laboratorium	62
Tilsyn med Drikkevand	66
Kontrol med Mælkeudsalg	67
Tilsyn med Kødvarer	71
Sundhedskommissionens Desinfektionsstation	74

C.

Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarterer); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødte; 5. Epidemiske Sygdomme; 6. Forskellige Dødelighedsforhold m. m.

Sundhedsvæsenets Lægepersonale.

Stadslæge	<i>E. M. Hoff.</i>
Vicestadslæge	<i>A. Ulrik.</i>
Kredslæger : *)	
1. Kreds (Kvarter I, II, III og delvis VII *)	<i>A. Ulrik.</i>
2. Kreds (Kvarter IV, V og delvis VII*) . .	<i>K. Carøe.</i>
3. Kreds (Kvarter VIII)	<i>N. P. Schierbeck, Dr. med.</i>
4. Kreds (Kvarter IX og XI)	<i>Poul Hertz, Dr. med.</i>
5. Kreds (Kvarter XII)	<i>H. A. Nielsen, Dr. med., Prof.</i>
6. Kreds (Kvarter X)	<i>F. Vogelius, Dr. med.</i>
7. Kreds (Kvarter XIV)	<i>C. A. Blume, Dr. med.</i>
8. Kreds (Kvarter XIII)	<i>A. A. Gramstrup.</i>
9. Kreds (Kvarter XV)	<i>Poul Heiberg.</i>
1. Dyrslæge	<i>St. Friis.</i>
2. Dyrslæge	<i>G. A. Gautier.</i>
Medicinalstatistisk Kontor	<i>Søren Hansen.</i>
Tuberkulosestatistikken	<i>J. P. Chrom.</i>

*) Angaaende Kvartergrænserne se Tab. 6 og Oversigtskortet;
Gotersgade danner Grænsen mellem 1. og 2. Kreds.

A.

Om de meteorologiske Forhold i 1907 giver det meteorologiske Institut følgende Oplysninger:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1907.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°.....	0.3	-0.1	2.2	5.0	10.1	13.4	15.4	14.1	12.3	12.3	5.5	2.0	7.7
Middelfugtighedsgrad i pCt.	89	84	84	76	80	84	82	85	81	92	87	90	85
Middellufttryk i mm. ved Havet og 45° Br.	764.3	758.1	762.3	757.9	759.8	758.7	759.3	758.1	765.2	758.9	765.1	759.1	760.8
Nedbør, mm.....	36.9	28.1	25.5	32.2	35.1	74.2	55.5	57.0	7.3	14.9	32.1	74.9	473.7
Dage med Nedbør.....	18	10	12	15	14	19	16	17	9	14	9	15	168
" " Sne.....	6	9	8	2	"	"	"	"	"	"	4	8	37
" " Hagl.....	"	1	1	3	"	"	"	"	"	"	2	"	7
" " Torden.....	"	"	"	1	3	4	"	2	1	"	"	"	11
" " Storm.....	"	"	"	"	"	"	1	"	"	"	"	"	1

1907. *Januar* blev temmelig mild med vestlige Vinde og normal Nedbør. *Februar* fik med overvejende vestlige Vinde normal Middelvarme og Nedbør. *Marts* blev mild med vestnordvestlige Vinde og normal Nedbør. *April* blev temmelig kold med østlige Vinde og omtrent normal Nedbør. *Maj* fik normal Middelvarme, men var meget kold i sidste Halvdel; Vinden var Sydvest med normal Nedbør. *Juni* blev kold med sydvestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Juli* blev kold med vestlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *August* blev meget kold med vestlige Vinde og normal Nedbør. *September* blev temmelig kølig med vestlige Vinde og meget lille Nedbør. *Oktober* blev ualmindelig mild med sydlige til østlige Vinde og meget lidt Nedbør. *November* blev mild med sydlige til østlige Vinde og temmelig lidt Nedbør. *December* blev temmelig mild med sydlige til østlige Vinde og stor Nedbør. *Aaret* fik omtrent normal Middelvarme med overvejende Vinde fra Sydvest og Vest og temmelig lille Nedbør.

Byens **Sundhedstilstand** var i 1907 ikke fuldt saa god som de nærmest forudgaaende Aar. Flere epidemiske Sygdomme af Betydning havde en ret anselig Udbredelse. Saavel Difteri og Skarlagensfeber som Mæslinger og Kighoste optraadte med større Hyppighed end i 1906, og særlig bidrog en Influenzaepidemi i Aarets 3 første Maaneder til at bringe Sygetallene til Vejrs.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Beboere faldt af epidemiske Sygdomme
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106
1904	423000	50950	42331	100
1905	425000	57527	49228	116
1906	432000	47959	39203	91
1907	439000	56930	46418	106

Der anmeldtes i Løbet af 1907 ialt 56930 Sygdomstilfælde, deraf 46418 Tilfælde af epidemiske Sygdomme; Morbiditetskvotienten for de epidemiske Sygdomme bliver herefter — Middelfolketallet for 1907 anslaaet til 439000 — 106 p. M. altsaa noget højere end i 1902, 1904 og 1906.

Af nedenstaaende Oversigt over det Antal Tilfælde af epidemiske Sygdomme, der anmeldtes pr. Dag i hver af Aarets Maaneder, vil det ses, at Tilvæksten navnlig faldt paa Februar (Influenza) og Novbr., Decbr. (Morbilli, Influenza), medens

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Decb.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902—1906	185	175	150	129	109	99	81	103	101	108	117	130
1907	161	271	161	134	117	102	64	57	86	101	134	150

den Eksacerbation i Eftersommeren, der skyldes Kolerinen, næsten ganske mangler i 1907 og Sygetallene derfor ere usædvanlig lave i Maanederne Juli, August, September.

Omstaaende tabellariske Oversigt over Forholdene i Byens forskellige Kvarterer (i hvilken Influenza ikke er medregnet) viser ikke for nogen Bydels Vedkommende væsentlige Afvigelser fra tidligere Aar.

For den samlede Dødelighed har den noget større Sygelighed ikke haft nogen større Betydning. Den summariske Dødelighedskvotient var i 1907 15,2 p. M., altsaa lidt lavere end i 1906 og lavere end i noget foregaaende Aar med Undtagelse af 1902; Dødeligheden af epidemiske Sygdomme var ligesom i 1906 3,8 p. M.

	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme paa 1000 Mennesker ^{*)}				Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15) paa 1000 Mennesker				Døde af alle Dødsårsager tilsammen p. M.			
	1900—04	1905	1906	1907	1900—04	1905	1906	1907	1900—04	1905	1906	1907
I. Gamle Bys ældre Del	95	72	80	97	2.9	3.8	2.3	2.0	14.9	14.3	13.2	13.5
II. Gamle Bys yngre Del	84	79	78	75	3.7	3.1	3.0	2.1	17.2	18.0	16.8	15.6
III. Gammelholm	89	89	68	72	1.9	1.5	1.2	2.4	11.8	13.0	9.2	13.5
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	94	90	76	79	2.6	2.5	1.7	1.9	16.3	17.9	18.0	18.6
V. St. Annæ V. Kvarter	101	95	81	81	3.9	4.1	3.5	2.9	16.2	15.9	17.5	17.7
VI. Kristianshavn	110	120	113	112	4.5	4.0	4.9	3.6	16.7	15.1	15.7	15.5
Indre By	97	96	87	88	3.6	3.5	3.3	2.6	16.1	16.0	15.9	16.0
VII. Voldkvarteret	89	87	84	82	1.9	2.1	2.0	2.0	11.0	10.3	10.6	11.0
VIII. Østerbro	115	111	92	92	3.7	2.8	3.1	2.6	12.4	12.1	11.1	11.2
IX. Blegdam	93	88	85	84	4.2	4.2	3.5	4.2	15.1	16.0	14.9	15.1
X. Nørrebro	77	80	70	69	5.7	5.8	4.5	4.6	22.7	23.1	18.7	19.6
XI. Blaagaard	85	76	73	71	4.9	4.4	4.9	3.4	17.7	16.8	17.2	16.6
XII. Vesterbro	98	93	95	93	4.9	4.6	4.3	3.2	15.5	15.0	14.9	13.8
Ydre By	93	90	85	83	4.2	4.0	3.7	3.3	15.5	15.3	14.4	14.3
XIII. Valby	89	103	114	122	3.8	5.0	3.1	3.1	13.8	18.0	11.9	11.5
XIV. Brønshøj	74	72	74	81	5.5	4.6	5.2	3.7	17.9	15.0	15.3	13.0
XV. Sundby	107	100	94	81	4.2	4.9	4.4	2.9	14.9	14.5	13.2	11.8
Forstæder	95	94	93	89	4.6	4.9	4.4	3.1	15.8	15.3	13.5	12.0
Hele Byen (Udenbys fraregnet)	95	93	86	85	4.1	4.0	3.8	3.8	16.3 (15.9)	16.3 (15.9)	15.4 (14.7)	15.2 (14.5)

*) Influenza ikke medregnet.

a) Epidemiske Sygdomme i 1907.

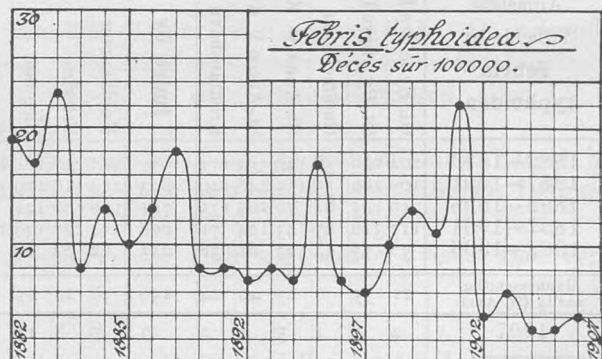
Anmeldte Tilfælde af Febris typhoidea 1882—1906

i pro Mille af Befolkningen.

1882	1.91	1887	1.60	1892	0.81	1897	0.57	1902	0.59
1883	1.69	1888	1.72	1893	0.78	1898	0.82	1903	0.59
1884	2.20	1889	2.94	1894	1.09	1899	1.16	1904	0.43
1885	1.74	1890	1.01	1895	1.86	1900	0.96	1905	0.20
1886	1.94	1891	0.88	1896	0.70	1901	1.56	1906	0.34

Af tyfoid Feber (*Febris typhoidea*) anmeldtes i 1907 et mindre Antal Tilfælde end i noget tidligere Aar, i Aarets Løb 96 Tilfælde med 8 Dødsfald.

Medens hver af Femaarsperioderne 1882—1901 tæller et Aar, i hvilket den tyfoide Feber har opnaaet betydelig større epidemisk Udbredelse end gennemsnitlig, har dette ikke været Tilfældet i Femaaret 1902—1906. I 1907 forefaldt

Tilfældene spredt gennem hele Aaret med det højeste Antal anmeldte i Maanederne Marts, September og December.

Febr. typhoid.	Anmeldte		Døde af Fb. typh.		
	Tilfælde i Femaaret	p. M. af Befolkn. aarlig	Ialt i Femaaret	paa 100 anmeldte	Aarlig paa 1000 Indbg.
1882—1886	2592	1.90	210	8.5	0.16
1887—1891	2498	1.63	165	7.4	0.11
1892—1896	1740	1.05	149	8.7	0.09
1897—1901	1834	1.03	224	11.9	0.12
1902—1906	931	0.44	85	9.1	0.04
1907	96	0.22	8	8.3	0.02

Anmeldte Tilfælde af tyfoid Feber:

Febr. typh.	Jan.	Febr.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Novb.	Dec.	Ialt
1882—1886	182	125	145	130	112	231	286	341	349	310	219	162	2592
1887—1891	159	104	124	124	120	157	375	385	314	285	197	144	2498
1892—1896	68	63	48	64	130	307	155	158	218	266	141	122	1740
1897—1901	55	56	42	42	76	102	135	288	418	258	225	137	1834
1902—1906	85	80	41	38	39	43	47	120	148	160	91	39	931
25 Aar gennemsnitlig aarlig	22	17	16	16	19	34	40	52	58	51	35	24	384
1907	5	5	14	6	3	2	6	7	17	7	8	16	96

Fordelingen af de anmeldte 96 Tilfælde paa Aarstiderne svarer dog omtrent til det sædvanlige.

Af 100 Tyfoidfebertilfælde anmeldtes:

	Gennemsnitlig i 1842—1858	Gennemsnitlig i 1875—1899	i 1907
i 1ste Kvartal	20	24	25
i 2det Kvartal	17	17	12
i 3die Kvartal	26	26	31
i 4de Kvartal	37	33	32

Paa de forskellige Bydele fordele de 96 Tilfælde sig nogenlunde jævnt intetsteds iagttoges Lokalepidemier af Betydning.

Anmeldte Tilfælde af Febris typhoidea	Gl. By ældre Del		Gl. By yngre Del		Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.*	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
	Gl.	By	Gl.	By																		
1882—1886	204	149	58	140	353	173	1077	313	117	161	241	331	248	1411	—	—	—	—	—	—	104	2592
1887—1891	109	186	55	135	248	140	873	234	118	139	167	320	544	1522	—	—	—	—	—	—	103	2498
1892—1896	56	143	62	76	209	175	721	186	106	121	90	184	295	972	—	—	—	—	—	—	47	1740
1897—1901	117	316	27	43	124	71	698	154	227	138	162	116	265	1062	6	5	—	—	—	11	15	1834
1902—1906	38	77	14	27	61	38	255	62	84	67	55	65	173	506	29	35	78	—	—	142	28	931
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	21	35	9	21	46	24	150	38	26	25	29	40	61	219	6	7	15	—	—	28	12	
1907	2	5	1	5	4	2	19	7	8	11	12	16	7	61	1	—	7	—	—	8	8	96

*) For Femaaret 1882—1886 er hele Garnisonen medregnet under St. Annæ Vestr. Kv.

I Løbet af 1907 opførtes tyfoid Feber som anført i 8 Tilfælde som Dødsarsag. Med Hensyn til Dødsfaldenes Fordeling paa Aldersklasser henvises til efterfølgende tabellariske Oversigt:

Døde af Febris typhoidea	0—1	1—5	5—15	15—25		25—45		45—65		Over 65		Ialt
	Aar	Aar	Aar	Aar		Aar		Aar		Aar		
				M	K	M	K	M	K	M	K	
1882—1886	3	22	27	41	15	38	31	16	13	7	7	220
1887—1891	—	13	20	29	27	38	22	10	9	2	5	175
1892—1896	—	6	22	25	16	34	24	10	10	—	2	149
1897—1901	—	6	26	38	35	43	35	19	18	—	5	225
1902—1906	—	3	7	8	12	27	11	6	7	3	1	85
1907	—	1	—	—	2	2	1	2	—	—	—	8

De senere Aars Nedgang i den tyfoide Febers Udbredelse og Dødelighed genfindes som det ses af følgende Oversigt i de fleste af det nordlige Europas større Byer; i de 3 skandinaviske Hovedstæder er Forholdet forholdsvis gunstigt.

Døde aarlig af tyfoid Feber paa 100000 Indbyggere. *)

Febris typh.	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Kristiania.....	7	8	6	12	13	4	2
Stockholm.....	24	15	12	5	3	2	2
København.....	17	12	9	9	8	4	2
Hamburg.....	—	—	18	5	4	4	3
Berlin.....	23	14	8	5	4	4	4
London.....	23	15	14	15	9	6	4
Amsterdam.....	37	21	17	12	9	11	10
Rotterdam.....	21	16	9	22	11	11	10

Af de i 1907 anmeldte 96 Tilfælde behandlede 69 eller c. 72% paa Hospital o: omtrent samme Forhold som i de seneste Decennier.

Ved *Dr. med. Georges Dreyers* Ansættelse som Professor ved Oxford Universitetet overdroges Ledelsen af Sundhedskommissionens *Tyfusdiagnosestation* fra 1. Oktober 1907 at regne til *Dr. med. Th. Madsen*, der har afgivet efterfølgende Beretning om Stationens Virksomhed i 1907:

I Løbet af Aaret 1907 modtoges ialt 268 Prøver til Undersøgelse. De tilsendte Blodprøver stammede fra 256 Personer, idet 12 Prøver repræsenterede Gentagelse af tidligere Undersøgelser, enten for yderligere at sikre Sero-Diagnosen eller for at følge Svingninger i Agglutinationsgraden.

Gennem Oplysninger fra Hospitalerne og de behandlende Læger har Diagnosestationen som sædvanlig skaffet sig Underretning om den kliniske Diagnose for de undersøgte Sygdomstilfælde.

Alle Blodprøvers Agglutinationsevne er undersøgt saavel overfor *Bac. typh.* som overfor *Bac. paratyph. B.*

*) Annual Summary of Marriages, Births and Deaths in England and Wales and in London 1907.

Om Prøvernes Udfald giver følgende Tabel nærmere Oplysning:

	Antal Prøver	Tyfoidfieber						Ikke Tyfoidfieber					
		Positiv Reaktion				Negativ Reakt.	Ialt	Positiv Reakt*)			Negativ Reakt.	Ialt	
		1:250	1:125	1:50	1:25			1:125	1:50	1:25			
Januar	13	-	-	-	-	-	0	1 ¹	-	-	-	12	13
Februar	20	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	19	19
Marts	17	4	-	1	-	-	5	-	-	-	-	12	12
April	21	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	15	15
Maj	26	2	-	1	-	-	3	-	-	-	-	23	23
Juni	23	4	-	-	2	-	6	-	-	-	-	17	17
Juli	20	2	-	-	-	-	2	-	2 ²	-	-	16	18
August	19	2	1	-	-	-	3	-	-	1 ³	-	15	16
September	35	3	2	1	-	-	6	-	-	-	-	29	29
Oktober	22	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	22	22
November	28	6	-	-	-	-	6	-	1 ⁴	-	-	21	22
December	24	3	1	-	-	-	4	-	-	-	-	20	20
Ialt	268	32	5	3	2	0	42	1	3	1	221	226	
			95.2%		4.8%		100%		2.2%		97.8%	100%	

I 40 af de 42 Blodprøver, som stammede fra Patienter med Fb. typh., 0: 95,2%, fandtes ved første Undersøgelse Reaktion i en Fortynding 1:50 eller derover, i 2 Tilfælde, 0: 4,8%, Reaktion 1:25; i *intet* Tilfælde udeblev Reaktionen. 5 af de under Tyfoidfieber opførte Tilfælde gav kun svag eller ingen Reaktion med Tyfusbaciller, men derimod meget stærk Reaktion med Paratyfusbacil.

Af **epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse** (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) anmeldtes i 1907 ialt 6 Tilfælde (af hvilke dog det ene efter senere modtagne Oplysninger maa anses for ret tvivlsomt). Fra Garnisonen anmeldtes i 1907 ikke noget Meningitistilfælde.

Mening. cer. sp. ep.	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892
Anmeldte Tilf.:	172	27	15	9	25	44	44
Deraf døde:	80	24	0	0	10	34	25
	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899
Anmeldte Tilf.:	44	12	16	36	34	161	61
Deraf døde:	22	4	9	19	13	83	28
	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906
Anmeldte Tilf.:	26	19	20	10	9	10	5
Deraf døde:	10	12	10	7	5	4	1

Af epid. cerebr. sp. Meningit døde i 1907 1. Til Oplysning om Fordelingen af de angrebne og døde paa Køn og paa Aldersklasser tjener følgende Oversigt for Aarene efter det sidste Epidemiaar [1898] 1899—1907.

*) Klinisk Diagnose:

¹⁾ Bronchitis. ²⁾ Begge Prøver fra samme Pt. Sektionsdiagnose: Pneumonia dupl. Pleuritis sero-fibrinosa. ³⁾ Sektionsdiagnose: Cancer oesophagi et linguae, Metastaser, Pneumoni. ⁴⁾ Influenza med gastriske Symptomer. Muligvis tyfoid Feber for 6 Aar siden.

Mening. cer. sp. ep.	0—5		5—15		15—25		Over 25		Ialt		Begge Køn
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	
Anmeldte Tilf.	23	15	25	17	46	15	16	8	110	55	165
Deraf døde	9	8	13	7	18	7	13	3	53	25	78

Paa Mandkønnet falder, som det ses, dobbelt saa mange Anmeldelser og Dødsfald som paa Kvindekønnet.

Om de siden 1885 anmeldte Tilfældes Fordeling paa Byens Kvarterer giver følgende Tabel Oplysning:

Mening. cer. sp. ep.	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
1886—1907	29	65	11	23	112	82	322	82	55	83	60	70	111	459	2	2	2	6	16	805

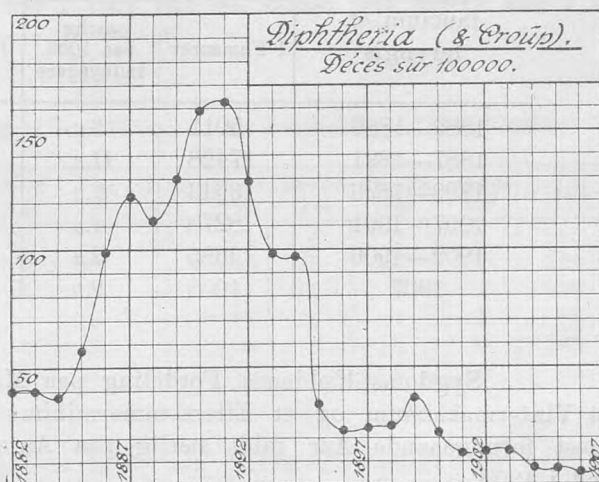
Af nedenstaaende Oversigt over Tilfældenes Optræden efter Aarstid (ligeledes omfattende samtlige siden Begyndelsen af 1886 anmeldte Tilfælde) fremgaar, at Sygdommen er optraadt som en udpræget Foraarssygdom med et stærkt markeret

Mening. cer. sp. ep.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1886—1907	45	53	81	119	184	134	55	39	24	24	22	25	805
	179			437			118			71			

Maksimum i Maj og udtalt Minimum i Aarets sidste Maaneder. Paa andet Kvartal falder flere Anmeldelser end paa de tre andre Kvartaler tilsammen.

Medens den **akute Børnelamhed** (*Poliomyelitis acuta anterior*) i 1906 kun anmeldtes i 2 Tilfælde (mod 26 i 1905), forekom der i 1907 ialt 10 Tilfælde af denne Sygdom, alle hen mod Aarets Slutning (Septb. 1, Oktb. 2, Novbr. 6, Decbr. 1 Tilf.) 3 af de anmeldte var under 1 Aar, 7 i Alderen 1—5 Aar. Af de anmeldte Tilfælde forefaldt 1 i den gamle Bys ældre Del, 1 i Voldkvarteret, 1 paa Nørrebro, 3 i Valby og 4 i Østerbrokvarteret.

Akut Svælg- og Strube-
difteri (*Diphtheria faucium et laryngis*) [der siden 1906 paa Sygelisten opføres under ét, men som endnu paa Mortalitetstabellen opføres hver for sig] møder i 1907 med nogen Stigning i Antallet af angrebne og døde; Tilvæksten er dog ikke større, end at den kan skyldes tilfældige Omstændigheder. — Siden Difterien i 1890—91 havde sin største Udbredelse, er den paafølgende stadige Nedgang gentagne Gange (1894-1899-1903) bleven afbrudt af en ringe og forbigaaende Stigning.

	Indbygger- antal	Diphtheria faucium & laryngis				
		Anmeldte Tilfælde		Døde		
		Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anmeldte	Af 1000 Indb.
1882	255000	758	2.97	103	13.6	0.40
1883	263000	710	2.70	104	14.6	0.40
1884	274000	714	2.61	105	14.7	0.38
1885	284000	995	3.50	163	16.4	0.57
1886	289009	1834	6.35	287	15.6	0.99
1887	295000	2470	8.37	359	14.5	1.22
1888	303500	2972	9.79	341	11.5	1.12
1889	308600	3477	11.27	401	11.5	1.30
1890	314600	4418	14.04	501	11.3	1.59
1891	319000	4091	12.82	518	12.7	1.62
1892	323000	3622	11.21	417	11.5	1.29
1893	327000	3135	9.58	322	10.3	0.98
1894	331300	3339	10.08	320	9.6	0.97
1895	335700	1905	5.67	114	6.0	0.34
1896	340500	1642	4.83	78	4.8	0.23
1897	345000	1622	4.70	85	5.2	0.24
1898	349000	1513	4.34	86	5.7	0.25
1899	354000	2297	6.49	131	5.7	0.37
1900	358000	1572	4.39	77	4.9	0.22
1901	381000	1266	3.32	51	4.0	0.13
1902	411000	1120	2.73	58	5.2	0.14
1903	417000	1207	2.90	59	4.9	0.14
1904	423000	884	2.09	31	3.5	0.07
1905	425000	718	1.69	29	4.0	0.07
1906	432000	756	1.72	20	2.6	0.05
1907	439000	1008	2.30	34	3.4	0.08

Siden Sygdommen i 1890—91 kulminerede, er Anmeldelsernes relative Antal gaaet ned til omtrent $\frac{1}{8}$, men den relative Dødelighed til mindre end $\frac{1}{20}$ mod dengang. Antallet af Sygemeldte har i de senere Aar været nede paa omtrent samme Højde som i Begyndelsen af Firserne, men med en langt ringere Dødelighed end da. Sammentælles de sidste 25 Aars Tal i Femaarsperioder, stiller Forholdet sig som følger:

Diphtheria faucium et laryngis	Anmeldte Tilfælde		Døde af Difteri og Croup		
	I Femaaret	aaelig paa 1000 Indbyggere	I Femaaret	paa 100 anmeldte	aaelig paa 1000 Indbygg.
1882—1886	5011	3.6	762	15.2	0.55
1887—1891	17428	11.3	2120	12.2	1.38
1892—1896	13643	8.3	1251	9.2	0.75
1997—1901	8270	4.6	430	5.2	0.24
1902—1906	4685	2.2	197	4.2	0.09
1907	1008	2.3	34	3.4	0.08

Sygdomstilfældenes Fordeling paa Maaneder viser i 1907 som sædvanlig et Vintermaksimum og et Eftersommerminimum. Tilvæksten i 1907 mod de nærmest forudgaaende Aar faldt særlig paa Aarets sidste Maaneder og fortsatte sig ind i 1908.

Anmeldte Tilfælde i Femaaret:

Diphtheria faucium et laryngis	Jan.	Febr.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Novb.	Dec.	Ialt
1882—1886	445	385	389	342	344	364	373	340	360	526	565	578	5011
1887—1891	1622	1400	1531	1363	1406	1025	1531	1275	1249	1402	1524	1500	17428
1892—1896	1303	1148	1359	1109	1155	1249	1131	934	948	1086	1109	1112	13643
1897—1901	869	731	790	712	691	675	518	571	609	672	774	658	8270
1902—1906	560	456	454	382	376	522	284	289	318	406	390	448	4685
Gennemsnitlig aarl. (25 Aar)	192	165	181	156	159	169	154	136	139	164	175	172	1962
1907	100	82	91	85	79	71	44	45	60	110	112	129	1008

Fordelingen af de anmeldte Tilfælde paa Byens Kvarterer frembød i 1907 ingen væsentlig Afvigelse fra det sædvanlige; ligesom tidligere falder det største Antal Anmeldelser paa de ydre børnerigere Bydele.

Anmeldte Tilfælde:

Diphtheria faucium et laryngis	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen
1882—1886	461	342	123	184	454	374	1938	599	247	323	313	555	1029	3066	—	—	—	—	7	5011
1887—1891	704	1382	303	451	2246	1106	6252	1986	1057	1710	1306	1927	2927	10919	—	—	—	—	257	17428
1892—1896	526	1129	281	430	1083	815	4264	1631	1031	1834	1109	1450	2197	9252	—	—	—	—	127	13643
1897—1902	207	633	124	162	717	488	2331	819	692	997	815	770	1609	5702	6186	—	—	192	45	8270
1902—1906	83	185	58	111	252	162	851	372	554	483	572	580	758	3119	131	228	330	689	26	4685
Gennemsnitlig aarl. (25 Aar)	79	147	38	53	190	118	625	216	143	214	165	203	341	1282	23	69	66	158	12	—
1907	25	33	9	8	66	18	159	72	129	113	194	74	131	733	26	37	49	112	4	1008

Difteridødsfaldenes Antal var i 1907 ialt 34, altsaa lidt højere end i de nærmest forudgaaende Aar (henholdsvis 31, 29, 20).

I Gennemsnit døde aarl. af Difteri [og Croup] i de forskellige Aldersklasser:

	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	over20 Aar	Ialt
1882—1886.....	14	31	31	19	18	31	4	1	3	152
1887—1891.....	27	67	69	69	52	102	20	6	12	425
1892—1896.....	16	52	45	33	30	52	11	4	7	250
1897—1901.....	9	14	15	13	9	19	4	1	2	86
1902—1906.....	8	7	5	5	5	6	2	0	1	39
1907.....	8	1	1	6	4	10	3	0	1	34

Den største Del af Dødsfaldene faldt paa Foraarsmaanederne og navnlig paa Aarets sidste Maaneder.

Døde i hvert Femaar:

Diphtheria faucium et laryngis	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	74	62	74	39	72	42	55	42	44	95	81	82	762
1887—1891	218	178	218	199	175	154	152	127	135	143	195	226	2110
1892—1896	137	130	126	117	110	102	97	67	68	94	85	118	1251
1897—1901	54	43	52	37	41	23	25	25	27	22	37	44	430
1902—1906	25	17	22	17	26	12	13	13	8	20	14	10	197
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	20	17	20	16	17	13	14	11	11	15	17	19	190
1907	1	—	3	2	3	1	1	—	2	2	6	8	34

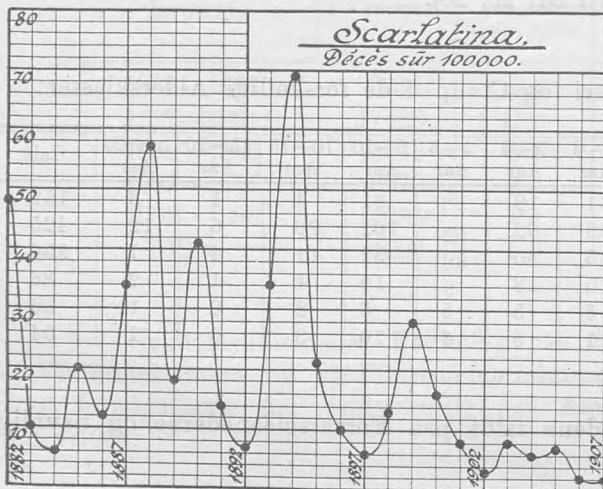
Af efterfølgende Sammenligning mellem Forholdene i København og forskellige andre Byer fremgaar, at København f. T. indtager en særlig gunstig Stilling m. H. t. Difteridødelighed.

Døde aarlig af Diphtheria (& Croup) paa 100000 Indbyggere.

Diphtheria	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
København	45	125	104	26	11	5	8
Rotterdam	44	31	31	30	17	9	9
Stockholm	107	71	95	52	25	14	10
Amsterdam	130	61	39	19	11	13	10
Hamburg	—	—	44	16	18	15	15
London	41	43	59	47	20	16	17
Berlin	172	91	76	31	17	17	22
Kristiania	86	238	49	10	30	61	45

Af de i 1907 anmeldte 1008 Tilfælde behandlede 753 eller omtrent 75 % paa Hospital.

Ifølge Meddelelse fra Blegdamshospitalets Difteridiagnosestation undersøgte i 1907 ialt 1942 Kulturer, af hvilke 1893 vare indsendte af Byens Læger, medens 49 hidrørte fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet, men fremdeles holdtes under Observation. Af de førstnævnte indeholdt 487, af de sidstnævnte 29 Difteribaciller, medens Undersøgelsens Resultat i henholdsvis 1406 og 20 Tilfælde var negativt.

Skarlagensfeber (Scarlatina) optraadte i 1906 med mindre Udbredelse og mindre Dødelighed end i en længere Aarrække og dette Forhold fortsattes gennem største Delen af 1907, indtil der henimod Aarets Slutning viste sig en Stigning i Anmeldelsernes Antal, som vedvarede ind i 1908 og naaede sit Maksimum i dette Aars første Maaneder.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina i 1882—1906

paa 1000 Indbyggere.

1882	5.15	1887	5.00	1892	2.56	1897	4.16	1902	2.69
1883	2.74	1888	6.06	1893	9.92	1898	5.89	1903	4.82
1884	2.14	1889	3.65	1894	16.38	1899	10.95	1904	4.16
1885	5.18	1890	6.55	1895	5.49	1900	6.53	1905	3.29
1886	4.51	1891	4.38	1896	4.55	1901	3.27	1906	1.84

Ialt anmeldtes i 1907 999 Skarlagensfebertilfælde, o: 2,28 paa hvert Tusinde Indbyggere.

Scarlatina	Anmeldte		Døde af Scarlatina		
	Tilfælde i Femaaret	aaerlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aaerlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	5418	4.0	255	4.7	0.19
1887—1891	8115	5.1	505	6.2	0.33
1892—1896	13014	7.8	468	3.5	0.28
1897—1901	11005	6.2	250	2.3	0.14
1902—1906	7070	3.4	107	1.5	0.05
1907	999	2.3	8	0.8	0.02

Afset fra den ovenfor berørte ikke meget betydelige Tilvækst i Anmeldelserne i Vinteren 1907—08 viser Skarlagensfeberen m. H. t. dens Fordeling paa Aarets Maaneder ikke noget ejendommeligt; som sædvanlig har Anmeldelserne i Sommermaanederne et Minimum, der antagelig er en Følge af, at Børnene af den mest udsatte Alder paa denne Aarstid, paa hvilken ogsaa de længste Skoleferier falde, spredes mere i fri Luft.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	474	437	464	385	464	445	428	395	472	538	473	443	5418
1887—1891	867	690	690	491	344	547	637	528	698	806	911	906	8115
1892—1896	1502	1236	1157	992	896	933	796	663	903	1169	1360	1407	13014
1897—1901	1111	851	911	715	903	990	772	733	962	1001	1096	960	11005
1902—1906	706	622	533	474	408	447	413	600	689	789	769	620	7070
Gennemsnitlig aaerlig (25 Aar)	186	153	150	122	121	135	122	117	149	172	184	174	1785
1907	91	53	53	77	72	54	64	80	126	101	106	122	999

Det relativt største Antal Anmeldelser falder som sædvanligt paa 1—5 Aars Alderen, derefter paa 5—15 Aars Alderen, medens den spæde Barnealder i langt mindre Grad er udsat for Infektionen. Aldersklasserne over 15 Aar levere kun et forholdsvis ubetydeligt Kontingent.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina.

Scarlatina	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	97	1963	2735	623	5418
1887—1891	158	2791	4393	823	8115
1892—1896	145	3405	6971	2493	13014
1897—1901	121	3164	5697	2023	11005
1902—1906	124	2293	3733	920	7070
I 25 Aar	645	13616	23479	6882	44622
Gennemsnitlig aarlig	26	545	939	275	1785
1907	12	328	541	118	999

Fordelingen paa Byens Kvarterer frembød i 1907 ikke Forhold af særlig Interesse; intetsteds optraadte Lokalepidemier af større Betydning.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sandby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
1882—1886	554	412	193	183	600	423	2365	607	385	342	370	726	612	3042	—	—	—	—	11	5418
1887—1891	304	596	136	167	824	548	2595	899	657	817	714	776	1644	5507	—	—	—	—	13	8115
1892—1896	407	1083	240	379	1206	1034	4409	1566	991	1510	873	1546	2040	8526	—	—	—	—	79	13014
1897—1901	282	635	150	283	966	481	2797	1166	1131	1350	1283	1121	1996	8047	33	47	—	80	81	11005
1902—1906	144	256	86	122	381	305	1294	635	917	633	731	581	1135	4632	197	248	680	1125	19	7070
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	70	119	33	45	159	112	538	195	163	186	159	190	297	1190	38	49	136	223	8	1959
1907	9	29	3	10	64	60	175	58	166	78	107	52	182	643	30	69	81	180	1	999

I Aarets Løb indtraf kun 8 Dødsfald af Skarlagensfeber, o: mindre end 1 pCt. af de anmeldte Tilfælde og næppe 0,02 p. M. af Befolkningen.

Døde af Scarlatina	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	23	13	18	25	24	39	21	22	20	19	18	13	255
1887—1891	44	56	47	28	19	34	41	31	30	45	63	67	595
1892—1896	54	59	39	36	46	31	28	24	19	31	46	55	468
1897—1901	27	30	30	18	18	17	13	16	14	23	20	24	250
1902—1906	5	9	11	11	7	11	5	5	10	12	16	5	107
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	6	7	6	4	5	5	4	4	4	5	6	7	63
1907	—	1	2	—	2	1	—	1	—	1	—	—	8

Til Sammenligning med Forholdene i andre nordeuropæiske Byer vedføjes en Oversigt over Skarlagensfeberdødeligheden i de sidste 27 Aar.

Døde aarlig af Scarlatina paa 100,000 Indbyggere.

Scarlatina	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Kristiania.....	68	71	25	8	6	7	1
København.....	23	33	29	15	6	2	2
Hamburg.....	—	—	21	6	30	7	5
Amsterdam.....	44	4	3	3	2	10	6
Stockholm.....	66	76	61	15	14	14	7
Berlin.....	52	17	28	24	20	14	9
London.....	42	24	24	14	10	11	14
Rotterdam.....	32	10	18	6	4	2	21

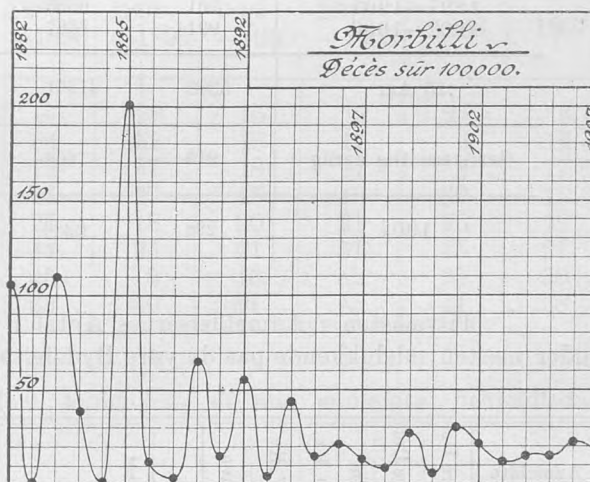
689 Skarlagensfebertilfælde eller omtrent 69% af alle anmeldte Tilfælde behandlede paa Sygehus.

Mæslinger (*Morbilli*) optraadte i 1907 omtrent med samme Antal som det foregaaende Aar, ialt 4703 anmeldte med 79 døde.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli 1882—1906
paa 1000 Indbyggere.

1882	30.07	1887	39.82	1892	14.62	1897	5.74	1902	8.34
1883	0.31	1888	2.73	1893	3.90	1898	4.82	1803	6.59
1884	24.10	1889	0.52	1894	15.66	1899	9.92	1904	7.81
1885	6.82	1890	19.52	1895	6.79	1900	3.10	1905	8.80
1886	0.31	1891	5.54	1896	16.03	1901	16.26	1906	10.70

Som i tidligere Beretninger berørt er der omtrent siden Begyndelsen af forrige Aarhundredes sidste Decennium sket en ret iøjnefaldende Forandring i denne Sygdoms Optræden, idet Mæslingeepidemierne før dette Tidspunkt ofte havde Karakter af voldsomme Eksplosioner med næsten mæslingefrie Mellemrum, Morbiditetskvoienten svingende mellem 0,3 og 45 pro Mille, medens Mæslingernes Udbredelse fra Aar til Aar efter den Tid har været langt mere jævn, Morbiditetskvoientens Udsving begrænset af 3 og 17 pr. 1000 Indbyggere.

Morbilli	Anmeldte		Døde af Morbilli		
	Tilfælde i Femaaret	aaelig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aaelig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	16404	12.48	689	4.2	0.51
1887—1891	20631	13.63	898	4.4	0.60
1892—1896	18902	11.40	461	2.4	0.28
1897—1901	14479	7.97	308	2.1	0.17
1902—1906	17740	8.45	357	2.0	0.17
1907	4703	10.71	79	1.7	0.18

Mæslingerne havde i 1907 den største Udbredelse i andet og navnlig i fjerde Kvartal med Kulmination i Slutningen af November og de første Uger af December; allerede i Begyndelsen af 1908 aftog Anmeldelsernes Antal ret hurtigt.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	1937	3070	2427	1082	413	368	493	481	495	1205	2497	1936	16404
1887—1891	633	392	397	638	1154	2152	2693	1785	2311	4338	2806	1332	20631
1892—1896	1166	909	1204	1898	1865	1688	1129	561	739	1862	3042	2839	18902
1897—1901	3121	2587	2241	1359	927	774	413	233	288	416	855	1265	14479
1902—1906	1955	1483	1640	1890	2027	2009	1312	568	572	964	1455	1865	17740
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	352	338	316	275	255	280	242	145	176	351	426	370	3526
1907	77	135	221	288	456	490	395	157	277	487	854	916	4703

I Forhold til Aldersklassernes Folketal falder, ligesom for Skarlagensfeberens Vedkommende, det største Antal Anmeldelser paa Aldersklassen mellem det første og det femte Aar.

Morbilli	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	1195	7554	6519	1136	16404
1887—1891	1429	10002	8197	1003	20631
1892—1896	1004	8753	8393	752	18902
1897—1901	761	6655	6366	697	14479
1902—1906	991	8687	7456	606	17740
25 Aar	5380	41651	36931	4194	88156
Gennemsnitlig aarlig	215	1666	1477	168	3526
1907	298	2286	1979	140	4703

Tilvæksten i Anmeldelsernes Antal i Løbet af andet og fjerde Kvartal 1907 falder næsten udelukkende paa de ydre Bydele, særlig Østerbro, Nørrebro og Vesterbro.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen
1882—1886	1547	1321	635	964	2009	1274	7750	1624	1057	1032	1079	1941	1910	8643	—	—	—	—	11	16404
1887—1891	903	1766	481	493	2172	1428	7303	2446	1273	1815	1641	2539	3556	13270	—	—	—	—	58	20631
1892—1896	734	1223	373	464	1787	1326	5909	1845	1993	2203	1561	2076	3296	12973	—	—	—	—	20	18902
1897—1901	412	942	223	320	1061	772	3730	1544	2133	1477	973	1459	2861	10447	179	97	—	276	26	14479
1902—1906	358	719	200	325	1165	805	3572	1481	2230	1431	1833	1357	3187	11519	697	531	1408	2636	11	17740
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	161	239	77	102	328	224	1131	358	347	318	284	375	592	2274	146	104	282	532	5	3526
1907	128	171	59	60	188	250	856	370	761	275	564	307	734	3011	184	330	308	822	14	4703

I Løbet af 1907 døde ialt 79 Personer af Mæslinger, svarende til en Letalitet af 1,7 paa 100 anmeldte Tilfælde. I Forhold til Folketallet bliver Mæslingernes Mortalitetkvotient 0,18 p. M.

Døde af Morbilli	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	76	88	98	57	23	18	15	25	21	36	115	122	689
1887—1891	29	12	13	9	29	66	88	104	101	219	174	54	898
1892—1896	20	23	23	74	89	52	25	15	10	22	55	53	461
1897—1901	65	50	69	46	28	14	10	5	6	3	18	21	335
1902—1906	37	28	35	49	35	34	22	22	17	20	18	40	357
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	9	8	10	10	8	7	6	7	5	12	15	12	109
1907	2	2	5	9	6	2	5	1	5	6	24	12	79

Sammenstillet med tidligere til Sammenligning benyttede Byer viser København sig at have haft en højere Mæslingedødelighed end Hamburg, Kristiania og Stockholm, en lavere Mæslingedødelighed end Berlin, Amsterdam, Rotterdam og London.

Døde aarlig af Morbilli paa 100,000 Indbyggere.

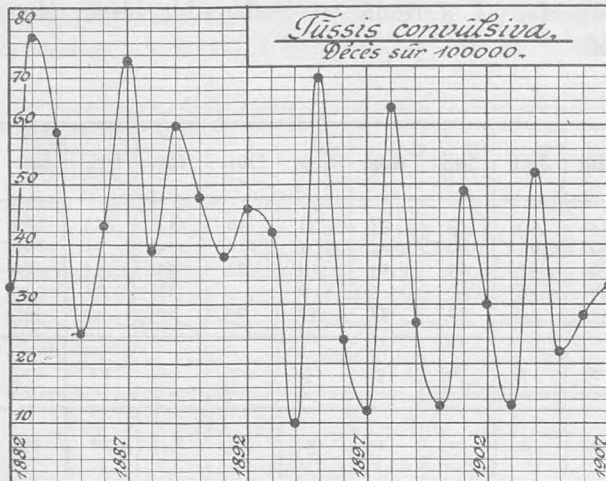
Morbilli	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Hamburg	—	—	28	15	19	21	6
Stockholm	42	34	52	18	11	6	12
Kristiania	40	73	37	18	27	2	17
København	52	57	27	15	19	22	18
Berlin	37	25	18	20	21	25	19
Amsterdam	41	44	24	21	51	45	27
Rotterdam	40	45	15	16	48	35	30
London	64	63	60	57	45	41	38

222 Mæslingetilfælde, mellem 4 og 5% af alle anmeldte, behandlede paa Hospital.

Kighoste (*Tussis convulsiva*) fik i 1907 ligeledes en noget større Udbredelse og Dødelighed, om end noget mindre Letalitet, end de nærmest forudgaaende Aar.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva 1882—1906 paa 1000 Indbyggere.

1882	4.50	1887	9.23	1892	7.07	1897	1.37	1902	3.93
1883	9.63	1888	4.70	1893	5.87	1898	9.31	1903	2.71
1884	8.79	1889	7.60	1894	1.87	1899	3.16	1904	6.77
1885	2.83	1890	6.05	1895	9.74	1900	1.20	1905	3.55
1886	5.94	1891	4.43	1896	3.04	1901	6.50	1906	3.46

Ialt anmeldtes i 1907 2385 Tilfælde af Kighoste, ρ : 5,43 for hver 1000 Indbyggere (mod henholdsvis 3,46 og 3,55 i 1906 og 1905) med 144 Dødsfald, ρ : 0,33 for hver 1000 Indbyggere (mod henholdsvis 0,28 og 0,22 i 1906 og 1905). Letaliteten var i 1907 6,0 for hver 100 anmeldte Tilfælde (mod henholdsvis 8,2 i 1906 og 6,2 i 1905).

Tussis convuls.	Anmeldte		Døde af Tussis convuls.		
	Tilfælde i Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	8612	6,3	620	7,2	0,47
1887—1891	10122	6,4	784	7,7	0,51
1892—1896	9122	5,5	625	6,8	0,38
1897—1901	7748	4,3	591	7,6	0,33
1902—1906	8602	4,1	597	6,9	0,28
1907	2385	5,4	144	6,0	0,33

Ligesom for Mæslingernes Vedkommende falder Tilvæksten i 1907 for største Delen paa andet og fjerde Kvartal.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	788	649	710	671	594	642	654	749	660	711	911	873	8612
1887—1891	1104	1137	1061	984	893	804	717	683	549	627	831	732	10122
1892—1896	716	705	841	897	857	888	821	829	702	692	654	520	9122
1897—1901	487	342	579	598	713	774	780	905	876	691	568	435	7748
1902—1906	959	858	948	891	761	674	577	653	496	576	582	627	8602
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	162	148	165	162	153	151	142	153	131	132	142	127	1768
1907	89	136	186	249	280	289	197	171	183	176	209	220	2385

Fordelingen paa Aldersklasser af de anmeldte 2385 Kighostetilfælde fremgaar af efterfølgende Tabel; det ses heraf, at den spæde Barnealder i 1907 har afgivet et relativt stort Kontingent til Kighostemorbiditeten.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	1362	4830	2252	168	8612
1887—1891	1648	5623	2698	153	10122
1892—1896	1497	5028	2431	166	9122
1897—1901	1313	4297	1994	144	7748
1902—1906	1477	4829	2136	160	8602
I 25 Aar.	7297	24607	11511	791	44206
Gennemsnitlig aarlig 25 Aar	292	984	460	32	1768
1907	483	1327	542	33	2385

Ogsaa af Kighostetilfældene har de ydre Bydele, Vesterbro, Nørrebro og navnlig Østerbro, afgivet det forholdsvis største Antal.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	Gl. By ældre Del		Gl. By yngre Del		Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen		
1882—1886	712	688	295	352	1072	734	3853	916	462	489	728	1022	1141	4758	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8612
1887—1891	362	760	235	262	959	780	3358	1267	586	942	948	1240	1781	6764	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10122
1892—1896	330	688	184	254	866	733	3055	983	814	999	600	968	1702	6066	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9122
1897—1901	222	538	127	170	744	434	2235	895	906	850	454	768	1477	5350	93	66	—	—	—	—	159	4	7748	
1902—1906	219	308	110	135	457	382	1611	688	1208	776	890	728	1414	5704	340	261	682	—	—	—	1283	4	8602	
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	74	119	38	47	164	123	565	190	159	162	145	189	301	1146	72	55	131	—	—	—	258	—	—	1969
1907	40	50	10	34	81	119	334	159	312	186	284	155	484	1580	197	75	199	—	—	—	471	—	—	2385

Ialt døde i 1907 144 Personer af Kighoste, svarende til 6 for hvert Hundrede anmeldte og 0,33 paa hvert Tusinde Indbyggere.

Døde af Tuss. conv.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	50	54	66	46	41	44	44	51	51	45	60	68	620
1887—1891	72	94	72	103	77	69	57	57	42	40	40	61	784
1892—1896	46	42	69	48	58	55	61	60	42	48	49	47	625
1897—1901	34	44	37	40	65	58	55	68	71	44	40	35	591
1902—1906	53	57	81	81	72	44	53	38	47	38	22	31	617
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	10	11	13	13	13	11	11	11	10	9	8	10	130
1907	3	15	14	8	14	18	11	11	7	12	11	20	144

I Sammenligning med andre Byer havde København i 1907 en forholdsvis høj Kighostedødelighed — af de til Sammenligning valgte har kun Rotterdam og London en højere Mortalitet; taget efter de sidste 27 Aars Gennemsnit har London den højeste og Kristiania den næsthøjeste Kighostedødelighed, som den tredje i Rækken kommer København.

Døde aarlig af Tussis convulsiva paa 100,000 Indbyggere.

Tussis convulsiva	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Kristiania.....	52	47	37	64	32	16	10
Stockholm.....	24	27	15	25	16	18	12
Hamburg.....	—	—	23	22	24	22	13
Amsterdam.....	44	35	35	28	24	20	17
Berlin.....	32	33	27	30	30	24	20
København.....	48	52	41	28	33	28	33
Rotterdam.....	28	32	32	32	27	23	35
London.....	71	67	53	47	35	27	38

Paa Hospital behandlede 240 Kighostetilfælde eller omtrent 10% af de anmeldte.

En Sammenstilling af de tre sidstnævnte epidemiske „Børnesygdommes“, Skarlagensfeberens, Mæslingernes og Kighostens, Optræden gennem en længere Aarrække, frembyder ikke ringe Interesse. — Beregnet for et Tidsrum af 25 Aar, 1882—1906, viser det sig, at der af Skarlagensfeber og Kighoste er anmeldt omtrent et lige stort Antal Sygdomstilfælde, gennemsnitlig mellem 1700 og 1800 Tilfælde aarlig, men af Mæslinger mere end det dobbelte Antal, gennemsnitlig for alle 25 Aar over 3500 Tilfælde aarlig. Gennemsnittet af alle 25 Aars aarlige Morbiditetskvotienter bliver for Skarlagensfeberen og for Kighosten 5,3 men for Mæslingerne 10,8 paa 1000 Indbyggere*).

1882—1906 Alder	Scarlatina			Morbilli			Tuss. convuls.		
	Anmeldte Tilfælde	Døde		Anmeldte Tilfælde	Døde		Anmeldte Tilfælde	Døde	
		ialt	pCt.		ialt	pCt.		ialt	pCt.
0—1 Aar	645	95	14.7	5380	947	17.6	7297	1776	24.3
1—5 Aar	13616	849	6.2	41651	1638	3.9	24607	1377	5.6
5—15 Aar	23479	520	2.2	36931	138	0.4	11511	84	0.7
over 15 Aar	6882	121	1.8	4194	17	0.4	791	—	—
Ialt	44622	1585	3.6	88156	2740	3.1	44206	3237	7.3

Fordeles Anmeldelserne paa Aldersklasser, viser de tre Sygdommes Forhold væsentlige indbyrdes Afvigelser. Fælles for alle tre Sygdomme er dog, at Aldersklassen mellem 1 og 5 Aar afgiver det i Forhold til Aldersklassens Folketal største Antal Anmeldelser. For Mæslingernes Vedkommende har derefter Aldersklasserne 0—1 og 5—15 omtrent lige store Forholdstal, noget mindre end Halvdelen af den mellemste Barnealders. For Kighostens Vedkommende er den spæde Barnealders Sygelighedskvotient næsten lige saa stor som den mellemste Barnealders (1—5 Aar),

*) Den Fejlkilde, som her navnlig gør sig gældende, og det sikkert med ulige Styrke for de forskellige Sygdomme, omend altid tenderende til at formindske Sygelighedskvotienten, er Anmeldelsernes Ufuldstændighed. For alle tre Sygdommes Vedkommende gælder det, at et ikke ringe Antal lettere Tilfælde forløbe uden Lægebehandling og følgelig ikke blive anmeldte. Der er næppe Tvivl om, at dette i mindst Omfang gælder Skarlagensfeberen, hvis Initialsymptomer ere akutte og undertiden ret alarmerende, men derimod stærkest gør sig gældende for Kighostens Vedkommende, tildels fordi Sygdommen med Urette anses for mindre farlig, men navnlig fordi den udvikler sig lidt efter lidt og ofte først sent erkendes med Sikkerhed. Af ulige mindre Betydning er de Fejl, der kunne skrives paa Diagnosevildfarelsers Regning.

medens Anmeldelserne i den senere Barnealder (5—15 Aar) i Forhold til Aldersklassens Folketal spille en langt mindre Rolle. For Skarlagensfeberens Vedkommende er netop det omvendte Tilfældet; det er her den skolesøgende Alder (5—15 Aar), der afgiver det baade absolut og relativt største Antal Anmeldelser, i Forhold til Aldersklassens Folketal ikke meget mindre end for Aldersklassen 1—5 Aar, medens forholdsvis kun langt færre Tilfælde falde paa den yngste Aldersklasse.*) — De i det hele i Forhold til Folketallet faa Anmeldelser, der falde paa Aldersklasserne over 15 Aar, udgør dog for Skarlagensfeberens Vedkommende op imod hvert syvende anmeldte Tilfælde, for Mæslingerne omtrent 1 Tilfælde paa 21 og for Kighosten næppe 1 Tilfælde af 56.

Sammenholdes under et de 25 Aars Anmeldelser og Dødsfald, viser Letalitetsskvtienten sig, for den omhandlede Periode, for Skarlagensfebereren at være 3.6 pCt., for Mæslingerne 3.1 pCt., men for Kighosten mere end dobbelt saa stor, 7.3 paa hvert 100 anmeldte †). For alle tre Sygdomme gælder det, at Letaliteten i den spæde Barnealder er langt større end i de senere Aldersklasser, aftagende i hurtig Progression med Alderen. I Aldersklassen 0—1 Aar døde af Skarlagensfeber omtrent een paa hver syv anmeldte, 14.7 %, af Mæslinger omtrent hver sjette, 17.6 %, men af Kighoste paa det nærmeste hver fjerde, 24.3 %, et Forhold, som næppe ganske svarer til den blandt Publikum gængse Opfattelse af disse Sygdommes Ondartethed. I Aldersklassen 1—5 Aar er Letalitetsskvtienten for Skarlagensfeber 6.2 %, for Kighoste 5.6 % og for Mæslinger 3.9 %, i den senere Barnealder for Skarlagensfebereren 2.2 %, for Kighosten 0.7 % og for Mæslingerne 0.4 %. I Aldersklasserne over 15 Aar kan Skarlagensfebereren endnu opvise en Dødelighed af 1.8 % og Mæslingerne af 0.4 %, medens der ikke i disse Aldersklasser ses at være skrevet noget Dødsfald paa Kighostens Regning.

Saavel for Skarlagensfeberens som for Mæslingernes Vedkommende synes Delingen af de 25 Aar i Femaarsperioder at vise en ganske tydelig Tendens til en Formindskelse af Letaliteten, medens noget lignende ikke lader sig paavise for Kighostens Vedkommende.

Af 100 anmeldte døde

	Skarlagensfeber	Mæslinger	Kighoste
1882—1886	4.7	4.2	7.2
1887—1891	6.2	4.4	7.7
1892—1896	3.5	2.4	6.8
1897—1901	2.3	2.1	7.6
1902—1906	1.5	2.0	6.9

Faaresyge (*Angina parotidea*) havde i 1907 ikke saa ringe Udbredelse som Aaret forud. Tilfældenes Antal tiltog hen mod Aarets Slutning og holdt sig ret højt hele den første Halvdel af 1908.

I 1907 anmeldtes ialt 337 Tilfælde, σ : 0.77 paa 1000 Indbyggere (mod 0.36 i 1906, 5.07 i 1905); af de anmeldte Tilfælde angik 223 Børn under 15 Aars Alderen, 114 Personer over 15 Aar.

*) Befolkningens Sammensætning kendes kun i Tællingsaarene og maatte for de mellemliggende Aar beregnes ved Interpolation; for at undgaa vidtløftige og dog ikke helt sikre Beregninger, er her Aldersklassfordelingen ved Tællingen i 1895 lagt til Grund, idet den Afvigelse fra de virkelige Forhold, der derved fremkommer, næppe kan være saa stor, at den i denne Sammenhæng kan faa nogen Betydning.

†) Anmeldelsernes ovenfor berørte Ufuldstændighed vil selvfølgelig virke til at forhøje Letalitetsskvtienterne, hvor meget for de forskellige Sygdomme lader sig næppe skønne. Ved Beregning af Letalitet og Mortalitet kommer endnu Registreringens Ensartethed i Betragtning. Spørgsmaalet om, hvorvidt en efter en Infektionssygdom optrædende Sygdom skal opfattes som en Følge af Infektionen, og om Dødsfaldet skal registreres under Hovedsygdommens eller Følgesygdommens Diagnose, maa i et vist Antal Tilfælde bero paa Registrators Skøn, og det Spillerum, der her er Tale om, vil det vel især være nødvendigt at have in mente ved Sammenligning med Forholdene i fremmede Byer, hvis Registreringsprinciper ikke ere nøje kendte.

Anmeldte Tilfælde af Angina parotidea 1882—1906

paa 1000 Indbyggere.

1882	1.88	1887	2.32	1892	1.24	1897	2.38	1902	2.67
1883	3.61	1888	0.53	1893	2.79	1898	3.28	1903	0.96
1884	3.32	1889	3.95	1894	3.48	1899	2.68	1904	1.27
1885	1.38	1890	4.08	1895	1.30	1900	1.56	1905	5.07
1886	3.47	1891	0.84	1896	1.34	1901	1.81	1906	0.36

Angina parotidea	Ialt anmeldte Tilfælde i Femaaret													Aarlig paa 1000 Ind- byggere.
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt	
1882—1886	284	360	553	472	471	372	285	156	93	137	207	339	3729	2.73
1887—1891	356	375	491	495	508	402	211	138	81	130	177	245	3609	2.18
1892—1896	284	285	380	345	516	512	292	132	89	139	168	215	3357	2.03
1897—1901	371	447	482	520	606	476	300	153	97	104	212	291	4059	2.34
1902—1906	500	583	654	658	632	344	215	168	97	108	151	238	4348	2.07
25 Aars Gennemsnit	72	82	102	100	109	84	52	30	18	25	37	53	764	2.27
1907	8	12	10	13	27	32	14	12	31	43	49	86	337	0.77

Tilfældenes Fordeling paa Aldersklasser frembød intet fra det sædvanlige Afvigende.

Anmeldte Tilfælde af Angina parot.	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt
				M	K	M	K	
1882—1886	28	755	1861	651	431	1	2	3729
1887—1891	26	581	1897	763	337	4	1	3609
1892—1896	19	445	1627	977	281	3	5	3357
1897—1901	14	517	2172	1079	372	3	2	4159
1902—1906	66	677	2106	992	502	—	5	4348
1907	2	60	161	65	47	—	—	337

32 af de anmeldte Patienter behandlede paa Sygehus, deraf 26 paa det militære Sygehus.

Af **Rosen** (*Erysipelas faciei et ambulans*) forefaldt i 1907 517 Tilfælde eller 1.18 p. M. med 18 Dødsfald, o: en Letalitet af 3.5 paa 100 anmeldte Tilfælde.

Erysipelas	Anmeldte Tilf.		Døde af Erysipelas		
	ialt i Femaaret	aarlig af 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	af 100 Anmeldte	aarlig af 1000 Indbyggere
1882—1886	4959	3.64	185	3.7	0.13
1887—1891	4241	2.76	163	3.8	0.11
1892—1896	3780	2.29	141	3.7	0.08
1897—1901	3227	1.81	86	2.7	0.05
1902—1906	3288	1.56	138	4.2	0.07
1907	517	1.18	18	3.5	0.04

Saa vel Morbiditeten som Mortaliteten af Rosen viser en successiv Nedgang; Kvotienterne var for 25 Aar siden godt 3 Gange saa høje som nu.

Barselseber (*Febris puerperalis*) opføres i 1907 med 66 Tilfælde og deraf 16 Dødsfald (i 1906 med 65 Tilfælde og 21 Dødsfald).

Febris puerperalis	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. puerp.		
	Ialt i Femaaret	Aarlig paa 100000 Indb.	Ialt i Femaaret	af 100 Anmeldte	Aarlig paa 100000 Indb.
1882—1886	553	40.5	192	34.7	14.1
1887—1891	994	64.5	155	15.6	10.1
1892—1896	604	36.4	111	18.4	6.7
1897—1901	349	19.5	79	22.6	4.4
1902—1906	340	16.1	90	26.5	4.3
1907	66	15.0	16	24.2	3.6

I Forhold til Fødslernes Antal har Barselsebertilfælde og Barselseberdødelighed siden indeværende Aarhundredes Begyndelse omtrent holdt sig paa samme Standpunkt.

Fbr. puerperalis	Genne msnitl. Antal Fødsler aarlig	Barselsebertilf.		Barselseberdødsfald		
		i Gennemsnit aarlig	for hver 100 Fødsler	i Gennemsnit aarlig	af 100 anmeldte Tilfælde	for hver 100000 Indbygger circa
1861—1870	5609	200	3.6	86	43.0	51
1871—1880	7419	119	1.6	43	36.1	20
1881—1890	10366	150	1.5	36	24.0	13
1891—1900	10146	105	1.0	20	19.0	6
1901—1906	11802	67	0.6	18	26.9	4
1907	12396	66	0.5	16	24.2	4

Stivkrampe hos nyfødte (*Trismus et Tetanus neonatorum*) er i 1907 anmeldt til Ugelisten med ialt 24 Tilfælde. I Mortalitetstabellen opføres 32 Tilfælde af Trismus og Tetanus, af hvilke 29 falde paa den første Levemaaned (Trismus 25, Tetanus 4).

Af **Pemfigus hos nyfødte** (*Femphigus neonatorum*) anmeldtes i Aarets Løb 40 Tilfælde; i en enkelt Jordemoders Praksis forefaldt i Løbet af 4 Maaneder 12 Tilfælde paa ca. 60 Fødsler.

Koldfeber (*Febris intermittens*) forekommer saa godt som ikke. Der anmeldtes i 1907 6 Tilfælde, alle voksne Mænd. (1882—86 gennemsnitlig aarlig 151 Tilfælde, 1887—91 aarlig 82 Tilfælde, 1892—96 aarlig 30 Tilfælde, 1897—1901 aarlig 13 Tilfælde og 1902—1906 aarlig 13 Tilfælde).

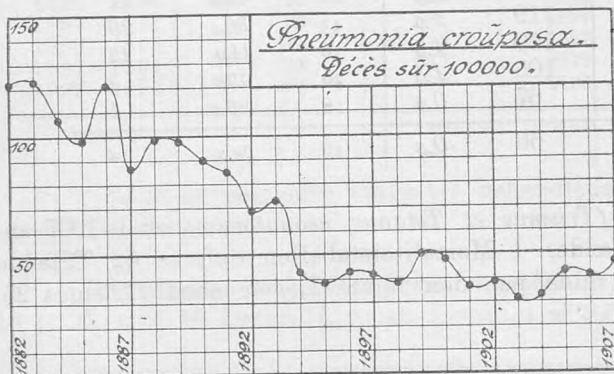
Gigtfeber (*Febris rheumatica*) viser for de sidste 25 Aar en ret jævn Aftagen af Anmeldelsernes Antal fra 4.24 paa hvert Tusinde Indbyggere i Femaaret 1882—1886 til 2.45 paa hvert Tusinde Indbyggere i Femaaret 1902—1906 og 1.95 pro Mille i 1907.

Febris rheumatica	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. rheumat.		
	ialt i Femaaret	aaelig paa 1000 Indbyggere	ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aaelig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	5790	4.24	92	1.6	0.07
1887—1891	5433	3.54	88	1.6	0.06
1892—1896	4672	2.42	92	2.0	0.07
1897—1901	5330	2.98	129	2.4	0.07
1902—1906	5167	2.45	68	1.3	0.03
1907	857	1.95	10	1.2	0.02

Der anmeldtes i 1907 ialt 857 Tilfælde med 10 Dødsfald. Tilfældenes Fordeling paa Aarets Maaneder fremgaar af følgende Oversigt:

Febris rheumatica	I Gennemsnit anmeldtes aaeligt:												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dcbr.	
1862—1881	82	74	79	81	80	79	68	60	60	73	73	74	883
1882—1906	104	93	103	100	103	97	73	67	66	77	85	87	1055
1907	96	87	77	92	86	77	47	47	58	46	69	75	857

Tilfældene forefaldt nogenlunde spredt over hele Byen; 141 af de anmeldte Tilfælde falde paa Barnealderen.

Krupøs Lungebetændelse
(*Pneumonia crouposa*) er i 1907 anmeldt med forholdsvis noget færre Tilfælde end sædvanlig, ialt 943 Tilfælde, 2.1 p. M., men med en usædvanlig høj Letalitet, ialt 208 Dødsfald eller 22.1 paa hvert Hundrede anmeldte.

Pneumonia crouposa	Anmeldte		Døde af Pneum. croup.		
	Tilfælde i Femaaret	aaelig paa 1000 Indbyggere	ialt i Femaaret	paa 100 Anmeldte	aaelig paa 1000 Indbygg.
1882—1886	9204	6.8	1556	16.9	1.14
1887—1891	6773	4.4	1466	21.6	0.92
1892—1896	5452	3.1	943	17.3	0.53
1897—1901	4572	2.6	772	16.9	0.43
1902—1906	4754	2.3	791	16.6	0.37
1907	943	2.1	208	22.1	0.47

Det sædvanlige Foraarsmaksimum i Maanederne Marts—Maj naar næppe saa højt op som sædvanlig, men det er dog særlig Eftersommerens og Efteraarets Anmeldelser, der i Antal ere betydeligt under det gennemsnitlige.

Pneumonia crouposa	I Gennemsnit anmeldtes aarligt:												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept	Okt.	Nov.	Dec.	
1867—1881	147	137	172	172	190	132	88	68	76	97	110	122	1511
1882—1906	125	114	139	148	146	113	71	52	61	71	89	114	1242
1907	85	102	123	118	124	110	39	40	42	37	51	72	943

Fordelingen af de anmeldte 943 Tilfælde paa Aldersklasser viser, at den ringe Nedgang i Anmeldelsernes Antal særlig er kommet Aldersklasserne under 15 Aar til Gode.

Anmeldte Tilfælde af Pneumonia crouposa	0—1	1—5	5—15	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
	Aar	Aar	Aar	M	K	M	K	
1885—1886*)	165	504	483	1165	594	75	106	3092
1887—1891	383	1084	1091	2498	1348	204	365	6973
1892—1896	253	816	890	2071	1060	163	289	5542
1897—1901	128	626	917	1647	934	134	196	4582
1902—1906	150	648	876	1784	925	157	214	4754
1907	25	98	155	373	209	31	52	943

Ialt forefaldt som anført i 1907 208 Dødsfald af krupøs Pneumoni; af disse faldt 24 paa Aldersklasserne under 15 Aar. Som sædvanlig afgav i Aldersklassen 15—65 Aar Mændene, i Aldersklasserne over 65 Aar Kvinderne det største Kontingent.

Døde af Pneumonia crouposa	0—1	1—5	5—15	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
	Aar	Aar	Aar	M	K	M	K	
1882—1886	363	175	37	392	204	137	248	1556
1887—1891	265	167	33	356	189	171	285	1466
1892—1896	119	75	17	300	156	103	173	943
1897—1901	57	32	16	303	155	83	126	772
1902—1906	47	30	14	291	170	97	142	791
1907	6	12	6	70	37	24	53	208

*) En Opgørelse for Femaaret 1882—1886 vilde blive vildledende, særlig fordi Sygelistens og Mortalitetstabellens Rubriker ikke dække hinanden. Fra 1882—1884 (incl.) havde Sygelisten kun Rubriken „Pneumonia, Lungebetændelse“, medens Mortalitetstabellen havde Rubr. 74 „Pneumonia“ og Rubr. 77 „Bronch. capill. & Pneumonia catarrhalis“. Fra og med 1885 deltes Sygelistens Rubrik i „Pneumonia crouposa“ og „Bronchopneumonia & Bronchit. capill.“

I Treaaret 1882—1884 anmeldtes af „Pneumonia“:

	0—1	1—5	5—15	Over 15 Aar		Tilsammen
	Aar	Aar	Aar	M	K	
1882—1884	649	1315	837	2007	1304	6112

I samme Treaar 1882—1884 døde:

	0—1	1—5	5—15	Over 15 Aar		Tilsammen	
	Aar	Aar	Aar	M	K		
af Pneumonia		239	115	16	303	254	927
af Bronch. cap. & Pneum. catarrh.		399	143	3	12	28	585
Tilsammen		638	258	19	315	282	1512

Katarralsk Lungebetændelse (*Bronchopneumonia & Bronchitis capillaris*), der først fra 1885 er optaget særskilt paa Sygelisterne (se Anm. paa forrige Side), anmeldtes i 1907 omtrent i samme Antal som det foregaaende Aar, ialt 2029 Tilfælde, o: 4.62 p. M.

Broncho- pneumonia	Anmeldte Tilf.		Døde af Bronchopneum.		
	ialt i Femaaret	aaelig p. M. af Befolkg.	ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte	aaelig p. M. af Befolkg.
1885—1886*)	2222*)	3.88	447 *)	20.1	0.78
1887—1891	7192	4.65	1427	19.8	0.92
1892—1896	7092	4.29	2159	30.9	1.30
1897—1901	8081	4.50	2320	28.7	1.30
1902—1906	9965	4.73	2283	22.9	1.08
1907	2029	4.62	423	20.8	0.96

*) 2 Aar.

Med Hensyn til Fordelingen af Tilfældene paa Aarets Maaneder viser de to sidste Aar saavel indbyrdes ret væsentlige Forskelligheder som betydelige Afvigelser fra det sædvanlige. Foraarsopgangen var i Marts—April 1906 større end gennemsnitlig, men der viste sig tillige i Aarets sidste Maaneder en betydelig Stigning i Anmeldelsernes Antal, en Stigning, der fortsatte sig gennem Januar og tildels Februar 1907 og bragte disse Maaneders Sygetal betydeligt op over Maanedernes Gennemsnit. Naar undtages, at Maj—Juni 1907 ligeledes opvise et relativt betydeligt Antal Tilfælde, holdt Anmeldelserne sig i Aarets øvrige Maaneder i Nærheden af, tildels under, det for en længere Aarrække gennemsnitlige.

Broncho- pneumonia	I Gennemsnit anmeldtes aarligt:												Hele Aaret
	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
1885—1906	206	164	188	167	138	99	71	54	69	96	138	181	1571
1907	370	292	186	184	222	163	91	57	95	84	114	171	2029

Fordelingen paa Aldersklasser af de i 1907 anmeldte Tilfælde viser i Sammenligning med de forudgaaende 22 Aars Gennemsnit et Underskud for Barnealderen, men et større eller mindre Overskud for alle Aldersklasser over 15 Aar.

Anmeldte Tilfælde af Broncho- pneumonia	0—1	1—5	5—15	15—65		Over 65 Aar		Tilsammen
	Aar	Aar	Aar	M	K	M	K	
1885—1886*)	469	717	280	347	309	40	60	2222
1887—1891	1755	2492	922	714	890	140	279	7192
1892—1896	1984	2428	820	601	741	160	358	7092
1897—1901	2082	2679	937	853	987	157	386	8081
1902—1906	2290	3176	1249	1085	1430	231	504	9965
1907	387	583	219	305	290	76	169	2029

*) 2 Aar.

Dødsfaldenes Antal staar i 1907 omtrent i sædvanligt Forhold til Anmeldelsernes Antal, nærmest lidt lavere end gennemsnitligt. Ialt døde af katarralsk Pneumoni og kapillær Bronkit 443 Personer, deraf 273 under 15 Aar, 122 over 65 Aar.

Døde af Broncho- pneumonia	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M	K	M	K	
1882—1886	656	247	7	16	23	27	56	1032
1887—1891	844	333	17	39	26	53	115	1427
1892—1896	1214	469	27	61	48	111	229	2159
1897—1901	1219	432	28	56	65	174	346	2320
1902—1906	1104	440	31	108	92	173	335	2283
1907	198	70	5	12	16	39	83	423

Af akut **Brystkatarr** (*Tracheobronchitis acuta*) anmeldtes i 1907 9071 Tilfælde; i Mortalitetstabellen opføres 53 Dødsfald under Bronchitis acuta simplex.

Tracheobronchitis	Anmeldte Tilfælde		Døde af Tracheobronchitis	
	Ialt i Femaaret	aaerlig p. M. af Befolkningen	Ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte
1882—1886	54456	43.63	357	0.6
1887—1891	55436	36.03	335	0.6
1892—1896	50269	30.41	188	0.4
1897—1901	45654	25.54	184	0.4
1902—1906	45292	21.51	209	0.5
1907	9071	20.66	53	0.6

Af de 53 Dødsfald falde 28 paa Aldersklassen 0—1 Aar, 17 paa Aldersklasserne over 65 Aar. Anmeldelserne, der allerede i December havde vist en Tilvækst, naaede allerede i Januar 1907 deres Maksimum, medens den samtidig optrædende Influenzaepidemi først kulminerede i Februar.

Bronch. acut. simpl.	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
1882—1906 genms. aarl.	1487	1255	1246	994	786	497	293	268	447	701	1033	1238	10244
1906	1055	892	1153	841	463	442	264	261	347	651	722	1224	8315
1907	1549	1252	951	930	806	594	242	193	348	468	825	913	9071

La Grippe (*Influenza*) optraadte i Aarets første Vintermaaneder med en ret anselig Epidemi, der begyndte i Januar, kulminerede i Februar (med 1432 Tilfælde i Ugen til 16. Februar) og allerede maatte anses for afsluttet ved Udgangen af Marts.

Anmeldte Tilfælde af Influenza 1882—1906

paa 1000 Indbyggere.

1882	0.7	1887	0.0	1892	23.9	1897	19.6	1902	7.4
1883	1.1	1888	0.0	1893	36.2	1898	3.4	1903	17.8
1884	0.8	1889	39.0	1894	27.0	1899	26.2	1904	9.8
1885	0.1	1890	17.0	1895	40.4	1900	29.9	1905	23.4
1886	0.1	1891	50.7	1896	10.1	1901	19.6	1906	4.4

Ialt anmeldtes i 1907 8938 Influenzatilfælde, o: 20.4 p. M., af hvilke de 7186 faldt paa første Kvartal.

Anmeldte Tilfælde af Influenza	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Gennemsn. 1889—1906	1521	1513	1527	403	346	154	51	30	64	126	406	2204	8347
1906	477	283	302	175	56	30	18	18	41	84	144	263	1891
1907	1087	4224	1875	616	170	71	24	22	58	102	239	450	8938

Til Sammenligning vedføjes (efter Aarsberetningen for 1906) en Oversigt over de fire sidstomhandlede Respirationsvejsygdommes gennemsnitlige Fordeling paa Aarets Maaneder.

Gennemsnitl. anmeldtes (bereg. for 1000 Tilf. i Aar)	Jan.	Feb.	Mar.	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Influenza 1889—1906	182	181	183	48	42	18	6	4	8	15	49	264	1000
Tracheobr. 1867—1906	142	121	126	100	77	49	31	28	44	68	96	118	1000
Bronchopn. 1885—1906	131	104	120	107	87	63	46	35	44	61	87	115	1000
Pneum. †) 1867—1906	99	92	112	117	121	89	58	43	50	60	72	87	1000

Af de 88 Dødsfald, som i 1907 skrives paa Influenzaens Regning, falde kun 3 paa Barnealderen, 58 paa Aldersklasserne over 65 Aar.

Influenza		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Til- sammen
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte In- fluenztilfælde.....	1889—1900	111	765	1415	2872	4020	162	346	9693
	1901—1905	40	348	716	2117	2800	126	255	6402
	1906	8	80	182	647	836	39	99	1891
	1907	51	435	820	3157	3925	169	381	8939
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1900	10	5	1	17	21	25	47	126
	1901—1905	4	2	1	7	8	12	25	59
	1906	0	0	0	4	3	4	12	23
	1907	1	2	0	13	14	24	34	88
Influenzadødsfald i pCt. af an- meldte Tilfælde	1889—1900	8.8	0.7	0.1	0.6	0.5	15.7	13.5	1.3
	1901—1905	10.0	0.5	0.1	0.3	0.3	9.9	9.9	0.9
	1906	0.0	0.0	0.0	0.6	0.4	10.3	12.1	1.2
	1907	2.0	0.5	0.0	0.4	0.4	14.2	8.9	1.0

Lungetuberkulose (*Tuberculosis pulmonum*). Den Opgørelse af de i Henhold til Lov af 14. April 1905 § 2 anmeldte Tilfælde af Tuberkulose i Lunger og Strubehoved, som findes i Aarsberetningen for 1906, Pag. 18 (Alder) og Pag. 19 (Bydele), omfatter kun de af de anmeldte Personer, der endnu vare i Live ved Aarets Udgang. Ved en senere foretagen Opgørelse ere 359 i 1906 anmeldte, der inden Aarets Udgang vare afgaaede ved Døden, medregnede, hvorefter det samlede Antal anmeldte for 1906 bliver 1611*). — I 1907 modtoges ialt 2103 Anmeldelser om Tilfælde af Lunge- og Strubetuberkulose, af hvilke ikke mindre end 1012 vare Gengangere; 1091 angik nye Tilfælde. Af disse afgik 194 i Aarets Løb ved Døden, medens 897 vare i Live ved Aarets Udgang. — Medregnes de under 31. Decbr. 1905

†) Efter 1885 „Pneum. croup.“

*) Samtidig er der ved Revisionen foretaget enkelte mindre væsentlige Rettelser af Tallene for de i 1905 og 1906 anmeldte, der gengives i nærværende Beretning.

anmeldte 785 Tilfælde, er der i de siden Anmeldelsespligtens Ikrafttræden forløbne 2 Aar ialt anmeldt 3487 Tilfælde. — [Hertil kommer endnu 264 Tilfælde, der ifølge Dødsattesterne ere døde af Lungetuberkulose, uden at Anmeldelse om Tilfældet var modtaget, medens Patienten levede.] Fordelingen af de 3487 anmeldte Tilfælde paa Køn og Alder ses af følgende Tabel:

Anmeldte Tilfælde af Lunge- (og Strube-) Tuberkulose.
1905 — 1906 — 1907.

		0-5	5-15	15-25	25-35	35-45	45-55	55-65	65 og derov.	ubek. Alder	Ialt
31/12 1905	M.	1	13	78	95	98	65	37	9	5	401
	K.	1	13	105	130	70	40	19	5	1	384
i 1906	M.	13	23	155	234	176	118	72	23	10	834
	K.	14	60	205	224	140	72	33	25	4	777
i 1907	M.	5	29	138	155	97	68	47	13	12	564
	K.	3	38	139	183	75	44	22	14	9	527
Tilsammen	M.	19	75	371	484	371	251	156	45	27	1799
	K.	18	111	449	537	285	156	74	44	14	1688
Begge Køn		37	186	820	1021	656	407	230	89	41	3487

Efterfølgende tabellariske Oversigt giver Oplysning om de anmeldte Tilfældes Fordeling paa Bykvartererne:

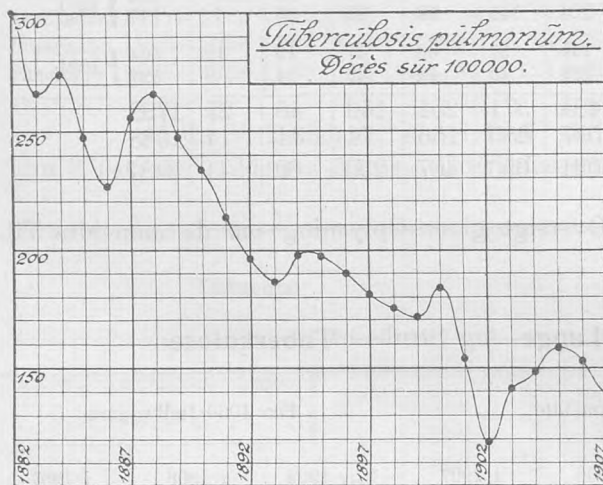
Anmeldte Tilfælde af Lunge- (og Strube-) Tuberkulose.

	Ialt anmeldte			Paa 1000 Indbyggere		
	31/12 1905	i 1906	i 1907	31/12 1905	i 1906	i 1907
I. Gl. Bys ældre Del	18	45	24	1.5	3.0	2.2
II. Gl. Bys yngre Del	35	84	53	1.5	4.0	2.6
III. Gammelholm	6	22	13	0.9	3.4	2.1
IV. St. Annæ Ø. Kvt.	12	26	14	1.2	2.7	1.5
V. St. Annæ V. Kvt.	63	100	63	2.4	4.0	2.6
VI. Kristianshavn	27	83	49	1.4	4.2	2.5
Indre By	161	360	216	1.6	3.8	2.4
VII. Voldkvarteret	59	118	79	1.4	2.8	1.9
VIII. Østerbro	85	216	139	1.3	3.9	2.4
IX. Blegdam	49	135	83	1.4	4.2	2.6
X. Nørrebro	87	173	129	2.1	3.8	2.7
XI. Blaagaard	103	145	108	2.8	4.1	3.1
XII. Vesterbro	149	275	180	2.2	4.0	2.6
Ydre By	582	1062	718	2.0	3.8	2.5
XIII. Valby	28	21	23	2.5	1.8	1.9
XIV. Brønshøj	12	36	35	0.9	2.5	2.2
XV. Sundby	45	111	79	1.5	3.4	2.3
Forstæder	85	168	137	1.5	2.9	2.2
— Havn, Uden Bolig	7	24	20	—	—	—
Hele Byen	785	1611	1091	1.8	3.7	2.5

Beregnes en Gennemsnitskvotient for de tre Anmeldelsesaar, viser det sig, som det maatte ventes, at de daarligst bebyggede og tættest befolkede Bydele, St. Annæ Vester Kvarter, Nørrebro, Blaagaard og Vesterbro have de højeste Kvo-

tienter; særlig St. Annæ Vester Kvarter og Blaagaard have Tal, der ligge betydeligt over Gennemsnittet.

Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde	Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1875—1879	3.14	12.92
1840—1844	3.44	13.00	1880—1884	2.89	12.40
1845—1849	3.37	12.08	1885—1889	2.51	11.28
1850—1854	3.01	11.83	1890—1894	2.05	9.90
1855—1859	2.96	11.33	1895—1899	1.83	10.32
1860—1864	3.07	12.05	1900—1904	1.49	9.10
1865—1869	2.97	12.86	1905	1.58	9.70
1870—1874	3.43	14.31	1906	1.53	9.95
			1907	1.39	9.14

I 1907 ere ialt 609 Dødsfald førte paa Lungetuberkulosens Regning, hvilket giver en Kvotient af 1,39 for hver 1000 Mennesker. Efter den tidligere omtalte Tilvækst i Aarene 1903, 1904 og 1905 synes de forudgaaende Aars Nedgang nu atter at ville fortsætte sig.

Om de af Lungetuberkulose dødes Alder og om Varigheden af det mellem første Anmeldelse og Dødsfaldet forløbne Tidsrum indeholde nedenstaaende Tabeller summarisk Oplysning for begge Aarene 1906 og 1907.

Døde af Lungetuberkulose i 1906.

		0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og derover	Ubk.	Ialt	
Tilfældet første	M	—	3	15	26	17	15	14	3	—	93	} 181
	K	1	5	29	30	15	3	3	2	—	88	
Gang anmeldt i 1906	M	6	3	28	36	50	37	26	11	—	197	} 359
	K	5	9	41	42	30	11	11	13	—	162	
Tilfældet ikke anmeldt *)	M	8	5	5	8	12	8	6	7	1	60	} 120
	K	4	—	7	12	10	12	3	12	—	60	
Tilsammen	M	14	11	48	70	79	60	46	21	1	350	} 660
	K	10	14	77	84	55	26	17	27	—	310	
Begge Køn		24	25	125	154	134	86	63	48	1	660	

*) Som det fremgaar af ovenstaaende tabellariske Oversigter, ere i 1906 og 1907 henholdsvis 120 og 144 Dødsfald opførte under Mortalitetstabellens Rubr. 30 som døde af Lungetuberkulose, uden at der forinden var modtaget Anmeldelse om Tilfældet. Medregnes disse Tilfælde, bliver det samlede Antal Sygdomstilfælde for den siden 31. Decbr. 1905 forløbne Tid 3751, af hvilke altsaa omtrent 7 pCt. ikke vare anmeldte i Overensstemmelse med § 2 i Lov Nr. 69 af 14. April 1905.

Døde af Lungetuberkulose i 1907.

		0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og derover	Ubk.	Ialt	
Tilfældet første Gang an- meldt	^{31/12} 1905	M —	—	6	5	13	4	2	2	—	32	} 64
		K —	—	7	8	10	6	1	—	—	32	
	i 1906	M —	2	14	34	21	19	9	3	—	102	} 208
		K —	5	25	30	19	13	8	6	—	106	
	i 1907	M 2	5	20	25	21	18	16	6	—	113	} 193
		K 1	3	24	20	11	6	9	6	—	80	
Tilfældet ikke anmeldt *)	M	10	2	7	17	13	13	9	12	—	83	} 144
	K	6	2	14	12	8	8	5	6	—	61	
Tilsammen	M	12	9	47	81	68	54	36	23	—	330	} 609
	K	7	10	70	70	48	33	23	18	—	279	
Begge Køn		19	19	117	151	116	87	59	41	—	609	

Lungetuberkulose	Sygdoms- tilfælde	Døde	
		i 1906	i 1907
Anmeldte Tilfælde	^{31/12} 1905	785	181
	i 1906	1611	359
	i 1907	1091	—
Ialt anmeldte Tilfælde		3487	540
Ikke anmeldte Tilfælde*)		264	120
Tilsammen		3751	660

*) Efter Dødsattesterne.

Med Hensyn til de 609 Dødsfalds Fordeling paa Byens Kvarterer henvises til efterfølgende Oversigt, hvoraf fremgaar, at Nedgangen mod de foregaaende Aar kommer de fleste Bydele til Gode.

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	20	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
1903	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1904	16	48	6	8	43	30	151	44	48	42	82	58	94	368	15	15	43	73	25	632
1905	9	49	8	9	53	22	150	42	53	59	90	68	100	412	17	15	47	79	31	672
1906	14	36	5	14	55	39	103	43	70	48	80	64	109	414	10	13	37	60	23	660
1907	8	33	8	6	58	37	150	30	71	47	66	57	88	365	19	16	39	74	20	609

Dødeligheden af andre tuberkulose Sygdomme viser i 1907 en meget betydelig Nedgang; det samlede Antal døde, der opføres under Mortalitetstabellens Rubr. 28, 29 og 31 andrager i 1907 166 Personer eller 0.38 for hvert 1000 Indbyggere.

	Døde af Lungetuberkulose		Døde af andre tub. Sygd.		Døde af tub. Sygd. ialt	
	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.	I Femaaret	aa- rlig pr. 1000 Indb.
1882—1886	3572	2.63	1211	0.89	4783	3.52
1887—1891	3743	2.44	1291	0.83	5034	3.27
1892—1896	3213	1.94	1419	0.86	4632	2.80
1897—1901	3084	1.73	1142	0.63	4226	2.36
1902—1906	3040	1.44	1091	0.53	4131	1.96
1907	609	1.39	166	0.38	775	1.77

Af de i 1907 indgaaede 1091 Anmeldelser om nye Tilfælde af Lunge-
tuberkulose indeholdt 119 særlige Oplysninger, der foranledigede, at Anmeldelsen
blev overgivet vedkommende Kredslæge til nærmere Undersøgelse, der i 58 Tilfælde
førte til, at paagældende, da der viste sig at være særlig Fare for Udbredelse af
Smitte, indlagdes paa Hospital for offentlig Regning. I 56 Tilfælde foranledigedes
der foretaget Desinfektion af den paagældendes Lejlighed eller Effekter.

Ialt foranstaltedes der i 1907 fra Sundhedskommissionens Desinfektions-
station 832 Desinfektioner efter Lungetuberkulose, alle for offentlig Regning, deraf
252 efter Dødsfald, 580 efter Flytning eller Hospitalsindlæggelse. Om den tiltagende
Benyttelse af Sundhedskommissionens Desinfektion i Tilfælde af Lungetuberkulose
giver nedenstaaende Tabel Oversigt for de sidste 17 Aars Vedkommende.

Desinfektion for Lungetuberkulose aarlig	A ₁ Desinf. i Syg- domstilfælde Lov. 14. IV. 5	A ₂ Desinf. efter Dødsfald Lov 11. V. 97 Lov 14. IV. 5	B Desinf. for ubemidlede (Kommunal Bevilling)	C. Betalt Des- infekt. for privat Regning
1891—1896 gnsnitl.	—	—	151	59
1897—1905 gnsnitl.	—	285	73	49
1906	458	278	—	—
1907	580	252	—	—

Sundhedskommissionens Tuberkulosediagnose, der hidtil har været
henlagt til Sundhedskommissionens Laboratorium, blev — da disse Undersøgelser
viste sig at voldt det øvrige Laboratoriearbejde mere Afbræk end ønskeligt — fra
16. Juli 1907 overført til Øresundshospitalets Tuberkuloseafdeling og underlagt denne
Afdelings Overlæge, samtidig med at der fra Statens Side indrømmedes Hovedstaden
forholdsmæssig Andel i det til bakteriologisk Tuberkulosediagnose bevilgede Beløb.
— Der foretoges i 1907 (i den første Halvdel af Aaret paa Sundhedskommissionens
Laboratorium, i den sidste Halvdel af Aaret paa Øresundshospitalet) 2140 Sputum-
undersøgelser, af hvilke 1746 gav negativt Resultat, medens der i 394 Prøver Op-
spyt paavistes Tuberkelbaciller.

Af vedføjede Oversigt fremgaar, at Benyttelsen af Diagnosestationen er i jævn Fremgang. Der er, siden denne Virksomhed i Maj 1901 sattes i Værk, ialt foretaget 10735 Undersøgelser af Opspyt, af hvilke 8554 eller c. 80 pCt. have givet negativt, 2181 eller c. 20 pCt. positivt Resultat.

	Positivt Resultat	Negativt Resultat	Ialt
1901	118	263	381
1902	262	887	1149
1903	341	1267	1608
1904	325	1329	1654
1905	345	1462	1807
1906	396	1600	1996
1907	394	1746	2140

Af Angina tonsillaris anmeldtes i Gennemsnit aarlig

1882—1886	6318	23.1 p. M.
1887—1891	7977	25.9 p. M.
1892—1896	7808	23.6 p. M.
1897—1901	8044	22.5 p. M.
1902—1906	8963	21.3 p. M.
1907	8192	18.7 p. M.

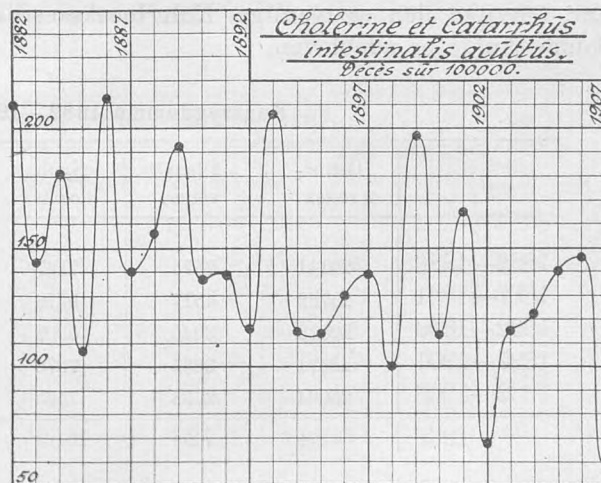
Af **Halsbetændelse** (*Angina tonsillaris*) anmeldtes i 1907 8192 Tilfælde eller 18,7 paa 1000 Indbyggere, altsaa et noget lavere Antal end i tidligere Aar. Siden Begyndelsen af Halvfems-erne synes der at finde en stadig, men langsom Nedgang Sted i Anmeldelsernes Antal.

Anmeldte Tilfælde af *Catarrhus intestinalis acutus* 1882—1906 paa 1000 Indbyggere.

1882 36.60	1887 24.09	1892 26.95	1897 19.95	1902 11.13
1883 27.06	1888 24.85	1893 32.87	1898 14.64	1903 15.08
1884 36.64	1889 35.48	1894 18.13	1899 24.85	1904 13.09
1885 21.25	1890 24.33	1895 20.85	1900 18.24	1905 15.95
1886 36.06	1891 22.76	1896 20.38	1901 19.48	1906 17.11

Kolerine (*Catarrhus intestinalis acutus*) optraadte i 1907 som en Følge af den usædvanlig kolde Sommer med et baade absolut og relativt mindre Antal Tilfælde end i noget af de nærmest forud-gaaende 25 Aar.

Af efterfølgende Oversigt over Kolerinens Optraeden i de sidste 25 Aar fremgaar, at Sygdommen, som i tidligere Beretninger omtalt, viser en jævn og ikke ubetydelig Nedgang i Anmeldelsernes Antal, særlig for de ældre Aldersklassers Vedkommende.

Choleringe	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Anmeldte		Døde		Anmeldte		Døde		
	Ialt	aarlig p. M. af Befolkn.	Ialt	pCt. af Anmeldte	Ialt	pCt. af alle Anmeldte	Ialt	pCt. af anmeldte 0—1 Aar	pCt. af alle Døde
1882—1886	42943	31.5	2332	5.4	10249	23.9	2101	20.5	90.1
1887—1891	40404	26.3	2350	5.8	9606	23.7	2076	21.6	88.3
1892—1896	39367	23.8	2254	5.7	9741	24.7	2051	21.1	91.0
1897—1901	34878	19.5	2559	7.3	9241	26.5	2339	25.3	91.4
1902—1906	30570	14.5	2501	8.2	8853	29.0	2287	25.8	91.4
1907	4517	10.3	253	5.6	1076	23.8	229	21.3	90.5

Børnene under 1 Aar levere følgende en successive voksende Procent af det samlede Antal Tilfælde. Uagtet det er blandt de spæde Børn, Kolerinen gør sin rigeste Høst, og uagtet Letaliteten følgende har været stigende, lader der sig dog i det hele i Aarenes Løb paavise nogen Nedgang i Sygdommens Mortalitetkvotient siden 1882.

I 1907 anmeldtes ialt kun 4517 Tilfælde, o: 10,3 p. M., nogenlunde jævnt fordelte paa hele Aaret, med en lille Tendens til Opgang i Maj og Oktober, men uden noget Tegn til den sædvanlige akute Eftersommerstigning i August og September.

Choleringe	Jan.	Fehr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Aaret	p. M. af Bef.
gennemsnitlig aarlig														
1882—1906	344	303	326	364	442	682	980	1568	1151	592	434	342	7528	23.11
1907	269	215	244	394	468	423	344	345	493	543	427	352	4517	10.29

Da nu de spæde Børn tilmed i 1907 leverede et forholdsvis mindre Kontingent til Anmeldelserne end sædvanlig, fik Aaret i det hele en meget lav Kolerinedødelighed, hvad der gav sig et tydeligt Udslag i Dødelighedsforholdene i det hele.

I hvor høj Grad den spæde Barnealders Kolerinedødelighed paavirker Byens samlede Dødelighed, fremgaar af, at de to Aar, i hvilke den summariske Dødelighedskvotient har været længst nede, 1902 (14,7) og 1907 (15,2), netop er to Aar, i hvilke den sædvanlige Kolerineeksacerbation som en Følge af usædvanlig Sommerkulde er udebleven.

Kønssygdomme 1882—1906 & 1907.

	Gonor-rhoea	Ulcus vener.	Syph. acqvis	Syph. insons	Syph. congen.	Ialt
1882—1886	29141	7575	7167	55	368	44306
1887—1891	23732	4317	5279	157	457	33936
1892—1896	20823	3045	5302	186	279	29635
1897—1901	23371	3685	7976	359	476	35867
1902—1906	25004	2733	7463	237	419	35856
1907	5684	728	1869	39	63	8383

Af Kønssygdomme (*Gonorrhoea*, *Ulcus venereum*, *Syphilis*) anmeldtes i 1907 ialt 5684 Tilfælde af Gonorre, 728 Tilfælde af venerisk Saar og 1971 Tilfælde

af Syfilis. Deraf behandlede paa Hospital henholdsvis 1227, 329 og 815 Tilfælde (paa Militærhospital henholdsvis 238, 10 og 43 Tilfælde). Der er altsaa i 1907 en kendelig Tilvækst i Anmeldelsernes Antal, særlig for Syfilis' Vedkommende. At slutte derfra til en voksende Udbredelse af disse Sygdomme og at sætte Virkningen af Loven af 30. Marts 1906 i Kavsforhold til en saadan formodet Tilvækst er ikke tilladt. Afset fra de særlige Mangler, der, som ofte berørt, klæbe ved alle hidtidige statistiske Opgørelser over Kønssygdommene, og som have til Følge, at Tallene altfor let blive vildledende, maa det for Øjeblikket endnu tages i Betragtning, at den lette Adgang til fri Behandling af Kønssygdomme, som der ved Loven af 30. Marts 1906 er aabnet Adgang til, højst sandsynligt har haft den tilsigtede Virkning, at et større Antal af disse Patienter end tidligere have undergivet sig Lægebehandling og ere blevne opførte paa Sygelisterne.

Den i Aarsberetningen for 1906 omtalte midlertidige Ordning af denne Lægebehandling var ved denne Beretnings Affattelse endnu ikke afløst af nogen endelig Ordning.

Af samtlige 11 (oprindelig 12) til gratis Behandling af Kønssygdomme antagne Læger anmeldtes i 1907 ialt 3746 Patienter (2873 Mænd, 820 Kvinder, 53 Børn); af disse led 546 af Syfilis (258 første Udbrud), 181 af venerisk Saar og 1949 af Gonorrhé. Af disse 2676 Patienter henvistes 365 til Hospitalsbehandling. — 1070 Patienter, o: c. 20 pCt., fandtes ikke lidende af nogen „Kønssygdom“.

Kommunens Udgifter til denne ambulante Lægebehandling androg ialt 36675 Kr. (foruden Udgifter til Medikamenter, Porto og Annoncer).

Anmeldte Tilfælde af Scabies 1882—1906.

1882 . . .	906	1887 . .	821	1892 . .	964	1897 . .	498	1902 . .	779
1883 . . .	1006	1888 . .	766	1893 . .	1098	1898 . .	619	1903 . .	1025
1884 . . .	1288	1889 . .	959	1894 . .	767	1899 . .	750	1904 . .	1001
1885 . . .	1053	1890 . .	1036	1895 . .	600	1900 . .	698	1905 . .	892
1886 . . .	849	1891 . .	1003	1896 . .	560	1901 . .	666	1906 . .	968
I Femaaet:	5102	4585	3989	3231	4665
Gennemsnitl. } aarlig p. M. }	3.7		3.0		2.4		1.8		2.2

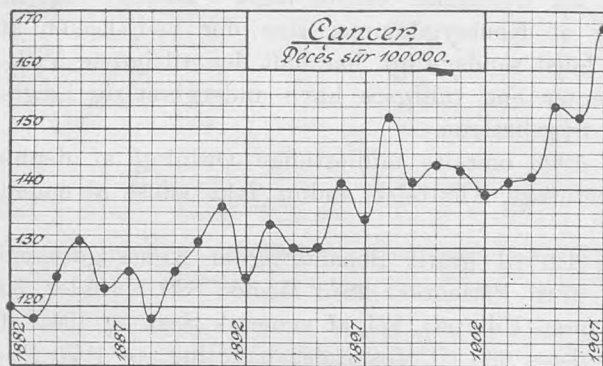
I 1907 anmeldtes 1328 Tilfælde af **Fnat**, o: 3.0 p. M., hvilket altsaa betegner en ikke ubetydelig Tilvækst.

Anmeldte Tilfælde af Delir. trem. 1882—1906 og 1907.

	Anmeldte Tilfælde af Delir. trem. 1882—1906 og 1907.												Hele Femaaet	aarlig p. 1000 Indb.	Døde i Femaaet	i pCt. af anmeldte
	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Oktbr.	Nov.	Dec.				
1882—1886	110	111	112	97	134	130	134	124	117	135	128	126	1468	1.1	168	11.4
1887—1891	152	136	149	172	214	228	218	200	219	180	146	213	2227	1.5	177	7.9
1892—1896	194	135	162	193	207	201	233	198	177	195	209	209	2313	1.4	80	3.4
1897—1901	221	236	236	235	257	211	223	223	214	236	236	288	2816	1.6	135	4.8
1902—1906	240	272	311	312	274	331	261	274	242	235	278	275	3311	1.6	123	3.7
1907	54	46	57	58	80	74	64	73	79	72	70	74	801	1.8	56	7.0

Af **Drankergalskab** (*Delirium tremens*) havde Sygelisterne i 1907 ialt 801 Tilfælde nogenlunde jævnt fordelt paa Aarets Maaneder. 56 Dødsfald skrives paa

Delirium tremens' Regning; saavel Morbiditetskvotienten 1,8 som navnlig Letalitetsprocenten 7,0 vise altsaa en ret betydelig Stigning mod de nærmest forudgaaende 15 Aar.

Kræft (Cancer). I 1907 opføres ialt 734 Personer som døde af Kræft under Mortalitetstabellens Rubrik 32 Cancer ventriculi 224, Rubrik 33 Cancer uteri 90, Rubrik 34 Cancer mammæ 43 og Rubrik 35 Cancer in al. corp. part. 377.

Den i tidligere Beretninger omtalte ikke meget fremtrædende Tilvækst i Hyppigheden, hvorved Kræft opføres som Dødsårsag, synes i de seneste Aar at gøre sig stærkere gældende.

Døde af Kræft 1882—1906 og i 1907.

(Absolute Tal).

Cancer	ventric.	uteri	mammæ	in al. cp. ptb.	Tilsammen
1882—1886	633	247	96	711	1687
1887—1891	702	228	105	930	1965
1892—1896	725	267	108	1092	2192
1897—1901	825	292	140	1302	2559
1902—1906	1028	374	170	1510	3082
Ialt 1882—1906	3913	1408	619	5545	11485
gsntl. aarlig 1882—1906	156	56	25	222	459
1907	224	90	43	377	734

Af ovenstaaende Oversigt over Fordelingen af de i 1907 og i de nærmest forudgaaende 25 Aar registrerede Kræftdødsfald paa Mortalitetstabellens fire Kræft-rubriker fremgaar, at Tilvæksten falder paa alle Former af Kræft.

Døde af Kræft 1882—1906 og i 1907.

	Gennemsnitlig aarlig	Paa hvert 100,000 Indbyggere døde:					af Cancer	
		af Canc. ventr.	af Canc. uteri	af Canc. mamm.	af Canc. in al. cp. pt.	Ialt	udenbys fradragne	
1882—1886	337	45	17	6	55	123	115	
1887—1891	393	45	17	6	59	127	118	
1892—1896	438	45	16	6	65	132	122	
1897—1901	512	46	17	8	72	143	132	
1902—1906	616	47	18	8	73	146	133	
1907	734	51	20	10	86	167	150	

Da de absolute Tal ikke give noget iøjnefaldende Billede af Tilvækstens relative Størrelse, findes i ovenstaaende tabellariske Oversigt Kræftdødsfaldene for hver af Mortalitetstabellens Kræftrubriker beregnet paa 100,000 Mennesker. Den sidste Kolonne, i hvilken de paa Byens Hospitaler og Kliniker, døde men ikke i Byen hjemmehørende, Kræftpatienter ere fradragne, viser, at Antallet af Kræftdødsfald for hver 100,000 Indbyggere i de sidste 25 Aar er vokset fra 115 til 150. Medens denne Tilvækst i de forudgaaende Decennier hovedsagelig faldt paa Rubriken Cancer in al. corp. part., udvise nu ogsaa de andre Kræftrubriker et tydeligt Plus.

Døde af Kræft 1882—1906 og i 1907.
(Aldersklassefordeling).

		0—15	15—25	25—45	45—65	over 65	Tilsammen
C. ventriculi	1882—1906	0	5	326	1753	1829	3913
	1907	0	0	16	101	107	224
C. uteri	1882—1906	0	3	413	740	252	1408
	1907	0	1	21	51	17	90
C. mammæ	1882—1906	0	0	71	312	236	619
	1907	0	0	10	24	9	43
C. in al. corp. pth.	1882—1906	78	106	645	2498	2218	5545
	1907	2	4	43	166	162	377
Alle Cancer- dødsfald	1882—1906 ialt	78	114	1455	5303	4535	11485
	Gnsnt. aarl. (25 Aar)	3	5	58	212	181	459
	1907	2	5	90	342	295	734

Tilvæksten fordeles, som det fremgaar af ovenstaaende Tabel, nogenlunde ligeligt paa alle Aldersklasserne over 25 Aar.

Garnisonen. Ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps var Sundhedstilstanden i Garnisonen i 1907 god. Naar undtages en Del Influenza-tilfælde i Aarets første Maaneder, optraadte ingen Epidemi blandt Mandskabet. For Kønssygdomme behandledes paa Garnisonssygehuset ialt 238 Patienter, nemlig Gonorrhé 185 (deraf 44 af Søværnet), for ulc. vener. 10 (deraf 2 af Søværnet) og for Syfilis 43 (deraf 20 af Søværnet).

Befolkningsforhold. Ifølge foretagne Beregninger og Meddelelse fra Kommunens Statistiske Kontor kan Folketallet medio 1907 anslaaes til 439,000 Mennesker, hvis kalkulerede Fordeling paa Byens Kvarterer findes angivet i Tabel 6.

	Gennemsnitligt aarligt							
	Antal Fødsler	p. M.	Antal Dødsfald	p. M.	Fødsels-Overskud	p. M.	Indvandrings-Overskud	Samlet Tilvækst aarlig
1882—1886	10282	37.7	6183	22.7	4098	15.0	3902	8000
1887—1891	10680	34.7	6791	22.1	3889	12.6	1911	5800
1892—1896	10247	30.9	6325	19.1	3922	11.8	278	4200
1897—1901	10260	28.7	6379	17.9	3880	10.9	4330 (831*)	8200
1902—1906	12053	28.6	6584	15.6	5469	13.0	4731 (262*)	10200
1907	12396	28.2	6661	15.2	5735	13.1	1265	7000

Ligesom i de foregaaende Aar maa der regnes med en ikke ubetydelig Tilbagegang i Folketal for største Delen af den indre By og i ethvert Fald en relativ Nedgang ogsaa i enkelte af den ydre Bys Kvarterer.

Fordeling af 1000 Beboere paa Byens Kvarterer.

	Den gamle By								Hele Byen			
	1882	1887	1890	1895	1900	1906	1907	1901	1902	1906	1907	
I. Gl. Bys ældre Del	124	61	54	46	39	32	29	36	33	26	25	
II. Gl. Bys yngre Del	114	124	109	95	78	57	54	71	65	51	47	
III. Gammelholm	33	29	26	23	20	17	17	19	17	14	14	
IV. St. Annæ øster Kv. . . .	63	42	39	32	30	25	25	28	25	21	21	
V. St. Annæ vester Kv. . . .	119	108	101	91	81	67	65	77	71	59	56	
VI. Kristianshavn	67	64	64	60	56	53	52	52	49	47	45	
<i>Indre By</i>	520	428	393	347	306	251	242	283	260	218	208	
VII. Voldkvarteret	102	141	129	127	123	112	111	118	109	98	95	
VIII. Østerbro	43	47	52	70	98	150	154	98	94	125	132	
IX. Blegdam	51	68	85	102	98	86	85	93	88	75	73	
X. Ydre Nørrebro	55	61	64	72	89	123	127	87	84	103	109	
XI. Blaagaard	118	118	113	110	103	94	93	98	92	82	80	
XII. Vesterbro	110	136	158	170	182	182	186	174	164	159	160	
<i>Ydre By</i>	479	571	605	651	693	747	756	668	631	642	649	
XIII. Valby	"	"	"	"	"	"	"	20	21	28	28	
XIV. Brønshøj	"	"	"	"	"	"	"	27	27	33	36	
XV. Sundby	"	"	"	"	"	"	"	—	59	77	77	
<i>Forstæder</i>	"	"	"	"	"	"	"	47	107	138	141	
Havn og Red	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	

*) 17448 Indbyggere i Valby-Brønshøj Sogne (1901) og 23340 Indbyggere i Sundby-Nathanael Sogne (1902) ere her repareret paa Periodens 5 Aar som „indvandrede“. Fraregnes denne Tilgang, bliver Indvandringsoverskuddet i Femaarene 1897—1901 og 1902—1906 hhv. 831 og 262.

		I. Bebyggelsestæthed 1907			II. Beboelsestæthed.					
		Td. Land Areal	Beboere pr. Td. Land	□ Al. Areal pr. Indbygger	Paa 100 □ Alen Etage- areal boede					□ Alen Etage- Areal pr Beboer.
					1888	1895	1902	1906	1907	
I.	Gl. Bys ældre Del . . .	50	220	64	1.6	1.5	1.3	1.1	1.1	96
II.	Gl. Bys yngre Del . . .	160	128	109	1.6	1.5	1.3	1.0	1.0	103
III.	Gammelholm	30	210	67	1.4	1.4	1.2	1.1	1.1	91
IV.	St. Annæ øster Kv. . . .	80	116	120	1.1	1.1	1.0	0.8	0.9	112
V.	St. Annæ vester Kv. . .	120	204	69	2.6	2.0	2.3	2.5	2.3	43
VI.	Kristianshavn	760	26	543	2.1	2.3	2.3	2.0	1.9	53
<i>Indre By</i>		1200	76	184	1.7	1.7	1.6	1.4	1.3	75
VII.	Voldkvarteret	610	69	204	1.9	1.8	1.7	1.5	1.5	67
VIII.	Østerbro	910	64	220	2.0	2.1	2.0	1.9	2.0	49
IX.	Blegdam	250	129	109	2.4	2.6	2.5	2.2	2.1	47
X.	Ydre Nørrebro	620	77	181	3.0	3.1	2.7	2.5	2.6	38
XI.	Blaagaard	150	233	60	3.1	2.9	2.7	2.3	2.3	43
XII.	Vesterbro	510	137	102	2.4	2.5	2.6	2.2	2.1	46
<i>Ydre By</i>		3050	93	150	2.4	2.4	2.3	2.0	2.0	48
XIII.	Valby	2093	6	2363	—	—	1.5	1.7	1.7	57
XIV.	Brønshøj	3688	4	3310	—	—	1.9	1.9	1.9	51
XV.	Sundby	2538	13	1045	—	—	—	2.6	2.6	38
<i>Forstæder</i>		8319	7	1878	—	—	1.7	2.1	2.2	45
<i>Hele Byen</i>		12569	35	401	2.1	2.1	2.0	1.9	1.9	53

I ovenstaaende Tabel meddeles en Oversigt over Bebyggelses- og Beboelsestæthed i 1907 sammenlignet med tidligere Aar. Med Hensyn til de her meddelte Beregningers Betydning henvises iøvrigt til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1906, S. 27—28.

	Ægte- skaaber		Levendefødte												Dødfødte						
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægtef.		Uægtef.		Tilsamm.		Ægte		Uægte		Tilsammen
			Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Drenge	Piger	Drenge	Piger	
Januar	195	6.3	389	153	542	17.5	410	130	540	17.4	799	25.8	283	9.1	1082	34.9	11	9	2	3	25
Februar	235	8.4	371	111	482	17.2	352	116	468	16.7	723	25.8	227	8.1	950	33.9	9	8	3	1	21
Marts	330	10.6	390	141	531	17.1	399	134	533	17.2	789	25.5	275	8.9	1064	34.3	9	14	2	3	28
April	351	11.7	369	132	501	16.7	370	151	521	17.4	739	24.6	283	9.4	1022	34.1	11	8	6	5	30
Maj	420	13.5	357	136	493	15.9	366	127	493	15.9	723	23.3	263	8.5	986	31.8	12	9	3	2	26
Juni	313	10.4	357	144	501	16.7	370	138	508	16.9	727	24.2	282	9.4	1009	33.6	8	10	5	3	23
Juli	322	10.4	385	130	515	16.6	364	114	478	15.4	749	24.2	244	7.9	993	32.1	8	5	6	3	22
August	301	9.7	390	128	518	16.7	348	111	459	14.8	738	23.8	239	7.7	977	31.5	9	1	9	6	25
September	241	8.0	407	133	540	18.0	406	117	523	17.4	813	27.1	250	8.3	1063	35.4	8	7	8	—	23
Oktober	440	14.2	403	143	546	17.6	364	117	481	15.5	767	24.7	260	8.4	1027	33.1	10	4	2	3	10
November	422	14.1	372	154	526	17.5	385	122	507	16.9	757	25.2	276	9.2	1033	34.4	9	8	4	4	25
December	400	12.9	374	148	522	16.8	344	143	487	15.7	718	23.2	291	9.4	1009	32.6	8	10	5	6	29
Hele Aaret	3970	10.9	4564	1653	6217	17.0	4478	1520	5998	16.4	9042	24.8	3173	8.7	12215	33.5	112	93	55	36	296
Korrigeret	4077	11.2	4656	1670	6326	17.3	4547	1523	6070	16.6	9203	25.2	3193	8.7	12396	34.0	—	—	—	—	—

Den foranstaaende efter Maaneder ordnede Oversigt over Ægteskaber og Fødsler i 1907 er bygget paa de ugentlige, fra Kirkebetjentene modtagne Beretninger, der vise Afvigelser fra Aarsopgørelsen, for hvilke der er gjort Rede i Aarsberetningen for 1906, S. 28. Paa Tabellens Fod ere de korrigerede Aars-tal vedføjede.

Ægteskabernes Antal viser i 1907 en ikke helt ubetydelig Stigning mod de forudgaaende Aar. For de sidste 26 Aar er Gennemsnitsforholdet følgende:

	Kirkeviede Par aarlig	Borgerlig viede Par aarlig	i pCt. af alle Ægteskaber	Ialt Antal Ægteskaber aarlig	Paa 1000 Indbyggere aarlig
1882—1886	2639	77	2.8	2716	10.0
1887—1891	2415	243	9.1	2658	8.6
1892—1896	2398	237	9.0	2635	8.1
1897—1901	2912	207	6.6	3119	8.7
1902—1906	2977	499	14.4	3476	8.2
1907	3284	793	19.4	4077	9.3

Siden 1885 har Ægteskabskvotienten ikke i noget Aar været højere end i 1907 og kun i et enkelt Aar (1896) lige saa høj. Antallet af borgerlige Ægteskaber er i de senere Aar i rask Tilvækst og viser for de sidste 25 Aar en Stigning fra 2,8 pCt. til 19,4 pCt. af alle Ægteskaber.

I **Fødslernes** forholdsvis Antal fortsættes den i tidligere Beretninger omtalte Nedgang, om end med mindre Fart end tidligere. I Gennemsnit fødtes aarlig:

Aarligt Gennem- snit	Levendefødte Børn				Deraf udenfor Ægteskab			
	M.	K.	Begge Køn	paa 1000 Indb.	M.	K.	Begge Køn	paa 100 levendef.
1882—1886	5257	5025	10282	37.7	1044	998	2042	19.9
1887—1891	5479	5202	10681	34.7	1061	1022	2083	19.5
1892—1896	5224	5023	10247	30.9	1167	1081	2248	21.9
1897—1901	5330	5131	10461	29.3	1262	1212	2474	23.7
1902—1906	6184	5879	12063	28.6	1492	1411	2903	24.1
1907	6326	6070	12396	28.2	1670	1523	3193	25.8

Fødselskvotienten er dog lidt højere i 1907 end i de nærmest forudgaaende Aar (28,2 mod hhv. 27,8 og 28,0). Samtidig med at Fødselshyppigheden i Løbet af de sidste 25 Aar er gaaet ned fra 37,7 paa 1000 Indbyggere til 28,2, er de illegitime Fødslers relative Kontingent til den samlede Fødselshyppighed vokset fra knap en Femtedel til godt en Fjerdedel.

For at komme til Kundskab om, hvorvidt der til denne Forskydning af Forholdet mellem legitime og illegitime Fødsler svarer en virkelig Tilvækst i Fødslerne udenfor Ægteskab, findes i følgende Tabel Fødslerne i og udenfor Ægteskab i de sidste 6 Folketællingsaar sammenstillede med det ved Tællingerne fundne Antal henholdsvis gifte og ugifte Kvinder i den forplantningsdygtige Alder mellem 15 og 45 Aar.

Under ugifte er her medregnet Enker, fraseparerede og fraskilte. For til en vis Grad at udjævne tilfældige temporære Uregelmæssigheder i Fødselsantallet

er Aarets Fødsler beregnet som Gennemsnit af selve Tællingsaaret, det nærmest forudgaaende og det nærmest efterfølgende Aar. Dette gælder dog [under Hensyn til Sundby Kommunernes Indlemmelse i 1902] ikke Tællingsaaret 1901, i hvilket selve Aarets Fødselstal er benyttet.

Aar	Samlede Folke- mængde	Deraf Kvinder mellem 15—45 Aar			Antal Fødsler i Tællingsaaret			
		gifte	ugifte	ialt	i Ægte- skab	udenfor Ægteskab	Til- sammen	pr. Mille af Folke- mængden
1880	234850	26097	37827	63924	7018	1727	8745	37.14
1885	280054	32412	43444	75856	8580	2112	10692	38.10
1890	312859	35656	48113	83769	8570	2110	10680	33.28
1895	333835	37464	51891	89355	7976	2228	10204	30.50
1901	378235	42452	59539	101991	8729	2721	11450	30.27
1906	426540	48931	64367	113298	9046	3069	12115	27.84

Beregnes der nu herefter en Fødselskvotient henholdsvis for gifte og ugifte Kvinder i den angivne Alder, ses det, at denne Kvotient for de ugifte Kvinders

	Paa hver 1000 Kvinder mellem 15 og 45 Aar fødtes følgende Antal Børn			Paa 1000 gifte Kvinder 15—45 Aar fødtes følgende Antal Børn	Paa 1000 ugifte Kvinder 15—45 Aar fødtes følgende Antal Børn
	i Ægte- skab	udenfor Ægteskab	Til- sammen		
1880	110	27	137	269	46
1885	113	28	141	265	49
1890	102	25	127	240	44
1895	89	25	114	213	43
1901	85	27	112	206	46
1906	80	27	107	185	48

Vedkommende omtrent holder sig paa samme Højde i alle 6 Tællingsaar med smaa Udsving op og ned (Minimum 43 Fødsler aarlig paa 1000, Maksimum 49) men uden nogen fast Tendens til Opgang eller Nedgang. — Det ses ligeledes, at den Nedgang i Fødslernes Antal, der præger de aarlige for hele Befolkningen beregnede Fødselskvotienter, alene falder de gifte Kvinder til Last. Antallet af Børnefødsler for hver 1000 gifte

Kvinder udgjorde i 1880 269 aarlig, men er derefter Aar for Aar gaaet ned, indtil der i 1906 kun falder 185 Fødsler paa hver 1000 gifte Kvinder mellem 15 og 45 Aar. Hvis ikke Stabiliteten i de illegitime Fødslers Antal til en vis Grad havde modvirket den retrograde Bevægelse, vilde Fødselskvotienten for hele Befolkningen nu være bragt ned til næppe 26 p. M. i Stedet for 28,2.

Til Sammenligning vedføjes en tilsvarende Beregning af de legitime

Paa 1000 gifte Kvinder mellem 15 og 45 Aar fødtes følgende Antal Børn	Rotterdam	Kristiania	Amsterdam	London	København	Hamburg	St. Petersbg.	Stockholm	Berlin	Paris
1880	331	329	306	273	269	270	196	246	253	143
1890	312	284	296	250	240	252	194	233	212	125
1901	299	286	253	228	206	200	191	187	169	107

Fødslers aftagende Antal i enkelte større Byer*). Det ses heraf, at København indtager en Mellemstilling mellem de Byer, som have den højeste legitime Natalitets-

*) Efter „Annual Summary“ o. s. v.

kvotient — Rotterdam, Kristiania —, og de Byer — Berlin og navnlig Paris —, i hvilke Kvotienten er særlig lav.

En Beregning af Fødselshyppigheden i Byens forskellige Kvarterer er tidligere foretaget i Aaret 1887, derefter i Aarene 1891—93 (se Stadslægens Aarsberetning for de paagældende Aar) og nu senest i Femaaret 1903—1907. Beregnet i Forhold til Kvarterernes Folkemængde give disse Optællinger følgende Resultat:

For hver 1000 Indbyggere i Kvarteret fødtes aarlig:

	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder
1887	16.9	20.5	19.2	12.8	29.7	34.1	23.4	23.6	29.4	40.9	40.1	38.9	47.1	37.1	—	—	—	—
Gennemsnitlig aarlig 1891-3	16.0	17.9	16.1	11.7	22.7	25.5	19.7	20.7	28.1	32.0	34.0	32.0	33.5	30.0	—	—	—	—
1903-7	10.2	14.9	10.7	7.5	15.9	22.1	15.0	10.9	27.9	21.6	32.3	22.3	20.4	23.9	29.9	32.3	35.1	33.0

Ved denne Opgørelse maa bemærkes, at Jordemoderanmeldelserne kun omfatte noget over de fire Femtedele af alle Byens Fødsler. Et Par Tusind Fødsler aarlig falde paa Fødselsstiftelsen; hvormange af de der fødende der ere hjemmehørende i København, kan ikke oplyses, lige saa lidt som de kunne henføres til de Kvarterer, i hvilke de have Bopæl. — For et Par Hundrede Fødslers Vedkommende modtages overhovedet ingen Anmeldelse eller Boligopgivelse. — Forholdet mellem de af Jordemødrene anmeldte Fødsler, Fødselsstiftelsens Fødsler og de ikke anmeldte Fødsler fremgaar af følgende Oversigt:

Gennemsnitlig aarlig	Af samtlige Fødsler							I Procent af alle Fødsler			
	Anmeldte af Jordemødre	paa 1000 Indb.	forefaldt paa Fødselsstiftelsen	paa 1000 Indb.	Ikke anmeldte, Bolig ubekendt	paa 1000 Indb.	Alle Fødsler		Anm. af Jordemødre	Fødsler foref. paa Stiftelsen	Ikke anm. Bolig ubekendt
							Til-sammen	paa 1000 Indb.			
1887	9075	30.8	1407	4.8	183	0.6	10665	36.2	85%	13%	2%
1891-3	8644	26.8	1478	4.6	281	0.8	10402	32.2	83%	14%	3%
1903-7	9786	22.9	2073	4.9	281	0.6	12141	38.4	81%	17%	2%

Afset fra de paa Fødselsstiftelsen stedfundne Fødsler viser det sig altsaa kun at være nogle faa Procent af samtlige Fødsler, for hvilke Bolig ikke kendes, og en Opgørelse paa Grundlag af Jordemødrenes Anmeldelser maa derfor antages at give et nogenlunde korrekt Billede af de virkelige Forhold.

Det fremgaar af den foran meddelte Opgørelse, at den almindelige Nedgang i Fødselshyppigheden genfindes i alle Byens Kvarterer, om end med noget varierende Styrke. For det sidste Femaars Vedkommende er Kvotienten ikke lidt over det gennemsnitlige i Nørrebrokvarteret, Brønshøj og Sundby, lavest derimod i den gamle Bys ældre Del, St. Annæ Ø. Kvarter, Gammelholmskvarteret og Voldkvarteret.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)							
				Udenfor Ægteskab		I Aldersklassen 0—1 Aar		Ialt		Ialt		Ialt		Uægtefødte	
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen							p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald
		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Ialt	p. c. af Levende- fødte	p. c. af alle Dødsfald	Ialt	p. c. af alle Dødsfald 0-1 Aar	p. c. af Uægte- fødte		
1882	255000	2605	10.22	9570	37.53	1949	20.37	6290	24.66	2282	23.85	36.28	761	33.35	39.05
1883	263000	2699	10.26	9764	37.13	1925	19.72	5777	21.97	2039	20.88	35.29	676	33.15	35.12
1884	274000	2908	10.61	10494	38.30	1993	18.99	6423	23.44	2275	21.68	35.42	751	33.01	37.68
1885	284000	2714	9.56	10816	38.10	2198	20.32	5731	20.18	1828	16.90	31.90	639	34.96	29.07
1886	289000	2653	9.18	10765	37.25	2145	19.93	6696	23.17	2431	22.58	36.31	774	31.84	36.08
1887	295000	2515	8.53	10665	36.15	2037	19.10	6982	23.67	2191	20.54	31.38	675	30.81	33.14
1888	303500	2803	9.24	10698	35.25	2046	19.13	6577	21.67	2086	19.50	31.71	625	29.96	30.55
1889	308600	2639	8.55	10986	35.60	2193	19.96	6700	21.71	2184	19.88	32.60	664	30.40	30.19
1890	314600	2735	8.69	10470	33.28	2053	19.61	6694	21.28	1978	18.89	29.55	637	32.20	31.03
1891	319000	2597	8.14	10583	33.18	2085	19.79	7004	21.96	1865	17.62	26.63	576	30.88	28.11
1892	323000	2433	7.53	10196	31.57	2101	20.61	6602	20.44	1860	18.24	28.17	530	28.49	25.23
1893	327000	2674	8.18	10428	31.89	2255	21.62	6849	20.94	2214	21.23	32.33	661	29.86	29.31
1894	331300	2552	7.70	10149	30.63	2239	22.06	6378	19.25	1775	17.49	27.83	562	31.67	25.10
1895	335700	2683	7.99	10240	30.50	2310	22.51	6163	18.35	1835	17.92	29.77	585	31.88	25.32
1896	340500	2832	8.32	10222	30.02	2335	22.84	5635	16.55	1694	16.57	30.06	534	31.52	22.87
1897	345000	2914	8.45	10039	29.10	2312	23.03	5978	17.33	1714	17.07	28.67	587	34.25	25.39
1898	349000	3134	8.98	10259	29.40	2395	23.35	6156	17.64	1690	16.47	27.45	559	33.08	23.34
1899	354000	3124	8.82	10326	29.17	2427	23.41	6708	18.95	2021	19.57	30.16	609	30.13	25.09
1900	358000	3247	9.07	10230	28.58	2517	24.60	6269	17.51	1613	15.77	25.73	552	34.22	21.93
1901	381000	3179	8.35	11450	30.05	2721	26.04	6786	17.81	2023	19.36	29.81	696	34.40	25.58
1902	411000	3326	8.09	12007	29.21	2741	22.92	6155	14.98	1653	13.82	27.02	547	33.10	19.95
1903	417000	3461	8.30	12311	29.52	2838	23.05	6553	15.71	1816	14.75	27.71	606	33.37	21.25
1904	423000	3367	7.96	12057	28.50	2897	24.03	6657	15.74	1865	15.47	28.02	608	32.60	20.87
1905	425000	3458	8.14	11913	28.03	2977	24.99	6917	16.28	1754	14.72	25.36	603	34.38	20.42
1906	432000	3769	8.72	12026	27.84	3063	25.47	6661	15.42	1783	14.83	26.77	651	36.51	21.25
1907	439000	4077	9.29	12396	28.24	3193	25.76	6661	15.17	1469	11.85	22.05	479	32.61	15.00

Dødsfaldenes Antal var i 1907 ialt 6661 eller 15.17 pro Mille, den summariske Dødelighedskvotient altsaa lavere end i noget tidligere Aar med Undtagelse af 1902.

	Ialt døde aarlig:		Deraf døde under 1 Aar aarlig:			
	Femaarets Gennemsnit	paa 1000 Indbyggere	Femaarets Gennemsnit	pCt. af alle Dødsfald	Femaarets Gennemsnit	pCt. af Dødsfald under 1 Aar
1882—1886	6183	22.65	2171	35.11	720	33.17
1887—1891	6791	22.04	2061	30.34	635	30.83
1892—1896	6325	19.08	1876	29.65	574	30.62
1897—1901	6379	17.85	1810	28.41	601	33.14
1902—1906	6584	15.62	1774	26.95	603	33.99
1907	6661	15.17	1469	22.05	479	32.61

Til Sammenligning vedføjes en Oversigt over Dødeligheden i de sidste 27 Aar i en Del større Byer navnlig i det nordlige Europa.

Døde paa 1000 Indbyggere:

	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Kristiania.....	19.9	22.3	19.0	17.5	15.3	13.3	13.1
Amsterdam	25.1	22.4	19.2	16.7	14.7	13.7	13.4
Brüssel	23.4	21.2	20.2	17.2	15.2	14.6	13.7
Stockholm	24.3	21.2	20.0	18.2	16.1	14.0	13.9
Rotterdam	24.2	22.0	20.8	18.0	15.6	13.9	14.3
Hamburg	25.2	25.3	24.2	17.3	16.3	15.3	14.8
København	22.2	22.3	20.2	17.6	16.1	15.4	15.2
London	21.0	20.0	20.2	19.0	16.6	15.8	15.2
Berlin	26.5	22.4	20.5	18.1	17.0	15.8	15.4
Wien.....	28.2	25.1	24.1	21.1	19.1	17.5	17.3
Paris	24.4	23.0	21.2	19.2	18.0	17.6	18.5
St. Petersborg.....	32.8	26.8	25.3	24.6	23.5	25.6	24.7

Fradrages 279 Personer, der i 1907 døde paa Københavns Hospitaler, men ikke vare hjemmehørende i Byen, reduceres Dødelighedskvotienten til 14,5 paa 1000 Indbyggere, den samme som i 1902.

Bykvarterernes summariske Dødelighedskvotient 1882—1906 og 1907.

Femaarsperioders Gennemsnit.

	Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ øster Kvarter	St. Annæ vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Hele Byen
1882—1886	17.4	20.6	12.4	26.4	24.1	22.1	21.1	16.0	16.8	23.4	25.4	28.1	25.2	22.7	—	—	—	—	22.7
1887—1891	17.3	18.9	13.0	31.9	22.2	20.8	20.8	13.5	17.6	23.2	24.8	25.9	23.7	21.5	—	—	—	—	22.0
1892—1896	16.4	18.5	12.4	18.2	19.5	18.9	18.9	12.3	15.8	18.4	25.3	21.1	19.1	18.3	—	—	—	—	19.1
1897—1901	15.8	18.7	11.9	17.5	18.6	19.0	17.8	11.1	14.1	16.1	25.4	19.5	18.0	17.0	—	—	—	—	17.7
1902—1906	13.9	16.6	11.4	16.9	16.0	15.3	15.4	10.5	11.9	14.7	22.0	16.7	14.3	14.7	13.9	16.5	14.5	14.8	15.8
1907	13.5	15.6	13.5	18.6	17.7	15.5	16.0	11.0	11.1	15.1	19.6	16.8	13.8	14.3	11.5	13.0	11.8	12.0	15.2

For de enkelte Bykvarterers Vedkommende viser Dødelighedskvotienten sig som sædvanlig at være højest i Nørrebrokvarteret, St. Annæ Vester Kvarter og Blaagaardskvarteret, lavest i Voldkvarteret og Østerbrokvarteret. Med Hensyn til den høje Dødelighed i St. Annæ Øster Kvarter henvises til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1906, Side 32.

Dødsfaldenes Fordeling paa Aarets Maaneder viser i 1907 en kendelig Afvigelse fra det sædvanlige, idet det første Halvaars Overskud er en Del større end gennemsnitligt, medens Efteraaret og navnlig Eftersommeren har en lavere Dødelighed end almindeligt.

Døde aarlig	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	529	478	560	549	542	499	517	530	521	451	478	529	6183
1887—1891	576	535	599	568	597	579	568	539	516	521	532	661	6791
1892—1896	618	517	609	554	547	530	507	529	450	459	407	539	6326
1897—1901	551	567	608	565	576	487	496	558	533	468	459	511	6379
1902—1906	569	521	627	622	628	548	522	542	499	492	475	539	6584
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	569	524	600	571	579	528	522	540	504	478	482	556	6453
1907	641	691	649	671	648	521	476	428	423	461	492	560	6661
deraf under 1 Aar	161	130	127	139	144	130	104	81	92	106	124	131	1469

Udskilles de døde under 1 Aars Alderen, viser det sig, at denne Aldersklassens Dødelighedskurve følger den almindelige Kurve og ganske mangler den sædvanlige Stigning i August—September.

Fordeling paa Aldersklasser af 1000 Døde.

	0—1 Aar.	1—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar.	over 65 Aar.	Ialt
1882—1886	351	124	38	330	157	1000
1887—1891	303	144	55	320	178	1000
1892—1896	296	118	48	339	199	1000
1897—1901	284	86	36	365	229	1000
1902—1906	270	75	28	377	250	1000
1907	221	63	26	407	283	1000

Grupperingen af de i 1907 døde efter Aldersklasser viser tydeligt, hvor fremtrædende en Rolle Barnealderens, særlig den spæde Barnealder, lave Dødelighed har spillet.

Forholdet mellem Dødsfaldenes Antal i det første Leveaar og Fødslernes Antal er betydelig længere nede end i noget tidligere Aar, idet der, som det ses af følgende Oversigt, kun faldt 11.9 Dødsfald paa hvert 100 levendefødte, o: ikke meget mere end Halvdelen af, hvad der for 25 Aar siden var Tilfældet.

	Levendefødte aarlig Femaarets Gennemsnit			Døde aarlig i Alderen 0—1 Aar Femaarets Gennemsnit			Døde aarlig i Alderen 0—1 Aar i pCt. af levendefødte		
	ægte	uægte	Til sammen	ægte	uægte	Til- sammen	ægte	uægte	Til- sammen
1882—1886	8240	2042	10282	1451	720	2171	17.6	35.3	21.1
1887—1891	8597	2083	10680	1426	635	2061	16.6	30.5	19.3
1892—1896	7999	2248	10247	1301	575	1876	16.3	25.6	18.3
1897—1901	7787	2474	10261	1211	601	1812	15.6	24.3	17.7
1902—1906	9149	2904	12053	1171	603	1774	12.8	20.3	14.4
1907	9203	3193	12396	989	480	1469	10.7	15.0	11.9

Den vedføjede Oversigt over Børnedødeligheden i forskellige Byer, der stammer fra Registrar General's „Annual Summary“ (dog at Tallet for København 1907 er korrigeret), viser som tidligere omtalt overalt en rapid Nedgang i Børnedødeligheden. Selv om ogsaa indbyrdes Afvigelser i Registreringsprinciperne (med Hensyn til udenbys Personer, døde umiddelbart efter Fødselen o. s. v.) medfører, at

en Sammenligning mellem de forskellige Byer maa tages med et vist Forbehold, tale Tallene dog tilstrækkelig tydeligt om, hvor væsentlig forskellige Forholdene nu ere fra, hvad de var for en Snes Aar siden.

Døde i 1ste Leveaar paa 1000 levendefødte	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907
Kristiania.....	156	168	158	152	119	99	80
Amsterdam.....	203	199	168	146	122	106	89
Stockholm.....	207	182	170	169	136	90	89
Rotterdam.....	209	207	191	167	144	124	104
London.....	150	154	157	163	139	131	116
København.....	201	203	185	171	156	148	119
Hamburg.....	—	262	227	182	174	166	139
Berlin.....	281	264	242	218	202	177	163

Den omhandlede Nedgang i Børnedødeligheden synes at komme alle Aldersklasser indenfor det første Leveaar til Gode. Deles de i de 25 Aar, 1882—1906, i første Leveaar døde efter Mortalitetstabellens 3 Aldersgrupper, 1 Maaned, 2—3 Maaned og 4—12 Maaned, lader der sig, naar de 25 Aar deles i Fem-aarsperioder, ikke paavise nogen væsentlig Forskydning i Dødsfaldenes Fordeling paa de 3 Aldersklasser. — For Aaret 1907's Vedkommende derimod viser den første Levemaaned sig at have ydet et iøjnefaldende større Bidrag til Børnedødeligheden end sædvanligt, hvad der antagelig hænger sammen med, at det er i det første

**Fordeling paa Aldersklasser af 1000 Døde
i Alderen 0—1 Aar.**

	0—1 Maaned	2—3 Maaned	4—12 Maaned	
1882—1886	280	217	503	1000
1887—1891	266	221	513	1000
1892—1896	257	227	516	1000
1897—1901	266	240	494	1000
1902—1906	289	228	483	1000
1882—1906	272	226	502	1000
1907	354	227	419	1000

Leveaars senere Maaneder, at Kolerinen, der i 1907 spillede saa ringe en Rolle, ellers plejer at gøre sin rigeste Høst.

Døde i 1ste Leveaar 1882—1906.

	Mortalitets- Tabel Rubr. No.	1882	1887	1892	1897	1902	1882—1906			Ialt
		—1886	—1891	—1896	—1901	—1906	i 1ste Mnd.	i 2—3 Mnd.	i 4—12 Mnd.	
Cholérine.....	11	2101	2076	2051	2339	2287	1687	3562	5605	10854
Atrofi, Rachit.....	110, 136	2208	1787	1326	1087	805	1350	2355	3508	7213
Vitia & Debil. cong.....	56, 57, 58, 59, 60	1316	1288	1170	1349	1756	6037	529	313	6879
Influenza, Pleur.....	16, 74, 75									
Bronch., Pneum.....	76, 77, 78	1242	1363	1487	1427	1300	437	1139	5243	6819
Enterit, Pleus.....	87, 88	399	357	425	434	270	48	533	1304	1885
Tuss. conv.....	6	305	400	352	329	390	43	236	1497	1776
Tuberculosis.....	28, 29, 30, 31	274	295	362	225	181	8	102	1227	1337
Morbilli.....	2	228	299	162	131	127	8	18	921	947
Syph. cong.....	23	175	157	100	134	192	234	273	251	758
Difteri (& Croup).....	4, 5	71	135	77	47	40	6	28	336	370
Trism. & Tetan.....	65, 66	108	66	50	41	93	329	10	19	358
Scarlatina.....	3	23	29	23	9	11	3	—	92	95
Alle andre Sygdomme...	— — —	2405	2052	1793	1509	1419	2968	2184	4024	9176
Tilsammen..	1—113	10855	10304	9378	9061	8871	13158	10969	24340	48467

Til nærmere Oplysning om de enkelte Dødsaaersagers Betydning for den spæde Barnealder tjener foranstaaende Oversigt, der ligeledes omfatter de nærmest forudgaaende 25 Aar.

Umiddelbart efter Fødselen, i den første Levemaaned, er det medfødte Fejl og medfødt Skrøbelighed, for hvis Natur der i Flertallet af Tilfælde ikke kan gøres nærmere Rede, som volder de fleste — omtrent Halvdelen — af denne Aldersklassers Dødsfald. Allerede i anden og tredje Maaned er Kolerinen kommet i første Række, medens det næststørste Antal Dødsfald i denne Aldersklasse falder paa Atrofi og Rakitis. I de sidste tre Fjerdedele af det første Leveaar staar Kolerine fremdeles med det største Antal Dødsfald, men Sygdomme i Respirationsvejene, navnlig kapillær Bronkit og kataralsk Pneumoni opføres i denne Aldersklasse med et næsten lige saa stort Antal Dødsfald som Kolerinen. For hele det første Leveaar under et falder mere end en Femtedel af alle Dødsfald paa Kolerinen; derefter i Rækken kommer Atrofi og Rakitis, medfødte Fejl og medfødt Svaghed og Sygdomme i Respirationsorganerne, medens alle andre Sygdomme tilsammen ikke volde stort mere end en Fjerdedel af Aldersklassens Dødsfald. Til den almindelige Nedgang i den spæde Barnealders Dødelighed, som har fundet Sted i de sidste 25 Aar, synes at svare en Nedgang for de fleste af de enkelte Dødsaaersagers Vedkommende, der spille nogen større Rolle for den samlede Mortalitet. — Men under Hensyn til den overvejende Rolle, Kolerinen spiller, maa Kampen mod den endnu altfor høje Børnedødelighed først og fremmest rettes mod denne Sygdom, og der er næppe Grund til at betvivle, at energiske Bestræbelser for at forbedre spæde Børns Ernæring og Pleje, virksom Propaganda for Brystnæring, Udbredelse af Kundskab om Børnefødens rette Sammensætning og Behandling hurtigt vil kunne føre til gunstige Resultater.

For hver 100000 Indbyggere døde:

Dødsaaersag	1897	1906	1907	Dødsaaersag	1897	1906	1907
	— 1906				— 1906		
1. Variolæ	—	—	—	20. Alii morbi constitut..	39	39	41
2. Dysenteria	—	—	—	21. Ecclampsia	27	19	19
3. Fb. typhoidea	8	4	2	22. Apoplexia cerebri . . .	54	55	46
4. Diphtheria	11	3	7	23. Alii morbi cerebri . . .	68	73	73
5. Croup	6	2	1	24. Morbus cordis	119	128	131
6. Scarlatina	10	2	2	25. Pleuritis	8	7	6
7. Morbilli	18	21	18	26. Alii morbi pectoris . .	46	38	46
8. Tussis convulsiva	31	28	33	27. Peritonitis	17	16	12
9. Fb. puerperalis	4	5	4	28. Nephritis	38	36	35
10. Erysipelas	6	6	4	29. Alii morbi abdominis	82	76	66
11. Fb. rheumatica	5	4	2	30. Morbi extern. partium	23	22	22
12. Pneumonia crouposa . . .	40	41	47	31. Suicidium	31	24	26
13. Bronchopneumonia	119	95	96	32. Casus mortiferi	37	28	40
14. Cholera	180	146	58	33. Vitia innata	80	83	87
15. Alii morbi epidemici . . .	45	22	43	34. Atrophia infantilis . . .	40	20	17
16. Tuberculosis	216	190	177	35. Marasmus senilis	59	54	56
17. Cancer	145	153	167	36. Causa ignota	81	65	98
18. Syphilis	10	11	11	Omnes causæ mortis	1673	1536	1517
19. Alcoholismus	20	20	24				

Ved Gruppering efter Dødsaaersager af alle i 1907 døde viser der sig iøvrigt — afset fra den oftere berørte meget lave Kolerinedødelighed — en kendelig Nedgang i Kvotienten for Tuberkulosens Vedkommende og en tilsvarende Opgang

for Kræftens Vedkommende. For de øvrige Dødsaaarsagers Vedkommende frembyder Kvotienterne i det hele ikke væsentlige Afvigelser fra det sædvanlige.

Til Sammenligning for saa vidt angaar 1907 vedføjes den sædvanlige Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Række større udenlandske Byer, for største Delen hentede fra Registrar Generals „Annual summary o. s. v.“ for 1907.

1907 Paa 1000 Indbyggere	Døde	Fødte	Over- skud	1907 Paa 1000 Indbyggere	Døde	Fødte	Over- skud
Sidney	11.5	26.3	14.8	München	18.1	27.2	9.1
Kristiania	13.1	25.3	12.2	Rom	18.2	23.5	5.3
Gøteborg	13.3	29.0	15.7	New York	18.5	-	-
Amsterdam	13.4	25.5	12.1	Glasgow	18.5	28.3	9.8
Brüssel	13.7	17.6	3.9	Paris	18.5	18.6	0.1
Stockholm	13.9	21.5	7.6	Prag	19.8	21.0	1.2
Rotterdam	14.3	33.5	19.2	Budapest	20.2	26.4	6.2
Hamburg	14.8	25.2	10.4	Milano	20.3	25.8	5.5
Dresden	14.9	25.8	10.9	Belfast	21.3	30.3	9.0
København	15.2	28.2	13.0	Breslau	22.3	29.2	6.9
London	15.2	25.8	10.6	Dublin	24.7	31.2	6.5
Berlin	15.4	24.3	8.9	St. Petersborg	24.7	30.4	5.7
Edinburg	16.2	21.7	5.5	Triest	26.3	32.8	6.5
Wien	17.3	24.8	7.5	Moskow	27.5	32.4	4.9

	Dødeligheds- kvotient	Fødsels- kvotient	Overskuds- Kvotient
Højest	27.5 (Moskow)	33.5 (Rotterdam)	19.2 (Rotterdam)
København	15.2	28.2	13.0
Lavest	11.5 (Sidney)	17.6 (Brüssel)	0.1 (Paris)

Det ser mærkeligt ud, at af to Byer, der ligge hinanden saa nær som Brüssel og Rotterdam, den sidstnævnte kan opvise en Overskudskvotient, der er større end hele Brüssels Fødselskvotient. — I Paris er Fødselsoverskuddet meget nær ved Nul.

Af *medikolegale Dødsattester* [som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes i Tilfælde af Selvmord, saavel som naar Lig opdrive, Personer eller Fostre findes døde, eller naar Mennesker omkomme ved ulykkelig Hændelse, samt naar ellers Undersøgelse er indledet fra det offentliges Side i Anledning af et indtruffet Dødsfald] indkom i Aaret 1907 ialt 323, hvilket paa det nærmeste svarer til det sædvanlige.

Ved *ulykkelig Hændelse* omkom ialt ifølge Mortalitetstabellen 174 Personer, heri indbefattet 2 Tilfælde af Manddrab, mod 122 i 1906, 155 i 1905, 152 i 1904 og 158 i 1903. Af de 174 omkom 54 Mænd og 25 Kvinder ved Fald eller Knusning (herunder indbefattet Overkørsel), 43 Mænd ved Drukning, 5 Mænd og 3 Kvinder (deriblandt 4 Børn under 1 Aar) ved Kvælning (derunder Ihjælling), 6 Mænd og 2 Kvinder ved Forgiftning (Opium 3, Morfin 2, Sublimat 1, Kulos 1, ubekendt Gift 1), 8 Mænd og 9 Kvinder ved Forbrænding eller Skoldning, samt 13 Mænd og 5 Kvinder ved forskellige, ikke tilstrækkelig nøjagtig definerede Ulykkestilfælde. Kun i 141 af disse 174 Ulykkestilfælde er der foretaget medikolegalt Ligsyn; for 33 er der udfærdiget almindelig Dødsattest, enten fordi Døden først indtraf efter nogen Tids Lægebehandling, sædvanlig paa Hospital, eller fordi Politiet efter de foreliggende Omstændigheder ikke fandt Anledning til at lade medikolegalt Ligsyn foretage (jfr. Bemærkninger herom i Aarsberetning for 1906, S. 37).

Der forøvedes i 1907 ialt 116 Selvmord mod 105 i 1906, 148 i 1905, 141 i 1904 og 114 i 1903. 92 Selvmord forøvedes af Mænd, 24 af Kvinder. 5 Mænd og 4 Kvinder aflivede sig ved Drukning, 63 Mænd og 13 Kvinder ved Hængning, 19 Mænd ved Skydning, 1 Mand ved Snitsaar, 2 Mænd og 3 Kvinder ved Gift (Karbolsyre 1, Gas 1, ubekendt Gift 3); 2 Mænd og 4 Kvinder dræbte sig ved Nedstyrtning. Der indkom ialt 116 medikolegale Attester, som angik Selvmordere.

Desuden er der foretaget 66 andre medikolegale Ligsyn, dels i Tilfælde af pludselig Død (derunder 10 Tilfælde af Alkoholisme, samt enkelte Tilfælde af Epilepsi, Apopleksi, Hjertesygdom o. s. v.) dels ved Fund af Lig af nyfødte Børn, for hvis Vedkommende ingen bestemt Dødsarsag har ladet sig paavise.

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1907 ialt 3220 Personer, eller c. 48 % af samtlige 6661 Dødsfald, nemlig paa Kommunehospitalet 1222 (deraf 20 paa Filialen paa St. Johannes Stiftelse, 36 paa St. Josephs Hospital, 24 paa Københavns Amtssygehus, 3 paa St. Lucas Stiftelse og 95 paa forskellige private Kliniker), paa Blegdamshospitalet 133, paa Øresundshospitalet 301, paa Sundby Hospital 121, paa Hospitalet i Baldersgade 75, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 252, paa Almindeligt Hospital 208, paa Alderdomshjemmet 139, paa Ladegaardens Sygeafdeling 30, paa Frederiks Hospital 302, paa Fødsels- og Plejestiftelsen 94 (deraf 72 spæde Børn, 19 Barselkvinder og 3 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 275 (deriblandt de forannævnte 36 Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 67 og paa Garnisonssygehuset 37.

Foruden de ovenfor nævnte 12396 levendefødte Børn bragtes der i 1907 endnu 296 *dødfødte Børn* til Verden. De i den foreskrevne „Generaltabel over dødfødte“ forlangte Oplysninger om de dødfødtes Køn, Legitimitet og Modenhedsgrad, samt Oplysninger om Hyppigheden af anvendt Kunsthjælp m. m. findes i efterfølgende Tabel samlede for 1907 og de nærmest forudgaaende 25 Aar (aarligt Gennemsnit).

Dødfødte i København i Aarene 1882—1906 og 1907.

Femaarenes aarlige Gennemsnit	Fosterets Modenheds Grad								MedTegn til For- raadnelse	Fødslæn fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte Børn				
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen	Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte		Tilsammen	
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte				Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige		
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1882—1886	48	46	23	23	72	53	13	12	103	115	103	16	7	10	11	14	14	120	99	36	35	290
1887—1891	51	51	19	19	74	52	16	14	108	160	136	14	11	13	8	14	12	125	103	35	33	296
1892—1896	39	41	17	19	63	42	11	9	99	90	82	15	7	11	10	14	12	102	83	28	28	241
1897—1901	52	44	24	17	63	45	14	11	122	104	81	17	10	15	11	16	16	115	89	38	28	270
1902—1906	60	44	19	19	62	51	16	12	135	108	95	20	11	14	7	16	12	123	94	35	31	283
1907	55	48	34	21	57	45	21	15	144	122	99	19	13	10	10	16	7	112	93	55	36	296

Med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet, sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende, henvises til efterfølgende Oversigt, der ligeledes omfatter Perioden 1882—1906 og 1907.

	Af 1000 levende-				Af 1000 død-				Af 1000 fuldb.				Af 1000 ufuldb.			
	fødte vare:				fødte vare:				dødfødte vare:				dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1882—1886	511	489	801	199	536	464	755	245	565	435	832	168	506	494	672	328
1887—1891	513	487	805	195	539	461	770	230	575	425	807	193	499	501	729	271
1892—1896	510	490	781	219	541	459	769	231	591	409	840	160	487	513	692	308
1897—1901	510	490	763	237	566	434	754	246	581	419	814	186	553	447	697	303
1902—1906	513	487	759	241	558	442	765	235	556	444	797	203	559	441	734	266
1907	510	490	742	258	564	436	693	307	565	435	739	261	563	437	652	348

I Tilslutning til „Generaltabellen“ kan efter Jordemødrenes Anmeldelser om Dødsfødler endnu meddeles følgende Oplysninger om nærmere Omstændigheder: Ansigtsstilling forekom blandt de dødfødte 6 Gange, Forisestilling 1 Gang, Skulderstilling 2 Gange, Skraaleje 11 Gange, Tværlaje 1 Gang, Underkropstilling 1 Gang, Sædestilling 49 Gange og Fodstilling 12 Gange. Fremfalden Arm noteres i 2, fremfalden Navlesnor i 18, omslynget Navlesnor i 10 Tilfælde; Moderkagen forliggende opgives i 13 Tilfælde, Blødning som Følge af for tidlig Løsning af Moderkagen i 15 Tilfælde. Bækkenforsnevring forekom 9 Gange, Hydramnios 6 Gange. I 13 Tilfælde findes Bemærkninger om, at Fødslen var langvarig og besværlig, uden nærmere Angivelse af Aarsagen. I 4 Tilfælde angives Krampe og i 9 Tilfælde anden Sygdom hos Moderen som Aarsag til Dødfødslen; habibuel Dødfødsel opføres 2 Gange, Overanstrengelse 3 Gange, Syfilis 17 Gange; i 8 Tilfælde var der foretaget Perforation paa Fosteret og 7 dødfødte Børn betegnes som Misfostre.

Mødrenes Alder findes opgivet i 278 Tilfælde: 15—20 Aar 7, 20—25 Aar 65, 25—30 Aar 75, 30—35 Aar 64, 35—40 Aar 41, 40—45 Aar 24, 45—50 Aar 2 Dødsfødler. I 18 Tilfælde opgives Alderen ikke.

B.

Offentlig Sundhedspleje.

Karantænevæsen.

Ifølge Meddelelse fra Karantænelægen er der i Aaret 1907 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 5071 Skibe med Tonnage 2098354 R. T. (heri indbefattet Orlogsskibe, Lystfartøjer, Bugserbaade og Lægttere etc), som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men dog alle anmeldelsespligtige, ialt med en Besætning af 52901 Mand og 10315 Passagerer. Af disse Skibe og Fartøjer bordedes 3629 paa Inderreden, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet.

Antallet af de i Havnen i regelmæssig udenrigs Fart indgaaende Dampskibe, der ere fritagne for Anmeldelse til Karantænekontoret (medindbefattet Dampskibe til nordre Toldbod), var ialt 4937.

Det Antal Skibe, som af Lægerne i Aarets Løb inspiceredes i Overensstemmelse med Justitsministeriets derom givne Bekendtgørelser om „Almindeligt Eftersyn“ etc. i Henhold til Lov af 16de Marts 1900 og 2den Juli 1880 var 20, med en Besætning af 729 Mand og 16 Passagerer, blandt hvilke første var 2 Syge, som dog ikke vare lidende af nogen af de i Lov af 2den Juli 1880 § 13 nævnte Sygdomme.

Om Patienter ankomne med Skibe, som ikke vare underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse til Karantænevagtstationen, enten ved direkte Anmeldelse eller ved Signal, fra ialt 71 Skibe med en Besætning af 1879 Mand og 1138 Passagerer, og der fandtes derved ialt 81 Syge, hvoriblandt der befandtes at være 18 med morb. vener. (deraf 4 Lues), 20 lettere Infektionslidelser (Angina, Influenza etc.), 10 Mave-Tarmlidelser, 8 kirurgiske Lidelser, 4 Tuberkulose, 4 Febril rheumat. 3 tyfoid Feber, 3 akutte Lungelidelser, 1 Observation for variolæ, 1 Observation for Malaria.

8 Lig ilandbragtes.

Vaccination.

1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt forefandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af 1907 en Beholdning fra 1906 af 11185 Portioner animal Vaccine. I Aarets Løb fremstilledes der 148075 Portioner, hvorefter Anstalten altsaa ialt har haft 159260 Portioner til Disposition. Heraf medgik til Vaccination paa An-

stalten 6000 Portioner, til Podning af Kalve 5200 Portioner, til forskellige Forsøg og Prøvevaccinationer c. 200 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner uddeltes 121510 Portioner (i 3063 Forsendinger); ved Aarets Udgang havde Anstalten herefter endnu 13570 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1140 Portioner, forskellige københavnske Hospitaler og Stiftelser ialt 975 Portioner, Skibe i oversøisk Fart 7730, privat praktiserende Læger 6100 Portioner; med de til Vaccination paa Statsanstalten anvendte 6000 Portioner har Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine altsaa i 1907 andraget 21545 Portioner.

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes i Aarets Løb 5025 Børn med positivt Resultat ved første Vaccination hos 5002 Personer og ved Omvaccination hos endnu 1 ialt 5003, hvorefter Anslagskvotienten hos de til Eftersyn mødte udgør 100 % (22 Børn udeblev fra Eftersyn).

Der foretoges 124 Revaccinationer.

Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1907.

2) *Den kommunale Vaccinationsanstalt* har i Aaret 1907 været holdt aaben hver Torsdag fra den 7de Marts til den 7de November, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Ugedag vaccinerede.

Der blev ialt vaccineret 1342 Individuer (mod foregaaende Aar 1443). Det største Antal Vaccinationer, nemlig 147, faldt paa 7de Marts, det mindste 9de Maj, hvor der kun var Eftersyn (Krist. Himmelfartsdag). Der benyttedes udelukkende animal Vaccine fra den kongelige Vaccinationsanstalt. Der har ikke været nævneværdige Komplikationer.

Der forefaldt 5 Revaccinationer. Tallet af 1ste Gang vaccinerede var 1337. Fordelingen efter Køn og Alder ses af den følgende Tabel:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	5	12	17
1—2	28	34	62
2—3	58	55	113
3—4	66	47	113
4—5	77	61	138
5—6	58	78	136
6—7	259	241	500
7—8	113	140	253
Over 8	3	2	5
Sum	667	670	1337

Udfaldet af Vaccinationen var følgende: Hele Antallet af vaccinerede 1337, ægte Pustler forekom hos 1330, intet Anslag hos 2; 5 mødte ikke til Eftersyn.

De to, hos hvilke der ved Eftersyn ikke fandtes Anslag, omvaccineredes, uden at det lykkedes at faa Anslag.

Virksomheden under Sundhedskommissionen.

Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, om Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, om Kontrollen med Drikkevand og Fødevarer, om Desinfektionsstationens Virksomhed m. m. tjene følgende Oversigter.

Sundhedskommissionens Lægepersonale. De af Lægepersonalet (9 Kredslæger og 2 Dyrslæger) udførte Undersøgelser, afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1907:

	Undersøgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme.....	435	452
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold.....	941	1280
III. Erklæringer i Sundhedskommissionssager:		
a) Afløbsforh. og off. Renligh. (Sh.-Vedt. Afsn. II og III)	160	141
b) Latrinvæsen, Renovation m. m. (Sh.-Vedt. Afsn. IV)	257	362
c) Skadelige Næringsveje (Sh.-Vedt. Afsn. V).....	145	176
d) Tilsyn med Næringsmidler (Sh.-Vedt. Afsn. VI) ...	417	2009
e) Boliger, Logishuse (Sh.-Vedt. Afsn. VII og VIII)..	92	94
f) Smitsomme Sygdomme (Sh.-Vedt. Afsn. IX).....	119	124
g) Plejebørnstilsyn (Sh.-Vedt. Afsn. XI).....	1286	1296
h) Forskellige andre Forhold.....	103	183
	3955	6117

Efter at der gentagne Gange var fremkommet Andragende fra Renholdningsselskabet om Tilladelse til **Dagudførsel af Natrenovationen**, besluttede Kommunalbestyrelsen at bemyndige Sundhedskommissionen til paa nærmere Vilkaar at anstille Forsøg i saa Henseende. Under 9. Februar 1907 stadfæstedes derefter følgende ændrede Affattelse af Sundhedsvedtægtens § 18, 2. Stk. (i hvilken der samtidig indførtes en Ændring i Bestemmelserne om Latrintøndernes og Vognenes Beskaffenhed):

„Ved Udførsel af Beholderne skulle disse være forsynede med vandtæt sluttende Laag, der kunne lukkes paa en af Sundhedskommissionen godkendt Maade. Udførslen skal ske under Iagttagelse af de Forskrifter, som Sundhedskommissionen maatte give, navnlig med Hensyn til Tiden for Udførslen og Indretningen af de Vogne, der benyttes til Beholdernes Transport.“

Til Benyttelse af aabne Vogne i Stedet for de tidligere lukkede er Tilladelsen forlængst givet; for Beholderne er et med Skruebøjle forsynet Laag med Gummipakning godkendt, og efterat det har vist sig, at Udførselen paa denne Maade kan foregaa uden Ulempe af Stank, vil ogsaa Tilladelse til Dagudførsel blive meddelt, foreløbig dog rent forsøgsvis for bestemte Distrikter, ad bestemte Veje, og kun forsaavidt de paagældende Ejere frivillig give deres Samtykke dertil.

Renholdningsselskabets Virksomhed er nu udvidet til at omfatte hele Byens Territorium, men i de ydre Bydele under landlige Forhold er der i ret stort Omfang meddelt Tilladelse til at benytte Latrin til Gødning af Haver og Jordlodder.

Latrinbeholdernes Antal, der i 1901 opgaves til c. 31000 (se Aarsberetning for 1901), er efterhaanden gaaet ned til c. 27000, hvortil endnu (i 1908) kommer c. 1800 Beholdere i Brønshøj Sogn og den ydre Del af Valbydistriktet.

Fra Byens Ejendomme udførte Renholdningsselskabet i 1907 i Gennemsnit hver Nat (312 Nætter) c. 4500 Beholdere, hver rummende c. 50 Pd. Fækalier, ialt altsaa c. 70 Mill. Pd. Fækalier (mod c. 90 Mill. Pd. i 1901). Heraf afhændedes til Gødningsbrug c. 40 Mill. Pund. — Resten tømtes af Pumpestationen gennem Hovedtrykledningen bort med Byens Kloakindhold.

Svarende til Nedgangen i Fækalbeholdernes Antal, finder en stadig Tilvækst Sted i Antallet af Vandklosetter. I Aarsberetningen for 1901 opgives Antallet

af installerede Vandklosetter efter Meddelelse fra Vej- og Kloakanlæggene til 4959. Den 1. Januar 1907 var Antallet vokset til 33423, foruden 1310 Trugvandklosetsæder. I Løbet af 1907 installeredes 6304 Vandklosetter foruden 136 Trugklosetsæder, hvorefter det samlede Antal ved Udgangen af 1907 udgjorde 39727 Klosetter og 1446 Trugklosetsæder.

Da den i Sundhedsvedtægtens § 20 indeholdte Fortegnelse over **de for de omboendes Sundhed skadelige Anlæg** i Aarenes Løb havde vist sig ufyldstgørende, rettede Sundhedskommissionen i Skrivelse af 4. Juni 1906 Henvendelse til Magistraten om at søge en ny Fortegnelse godkendt og samtidigt foretage saadanne Ændringer i de i Vedtægtens § 21 og § 22 givne Grænsebestemmelser, som den stedfundne Udvidelse af Byens Territorium og de forandrede Bebyggelsesforhold gjorde ønskelig.

Under 21. Marts 1907 stadfæstede Justitsministeriet følgende ændrede Affattelse af de paagældende Vedtægtsparagrafer:

§ 20. De for de Omboendes Sundhed skadelige Virksomheder og Anlæg henføres til to Klasser:

1ste Klasse omfatter følgende: Slakteri (jfr. Afsnit VI, § 32), Udsmeltning af raa Talg, særlige Anlæg til Udsmeltning og lignende Indvinding af Fedt og Affaldsstoffer af enhver Art samt Blegning, Desodorisering og lignende Behandling af Fedt, Garveri, Skindtilberedning, hvortil bruges Tran, Bearbejdelse af Kautsjuk, Kautsjukaffald, Ballata og Guttaperka, Fremstilling af Kautsjuksurrogater, Destruktionsanstalter, Tarmrenserier, Pergament-, Tarmstreng- og Limtilvirkning, Benkogereri, Benbrænderi, Trankogereri, Stivelsetilvirkning, kemisk Tilvirkning af saadanne Syrer, Salte og andre kemiske Præparater, ved hvis Fremstilling der udvikles giftige Luftarter, eller hvis Fremstilling og Bearbejdelse medfører betydelig Stank, Tilvirkning af Male-, Farve-, Gødnings- og andre Stoffer, hvis Tilvirkning og Bearbejdelse medfører betydelig Stank, Tilvirkning af Gas til Belysning, Opvarmning og Motorbrug, af Cikorie og andre Kaffesurrogater, Asfaltfabrikation og fabrikmæssig Tæpperensning, Oplag af Klude, Ben, Guano og andet dyrisk Affald eller andre Stoffer, ved hvis Opbevaring der udvikles særlig ilde Lugt.

2den Klasse omfatter følgende: Fiskebløderi og anden Tilberedning af Fisk, Skindtilberedning, for saa vidt samme ikke er indbefattet under 1ste Klasse, Oplag af vaadt saltede Huder, Sæbesyderi, Røgeri, Kaffe- og Maltbrænderi, Fedt-smelteri, for saa vidt det ikke er indbefattet under 1ste Klasse, Skindtørring, Krølhaarsfabrikation, Blegier og Farverier, Galvanisering, Straahatteblegning, Ferniskogning, Bearbejdelse af Kakao, Fremstilling af Dekstrin og Glykose, Virksomheder, hvorved der koges eller opvarmes Tjære, Harpiks og Olier, for saa vidt samme ikke er indbefattet under 1ste Klasse, Osteoplag af over 2000 Pd., Virksomheder, som frembringe en sundhedsfarlig Støj eller Rystelse, eller ved hvis Udøvelse der udvikles generende Lugt, for saa vidt disse ikke falde ind under 1ste Klasse.

§ 21. Indenfor Stadens Grænser maa intet af de i § 20 nævnte Næringsbrug af 1ste og 2den Klasse anlægges, udvides, forandres eller flyttes, forinden Sundhedskommissionens Samtykke er erhvervet med Hensyn til Stedet for Anlægget og dettes Indretning.

§ 22. Indenfor en Linie, som paa Amager følger Fæstningsgraven og paa Sjælland drages langs Frihavns sydlige og vestlige Grænse, ad Nordre Frihavns-gade, Blegdamsvej, Fælledvej, Nørrebrogade, Blaagaardsgade, Aaboulevard, St. Jørgens Sø, Gl. Kongevej, Vesterbrogade, Reventlowsgade, Tietgensgade og Tømmerpladsgade og videre langs Godsbanegaarden til Kalvebodstrand, kan der ikke gives Tilladelse til Anlæg af noget nyt Næringsbrug af de under 1ste Klasse anførte, ej heller til

Udvidelse eller Flytning af noget bestaaende. De i Lov af 10de Marts 1852 om visse for Sundheden skadelige Næringsveje § 1 anførte Næringsbrug maa i Overensstemmelse med Lovens § 2 kun drives paa det paagældende Sted indenfor den anførte Linie af den, som, da Loven traadte i Kraft, havde erhvervet Berettigelse dertil, samt for Garveriers Vedkommende af hans Enke og Børn. Ligeledes maa de først ved nærværende Vedtægtsbestemmelse under 1ste Klasse henførte Næringsbrug kun drives paa det paagældende Sted af den, som ved Bestemmelsens Ikrafttræden har erhvervet Berettigelse dertil. Undtagelser herfra kunne dog i Overensstemmelse med Lov af 10de Marts 1852 § 6 tilstedes af Sundhedskommissionen for den, som kan godtgøre, at han formaar at drive det paagældende Næringsbrug paa en saadan Maade, at dets skadelige Følger for de omboendes Sundhed forebygges.

Medens Sundhedsvedtægtens § 37 bemyndiger Sundhedskommissionen til at give Forskrifter med Hensyn til Indretningen af Lokaler, hvor Kødølser og lignende Næringsmidler tilvirkes, opbevares eller forhandles, havde man derimod bestandig følt Savnet af Bestemmelser, som — afset fra de i § 38 omhandlede særlige Forhold — hjemlede Sundhedskommissionen en højst nødvendig Adkomst til at føre Kontrol med **Driften og Renlighedstilstanden** saavel i de nævnte Lokaler som i andre **Lokaler, hvor Næringsmidler tilvirkes, opbevares eller forhandles**. Kun for saa vidt angaar Brød og Mælk er der ved senere Vedtægtsbestemmelser raadet Bod paa denne Lakune.

I Skrivelse af 13. Juni 1906 indstillede Sundhedskommissionen derfor til Magistraten, at den i saa Henseende fornødne Hjemmel tilvejebragtes ved en Tilføjelse til Vedtægtens 6. Kapitel, og Magistraten sluttede sig hertil.

Under Forslagets Behandling i Borgerrepræsentationen tilføjedes yderligere en Bestemmelse om, at Hunde ikke maatte medtages i saadanne Lokaler, og under 12. Juni 1907 stadfæstede Justitsministeriet derefter følgende ændrede Affattelse af Sundhedsvedtægtens § 38:

„I Lokaler, hvor til Forhandling bestemte Nærings- eller Nydelsesmidler tilvirkes, opbevares eller udbydes til Salgs, skal der være tilbørlig Orden og Renlighed.

Sundhedskommissionen er beføjet til at forbyde Benyttelsen af Lokaler i de nævnte Øjemed, naar de maa anses som uskikkede dertil, samt til midlertidigt at udstede et saadant Forbud, hvor tilstedeværende farlige smitsomme Sygdomme kunne befrygtes at ville give Anledning til Udbredelsen af Smitte, dog at denne Beføjelse i alle Tilfælde, der falde ind under Lov Nr. 43 af 31. Marts 1900 om smitsomme Sygdomme, kun kan anvendes under Iagttagelse af denne Lovs Forskrifter. — Det er forbudt at medtage eller indlade Hunde i Lokaler, hvor de ovenfor nævnte Nærings- og Nydelsesmidler ere til Stede uden at være beskyttede ved Emballage.“

Efter at der under Forhandlingerne om Beværternæringsens Frigivelse var fremkommet Forslag om som en Slags Kompensation at fastsætte nærmere sanitære Forskrifter for Indretningen af Beværtningslokaler, udarbejdedes der i Sundhedskommissionen paa Magistratens Initiativ et Udkast til saadanne Forskrifter. Uagtet Kravet om Beværternæringsens Frigivelse — under Hensyn til, at Ædruelighedskommissionens Arbejde, der ogsaa omfattede dette Spørgsmaal, endnu ikke var afsluttet — blev afslaaet, fastholdt Kommunalbestyrelsen dog Ønsket om at erholde det paa Grundlag af Sundhedskommissionens Udkast udarbejdede Vedtægtsforslag godkendt, og under

2. Novbr. 1907 stadfæstede Justitsministeriet derefter følgende Vedtægtstillæg angaaende **Beskaffenheden og Indretningen af Beværtningslokaler**:

§ 1. Alle Lokaler, hvori der drives nogen Art af Beværternæring, er undergivne Sundhedskommissionens Tilsyn.

Intet Lokale maa herefter tages i Brug til saadan Næring, forinden det er godkendt af Sundhedskommissionen i Henhold til denne Vedtægts Bestemmelser.

Denne Bestemmelse kommer ogsaa til Anvendelse paa Lokaler, der efter tidligere at have være benyttet til saadan Næring tages i Brug, efter at en efter Sundhedskommissionens Skøn væsentlig Ombygning har fundet Sted.

Skal et Lokale, der har været benyttet til saadan Næring, overgaa til en ny til Næringen berettiget Bruger, kræves ligeledes Godkendelse af Sundhedskommissionen i Henhold til denne Vedtægt, men det er da overladt til Sundhedskommissionen at lempe Vedtægtens Fordringer efter Forholdene i hvert enkelt Tilfælde. Med Hensyn til de i dette Stykke omhandlede Lokaler kan Sundhedskommissionen ikke stille Forlangende om Forandringer ved Loftshøjden, jfr. § 2, a, 3die Stykke, eller i Henseende til Gulvets Beliggenhed under Gadens Niveau, jfr. § 2 c.

En Enke, som fortsætter sin Mands Beværtningsdrift, har samme Ret som han til fortsat Benyttelse af bestemte Lokaler.

§ 2. De Fordringer, som maa fyldestgøres af Lokaler, som efter § 1 behøve Godkendelse, er følgende:

- a. I enhver Beværtning skal der være et for alle Gæster tilgængeligt større Gæstelokale. Dette Lokales Størrelse skal i Beværtninger, som ikke omfatter mere end 2 Værelser, være mindst 400 Kvadratfod, i saadanne, der omfatter mere end 2 Værelser, mindst 300 Kvadratfod. I dette Lokale maa spanske Vægge eller lignende Skillerum kun anbringes vinkelret paa Lokalets Vægge og saaledes, at de ikke berøve det nogen Tilgang af Lys og Luft, de maa ikke have nogen større Højde over Gulvet end 3 Alen, og der skal stedse i Lokalets Midte blive et sammenhængende Rum af mindst 250 Kvadratfods Størrelse frit for alle Adskillelser. Dele af Lokalet, som udskilles paa nævnte Maade, maa ikke dækkes af Portiærer eller lignende.

Intet Lokale, der benyttes som Gæstelokale, maa have et mindre Gulvareal end 100 Kvadratfod.

Loftshøjden i samtlige Gæstelokaler skal være mindst 10 Fod.

Hvert enkelt Gæstelokales Vinduesareal skal være mindst $\frac{1}{6}$ af Lokalets Gulvareal, og mindst en Trediedel af det pligtige Vinduesareal skal være til at aabne til det fri.

- b. I alle Beværtningslokaler skal Vægge og Lofter være til at afvaske. Dog kan Sundhedskommissionen i enkelte Tilfælde tilstede, at der af dekorative Hensyn afviges fra denne Fordring.
- c. Beværtninger maa ikke indrettes i Etager, hvis Gulv ligger mere end 1 Fod under Gadens Niveau, ejheller i Etager, som ikke fyldestgøre Bygningslovens Forskrifter med Hensyn til Beboelsesrum.
- d. Beværtninger maa kun indrettes i Forhuse alene eller i Forhuse med tilstødende Side- og Baghuse, naar samtlige Lokaler danne en sammenhængende Lejlighed. Fra denne Bestemmelse kan dog Sundhedskommissionen under særlige Forhold give Dispensationer.
- e. Til Fjernelse af fordærvet Luft skal der efter Sundhedskommissionens Forlangende træffes saadanne Foranstaltninger, som nævnte Kommission giver Anvisning paa.
- f. De til Beværtningslokaler hørende Økonomirum, saasom Køkkener, Opvaskerum og andre Rum, der indrettes til Opvarmning og Kogning, skal have en Loftshøjde af mindst 4 Alen og fyldestgøre de i foranstaaende Post a, 4de

Stykke, Post b, 1ste Punktum, og Post e fastsatte Fordringer. For saa vidt de anbringes i Kælderetager, skal de benyttede Rum fyldestgøre de Fordringer, som Byggelovgivningen stiller til Beboelseskældere. Hvor Økonomirum, uden at opfylde alle de her nævnte Fordringer, skønnes at være aldeles fyldestgørende indrettede, særlig med Hensyn til Belysning og Luftfornyelse, kan Sundhedskommissionen dispensere fra sidstnævnte Bestemmelse og fra Bestemmelsen i Post a, 4de Stykke.

- g. Latriner og Pissoirer i umiddelbar Forbindelse med Beværtningslokaler skal være adskilte fra disse ved et Forrum med selvlukkende Døre og iøvrigt i enhver Henseende, særlig ogsaa med Hensyn til Pissoirudskylning, indrettes efter Sundhedskommissionens Forskrifter.

§ 3. Med Hensyn til Lokaler, der nu med lovlig Adkomst benyttes til Beværtningsdrift, og saalænge de efter § 1 ikke behøve Godkendelse af Sundhedskommissionen, gælder følgende Bestemmelser:

- a. Sundhedskommissionen kan forlange foretaget saadanne Foranstaltninger til Fjernelse af fordærvet Luft fra Gæste- og Økonomilokaler samt med Hensyn til Indretningen og Ventilationen af Latriner og Pissoirer, der hører til Beværrningen, som den anser for nødvendige for Lokalernes Benyttelse, og som efter nævnte Kommissions Skøn lader sig udføre efter de tilstedeværende Forhold, og hvorpaa denne giver Anvisning.
- b. Finder Sundhedskommissionen, at der i bestaaende Beværrninger findes særlig sundhedsfarlige Forhold, i hvilke der efter dens Skøn ikke kan tilvejebringes tilstrækkelig Forbedring, er den berettiget til at forbyde disse Lokalers Anvendelse til Beværrningsbrug.

§ 4. Beværrningslokaler med tilhørende Økonomirum, Latriner og Pissoirer skal holdes forsvarlig rene.

§ 5. Intet Beværrningslokale eller dertil hørende Økonomirum maa benyttes til Natteophold.

§ 6. De af Sundhedskommissionen i Medfør af nærværende Tillæg til Sundhedsvedtægten truffne Bestemmelser kunne indankes for Justitsministeriet.

Plejebørnstilsynet 1907.

Paa Grundlag af de til Sundhedskommissionen indgaaende Anmeldelser og Indberetninger har *Vicestadslægen* afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet:

Ved Udgangen af 1906 fandtes, som i foregaaende Aarsberetning omtalt, 1533 Hjem, som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 204, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1907 søgte 777 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 28 deres Ansøgninger tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 85 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 664 Tilladelser udstedtes, deraf 212 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 364 tidligere tilladte Plejehjem. Ved Udgangen af 1907 var Antallet af tilladte Plejehjem 1617, deraf 232 (o: c. 14 0/0), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1385 Plejehjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1569 Plejebørn mod 1509 ved Aarets Begyndelse.

Tabel 1.	Antal Plejehjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	4	48	3	2	-
2. Kreds.....	4	51	6	1	1
3. Kreds.....	11	226	29	6	-
4. Kreds.....	8	95	8	-	-
5. Kreds.....	131	251	37	1	-
6. Kreds.....	46	289	30	2	2
7. Kreds.....	3	75	15	2	-
8. Kreds.....	5	82	7	-	-
9. Kreds.....	20	106	9	1	-
Ialt...	232	1223	144	15	3

I Aarets Løb var 823 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 745 tidligere indregistrerede udgik og 58 døde.

Fordelingen paa Løgekredse og Aldersklasser ved Aarets Slutning af de nævnte 1569 Plejebørn fremgaar af Tabel 2.

Tabel 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejehjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	7	10	14	29	60	57
2. Kreds.....	6	14	19	32	71	63
3. Kreds.....	61	75	88	78	302	272
4. Kreds.....	22	27	26	36	111	111
5. Kreds.....	53	79	105	91	328	420
6. Kreds.....	50	91	114	108	363	369
7. Kreds.....	27	37	28	19	111	95
8. Kreds.....	18	28	28	22	96	94
9. Kreds.....	27	34	38	28	127	136
Ialt...	271	395	460	443	1569	1617

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 58 (i 1906: 113).

Tabel 3.	Under 1 Aar										Ialt	Begge Køn												
	0—1		1—2		3—11		0—1		1				2		3		4		5—9		10—14			
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.			Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.		
Akute Sygd. i Fordøjelsesk..	3	-	3	1	2	-	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1	10	12
Kron. Sygd. i Fordøjelsesk..	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Atrofi	1	-	-	3	-	2	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	6	8
Rakitis	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	
Brystkatar	-	-	-	1	2	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	20
Kat. Lungebetændelse	-	1	3	1	3	3	6	5	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	6	13	
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Lungetuberkulose	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Hjernebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Krampe	-	-	3	1	4	1	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	9	
Medfødt Syfilis	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	9
Hjertefejl	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
Nyrebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	6
Ubekendt Dødsårsag	1	-	-	2	1	-	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6	
Ialt.....	5	1	12	9	14	8	31	18	4	3	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	36	22	58	
	6	21	22	49	7	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	58								

Dødeligheden var lavere end i noget forudgaaende Aar, saalænge Plejebørnstilsynet har bestaaet.

Tabel 4.	Under 1 Aar																		Begge Køn							
	0—1 Mnd.			1—2 Mnd.			3—11 Mnd.			0—1 Aar		1 Aar		2 Aar		3 Aar		4 Aar		5—9 Aar		10—14 Aar		Ialt		
	M	K		M	K		M	K		M	K	M	K	M	K	M	K	M		K	M	K	M	K	M	K
Januar	1	1	-	3	2	1	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	10
Februar	-	-	3	3	1	1	4	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	6
Marts	-	-	1	1	2	1	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
April	-	-	2	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
Maj	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Juni	-	-	-	1	1	1	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5
Juli	1	-	2	1	1	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1	5
August	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
September	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Oktober	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
November	-	-	-	-	3	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
December	1	-	1	-	3	1	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	6
Ialt.....	5	1	12	9	14	8	31	18	4	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	36	22	58		
	6		21		22		49	7	1		-		-		-	1						58				

Den lave Dødelighed skyldtes den kølige Sommer, i hvilken Gastrointestinalkatarrene vare sjældne. Derimod indtraadte i Aarets første Maaneder en Del Dødsfald af katarrale Lungebetændelse hos Smaabørn.

Tabel 5.	10 Aar 1888-1897		1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	10 Aar 1898-1907	
	Sum	gsntl											Sum	gsntl
Sygd. i Fordøjelsesorg.	650	65	35	46	31	55	18	21	31	36	49	12	334	33
Rakitis, Atrofi, Skrof..	402	40	18	9	10	16	8	12	8	13	7	8	109	11
Sygd. i Respirationsv.	407	41	24	25	25	24	27	20	20	26	23	20	234	23
Hjernesygd., Konvuls..	234	23	13	8	9	13	16	11	9	7	15	9	110	11
Infektionssygdomme...	176	18	9	4	2	10	8	2	3	10	7	-	55	6
Andre og ubek. Sygd.	126	13	8	9	12	8	11	11	11	9	12	9	100	10
Ialt.....	1995	200	107	101	89	126	88	77	82	101	113	58	942	94
Plejebørnenes Antal ^{31/12}			1505	1359	1312	1331	1425	1409	1440	1540	1509	1539		

Plejebørnstilsynet 1888—1907.

Efter at Plejebørnstilsynet i København nu har bestaaet i 20 Aar, vil en kort statistisk Oversigt formentlig være paa sin Plads.

En fuldtud paalidelig Dødelighedsstatistik for Plejebørn lader sig ikke opstille. Dertil er Plejeforholdet for ustadigt; dets Varighed er højst forskellig, og Børnene sættes i Pleje i forskellig Alder. Hvert Aar indlægges nogle Plejebørn paa Hospital, dog mest ældre Børn med smitsomme Børnesygdomme; saafremt de dø paa Hospital, inden Plejeforholdet endnu er udløbet, vedkomme de Plejebørnsstatistiken — ellers ikke. Senere Dødsfald kunne altsaa indtræde, som rettelig skyldes Plejen. Omvendt indtræder der ofte Dødsfald blandt Plejebørn, som udelukkende skyldes den Behandling, som Børnene have været Genstand for, før Plejen begyndte. Men trods disse Mangler ved al Plejebørnsstatistik vil en Sammenligning mellem de forskellige Aar have sin Betydning, fordi Manglerne som ved anden Statistik gentage sig og tildels opveje hinanden.

Dødelighedsprocenten viser, beregnet paa forskellig Maade, en jævn og stadig Aftagen fra Femaar til Femaar.

Tabel I.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Antal Plejebørn ved Aarets Begyndelse	959	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425	1409	1440	1540	1509
I Aarets Løb tilkom	961	981	1065	893	948	675	902	814	759	700	685	627	635	764	745	736	896	912	867	823
Tilsammen	1920	2484	2591	2553	2596	2451	2635	2511	2407	2328	2237	2132	1994	2076	2106	2161	2305	2352	2407	2332
I Aarets Løb døde	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	82	101	113	58
pCt. Dødsfald	13.8	12.0	10.3	9.4	6.9	9.0	6.4	6.2	4.5	4.8	4.8	4.7	4.4	6.0	4.1	3.6	3.5	4.3	4.7	2.5
Gennemsnitlig	1888—92: 10.7 pCt.					1893—97: 6.2 pCt.					1898—1902: 4.8 pCt.					1903—7: 3.7 pCt.				

Tabel II.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Antal Plejebørn ved Aarets Slutning	1503	1526	1660	1648	1776	1733	1697	1648	1628	1552	1505	1359	1312	1361	1425	1409	1440	1540	1509	1569
Døde i Aarets Løb	265	278	268	241	178	220	170	155	109	111	107	101	89	126	88	77	82	101	113	58
Tilsammen	1768	1804	1928	1889	1954	1953	1867	1803	1737	1663	1621	1460	1401	1487	1513	1486	1522	1641	1622	1627
pCt. Dødsfald aarlig	15.0	15.4	13.9	12.8	9.1	11.3	9.6	8.6	6.3	6.7	6.6	6.9	6.3	8.5	5.8	5.2	5.4	6.2	7.0	3.6
Gennemsnitlig	1888—92: 13.2 pCt.					1893—97: 8.5 pCt.					1898—1902: 6.8 pCt.					1903—7: 5.5 pCt.				

Ingen af disse Beregningsmaader giver et fuldt paalideligt Resultat, fordi Antallet af i Aarets Løb forhaandenværende Plejebørn kun tilnærmelsesvis fremgaar af Tallene. Som Følge deraf bliver Dødelighedsprocenten i Tab. I for lav, i Tab. II for høj. Ikke destomindre afgive de tilsammen en nogenlunde paalidelig Maalestok for Dødelighedsforholdene blandt de under Opsyn stillede Plejebørn.

Da Dødeligheden i saa afgørende Grad er afhængig af Antallet af spæde Børn blandt Aarets Plejebørn, gives nedenfor en Oversigt over Fordelingen af Antallet af Plejebørn efter Aldersklasser ved Aarets Slutning (Tabel III).

Heraf synes at fremgaa, at Antallet af spæde Børn (under 1 Aar) i det første Femaar har været højest (c. 19 %), i det 2det Femaar lavest (c. 14 %), derefter stigende til 4de Femaar (c. 18 %).

Endelig bliver det nødvendigt at undersøge særskilt Dødeligheden for Plejebørn under 1 Aar (Tabel IV).

Denne Tabel giver af samme Grund som ovenfor anført for Tab. II for høje Dødelighedsprocenter; af de i Aarets Løb afgaaede Plejebørn ere kun de medregnede, som ere døde i Plejen.

Efter alle disse Beregninger at dømme er Dødeligheden blandt Plejebørn i København aftaget meget betydelig i de 20 Aar, i hvilke Plejebørnsloven har virket. Om ogsaa andre Omstændigheder (bl. a. formindsket epidemisk Sygelighed) kunne have medvirket, tør man af Tallene slutte, at Plejebørnstilsynets Kontrol med Hjemmene har haft væsentlig Betydning i saa Henseende.

Tabel III.	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar	Ialt
1888	346	399	495	263	1503
1889	333	406	426	311	1526
1890	328	463	461	408	1660
1891	267	438	444	499	1648
1892	306	454	498	518	1776
1888—92 gennemsnitlig pCt.	316 19	432 27	465 29	400 25	1623 100
1893	266	592	414	461	1733
1894	254	572	401	470	1697
1895	216	484	458	490	1648
1896	206	350	474	598	1628
1897	193	323	447	589	1552
1893—97 gennemsnitlig pCt.	227 14	464 28	439 26	522 32	1652 100
1898	210	295	420	580	1505
1899	170	274	371	544	1359
1900	187	268	336	521	1312
1901	214	279	358	510	1361
1902	260	329	351	485	1425
1898—1902 gennemsnitlig pCt.	208 15	269 21	367 26	258 38	1392 100
1903	234	390	332	453	1409
1904	258	379	358	445	1440
1905	295	413	396	436	1540
1906	252	404	425	428	1509
1907	271	395	460	443	1569
1903—7 gennemsnitlig pCt.	262 18	396 26	394 26	441 30	1493 100

Tabel IV.	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907
Plejebørn u. 1 Aar ved Aarets Slutn.	346	333	328	267	306	266	254	216	206	193	210	170	187	214	260	234	258	295	252	271
I Alderen u. 1 Aar døde	234	229	237	204	153	193	156	133	97	98	89	87	76	112	73	65	71	88	103	49
Tilsammen	580	562	565	471	459	459	410	349	303	291	299	257	263	326	333	299	329	383	355	320
pCt. Dødsfald	40.34	40.74	41.06	43.31	33.33	42.05	38.05	38.09	32.01	33.66	29.76	33.85	28.89	34.66	21.91	21.74	21.58	22.98	29.01	15.31
Gennemsnitlig	1888—92: 39.76 pCt.					1893—97: 36.77 pCt.					1898—1902: 29.81 pCt.					1903—7: 21.12 pCt.				

Dødsfaldenes Fordeling paa Aarets Maaneder fremgaar af Tabel V.

Efter en mindre Stigning ved Vinterens Slutning (Marts), som væsentlig skyldes akute Lungeaffektioner, indtræder en betydelig Stigning i Maanederne Juli—September, med Kulmination i August, en Stigning, som udelukkende skyldes den med Sommervarmen følgende akute Gastrointestinalkatar. En Sammenligning med Aarets Temperaturkurve viser, at en høj Dødelighed enten falder sammen med eller følger umiddelbart efter en høj og vedholdende Sommervarme. I Aar med meget kølrig Sommer (som 1907) udebliver Sommerdødelighedens Stigning ganske.

Tabel V.	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oktb.	Novb.	Decb.	Ialt
1888	9	13	22	15	22	22	21	32	41	30	17	21	265
1889	19	13	18	25	22	34	51	35	21	9	18	13	278
1890	11	19	24	17	31	26	18	24	35	24	20	19	268
1891	21	15	21	12	15	15	17	34	26	24	17	24	241
1892	19	9	21	10	28	13	12	7	12	21	16	10	178
1893	11	16	22	16	18	13	25	45	25	12	10	7	220
1894	15	10	14	11	18	10	27	19	13	14	10	9	170
1895	10	15	21	16	7	14	14	18	14	10	7	9	155
1896	11	9	10	1	2	9	10	14	15	16	7	5	109
1897	11	7	7	6	10	9	10	19	16	7	4	5	111
1898	7	9	7	7	9	5	8	12	12	13	9	9	107
1899	5	5	4	9	9	4	14	24	12	4	5	6	101
1900	7	7	10	1	9	8	5	11	12	6	6	7	89
1901	8	7	9	9	7	9	15	20	19	8	8	7	126
1902	7	7	9	11	11	9	6	6	6	6	3	7	88
1903	8	6	8	5	7	4	5	8	7	8	4	7	77
1904	7	2	6	10	11	3	12	9	10	4	4	4	82
1905	8	10	8	10	3	8	9	17	9	6	6	7	101
1906	6	4	13	9	5	5	10	25	16	8	7	5	113
1907	10	10	6	4	2	5	5	2	1	3	4	6	58
Tilsammen	210	193	260	204	246	225	294	381	322	233	182	187	2937
Mnd. a 30 Dage	10.2	10.0	12.6	10.2	11.9	11.3	14.2	18.4	16.1	11.2	9.1	9.1	

Sundhedskommissionens Laboratorium.

I Aaret 1907 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 3302 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 1572 Skrivelser.

Der har været foretaget:

1817 kemiske Undersøgelser
 66 mikroskopiske do.
 1617 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer har været:

A. Vand.

I. Kemisk og mikroskopisk Undersøgelse.

a. Fra Taphane paa Vandværket 12 Prøver
 b. — Vandværkets Filtre 12 —
 c. — forskellige Søer og Kilder 22 —
 d. — Valby Vandværk 1 —
 e. — Sundby do. 2 —

II. Bakteriologisk Undersøgelse (Kintælling).

f. Fra Taphane paa Vandværket 52 —
 g. — Vandværkets Filtre 52 —
 h. — Husledning 52 —

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbt af Politiet i København og Forstæder 787 Prøver
 Udtaget - do. som Staldprøver 43 —

<i>Skummet Mælk</i> (Kvalitetsundersøgelse)	213	Prøver
<i>Kærnemælk</i> do.	45	—
<i>Fløde</i> do.	7	—

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	48	Prøver
do. blandet Børnemælk	84	—

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenyldiaminprøven) er foretaget med:

Mælk	401	Prøver
Fløde	13	—

63 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve.

Undersøgelse for Indhold af fri Brintoverilte er foretaget med 23 Prøver *buddiseret Mælk*. De 22 Prøver indeholdt fri Brintoverilte.

200 Prøver *Mælk* undersøgtes for Indholdet af Smuds; i 10 af Prøverne fandtes Smuds i kendelig Mængde.

7 Prøver *Fløde* undersøgtes for Stivelse, som paavistes i 4 af Prøverne.

5 Prøver *Mørbrad*. 1 Prøve indeholdt Svovlsyrling.

21 Prøver *henkogte Grøntsager* (Ærter, Bønner). Alle Prøverne indeholdt et Spor af Tin, 2 Prøver indeholdt en ringe Mængde Kobber.

2 Prøver *Sukkerstænger* indeholdt et Spor af Kobber, i øvrigt ikke giftige Metaller. 1 Prøve *Bolscher* indeholdt ikke giftige Metaller.

6 Prøver *Honning* udviste en for Honning normal Sammensætning.

1 Prøve *Ost*. Der fandtes et ptomainlignende Stof.

5 Prøver *Kakaopulver*. 1 Prøve var tilblandet Skaldele.

2 Prøver *Smør* forholdt sig som ublandt Natursmør.

1 Prøve *Cidril* indeholdt hverken Giftstoffer eller Saccharin; der paavistes et kunstig Farvestof. Surheden svarede til 85 cm.³ $\frac{1}{10}$ Alkali for 100 cm.³

10 Prøver *Pickles* indeholdt ikke Kobber.

45 Prøver *Olivenolie*. Der fandtes Jordnøolie i 5 Prøver, Bomuldsfrøolie i 4 Prøver, Sesamolie i 4 Prøver.

10 Prøver *stødt Peber* var fri for fremmed Indblanding.

1 Prøve *Klid-Kaffe* indeholdt ikke metalliske Gifte.

23 Prøver *Byggryn*. 20 af Prøverne indeholdt Svovlsyrling.

1 Prøve *kogt Oxehjerte* indeholdt ikke Kobber eller Galdebestanddele.

10 Prøver *Risengryn* indeholdt ikke Svovlsyrling.

10 Prøver *Sagomel* indeholdt ikke Svovlsyrling.

2 Prøver *farvede Sukkervarer* indeholdt ikke metalliske Gifte, men et Tjærefarvestof.

20 Prøver *tørrede Frugter*. 15 Prøver (Abrikoser, Ferskener) indeholdt Svovlsyrling, 5 Prøver (Æbler) indeholdt derimod ikke Svovlsyrling.

C. Andre Undersøgelser.

1 *Skiferplade* undersøgtes med Hensyn til Modstandsevne overfor Indvirkning af forskellige Afvaskningsmidler.

5 Prøver *Tøj*. 1 Prøve indeholdt ikke Arsen; i 4 Prøver fandtes hverken Arsen, Chrom eller Bly, men derimod et Anilinfarvestof.

1 *Kasserolle*. Emaillen indeholdt hverken Arsen eller Bly.

10 Prøver *kunstige Blomster* indeholdt ikke Arsen.

8 Prøver *grønne Julelys* indeholdt ikke Arsen.

7 Prøver *Frugtfarve* var dels Plantefarvestoffer, dels Anilinfarvestoffer; ingen af Prøverne indeholdt Arsen.

D. Undersøgelser af Prøver,

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Kommunehospitalet.....	3	Prøver Saft (Extrakt m. m.)
do.	2	— Kakaopulver (Sammensætning)
do.	1	— Kloakaffald (Fedt).
do.	1	— Perolin (Sammensætning).
Kbh. Tvangs.- og Arb.-Anstalt	2	— Lampeolie (Mineralolie).
do.	2	— Byggryn (Svovlsyrling).
St. Johannes Stiftelse	1	— Sæbe (Sammensætning).
Almindelig Hospital.....	3	— Saft (Extrakt m. m.)
Øresundshospitalet	2	— Smør (Ægthed).

E. Undersøgelser af Sputum for Tuberkelbaciller,

foretagne med Prøver, som ere indsendte af Læger i København. Der har i Aarets Løb (indtil d. 16. Juli) været undersøgt 1329 Prøver, hvoraf 218 med positivt og 1111 med negativt Resultat.

Der er saaledes bleven undersøgt:

Vand.....	205	Prøver
Mælk og Fløde	1532	—
Andre Fødemidler.....	199	—
Diverse Stoffer.....	37	—
Sputum.....	1329	—
	3302 Prøver	

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller.

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Inddampningsrest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyrling	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.480	-	Spor	-	0.562	0.353	1.791	-	1.720	0.360
Laveste do.	3.960	-	Spor	-	0.437	0.185	1.137	-	1.200	0.166

Indhold af organisk Stof

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram.											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand	0.019	0.019	0.015	0.013	0.019	0.015	0.015	0.021	0.020	0.015	0.015	0.022
Ufiltreret Vand.....	0.023	0.023	0.019	0.022	0.024	0.022	0.025	0.025	0.026	0.025	0.019	0.027

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 *Cub. Cent.* af Vandet:

	Fra Vandværket		Fra Husledning i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier	50	-	51
50—100 —	1	-	1
100—500 —	1	37	-
500—1000 —	-	11	-
over 1000 —	-	4	-

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

under $1\frac{1}{2}$ ‰	1	Prøver
$1\frac{1}{2}$ —2 —	7	—
2 — $2\frac{1}{2}$ —	33	—
$2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$ —	26	—
$2\frac{3}{4}$ —3 —	200	—
3 — $3\frac{1}{2}$ —	424	—
$3\frac{1}{2}$ —4 —	116	—
4 — $4\frac{1}{2}$ —	19	—
$4\frac{1}{2}$ —5 —	2	—
over 5 —	2	—
	830	—

Fedtmængden har saaledes været:

$2\frac{3}{4}$ —4 ‰ i 740 Prøver \approx 89 ‰ af alle Prøverne.

under $2\frac{3}{4}$ — i 67 — 8 ‰ — —

over 4 — i 23 — 3 ‰ — —

I Prøverne af Kærnemælk har Indholdet af Fedt varieret fra 0,20—1,13 ‰, af Tørstof fra 4,79—9,30 ‰.

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier.

I 1 <i>Cub. Cent</i>	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
under 20	-	84
20—100	-	-
100—1000	-	-
1000—5000	-	-
5000—50000	4	-
50000—100000	2	-
100000—1 Mill.	23	-
1 Mill.—5 Mill.	13	-
5 Mill.—10 Mill.	1	-
over 10 Mill.	5	-
	48	84

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kredslæge).

I Aaret 1907 har det distribuerede Vand været af samme Art i hele Byen. Anlægene i Harrestrupdalen og ved Søndersø have leveret tilsammen 121,273,800 Tdr. (15,957,000 M³) og Valby-Sundby Anlægene tilsammen 6,252,000 Tdr.

1907	Antal Bakterier pro Kubikcentimeter.								
	Ufiltreret Vand			Filtreret Vand					
	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Fra Taphane paa Værket			Fra Husledning i Byen		
				Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt	Smeltende Former	Ikke smeltende Former	Ialt
Januar	43	219	262	0	8	8	1	11	12
	100	230	330	2	14	16	6	15	21
	125	600	725	2	16	18	2	18	20
	22	233	255	1	8	9	1	12	13
Februar	33	470	503	1	13	14	1	10	11
	30	562	592	2	17	19	1	8	9
	500	2000	2500	17	28	45	6	26	32
	100	1550	1650	4	28	32	3	31	34
Marts	67	878	945	3	14	17	4	15	19
	27	400	427	1	13	14	2	17	19
	200	1800	2000	3	18	21	3	13	16
	54	351	405	6	27	33	5	22	27
April	24	321	345	0	11	11	2	15	17
	12	201	213	2	21	23	1	13	14
	39	561	600	2	30	32	4	20	24
	51	539	390	4	28	32	5	37	42
Maj	22	239	261	2	23	25	4	36	40
	36	279	315	2	17	19	3	19	22
	22	248	270	1	15	16	2	14	16
	22	90	112	2	16	18	2	19	21
Juni	50	220	270	2	15	17	1	13	14
	60	312	372	3	14	17	4	22	26
	22	140	162	2	18	20	2	14	16
	112	390	402	2	13	15	4	23	27
Juli	110	303	413	1	16	17	2	17	19
	27	416	443	3	55	58	1	18	19
	13	192	205	0	15	15	1	12	13
	27	462	489	0	15	15	1	12	13
August	8	123	131	1	29	30	2	11	13
	6	112	118	0	11	11	1	6	7
	49	431	480	1	14	15	1	11	12
	40	590	630	1	21	22	1	14	15
September	52	315	367	2	20	22	2	18	20
	68	367	435	2	22	24	1	18	19
	32	313	345	1	20	21	2	20	22
	54	351	405	1	17	18	1	13	14
Oktober	22	210	232	3	27	30	1	23	24
	57	520	577	2	25	27	2	31	33
	40	245	285	4	38	42	0	19	19
	27	235	262	1	13	14	1	19	20
November	32	373	405	1	23	24	1	12	13
	52	368	420	1	23	24	0	15	15
	33	394	427	2	19	21	1	13	14
	43	347	390	2	14	16	1	21	22
December	42	303	345	1	16	17	2	35	37
	68	906	1028	1	14	15	0	15	15
	105	832	937	1	14	15	0	12	12
	67	465	532	1	15	16	0	14	14

(822,500 M³). Ialt 127,525,800 Tdr. (16,779,500 M³). — I Vandets Kvalitet er der ingen Forandringer indtraadt; det kommer som hidtil kimfrit frem af de dybe Boringer ved Selvtryk; og Mængden forøges ved Pumpning paa Borerørene.

Det kemiske Indhold er uforandret, ligesom den fysikalske Tilstand, den samme gode. Aarets bakteriologiske Analyser meddeles foran; hvert enkelt Tal er Gennemsnit af 2 Analyser. Det gennemsnitlige daglige Vandforbrug var i 1907 348,400 Tdr. (45,840 M³) eller omtrent som ifjor 104 Liter pr. Individ.

Det største Vandforbrug fandt Sted den ¹⁵/₅ med 431,200 Tdr. (56,740 M³), det mindste Vandforbrug skete den ²⁵/₁₂ og var 206,800 Tdr. (27,200 M³). For det kommende Aar vil Thorsbroanlægget give et betydeligt Tilskud til Byens Vandforsyning.

Tilsyn med Forhandling af Mælk.

(Meddelt af 1. Dyr læge.)

I Løbet af 1907 er det ligesaalidt som i det forudgaaende Aar lykkedes at faa endelig Bestemmelse truffet om Affattelse af § 12, 6. Stykke i Sundhedsvedtægtstillægget af 3. Maj 1904 angaaende Forhandling af Mælk m. m. med senere Tilføjelse af 24. Septbr. 1906. Det paagældende Punkt drejer sig om, hvilke Varer der bør optages i Fortegnelsen i § 12, og dette Spørgsmaal var fremdeles Genstand for Forhandling i et af Borgerrepræsentationen nedsat Udvalg. Paa Grund af en af Justitsministeriet truffen Resolution af 7. Jan. 1907, har § 12, 6. Stk. fremdeles været sat ud af Kraft, hvorfor der i adskillige Forretninger af den i Paragraffen omtalte Art forhandles Varer, som ikke egne sig til at forhandles sammen med Mælk.

Ialt forhandles der i København Mælk fra c. 1500 Udsalg.

Til ubestemte Tider foretages der Eftersyn af disse smaa Udsalg, dels af Sundhedskommissionens Dyr læger, dels af Sundhedspolitiets Betjente, som ialt har foretaget 6412 saadanne Eftersyn.

I det følgende skal kortelig omtales enkelte af de Forhold, som vedrører de forskellige Paragraffer i Mælkeregulativet.

§ 3. I København findes i den gamle By 15 Kostalde med 253 Køer og i de indlemmede Distrikter 131 Kostalde med 1454 Køer. De anførte Tal er omtrent de samme som i 1906. Til ubestemte Tider har Sundhedskommissionens Dyr læger, saavel som Sundhedspolitiets Betjente, foretaget Undersøgelser af Staldene. Af saadanne Eftersyn er der i den gamle By i Reglen foretaget et hver Maaned, medens der i Kostaldene i de indlemmede Distrikter i Reglen kun foretages Eftersyn 2 Gange aarlig. Ved disse Eftersyn eller ved Oplysninger tilvejebragte paa anden Vis er der i det Hele taget sjeldnere forefundet saadanne væsentlige Overtrædelser eller betydeligere Mangler, at det har været nødvendigt at træffe særlige Foranstaltninger. Det har navnlig af og til skortet paa tilbørlig Renlighed, Rensning af Kostaldenes Vægge og Loft m. m., men efter et af Politiet givet Tilhold er sligt snarest ændret eller udført. Der er ikke sket nogen direkte Anmeldelse om optraadte smitsomme Sygdomme i Besætningerne paa Københavns Grund, og da navnlig ikke om Tuberkulose. For en enkelt Besætnings Vedkommende har det været nødvendigt for Sundhedskommissionen at kræve den underkastet et stadig virkende Dyr lægetilsyn, da Besætningens Ejer gentagende lod det skorte paa fornøden Renlighed og ofte indkøbte Kreaturer af tvivlsom Sundhedstilstand eller endog virkelig syge Dyr. I saadanne Tilfælde har Sundhedskommissionen krævet og modtaget Sundhedsattest mindst en Gang maanedlig, og den saaledes trufne Foranstaltning har vist sig af utvivlsom Nyttevirkning.

De af Sundhedskommissionen i Medfør af Sundhedsvedtægten udfærdigede Forskrifter for Koholderier af 8. Febr. 1890 har i det hele og store fremdeles vist sig tidssvarende og har endvidere uden Ændringer kunnet gøres gældende ogsaa overfor de Koholderier af mere landlig Art, der fulgte med de i København indlemmede Distrikter.

§ 4. De i Henhold til denne Paragraf foretagne Undersøgelser af Mælk er ligesom i de forløbne Aar, Sundhedsvedtægten har bestaaet, sket paa den Maade, at en af Sundhedspolitiet dermed særlig betroet Politibetjent har indkøbt Mælkeprøver. De indkøbte Prøver er udtaget efter en omhyggelig udført Sammenblanding af al Mælken i den paagældende Beholder. Mælkeprøverne bringes derefter snarest til Sundhedskommissionens Laboratorium, hvor den nærmere Undersøgelse foretages. Denne gaar enten ud paa at bestemme Mælkens kemiske Indhold, eller der foretages en bakteriologisk Undersøgelse, en Bestemmelse af Smudsindholdet m. m. Alt i Henhold til Laboratoriets Undersøgelsesresultat træffer Sundhedskommissionen derefter Bestemmelse om, hvad der videre skal foretages. Til Sagens rette Bedømmelse kan det saaledes vise sig nødvendigt, at der foretages yderligere Indkøb af Mælk hos den samme Forhandler, eller hos dennes Leverandør ved Modtagelsen hos Forhandleren, paa Jernbanestationen, ved Dampskibet Anløbsplads, og om fornødent udtages der eventuelt Staldprøve. Denne sidste Fremgangsmaade er ret ofte bragt i Anvendelse trods de tidt noget besværlige Rejser, der er forbunden dermed, men det opnaaede Resultat har vist Berettigelsen, og tillige har man af og til ved saadanne Besøg paa Produktionsstedet konstateret Mangler, som ad anden Vej næppe var kommen til Kendskab. Jo længere borte fra København Leverandørens Stalde ligger, desto vanskeligere lader Staldprøveudtagningen sig praktisere, idet Staldprøven for at gøre sin Nytte bør udtages snarest efter at Undersøgelsesresultatet foreligger. Men navnlig vanskeliggøres for ikke at sige umuliggøres Udtagningen af Staldprøve, særlig fra de store Mælkeforsyninger, derigennem at det ikke kan konstateres, fra hvilke Besætninger den mangelfulde Mælk hidrører, fordi Mælken i saadanne en gros Forretninger sammenblandes i store Beholdere, bl. a. i det Øjemed at faa et saa ensartet Produkt bragt i Handelen som muligt. Staldprøven er i mange Tilfælde et betydningsfuldt Led i Mælkekontrollens Tjeneste, men for de store Mælkeforsyningers Vedkommende svigter Staldprøven altsaa oftest. Til Gengæld er man berettiget til at gaa ud fra, at netop disse en gros Forretninger i egen Interesse regelmæssig selv tager Prøver af den leverede Mælk fra hver enkelt Besætning til Bestemmelse af Fedtmængde, Holdbarhed, Smudsindhold m. m. Alt efter den saaledes tilendebragte Undersøgelses Resultater træffer Sundhedskommissionen derefter Bestemmelse om, hvorledes der vil være at forholde overfor de forefundne Overtrædelser af Mælkeregulativets Bestemmelser.

I 1907 er der ialt indkøbt 1679 Prøver Mælk og Fløde. Til *Kvalitetsundersøgelse* er indkøbt 830 Prøver sød Mælk, hvoraf 43 Prøver er udtaget som Staldprøver, 213 Prøver halvskummet Mælk og skummet Mælk, 45 Prøver Kærnemælk og 7 Prøver Fløde.

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med 48 Prøver sød Mælk og 84 Prøver blandet Børnemælk.

Undersøgelse for *Pasteurisering* af Mælk er foretaget med 401 Prøver sød Mælk og 13 Prøver Fløde. Denne Undersøgelse er sket ved Hjælp af den af Prof. Storch angivne Paraphenylendiaminprøve.

23 Prøver ere undersøgte for tilstedeværende fri *Brintoverilte* i den saakaldte buddiserede Mælk.

200 Prøver Mælk er undersøgte for *Smudsindhold* og 7 Prøver Fløde er undersøgt for tilstedeværende Indhold af *Stivelse*.

Med Hensyn til Fedtindholdet i den søde Mælk viser nedenstaaende Tabel

Resultatet af de paa Sundhedskommissionens Laboratorium i Tiden 1888—1907 foretagne Analyser.

Fedtindhold i sød Mælk 1888—1907.

pCt. Fedt	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	Ialt
Under 1.5	1	1	4	3	1	2	-	1	1	-	2	1	2	4	3	1	1	-	1	1	30
1.5—2.0	4	3	5	2	10	1	5	2	4	5	4	10	6	8	11	4	8	10	9	7	118
2.0—2.5	30	14	19	13	73	17	22	12	38	24	25	43	34	21	20	19	29	49	27	33	562
2.5—3.0	74	67	76	46	269	121	128	133	211	193	195	209	401	259	329	432	368	280	205	226	4282
3.0—3.5	77	45	81	38	328	261	198	223	344	336	395	575	572	522	566	632	686	448	326	424	7077
3.5—4.0	31	23	38	15	106	115	90	144	169	158	174	230	197	185	266	252	200	149	93	116	2751
4.0—4.5	7	5	7	1	20	35	17	32	36	52	32	59	28	48	62	44	47	23	15	19	589
4.5—5.0	6	-	1	-	8	2	7	13	10	15	11	11	4	7	11	4	4	8	5	2	129
over 5.0	4	-	3	-	3	2	9	5	14	10	16	17	7	7	9	2	4	3	4	2	121
Antal Analyser	234	158	234	118	818	556	476	565	827	793	854	1215	1251	1061	1277	1390	1347	970	685	830	15629

Siden Mælkeregulativet omtrent ved Udgangen af 1904 traadte i Kraft, er der i de forløbne 3 Aar, 1905—1907, paavist ialt følgende Antal Prøver sød Mælk med et Fedtindhold, der ligger under den fastsatte Minimumsgrænse:

1905 109 Prøver, 1906 67 Prøver, 1907 67 Prøver. Procentvis beregnet i Forhold til det undersøgte Antal Prøver sød Mælk har 11 pCt. af de indkøbte Prøver sød Mælk været under 2,75 % Fedt i 1905, 10 % i 1906 og 8 % i 1907.

Der synes altsaa at være nogen Forbedring i den københavnske Mælks Fedtindhold, siden Mælkeregulativet traadte i Kraft, dog er det muligt, at denne Fremgang kun er tilsyneladende, idet den statistiske Beregning i de tre Aar ikke andrager samme Talstørrelse og derfor ikke er ganske ensartet.

I det Hele taget er der i de sidste Aar indkøbt færre sød Mælks Prøver end i tidligere Aar, dels begrundet i, at Undersøgelserne har maattet udstrække sig over flere Omraader end tidligere Aar, dels fordi den til Raadighed staaende Assistance har maattet udnyttes paa anden Vis. Det er nødvendigt, at dette Forhold ændres i Fremtiden, hvilket er saa meget mere paakrævet, som der paa andre Omraader af Mælkekontrollen har vist sig en ret betydelig Forøgelse af Overtrædelserne i Forhold til foregaaende Aar, til trods for det ringere Antal samlede Undersøgelser, og tillige naar henses til Byens forøgede Indbyggerantal, sammenlignet med det Tidspunkt, da Mælkekontrollen paabegyndtes i 1888 med den samme Assistance, som endnu virker.

Af *Forfalskninger* er der i Tidsrummet 1888—1907 paavist 346 (Se Tabel S. 70).

I 1907 bestod Forfalskningerne i 39 Tilfælde i mangelfuldt Fedtindhold og i 7 Tilfælde i Tilsætning af Vand og Melstof, samt i Indhold af Smuds. Alle disse 46 Tilfælde blev henvist til Rettens Behandling.

Endvidere blev der ved Polititilhold behandlet en Del Sager, hvor man i Mælken havde forefundet Smudsindhold. Saafremt de paagældende Forhandlere første Gang havde solgt saadan Mælk, tildeltes Advarsel, hvilket ogsaa skete overfor en Del Forhandlere, i hvis Mælk der første Gang paavistes et for ringe Fedtindhold. For mangelfuldt Fedtindhold gaves der saaledes Advarsel i 24 Tilfælde og for Indhold af Smuds i 13 Tilfælde, ialt 37.

Af Mælk, der er solgt som pasteuriseret Mælk, men ikke har holdt Paraphenylendiaminprøve, er der stadig et ikke ringe Antal Prøver (se Tabel S. 70).

Forfalskninger 1888—1907.

	Antal Prøver sød Mælk	Antal Prøver halvskummet og skummet Mælk	Antal Prøver Fløde	Forfalskninger
1888	234	65	1	3
1889	158	19	252	30
1890	234	3	3	10
1891	118	3	3	25
1892	818	13	0	26
1893	556	155	2	11
1894	476	475	1	4
1895	565	419	14	7
1896	827	85	30	11
1897	793	45	30	9
1898	854	28	29	11
1899	1215	32	35	13
1900	1251	69	32	17
1901	1061	30	13	28
1902	1277	8	6	26
1903	1390	8	9	9
1904	1347	33	8	6
1905	970	215	23	10
1906	685	195	58	42
1907	830	213	7	46
Ialt	15667	2113	556	346

Undersøgelse af pasteuriseret Mælk 1899—1907.

	Antal indkøbte Prøver				Deraf holdt ikke Paraphenylendiamin- prøven
	Sød Mælk	Skummet Mælk	Fløde	Ialt	
1899	350	39	36	425	25
1900	245	24	12	281	6
1901	505	27	21	643	38
1902	649	—	19	668	12
1903	523	—	20	543	27
1904	572	—	24	596	21
1905	572	—	20	592	21
1906	384	—	11	395	21
1907	401	—	13	414	63
Ialt	4201	90	176	4467	234

I alle Tilfælde, hvor der ved Henstand i 2 Timer fandtes kendeligt Bundfald af Smuds, paataltes dette Forhold, enten som nævnt ved Rettens Behandling eller ved Polititilhold, men ved Siden heraf foretoges tillige dels en Undersøgelse af Renlighedstilstanden i Mejeriet eller Mælkeudsalget, dels krævedes stedse en Dyr-lægeundersøgelse af den Besætning, hvorfra Mælken hidrørte, forsaavidt det da var lykkedes at konstatere dette. I den afkrævede Dyr-lægeerklæring fordredes en Ud-

talelse om Renlighedsforholdene paa Produktionsstedet og i paakommende Tilfælde fordredes gentagne Dyr lægeundersøgelser og Erklæringer.

Foruden de nævnte Undersøgelser er der foretaget en Del bakteriologiske Undersøgelser, navnlig Kimtællinger og særlig af pasteuriseret og steriliseret Mælk. Det viste sig herved, at naar Mælken var pasteuriseret eller steriliseret paa Flaskerne, og dette var f. Eks. Tilfældet med den af Københavns Mælkeforsyning forhandlede, blandede Børnemælk, der var Kimtallet ganske minimalt, eller der fandtes intet Kimindhold, fra 0—20, medens Indholdet i al anden pasteuriseret eller steriliseret Mælk varierede fra 5000 til over 10 Millioner Kim pr. Kub. Cm. Der har ad denne Vej ofte ikke været Forskel at iagttage, hvad enten Mælken var pasteuriseret eller ej.

§ 10. I Henhold til de i denne Paragraf gældende Bestemmelser er der, til dels efter hvad der ovenfor er anført, men navnlig under Hensyn til de Mælkeforsyninger, der har reklameret med, at Mælken hidrører fra Besætninger, der staar under Dyr lægekontrol, krævet et ret betydeligt Antal Dyr lægeattester indsendte. Det har navnlig været de store Mælkeforsyninger, der har gennemført Dyr lægetilsyn med alle de Besætninger, der leverer sød Mælk her til Byen, og der er ad denne Vej gjort et paaskønnelsesværdigt og betydningsfuldt Skridt til Forbedring af tidligere ofte meget tvivlsomme Forhold, hvor Reklamen tidt lovede adskilligt ud over, hvad Virkeligheden bød paa. En Del Forretninger, der ikke har kunnet præstere de fordrede Dyr lægeattester, har nu maattet ophøre med at reklamere; derved er dog vundet saa meget, at Publikum nu ikke paa dette Omraade ligefrem føres bag Lyset.

De indsendte Dyr lægeattester, der for almindelig Mælk skal udstedes hver Maaned og for Børnemælk to Gange maanedlig, andrager flere Hundrede om Maaneden og indsendes gennem Sundhedspolitiet til Sundhedskommissionens Revision.

§ 11. En Del af de Forhold, som omhandles i denne Paragraf, er af den Beskaffenhed, at de ved Paatale paa Stedet, i Udsalg eller ved Vognsalg, straks kan ændres og ikke har krævet yderligere Foranstaltninger udover et efter kort Tids Forløb fornyet Eftersyn. Angaaende andre Forhold som Urenlighed paa Vogne, manglende Befæstelse af Beholdernes Laag med Kæder, Anvendelse af Mælkebeholdere til Transport af Bærme, Køkkenaffald o. lign., da har der som i tidligere Aar været et ret stort Antal Sager til Behandling. 37 Gange er der sket Paatale ved Retten, hvor de paagældende ere idømte Bøder, hvilke desværre kun har andraget 2—10 Kr., selv i Gentagelsestilfælde.

Forsaavidt angaar § 12, da vil der her ikke blive givet nogen Fremstilling af de under denne Paragraf hørende Forhold, fordi denne Paragraf, som nævnt i Indledningen, delvis har været sat ud af Kraft. Mælkeregulativets sidste Paragraffer § 13—16 har ikke givet nogen videregaaende Anledning til Indskriden, og navnlig skal nævnes, at der ikke i noget Tilfælde er paavist Overførelse af smitsomme Sygdomme hos Mennesket i større Udstrækning gennem Mælken.

Tilsynet med Kød, Kødvarer, Pølser o. l.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge).

Det Tilsyn, der af Sundhedskommissionen føres med Handelen med Kød, Kødvarer, Pølser o. l., og som findes nærmere omtalt i tidligere Aarsberetninger, omfatter følgende Virksomheder:

I. Sundhedskommissionens Dyr læger og Sundhedspolitiets Betjente føre Tilsyn med alle her i Byen til Forhandling bestemte Varer af den nævnte Art, med Varernes Tilberedning og Opbevaring m. m.

Over dette Tilsyn gives i de efterfølgende Tabeller en skematisk Oversigt.

Oversigt over Tilsynet med Slagter- og Høkerbutiker i 1907.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellemhandlere		
Januar.....	327	848	579	1407	9	2	5	"	"
Februar...	326	849	643	1443	8	1	2	4	12
Marts.....	326	847	861	1050	7	7	1	"	"
April.....	323	848	555	1310	5	4	4	5	75
Maj.....	324	848	585	1416	7	3	6	6	80
Juni.....	326	846	489	1086	6	2	3	4	45
Juli.....	323	847	756	1804	7	8	3	1	10
August.....	324	848	765	1869	2	8	2	1	5
September..	322	847	502	1185	3	21	3	"	"
Oktober.....	327	824	776	1705	9	17	3	3	47
November...	327	826	827	1897	4	5	3	"	"
December...	325	825	635	1360	1	7	3	"	"
Tilsammen...			25505		191			24	274

Det ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Tilsyn med Kødvarer i 1907.
a. Beslaglagte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ	Fisk	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse
	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød			
Januar.....	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-
Februar.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Marts.....	-	-	-	-	-	-	-	12	-	10	-	-	110
April.....	1	-	1/2	-	-	-	24	-	-	300	-	-	-
Maj.....	1	-	12	-	3	-	33	1	-	-	-	-	-
Juni.....	1	-	12	-	-	-	885	-	-	-	-	-	12
Juli.....	-	-	1	185	10	1	287	1	170	-	-	-	16
August.....	-	16	1	-	1	-	219	-	-	-	-	-	-
September.....	1	-	2	35	-	-	672	-	-	-	-	-	817
Oktober.....	-	-	2	-	-	-	371	-	10	-	-	-	185
November.....	-	-	1 1/2	-	-	-	4648	-	-	-	-	-	20
December.....	1	-	-	8	-	-	202	-	-	-	-	-	60
Ialt.....	5	16	8	240	4	10	5 7370	2	190	300	-	-	1220

b. De beslaglagte Kødvarers Behandling.

	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ	Fisk	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse
	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød			
Kasseret paa Grund af	Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Andre Aarsager (særlig Forraadnelse)	-	16	-	240	-	10	1 7370	-	190	300	-	1220
Fremstillet paa Kød-kontrolstationen	2. Klasse	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kasseret	4	-	8	-	4	-	4	-	2	-	-	-
Ialt	5	16	8	240	4	10	5 7370	2	190	300	-	1220	

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ angaar Kødvarer, der ere beslaglagte paa Banegaardens Ankomststation, ved Havnen o. s. v., og som paa Foranledning fra Modtagerens Side er overført til Undersøgelse paa Kødkontrolstationen.

II. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, fører under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger Tilsyn med de udenbys Pølsefabrikker, der have Tilladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden.*

Af saadanne Fabrikker fandtes i 1907 en. Omfanget og Udfaldet af Kontrollen paa denne Fabrik fremgaar af nedenstaaende Tabel:

Undersøgt Kød m. m. tilført Pølsefabrikken i 1907.

Okse-Kroppe	Stk Oksekød ⌘	Kalve-Kroppe	Stk. Kalvekød ⌘	Faare-Kroppe	Stk. Faarekød ⌘	Svine-Kroppe	Spæk ⌘
127	503	2288 $\frac{1}{4}$	-	284	1175	448	6248

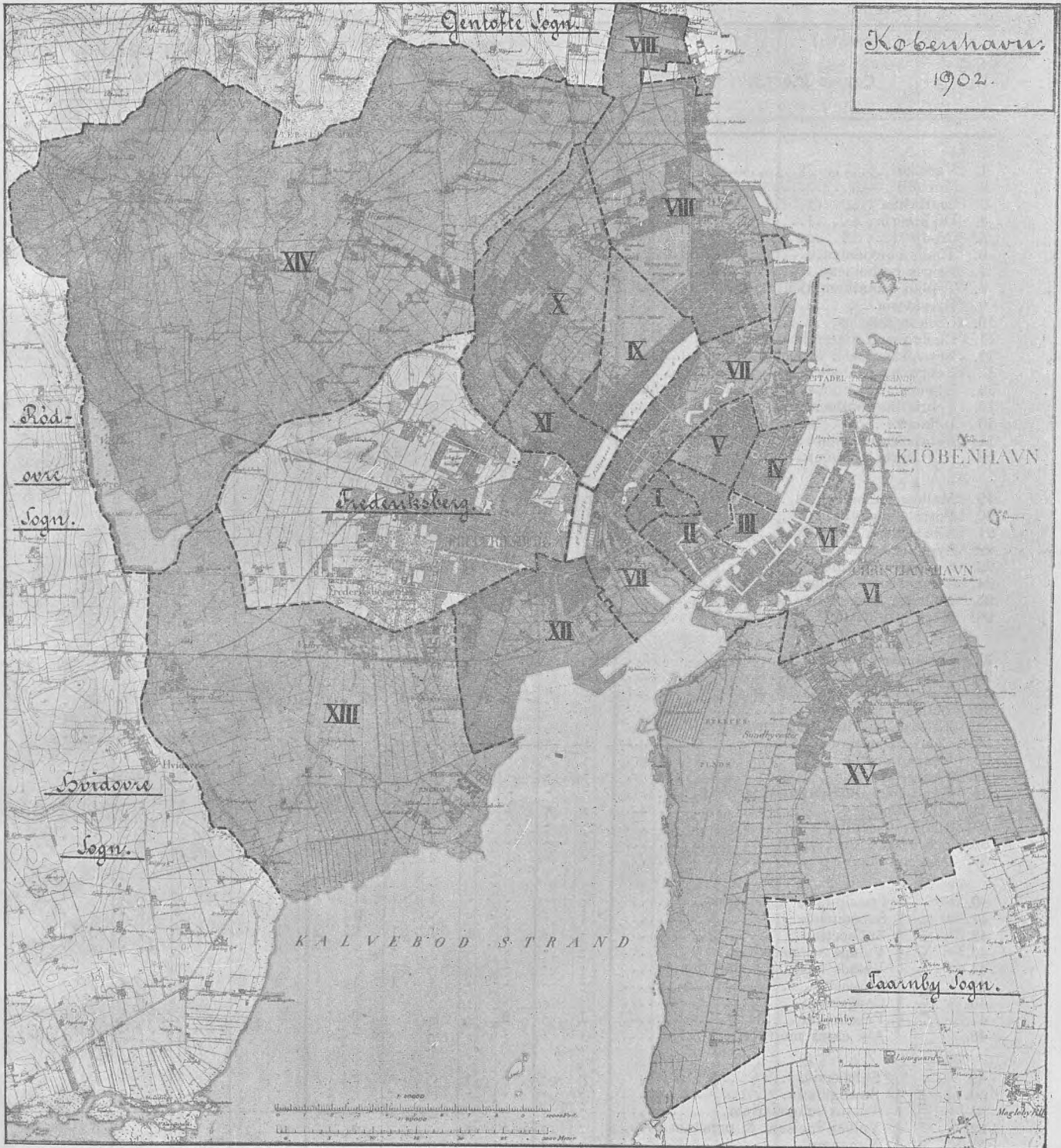
Kasseret Kød m. m. paa Pølsefabrikken i 1907.

	Kasseret Kød af						Kasseret Slagteriaffald
	Okse-		Kalve-		Svine-		
	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	
Tuberkulose..	4 $\frac{3}{4}$	180	1	-	1	-	1 Lunge 1 Hjerter 1 Lever
Andre Aarsag.	4 $\frac{1}{2}$	51	45	25	5	-	23 Lunger 23 Hjerter 27 Levre
Ialt	9 $\frac{1}{4}$	231	46	25	6	-	24 Lunger 24 Hjerter 28 Levre

Oversigt over Desinfektionsstationens Virksomhed i 1907.

Maaned	Begeringer	A. Desinfektioner for offentlig Regning.						B. Desinfektioner for Ubemidlede.			C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Diphth. & Group	Scarlatina	Tuberkulose		Forskell. Sygd.	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.
					Døds- fald	Flyt- ning							
Januar	215	4	30	33	27	68	-	4	18	13	6	2	10
Februar	201	6	33	22	31	66	1	8	12	11	4	3	4
Marts	210	9	39	18	27	58	-	8	20	8	11	2	10
April	215	7	33	19	31	73	1	13	17	6	3	1	11
Maj	194	2	35	21	31	57	4	9	9	5	3	-	18
Juni	129	1	25	26	14	38	1	8	4	8	1	-	3
Juli	85	6	11	12	12	25	1	4	3	2	3	1	5
August	128	10	16	26	17	35	-	7	7	3	3	-	4
September ..	161	9	27	43	11	41	-	6	7	7	3	1	6
Oktober	177	10	32	34	14	46	-	10	16	5	3	1	6
November ..	176	7	32	35	18	35	2	8	21	10	-	1	7
December ...	187	9	36	44	19	38	1	3	17	4	6	3	7
Ialt..	2078	80	349	333	252	580	11	88	151	82	46	15	91

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

Indre By.

- I. Gamle Bys ældre Del.
- II. Gamle Bys yngre Del.
- III. Gammelholm.
- IV. St. Annæ Øster Kvarter.
- V. St. Annæ Vester Kvarter.
- VI. Kristianshavn.

Ydre By.

- VII. Voldkvarter.
- VIII. Østerbro.
- IX. Blegdam.
- X. Ydre Nørrebro.
- XI. Blaagaard.
- XII. Vesterbro.

Forstæder.

- XIII. Valby.
- XIV. Brønshøj.
- XV. Sundby.

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	-	-	1	1	-	-	1	-	1	1	1	2	8
4. Diphtheria	1	-	3	2	3	1	1	-	2	2	6	8	29
5. Croup	-	-	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	5
6. Scarlatina	-	1	2	-	2	1	-	1	-	1	-	-	8
7. Morbilli	2	2	5	9	6	2	5	1	5	6	24	12	79
8. Tussis convulsiva	3	15	14	8	14	18	11	11	7	12	11	20	144
9. Febris puerperalis	1	3	1	3	-	1	1	-	2	2	2	-	16
10. Erysipelas	1	1	2	5	2	1	2	-	1	2	1	-	18
11. Febris rheumatica	1	1	1	1	-	3	-	1	-	-	1	1	10
12. Pneumonia crouposa	23	21	29	35	26	20	8	10	15	4	8	9	208
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill. .	69	60	59	41	50	29	16	13	16	20	23	27	423
14. Cholera & Catarrh. intestinalis acut.	18	14	16	19	25	22	33	16	19	25	27	19	253
15. Alii morbi epidemici	21	53	38	18	10	8	3	1	6	8	8	16	190
16. Tuberculosis	87	87	86	91	96	38	68	56	29	35	59	43	775
17. Cancer	68	48	59	53	66	64	60	63	59	62	62	70	734
18. Syphilis	3	5	5	3	4	6	3	3	5	3	2	5	47
19. Alcoholismus	8	6	7	6	6	11	11	14	7	9	11	11	107
20. Alii morbi constitution.	19	25	16	18	14	17	10	5	12	10	13	20	179
21. Ecclampsia	10	10	6	14	11	-	3	4	7	7	4	8	84
22. Apoplexia cerebri	17	19	19	20	19	14	12	8	14	19	18	22	201
23. Alii morbi cerebri & med. spinal. .	22	38	21	33	29	30	31	26	31	19	20	22	322
24. Mb. cordis	67	80	57	56	44	36	28	29	48	48	34	49	576
25. Pleuritis	4	3	2	5	3	1	1	2	1	1	-	2	25
26. Alii morbi pectoris	25	21	11	23	17	17	17	11	8	14	14	24	202
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	2	7	5	11	7	6	3	3	2	2	1	4	53
28. Nephritis acuta & chron.	11	15	14	11	17	15	9	15	3	17	14	14	155
29. Alii morbi abdominis	26	24	34	17	35	19	16	25	25	24	22	22	289
30. Morbi externar. part.	9	11	14	4	11	6	4	6	8	6	10	8	97
31. Suicidium	10	10	9	11	4	7	6	8	13	21	9	8	116
32. Alii casus mortiferi	7	22	13	17	17	16	22	10	13	8	11	18	174
33. Vitia innata	40	32	33	35	28	32	28	28	25	35	32	35	383
34. Atrophia infantilis	1	8	8	15	9	9	2	3	4	3	8	3	73
35. Marasmus senilis	16	19	27	26	33	25	27	24	14	11	11	14	247
36. Causa mort. non indic.	49	30	31	58	40	46	34	31	20	23	25	44	431
Summa	641	691	649	671	648	521	476	428	422	461	492	560	6661

Mortalitetstabel for 1907.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By. — Ville centrale	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Ydre Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By. — Ville exterieure	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder. — Faubourgs.	Uden Bolig	Havnen og Reden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	1	1	3	-	-	3	1	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	1	2	-	4	7	7	4	4	26	-	1	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	2	-	1	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	5	8	-	-	-	-	-	-	-
1	3	-	-	4	3	6	5	10	6	20	11	9	57	-	4	3	7	-	-	-
1	5	1	-	4	3	6	20	6	11	17	22	18	99	7	4	11	22	-	-	3
-	-	-	-	1	-	1	2	-	3	2	2	4	12	-	-	1	1	-	-	1
1	1	-	1	1	1	3	7	1	1	-	3	4	9	-	1	-	1	1	-	-
-	1	1	-	-	-	2	2	3	1	1	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-
5	6	5	3	5	5	9	44	22	21	13	29	17	135	4	11	8	23	-	-	6
6	12	5	5	20	17	65	15	44	44	83	28	62	276	13	20	41	74	-	1	7
3	3	2	2	14	21	45	11	40	24	25	15	49	164	5	12	21	38	-	1	5
5	11	1	2	10	6	35	24	9	16	27	20	31	127	7	5	11	23	-	-	5
12	37	9	10	72	46	186	40	93	55	83	83	102	456	20	23	56	99	5	2	27
19	43	9	19	41	22	153	61	67	60	87	67	103	445	15	13	29	57	2	-	77
-	2	-	5	2	2	11	3	4	3	10	6	6	32	-	2	2	4	-	-	-
2	5	2	3	14	10	36	2	8	9	11	6	15	51	1	3	4	8	12	-	-
5	4	3	2	9	9	32	17	16	20	19	14	27	113	4	3	11	18	-	-	16
-	4	-	-	3	3	10	3	12	5	16	11	12	59	1	5	9	15	-	-	-
6	16	4	-	17	6	49	17	14	15	23	20	32	121	3	5	14	22	2	1	6
5	18	5	3	21	10	62	12	34	27	70	26	35	204	8	8	25	41	1	1	13
14	30	11	10	43	22	130	69	51	34	86	49	86	375	7	8	27	42	1	1	27
-	-	1	-	3	-	4	-	4	1	8	5	2	20	-	-	1	1	-	-	-
5	8	2	2	18	19	54	15	21	13	24	22	27	122	2	6	11	19	-	2	5
-	6	-	3	1	-	10	5	3	5	5	5	9	32	2	1	4	7	1	-	3
4	14	1	9	11	5	44	15	11	5	16	10	23	86	4	4	5	13	1	1	10
6	18	4	12	16	8	64	25	19	19	42	23	25	153	3	7	18	28	-	-	44
1	3	1	1	8	3	17	4	4	11	20	6	14	59	4	1	5	10	-	-	11
7	5	2	3	6	7	30	7	7	6	13	13	20	66	2	3	8	13	2	3	2
2	11	-	4	7	16	40	5	18	6	19	9	26	83	3	8	6	17	-	24	10
3	11	2	55	22	9	102	17	51	17	53	19	61	218	13	22	25	60	-	-	3
2	1	2	2	3	1	11	2	10	5	13	9	17	56	-	4	2	6	-	-	-
14	20	6	2	11	13	66	31	17	18	45	20	26	157	4	4	12	20	-	-	4
20	21	6	10	33	22	112	28	33	18	54	35	77	245	9	14	30	53	7	2	12
149	320	85	173	433	303	1463	460	646	486	938	582	969	4081	143	202	401	746	35	39	297

Tab. 6. Oversigt over Befolkningens, Beboelses- og Dødelighedsforhold i ethvert af Stadens hygiejniske Kvarterer i Aaret 1907.

København. Ville de Copenhagene.	Befolkning. Population.										1. Jan. 1907	Af 1000 Individer døde i 1907		Areal i Tdr. Land
	Beregnet 1. Juli 1907	Af 1000 fandtes i	Af 100 vare — 1. Febr. 1906 —						Beboelses-tæthed. Paar 1000 Aar. Etageareal høede	af epidemiske Sygdomme.		af alle Dødsarsager tilsammen.		
			0-1 Aar	1-5 Aar	5-15 Aar	15-65 Aar	over 65 Aar	Habitants par 40 m ² de l'aire des logemens						
Hele Byen. Total. Red. og Havn. (a. rade et le port) incl.	439000	1000	2.3	8.3	18.0	65.8	5.6	1.9	3.8	15.7*)	12569			
Quartiers														
Kvarter I. Gamle Bys ældre Del	11000	25	1.2	4.6	12.8	73.3	8.1	1.1	2.0	13.5	50			
II. Gamle Bys yngre Del	20500	47	1.2	4.8	13.4	72.1	8.5	1.0	2.1	15.6	160			
III. Gammelholm	6300	14	1.0	4.5	12.0	75.2	7.3	1.1	2.4	13.5	30			
IV. St. Anne Øster	9300	21	1.0	4.1	11.3	75.8	7.8	0.9	1.9	18.6	80			
V. St. Anne Vester	24500	56	1.8	6.6	16.5	68.6	6.5	2.3	2.9	17.7	120			
VI. Kristianshavn	19600	45	2.2	7.7	18.4	66.4	5.3	1.9	3.6	15.5	760			
Indre By. — Ville centrale.	91200	208	1.5	5.8	14.9	70.7	7.1	1.3	2.6	16.0	1200			
Quartiers														
Kvarter VIII. Voldkvarteret	41800	95	1.3	4.6	12.1	74.5	7.4	1.5	2.0	11.0	610			
VIII. Østerbro	58000	132	2.7	9.7	19.1	64.5	4.0	2.0	2.6	11.1	910			
IX. Blegdamm	32200	73	2.5	7.9	17.8	65.0	6.8	2.1	4.2	15.1	250			
X. Ydre Nørrebro	48000	109	2.9	10.5	20.7	59.9	6.0	2.6	4.6	19.6	620			
XI. Blaagaard	35000	80	2.4	8.0	17.6	65.5	6.5	2.3	3.4	16.6	150			
XII. Vesterbro	70000	160	2.5	8.8	19.4	64.8	4.5	2.1	3.2	13.8	510			
Ydre By. — Ville extérieure.	285000	649	2.4	8.4	18.0	65.6	5.6	2.0	3.3	14.3	3050			
Quartiers														
Kvarter XIII. Valby	12400	28	3.0	11.4	24.5	57.5	3.6	1.7	3.1	11.5	2093.			
XIV. Brønshøj	15600	36	3.1	11.8	23.7	57.6	3.8	1.9	3.7	13.0	3688			
XV. Sundby	34000	77	3.3	12.4	23.1	58.1	3.1	2.6	2.9	11.8	2538			
Forstæder. — Faubourgs.	62000	141	3.2	12.0	23.6	57.9	3.3	2.2	3.1	12.0	8319			

*) I hele Byens Dødelighed ere indbefattede de udenbys hjemmehørende, der ere døde paa Byens Hospitaler. (Y compris les personnes domiciliées hors Copenhagene).

Kvarter I.: St. Peders, Bispegaardens, Universitetets og Synagogens Rode samt Primands Kvarter.
Kvarter II.: Nikolaj, Gammelstrands, Slotsholms, Raadhusefs, Kalvebodernes, Plejestrødes, Hovedvagtens, Trinitats og Reformert Kirkes Rode, samt Snares Kvarter.
Kvarter III.: Gammelholms Rode (1 & 2).
Kvarter IV.: Nyhavns, Marmor Kirkens, Amalienborgs og Fr. Hospitals Rode.
Kvarter V.: Gøttersgades, Frimurerlogens, Kongens Haves, Gammels Hospitals og Nybodens Rode (1 & 2) samt Nyboder.
Kvarter VI.: Frederiks Kirkes, Fredsens Kirkes, Amagerbro, Skydeskolens og Nyholms Rode.
Kvarter VII.: Tivolis Rode, Reventlovs gades, Vandværkets, Ørstedsparkens, Pehingssøens, Frederiksborgergades, Kommunehospitalens, Rørholms, Sølv gades, Børnehospitalets, Classens og Kastellet's Rode.

Kvarter VIII.: Østerbro (1 & 2), Kalkbrønderiets, Øresunds, Aggersborgs, Strandboulevardens, St. Jakobs, Viborg gades, Bryggervangens og Strandvejens Rode samt Frihavnskvarteret.
Kvarter IX.: Ravnsborgs, St. Hans og Blegdams Rode.
Kvarter X.: Havremarkens, Lørens, Raadmands, Egts og Fælled Rode.
Kvarter XI.: Aaboulevardens, Blaaegaards og Kirkegaardens Rode.
Kvarter XII.: Gl. Kongevejs, Gasværket's, Skydebanens, Isted gades, Sorte Hests, Inghavevejs, Kaalind gades, St. Mathæus, Sønderboulevardens, Vesterbælleds og Kvægtorvet's Rode.
Kvarter XIII.: Valby, Vigerslev, Kongens Enghave.
Kvarter XIV.: Brønshøj, Emdrup, Husum, Uffenslev og Vanløse.
Kvarter XV.: Sundbyvesters, Leksnerpladsens, Saltholmens og Sundbyøster Rode samt Overdrevet.

Malariae epidemier i Mortalitet de l'an 1907 sur 1000 habitants

Superficie (1 Tdr. Land = 0,5516 ha.)

AARSBERETNING

ANGAAENDE

SUNDHEDSTILSTANDEN I KØBENHAVN

FOR

1908

AF

E. M. HOFF

Stadslæge.

KØBENHAVN

RUD. EHBRECHT'S BOGTRYKKERI

1909.

A.

Om de **meteorologiske Forhold i 1908** giver det meteorologiske Institut følgende Oplysninger:

Meteorologiske Data ved København (Meteorologisk Institut) i 1908.

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktober	Novbr.	Decbr.	Aaret
Middelvarme C°.....	0.7	2.2	1.4	4.3	10.5	15.0	18.0	15.7	12.8	9.8	3.4	1.6	8.0
Middelfugtighedsgrad i pCt.	88	87	86	80	78	78	78	79	84	85	84	91	83
Middellufttryk i mm. ved Havet og 45° Br.	762.4	756.4	761.9	759.7	762.2	762.8	760.7	758.4	761.8	770.3	762.5	763.6	761.9
Nedbør, mm.....	35.2	52.3	31.0	45.9	73.4	62.4	41.8	49.9	63.7	5.8	35.9	19.8	516.9
Dage med Nedbør.....	13	20	13	14	18	11	12	16	14	6	16	14	167
" " Sne.....	7	10	9	6	"	"	"	"	"	1	3	4	40
" " Hagl.....	"	3	"	6	"	"	"	1	1	"	1	"	12
" " Torden.....	"	"	"	"	2	3	2	6	2	"	"	"	15
" " Storm.....	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"	"

1908. *Januar* blev temmelig mild med vestlige Vinde og normal Nedbør. *Februar* blev meget mild med Vinde fra Vest og Sydvest og rigelig Nedbør. *Marts* fik med Vinde fra Øst og Sydøst normale Varme- og Nedbørsforhold. *April* blev temmelig kold med Vinde fra Øst og Nordøst og stor Nedbør. *Maj* fik med vestlige Vinde normal Varme og meget stor Nedbør. *Juni* blev temmelig varm med vestlige Vinde og rigelig Nedbør. *Juli* blev meget varm med vestlige til nordlige Vinde og temmelig lille Nedbør. *August* fik vestlige Vinde, normal Varme og temmelig lille Nedbør. *September* fik med Vinde fra Vest og Sydvest normale Varme- og Nedbørsforhold. *Oktober* blev mild med ualmindelig højt Lufttryk, østlige Vinde og meget lille Nedbør. *November* blev kold med Vinde fra Vest og Sydvest og temmelig lille Nedbør. *December* blev temmelig mild med sydvestlige Vinde og lille Nedbør. *Aaret* fik en høj Middeltemperatur med vestlige Vinde og omtrent normal Nedbør.

Sundhedstilstanden var i 1908 ikke fuldt saa god som i de nærmest forudgaaende Aar. Den kendelige Tilvækst i Antallet af epidemiske Sygdomstilfælde skyldes i det væsentlige en udbredt Influenzaepidemi ved Aarets Begyndelse og en stærkere Opblussen af Eftersommerens Kolerine.

	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Alle anmeldte Sygdomstilfælde	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme	Paa 1000 Indbyggere faldt af epidemiske Sygdomme
1882	255000	55029	46195	181
1883	263000	49290	39221	142
1884	274000	57878	47285	173
1885	284000	47499	36775	129
1886	289000	54971	44359	153
1887	295000	59889	50603	171
1888	303500	49807	41354	136
1889	308600	66336	58376	189
1890	314600	61894	54142	172
1891	319000	75005	67708	212
1892	323000	60626	53371	165
1893	327000	65893	58191	178
1894	331300	61918	54860	165
1895	335700	57764	50981	152
1896	340500	48163	41074	121
1897	345000	49239	41573	121
1898	349000	47340	38968	112
1899	354000	61092	52930	150
1900	358000	51463	43228	121
1901	381000	60215	50736	133
1902	411000	50050	40961	100
1903	417000	53457	44388	106
1904	423000	50950	42331	100
1905	425000	57527	49228	116
1906	432000	47959	39203	91
1907	439000	56930	46418	106
1908	445000	64127	51175	115

Der anmeldtes i Løbet af 1908 ialt 64127 Sygdomstilfælde (mod 56930 i 1907), deraf 51175 Tilfælde af epidemiske Sygdomme (mod 46418 i 1907); Morbiditetskvotienten for epidemiske Sygdomme bliver herefter — naar Aarets Middelfolketal ansættes til 445000 — 115 pro Mille, altsaa omtrent som i 1905, men en Del højere end i 1906 og 1907.

	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Novb.	Dcb.
1886—1895	208	176	193	155	151	143	130	130	144	144	174	267
1896—1901	180	229	224	135	120	113	92	121	121	121	145	140
1902—1906	185	175	150	129	109	99	81	103	101	108	117	130
1907	161	271	161	134	117	102	64	57	86	101	134	150
1908	370	239	141	110	102	92	77	130	116	93	115	103

Af ovenstaaende Oversigt over det Antal Tilfælde af epidemiske Sygdomme, der gennemsnitlig anmeldtes pr. Dag i hver af Aarets Maaneder, fremgaar, at Tilvæksten i 1908 saa godt som udelukkende falder paa Maanederne Januar og August; for Januar Maanedes Vedkommende skyldes Tilvæksten en udbredt Influenza-epidemi, for August Maanedes Vedkommende Kolerinen.

Den efterfølgende tabellariske Fremstilling viser, at de epidemiske Sygdomme i 1908 ere anmeldte i større Antal end det foregaaende Aar i alle Byens Kvarterer med Undtagelse af den gamle Bys yngre Del og Voldkvarteret. — Ogsaa Dødeligheden viser i Sammenligning med de nærmest forudgaaende Aar i de fleste Bydele en Tilvækst, der, som det ses, i Hovedsagen skyldes de epidemiske Sygdomme.

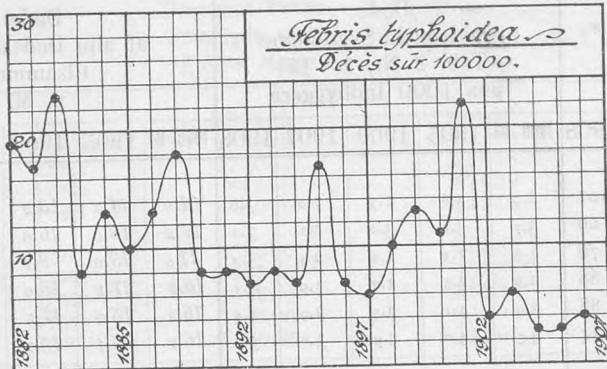
	Anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme *) paa 1000 Indbyggere					Døde af epidemiske Sygdomme (Tab. 2 Nr. 1—15) paa 1000 Indbyggere					Døde af alle Dødsårsager tilsammen p. M.				
	1900-04	1905	1906	1907	1908	1900-04	1905	1906	1907	1908	1900-04	1905	1906	1907	1908
I. Gamle Bys ældre Del	95	72	89	97	101	2.9	3.8	2.3	2.0	3.6	14.9	14.3	13.2	13.5	15.7
II. Gamle Bys yngre Del	84	79	78	75	69	3.7	3.1	3.0	2.1	3.2	17.2	18.0	16.8	15.6	16.6
III. Gammelholm	89	89	68	72	79	1.9	1.5	1.2	2.4	3.3	11.8	13.0	9.2	13.5	14.5
IV. St. Annæ Ø. Kvarter	94	90	76	79	88	2.6	2.5	1.7	1.9	2.4	16.3	17.9	18.0	18.6	19.3
V. St. Annæ V. Kvarter	101	95	81	81	88	3.9	4.1	3.5	2.9	4.4	16.2	15.9	17.5	17.7	17.8
VI. Kristianshavn	110	120	113	112	114	4.5	4.0	4.9	3.6	5.4	16.7	15.1	15.7	15.5	17.5
Indre By	97	96	87	88	90	3.6	3.5	3.3	2.6	4.0	16.1	16.0	15.9	16.0	17.2
VII. Voldkvarteret	89	87	84	82	79	1.9	2.1	2.0	2.0	2.4	11.0	10.3	10.6	11.0	12.7
VIII. Østerbro	115	111	92	92	104	3.7	2.8	3.1	2.6	3.5	12.4	12.1	11.1	11.2	11.2
IX. Blegdam	93	88	85	84	92	4.2	4.2	3.5	4.2	4.7	15.1	16.0	14.9	15.1	14.8
X. Nørrebro	77	80	70	69	74	5.7	5.8	4.5	4.6	6.1	22.7	23.1	18.7	19.6	19.6
XI. Blaagaard	85	76	73	71	74	4.9	4.4	4.9	3.4	5.1	17.7	16.8	17.2	16.6	19.0
XII. Vesterbro	98	93	95	93	94	4.9	4.6	4.3	3.2	4.7	15.5	15.0	14.9	13.8	15.5
Ydre By	93	90	85	83	88	4.2	4.0	3.7	3.3	4.4	15.5	15.3	14.4	14.3	15.2
XIII. Valby	89	103	114	122	127	3.8	5.0	3.1	3.1	3.6	13.8	18.0	11.9	11.5	12.0
XIV. Brønshøj	74	72	74	81	94	5.5	4.6	5.2	3.7	6.9	17.9	15.0	15.3	13.0	18.6
XV. Sundby	107	100	94	81	97	4.2	4.9	4.4	2.9	4.9	14.9	14.5	13.2	11.8	14.0
Forstæder	95	94	93	89	102	4.6	4.9	4.4	3.1	5.2	15.8	15.3	13.5	12.0	14.8
Hele Byen (Udenbys fraregnede)	95	93	86	85	91	4.1	4.0	3.8	3.8	4.5	16.3 (15.9)	16.3 (15.9)	15.4 (14.7)	15.2 (14.5)	16.4 (15.7)

*) Influenza ikke medregnet.

Den summariske Dødelighedskvotient var i 1908 16,₄ (med Fradrag af Personer, der ikke hørte hjemme i Byen, 15,₇) pro Mille, hvoraf 4,₅ pro Mille falder paa de epidemiske Sygdomme.

a) Epidemiske og andre Sygdomme i 1908.

Kopper (Variolæ) er siden Begyndelsen af Halvfjerserne i forrige Aarhundrede kun optraadt med enkelte stærkt begrænsede Smaaepidemier eller rent sporadiske Tilfælde, og er i det seneste Decennium overhovedet ikke forekommet. I Løbet af September 1908 iagttoges et Par Tilfælde hos Kahytsjomfruer paa en hjemkommen Udvandrerdamper, der paa Vejen til New York maa antages at have hentet Smitten i Norge, hvor Sygdommen den Gang herskede epidemisk. Under Overrejsen og Tilbagerejsen synes enkelte Tilfælde at være forekomne om Bord, deriblandt et Tilfælde hos en Kahytsjomfru, der atter inden Ankomsten hertil smittede sine to ovenfor nævnte Kolleger [foruden 3 andre Personer, der bragte Smitten videre hhv. til Viby ved Roskilde, til Rudkøbing og til Nakskov]. Tilfældene her i Byen, der straks henvistes til Hospitalsbehandling, medens Lejlighed og Effekter desinficeredes, forløb let og gav ikke Anledning til videre Udbredelse af Smitten.

Tyfoïd Feber (*Febris typhoidea*), der siden 1901 er forekommet med stadig aftagende Udbredelse, optraadte i 1908 med spredte Tilfælde i Aarets Løb, men i August og September som udtalt Epidemi.

Anmeldte Tilfælde af Febris typhoidea 1882—1908
i pro Mille af Befolkningen.

1882	1.91	1887	1.60	1892	0.81	1897	0.57	1902	0.59
1883	1.69	1888	1.72	1893	0.78	1898	0.82	1903	0.59
1884	2.20	1889	2.94	1894	1.09	1899	1.16	1904	0.43
1885	1.74	1890	1.01	1895	1.86	1900	0.96	1905	0.20
1886	1.94	1891	0.88	1896	0.70	1901	1.56	1906	0.34
				1907	0.22	1908	0.71		

Febr. typhoid.	Anmeldte		Døde af Fb. typh.		
	Tilfælde i Femaaret	p. M. af Befolkn. aarlig	Ialt i Femaaret	paa 100 anmeldte	Aarlig paa 1000 Indbg.
1882—1886	2592	1.90	210	8.5	0.16
1887—1891	2498	1.63	165	7.4	0.11
1892—1896	1740	1.05	149	8.7	0.09
1897—1901	1834	1.03	224	11.9	0.12
1902—1906	931	0.44	85	9.1	0.04
1907	96	0.22	8	8.3	0.02
1908	315	0.71	31	9.8	0.07

Efter en lille Tilvækst i Anmeldelserne i Juni og Juli blussede Epidemien ret pludselig op med ialt 108 Tilfælde i August og 112 Tilfælde i September.

Anmeldte Tilfælde af Febr. typh.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	182	125	145	130	112	231	286	341	349	310	219	162	2592
1887—1891	159	104	124	124	120	157	375	385	314	285	197	144	2498
1892—1896	68	63	48	64	130	307	155	158	218	266	141	122	1740
1897—1901	55	56	42	42	76	102	135	288	418	258	225	137	1834
1902—1906	85	80	41	38	39	43	47	120	148	160	91	39	931
25 Aar gennemsnitlig aarlig	22	17	16	16	19	34	40	52	58	51	35	24	384
1907	5	5	14	6	3	2	6	7	17	7	8	16	96
1908	3	4	4	6	5	10	18	108	112	29	8	8	315

Tilfældene syntes i Begyndelsen nærmest at koncentrere sig om det ydre Nørrebro, men optraadte meget hurtigt spredt over den største Del af Byen.

Anmeldte Tilfælde af Febris typhoidea	Gl. By ældre Del		Gl. By yngre Del		Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.*	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
	1	2	1	2																		
1882—1886	204	149	58	140	353	173	1077	313	117	161	241	331	248	1411	—	—	—	—	—	—	104	2592
1887—1891	109	186	55	135	248	140	873	234	118	139	167	320	544	1522	—	—	—	—	—	—	103	2498
1892—1896	56	143	62	76	209	175	721	186	106	121	90	184	295	972	—	—	—	—	—	—	47	1740
1897—1901	117	316	27	43	124	71	698	154	227	138	162	116	205	1062	6	5	—	—	—	11	15	1834
1902—1906	38	77	14	27	61	38	255	62	84	67	55	65	173	506	29	35	78	—	—	142	28	931
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	21	35	9	21	40	24	150	38	26	25	29	40	61	219	6	7	15	—	—	28	12	409
1907	2	5	1	5	4	2	19	7	8	11	12	16	7	61	1	—	7	—	—	8	8	96
1908	4	4	3	2	14	24	51	11	56	32	51	23	42	215	1	7	31	—	—	39	10	315

*) For Femaaret 1882—1886 er hele Garnisonen medregnet under St. Annæ Vestre Kvarter.

Forskellige Omstændigheder, paa hvilke saavel Hospitalslæger som privat praktiserende Læger henlede Sundhedsvæsenets Opmærksomhed, maatte henlede Tanken paa, at Smitten sandsynligvis var spredt gennem en af Byens større Mælkeforretninger, hvorfor Sundhedskommissionen straks ved gentagne Bekendtgørelser opfordrede Publikum til at koge Mælk og Fløde før Brugen. En omhyggelig Eksamination af Forholdene og Personalet i den mistænkte Forretning, hvis Bestyrelse beredvillig bistod ved Undersøgelsen, gav dog ikke nærmere Holdepunkter for Antagelsen; saavel Temperaturmaalinger som Agglutinationsprøver paa Personalet gav negativt Resultat. Da enkelte Forhold særlig gjorde Forretningens pasteuriserede Mælk mistænkt, og da det ved denne Mælks Bouteillering beskæftigede Personale, ialt 21, ikke synligt fejlede noget, blev der yderligere ved Imødekommenhed fra Statens Seruminstitut anstillet Undersøgelse til Oplysning om, hvorvidt nogen blandt dem skulde være Bacilbærer; men det lykkedes i de undersøgte Fæces hverken at paavise Tyfusbaciller eller Paratyfusbaciller. — Endvidere undersøgtes Blodet fra 20 af disse Personer paa Agglutinin mod Tyfus- og Paratyfusbaciller, men ligeledes med negativt Resultat. Ved Udgangen af September døde Epidemien ud.

Døde af Febris typhoidea	0—1 Aar		1—5 Aar		5—15 Aar		15—25 Aar		25—45 Aar		45—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt
	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	
1882—1886	3	22	27	41	15	38	31	16	13	7	7	220			
1887—1891	—	13	20	29	27	38	22	10	9	2	5	175			
1892—1896	—	6	22	25	16	34	24	10	10	—	2	149			
1897—1901	—	6	26	38	35	43	35	19	18	—	5	225			
1902—1906	—	3	7	8	12	27	11	6	7	3	1	85			
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	0	2	4	6	4	7	5	2	2	1	1	34			
1907	—	1	—	—	2	2	1	2	—	—	—	8			
1908	2	—	2	10	1	9	5	—	—	—	2	31			

Ialt anmeldtes i Løbet af 1908 315 Tilfælde af Tyfoidfieber, \varnothing : 0,71 p. M. (mod 0,22 p. M. i 1907); 220 af Tilfældene faldt paa August og September Maaneder; for 31 Personer anføres Tyfoidfieber som Dødsarsag, \varnothing : 9,8 pCt. af de anmeldte (mod 8,3 pCt. i 1907), 0,07 p. M. af Befolkningen (mod 0,02 i 1907).

Saaavel Morbiditet som Letalitet var relativ størst for Mandkønnet, mindre for Kvindekønnet, mindst blandt Børn under 15 Aar; Letalitetskvotienten var for Mænd c. 14 pCt., for Kvinder c. 9 pCt., for Børn c. 4 pCt.

Af samtlige 315 Tilfælde behandlede 256 eller godt 81 pCt. paa Sygehus.

Febris typhoidea Døde paa 100000 Indb.	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Stockholm	24	15	12	5	3	2	2	1
Kristiania	7	8	6	12	13	4	2	2
Hamburg	—	—	18	5	4	4	3	4
Berlin	23	14	8	5	4	4	4	4
København	17	12	9	9	8	4	2	7
Rotterdam	21	16	9	22	11	11	10	19
London	23	15	14	15	9	6	4	20
Amsterdam	37	21	17	12	9	11	10	21

Til Sammenligning med Tyfoidfieberens Dødelighedsforhold i en Del andre større Byer i Skandinavien og det nordlige Europa tjener ovenstaaende Oversigt. *)

Om Tyfusdiagnosestationens Virksomhed i 1908 har *Dr. med. Th. Madsen* afgivet efterfølgende Beretning:

I Løbet af Aaret 1908 modtoges ialt 431 Blodprøver til Undersøgelse. Disse stammede fra 406 Personer, idet 25 Prøver repræsenterede Gentagelser af tidligere Undersøgelser, enten for yderligere at sikre Sero-Diagnosen eller for at følge Svingningerne i Agglutinationsgraden.

Ved at udsende Spørgeskemaer til Hospitalerne og de behandelende Læger har Diagnosestationen søgt at skaffe sig Oplysning om den kliniske Diagnose — ikke alene, som tidligere — for de positivt reagerende, men for *alle* de undersøgte Sygdomstilfælde.

Samtlige Blodprøvers Agglutinationsevne er undersøgt saavel overfor *Bac. typhosus* som overfor *Bac. paratyphosus B* og *Bac. paratyphosus A*. I Aarets 4 sidste Maaneder er endvidere regelmæssigt forsøgt Dyrkning af Baciller fra Koaglet.

Om Prøvernes Resultat giver omstaaende Tabel nærmere Oplysning.

Af Tabellen fremgaar, at der i to Tilfælde, hvor det ikke drejede sig om Tyfoidfieber, kom positiv Reaktion. I det ene havde der imidlertid været *Fb. typh.* et halvt Aar tidligere. Den anden Prøve stammede fra en Patient med Nephritis i Rekonvalescensen efter en Infektionssygdom af uopklaret Natur.

I alle de andre 84 Tilfælde, hvor Reaktionen faldt positivt ud, var den kliniske Diagnose Tyfoidfieber. Af disse 84 fandtes der i 13 kun Reaktion overfor

*) Fra Annual Summary of marriages, births and deaths etc. London 1908.

	Antal Prøver	Tyfoidfeber						Ikke Tyfoidfeber				
		Reaktion				Ialt	Ingen Reakt.	Reaktion				Ingen Reakt.
		1/250	1/125	1/50	1/25			1/250	1/125	1/50	1/25	
Januar	25	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	23
Februar	17	2	1	2	-	5	-	-	-	-	-	12
Marts	13	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	10
April	19	1	-	-	-	1	2	-	-	-	-	16
Maj	22	8	-	2	-	10	1	-	-	-	-	11
Juni	28	8 ₍₁₎	-	-	-	8	-	-	-	-	-	20
Juli	25	2 ₍₁₎	2 ₍₁₎	2	-	6	1	-	-	-	-	18
August	91	11 ₍₃₎	6	7 ₍₁₎	2	26	18	-	-	-	-	47
September	98	10 ₍₃₎	3	8 ₍₁₎	-	21	9	1 ¹	-	-	-	67
Oktober	49	3 ₍₃₎	1	1	-	5	-	-	-	-	1 ²	43
November	22	1 ₍₁₎	1 ₍₁₎	-	-	2	-	-	-	-	-	20
December	22	1 ₍₁₎	-	1 ₍₁₎	-	2	-	-	-	-	-	20
	43:	51 ₍₁₃₎	14 ₍₂₎	23 ₍₃₎	2	90	32	1	-	-	1	307

Tallene i Parentes angiver hvormange af Tilfældene, der gav Reaktion med Bac. paratyphosus B.

Bac. paratyphosus B alene. 7 viste Agglutinationsevne overfor baade Bac. paratyphosus B og Bac. typhosus og en enkelt baade for Bac. paratyphosus A og for Bac. typhosus. 63 Prøver indeholdt kun Tyfusagglutinin.

Medens positiv Reaktion saaledes med stor Sikkerhed angiver Tilstedeværelsen af en Tyfus- eller Paratyfusinfektion, har det i det forløbne Aar vist sig, at man af Reaktionens Udebliven ikke kan drage den modsatte Slutning. Ved ikke mindre end 32 Prøver af klinisk utvivlsom Tyfoidfeber udeblev Reaktionen. Hos 3 af disse kom Reaktionen senere hen i Sygdommen, dog først i 3die Uge. 5 Tilfælde (12 Prøver), hvor det lykkedes at dyrke Tyfusbaciller fra Blodet, undersøgtes flere Gange, uden at Widals Reaktion fremkom. De øvrige 14 Tilfælde undersøgtes kun een Gang, 7 af disse stammede fra første Sygdomsuge.

I 27 Tilfælde uden Widals Reaktion er der som klinisk Diagnose angivet *Febris continua*; muligvis findes der herunder en Del Tilfælde af let Tyfoidfeber, hvor denne Diagnose paa Grund af den manglende Reaktion ikke er stillet af Lægen.

Af de øvrige Blodprøver, hvor der ikke fandtes Widals Reaktion, kan følgende henføres under større Sygdomsgrupper:

Akut Enteritis	Bronchopneumoni & Bronchitis	Tuberkulose	Influenza	Appendicitis.
82	34	33	21	9

For **Tilbagefaldstyfus** (*Febris recurrens*) behandledes ved Aarets Begyndelse en Patient paa Kommunehospitalet, saavidt vides det første her i Landet sikkert konstaterede Tilfælde af denne Sygdom. Patienten, en Landarbejder, der kom fra Rusland, havde haft sit første Feberanfald under et kort Ophold i Sverrig og fik efter Ankomsten hertil d. 7/12 gentagne Anfald, under hvilke Tilstedeværelsen af talrige Spirochæte Obermaieri i Blodet paavistes; efter henvend et Par Maaneders Hospitalsophold udskreves Patienten d. 24/1 helbredet. Tilfældet er nærmere beskrevet af Prof. Fløystrup i medicinsk Selskab.

1) Sequelæ nephritidis acutæ.

2) Paral. spinal. spastica. Typhus for 1/2 Aar siden.

Af **epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse** (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*) anmeldtes i Aarets Løb ialt 12 Tilfælde, af hvilke dog ifølge senere modtagne Oplysninger de 2 Tilfælde maa udgaa; det samlede Antal Tilfælde i 1908 bliver altsaa 10, af hvilke det ene falder paa Garnisonen; 5 Dødsfald skyldtes cerebrospinal Meningitis.

	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893
Anmeldte	172	27	15	9	25	44	44	44
døde	80	24	9	0	10	34	25	22
	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Anmeldte	12	16	36	34	161	61	26	19
døde	4	9	19	13	83	28	10	12
		1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Anmeldte		20	10	9	10	5	6	10
døde		10	7	5	4	1	1	5

Fordelingen af de i Tidsrummet 1886—1898 anmeldte 639 Tilfælde paa Aldersklasser var ifølge Sygelisterne*) følgende:

1886—1898	0—1	1—5	5—15	15—65	over 65	Ialt
				M. K.	M. K.	
Anmeldte Tilf.	50	132	183	179	91	639

Da Sygdommen ikke har nogen særlig Rubrik i Mortalitetstabellen, kan en fuldt nøjagtig Opgørelse af de i dette Tidsrum dodes Fordeling paa Aldersklasser vanskelig tilvejebringes.

Siden 1898 har der fundet Individualanmeldelse Sted af Meningitistilfælde, og for de efterfølgende 10 Aar var Aldersklassefordelingen følgende:

1899—1908	0—5		5—15		15—25		over 25		Ialt		Tilsammen
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
Anmeldte Tilf.	23	16	29	18	47	16	19	8	118	58	176
Dødsfald	9	8	13	8	19	8	15	3	56	27	83

Om samtlige i Tidsrummet 1886—1908 anmeldte 815 Tilfældes Fordeling paa Byens Kvarterer giver følgende Oversigt Oplysning:

Af Mening. cer. sp. ep. anmeldte	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
1886—1908	29	65	11	23	115	82	325	82	56	83	60	72	113	466	2	3	2	7	17	815

*) Tallene for Aldersopgørelsen ere uddragne af Stadslægens Aarsberetning for de paagældende 13 Aar. — Ifølge en i 1898 af Politilæge Søren Hansen foretagen Revision, vil der til de i Opgørelsen omhandlede 639 Tilfælde endnu være at føje 28 ikke anmeldte Tilfælde, deriblandt 19 Mænd mellem 15 og 65 Aar, for største Delen henhørende til det garnisonerende Mandskab. Det samlede Tal for disse 13 Aar vilde herefter blive 667. (Tidsskr. f. Shpl. Bd. VI, Side 168).

Sygdommen optræder med et betydeligt Foraarsmaksimum og udtalt Minimum i Aarets sidste Maaneder.

Af Meningit. cerebr. spinal. ep. anmeldtes 1886—1908

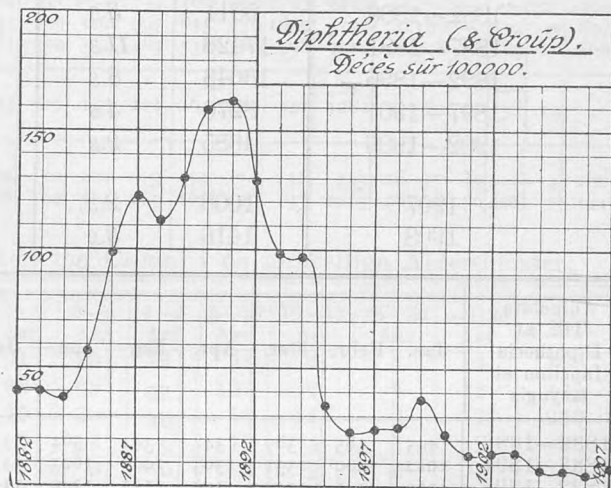
Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
46	53	83	122	184	135	56	39	24	24	22	27	815

Af samtlige 815 Tilfælde falde 441 paa andet Kvartal, 73 paa fjerde Kvartal.

Af akut Børnelamhed (*Poliomyelitis acuta anterior*) anmeldtes i 1908 kun et enkelt Tilfælde, et Barn under 1 Aar, i December Maaned.

Akut Svælg- og Strubedifteri (*Diphtheria faucium et laryngis*), der siden 1906 paa Sygelisten opføres under ét, men som paa Mortalitetstabellen endnu have hver sin Rubrik, forekom i 1908 ligesom de nærmest forudgaaende Aar med voksende Udbredelse; Morbiditetskvotienten, der i 1905 var sunket til sit Minimum, 1,69 pro Mille, er i 1908 steget til 3,18 pro Mille.

Ialt anmeldtes i 1908 1416 Tilfælde (mod henholdsvis 718, 756 og 1008 i Aarene 1905, 1906 og 1907). Dødsfaldenes Antal var

	Indbygger- antal	Diphtheria faucium & laryngis				
		Anmeldte Tilfælde		Dø d e		
		Ialt	Af 1000 Indb.	Ialt	Af 100 anmeldte	Af 1000 Indb.
1882	255000	758	2.97	103	13.6	0.40
1883	263000	710	2.70	104	14.6	0.40
1884	274000	714	2.61	105	14.7	0.38
1885	284000	995	3.50	163	16.4	0.57
1886	289000	1834	6.35	287	15.6	0.99
1887	295000	2470	8.37	359	14.5	1.22
1888	303500	2972	9.79	341	11.5	1.12
1889	308600	3477	11.27	401	11.5	1.30
1890	314600	4418	14.04	501	11.3	1.59
1891	319000	4091	12.82	518	12.7	1.62
1892	323000	3622	11.21	417	11.5	1.29
1893	327000	3135	9.58	322	10.3	0.98
1894	331300	3339	10.08	320	9.6	0.97
1895	335700	1905	5.67	114	6.0	0.34
1896	340500	1642	4.83	78	4.8	0.23
1897	345000	1622	4.70	85	5.2	0.24
1898	349000	1513	4.34	86	5.7	0.25
1899	354000	2297	6.49	131	5.7	0.37
1900	358000	1572	4.39	77	4.9	0.22
1901	381000	1266	3.32	51	4.0	0.13
1902	411000	1120	2.73	58	5.2	0.14
1903	417000	1207	2.90	59	4.9	0.14
1904	423000	884	2.09	31	3.5	0.07
1905	425000	718	1.69	29	4.0	0.07
1906	432000	756	1.72	20	2.6	0.05
1907	439000	1008	2.30	34	3.4	0.08
1908	445000	1416	3.18	53	3.7	0.12

53 (mod henholdsvis 29, 20 og 34 i Aarene 1905, 1906 og 1907). Ikke blot er Mortalitetkvotienten i de sidste 3 Aar steget fra 0,05 pro Mille til 0,12 p. M., men samtidig viser Letalitetsprocenten en Tilvækst fra 2,6 til 3,7 pCt.

I Begyndelsen af Firserne, da Sygdommen omtrent optraadte med samme Hyppighed som nu, var Letalitetsprocenten dog omtrent 4 Gange saa høj som i 1908:

Diphtheria faucium et laryngis	Anmeldte Tilfælde		Døde af Difteri og Croup					
	I Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	I Femaaret	paa 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbygg.			
1882—1886	5011	3.6	762	15.2	0.55			
1887—1891	17428	11.3	2120	12.2	1.38			
1892—1896	13643	8.3	1251	9.2	0.75			
1897—1901	8270	4.6	480	5.2	0.24			
1902—1906	4685	2.2	197	4.2	0.09			
1907	1008	2.3	34	3.4	0.08			
1908	1416	3.2	53	3.7	0.12			

Anmeldte Tilf. af Diphtheria faucium et laryngis	Jan.	Febr.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Novb.	Dec.	Ialt
	1882—1886	445	385	389	342	344	364	373	340	360	526	565	578
1887—1891	1622	1400	1531	1363	1406	1625	1531	1275	1249	1402	1524	1500	17428
1892—1896	1303	1148	1359	1109	1155	1249	1131	934	948	1086	1109	1112	13643
1897—1901	869	731	790	712	691	675	518	571	609	672	774	658	8270
1902—1906	560	456	454	382	376	322	284	289	318	406	390	448	4685
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	192	165	181	156	159	169	154	136	139	164	175	172	1962
1907	100	82	91	85	79	71	44	45	60	110	112	129	1008
1908	179	123	158	134	108	99	68	64	81	120	119	163	1416

Som det fremgaar af ovenstaaende tabellariske Fremstilling af Tiltædernes Fordeling paa Aarets Maaneder, faldt i 1908 de fleste Anmeldelser ved Begyndelsen og Slutningen af Aaret, medens Sommermaanederne som sædvanlig har et Minimum af Anmeldelser.

Døde af Diphtheria fau- cium et laryngis	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
	1882—1886	74	62	74	39	72	42	55	42	44	95	81	82
1887—1891	218	178	218	199	175	154	152	127	135	143	195	226	2110
1892—1896	137	130	126	117	110	102	97	67	68	94	85	118	1251
1897—1901	54	43	52	37	41	23	25	25	27	22	37	44	430
1902—1906	25	17	22	17	26	12	13	13	8	20	14	10	197
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	20	17	20	16	17	13	14	11	11	15	17	19	190
1907	1	—	4	4	3	1	1	—	3	3	6	8	34
1908	10	4	7	4	8	2	4	1	3	3	4	3	53

Af de ovenfor omtalte i 1908 indtrufne 53 Dødsfald, af hvilke 42 skyldtes Svælgdifteri, 11 Strubedifteri, faldt den overvejende Del paa Aarets første Maaneder (35 i første Halvaar mod 18 i sidste Halvaar).

Paa den indre By faldt en forholdsvis lille Del af Anmeldelserne, medens de ydre Bydele leverede et større Kontingent; særlig hjemsogt blev Østerbrokvarteret og af Forstæderne Brønshøjkvarteret.

Anmeldte Tiltælde af Diphtheria faucium et laryngis	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen
1882—1886	461	342	123	184	454	374	1938	599	247	323	313	555	1029	3066	—	—	—	—	7	5011
1887—1891	704	1382	363	451	2246	1106	6252	1986	1057	1716	1306	1927	2927	10919	—	—	—	—	257	17428
1892—1896	526	1129	281	430	1083	815	4264	1631	1031	1834	1109	1450	2197	9252	—	—	—	—	127	13643
1897—1901	207	633	124	162	717	488	2331	819	692	997	815	770	1609	5702	6	186	—	192	45	8270
1902—1906	83	185	58	111	252	162	851	372	554	483	572	380	758	3119	131	228	330	689	26	4685
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	79	147	38	53	190	118	625	216	143	214	165	203	341	1282	23	69	66	158	12	—
1907	25	33	9	8	66	18	159	72	129	113	194	74	131	733	26	37	49	112	4	1008
1908	24	31	12	19	57	43	186	64	311	184	165	96	195	1015	28	104	76	208	7	1416

I Gennemsnit døde aarlig af Difteri [og Croup] i de forskellige Aldersklasser:

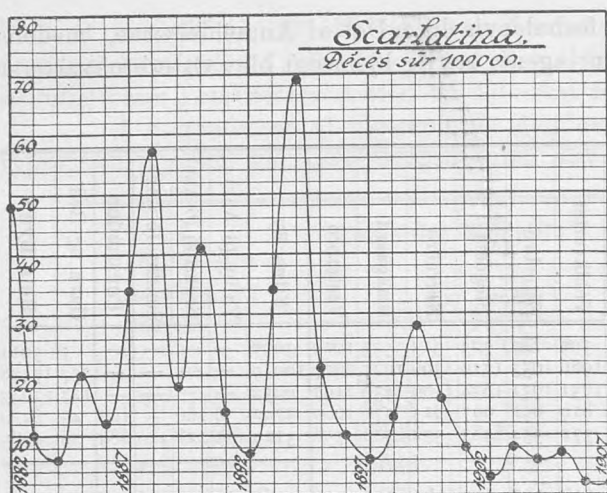
	0—1 Aar	1—2 Aar	2—3 Aar	3—4 Aar	4—5 Aar	5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	over 20 Aar	Ialt
1882—1886	14	31	31	19	18	31	4	1	3	152
1887—1891	27	67	69	69	52	102	20	6	12	425
1892—1896	16	52	45	33	30	52	11	4	7	250
1897—1901	9	14	15	13	9	19	4	1	2	86
1902—1906	8	7	5	5	5	6	2	0	1	39
1907	8	1	1	6	4	10	3	0	1	34
1908	8	9	10	6	6	11	3	0	0	53

Skønt Difterien som bemærket i de seneste Aar har faaet en noget større Udbredelse, hører København dog fremdeles til de mindst hjemsogte Byer:

Diphtheria faucium et laryngis. Døde paa 100000 Indb.	1881—1885	1886—1890	1891—1895	1896—1900	1901—1905	1906	1907	1908
Amsterdam	130	61	39	19	11	13	10	7
København	45	125	104	26	11	5	8	12
Rotterdam	44	31	31	30	17	9	9	13
Stockholm	107	71	95	52	25	14	10	13
London	41	43	59	47	20	16	17	15
Hamburg	—	—	44	16	18	15	15	16
Berlin	172	91	76	31	17	17	22	27
Kristiania	86	238	49	10	30	61	45	28

Af 1416 angrebne behandlede 1112 eller henved 79 pCt. paa Sygehus.

Ifølge Meddelelse fra Difteridiagnosestationen undersøgte i 1908 ialt 2855 Kulturer, af hvilke 2767 vare indsendte af Byens Læger, medens 88 hidrørte fra Patienter, der vare udskrevne fra Hospitalet, men fremdeles holdtes under Observation. Af de førstnævnte indeholdt 688, af de sidstnævnte 54 Difteribaciller, medens Underøgelsen i henholdsvis 2079 og 34 Tiltælde gav negativt Resultat.

Af Skarlagensfeber (*Scarlatina*) anmeldtes i 1906 og 1907 relativt færre Tilfælde end noget andet Aar i en længere Aarrække, men mod Slutningen af 1907 tiltog Sygdommen i Udbredelse og holdt sig gennem hele Aaret 1908 omtrent paa et dobbelt saa højt Tal som det foregaaende Aar.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina i 1882—1908

i pro Mille af Befolkningen.

1882	5.15	1887	5.00	1892	2.56	1897	4.16	1902	2.69
1883	2.74	1888	6.06	1893	9.92	1898	5.89	1903	4.82
1884	2.14	1889	3.65	1894	16.38	1899	10.95	1904	4.16
1885	5.18	1890	6.55	1895	5.49	1900	6.53	1905	3.29
1886	4.51	1891	4.38	1896	4.55	1901	3.27	1906	1.84
				1907	2.28	1908	4.30		

Scarlatina	Anmeldte Tilf.		Døde af Scarlatina		
	Ialt i Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	af 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	5418	4.0	255	4.7	0.19
1887—1891	8115	5.1	505	6.2	0.33
1892—1896	13014	7.8	468	3.5	0.28
1897—1901	11005	6.2	250	2.3	0.14
1902—1906	7070	3.4	107	1.5	0.05
1907	999	2.3	8	0.8	0.02
1908	1916	4.3	39	2.0	0.09

Tilvæksten i Anmeldelsernes Antal falder jævnt paa hele Aaret, dog med en kendelig Nedgang i Sommermaanederne.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	474	437	464	385	464	445	428	395	472	538	473	443	5418
1887—1891	867	690	690	491	344	547	637	528	698	806	911	906	8115
1892—1896	1502	1236	1157	992	896	933	796	663	903	1169	1360	1407	13014
1897—1901	1111	851	911	715	903	990	772	733	962	1001	1096	960	11005
1902—1906	706	622	533	474	408	447	413	600	689	789	769	620	7070
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	186	153	150	122	121	135	122	117	149	172	184	174	1785
1907	91	53	53	77	72	54	64	80	126	101	106	122	999
1908	205	196	130	178	134	124	114	119	154	154	190	218	1916

Ligesom for Difteriens Vedkommende faldt det forholdsvis største Antal Anmeldelser paa enkelte Dele af den ydre By, særlig Østerbro, Nørrebro og Valby.

Anmeldte Tilfælde af Scarlatina	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Staden
1882—1886	554	412	193	183	600	423	2365	607	385	342	370	726	612	3042	—	—	—	—	11	5418
1887—1891	304	596	156	167	824	548	2595	899	657	817	714	776	1644	5507	—	—	—	—	13	8115
1892—1896	407	1083	240	379	1206	1034	4409	1566	991	1510	873	1546	2040	8526	—	—	—	—	79	13014
1897—1901	282	635	150	283	966	481	2797	1166	1131	1350	1283	1121	1996	8047	33	47	—	80	81	11005
1902—1906	144	256	86	122	381	305	1294	635	917	633	731	581	1135	4632	197	248	680	1125	19	7070
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	70	119	33	45	159	112	538	195	163	186	159	190	297	1190	38	49	136	223	8	1959
1907	9	29	3	10	64	60	175	58	166	78	107	52	182	643	30	69	87	180	1	999
1908	45	47	21	22	87	105	327	105	268	123	238	149	292	1175	69	131	212	412	2	1916

De anmeldte Tilfældes Fordeling paa Aldersklasser frembød intet fra det sædvanlige afvigende.

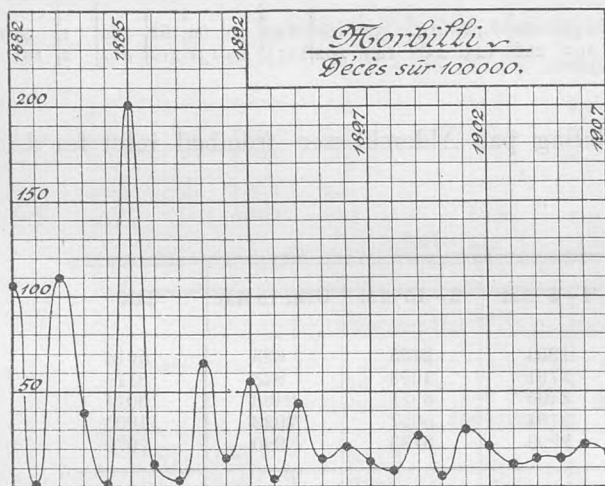
Anmeldte Tilfælde af Scarlatina	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	97	1963	2735	623	5418
1887—1891	158	2791	4393	823	8115
1892—1896	145	3405	6971	2493	13014
1897—1901	121	3164	5697	2023	11005
1902—1906	124	2293	3733	920	7070
Gennemsnitlig aarlig 1882—1906	26	545	939	275	1785
1907	12	328	541	118	999
1908	15	556	1123	220	1916

Ialt døde i 1908 39 Personer af Skarlagensfeber, svarende til omtrent 2 paa hvert 100 anmeldte, 0,09 p. M. af Befolkningen.

Døde af Scarlatina	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Mai	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	23	13	18	25	24	39	21	22	20	19	18	13	255
1887—1891	44	50	47	28	19	34	41	31	30	45	63	67	505
1892—1896	54	59	39	36	46	31	28	24	19	31	46	55	468
1897—1901	27	30	30	18	18	17	13	16	14	23	20	24	250
1902—1906	5	9	11	11	7	11	5	5	10	12	16	5	107
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	6	7	6	4	5	5	4	4	4	5	6	7	63
1907	—	1	2	—	2	1	—	1	—	1	—	—	8
1908	1	3	4	2	9	4	7	1	2	1	2	3	39

Scarlatina Døde paa 100000 Indb.	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Kristiania.....	68	71	25	8	6	7	1	2
Amsterdam.....	44	4	3	3	2	10	6	2
København.....	23	33	29	15	6	2	2	9
London.....	42	24	24	14	10	11	14	11
Hamburg.....	—	—	21	6	30	7	5	12
Berlin.....	52	17	23	24	20	14	9	13
Stockholm.....	66	76	61	15	14	14	7	14
Rotterdam.....	32	10	18	6	4	2	21	38

Af andre større Byer have i 1908 Amsterdam og Kristiania haft en væsentlig lavere Scarlatinadødelighed end København, Hamburg, London, Berlin og Stockholm en noget større, og Rotterdam en usædvanlig høj Dødelighed af Skarlagenfeber.

Af **Mæslinger** (*Morbilli*) anmeldtes i 1908 et betydeligt mindre Antal Tilfælde end det foregaaende Aar, ialt 2777 Tilfælde, 6,24 pro Mille, med 37 Dødsfald, svarende til 1,3 paa 100 Tilfælde, 0,09 for hver 1000 Indbyggere.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli 1882—1908
i pro Mille af Befolkningen.

1882	30.07	1887	39.82	1892	14.62	1897	5.74	1902	8.34
1883	0.31	1888	2.73	1893	3.90	1898	4.82	1903	6.59
1884	24.10	1889	0.52	1894	15.66	1899	9.92	1904	7.81
1885	6.82	1890	19.52	1895	6.79	1900	3.10	1905	8.80
1886	0.31	1891	5.54	1896	16.03	1901	16.26	1906	10.70
		1907	10.71	1908	6.24				

Morbilli	Anmeldte		Døde af Morbilli		
	Tilfælde i Femaaret	aaarlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	af 100 anmeldte	aaarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	16404	12.48	689	4.2	0.51
1887—1891	20631	13.63	898	4.4	0.60
1892—1896	18902	11.40	461	2.4	0.28
1897—1901	14479	7.97	308	2.1	0.17
1902—1906	17740	8.45	357	2.0	0.17
1907	4703	10.71	79	1.7	0.18
1908	2777	6.24	37	1.3	0.09

Den epidemiske Opblussen af Mæslinger, der omtales i Beretningen for 1907, kulminerede i November og December 1907 og prægede endnu stærkt Januar 1908 (med 600 anmeldte Tilfælde); men derefter aftog Anmeldelsernes Antal ret hurtigt og naaede sit Minimum i September—Oktober, for atter at stige lidt mod Aarets Slutning. Det forholdsvis største Antal Anmeldelser faldt paa Østerbro, Nørrebro, Vesterbro og Sundbyerne.

Anmeldte Tilfælde af Morbilli	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	1937	3070	2427	1082	413	368	493	481	495	1205	2497	1936	16404
1887—1891	633	392	397	638	1154	2152	2693	1785	2311	4338	2806	1332	20631
1892—1896	1166	909	1204	1898	1865	1688	1129	501	739	1862	3042	2839	18902
1897—1901	3121	2587	2241	1359	927	774	413	233	288	416	855	1265	14479
1902—1906	1955	1483	1640	1850	2027	2009	1312	568	572	964	1455	1865	17740
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	352	338	316	275	255	280	242	145	176	351	426	370	3526
1907	77	135	221	288	456	490	395	157	277	487	854	916	4703
1908	600	315	252	216	310	321	211	100	65	72	141	174	2777

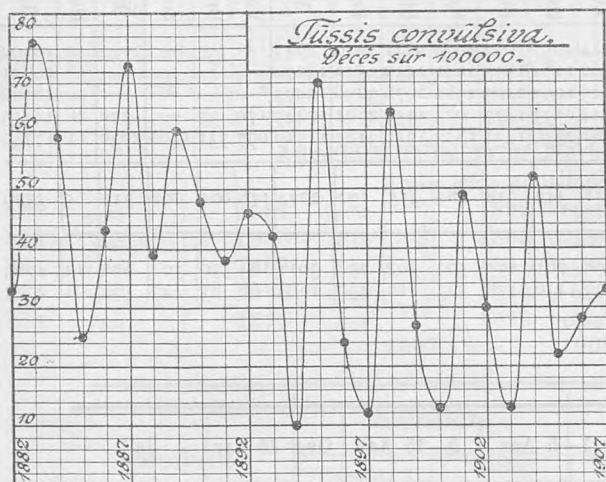
Anmeldte Tilfælde af Morbilli	Del														Ialt						
	Gl. By ældre	Gl. By yngre	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By		Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen
1882—1886	1547	1321	635	964	2009	1274	7750	1624	1057	1032	1079	1941	1910	8643	—	—	—	—	—	11	16404
1887—1891	903	1766	481	493	2172	1428	7303	2446	1273	1815	1641	2539	3556	13270	—	—	—	—	—	58	20631
1892—1896	734	1225	373	464	1787	1326	5909	1845	1993	2203	1561	2075	3206	12973	—	—	—	—	—	20	18902
1897—1901	412	942	223	320	1061	772	3730	1544	2133	1477	973	1459	2861	10447	179	97	—	—	276	26	14479
1902—1906	358	719	200	325	1165	805	3572	1481	2230	1431	1833	1357	3187	11519	697	531	1408	2636	11	17740	
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	161	239	77	102	328	224	1131	358	347	318	284	375	592	2274	146	104	282	532	5	3526	
1907	128	171	59	60	188	250	856	370	761	275	564	307	734	3011	184	330	308	822	14	4703	
1908	38	55	25	43	100	118	379	126	446	158	523	116	436	1805	68	81	443	592	1	2777	

Anmeldte Tilfælde af Morbilli	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	1195	7554	6519	1136	16404
1887—1891	1429	10002	8197	1003	20631
1892—1896	1004	8753	8393	752	18902
1897—1901	761	6655	6366	697	14479
1902—1906	991	8687	7456	606	17740
Gennemsnitlig aarlig	215	1666	1447	168	3526
1907	298	2286	1979	140	4703
1908	173	1417	1077	110	2777

Døde af Morbilli	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	76	88	98	57	23	18	15	25	21	36	115	122	689
1887—1891	29	12	13	9	29	66	88	104	101	219	174	54	898
1892—1896	20	23	23	74	89	52	25	15	10	22	55	53	461
1897—1901	65	50	69	46	28	14	10	5	6	3	18	21	335
1902—1906	37	28	35	49	35	34	22	22	17	20	18	40	357
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	9	8	10	10	8	7	6	7	5	12	15	12	109
1907	2	2	5	9	6	2	5	1	5	6	24	12	79
1908	11	4	5	2	2	2	4	1	—	1	3	2	37

Morbilli Døde paa 100000 Indb.	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Stockholm	42	34	52	18	11	6	12	4
Kristiania	40	73	37	18	27	2	17	5
København	52	57	27	15	19	22	18	9
Berlin	37	25	18	20	21	25	19	14
Hamburg	—	—	28	15	19	21	6	18
Rotterdam	40	45	15	16	48	35	30	24
London	64	63	60	57	45	41	38	31
Amsterdam	41	44	24	21	51	45	27	32

Som sædvanligt var det kun en forholdsvis ringe Del af Mæslingetilfældene, der kom under Hospitalsbehandling, ialt 154, o: mellem 5 og 6 pCt. af alle Tilfælde.

Kighostens (*Tussis convulsiva*)
epidemiske Udbredelse i 1908 svarer omtrent til et Gennemsnitsaars. Ialt anmeldtes i Aarets Løb 1911 Tilfælde, o: 4,3 pr. 1000 Indbyggere, med 166 Dødsfald, altsaa en Letalitet af ikke mindre end 8,7 pCt. (Mortalitetskvotient 0,37 p. M.).

Anmeldte Tilfælde af *Tussis convulsiva* 1882—1908
paa 1000 Indbyggere.

1882	4.50	1887	9.23	1892	7.07	1897	1.37	1902	3.93
1883	9.63	1888	4.70	1893	5.87	1898	9.31	1903	2.71
1884	8.79	1889	7.60	1894	1.87	1899	3.16	1904	6.77
1885	2.83	1890	6.05	1895	9.74	1900	1.20	1905	3.55
1886	5.94	1891	4.43	1896	3.04	1901	6.50	1906	3.46
		1907	5.43	1908	4.29				

Tussis convulsiva	Anmeldte Tilf.		Døde af Tussis convulsiva		
	Ialt i Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	af 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	8612	6.3	620	7.2	0.47
1887—1891	10122	6.4	784	7.7	0.51
1892—1896	9122	5.5	625	6.8	0.38
1897—1901	7748	4.3	591	7.6	0.33
1902—1906	8602	4.1	597	6.9	0.28
1907	2385	5.4	144	6.0	0.33
1908	1911	4.3	166	8.7	0.37

Tilfældene vare nogenlunde jævnt fordelte paa hele Aaret, dog med en kendelig Opblussen i tredje og navnlig i første Kvartal.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	788	649	710	671	594	642	654	749	660	711	911	873	8612
1887—1891	1104	1137	1061	984	893	804	717	683	549	627	831	732	10122
1892—1896	716	705	841	897	857	888	821	829	702	692	654	520	9122
1897—1901	487	342	579	598	713	774	780	905	876	691	568	435	7748
1902—1906	959	858	948	891	761	674	577	653	496	576	582	627	8602
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	162	148	165	162	153	151	142	153	131	132	142	127	1768
1907	89	136	186	249	280	289	197	171	183	176	209	220	2385
1908	235	213	201	117	140	145	127	213	177	114	103	126	1911

Ligesom for de andre „Børnesygdommes“ Vedkommende faldt det overvejende Antal Tilfælde paa de ydre Bydele, i hvilke Barnealderen er forholdsvis stærkt repræsenteret i Befolkningen (se Tabel 6); Østerbrokvarteret har det største Kontingent.

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby (6 Aar)	Brønshøj (6 Aar)	Sundby (5 Aar)	Forstæder	Havn og Red	Hele Byen
1882—1886	712	688	295	352	1072	734	3853	916	462	489	728	1022	1141	4758	—	—	—	—	1	8612
1887—1891	362	760	235	262	959	780	3358	1267	586	942	948	1240	1781	6764	—	—	—	—	—	10122
1892—1896	330	688	184	254	866	733	3055	983	814	999	600	968	1702	6066	—	—	—	—	1	9122
1897—1901	222	538	127	170	744	434	2235	895	906	850	454	768	1477	5350	93	66	—	159	4	7748
1902—1906	219	308	110	135	457	382	1611	688	1208	776	890	728	1414	5704	340	261	682	1283	4	8602
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	74	119	38	47	164	123	565	190	159	162	145	189	301	1146	72	55	131	258	—	1969
1907	40	50	10	34	81	119	334	159	312	186	284	155	484	1580	197	75	199	471	—	2385
1908	26	39	10	26	63	115	285	102	391	165	223	112	282	1275	129	88	134	351	—	1911

Anmeldte Tilfælde af Tussis convulsiva	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	Over 15 Aar	Ialt
1882—1886	1362	4830	2252	168	8612
1887—1891	1648	5623	2698	153	10122
1892—1896	1497	5028	2431	166	9122
1897—1901	1313	4297	1994	144	7748
1902—1906	1477	4829	2136	160	8602
Gennemsnitlig aarlig 25 Aar	292	984	460	32	1768
1907	483	1327	542	33	2385
1908	376	1081	423	31	1911

Som omtalt døde i 1908 ikke mindre end 166 Personer af Kighoste, med en enkelt Undtagelse alle i Barnealderen, 93 under 1 Aar, 69 mellem 1 og 5 Aar.

Døde af Tuss. conv.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	50	54	66	46	41	44	44	51	51	45	60	68	620
1887—1891	72	94	72	103	77	69	57	57	42	40	40	61	784
1892—1896	46	42	69	48	58	55	61	60	42	48	49	47	625
1897—1901	34	44	37	40	65	58	55	68	71	44	40	35	591
1902—1906	53	57	81	81	72	44	53	38	47	38	22	34	617
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	10	11	13	13	13	11	11	11	10	9	8	10	130
1907	3	15	14	8	14	18	11	11	7	12	11	20	144
1908	20	26	22	18	16	8	10	12	7	6	11	10	166

Det største Antal Dødsfald faldt paa Aarets første Halvdel (110 mod 56 i Aarets sidste Halvdel) og navnlig paa Aarets første Maaneder, samtidig med at Bronchopneumonien krævede usædvanlig mange Ofre blandt Børnene.

Paa Hospitaler behandlede 210 Kighostepatienter eller omtrent 11 pCt. af de anmeldte Tilfælde.

Tussis convulsiva Døde paa 100000 Indb.	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Stockholm	24	27	15	25	16	18	12	7
Kristiania	52	47	37	64	32	16	10	14
Berlin	32	33	27	30	30	24	20	19
Rotterdam	28	32	32	32	27	23	35	19
London	71	67	53	47	35	27	38	20
Amsterdam	44	35	35	28	24	20	17	21
Hamburg	—	—	23	22	24	22	13	24
København	48	52	41	28	33	28	33	37

I Aaret 1908 staar København med en større Kighostemortalitet end nogen anden af de Byer, med hvilke den her sammenstilles.

Kighostens Letalitet er, som det ses, betydelig højere end Skarlagensfeberens og Mæslingernes.

Af 100 anmeldte døde

	Skarlagens- feber	Mæslinger	Kighoste
1882—1886	4.7	4.2	7.2
1887—1891	6.2	4.4	7.7
1892—1896	3.5	2.4	6.8
1897—1901	2.3	2.1	7.6
1902—1906	1.5	2.0	6.9
1907	0.8	1.7	6.0
1908	2.0	1.3	8.7

Og det er som sædvanlig navnlig i den spæde Barnealder, den har krævet talrige Ofre.

i Alderen	Paa hvert 100 anmeldte døde i de forskellige Alderklasser af								
	Scarlatina			Morbilli			Tuss. convuls.		
	1882— 1906	1907	1908	1882— 1906	1907	1908	1882— 1906	1907	1908
0—1 Aar	14.7	—	6.7	17.6	12.1	9.8	24.3	14.9	24.7
1—5 Aar	6.2	0.9	4.7	3.9	1.7	1.3	5.6	5.2	6.7
5—15 Aar	2.2	0.6	0.9	0.4	0.2	0.2	0.7	0.6	0.7
over 15 Aar	1.8	1.7	0.9	0.4	0.7	—	—	—	3.2
Ialt	3.6	0.8	2.0	3.1	1.7	1.3	7.3	6.0	8.7

Med Hensyn til den indbyrdes Forskel i de nævnte tre Sygdommes epidemiologiske Forhold henvises iøvrigt til Bemærkninger i Beretningen for 1907.

Faaresyge (*Angina parotidea*), der saavel i 1906 som i 1907 er optraadt med ringe Udbredelse, anmeldtes atter i 1908 i større Antal.

Anmeldte Tilfælde af Angina parotidea 1882—1908
paa 1000 Indbyggere.

1882	1.88	1887	2.32	1892	1.24	1897	2.38	1902	2.67
1883	3.61	1888	0.53	1893	2.79	1898	3.28	1903	0.96
1884	3.32	1889	3.95	1894	3.48	1899	2.68	1904	1.27
1885	1.38	1890	4.08	1895	1.30	1900	1.56	1905	5.07
1886	3.47	1891	0.84	1896	1.34	1901	1.81	1906	0.36
		1907	0.77	1908	2.39				

Ialt opførtes i 1908 1062 Tilfælde paa Sygelisterne, deraf 760 i Aarets første Halvdel.

Angina parotidea	Ialt anmeldte Tilfælde i Femaaret												Aarlig paa 1000 Ind- byggere.	
	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.		Ialt
1882—1886	284	360	553	472	471	372	285	156	93	137	207	339	3729	2.73
1887—1891	356	375	491	495	508	402	211	138	81	130	177	245	3609	2.18
1892—1896	284	285	380	345	516	512	292	132	89	139	168	215	3357	2.03
1897—1901	371	447	582	520	606	476	300	153	97	104	212	291	4159	2.34
1902—1906	500	583	654	658	632	344	215	168	97	108	151	238	4348	2.07
25 Aars Gennemsnit	72	82	102	100	109	84	52	30	18	25	37	53	764	2.27
1907	8	12	10	13	27	32	14	12	31	43	49	86	337	0.77
1908	118	128	147	129	132	106	48	32	38	32	74	78	1062	2.39

Omtrent Halvdelen af de anmeldte Tilfælde falder som sædvanlig paa Aldersklassen 5—15 Aar.

Anmeldte Tilfælde af Angina parotidea	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Ialt
				M	K	M	K	
1882—1886	28	755	1861	651	431	1	2	3729
1887—1891	26	581	1897	763	337	4	1	3609
1892—1896	19	445	1627	977	281	3	5	3357
1897—1901	14	517	2172	1079	372	3	2	4159
1902—1906	66	677	2106	992	502	—	5	4348
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	6	119	387	178	77	—	1	768
1907	2	60	161	65	47	—	—	337
1908	8	159	580	181	133	—	1	1062

94 Tilfælde indlagdes paa Sygehus, deraf 85 Tilfælde paa militære Sygehuse.

Af **Rosen** (*Erysipelas faciei et ambulans*) forefaldt i 1908 536 Tilfælde med 26 Dødsfald.

Erysipelas	Anmeldte Tilf.		Døde af Erysipelas		
	ialt i Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	af 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	4959	3.64	185	3.7	0.13
1887—1891	4241	2.76	163	3.8	0.11
1892—1896	3780	2.29	141	3.7	0.08
1897—1901	3227	1.81	86	2.7	0.05
1902—1906	3288	1.56	138	4.2	0.07
1907	517	1.18	18	3.5	0.05
1908	536	1.20	26	4.9	0.06

Barselseber (*Febris puerperalis*) anmeldtes i 1908 i noget større Antal end det foregaaende Aar, ialt 89 Tilfælde, 20 pro Mille, men Letaliteten var kun lav; ialt opførtes 13 Dødsfald af Barselseber.

Febris puerperalis	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. puerp.		
	Ialt i Femaaret	Aarlig paa 100000 Indb.	Ialt i Femaaret	af 100 anmeldte	Aarlig paa 100000 Indb.
1882—1886	553	40.5	192	34.7	14.1
1887—1891	994	64.5	155	15.6	10.1
1892—1896	604	36.4	111	18.4	6.7
1897—1901	349	19.5	79	22.6	4.4
1902—1906	340	16.1	90	26.5	4.3
1907	66	15.0	16	24.2	3.6
1908	89	20.0	13	14.6	2.9

Fbr. puerperalis	Gennemsnitl. Antal Fødsler aarlig	Anmeldte Tilf.		Døde af Febr. puerp.		
		i Gennem- snit aarlig	for hver 100 Fødsler	i Gennem- snit aarlig	af 100 anmeldte Tilfælde	for hver 100000 Indbyggere circa
1861—1870	5609	200	3.6	86	43.0	51
1871—1880	7419	119	1.6	43	36.1	20
1881—1890	10366	150	1.5	36	24.0	13
1891—1900	10146	105	1.0	20	19.0	6
1901—1906	11802	67	0.6	18	26.9	4
1907	12396	66	0.5	16	24.2	4
1908	12793	89	0.7	13	14.6	3

Af **Stivkrampe hos nyfødte** (*Trismus & Tetanus neonatorum*) anmeldtes i 1908 ialt 27 Tilfælde, jævnt fordelte paa hele Aaret. Mortalitetstabellen har 4 Dødsfald af Trismus og 22 Dødsfald af Tetanus i første Levemaaned, samt 2 Tilfælde af Tetanus, 1 Mand og 1 Kvinde i Alderen 15—45 Aar.

Af **Pemfigus hos nyfødte** (*Pemphigus neonatorum*) anmeldtes i Aarets Løb 33 spredte Tilfælde.

Af **Koldfeber** (*Febris intermittens*) anmeldtes ialt 9 Tilfælde, 1 Barn under 15 Aar, 1 voksen Kvinde og 7 Mænd. 4 af Tilfældene anmeldtes fra Voldkvarteret, 2 fra Vesterbro, 1 Tilfælde fra Gammelholm, 1 fra Valby og 1 fra et Skib i Havnen. Mortalitetstabellen har ikke noget Dødsfald af Koldfeber.

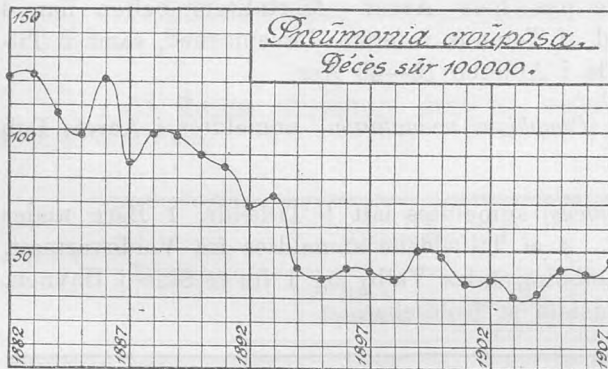
Febris intermit- tens	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Fema- aaret	Aarlig pro Mille af Befolkningen
1882—1886	66	73	83	83	83	72	52	46	54	43	54	46	755	0.56
1887—1891	44	46	54	55	34	21	24	18	29	37	23	23	408	0.27
1892—1896	19	14	23	11	11	10	9	6	14	9	10	17	153	0.09
1897—1901	3	7	4	9	6	6	7	9	7	4	2	1	65	0.04
1902—1906	8	4	6	6	3	9	5	5	4	3	8	4	65	0.03
1907	-	1	-	1	1	2	-	-	1	-	-	-	6	0.01
1908	4	1	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	9	0.02

Gigtfeber (*Febris rheumatica*) anmeldtes i 1908 med et lignende Antal som det foregaaende Aar, ialt 855 Tilfælde med 18 Dødsfald.

Febris rheumatica	Anmeldte Tilf.		Døde af Fbr. rheumat.		
	ialt i Femaaret	aarlig paa 1000 Indbyggere	ialt i Femaaret	paa 100 anmeldte	aarlig paa 1000 Indbyggere
1882—1886	5790	4.24	92	1.6	0.07
1887—1891	5433	3.54	88	1.6	0.06
1892—1896	4672	2.42	92	2.0	0.07
1897—1901	5330	2.98	129	2.4	0.07
1902—1906	5167	2.45	68	1.3	0.03
1907	857	1.95	10	1.2	0.02
1908	855	1.92	18	2.1	0.04

Febris rheumatica	I Gennemsnit anmeldtes aarligt												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Decr	
1862—1881	82	74	79	81	80	79	68	60	60	73	73	74	883
1882—1906	104	93	103	100	103	97	73	67	66	77	85	87	1055
1907	96	87	77	92	86	77	47	47	58	46	69	75	857
1908	86	91	88	73	85	59	56	35	52	65	88	77	855

Tilfældene anmeldtes fra alle Bydele og forefaldt nogenlunde jævnt Aaret igennem, som sædvanlig dog med nogen Nedgang i Sommermaanederne.

Krupøs Lungebetændelse
(*Pneumonia crouposa*) har i 1908 samme Morbiditetskvotient som i 1907, men en lidt lavere Letalitet. Ialt anmeldtes 947 Tilfælde, 2,1 p. M. med 194 Dødsfald, o: omtrent 20,5 pCt. af de anmeldte.

Pneumonia crouposa	Anmeldte		Døde af Pneum. croup.		
	Tilfælde i Femaaret	aaelig paa 1000 Indbyggere	Ialt i Femaaret	paa 100 anmeldte	aaelig paa 1000 Indbygg.
1882—1886	9204	6.8	1556	16.9	1.14
1887—1891	6773	4.4	1466	21.6	0.92
1892—1896	5452	3.1	943	17.3	0.53
1897—1901	4572	2.6	772	16.9	0.43
1902—1906	4754	2.3	791	16.6	0.37
1907	943	2.1	208	22.1	0.47
1908	947	2.1	194	20.5	0.44

Pneumonia crouposa	I Gennemsnit anmeldtes aarligt												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	
1867—1881	147	137	172	172	190	132	88	68	76	97	110	122	1511
1882—1906	125	114	139	148	146	113	71	52	61	71	89	114	1242
1907	85	102	123	118	124	110	39	40	42	37	51	72	943
1908	115	93	103	100	109	65	51	37	52	66	78	78	947

Anmeldte Tilfælde af Pneumonia crouposa †)	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M	K	M	K	
				1885—1886	165	504	483	
1887—1891	383	1084	1091	2498	1348	204	365	6973
1892—1896	253	816	890	2071	1060	163	289	5542
1897—1901	128	626	917	1647	934	134	196	4582
1902—1906	150	648	876	1784	925	157	214	4754
Gennemsnitlig aarlig (22 Aar)	49	167	194	417	221	33	53	1134
1907	25	98	155	373	209	31	52	943
1908	39	104	159	381	193	29	42	947

Døde af Pneumonia crouposa	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M	K	M	K	
				1882—1886	363	175	37	
1887—1891	265	167	33	356	189	171	285	1466
1892—1896	119	75	17	300	156	103	173	943
1897—1901	57	32	16	303	155	83	126	772
1902—1906	47	30	14	291	170	97	142	791
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	34	19	5	66	35	23	29	221
1907	6	12	6	70	37	24	53	208
1908	9	9	2	82	34	32	26	194

Katarralsk Lungebetændelse (*Bronchopneumonia & Bronchitis capillaris*) anmeldtes i 1908 omtrent i samme Antal som det foregaaende Aar.

Broncho-pneumonia †)	Anmeldte Tilf.		Døde af Bronchopneum.		
	ialt i Femaaret	aarlig p. M. af Befolkng.	ialt i Femaaret	pCt. af anmeldte	aarlig p. M. af Befolkng.
1885—1886*)	2222*)	3.88	447 *)	20.1	0.78
1887—1891	7192	4.65	1427	19.8	0.92
1892—1896	7092	4.29	2159	30.9	1.30
1897—1901	8081	4.50	2320	28.7	1.30
1902—1906	9965	4.73	2283	22.9	1.08
1907	2029	4.62	423	20.8	0.96
1908	1991	4.47	562	28.2	1.26

*) 2 Aar.

Broncho-pneumonia	I Gennemsnit anmeldtes aarligt												Hele Aaret
	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	
1885—1906	206	164	188	167	138	99	71	54	69	96	138	181	1571
1907	370	292	186	184	222	163	91	57	95	84	114	171	2029
1908	353	392	286	191	147	90	61	65	86	78	136	106	1991

†) M. H. t. de i Aarenes Løb stedfundne Forandringer i Lungebetændelsens Registrering i Sygelisterne saavel som med Hensyn til Uoverensstemmelser mellem Sygelistens og Mortalitetstabellens Nomenklatur henvises til Bemærkninger i Beretningen for 1907, S. 25.

Anmeldte Tilfælde af Broncho-pneumonia	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M	K	M	K	
1885—1886	469	717	280	347	309	40	60	2222
1887—1891	1755	2492	922	714	890	140	279	7192
1892—1896	1984	2428	820	601	741	160	358	7092
1897—1901	2082	2679	937	853	987	157	386	8081
1902—1906	2290	3176	1249	1085	1430	231	504	9965
Gennemsnitlig aarlig (22 Aar)	390	522	192	164	198	33	72	1571
1907	387	583	219	305	290	76	169	2029
1908	501	571	188	255	278	78	140	1991

Døde af Broncho-pneumonia	0—1 Aar	1—5 Aar	5—15 Aar	15—65 Aar		Over 65 Aar		Tilsammen
				M	K	M	K	
1882—1886	656	247	7	16	23	27	56	1032
1887—1891	844	333	17	39	26	53	115	1427
1892—1896	1214	469	27	61	48	111	229	2159
1897—1901	1219	432	28	56	65	174	346	2320
1902—1906	1104	440	31	108	92	173	335	2283
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	202	77	4	11	10	22	43	369
1907	198	70	5	12	16	39	83	423
1908	251	97	4	19	22	50	119	562

I 1908 anmeldtes ialt 1991 Tilfælde af Bronchopneumoni (2029 i 1907), o: 4.47 pro Mille (4.62 pro Mille i 1907). Et forholdsvis stort Antal faldt paa Aarets første Maaneder, og som det fremgaar af ovenstaaende tabellariske Oversigter, har den spæde Barnealder i 1908 ydet et forholdsvis stort Kontingent saavel til Sygelighed som til Dødelighed.

Akut Brystkatarr (*Tracheobronchitis acuta*) opførtes i 1908 med et lidt mindre Antal end det foregaaende Aar, ialt 8236 Tilfælde med 66 Dødsfald, af hvilke de 31 falde paa Aldersklassen under 1 Aar.

Tracheobronchitis	Anmeldte Tilfælde		Døde af Bronchit. acut. simpl.	
	ialt i Femaaret	aarlig p. M. af Befolkningen	ialt i Femaaret	pCt. af Anmeldte
1882—1886	54456	43.63	357	0.6
1887—1891	55436	36.03	335	0.6
1892—1896	50269	30.41	188	0.4
1897—1901	45654	25.54	184	0.4
1902—1906	45292	21.51	209	0.5
1907	9071	20.66	53	0.6
1908	8236	18.51	66	0.8

Tracheobronchitis	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
1882—1906 genms. aarl.	1487	1255	1246	994	786	497	293	268	447	701	1033	1238	10244
1907	1549	1252	951	930	806	594	242	193	348	468	825	913	9071
1908	1748	1203	1027	657	587	316	184	232	445	535	707	627	8236

Kun paa Januar Maaned falder et uforholdsmæssig højt Antal Anmeldelser; de fleste af Aarets øvrige Maaneder have lavere Tal end gennemsnitligt.

Influenza (*Influenza*) havde i 1908 større Udbredelse end i de nærmest forudgaaende 6 Aar.

Anmeldte Tilfælde af Influenza 1882—1908

paa 1000 Indbyggere.

1882	0.7	1887	0.0	1892	23.9	1897	19.6	1902	7.4
1883	1.1	1888	0.0	1893	36.2	1898	3.4	1903	17.8
1884	0.8	1889	39.0	1894	27.0	1899	26.2	1904	9.8
1885	0.1	1890	17.0	1895	40.4	1900	29.9	1905	23.4
1886	0.1	1891	80.7	1896	10.1	1901	19.6	1906	4.4
				1907	20.4	1908	24.1		

Epidemien blussede meget pludseligt op i Januar (6182 Tilfælde), svandt gradvis i Februar (2763 Tilfælde) og var dermed i det væsentlige forløbet.

Anmeldte Tilfælde af Influenza	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Gennemsn. 1889—1906	1521	1513	1527	403	346	154	51	30	64	126	406	2204	8347
1907	1087	4224	1875	616	170	71	24	22	58	102	239	450	8938
1908	6182	2763	738	304	114	47	12	18	72	75	197	215	10737

Ialt anmeldtes 10737 Tilfælde, medens 109 Dødsfald direkte opføres paa Influenzaens Regning. Af Dødsfaldene falde kun 5 paa Barnealderen, 81 paa Aldersklasserne over 65 Aar.

Influenza		0—1	1—5	5—15	15—65		over 65		Til-sammen
					M.	K.	M.	K.	
Aarlig anmeldte Influenzatilfælde.....	1889—1900	111	765	1415	2872	4020	162	346	9693
	1901—1905	40	348	716	2117	2800	126	255	6402
	1906	8	80	182	647	836	39	99	1891
	1907	51	435	820	3157	3925	169	381	8939
	1908	64	480	937	4047	4564	209	436	10737
Aarlige Antal Influenzadødsfald	1889—1900	10	5	1	17	21	25	47	126
	1901—1905	4	2	1	7	8	12	25	59
	1906	0	0	0	4	3	4	12	23
	1907	1	2	0	13	14	24	34	88
	1908	5	0	1	14	8	21	60	109
Influenzadødsfald i pCt. af anmeldte Tilfælde.....	1889—1900	8.8	0.7	0.1	0.6	0.5	15.7	13.5	1.3
	1901—1905	10.0	0.5	0.1	0.3	0.3	9.9	9.9	0.9
	1906	0.0	0.0	0.0	0.6	0.4	10.3	12.1	1.2
	1907	2.0	0.5	0.0	0.4	0.4	14.2	8.9	1.0
	1908	7.8	0.0	0.1	0.4	0.2	10.0	13.8	1.0

Til Sammenligning vedføjes endnu en gennemsnitlig Oversigt (for en længere Aarrække) over de fire sidstomtalte Respirationsvejssygdommes forholdsvise Fordeling paa Aarets Maaneder.

Gennemsnitl. anmeldtes (bereg. for 1000 Tilf. i 1 Aar)	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Hele Aaret
Influenza 1889—1906	182	181	183	48	42	18	6	4	8	15	49	264	1000
Tracheobr. 1867—1906	142	121	126	100	77	49	31	28	44	68	96	118	1000
Bronchopn 1885—1906	131	104	120	107	87	63	46	35	44	61	87	115	1000
Pneum. 1867—1906	99	92	112	117	121	89	58	43	50	60	72	87	1000

Lungetuberkulose (*Tuberculosis pulmonum*) — herunder indbefattet Strube-tuberkulose — anmeldtes i 1908 i et Antal af 1124*) Tilfælde, svarende til 2,5 pro Mille af Befolkningen, altsaa paa det nærmeste i samme Omfang som i 1907.

Anmeldte Tilfælde af Lunge-(og Strube-) Tuberkulose		0—5	5—15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og derov.	ubek. Alder	Ialt	
31/12 1905	M.	1	13	78	95	98	65	37	9	5	401	} 785
	K.	1	13	105	130	70	40	19	5	1	384	
1906	M.	13	23	155	234	176	118	72	23	10	834	} 1611
	K.	14	60	205	224	140	72	33	25	4	777	
1907	M.	5	29	138	155	97	68	47	13	12	564	} 1091
	K.	3	38	139	183	75	44	22	14	9	527	
1908	M.	5	28	135	163	114	88	46	8	18	605	} 1124
	K.	2	41	130	167	67	54	16	19	23	519	
Tilsammen	M.	24	103	506	647	485	339	202	53	45	2404	} 4611
	K.	20	152	579	704	352	210	90	63	37	2207	
Begge Køn		44	255	1085	1351	837	549	292	116	82	4611	

Anmeldte Tilfælde af Lunge-(og Strube-) Tuberkulose	Ialt anmeldte				Paa 1000 Indbyggere			
	31/12 1905	i 1906	i 1907	i 1908	31/12 1905	i 1906	i 1907	i 1908
I. Gl. Bys ældre Del	18	45	24	38	1,5	3,0	2,2	3,8
II. Gl. Bys yngre Del	35	84	53	52	1,5	4,0	2,6	2,6
III. Gammelholm	6	22	13	9	0,9	3,4	2,1	1,5
IV. St. Annæ Ø. Kvt.	12	26	14	25	1,2	2,7	1,5	2,8
V. St. Annæ V. Kvt.	63	100	63	83	2,4	4,0	2,6	3,6
VI. Kristianshavn	27	83	49	60	1,4	4,2	2,5	5,0
Indre By	161	360	216	267	1,6	3,8	2,4	3,0
VII. Voldkvarteret	59	118	79	90	1,4	2,8	1,9	2,1
VIII. Østerbro	85	216	139	122	1,3	3,9	2,4	2,0
IX. Blegdam	49	135	83	94	1,4	4,2	2,6	2,9
X. Nørrebro	87	173	129	100	2,1	3,8	2,7	2,1
XI. Blaagaard	103	145	108	86	2,8	4,1	3,1	2,5
XII. Vesterbro	149	275	180	185	2,2	4,0	2,6	2,6
Ydre By	532	1062	718	683	2,0	3,8	2,5	2,3
XIII. Valby	28	21	23	24	2,5	1,8	1,9	1,8
XIV. Brønshøj	12	36	35	36	0,9	2,5	2,2	2,2
XV. Sundby	45	111	79	95	1,5	3,4	2,3	2,7
Forstæder	85	168	137	155	1,5	2,9	2,2	2,1
— Havn, Uden Bolig	7	24	20	19	—	—	—	—
Hele Byen	785	1611	1091	1124	1,8	3,7	2,5	2,5

*) Ialt modtoges i Løbet af 1908 2190 Anmeldelser, af hvilke 1066 viste sig at være Duplikater.

De anmeldte Tilfældes Fordeling paa Aldersklasser frembyder paa det nærmeste samme Forhold som de foregaaende Aar.

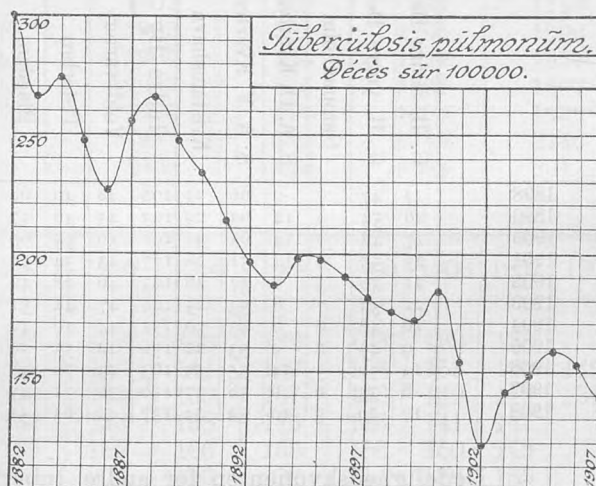
Hvad Anmeldelsernes Fordeling paa Bykvartererne angaar, faldt i 1908 i Modsætning til tidligere Aar det relativt højeste Antal paa den indre By, særlig paa den gamle Bys ældre Del, St. Annæ Vestre Kvarter og Kristianshavn; af de ydre Bydele havde Blegdamskvarteret den højeste Kvotient.

Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde	Døde af Lungetuberkulose	p. M. af Befolkningen	pCt. af døde
1835—1839	3.62	13.67	1880—1884	2.89	12.40
1840—1844	3.44	13.20	1885—1889	2.51	11.28
1845—1849	3.37	12.08	1890—1894	2.05	9.90
1850—1854	3.34	11.83	1895—1899	1.83	10.32
1855—1859	2.26	11.33	1900—1904	1.19	9.10
1860—1864	3.07	12.05	1905	1.58	9.70
1865—1869	2.97	12.36	1906	1.58	9.95
1870—1874	3.42	14.31	1907	1.39	9.14
1875—1879	3.14	12.23	1908	1.48	9.02

658 Dødsfald registreredes i 1908 under Rubriken Lunge-tuberkulose. Dødelighedskvotienten for 1908 — 1,48 — viser altsaa en lille Tilvækst mod det foregaaende Aar — 1,39. Aarsagen til Tilvæksten kan maaske søges i den i Aarets første Maaneder herskende udbredte Influenza-epidemi.

Dødsfaldene af Lungetuberkulose repræsenterer i 1908 9,02 pCt. af alle Dødsfald mod 9,14 pCt. i 1907.

Om de i 1908 af Lungetuberkulose dødes Alder og om Varigheden af det mellem den første Anmeldelse og Dødsfaldet forløbne Tidsrum indeholde efterfølgende Tabeller Oplysning.

Døde af Lungetuberkulose i 1908.

Tilfældet første Gang anmeldt	0—5	5-15	15—25	25—35	35—45	45—55	55—65	65 og derover	Ialt
31/12 1905	M	—	3	4	8	2	3	1	21
	K	—	4	8	11	2	—	1	26
1906	M	—	11	16	12	10	2	1	52
	K	—	1	10	20	10	5	2	52
1907	M	—	17	17	20	13	10	1	78
	K	—	3	18	23	19	10	2	76
1908	M	2	3	18	28	31	31	17	134
	K	—	6	15	29	19	12	6	93
Tilfældet ikke anmeldt	M	6	3	12	3	13	15	14	72
	K	5	3	11	15	5	6	3	54
Tilsammen	M	8	6	61	68	84	71	46	357
	K	5	13	58	95	64	35	15	301
Begge Køn	13	19	119	163	148	106	62	28	658

Lungetuberkulose	Anmeldte Sygdoms-tilfælde	Døde af Lungetuberkulose		
		i 1906	i 1907	i 1908
Anmeldt ^{31/12} 1905	785	181	64	47
Anmeldt i 1906	1611	359	208	104
Anmeldt i 1907	1091	—	193	154
Anmeldt i 1908	1124	—	—	227
Ialt anmeldte Tilfælde	4611	540	465	532
Ikke anmeldte Tilfælde	390	120	144	126
Tilsammen	5001	660	609	658

Fordelingen af de 658 Dødsfald paa Byens Kvarterer frembyder ikke nogen væsentlig Afvigelse fra sædvanlige Forhold.

	G. B. ældre Del	G. B. yngre Del	Gammelholm	S. A. Ø. Kvarter	S. A. V. Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarter	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Udenbys & Havnen	Hele Staden
1898	37	47	6	9	66	33	198	48	40	64	58	93	94	397	—	—	—	—	16	611
1899	26	52	9	14	63	29	193	45	36	57	66	73	112	389	—	—	—	—	24	606
1900	27	48	8	14	63	31	191	56	55	60	74	82	115	442	—	—	—	—	24	657
1901	23	55	6	14	51	28	177	43	34	58	63	64	113	375	6	14	—	26	13	585
1902	21	30	3	8	37	26	125	46	38	42	57	52	77	312	8	13	17	38	14	489
1903	22	33	7	8	53	25	148	47	42	51	75	66	72	353	10	16	31	57	30	588
1904	16	48	6	8	43	30	151	44	48	42	82	58	94	368	15	15	43	73	25	632
1905	9	49	8	9	53	22	150	42	53	59	90	68	100	412	17	15	47	79	31	672
1906	14	36	5	14	55	39	163	43	70	48	80	64	109	414	10	13	37	60	23	660
1907	8	33	8	6	58	37	150	36	71	47	66	57	88	395	19	16	39	74	20	609
1908	17	29	3	10	54	24	137	42	65	51	71	66	105	400	15	33	44	92	29	658

Dødelighedskvotienten for andre tuberkuløse Sygdomme udviser ligeledes i 1908 en ubetydelig Forhøjelse mod det foregaaende Aar.

	Døde af Lungetuberkulose		Døde af andre tub. Sygd.		Døde af tub. Sygd. ialt	
	i Femaaret	aa­rlig pr. 1000 Indb.	i Femaaret	aa­rlig pr. 1000 Indb.	i Femaaret	aa­rlig pr. 1000 Indb.
1882—1886	3572	2.63	1211	0.89	4783	3.52
1887—1891	3743	2.44	1291	0.83	5034	3.27
1892—1896	3213	1.94	1419	0.86	4632	2.80
1897—1901	3084	1.73	1142	0.63	4226	2.36
1902—1906	3040	1.44	1091	0.53	4131	1.96
1907	609	1.39	166	0.38	775	1.77
1908	658	1.48	180	0.40	838	1.88

38 Personer, der lede af Lungetuberkulose, foranledigedes i Løbet af 1908 paa Grundlag af en af vedkommende Kredslæge foretagen Undersøgelse indlagt paa Hospital for offentlig Regning i Hh. t. § 6 i Lov Nr. 69 af 14. April 1905.

Desinfektion for Lungetuberkulose aarlig	A ₁ Desinf. i Syg- domstilfælde Lov. 14. IV. 5	A ₂ Desinf. efter Dødsfald Lov 11. V. 97 Lov 14. IV. 5	B Desinf. for ubemidlede (Kommunal Bevilling)	C. Betalt Des- infekt. for privat Regning
1891—1896 gnsnitl.	—	—	151	59
1897—1905 gnsnitl.	—	285	73	49
1906	458	278	—	—
1907	580	252	—	—
1908	510	300	—	—

Desinfektion for Lungetuberkulose foretoges ialt efter 510 Sygdomstilfælde og i 300 Tilfælde efter Dødsfald.

2071 Prøver Opspyt indsendtes i 1908 til bakteriologisk Undersøgelse paa Sundhedskommissionens Tuberkulosediagnosestation. Undersøgelsen gav i 428 Tilfælde positivt Resultat.

	Positivt Resultat	Negativt Resultat	Ialt
1901	118	263	381
1902	262	887	1149
1903	341	1267	1608
1904	325	1329	1654
1905	345	1462	1807
1906	396	1600	1996
1907	394	1746	2140
1908	428	1589	2017

Døde af Tub. pulm. paa 100000 Indb.*)	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Rotterdam	159	167	149	136	130	122	133	139	136	
København	171	183	154	119	141	149	158	153	139	145
London	187	175	170	164	160	167	148	149	144	134
Amsterdam	168	184	152	143	138	143	146	141	147	
Hamburg	200	204	183	182	166	158	156	150	149	
Berlin	219	233	219	204	193	208	214	186	185	
Stockholm	261	245	247	231	215	222	222	210	204	
Kristiania	281	258	232	204	212	219	278	224	211	
München	299	325	274	273	255	258	286	247	228	
Wien	379	379	353	344	340	314	329	289	288	
Paris	406	409	402	396	382	382	380	378	395	

Af Angina tonsillaris
anmeldtes i Gennemsnit aarlig

1882—1886	6318	23,1 p. M.
1887—1891	7977	25,9 p. M.
1892—1896	7808	23,6 p. M.
1897—1901	8044	22,5 p. M.
1902—1906	8963	21,3 p. M.
1907	8192	18,7 p. M.
1908	8999	20,2 p. M.

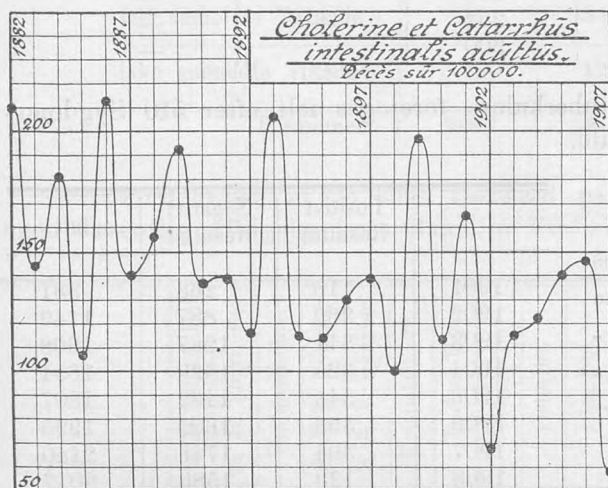
Af Halsbetændelse (*Angina tonsillaris*) anmeldtes i 1908 ialt 8999 Tilfælde, 20,2 pro Mille; Morbiditetskvotienten viser altsaa en Stigning mod det foregaaende Aar.

*) For største Delen efter „Statist. Mededeelingen uitgegeven door het Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam.“

Anmeldte Tilfælde af *Catarrhus intestinalis acutus* 1882—1908

paa 1000 Indbyggere.

1882	36.60	1887	24.09	1892	26.95	1897	19.95	1902	11.13
1883	27.06	1888	24.85	1893	32.87	1898	14.64	1903	15.08
1884	36.64	1889	35.48	1894	18.13	1899	24.85	1904	13.09
1885	21.25	1890	24.33	1895	20.85	1900	18.24	1905	15.95
1886	36.06	1891	22.76	1896	20.38	1901	19.48	1906	17.11
		1907	10.29	1908	17.62				

Kolerine (*Cholera et Catarrhus intestinalis acutus*), der i 1907 havde mindre Udbredelse end i noget andet af de sidste 25 Aar, havde derimod i 1908 en ret anseelig Eftersommerepidemi. Ialt anmeldtes i Aarets Løb 7841 Tilfælde, 3: 17,62 pro Mille, af hvilke 2251 eller 28,7 pCt. falde paa den spæde Barnealder under 1 Aar. Letalitetsprocenten var tilmed i 1908 ret høj, for den samlede Letalitets Vedkommende 8,1 pCt. og for Aldersklassen under 1 Aar 26 pCt.

Alene i denne Aldersklasse døde i 1908 af Kolerine 356 Børn flere end det foregaaende Aar.

Cholera	Alle Aldersklasser				Aldersklassen 0—1 Aar				
	Anmeldte		Døde		Anmeldte		Døde		
	Ialt	aarlig p. M. af Befolkn.	Ialt	pCt. af anmeldte	Ialt	pCt. af alle anmeldte	Ialt	pCt. af anmeldte 0—1 Aar	pCt. af alle Døde
1882—1886	42943	31.5	2332	5.4	10249	23.9	2101	20.5	90.1
1887—1891	40464	26.3	2350	5.8	9006	23.7	2076	21.6	88.3
1892—1896	39367	23.8	2254	5.7	9741	24.7	2051	21.1	91.0
1897—1901	34878	19.5	2559	7.3	9241	26.5	2339	25.3	91.4
1902—1906	30570	14.5	2501	8.2	8853	29.0	2287	25.8	91.4
1907	4517	10.3	253	5.6	1076	23.8	229	21.3	90.5
1908	7841	17.6	935	8.1	2251	28.7	585	26.0	92.1

Juli Maaned 1908 var usædvanlig varm, og allerede i Slutningen af denne Maaned sporede en kendelig Tilvækst i Kolerieanmeldelsernes Tal, der naaede sit Maksimum i sidste Uge af August.

Cholera	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Aaret	p. M. af Befolkn.
gennemsnitlig aarlig 1882—1906	344	303	326	364	442	682	980	1568	1151	592	434	342	7528	23.11
1907	269	215	244	394	468	423	344	345	493	543	427	352	4517	10.29
1908	318	268	314	344	377	693	815	2277	1271	498	407	264	7841	17.62

I Aarene siden 1882 har Kolerinen i 1 Aar haft sin Kulmination i Juni, 1 Aar i Juli og 1 Aar i Oktober, men 7 Gange i September og 17 Gange i August Maaned.

Af **Kønssygdomme** (*Gonorrhoea, Ulcus venereum, Syphilis*) anmeldtes i 1908 et noget større Antal end i 1907.

	Gonor- rhoea	Ulcus vener.	Syph. acqvis.	Syph. insons	Syph. congen.	Ialt
1882—1886	29141	7575	7167	55	368	44306
1887—1891	23732	4317	5279	157	457	33936
1892—1896	20823	3045	5302	186	279	29635
1897—1901	23371	3685	7976	359	476	35867
1902—1906	25004	2733	7463	237	419	35856
1907	5684	728	1869	39	63	8383
1908	6320	1164	2349	63	61	9957

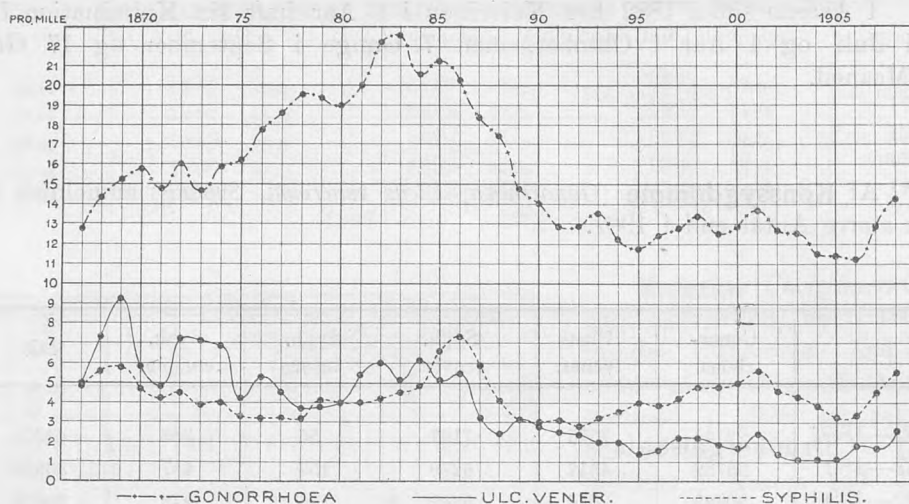
Gonorre forekom med 6320 Tilfælde, venerisk Saar med 1164 Tilfælde og Syfilis med 2473 Tilfælde, hvilket betyder en Tilvækst af godt 11 pCt. mod 1907 for Gonorreens Vedkommende, næsten 60 pCt. for det veneriske Saars Vedkommende og godt 25 pCt. for Syfilis' Vedkommende. Af de anmeldte Sygdomstilfælde behandles 1434 Tilfælde af Gonorre, 439 Tilfælde af veneriske Saar og 1038 Tilfælde af Syfilis paa Hospital (deraf paa Militærhospital henholdsvis 253, 5 og 86 Tilfælde).

Trods den ovenfor berørte Tilvækst i Anmeldelsernes Antal har Morbiditetskvotienterne — som det ses af efterfølgende 42 Aars Oversigt — dog ikke for nogen af Sygdommene naaet saa høje Tal som i flere tidligere Aar.

Paa 10000 Indbyggere anmeldtes:

	Gonor- re.	Ven. Saar.	Syfi- lis.		Gonor- re.	Ven. Saar.	Syfi- lis.		Gonor- re.	Ven. Saar.	Syfi- lis.
1867	128	50	49	1881	200	54	40	1895	118	13	40
1868	144	73	56	1882	222	60	42	1896	124	16	39
1869	152	92	58	1883	226	51	45	1897	128	22	42
1870	158	59	47	1884	207	61	49	1898	133	22	48
1871	148	49	42	1885	212	51	66	1899	125	19	48
1872	160	72	45	1886	202	55	73	1900	129	17	50
1873	147	71	39	1887	183	32	59	1901	137	24	57
1874	159	69	40	1888	174	24	41	1902	127	14	46
1875	162	42	33	1889	148	31	31	1903	125	11	43
1876	178	53	32	1890	140	28	30	1904	115	11	39
1877	186	46	32	1891	129	25	31	1905	114	11	32
1878	196	37	32	1892	129	24	28	1906	112	18	33
1879	194	38	41	1893	135	20	32	1907	129	17	45
1880	190	40	40	1894	122	20	36	1908	142	26	56

Med Hensyn til de særlige Mangler ved Statistiken over Kønssygdommene henvises til Bemærkninger i tidligere Aarsberetninger.

Den midlertidige Ordning af den ambulatoriske Behandling af Kønssygdomme i Henhold til Loven af 30. Marts 1906 § 12 bestod uforandret gennem hele Aaret 1908. — Af samtlige 11 ved denne Behandling ansatte Læger anmeldtes ialt 5100 Patienter, 4030 Mænd, 986 Kvinder og 84 Børn, af hvilke 833 lede af Syfilis (410 første Udbrud), 461 af venerisk Saar og 2379 af Gonorre; af disse 5100 Patienter henvistes 697 til Hospitalsbehandling; 1427 Patienter, o: c. 27 pCt., fandtes ikke lidende af nogen Kønssygdom.

Kommunens Udgifter til den ambulatoriske Behandling af Kønssygdomme androg i 1908 52490 Kr. til Lægehonorar og 4185 Kr. 56 Øre til Medicin m. m. foruden Udgifter til Bekendtgørelser og Annoncer, Tryksager og Porto m. m.

Fnat (*Scabies*), der i de seneste Decennier af forrige Aarhundrede anmeldtes i stadig aftagende Omfang, har siden indeværende Aarhundredes Begyndelse

1882 . . .	906	1887 . . .	821	1892 . . .	964	1897 . . .	498	1902 . . .	779
1883 . . .	1006	1888 . . .	766	1893 . . .	1098	1898 . . .	619	1903 . . .	1025
1884 . . .	1288	1889 . . .	959	1894 . . .	767	1899 . . .	750	1904 . . .	1001
1885 . . .	1053	1890 . . .	1036	1895 . . .	600	1900 . . .	698	1905 . . .	892
1886 . . .	849	1891 . . .	1003	1896 . . .	560	1901 . . .	666	1906 . . .	968
I Femaaaret:	5102	4585	3989	3231	4665

faaet en stærkt tiltagende Udbredelse, hvad der i det mindste delvis skyldes de i større Mængde indvandrede russiske og polske Arbejdere, af hvilke mange leve under yderlig slette hygieiniske Forhold.

Scabies. Gennemsnitl.	Aarlig an- meldte Tilf.	paa 1000 Indbyggere
1882—1886	1020	3.7
1887—1891	917	3.0
1892—1896	798	2.4
1897—1901	646	1.8
1902—1906	933	2.2
1907	1328	3.0
1908	2354	5.3

Der anmeldtes i 1907 1328 Tilfælde af Fnat, hvilket er et større Antal end der er anmeldt i noget af de nærmestliggende 25 Aar, men i 1908 er Antallet steget til henimod det dobbelte, ialt 2354 Tilfælde.

Fra det offentliges Side er der foreløbig ikke truffet nogen Foranstaltning mod denne Sygdom.

Scabies.	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt	pro Mille
1882—1906 Ialt	2490	1905	2009	1777	1656	1423	1163	1253	1562	1984	2324	1966	21512	
Gennemsnitl. aarlig (25 Aar)	100	76	80	71	66	57	47	50	62	79	93	79	860	2.6
1907	120	90	138	98	74	73	80	123	95	160	139	138	1328	3.0
1908	195	181	224	178	196	182	157	152	206	223	264	196	2354	5.3

Tilfældene forefalde, som det ses, jævnt hen gennem hele Aaret, anmeldes dog med noget større Hyppighed i de koldere Maaneder.

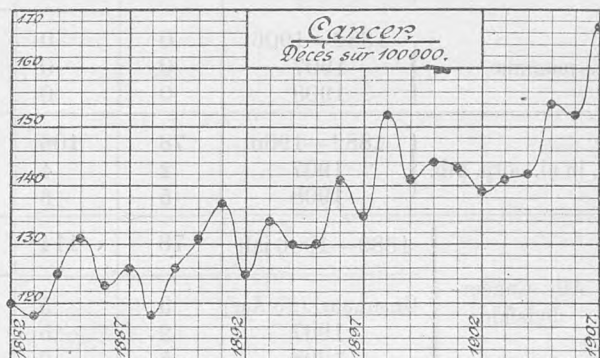
Af **Drankergalskab** (*Delirium tremens*) anmeldtes i 1908 641 Tilfælde med 41 Dødsfald.

Anmeldte Tilfælde af Delir. trem. 1882—1906, 1907 og 1908.														Hele Fem-aaret	aarlig p. 1000 Indb.	Døde i Fem-aaret	i pCt. af anmeldte
	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Oktbr.	Nov.	Dec.					
1882—1886	110	111	112	97	134	130	134	124	117	135	128	126	1468	1.1	168	11.4	
1887—1891	152	136	149	172	214	228	218	200	219	180	146	213	2227	1.5	177	7.9	
1892—1896	194	135	162	193	207	201	233	198	177	195	209	209	2313	1.4	80	3.4	
1897—1901	221	236	236	235	257	211	223	223	214	236	236	288	2816	1.6	135	4.8	
1902—1906	240	272	311	312	274	331	261	274	242	235	278	275	3311	1.6	123	3.7	
1907	54	46	57	58	80	74	64	72	79	72	70	74	801	1.8	56	7.0	
1908	65	61	57	50	35	38	72	51	40	47	66	59	641	1.4	41	6.4	

Af de anmeldte vare 607 Mænd, 34 Kvinder. 409 Tilfælde behandlede paa Sygehus.

(Foruden 41 Tilfælde af *Delirium tremens* har Mortalitetstabellen 53 Dødsfald under Rubriken *Alcoholismus chronicus* og 8 Dødsfald af akut *Alkoholforgiftning* — *Mors in ebrietate*.)

Kræft (*Cancer* — *Tumores maligni*) viser i 1908 en kendelig Nedgang mod det foregaaende Aar, idet det samlede Antal Dødsfald, der registreres under Mortalitetstabellens Rubrik 32—35 beløber sig til 680 mod 734 i 1907; Nedgangen fordeles paa alle fire Rubriker: *Cancer ventriculi* har 11, *Cancer uteri* 7, *Cancer mammæ* 13 og *Cancer in aliis corporis partibus* 23 Dødsfald færre end det foregaaende Aar.

Døde af Kræft 1882—1906 og i 1907 & 1908.

Cancer	ventric.	uteri	mammæ	in al. cp. ptb.	Tilsammen
1882—1886	633	247	96	711	1687
1887—1891	702	228	105	930	1965
1892—1896	725	267	108	1092	2192
1897—1901	825	292	140	1302	2559
1902—1906	1028	374	170	1510	3082
gsntl. aarlig 1882—1906	156	56	25	222	459
1907	224	90	43	377	734
1908	213	83	30	354	680

	Gennem- snitlig aarlig	Paa 100,000 Indbyggere døde:					
		af Canc. ventr.	af Canc. uteri	af Canc. mamm.	af Canc. in al. cp. pt.	af Cancer Ialt udenbys fradragne	
1882—1886	337	45	17	6	55	123	115
1887—1891	393	45	17	6	59	127	118
1892—1896	438	45	16	6	65	132	122
1897—1901	512	46	17	8	72	143	132
1902—1906	616	47	18	8	73	146	133
1907	734	51	20	10	86	167	150
1908	680	48	19	7	79	153	134

Døde af Kræft 1882—1906 og i 1907 & 1908.

(Aldersklassefordeling).

		0—15	15—25	25—45	45—65	over 65	Tilsammen
C. ventriculi	1882—1906	0	5	326	1753	1829	3913
	1907	0	0	16	101	107	224
	1908	0	0	19	92	102	213
C. uteri	1882—1906	0	3	413	740	252	1408
	1907	0	1	21	51	17	90
	1908	0	0	18	52	13	83
C. mammæ	1882—1906	0	0	71	312	236	619
	1907	0	0	10	24	9	43
	1908	0	0	4	21	5	30
C. in al. corp. ptb.	1882—1906	78	106	645	2498	2218	5545
	1907	2	4	43	166	162	377
	1908	5	6	33	160	150	354
Alle Cancer- dødsfald	1882—1906 ialt	78	114	1455	5303	4535	11485
	Gnsnt.aarl.(25 Aar)	3	5	58	212	181	459
	1907	2	5	90	342	295	734
	1908	5	6	74	325	270	680

Døde af Cancer*) paa 100000 Indb.	1903	1904	1905	1906	1907	1908
Rotterdam	97	84	88	99	101	
London	102	100	101	105	103	106
Hamburg	108	109	110	101	105	
Amsterdam	107	109	112	112	106	91
Stockholm	114	98	116	111	116	
Berlin	—	103	115	115	116	
Kristiania	—	—	107	102	119	102
København	141	142	154	152	167	153

Garnisonen. Ifølge velvillig Meddelelse fra Hærens Lægekorps var Sundhedstilstanden i Københavns Garnison i 1908 ikke fuldt saa tilfredsstillende som i de nærmest foregaaende Aar, og navnlig optraadte der i Aarets første Maaneder en ret udbredt Influenzaepidemi. Alene i Januar Maaned blev der indlagt c. 300 Tilfælde paa Garnisonssygehuset, men Epidemien tabte sig forholdsvis hurtigt, og det samlede Antal af hospitalsbehandlede Tilfælde udgjorde kun c. 400 for Hærens Vedkommende og 50 for Søværnets. Jævnt fordelt over hele Aaret forekom 28 Tilfælde af Difteritis, 46 Tilfælde af Gigtfeber, 54 Tilfælde af Lungebetændelse. Desuden forekom der 84 Tilfælde af Faaresyge, hvoraf den langt overvejende Del faldt i Sommermaanederne, samt 12 Tilfælde af tyfoid Feber (1 i Juni, 3 i Juli, 1 i August, 5 i September, 1 i Oktober og 1 i November). Skarlagensfeber, Mæslinger, Skaalkopper og Hjernerygmarvsbetændelse forekom med ganske enkelte Tilfælde.

Af veneriske Sygdomme forekom 260 Tilfælde af Gonorrhoe (deraf 52 i Søværnet), 93 Tilfælde af Syfilis (44 i Søværnet) og 9 Tilfælde af veneriske Saar (5 i Søværnet).

*) For største Delen efter Amsterdams Statist. Mededeelingen.

b) **Befolkningsforhold.** Ifølge foretagne Beregninger og Meddelelse fra Kommunens statistiske Kontor kan Folketallet ved Midten af 1908 ansættes til c. 445000, hvis kalkulerede Fordeling paa Byens Kvarterer findes angivet i Tab. 6.

	Gennemsnitligt aarligt							
	Antal Fødsler	p. M.	Antal Dødsfald	p. M.	Fødsels-Overskud	p. M.	Indvandrings-Overskud	Samlet Tilvækst aarlig
1882—1886	10282	37.7	6183	22.7	4098	15.0	3902	8000
1887—1891	10680	34.7	6791	22.1	3889	12.6	1911	5800
1892—1896	10247	30.9	6325	19.1	3922	11.8	278	4200
1897—1901	10260	28.7	6379	17.9	3880	10.9	4330 (831*)	8200
1902—1906	12053	28.6	6584	15.6	5469	13.0	4731 (262*)	10200
1907	12396	28.2	6661	15.2	5735	13.1	1265	7000
1908	12793	28.8	7292	16.4	5501	12.4	499	6000

Tilvæksten mod det foregaaende Aars Middelfolketal er som sædvanlig ansat til c. 6000, hvoraf 5501 skyldes Fødselsoverskuddet, medens det stærkt aftagne Indvandringsoverskud kun anslaaes til c. 500.

Fordeling af 1000 Beboere paa Byens Kvarterer.

		Den gamle By			Hele Byen				
		1882	1895	1908	1901	1902	1906	1907	1908
I.	Gl. Bys ældre Del	124	46	26	36	33	26	25	22
II.	Gl. Bys yngre Del	114	95	52	71	65	51	47	45
III.	Gammelholm	33	23	16	19	17	14	14	13
IV.	St. Annæ øster Kv. . . .	63	32	24	28	25	21	21	20
V.	St. Annæ vester Kv. . . .	119	91	60	77	71	59	56	51
VI.	Kristianshavn	67	60	52	52	49	47	45	45
<i>Indre By</i>		520	347	230	283	260	218	208	197
VII.	Voldkvarteret	102	127	110	118	109	98	95	94
VIII.	Østerbro	43	70	158	98	94	125	132	135
IX.	Blegdam	51	102	85	93	88	75	73	72
X.	Ydre Nørrebro	55	72	134	87	84	103	109	115
XI.	Blaagaard	118	110	92	98	92	82	80	79
XII.	Vesterbro	110	170	189	174	164	159	160	162
<i>Ydre By</i>		479	651	767	668	631	642	649	657
XIII.	Valby	"	"	"	20	21	28	28	29
XIV.	Brønshøj	"	"	"	27	27	33	36	36
XV.	Sundby	"	"	"	—	59	77	77	79
<i>Forstæder</i>		"	"	"	47	107	138	141	144
Havn og Red		1	2	2	2	2	2	2	2

*) Se Beretn. f. 1907.

Den stadige centrifugale Forskydning af Befolkningen fremgaar tydeligt af ovenstaaende Oversigt, der viser, at der ikke blot finder en absolut Affolkning Sted af flere indre Bydele (jfr. Tab. 6), men at der ogsaa i enkelte af den ydre Bys Distrikter lader sig paavise en relativ Nedgang.

I den efterfølgende tabellariske Opgørelse af Befolkningstæthed og Beboelsestæthed er Overgangen gjort til det metriske System. Med Hensyn til Betydningen af disse Beregninger henvises iøvrigt til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1906, S. 27—28.

		I.			II.				
		Befolkningstæthed 1908			Beboelsestæthed				
		Areal ha	Beboere pr. ha	m ² pr. Indbygger	Paa 100 m ² Etageareal boede				m ² Etage- areal pr. Beboer.
1888	1895				1902	1908			
I.	Gl. Bys ældre Del . .	28	357	28	3.3	3.3	3.3	2.5	41
II.	Gl. Bys yngre Del . .	88	227	44	3.3	3.3	3.3	2.5	41
III.	Gammelholm	17	353	28	2.8	2.8	3.0	2.8	37
IV.	St. Annæ øster Kv. . .	44	205	49	2.3	2.3	2.5	2.3	45
V.	St. Annæ vester Kv. . .	66	348	29	5.3	5.3	7.1	5.6	18
VI.	Kristianshavn	419	48	210	4.3	4.3	5.3	4.6	22
<i>Indre By</i>		662	133	75	3.6	3.6	4.1	3.3	31
VII.	Voldkvarteret	337	125	80	3.8	3.8	4.3	3.8	27
VIII.	Østerbro	502	120	84	4.1	4.1	5.1	4.8	21
IX.	Blegdam	138	233	43	4.5	4.8	6.4	5.3	19
X.	Ydre Nørrebro	342	149	67	6.1	6.1	6.9	6.4	16
XI.	Blaagaard	83	422	24	6.4	6.4	6.9	5.8	17
XII.	Vesterbro	280	257	39	4.8	4.9	6.6	5.3	19
<i>Ydre By</i>		1682	174	57	4.8	4.9	5.8	5.1	20
XIII.	Valby	1153	11	887	—	—	3.8	4.3	23
XIV.	Brønshøj	2034	8	1271	—	—	4.8	4.6	22
XV.	Sundby	1400	25	400	—	—	—	6.4	16
<i>Forstæder</i>		4589	14	718	—	—	4.3	5.3	19
<i>Hele Byen</i>		6933	64	156	4.3	4.3	5.1	4.6	22

Den efterfølgende, maanedsvis ordnede Oversigt over Ægteskaber og Fødsler i 1908 er udarbejdet efter de ugentlig fra Sognene modtagne Opgørelser, der som sædvanlig vise et ikke ringe Underskud under de senere modtagne Aarsberetningers Tal. Til nærmere Oplysning om denne Uoverensstemmelse vedføjes de rettede Tal for hele Aaret paa Tabellens Fod.

	Ægte- skaber		Levendefødte														Dødfødte				
			Mandkøn				Kvindkøn				Ægtef.		Uægtef.		Tilsamm.		Ægte		Uægte		Tilsammen
	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ægte	Uægte	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Ialt	pr. Dag	Drenge	Piger	Drenge	Piger	
Januar.....	197	6.4	434	148	582	18.8	402	118	520	16.8	836	27.0	266	8.6	1102	35.6	11	12	3	4	30
Februar.....	270	9.3	368	114	482	16.3	371	123	494	17.0	739	25.5	237	8.2	970	33.7	7	9	4	3	23
Marts.....	283	9.1	451	145	596	19.2	427	150	577	18.6	878	28.3	295	9.5	1173	37.8	16	6	5	5	27
April.....	388	12.9	412	146	558	18.6	361	151	512	17.1	773	25.8	297	9.9	1070	35.7	10	8	5	5	28
Maj.....	429	13.8	401	140	541	17.5	382	160	542	17.7	783	25.3	300	9.7	1083	35.0	11	19	1	6	37
Juni.....	303	10.1	427	149	576	19.2	411	122	533	17.8	838	27.9	271	9.0	1109	36.9	14	9	2	5	30
Juli.....	303	9.8	397	139	536	17.3	366	131	497	16.0	763	24.6	270	8.7	1033	33.3	9	9	2	2	22
August.....	277	8.9	401	153	554	17.9	386	117	503	16.4	787	25.4	270	8.7	1057	34.1	8	7	4	1	20
September.....	288	9.6	376	132	508	16.9	372	118	490	16.3	748	24.9	250	8.3	998	33.2	5	7	9	2	23
Oktober.....	386	12.5	390	127	517	16.7	334	124	458	14.8	724	23.4	251	8.1	975	31.5	19	12	1	3	35
November.....	389	13.0	367	118	485	16.2	333	145	478	15.9	700	23.3	263	8.8	963	32.1	7	4	3	4	18
December.....	355	11.5	373	150	523	16.9	300	125	425	15.7	733	23.6	275	8.9	1008	32.5	10	10	5	8	33
Hele Aaret....	3868	10.6	4797	1661	6458	17.6	4505	1584	6089	16.7	9302	25.4	3245	8.9	12547	34.3	127	112	44	43	326
Korrigeret.....	3978	10.9	4878	1688	6566	18.0	4605	1622	6227	17.1	9483	26.0	3310	9.1	12793	35.1	—	—	—	—	—

Ægteskabernes Antal var i 1908 ialt 3978.

	Kirkeviede Par aarlig	Borgerlig viede Par aarlig	i pCt. af alle Ægteskaber	Ialt Antal Ægteskaber aarlig	Paa 1000 Indbyggere aarlig
1882—1886	2639	77	2.8	2716	10.0
1887—1891	2415	243	9.1	2658	8.6
1892—1896	2398	237	9.0	2635	8.1
1897—1901	2912	207	6.6	3119	8.7
1902—1906	2977	499	14.4	3476	8.2
1907	3284	793	19.4	4077	9.3
1908	3175	803	20.2	3978	8.9

Ægteskabskvotienten, der i 1907 var usædvanlig høj, viser altsaa i 1908 en ringe Nedgang, men er dog endnu højere end de nærmest foregaaende Aars. Antallet af borgerlig viede udgjorde paa det nærmeste $\frac{1}{5}$ af det hele Antal.

Fødslernes Antal var i 1908 ifølge Sognenes Aarsopgørelse (Udskrift af Præsternes „Nytaarsskema“) 12793, hvilket altsaa viser et Plus af 246 Fødsler udover det ugevis i Aarets Løb meldte Antal.

Aarligt Gennem- snit	Levendefødte Børn				Deraf udenfor Ægteskab			
	M.	K.	Begge Køn	paa 1000 Indb.	M.	K.	Begge Køn	paa 100 levendef.
1882—1886	5257	5025	10282	37.7	1044	998	2042	19.9
1887—1891	5479	5202	10681	34.7	1061	1022	2083	19.5
1892—1896	5224	5023	10247	30.9	1167	1081	2248	21.9
1897—1901	5330	5131	10461	29.3	1262	1212	2474	23.7
1902—1906	6184	5879	12063	28.6	1492	1411	2903	24.1
1907	6326	6070	12396	28.2	1670	1523	3193	25.8
1908	6566	6227	12793	28.8	1688	1622	3310	25.9

De seneste Aars Tilvækst i Fødslernes Antal fortsættes altsaa i 1908: de fire sidste Aars Fødselskvotienter var 27,8, 28,0, 28,2 og 28,8.

Fødslerne udenfor Ægteskab udgør lidt over $\frac{1}{4}$ af samtlige Fødsler.

	Paa hver 1000 Kvinder mellem 15 og 45 Aar fødtes følgende Antal Børn			Paa 1000 gifte Kvinder 15—45 Aar fødtes følgende Antal Børn	Paa 1000 ugifte Kvinder 15—45 Aar fødtes følgende Antal Børn
	i Ægteskab	udenfor Ægteskab	Til-sammen		
1880	110	27	137	269	46
1885	113	28	141	265	49
1890	102	25	127	240	44
1895	89	25	114	213	43
1901	85	27	112	206	46
1906	80	27	107	185	48

Som det fremgaar af vedføjede for de 6 sidste Folketællingsaar beregnede Tabel er Antallet af Fødsler udenfor Ægteskab i Forhold til Antallet af ugifte Kvinder i Alderen 15—45 Aar ikke meget varierende i de 27 Aar, der ligge mellem disse Tællingsaar; men da Antallet af Fødsler i Ægteskab i Forhold til det ved Tællingerne fundne Antal gifte Kvinder mellem 15 og 45 Aar i samme Tidsrum opviser en jævn og stadig Nedgang — med

ialt over 31 pCt. —, kommer Tallet paa Fødslerne udenfor Ægteskab alene som en Følge af denne Nedgang til at udgøre en bestandig voksende Procentdel af det samlede Antal Fødsler. (Angaaende Beregningen af denne Tabel henvises til Bemærkninger i Aarsberetningen for 1907, S. 41). Til Sammenligning vedføjtes*) en tilsvarende Opførelse for enkelte andre udenlandske Byer.

Paa 1000 gifte Kvinder mellem 15 og 45 Aar fødtes følgende Antal Børn	Rotterdam	Kristiania	Amsterdam	London	København	Hamburg	St. Petersbg.	Stockholm	Berlin	Paris	Wien	Budapest
1880	331	329	306	273	269	270	196	246	253	143	215	206
1890	312	284	296	250	240	252	194	233	212	125	213	213
1901	299	286	253	228	206	200	191	187	169	107	192	186
Paa 1000 ugifte Kvinder mellem 15 og 45 Aar fødtes												
1880	17	34	16	10	46	26	56	49	34	47	95	79
1890	17	29	16	8	44	30	62	45	26	42	71	64
1901	13	29	11	6	46	28	48	39	26	36	62	54

I København falder Nedgangen i Fødselshyppigheden som anført alene paa de legitime Fødsler; i de fleste andre Byer gør Nedgangen sig derimod ogsaa mer eller mindre gældende for de illegitime Fødslers Vedkommende.

*) Efter „Annual Summary etc.“

En Beregning af Fødselshyppigheden i de forskellige Bydele er foretaget i 1887, derefter i 1891—93 og foretages siden 1903 hvert Aar.

For hver 1000 Indbyggere i Kvarteret fødtes aarlig:

	Gl. By ældre Del	Gl. By yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Ø. Kv.	St. Annæ V. Kv.	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder
1887	16.9	20.5	19.2	12.8	29.7	34.1	23.4	23.6	29.4	40.9	40.1	38.9	47.1	57.1	—	—	—	—
Gennemsnitlig aarlig 1891-3	16.0	17.9	16.1	11.7	22.7	25.5	19.7	20.7	28.1	32.0	34.0	32.0	33.5	39.0	—	—	—	—
1903-7	10.2	14.9	10.7	7.5	15.9	22.1	15.0	10.9	27.9	21.6	32.3	22.3	26.4	23.9	29.9	32.3	35.1	33.0
1908	11.9	18.1	13.8	8.1	18.1	23.8	17.4	10.4	22.9	20.7	29.5	21.2	26.8	22.8	28.8	32.5	31.2	31.1

Fødselshyppigheden er forholdsvis lav i den indre By, betydelig større i de ydre Bydele med Undtagelse af Voldkvarteret [hvis Kvotient er gaaet ned fra 23.6 i 1887 til 10.4 i 1908], størst i de senest indlemmede Forstæder. — Beregningen af Kvarterernes Fødselskvotient er alene baseret paa Jordemødrenes gennem Klokkerkontorerne modtagne Anmeldelser om levendefødte Børns Fødsler.

	Af samtlige Fødsler					
	Anmeldtes af Jordemødre		Forefaldt paa Stiftelsen		Anmeldtes ikke	
1887	9075	85%	1407	13%	183	2%
Gennemsnitlig 1891—1893	8644	83%	1478	14%	281	3%
1903—1907	9780	81%	2073	17%	281	2%
1908	10170	79%	2299	18%	324	3%

Af vedføjede Oversigt fremgaar, at omtrent $\frac{1}{3}$ af alle Fødsler forefalde paa Fødselsstiftelsen, og for disse Fødslers Vedkommende kan det end ikke oplyses, hvorvidt de tilhøre København, end mindre hvor i København de ere hjemmehørende. For et Par Procent af samtlige Fødsler modtages af forskellige Grunde overhovedet ingen Anmeldelse eller Boligopgivelse.

De af Jordemødrene anmeldte 10170 Fødsler give for hele Byen en Fødselskvotient af 22,9 pro Mille (medregnes de 324 uanmeldte Fødsler 23,6 pro Mille). Af de fra Fødselsstiftelsen anmeldte 2299 levendefødte Børn vare de 352 ægtefødte, de 1947 uægtefødte. — Lades samtlige disse 2299 Fødsler ude af Betragtning, var altsaa af de øvrige 10494 Børn de 1363 eller c. 13 pCt. uægtefødte. At Halvdelen af de uægte Fødsler foregaa paa Stiftelsen og antagelig for en Del ikke tilhøre København, maa ikke lades ude af Betragtning ved Sammenligning med Forholdene i andre Byer.

Aar	Beregnet Folke- mængde ved Aarets Midte	Ægteskaber		Levendefødte				Dødsfald (Dødfødsler excl.)								
		Ialt	p. m af Befolk- ningen	Ialt	p. m. af Befolk- ningen	Udenfor Ægteskab		Ialt	p. m. af Befolk- ningen	I Aldersklassen 0—1 Aar			Uægtefødtte			
						Ialt	p. c af alle Levende- fødtte			Ialt	p. c af Levende- fødtte	p. c af alle Dødsfald	Ialt	p. c af Dødsfald 0-1 Aar	p. c af uegte Levende- fødtte	
1882	255000	2605	10.22	9570	37.53	1949	20.37	6290	24.66	2282	23.85	36.28	761	33.35	39.05	
1883	263000	2699	10.26	9764	37.13	1925	19.72	5777	21.97	2039	20.88	35.29	676	33.15	35.12	
1884	274000	2908	10.61	10494	38.30	1993	18.99	6423	23.44	2275	21.68	35.42	751	33.01	37.68	
1885	284000	2714	9.56	10816	38.10	2198	20.32	5731	20.18	1828	16.90	31.90	639	34.96	29.07	
1886	289000	2653	9.18	10765	37.25	2145	19.93	6696	23.17	2431	22.58	36.31	774	31.84	36.08	
1887	295000	2515	8.53	10665	36.15	2037	19.10	6982	23.67	2191	20.54	31.38	675	30.81	33.14	
1888	303500	2803	9.24	10698	35.25	2046	19.13	6577	21.67	2086	19.50	31.71	625	29.96	30.55	
1889	308600	2639	8.55	10986	35.60	2193	19.96	6700	21.71	2184	19.88	32.60	664	30.40	30.19	
1890	314600	2735	8.69	10470	33.28	2053	19.61	6694	21.28	1978	18.89	29.55	637	32.20	31.03	
1891	319000	2597	8.14	10583	33.18	2085	19.79	7004	21.96	1865	17.62	26.63	576	30.88	28.11	
1892	323000	2433	7.53	10196	31.57	2101	20.61	6602	20.44	1860	18.24	28.17	530	28.49	25.23	
1893	327000	2674	8.18	10428	31.89	2255	21.62	6849	20.94	2214	21.23	32.33	661	29.86	29.31	
1894	331300	2552	7.70	10149	30.63	2239	22.06	6378	19.25	1775	17.49	27.83	562	31.67	25.10	
1895	335700	2683	7.99	10240	30.50	2310	22.51	6163	18.35	1835	17.92	29.77	585	31.88	25.32	
1896	340500	2832	8.32	10222	30.02	2335	22.84	5635	16.55	1694	16.57	30.06	534	31.52	22.87	
1897	345000	2914	8.45	10039	29.10	2312	23.03	5978	17.33	1714	17.07	28.67	587	34.25	25.39	
1898	349000	3134	8.98	10259	29.40	2395	23.35	6156	17.64	1690	16.47	27.45	559	33.08	23.34	
1899	354000	3124	8.82	10526	29.17	2427	23.41	6708	18.95	2021	19.57	30.16	609	30.13	25.09	
1900	358000	3247	9.07	10230	28.58	2517	24.60	6269	17.51	1613	15.77	25.73	552	34.22	21.93	
1901	381000	3179	8.35	11450	30.05	2721	26.04	6786	17.81	2023	19.36	29.81	696	34.40	25.58	
1902	411000	3326	8.09	12007	29.21	2741	22.92	6155	14.98	1653	13.82	27.02	547	33.10	19.95	
1903	417000	3461	8.30	12311	29.52	2838	23.05	6533	15.71	1816	14.75	27.71	606	33.37	21.25	
1904	423000	3367	7.96	12057	28.50	2897	24.03	6657	15.74	1865	15.47	28.02	608	32.60	20.87	
1905	425000	3458	8.14	11913	28.03	2977	24.99	6917	16.28	1754	14.72	25.36	603	34.38	20.42	
1906	432000	3769	8.72	12026	27.84	3063	25.47	6661	15.42	1783	14.83	26.77	651	36.51	21.25	
1907	439000	4077	9.29	12396	28.24	3193	25.76	6661	15.17	1469	11.85	22.05	479	32.61	15.00	
1908	445000	3978	8.94	12793	28.75	3310	25.87	7292	16.39	1924	15.04	26.38	692	35.97	20.91	

Dødsfaldenes Antal udgjorde i 1908 ialt 7292; den summariske Dødelig-
hedskvotient bliver herefter 16,39, altsaa noget højere end i 1907. (Fradrages 325
Døde, der ikke havde Domicil i Byen, bliver Dødelighedskvotienten 15,66).

	Ialt døde aarlig:		Deraf døde under 1 Aar aarlig:			
	Femaarets Gennemsnit	paa 1000 Indbyggere	Femaarets Gennemsnit	pCt. af alle Dødsfald	Femaarets Gennemsnit	pCt. af Dødsfald under 1 Aar
1882—1886	6183	22.65	2171	35.11	720	33.17
1887—1891	6791	22.04	2061	30.34	635	30.83
1892—1896	6325	19.08	1876	29.65	574	30.62
1897—1901	6379	17.85	1812	28.41	601	33.14
1902—1906	6584	15.62	1774	26.95	603	33.99
1907	6661	15.17	1469	22.05	479	32.61
1908	7292	16.39	1924	26.38	692	35.97

Med enkelte Undtagelser (særlig London) synes Dødelighedsforholdene i de fleste Byer i det nordlige og vestlige Europa at have stillet sig ugunstigere i 1908 end det foregaaende Aar.

	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Amsterdam	25.1	22.4	19.2	16.7	14.7	13.7	13.4	13.0
Rotterdam	24.2	22.0	20.8	18.0	15.6	13.9	14.3	13.7
London	21.0	20.0	20.2	19.0	16.6	15.8	15.2	13.8
Kristiania	19.9	22.3	19.0	17.5	15.3	13.3	13.1	14.0
Brüssel	23.4	21.2	20.2	17.2	15.2	14.6	13.7	14.5
Stockholm	24.3	21.2	20.0	18.2	16.1	14.0	13.9	14.7
Hamburg	25.2	25.3	24.2	17.3	16.3	15.3	14.8	15.3
Berlin	26.5	22.4	20.5	18.1	17.0	15.8	15.4	15.4
København	22.2	22.3	20.2	17.6	16.1	15.4	15.2	16.4
Paris	24.4	23.0	21.2	19.2	18.0	17.6	18.5	17.5
Wien	28.2	25.1	24.1	21.1	19.1	17.5	17.3	17.6
St. Petersborg	32.8	26.8	25.3	24.6	23.5	25.0	24.7	28.6

Afset fra St. Annæ øster Kvarter, hvis forholdsvis lille Befolkning belastes med Frederiks Hospitals og Fødselstiftelsens Dødsfald, har af den indre Bys Kvarterer St. Annæ vester Kvarter og Kristianshavn den højeste, Gammelholm den laveste Dødelighedskvotient; i den ydre By har som sædvanlig det ydre Nørrebro-kvarter, Blaagaard og Vesterbro de højeste Kvotienter, medens Østerbro og Voldkvarteret har lavere Kvotienter end alle andre Bydele.

Bykvarter- ernes sum- mariske Dødelig- heds- Kvotienter	Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ øster Kvarter	St. Annæ vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By	Valby	Brønshøj	Sundby	Forstæder	Hele Byen
1882—1886	17.4	20.6	12.4	26.4	24.1	22.1	21.1	16.0	16.8	23.4	25.4	28.1	25.2	22.7	—	—	—	—	22.7
1887—1891	17.3	18.9	13.0	31.9	22.2	20.8	20.8	13.5	17.6	23.2	24.8	25.9	23.7	21.5	—	—	—	—	22.0
1892—1896	16.4	18.5	12.4	18.2	19.5	18.9	18.9	12.3	15.8	18.4	25.3	21.1	19.1	18.3	—	—	—	—	19.1
1897—1901	15.8	18.7	11.9	17.5	18.6	19.0	17.8	11.1	14.1	16.1	25.4	19.5	18.0	17.0	—	—	—	—	17.7
1902—1906	13.9	16.6	11.1	16.2	16.0	15.3	15.4	10.5	11.9	14.7	22.0	16.7	14.3	14.7	13.9	16.5	14.5	14.8	15.6
1907	13.5	15.6	13.5	18.6	17.7	15.5	16.0	11.0	11.1	15.1	19.6	16.6	13.8	14.3	11.5	13.0	11.8	12.0	15.2
1908	15.7	16.6	14.5	19.3	17.8	17.5	17.2	12.1	11.2	14.8	19.6	19.0	18.6	15.2	12.2	18.6	14.0	14.8	16.4

Hvad angaar Dødsfaldenes Fordeling paa Aarstider i 1908, vil — i Sammenligning med Gennemsnittet for de 25 Aar 1882—1906 — en meget betydelig Tilvækst i Aarets første Maaneder, og ganske særlig i Januar Maaned, være mest iøjnefaldende; ogsaa i Sammenligning med det nærmest foregaaende Aar 1907 har Januar 1908 en meget høj Dødelighed, men i Sammenligning med dette Aar er det dog navnlig et meget anseligt Plus i Maanederne Juli, August, September 1908, der markerer Forskellen.

Døde aarlig	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Ialt
1882—1886	529	478	560	549	542	499	517	530	521	451	478	529	6183
1887—1891	576	535	599	568	597	579	568	539	516	521	532	661	6791
1892—1896	618	517	609	554	547	530	507	529	450	459	497	539	6326
1897—1901	551	567	608	565	576	487	496	558	533	468	459	511	6379
1902—1906	569	521	627	622	628	548	522	542	499	492	475	539	6584
Gennemsnitlig aarlig (25 Aar)	569	524	600	571	579	528	522	540	504	478	482	556	6453
1907	641	691	649	671	648	521	476	428	423	461	492	560	6661
1908	780	698	674	658	657	561	593	540	547	492	543	549	7292

Udsondres af samtlige Dødsfald de, der falde paa Aldersklassen 0—1 Aar, viser der sig i denne Aldersklasse et anseligt Overskud mod 1907 i Februar, Marts og navnlig i Juli, August, September; specielt for August Maanedes Vedkommende falder hele Tilvæksten i 1908 paa denne Aldersklasse.

	Jan.	Feb.	Mar.	Apr.	Maj	Jun.	Jul.	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.	Aaret	
Døde under } 1 Aar	1907	161	130	127	139	144	130	104	81	92	106	124	131	1469
	1908	167	181	174	160	152	136	160	218	189	118	138	131	1924
over 1 Aar } }	1907	480	561	522	532	504	391	372	347	331	355	368	429	5192
	1908	613	517	500	498	505	425	433	322	358	374	405	418	5368

Det store Plus i Januar, 133, falder derimod næsten udelukkende paa Aldersklasserne over 1 Aar, der ligeledes yde noget Bidrag til Tilvæksten i Juli og September — men ikke i August.

1000 Døde i Alderen 0—1 Aar	0—1 Maaned	2—3 Maaned	4—12 Maaned	
1882—1886	280	217	503	1000
1887—1891	266	221	513	1000
1892—1896	257	227	516	1000
1897—1901	266	240	494	1000
1902—1906	289	228	483	1000
1882—1906	272	226	502	1000
1907	354	227	419	1000
1908	296	234	470	1000

Overskuddet af døde i 1908, sammenlignet med 1907, udgør altsaa ialt 631, og deraf falder ikke mindre end 455 Dødsfald paa Aldersklassen 0—1 Aar, medens Resten af Overskuddet, 176, fordeles paa de øvrige Aldersklasser.

Fordelingen af Dødsfaldene i Aldersklassen 0—1 Aar paa denne Aldersklassens 3 Aldersgrupper, fremgaar af vedføjede Oversigt.

Fordeling paa Aldersklasser af 1000 Døde.

	0—1 Aar.	1—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar.	over 65 Aar.	Ialt
1882—1886	351	124	38	330	157	1000
1887—1891	303	144	55	320	178	1000
1892—1896	296	118	48	339	199	1000
1897—1901	284	86	26	365	229	1000
1902—1906	270	75	28	377	250	1000
1907	221	63	26	407	283	1000
1908	264	70	28	386	252	1000

Forskydelsen fra 1907 til 1908 i Aldersklassernes indbyrdes Dødelighedsforhold fremgaar ligeledes af omstaaende Oversigt over den forholdsvise Fordeling af 1000 Dødsfald.

	Levendefødte aarlig Femaarets Gennemsnit			Døde aarlig i Alderen 0—1 Aar Femaarets Gennemsnit			Døde aarlig i Alderen 0—1 Aar i pCt. af levendefødte		
	ægte	uægte	Til- sammen	ægte	uægte	Til- sammen	ægte	uægte	Til- sammen
1882—1886	8240	2042	10282	1451	720	2171	17.6	35.3	21.1
1887—1891	8597	2083	10680	1426	635	2061	16.6	30.5	19.3
1892—1896	7999	2248	10247	1301	575	1876	16.3	25.6	18.3
1897—1901	7787	2474	10261	1211	601	1812	15.6	24.3	17.7
1902—1906	9149	2904	12053	1171	603	1774	12.8	20.3	14.4
1907	9203	3193	12396	989	480	1469	10.7	15.0	11.9
1908	9483	3310	12793	1232	692	1924	13.0	20.9	15.0

Og med lige saa stor Tydelighed springer den spæde Barnealders forholdsvis store Tilskud til den samlede Dødelighed i 1908 frem, naar Dødeligheden i første Leveaar beregnes i Forhold til Antallet af levendefødte Børn. Medens der i 1907 kun døde henved 11 ægtefødte og 15 uægtefødte af hvert hundrede henholdsvis i og udenfor Ægteskab fødte Børn, ere de tilsvarende Tal i 1908 stegne til henholdsvis 13 og næsten 21. Dødelighedstilvæksten blandt spæde Børn har, som det ses, ramt de udenfor Ægteskab fødte Børn i en betydelig højere Grad end de ægtefødte Børn.

Døde i 1ste Leveaar paa 1000 levendefødte	1881 —1885	1886 —1890	1891 —1895	1896 —1900	1901 —1905	1906	1907	1908
Stockholm.....	207	182	170	169	136	90	89	87
Amsterdam.....	203	199	168	146	122	106	89	95
Rotterdam.....	209	207	191	167	144	124	104	111
London.....	150	154	157	163	139	131	116	113
Kristiania.....	156	168	158	152	119	99	80	115
København.....	201	203	185	171	156	148	119	150
Hamburg.....	—	262	227	182	174	166	139	156
Berlin.....	281	264	242	218	202	177	163	168

Skønt Børnedødeligheden i de fleste af de Byer, med hvilke København her sammenlignes, viser et større eller mindre Plus i 1908, er Tilvæksten i København dog saa betydelig, at Byen er rykket betydelig nærmere op mod de af de omhandlede Byer, der have højest Børnedødelighed. — Det maa dog ogsaa i denne Sammenhæng fremhæves, at Hovedstaden antagelig belastes med en Del paa Fødselsstiftelsen døde Børn, der ikke ere hjemmehørende i København.

For hver 100000 Indbyggere døde:

Dødsårsag	1897 — 1906	1906	1907	1908	Dødsårsag	1897 — 1906	1906	1907	1908
1. Variolæ	—	—	—	—	20. Alii morbi constitut..	39	39	41	33
2. Dysenteria.....	—	—	—	—	21. Ecclampsia.....	27	19	19	23
3. Fb. typhoidea.....	8	4	2	7	22. Apoplexia cerebri ...	54	55	46	50
4. Diphtheria.....	11	3	7	9	23. Alii morbi cerebri ...	68	73	73	66
5. Croup	6	2	1	2	24. Morbus cordis.....	119	128	131	131
6. Scarlatina.....	10	2	2	9	25. Pleuritis	8	7	6	9
7. Morbilli	18	21	18	8	26. Alii morbi pectoris ..	46	38	46	48
8. Tussis convulsiva....	31	28	33	37	27. Peritonitis	17	16	12	13
9. Fb. puerperalis.....	4	5	4	3	28. Nephritis	38	36	35	43
10. Erysipelas	6	6	4	6	29. Alii morbi abdominis	82	76	66	78
11. Fb. rheumatica.....	5	4	2	4	30. Morbi extern. partium	23	22	22	26
12. Pneumonia crouposa..	40	41	47	44	31. Suicidium	31	24	26	26
13. Bronchopneumonia...	119	95	96	126	32. Casus mortiferi.....	37	28	40	36
14. Cholera	130	146	58	143	33. Vitia innata.....	80	83	87	86
15. Alii morbi epidemici.	45	22	43	51	34. Atrophia infantilis...	40	20	17	22
16. Tuberculosis	216	190	177	189	35. Marasmus senilis.....	59	54	56	49
17. Cancer	145	153	167	152	36. Causa ignota	81	65	98	79
18. Syphilis.....	10	11	11	8	Omnes causæ mortis ..	1673	1536	1517	1639
19. Alcoholismus.....	20	20	24	23					

Af Mortalitetstabellens Dødsårsager er det, som ovenstaaende Sammen- drag viser, navnlig Tuberkulose og i højere Grad Bronchopneumoni, men først og fremmest Kolerinen, der viser en væsentlig Tilvækst mod 1907, medens Kræft der- imod har en mindre Kvotient end det foregaaende Aar.

Det er som oftere omtalt den spæde Barnealder, der har leveret det væsentligste Bidrag til Dødelighedstilvæksten i 1908, og der er derfor foretaget en særlig Opgørelse for denne Aldersklassens Vedkommende efter Dødsårsager.

Af Børn i 1ste Leveaar døde aarlig	Gennemsnitlig aarlig i Femaaret					1907	1908
	1882	1887	1892	1897	1902		
	1886	1891	1896	1901	1906		
Cholera	420	415	410	468	457	229	585
Vitia innata, Debilitas congenita	263	258	234	270	351	378	374
Bronchitis, Influenza, Pneumoni etc.....	248	273	297	285	260	236	300
Atrofi, Rachitis	441	357	265	217	161	110	128
Tussis convulsiva	61	80	70	66	78	72	95
Syphilis congenita	35	31	20	27	38	39	34
Enteritis, Ileus	80	71	85	87	54	28	32
Trismus, Tetanus.....	21	13	10	8	19	29	26
Tuberculosis	55	59	72	45	36	26	22
Morbilli	46	60	32	26	25	36	17
Diphtheria.....	14	27	15	9	8	8	8
Scarlatina	5	6	5	2	2	0	6
Aliæ causæ mortis	482	411	361	302	285	278	297
	2171	2061	1876	1812	1774	1469	1924

Ialt døde altsaa i 1908 455 Børn under 1 Aar mere end det foregaaende Aar, deraf 356 af Choleringe, 64 af Bronchopneumoni og andre Sygdomme i Respirationsvejene, 23 af Kighoste, tilsammen 443. Da der i de senere Aar er oprettet enkelte paa Frederiksberg Grund beliggende private Børnekliniker, som for en stor Del søges af et københavnsk Klientel, kunde der være Spørgsmaal om, hvorvidt de paa disse Kliniker stedfindende Dødsfald — der altsaa registreres som frederiksbergske Dødsfald — i nogen nævneværdig Grad forrykkede de københavnske Opgørelser. — Ved Imødekommenhed fra det medicinalstatistiske Bureaus Side har det været muligt ved en Gennemgang af de frederiksbergske Dødsattester at tilvejebringe en Opgørelse for 1908, der udviser, at ialt 151 i København hjemmehørende Personer i dette Aar ere døde paa Frederiksberg, af hvilke 114 falde paa de omhandlede Børnekliniker, medens 26 Dødsfald forefaldt paa andre Kliniker eller Hospitaler og 11 i private Hjem. Af de 151 døde vare 85 Børn under 1 Aar, 29 Børn mellem 1 og 15 Aar og 37 Voksne. For 33 af Tilfældene opføres Choleringe, for 29 Enteritis, for 15 Bronchopneumoni som Dødsårsag. Om end disse Tal ikke ere uden Interesse, vilde de dog, om de regnedes Hovedstaden til Last, ikke i nogen væsentlig Grad kunne forrykke Forholdene og ikke halvvejs veje op mod de 325 i København stedfundne Dødsfald af Personer, der hørte hjemme andensteds. Og overhovedet vil jo ethvert Tilløb til at opgive Dødelighedsforhold efter Hjemsted i Stedet for som nu efter Dødssted sikkert vise sig at støde paa betydelige Vanskeligheder.

Til Sammenligning forsaavidt angaar 1908 vedføjes endnu som sædvanlig en Oversigt over Fødsels- og Dødelighedsforhold i en Del større Byer (for største Delen efter „Registrar Generals Annual Summary“).

1908 Paa 1000 Indbyggere	Fødte	Døde	Over- skud	1908 Paa 1000 Indbyggere	Fødte	Døde	Over- skud
Rotterdam	32.3	13.7	18.6	Dublin	31.8	23.0	8.8
Montreal	38.4	23.0	15.4	Triest	32.5	24.2	8.3
Göteborg	25.4	10.3	15.1	Berlin	23.4	15.4	8.0
Sidney	28.7	14.3	14.4	Moskva	35.6	28.0	7.6
København	28.7	16.4	12.3	Budapest	20.6	19.3	7.3
London	25.2	13.8	11.4	Edinburg	21.3	15.2	6.1
Kristiania	25.1	14.0	11.1	Milano	24.4	18.4	6.0
Amsterdam	23.6	13.0	10.6	Rom	24.4	18.5	5.9
Hamburg	25.7	15.3	10.4	Wien	23.4	17.6	5.8
Stockholm	25.0	14.7	10.3	Prag	23.1	20.1	3.0
Belfast	29.7	19.5	10.2	Brüssel	16.6	14.5	2.1
Glasgow	27.7	17.7	10.0	Paris	18.5	17.5	1.0
Dresden	24.7	15.3	9.4	St. Petersborg	28.5	28.6	÷ 0.1
München	26.9	17.9	9.0	New York	—	16.5	—

Dødelighedskvotienten er som sædvanlig væsentlig lavere i de nord- og vesteuropæiske Byer end i de syd- og østeuropæiske Byer; de russiske Byer have i 1908 en særlig høj Dødelighedskvotient (Koleraepidemi).

	Fødselskvotient	Dødelighedskvotient	Overskudskvotient
Maksimum	35.6 Moskva	28.6 St. Petersborg	18.6 Rotterdam
København	28.7 København	16.4 København	12.3 København
Minimum	16.6 Brüssel	10.3 Sidney	÷ 0.1 St. Petersborg

Paa sine Steder kompenseres, som det ses, en stor Dødelighed mer eller mindre af en tilsvarende høj Fødselshyppighed; i andre Byer følger en højere Dødelighed Side om Side med en lav Fødselskvotient, saa at Fødselsoverskuddet kun bliver ubetydeligt (Wien, Prag, Paris), St. Petersborg har i 1908 endog et ringe Fødselsunderskud.

Af *medikolegale Dødsattester*, som i Henhold til Lov af 4. Maj 1875 skulle udstedes i Tilfælde af Selvmord, saavel som naar Lig opdrive, Personer eller Fostre findes døde, eller naar Mennesker omkomme ved ulykkelig Hændelse, samt naar ellers Undersøgelse er indledet fra det offentliges Side i Anledning af et indtruffet Dødsfald, indkom i Aaret 1908 ialt 307, eller paa det nærmeste det sædvanlige Antal.

Ifølge Mortalitetstabellen omkom ialt 161 Personer ved *ulykkelig Hændelse*, herunder indbefattet 2 Tilfælde af Manddrab, imod 174 i 1907, 122 i 1906, 155 i 1905, 152 i 1904 og 158 i 1903. Af disse 161 omkom 50 Mænd og 17 Kvinder ved Fald eller Knusning (herunder indbefattet Overkørsel), 34 Mænd ved Drukning, 6 Mænd og 2 Kvinder ved Kvælning (herunder Ihjelligning), 5 Mænd ved Vaadeskud, 9 Mænd og 8 Kvinder ved Forbrænding eller Skoldning, 3 Mænd og 1 Kvinde ved Forgiftning (Kronisk Blyforgiftning, Kloroform, Syresalt og ubekendt Gift) samt 18 Mænd og 6 Kvinder ved forskellige, ikke tilstrækkeligt nøjagtigt angivne Ulykkestilfælde. Kun ved 127 af disse 161 Ulykkestilfælde er der foretaget medikolegalt Ligsyn; ved 34 er der udfærdiget almindelig Dødsattest, enten fordi Døden først indtraf efter nogen Tids Lægebehandling, sædvanligvis paa Hospital, eller fordi Politiet efter de foreliggende Omstændigheder ikke fandt Anledning til at lade foretage medikolegalt Ligsyn (jfr. Bemærkninger herom i Aarsberetning for 1906, S. 37).

Der forøvedes i 1908 ialt 117 Selvmord mod 116 i 1907, 105 i 1906, 148 i 1905, 141 i 1904 og 114 i 1903. 96 Selvmord forøvedes af Mænd, 21 af Kvinder. 5 Mænd og 1 Kvinde affivede sig ved Drukning, 62 Mænd og 13 Kvinder ved Hængning, 21 Mænd og 1 Kvinde ved Skydning, 2 Mænd og 1 Kvinde ved Snitsaar, 4 Mænd og 2 Kvinder ved Gift (heraf 3 ved Gas, 1 ved Cyankalium, 1 ved Sublimat og 1 ved Antifebrin(?)), samt 2 Mænd og 3 Kvinder ved Nedstyrtning. Der indkom ialt 117 medikolegale Dødsattester, som angik Selvmordere.

Desuden er der foretaget 63 medikolegale Ligsyn i andre Tilfælde, navnlig ved pludselig Død, som i 17 Tilfælde skyldtes Alkoholisme, i 6 Tilfælde forskellige Sygdomme, medens der i 40 Tilfælde ikke lod sig paavise nogen bestemt Dødsarsag.

Paa *Københavns Hospitaler* døde i 1908 ialt 3315 Personer, eller c. 45 % af samtlige Dødsfald, nemlig paa Kommunehospitallet 1449 (deraf 30 paa Filialen paa St. Johannes Stiftelse, 28 paa St. Josephs Hospital, 9 paa Københavns Amtssygehus, 3 paa St. Lucas Stiftelsen og 217 paa forskellige private Kliniker), paa Blegdams-hospitalet 174, paa Øresundshospitalet 327, paa Sundby Hospital 52, paa Hospitallet i Baldersgade 72, paa St. Johannes Stiftelsens Sygehus 241, paa Almindeligt Hospital 177, paa Alderdomshjemmet 136, paa Ladegaardens Sygeafdeling 27, paa Frederiks Hospital 195, paa Fødsels- og Plejestiftelsen 102 (deraf 90 spæde Børn, 10 Barselkvinder og 2 gynækologiske Patienter), paa St. Josephs Hospital 275 (deriblandt de forannævnte Kommunepatienter), paa Dronning Louises Børnehospital 78 og paa Garnisonssygehuset 38.

Foruden de tidligere omhandlede 12793 levendefødte Børn bragtes der i 1908 endnu 326 *dødfødte Børn* til Verden. De i den foreskrevne „Generaltabel over dødfødte“ forlangte Oplysninger om de dødfødtes Køn, Legitimitet og Modenhedsgrad samt Oplysninger om Hyppigheden af anvendt Kunsthjælp m. m. findes i efterfølgende Tabel samlede for 1908 og sammenstillet med Tallene for 1907 og med de nærmest forudgaaende 25 Aars aarlige Gennemsnit.

Generaltabel over Dødfødte	Fosterets Modenheds Grad								MedTegn til For- raadnelse	Fødslen fuldførtes ved								Totalsummen af dødfødte Børn				
	For tidlig født				Fuldbaaret					Naturen		Instru- menter		Vending		Frem- trækning		Ægte		Uægte		Tilsammen
	Ægte		Uægte		Ægte		Uægte			Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	
	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige	Dreng	Pige														
1882—1886	48	46	23	23	72	53	13	12	103	115	103	16	7	10	11	14	14	120	99	36	35	290
1887—1891	51	51	19	19	74	51	16	14	108	160	136	14	11	13	8	14	12	125	103	35	33	296
1892—1896	39	41	17	19	63	42	11	9	99	90	82	15	7	11	10	14	12	102	83	28	28	241
1897—1901	52	44	24	17	63	45	14	11	122	104	81	17	10	15	11	16	16	115	89	38	28	270
1902—1906	60	44	19	19	62	51	16	12	135	108	95	20	11	14	7	16	12	123	94	35	31	283
1907	55	48	34	21	57	45	21	15	144	122	99	19	13	10	10	16	7	112	93	55	36	296
1908	52	53	31	31	75	59	13	12	145	116	111	24	13	13	18	18	13	127	112	44	43	326

Med Hensyn til de dødfødte Børns Køn og Legitimitet, sammenholdt med de tilsvarende Forhold for de levendefødte Børns Vedkommende, henvises til efterfølgende Oversigt, der ligeledes omfatter Perioden 1882—1906 samt 1907 og 1908.

	Af 1000 levende- fødte vare:				Af 1000 død- fødte vare:				Af 1000 fuldb. dødfødte vare:				Af 1000 ufuldb. dødfødte vare:			
	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte	M.	K.	ægte	uægte
1882—1886	511	489	801	199	536	464	755	245	565	435	832	168	506	494	672	328
1887—1891	513	487	805	195	539	461	770	230	575	425	807	193	499	501	729	271
1892—1896	510	490	781	219	541	459	769	231	591	409	840	160	487	513	692	308
1897—1901	510	490	763	237	566	434	754	246	581	419	814	186	553	447	697	303
1902—1906	513	487	759	241	558	442	765	235	556	444	797	203	559	441	734	266
1907	510	490	742	258	564	436	693	307	565	435	739	261	563	437	652	348
1908	513	487	741	259	525	475	723	267	554	446	844	156	497	503	629	371

I Tilslutning til „Generaltabellen“ kan efter Jordemødrenes Anmeldelser om Dødfødsler endnu meddeles følgende Oplysninger om nærmere Omstændigheder: Forisestilling forekom 1 Gang, Skulderstilling 3 Gange, Skraaleje 22 Gange, Tværløje 2 Gange, Sædestilling 47 Gange, Fodstilling 7 Gange, Sæde-Fodstilling 2 Gange, fremfalden Arm 5 Gange, fremfalden Navlesnor 21 Gange. I 14 Tilfælde var Navlesnoren omslynget, i 15 Tilfælde var Moderkagen forliggende; Blødning som Følge af for tidlig Løsning af Moderkagen forekom 20 Gange. Langvarig og besværlig Fødsel noteres 7 Gange som Følge af Bækkenforsnevring, 11 Gange som Følge af for tidlig Afgang af Fostervandet, 8 Gange som Følge af Vesvækkelse og 16 Gange uden nærmere Angivelse af Aarsagen. I 4 Tilfælde anføres Krampe og i 12 Tilfælde anden Sygdom hos Moderen som Aarsag til Fosterets Død; Syfilis forekom 20 Gange; habituel Dødfødsel 2 Gange. Overanstrengelse, Fald, Stød, Skræk angives ialt 7 Gange og Operation paa Fostret ligeledes 7 Gange. 12 Fostre betegnes som mere eller mindre misdannede.

Mødrenes Alder opgives saaledes:

15—20 Aar . . .	13	35—40 Aar . . .	47
20—25 — . . .	77	40—45 — . . .	21
25—30 — . . .	92	45—50 — . . .	5
30—35 — . . .	65	Uangivet	6

B.

Offentlig Sundhedspleje.

Karantænevæsen.

Der er i Aaret 1908 sket Anmeldelse om Sundhedstilstanden ombord paa 8411 Skibe med Tonnage 2045052 Rg. Tons (heri indbefattet Orlogs- og Lystfartøjer, Bugserbaade og Lægtene etc.), som dels vare forbigaaende, dels vare indgaaende, men alle anmeldelsespligtige, ialt med en Besætning af 52477 Personer og 15973 Passagerer.

Af disse Skibe og Fartøjer bordedes paa Inderrheden, dels af Karantæneofficerterne, dels af Lægepersonalet, 3605 Skibe og Fartøjer.

Antallet af de i Havnen i regelmæssig Fart indgaaende Dampskibe i udenrigs Fart, der ere fritagne for Anmeldelsespligt til Karantænekontoret (medindbefattet Dampskibe til nordre Toldbod) var ialt 5209.

Det Antal Skibe, som af Lægerne i Aarets Løb inspiceredes i Overensstemmelse med Justitsministeriets derom givne Bekendtgørelse om „Almindeligt Eftersyn“ etc. i Henhold til Lov af 16. Marts 1900 og 2. Juli 1880, var 417, med Tonnage 285629, R. T., Besætning 6617 og Passagerer 4887. Ombord paa disse Skibe fandtes af Patienter 4 med Morb. vener., 3 med Catarrh. gast. intest., 2 med Angina, 2 med Febris typhoid., 2 med kir. Lidelser.

Om Patienter ankomne med Skibe, som ikke vare underkastede „Almindeligt Eftersyn“, skete der Anmeldelse til Karantænestationen (enten ved direkte Anmeldelse til Kontoret eller ved Flagsignal) fra ialt 60 Skibe, paa hvilke der forefandtes 20 Personer med Morbus vener., 8 med Febris gastr. & typhoid, 7 med Febris rheum., 4 med Angina diphth., 5 med kir. Lidelser, 3 med akute Brystaffektioner, 6 med andre medicinske Sygdomme, 1 med Beri Beri, 5 Simulanter. Der indførtes 8 Lig.

Karantænedesinfektion udførtes ikke.

Vaccination.

1) Paa den kgl. Vaccinationsanstalt forefandtes ifølge Anstaltens trykte Beretning ved Begyndelsen af 1908 en Beholdning fra 1907 af 13570 Portioner animal Vaccine. I Aarets Løb fremstilledes der 223135 Portioner, hvorefter Anstalten altsaa ialt har haft 236705 Portioner til Disposition. Heraf medgik til Vaccination paa

Anstalten c. 6000 Portioner, til Podning af Kalve 6200 Portioner, til forskellige Forsøg og Prøvevaccinationer c. 500 Portioner; efter Rekvisition af Læger og forskellige Institutioner udsendtes 167305 Portioner (i 3698 Forsendinger); ved Aarets Udgang havde Anstalten 37300 Portioner i Behold.

Af den udsendte Vaccine modtog Københavns kommunale Vaccinationsanstalt 1030 Portioner, forskellige københavnske Hospitaler og Stiftelser ialt 1190 Portioner, Sundhedskommissionens Lægepersonale 155 Portioner, privat praktiserende Læger i København 7726 Portioner; med de paa Statsanstalten til Vaccination anvendte 6000 Portioner har Hovedstadens samlede Forbrug af Vaccine altsaa andraget noget over 15000 Portioner.

Paa den kgl. Vaccinationsanstalt vaccineredes i Aarets Løb 5410 Børn, med positivt Resultat ved første Vaccination hos 5352 og ved Omvaccination hos endnu 15, hvorefter Anslagskvotienten hos de til Eftersyn mødte udgør 99.83 pCt. (34 Børn udeblev fra Eftersyn).

Der foretoges 116 Revaccinationer.

Iøvrigt henvises til Anstaltens Aarsberetning for 1908 (Månedsskr. f. Sundhedspleje Maj 1909).

2) *Den kommunale Vaccinationsanstalt* har i Aaret 1908 været holdt aaben hver Torsdag fra den 5te Marts til den 12te November, paa hvilken sidste Dag der dog kun foretoges Eftersyn af de den foregaaende Ugedag vaccinerede.

Der blev ialt vaccineret 1679 Individuer (mod foregaaende Aar 1342). Det største Antal Vaccinationer, nemlig 151, faldt paa 5te Marts, det mindste, 3 Vaccinationer, paa 16de April (Skærtorsdag).

Der benyttedes udelukkende animal Vaccine fra den kongelige Vaccinationsanstalt. Der har ikke været nævneværdige Komplikationer. — Der forefaldt 15 Revaccinationer, Tallet paa 1ste Gang vaccinerede var 1664.

Fordelingen efter Køn og Alder ses af følgende Tabel:

Alder i Aar	Drenge	Piger	Tilsammen
0—1	7	8	15
1—2	20	33	53
2—3	69	66	135
3—4	85	67	152
4—5	95	88	183
5—6	99	95	194
6—7	295	282	577
7—8	177	159	336
over 8	10	9	19
	857	807	1664

Udfaldet af Vaccinationen var følgende: Hele Antallet af 1ste Gang vaccinerede var 1664; ægte Pustler forekom hos 1636, intet Anslag hos 14, 14 mødte ikke til Eftersyn. Hos de 14, som omvaccineredes, fik man Anslag hos de 12, hos to lykkedes det ikke at faa Anslag.

Virksomheden under Sundhedskommissionen.

Til Oplysning om Kredslægepersonalets Virksomhed, om Tilsynet med Plejebørn, Virksomheden paa Sundhedskommissionens Laboratorium, Kontrollen med Drikkevand, Desinfektionsstationens Virksomhed m. m. tjene efterfølgende Oversigter.

De af Lægepersonalet (9 Kredslæger og 2 Dyrlæger) udførte Undersøgelser, afgivne Erklæringer og Skøn androg i 1908:

	Under- søgelser	Skriftlige Udfærdigelser
I. Tilsyn med epidemiske Sygdomme.....	902	896
II. Tilsyn med andre sanitære Forhold	428	728
III. Erklæringer i Sundhedskommissionssager:		
a) Afløbsforh. og off. Renligh. (Sh.-Vedt. Afsn. II og III)	134	129
b) Latrinvæsen, Renovation m. m. (Sh.-Vedt. Afsn. IV)	549	679
c) Skadelige Næringsveje (Sh.-Vedt. Afsn. V)	159	175
d) Tilsyn med Næringsmidler (Sh.-Vedt. Afsn. VI)....	370	2075
e) Boliger, Logishuse (Sh.-Vedt. Afsn. VII og VIII) ..	320	356
f) Smitsomme Sygdomme (Sh.-Vedt. Afsn. IX).....	55	53
g) Plejebørnstilsyn (Sh.-Vedt. Afsn. XI)	1373	1513
h) Forskellige andre Forhold	149	250
	<hr/> 4439	<hr/> 6854

Den af Sundhedskommissionen længe forberedte almindelige **Revision af Sundhedsvedtægten** og Kodifikation af de ikke ganske faa Vedtægtstillæg, som i Aarenes Løb vare stadfæstede, tilendbragtes i Løbet af 1908; Sagens videre Fremme udsattes dog, fordi man endnu vilde oppebie Stadfæstelsen af et Par af Kommunalbestyrelsen indstillede Vedtægtstillæg. Først i Marts 1909 afgik den endelige Indstilling fra Sundhedskommissionen; derefter veksledes endnu forskellige Skrivelser med Magistraten om enkelte Punkter i Forslaget, og først i Efteraaaret 1909 er Udkastet bragt under Forhandling i Borgerrepræsentationen.

I Løbet af 1908 stadfæstedes to Forandringer i Sundhedsvedtægten, den ene angaaende en omfattende **Ændring af Kødkontrolbestemmelserne i §§ 32—35**, der dels var en nødvendig Følge af Loven af 6. April 1906 om indenrigs Kødkontrol, dels tilsigtede at skærpe Kontrollen med Hestekød og at træffe mere betryggende Bestemmelser om Behandlingen af nødslagtede og selvdøde Dyrs Kød.

Ved Forandringen, der stadfæstedes d. 13. Maj 1908, fik §§ 32—35 følgende Affattelse:

§ 32. 1. Kød af stort Kvæg, Heste, Kalve, Faar, Lam, Geder og Svin, som indføres her i Staden i fersk Tilstand, maa med de af §§ 1, 2 og 5 i Lov af 6te April 1906 om indenrigs Kødkontrol flydende Undtagelser ikke forhandles, før det er blevet besigtiget i det offentlige Slagtehus eller paa andre Kontrolsteder, som Magistraten dertil bestemmer, og fundet tjenligt til Menneskeføde.

2. For Besigtigelse af Kød erlægges en Afgift, der ogsaa svares for det Kød, som kasseres eller afvises. Afgiften, der erlægges, inden Besigtigelsen finder Sted, er fastsat saaledes:

for en Okse	2 Kr. — Ø.
for en Hest	1 - 60 -
for et Svin	" - 50 -
for en Kalv (maa ikke veje over 160 Pd.) . . .	" - 50 -
for et Faar, Lam eller Ged	" - 15 -

3. For saa vidt det er fundet tjenligt til Menneskeføde, forsynes efter Besigtigelsen Kødet og det til samme hørende Slagteaffald, som kan stemples, nemlig: Lunge, Hjerte, Lever og Hoved samt af Hest og stort Kvæg, Tunge med et af Sundhedskommissionen godkendt Mærke, som er væsentlig forskelligt fra det i § 35, 4de Stykke ommeldte.

4. Kød til Forhandling maa med de af ovennævnte Lovbestemmelser flydende Undtagelser kun indføres, naar hele Kroppen fremstilles. For stort Kvæg og Hestes Vedkommende kan Kroppen dog være delt i Fjerdedele. Kalve, Faar, Lam, Geder og Svin maa kun deles i to Halvdele paa langs.

5. Ved Besigtelse af Hestekød skal Lunge, Hjerte, Lever og Nyrer vedhænge i naturlig Forbindelse med den paagældende Del af Kroppen. Hovedet, Tunge og Milt og for Hundyrenes Vedkommende Børen skal medfølge. Paa hver Krop eller paa hver fjerdedels Krop af samme Dyr og paa de til samme Dyr hørende, ikke i naturlig Forbindelse vedhængende Organer: Hoved, Tunge, Milt og Bør skal være fastgjort Lærredssedler med tydelig anbragt samme Tegn og Tal. Mangler de her nævnte Organer eller saadanne Dele af Organerne eller deres Lymfekirtler eller af selve Kroppen, at den kontrollerende Dyrlæge ikke mener at kunne danne sig et sikkert Skøn, kan han nægte at stemple Kødet. Fremdeles kræves, at der medfølger en Attest fra en Dyrlæge om Hestens Sundhedstilstand. Attesten skal være udstedt inden for et Tidsrum af 18 Timer, før Slagtningen finder Sted; den skal indeholde Betegnelsen af et Brændemærke, der ved Dyrlægens Foranstaltning skal anbringes paa alle fire Hove, som derfor skal forblive i Forbindelse med den slagtede Krop, og den skal udstedes paa trykte Blanketter, hvis Affattelse fastsættes af Magistraten, og som kan faas ved Henvendelse paa Københavns Kvægtorv og offentlige Slagtehusets Kontor. Alt Hestekød skal forsynes med et særligt Stempel, hvori staar Ordet „Hest“.

Fra det Tidspunkt, da en ny Flækkehal bliver færdig, hvorom der udfærdiges offentlig Bekendtgørelse, skal ved Besigtigelse af indført Kød af stort Kvæg, Kalve, Faar, Lam, Geder og Svin Lunge, Hjerte, Lever og Nyrer vedhænge i naturlig Forbindelse med den paagældende Del af Kroppen. Hoved, Tunge og Milt, for Hundyrenes Vedkommende tillige Børen skal medfølge.

6. Indført Kød og Slagteaffald maa ikke falholdes sammen med Kød og Slagteaffald af Dyr, der er slagtede her i Staden, og paa Udsalgsstedet skal det med iøjnefaldende Bogstaver være tilkendegivet, at det er indført Kød, der forhandles, alt med Undtagelse af Svine- og Lammekød samt det i Lov af 6te April 1906 §§ 1, 2 og 5 nævnte Kød og Slagteaffald.

§ 33. Kød og andre Næringsprodukter af de nævnte Dyr maa ikke falholdes efter at være kommet i en ved Syn og Lugt kendelig Forraadnelsestilstand.

§ 34. Blod og Slagteaffald af de i § 32 omhandlede Dyr maa med de der nævnte Undtagelser ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse indføres her i Staden.

Ej heller maa til Forhandling her i Staden indføres saadanne Pølser og andre Levnedsmidler, der er tilberedte af stærkt sønderdelt Kød, Blod eller Slagteaffald af oftnævnte Dyr, Kødestrakt og Konserves fraregnet. Undtagelse herfra danner de i Lov 6te April 1906 § 6 nævnte Pølser og andre tilberedte Kødvarer, naar de i Loven fastsatte Bestemmelser er overholdte. Endvidere kan Undtagelser

indrømmes af Sundhedskommissionen, naar de ovennævnte Varer indføres fra Steder, hvor behørig Kontrol med Slagtning og Tilberedning af Pølser og lignende Levnedsmidler er indført.

§ 35. 1. Ingen Slagtning (herunder indbefattet Nedslagning, Afhudning, Opskæring o. s. v.) af de i § 32 nævnte Dyr maa foregaa paa andre Steder her i Staden end i det offentlige Slagtehus. Undtagne herfra er:

- a. Ihjelslagning af Dyr paa Grund af Sygdom eller Ulykkestilfælde. Efter Nedslagningen skal Kroppen uopholdelig transporteres til det offentlige Slagtehus, hvor al videre Slagtning finder Sted. Afhændes et sygt eller tilskadekommet Dyr til Slagtning, skal derom gøres Anmeldelse til Sundhedspolitiet samme Dag med Opgivelse af Navn og Adresse paa den, til hvem Dyret er afhændet.
- b. Slagtning paa de af Landbrugsministeriet anerkendte Eksportslagterier.

2. Selvdøde Dyr (stort Kvæg, Heste, Kalve, Faar, Lam, Geder og Svin) skal inden 24 Timer transporteres til Destruktionsanstalten paa Enghavevej, hvorhos Anmeldelse herom skal finde Sted til Sundhedspolitiet paa lignende Maade som ovenfor anført. Andre selvdøde Dyr som Hunde og Katte kan ligeledes afleveres paa nævnte Anstalt til Destruktion.

3. Ejeren af selvdøde Dyr kan inden 3 Dage lade Huden afhente af Heste, Hornkvæg, Geder og Faar. Naar der ved Afleveringen af selvdøde Heste, Hornkvæg, Geder, Faar og Svin udtales Ønske om, at Okduktion kan finde Sted, vil saadan kunne ske paa Ejerens Foranstaltning inden Udløbet af 12 Timer efter Afleveringen.

4. Saafremt Kød af Dyr, der er slagtede i det offentlige Slagtehus, henføres til 1ste Klasse, vil det være at stemple med et ovalt blaåt Stempel, 2½ Tomme bredt, 1½ Tomme højt og indeholdende Bogstaverne **Kbh. S-H** med ½ Tomme høje Bogstaver og derunder et romersk **I** Tal af tilsvarende Højde. Slagteaffald maa, for med Hjemmel i § 1 i Lov af 6te April 1906 om indenrigs Kødkontrol at kunne kræves indført andetsteds, udføres i plomberede Kasser eller Tønder, Baller eller Kurve, der mærkes paa samme Maade som ovenfor beskrevet, hvorhos enhver Sending Affald maa være ledsaget af Dyr lægeattest, som Modtageren af Varen paa Forlangende kan forevise.

Hvilket herved bringes til almindelig Kundskab, idet det tilføjes, at Spørgsmaalet om Godkendelse af Pøsefabrikationen efter §. 6, 1ste Stykke, i Lov af 6te April 1906 om indenrigs Kødkontrol bliver at afgøre særskilt for hver enkelt derom ansøgende Virksomhed.

Denne Bekendtgørelse træder i Kraft straks ved dens Indrykkelse i Lovtidenden — med Undtagelse af de i § 35, 2det og 3die Stykke indeholdte Regler, der træder i Kraft efter Magistratens nærmere Bestemmelse, hvorom der udstedes offentlig Bekendtgørelse — og de i Bekendtgørelse af 28de November 1906 om Kommunernes indbyrdes Forhold efter Lov af 6te April 1906 om indenrigs Kødkontrol ommeldte Betingelser for Ikrafttræden af Anerkendelsen af Kødkontrollen i Overensstemmelse med Lovens § 1 er herved tilvejebragt.

Den anden Vedtægtsændring angik en forbedret Redaktion af Bestemmelserne om **Foranstaltninger mod Røgplagen**, denne Svøbe for talrige Storbyer, mod hvilken de sanitære Myndigheder maa føre en bestandig Kamp. Om end Teknikerne er nogenlunde enige om, at den stærke Røgproduktion i de fleste Tilfælde kan undgaaes, og at dette endda oftest vil være i de paagældendes egen Interesse, at den stærke, sorte Røg simpelthen er en Bortødslen af uforbrugt Brændstof, møder Bestræbelserne for at mindske Ulempen dog ofte fra industriel Side en

haardnakket Modstand, fordi Anskaffelse af større Kedler, Opførelse af højere Skorstene, Anvendelse af bedre Brændsel medfører anselige øjeblikkelige Udgifter, i mindre Bedrifter ogsaa ofte fordi Fyrbøderen, der har andet Arbejde ved Siden af, ikke altid kan anvende fornøden Tid og Omhu paa Fyringen. Trods talløse Opfindelser af automatiske Indfyngsapparater, Underfeed Stokers, Apparater til Varmluftstilførsel, Dampinjektorer og andre tekniske Foranstaltninger til Befordring af regelmæssig Indfyng og bedre Udnyttelse af Brændselet, findes der endnu her i Byen, ogsaa i den indre By, ikke faa Fabriksskorstene, der udsende langt større Røgmasser end rimeligt. At ogsaa de talrige Husskorstene yde et ikke uvæsentligt Bidrag til Byluftens Fordærvelse, er sikkert nok; den tiltagende Benyttelse af Kokes som Brændselmateriale og væsentlige Forbedringer af Kakkelovnenes Konstruktion saavel som den voksende Anvendelse af Gasfyng har dog utvivlsomt medført, at denne Røgkilde ikke har saa stor Betydning som tidligere. Derimod har i den senere Tid Centralopvarmningen af Privathuse som Følge af det benyttede Brændsels daarlige Kvalitet hist og her givet Anledning til følelige Ulemper.

En Mangel ved den tidligere Affattelse af Sundhedsvedtægtens § 26 var, at det som Betingelse for Sundhedskommissionens Indskriden krævedes godtgjort, at Røgen forulempede de omboende, og derfor forudsattes, at der fra de omboendes Side skulde foreligge Klage over Ulempen. Erfaringen havde dog forlængst belært Sundhedskommissionen om, at disse Klager kun afgav en upaalidelig Maalestok for Røgulempens Omfang. Ligesaa vel som der nu og da kunde fremkomme haardnakkede Klager, som Sundhedskommissionen ikke fandt tilstrækkelig begrundede, ligesaavel håndte det, at der ingen Klager fremkom over Skorstene, hvis Røgproduktion notorisk gik langt ud over, hvad der var rimeligt.

Sundhedskommissionen gjorde derfor Indstilling om en Ændring af § 26, hvorved Kommissionens Ret til Indskriden blev gjort uafhængig af, om der forelaa nogen Klage eller ej.

Da der ved en af Min. f. off. Arb. under 27. Oktober 1903 udfærdiget Bekendtgørelse om et Tillæg til Københavns Havnereglement var givet Havnepolitiet Forskrifter for Tilsynet med Røg fra Dampskibe i Havnen, der ikke var ganske konforme med Sundhedsvedtægtens Bestemmelser, ansaa Sundhedskommissionen det for heldigst, at Ansvar for disse Bestemmelser Overholdelse udelukkende kom til at hvile paa Havnevæsenet og foreslog i Overensstemmelse hermed at lade første Stykke af Sundhedsvedtægtens § 27 udgaa.

Kommunalbestyrelsens Forslag til Forandring af Vedtægtens § 26 og 27, der under 29. Juni 1908 stadfæstedes af Justitsministeriet, har følgende Ordlyd:

§ 26. 1. Punktum affattes saaledes: „Ildsteder og Skorstene skal saavidt muligt være indrettede og passes saaledes, at Brugen af dem ikke medfører Røgulempen for andre. Naar en Skorsten udsender Røg eller Sod i en saadan Mængde eller af en saadan Beskaffenhed, at det efter Sundhedskommissionens Skøn er til Besvær for de omboende eller paa utilbørlig Maade fordærver Luften i Nabolaget, kan Sundhedskommissionen paalægge vedkommende Ejer eller Bruger at sørge for, at Ulemperne ophøre inden en vis bestemt Frist.“

§ 26. 2. Punktum og § 27 1ste Stykke bortfalder.

Ved denne Redaktion af Bestemmelserne er det bleven muligt for Sundhedskommissionen, ogsaa uden at der foreligger nogen Klage, at tage Initiativ til en Undersøgelse; derimod har Ændringen ikke medført nogen Forandring i Sundhedskommissionens Fremgangsmaade ved Bedømmelsen af de foreliggende Tilfælde. Ligesom hidtil er det de af Kredslægen med Politiets Bistand tilvejebragte nærmere

Oplysninger om Beboelsesbygningers og Vinduers Nærhed ved Skorstenen, om Skorstenens og de omgivende Bygningers Højde, om det benyttede Brændsels Kvalitet og Kvantitet, om Indfyringsmaaden og først og fremmest den af Politiet gennem Uger anstillede Observation af Skorstenen og det derpaa støttede Skøn om Røgens Hyppighed, Styrke, Varighed og Udstrækning, der kommer til at danne Grundlaget for Sundhedskommissionens Afgørelse af Sagen.

De ved Sundhedsvedtægtstillæg af 2. November 1907 stadfæstede Bestemmelser om **Beskaffenheden og Indretningen af Beværtningslokaler** have i det forløbne Aar givet Sundhedskommissionen og dens Medhjælpere et betydeligt Tillæg i Arbejde. Overfor nyindrettede Beværtninger, hvis Tal ikke er særlig stort, har Afgørelsen ikke voldet videre Vanskelighed, da Vedtægtens Bestemmelser i disse Tilfælde skulle gennemføres i deres fulde Udstrækning. Afset fra et enkelt Tilfælde, i hvilket Ministeriet med Kommunalbestyrelsens Samtykke paa Grund af særlige Omstændigheder indrømmede en midlertidig Afgivelse, ere følgende alle Forsøg paa at opnaa Dispensationer for nye Beværtninger besvarede med Afslag.

Ulige større Vanskeligheder har Vedtægtens Gennemførelse voldet i de talrige Tilfælde, i hvilke Brugerskifte hjemler Sundhedskommissionen Ret og Forpligtelse til partielt at gøre Vedtægtens Bestemmelser gældende; da Personskifte indenfor visse Klasser af Beværtninger synes at høre til Dagens Orden, ere Tilfælde af denne Art forefaldne i meget stort Antal; adskillige Beværtninger have i de forløbne to Aar været to eller flere Gange under Behandling i Sundhedskommissionen.

Medens Bestemmelserne om Loftshøjden og om Gulvets Beliggenhed i Forhold til Gadens Niveau ikke i disse Tilfælde komme til Anvendelse, kunne derimod alle de øvrige Bestemmelser: om Gulvareal og Vinduesflade, om Ventilation, Økonomilokaler, Nødtørftsanlæg m. m. gøres gældende med saadanne Lempelser i hvert enkelt Tilfælde, som Sundhedskommissionen skønner forsvarlige; det har her ingenlunde altid været nogen let Opgave at afgøre, med hvor haard Haand de forskellige Bestemmelser burde søges gennemførte, ikke heller altid at opnaa en saa fuldkommen Ensartethed i Afgørelsen, som man maatte ønske, idet disse Afgørelser for en Del kommer til at hvile paa et af forskellige Personer afgivet Skøn over Beværtningens hele Karakter og følgelig til en vis Grad kan blive afhængig saavel af disse Personers indbyrdes afvigende Opfattelse, som ogsaa af de mere tilfældige Forhold, under hvilke Undersøgelsen finder Sted.

Gennemgaaende er Sundhedskommissionen gaaet meget varsomt til Værks, og om end et begrænset Antal af de allerringeste Beværtninger ere satte ud af Virksomhed, har dog et langt større Antal Beværtninger af meget tvivlsom Kvalitet opnaaet Godkendelse i ethvert Fald foreløbig. Særlig paa Vedtægtens Bestemmelser om Gulvarealet er der ofte slaaet betydeligt af, medens der derimod i et stort Antal Tilfælde er opnaaet mer eller mindre væsentlige Forbedringer baade med Hensyn til Udluftning og navnlig med Hensyn til Indretningen af de ofte højst primitive „Toiletrum“, som i et Flertal af Beværtninger anses for ubetinget nødvendige, og som ikke sjældent forefindes midt i Lejligheden uden mindste Adgang for Lys og Luft, uden Udslykningsforanstaltninger, af og til uden Afløb.

Noget vindes der utvivlsomt ved Forbedringer paa de nævnte Omraader, mere ved at nogle af de mørkeste og skumleste Beværtninger, især i dybe Kældere, hvor et alkoholiseret Bundfald af mer eller mindre antisociale Individuer har Tilhold, bringes ud af Verden. Altfor store Forventninger om sanitære Resultater af Be-

stemmelserne tør man dog ikke nære, saavist som de sundhedsskadelige Virkninger af Opholdet i lysfattige, skumle Lokalers forpastede Luft dog altid maa spille en underordnet Rolle i Sammenligning med Virkningerne af selve Alkoholintoksikationen.

Plejebørnstilsynet 1908.

Paa Grundlag af de til Sundhedskommissionen indgaaede Anmeldelser og Indberetninger har *Vicestadslægen* afgivet følgende Beretning om Plejebørnstilsynet:

Ved Udgangen af 1907 fandtes, som i foregaaende Aarsberetning omtalt, 1617 Hjem som havde Sundhedskommissionens Tilladelse til at have Plejebørn, deraf 232, i hvilke der paa dette Tidspunkt ikke fandtes Plejebørn. I Løbet af 1908 søgte 906 Personer om Plejetilladelse, men af disse toge 31 deres Ansøgninger tilbage, forinden en Afgørelse var truffen. I 99 Tilfælde nægtede Sundhedskommissionen at meddele den ansøgte Tilladelse. 776 Tilladelser udstedtes, deraf 247 til Mødre, der tidligere havde haft Børn i Pleje for Betaling. Derimod udgik af forskellige Grunde 243 tidligere tilladte Plejhjem. Ved Udgangen af 1908 var Antallet af tilladte Plejhjem 1733, deraf 240 (o: c. 13,5 %), i hvilke ingen Plejebørn fandtes. I de øvrige 1493 Plejhjem var der ved Aarets Udgang anbragt 1699 Plejebørn mod 1569 ved Aarets Begyndelse.

Tabel 1.	Antal Plejhjem				
	uden Børn	med 1 Barn	med 2 Børn	med 3 Børn	med over 3 Børn
1. Kreds.....	7	72	9	3	1
2. Kreds.....	3	63	4	—	—
3. Kreds.....	6	171	19	3	—
4. Kreds.....	39	173	26	3	—
5. Kreds.....	117	271	47	2	—
6. Kreds.....	36	211	23	2	—
7. Kreds.....	4	76	14	4	—
8. Kreds.....	2	77	3	—	—
9. Kreds.....	26	194	21	—	1
Ialt...	240	1308	166	17	2

I Aarets Løb var 987 nye Plejebørn indregistrerede, medens samtidig 747 udgik og 99 døde.

Fordelingen paa Løgekredse og Aldersklasser ved Aarets Slutning af de nævnte 1699 Plejebørn fremgaar af Tabel II.

Tabel 2.	Plejebørn i Alderen				Samlede Antal Plejebørn	Antal Plejhjem
	0—1 Aar	1—3 Aar	3—7 Aar	7—14 Aar		
1. Kreds.....	8	21	28	46	103	92
2. Kreds.....	9	20	19	23	71	70
3. Kreds.....	46	52	58	62	218	199
4. Kreds.....	30	53	62	89	234	241
5. Kreds.....	73	89	112	97	371	437
6. Kreds.....	54	79	77	53	263	272
7. Kreds.....	23	39	37	17	116	98
8. Kreds.....	15	30	19	19	83	82
9. Kreds.....	45	72	69	54	240	242
Ialt...	303	455	481	460	1699	1733

Det samlede Antal Dødsfald blandt de under Sundhedskommissionens Kontrol staaende Plejebørn var 99 (i 1907: 58). Desuden døde 14 Plejebørn, som vare anbragte i et større Børnehjem, der ligesom andre Børnehjem og Vuggestuer ikke ere medregnede i nærværende Oversigt.

Tabel 3.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn											
	0—1		1—2		3—11		0—1		1		2				3		4		5—9		10—14				
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.			Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.		
Akute Sygd. i Fordøjelsesk.	2	2	10	8	7	10	19	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	20	39	} 39
Kron. Sygd. i Fordøjelsesk.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Atrofi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	} 28
Rakitis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
Brystkatar	-	-	3	-	1	4	4	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	4	9	} 4
Kat. Lungebetændelse	-	-	3	1	3	9	6	10	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	7	12	19	
Krup. Lungebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	} 4
Lungetuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	} 4
Krampe	-	1	2	-	4	5	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6	12	
Difteri	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	} 4
Mæslinger	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
Kighoste	-	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	} 11
Hjertesygdom	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	
Bughindebet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	} 11
Nyrebetændelse	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	
Ulykkestilfælde	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2	3	} 11
Pludselig Død	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	
Abscess capitis	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	} 11
Medfødt Misdann.	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
Ialt	2	3	19	9	18	33	39	45	9	2	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	50	49	99	} 99
	5	28	51	84	11	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99			

Dødeligheden var trods den varme Sommer ikke særlig høj.

Tabel 4.	Under 1 Aar												Ialt	Begge Køn										
	0—1		1—2		3—11		0—1		1		2				3		4		5—9		10—14			
	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.			Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	Mnd.	
Januar	-	-	-	-	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	4
Februar	-	1	2	-	3	5	5	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	14
Marts	-	-	2	1	4	3	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	4	12
April	-	-	2	2	-	3	2	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	8
Maj	-	1	1	-	2	1	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
Juni	-	-	-	-	-	3	-	3	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	4	5
Juli	-	-	2	-	-	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	5
August	-	1	4	2	2	4	6	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	7	14
September	-	-	4	1	3	1	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	8
Oktober	2	-	3	-	4	2	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	10	2	12
November	-	-	3	-	-	3	3	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	7
December	-	-	-	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3
Ialt	2	3	19	9	18	33	39	45	9	2	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	50	49	99
	5	28	51	84	11	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99		

I Februar og Marts voldte katarralsk Lungebetændelse en Del Dødsfald blandt Smaabørn og i den varme August Maaned vare Tarmkatarrene fremtrædende.

Tabel 5.	10 Aar 1888-1897		1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	11 Aar 1898-1908	
	Sum	gsntl												Sum	gsntl.
Sygd. i Fordøjelsesorg.	650	65	35	46	31	55	18	21	31	36	49	12	39	373	34
Rakitis, Atrofi, Skrof.	402	40	18	9	10	16	8	12	8	13	7	8	1	110	10
Sygd. i Respirationsv.	407	41	24	25	25	24	27	20	20	26	23	20	28	262	24
Hjernesyg., Konvuls.	234	23	13	8	9	13	16	11	9	7	15	9	16	126	11
Infektionssygdomme	176	18	9	4	2	10	8	2	3	10	7	—	4	59	5
Andre og ubek. Sygd.	126	13	8	9	12	8	11	11	11	9	12	9	11	111	10
Ialt...	1995	200	107	101	89	126	88	77	82	101	113	58	99	1041	95
Plejebørnenes Antal ^{31/12}			1505	1359	1312	1331	1425	1409	1440	1540	1509	1539	1699		

Sundhedskommissionens Laboratorium.

I Aaret 1908 har der til Sundhedskommissionens Laboratorium været indsendt 1858 Prøver til Undersøgelse, om hvis Resultat der er afgivet Beretning i 227 Skrivelser.

Der har været foretaget:

1699 kemiske Undersøgelser
 105 mikroskopiske do.
 325 bakteriologiske do.

De undersøgte Stoffer har været:

A. Vand.

I. Kemiske og mikroskopiske Undersøgelser.

a. Fra Taphane paa Vandværket..... 12 Prøver
 b. — Vandværkets Filtre 12 —
 c. — forskellige Søer og Kilder..... 20 —
 d. — Valby Vandværk 3 —
 e. — Sundby do. 1 —

II. Bakteriologiske Undersøgelser (Kimtælling).

f. Fra Taphane paa Vandværket..... 52 Prøver
 g. — Vandværkets Filtre 52 —
 h. — Husledning..... 52 —
 i. — Thorsbro Vandværk..... 1 —

I 2 Prøver Vand fra Gentoftes Sø bestemtes Iltmængden.

B. Fødemidler.

Sød Mælk (Kvalitetsundersøgelse).

Indkøbte af Politiet i København og Forstæder 758 Prøver
 Udtagne af Politiet som Staldprøver hos Leverandører... 46 —
 Skummet Mælk (Kvalitetsundersøgelse) 169 —
 Fløde do. 4 —

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med:

Pasteuriseret sød Mælk	42 Prøver
do. blandet Børnemælk	126 —

Undersøgelse for Pasteurisering (Paraphenylendiaminprøven) er foretaget med:

Mælk	405 Prøver
Fløde	9 —

30 Prøver Mælk holdt ikke den nævnte Prøve.

Undersøgelse for Indhold af Brintoverilte er foretaget med 1 Prøve *buddiseret Mælk*; fri Brintoverilte paavistes.

927 Prøver Mælk undersøgtes for Indholdet af Smuds; i 38 af Prøverne fandtes Smuds i kendelig Mængde.

4 Prøver Fløde undersøgtes for Stivelse, der paavistes Indhold heraf i 3 af Prøverne.

2 Prøver, „*Alifa-Mælk*“ og „*Alifa-Fløde*“, undersøgtes for Indhold af Fedt og fedtfri faste Stoffer.

1 Prøve *Margarine* undersøgtes med Hensyn til kemisk Sammensætning og Harskhed. Prøven var i høj Grad harsk (27,9 % fri Fedtsyre).

1 Prøve *Aal* undersøgtes for Indhold af Kogsalt og Borsyre. Der fandtes 14,8 % Kogsalt, ingen Borsyre.

50 Prøver *Eddike*. I 7 af Prøverne laa Indholdet af Eddikesyre under 4 %. Der fandtes hverken Mineralsyrer eller giftige Metaller i nogen af Prøverne.

2 Prøver *koncentreret Eddike* indeholdt henholdsvis 26,1 % og 28,9 % Eddikesyre.

10 Prøver *tørrede Blommer* indeholdt ikke Svovlsyring.

5 Prøver *Valnødder* indeholdt ikke Svovlsyring.

10 Prøver *Krakmandler* undersøgtes for Svovlsyring. I 9 Prøver paavistes Svovlsyring i Skallen, i 5 af Prøverne tillige i Kærnen.

5 Prøver *Konfektrosiner* indeholdt ikke Svovlsyring.

5 Prøver *Hasselnødder* indeholdt ikke Svovlsyring.

10 Prøver *Figen* indeholdt hverken Svovlsyring, Borsyre eller Salicylsyre.

30 Prøver *Kødvarer* undersøgtes for Svovlsyring, som paavistes i 20 af Prøverne.

31 Prøver *Fiskekonserves* (Fiskeboller, Laks, Sild, Kaviar, Hummer og Rejer) undersøgtes for Borsyre; 1 Prøve Rejer og 1 Prøve norsk Kaviar indeholdt Borsyre.

10 Prøver *Honning* udviste en for Honning normal Sammensætning.

28 Prøver *brændt malet Kaffe* undersøgtes kemisk og mikroskopisk. 3 Prøver, betegnede som „*Malkaffe*“, bestod af Kaffe, Cikorie og brændt Korn og (i 2 af Prøverne) Kakaoskaller. 1 Prøve, betegnet „*Caramel Cereal*“, var brændt Rug, 2 Prøver, solgte som „*Kaffe*“, var ikke ren Kaffe, men blandet med Cikorie brændt Korn m. m.

18 Prøver *Chokolade* undersøgtes kemisk og mikroskopisk. I 11 Prøver fandtes Kokosolie; i 2 af disse Prøver fandtes tillige Hvedemel, i 5 Skaldele i meget betydelig Mængde. 1 Prøve var alene tilblandet Skaldele.

10 Prøver *Citron-Sodavand*. I 1 af Prøverne var Syren Vinsyre, i de øvrige Citronsyre. Surheden fandtes at svare til fra 8,3—24,0 cm³ $\frac{1}{10}$ normal Alkaliopløsning pr. 100 cm³. Alle Prøverne indeholdt et kunstigt Farvestof. Der fandtes ikke Saccharin eller giftige Metaller i nogen af Prøverne.

C. Andre Undersøgelser.

2 *Thermometre* undersøgtes for Nøjagtighed. Det ene Thermometer var nøjagtigt, det andet viste mellem 70 og 90° 1° for lavt.

1 Prøve *Cigaretter* indeholdt 1,8% Nikotin. Der paavistes ikke andre Alkaloider.

5 Prøver *Cosmetica* undersøgtes for giftige uorganiske Stoffer. 1 Prøve indeholdt Kvægsølv og Zink, 3 Prøver indeholdt Zink.

D. Undersøgelse af Prøver

indsendte af forskellige under Københavns Magistrat sorterende Institutioner.

Kommunehospitalet.....	7	Prøver	Saft (Ekstrakt, Farve og Salicylsyre)
do.	1	—	Sæbe (Sammensætning)
do.	1	—	„Vitæ panis“ (Bestanddele)
Almindelig Hospital.....	4	—	Byggryn (Svovlsyring)
Kbh. Tvangs- og Arb.-Anstalt	4	—	do. do.
do. do.	4	—	Mælk (Kvalitetsundersøgelse)
Vandværket	2	Prøver	Vand (kemisk).

Oversigt over Resultatet af de kemiske Undersøgelser af de paa Vandværket tagne Prøver af det filtrerede Vand, sammendraget af de maanedlige Undersøgelser, findes i nedenstaaende Tabeller:

Filtreret Vand	Gram i 10000 Gram									
	Fast Rest	Ammoniak	Salpetersyre	Salpetersyring	Saltsyre	Svovlsyre	Fri og halv. Kulsyre	Fosforsyre	Kalk	Magnesia
Højeste Indhold	4.800	-	0.112	-	0.562	0.336	1.379	-	1.560	0.317
Laveste do.	3.760	-	Spor	-	0.374	0.202	1.137	-	1.200	0.187

Indhold af organisk Stof:

	Iltforbrug. Gram i 10000 Gram.											
	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.
Filtreret Vand	0.020	0.020	0.020	0.020	0.015	0.018	0.013	0.016	0.019	0.015	0.014	0.015
Ufiltreret Vand	0.024	0.027	0.024	0.023	0.020	0.021	0.025	0.026	0.026	0.021	0.028	0.024

Ved den bakteriologiske Undersøgelse (Kimtælling) er der efter dobbelt udførte Forsøg fundet følgende Antal Kolonier i 1 Cub. Cent af Vandet:

	Fra Vandværkerne		Fra Husledningerne i Byen
	Filtreret	Ufiltreret	
Indtil 50 Kolonier.....	49	15	52
50—100 —	3	5	—
100—500 —	—	19	—
500—1000 —	—	4	—
over 1000 —	1	9	—

Indholdet af Fedt i den søde Mælk har stillet sig saaledes:

2 —2 ¹ / ₂	30	Prøver.
2 ¹ / ₂ —2 ³ / ₄	31	—
2 ³ / ₄ —3	230	—
3 —3 ¹ / ₂	403	—
3 ¹ / ₂ —4	93	—
4 —4 ¹ / ₂	13	—
4 ¹ / ₂ —5	4	—

Fedtmængden har saaledes været:

2 ³ / ₄ —4 % i 726 Prøver	d. v. s.	90 %	af alle Prøverne
indtil 2 ³ / ₄	- i	61	— — 8 - —
over 4	- i	17	— — 2 - —

Ved den bakteriologiske Undersøgelse af Mælken fandtes følgende Antal Kolonier:

I 1 Cub. Cent	Past. sød Mælk	Past. bl. Børnemælk
under 20	—	126
20—100	—	—
100—1000	—	—
1000—5000	—	—
5000—50000	—	—
50000—100000	2	—
100000—1 Mill.	4	—
1 Mill.—5 Mill.	22	—
5 Mill.—10 Mill.	8	—
over 10 Mill.	6	—
	42	126

Sundhedskommissionens Kontrol med Drikkevandet.

(Meddelt af 5. Kredslæge).

I Aaret 1908 har *hele* Byen været forsynet med Vand af samme Art som tidligere.

Der er leveret fra:

Anlægene i Kildedalen	53,934,400 Tdr. = c. 7,068,730 m ³
Søndersø-Anlægget	57,562,500 — = c. 7,544,235 —
Thorsbro-Anlægget	18,037,400 — = c. 2,364,010 —
Valby-Værket	3,228,200 — = c. 423,080 —
Sundby-Værket	2,992,200 — = c. 392,165 —

Ialt 135,754,700 Tdr. = c. 17,792,220 m³

1908		Antal Bakterier pro 1 cm ³																							
		Ufiltreret Vand									Filtreret Vand														
		Ledning til Værk ved Borups Allé			Ledning til Værk ved Vesterbro			Thorsbro-ledning			Ledning fra Søndermark-bassin			Filtrene ved Vesterbro			Værket ved Borups Allé			Værket ved Farimagsgade			Husledning i Byen		
		Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt	Sm. Form.	Ikke sm. Fm.	Ialt			
Januar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	12	0	9	9	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	14	16	0	10	10	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15	16	4	21	25	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	12	6	20	26	
Februar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	1	12	13	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11	12	1	9	10	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9	11	1	15	16	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11	13	1	14	15	
Marts	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	1	14	15	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7	8	-	-	-	1	7	8	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	7	7	-	-	-	1	5	6	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	175	195	-	-	-	1	10	11	
April	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	19	21	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	16	22	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	10	-	-	-	6	30	36	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	12	14	4	28	32	
Maj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	25	28	4	30	34	
	6	48	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	19	20	-	-	-	2	28	30	
	4	63	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	12	12	-	-	-	2	26	28	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	23	24	3	39	42	
Juni	12	54	66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	8	-	-	-	2	18	20	
	14	61	75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	-	-	-	-	-	-	1	12	13	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	23	24	-	-	-	1	29	30	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	15	17	-	-	-	2	18	20	
Juli	3	39	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	9	-	-	-	-	-	-	0	11	11	
	11	39	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	9	-	-	-	-	-	-	1	17	18	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	29	32	-	-	-	4	24	28	
	-	-	-	1	29	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	8	8	-	-	-	0	11	11	
August	0	28	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	7	-	-	-	-	-	-	0	7	7	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	10	-	-	-	1	5	6	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	8	8	-	-	-	1	5	6	
	3	24	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	7	-	-	-	-	-	-	1	14	15	
September	3	15	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	9	-	-	-	-	-	-	2	12	14	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	10	-	-	-	2	10	12	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13	14	-	-	-	2	10	12	
	2	17	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	7	7	-	-	-	-	-	-	1	15	16	
Oktober	3	23	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	7	-	-	-	-	-	-	2	14	16	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	-	-	-	2	6	8	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11	13	-	-	-	2	18	20	
	-	-	-	-	-	-	5	17	22	1	23	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	27	30	
November	5	21	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	-	-	-	-	-	-	2	11	13	
	4	33	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	-	-	-	-	-	-	2	24	26	
	-	-	-	2	18	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9	10	-	-	-	3	15	18	
	-	-	-	5	26	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	11	-	-	-	2	13	15	
December	6	77	83	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	9	-	-	-	-	-	-	2	22	24	
	-	-	-	5	37	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	7	7	-	-	-	1	15	16	
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	12	13	-	-	-	4	31	35	
	2	35	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	4	4	-	-	-	-	-	-	1	8	9	

Der er forbrugt (pumpet ud i Byen) ialt:

i Aaret 1908..	133,388,700 Tdr. = c.	17,482,240 m ³
pr. Døgn.....	365,000 Tdr. = c.	47,840 m ³
pr. Individ...	108 Liter Vand.	

Det største Vandforbrug i Døgnet fandt Sted den ²³/₇ med 480,000 Tdr. = c. 62,780 m³; det mindste Vandforbrug den ²⁵/₁₂ med 223,000 Tdr. = c. 29,230 m³.

Vandet fra Kilderne ved Thorsbro filtreres ikke, da Jernindholdet er ringe og Vandet passerer Søndermarks-Reservoiret.

Tilsyn med Forhandling af Mælk.

(Meddelt af 1. Dyrlæge).

I Beretningen for 1907 blev der givet en udførligere Fremstilling af den Maade, hvorpaa Mælkekontrollen udøves i København. I alt væsentligt føres Kontrollen fremdeles paa samme Vis, hvorfor efterfølgende Meddelelse kun indeholder Oplysning om de Resultater, Kontrollen har medført.

Ialt forhandlede der i København i 1908 Mælk fra c. 1419 Udsalg.

Til ubestemte Tider er der foretaget Eftersyn af disse Udsalg, dels af Sundhedskommissionens Dyrlæger, dels af Sundhedspolitiets Betjente, som ialt har foretaget 5833 Eftersyn.

I København fandtes i 1908 15 Kostalde med 238 Køer i den gamle By, og i de indlemmede Distrikter 128 Kostalde med 1208 Køer, ialt 143 Kostalde med 1446 Køer.

Lignende Tilsyn, som der føres med Udsalgene, føres der ogsaa med Kostaldene. Af de Forhold, der særlig har givet Anledning til Paatale, skal nævnes bl. a. en Besætning, der leverede Mælk, som viste et betydeligt Indhold af Bakterier og da navnlig af Streptokokker. Til Trods for at flere Køer, der led af ældre Yverbetændelse, fjernedes fra Stalden, vedblev Mælken dog at indeholde Streptokokker, og dette Forhold ændredes først efter en grundig gennemført Rensning og Desinfektion af saavel Køer som Stalden. Derefter viste Mælken sig fri for Streptokokker. Det er ikke paavist, at Mælken har foranlediget nogen Sundhedsskade hos Mennesker.

Paa Grund af Smudsindhold i Handelsmælk er der gentagne Gange krævet særlig Dyrlægekontrol med Besætninger saavel i Byen som paa Landet.

I 1908 er der ialt indkøbt 1405 Prøver Mælk og Fløde. Til *Kvalitetsundersøgelse* er der indkøbt 804 Prøver sød Mælk [hvoraf 46 Prøver er udtaget som Staldprøver hos Leverandører], 169 Prøver skummet Mælk og 4 Prøver Fløde.

Bakteriologisk Undersøgelse er foretaget med 42 Prøver sød Mælk og 126 Prøver blandet Børnemælk.

Undersøgelse for *Pasteurisering* af Mælk er foretaget med 405 Prøver Mælk og 9 Prøver Fløde.

1 Prøve *buddiseret* Mælk er undersøgt for tilstedeværende fri Brintoverilte.

927 Prøver Mælk er undersøgt for *Smudsindhold*.

4 Prøver Fløde er undersøgt for *Stivelseindhold*.

2 Prøver „Alifa-Mælk“ og „Alifa-Fløde“ er undersøgt for Fedtindhold.

Af *Forfalskninger* m. m. er der i 1908 paavist følgende:

61 Prøver sød Mælk indeholdt under 2,75 % Fedt.

30 Prøver Mælk holdt ikke Pasteuriseringsprøven.

1 Prøve buddiseret Mælk indeholdt fri Brintoverilte.

38 Prøver sød Mælk indeholdt kendeligt Bundfald af Smuds efter 2 Timers Henstand.

3 Prøver Fløde indeholdt Stivelse.

I 49 af de ovennævnte Tilfælde er der sket Paatale ved Retten; i 59 af de øvrige Tilfælde er der tildelt de paagældende Forhandlere Advarsel.

Tilsyn med Kød, Kødvarer, Pølser o. l.

(Meddelt af 1. og 2. Dyr læge).

Det Tilsyn, der af Sundhedskommissionen føres med Handelen med Kød, Kødvarer, Pølser o. l., og som findes nærmere omtalt i tidligere Aarsberetninger, omfatter følgende Virksomheder:

I. Sundhedskommissionens Dyr læger og Sundhedspolitiets Betjente føre Tilsyn med alle her i Byen til Forhandling bestemte Varer af den nævnte Art, med Varernes Tilberedning og Opbevaring m. m.

Over dette Tilsyn gives i de efterfølgende Tabeller en skematisk Oversigt.

Oversigt over Tilsynet med Slagter- og Høkerbutiker i 1908.

Maaned	Antal		Antal Eftersyn		Antal Rapporter over			Antal idømte Bøder	Bødernes Størrelse
	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Slagtere	Høkere	Mellem-handlere		
Januar.....	329	831	553	1290	1	1	2		
Februar...	329	830	671	1704	1	7	2	1	10
Marts.....	327	829	565	1351	6	10	11	5	60
April.....	334	839	689	1761	9	6	7	5	56
Maj.....	333	839	712	1790	8	8	7	3	32
Juni.....	331	838	498	1161	9	17	4	4	39
Juli.....	332	838	729	1688	7	22	27	1	12
August.....	332	839	715	1865	13	22	14	3	30
September..	330	840	696	1759	17	26	12	9	92
Oktober....	336	855	935	2410	17	35	9	10	125
November...	336	868	874	2247	5	18	16	2	20
December...	335	868	561	1263	5	7	6	3	37
Tilsammen...	14098		28487		394			46	513

Det ved Sundhedskommissionens Foranstaltning udøvede Tilsyn med Kødvarer i 1908.
a. Beslaglagte Kødvarer.

Maaned	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ	Fisk	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse
	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød	Kroppe	Kød			
Januar.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	144
Februar.....	-	-	-	-	-	-	-	87	-	-	-	-	108
Marts.....	-	-	2	25	-	-	5	102	-	-	-	-	35
April.....	1	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	172
Maj.....	1	-	3	220	-	-	-	70	-	-	-	-	26
Juni.....	-	-	1	72	1	-	2	312	-	-	-	-	865
Juli.....	4	10	7	2378	7	12	9	2520	-	-	-	-	631
August.....	5	58	2	50	-	-	1	864	2	30	-	-	83
September.....	5	-	1	18	-	15	-	4460	-	-	-	-	123
Oktober.....	3	-	1	1193	1	15	-	9809	-	-	-	-	321
November.....	5	-	2	-	-	-	8	2581	-	38	-	100	20
December.....	1	-	-	-	-	-	-	234	-	-	-	-	20
Ialt.....	25	68	19	3956	10	42	25	21057	2	68	-	100	2548

b. De beslaglagte Kødvarers Behandling.

	Heste-		Okse-		Kalve-		Svine-		Faare-		Fjerkræ	Fisk ⌘	Pølser, Fars og sønderdelt Kød uden Artsangivelse ⌘	
	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Kroppe	Kød ⌘	Stkr.			
Kasseret paa Grund af	Tuberkulose	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	Andre Aarsager (særlig Forraadnelse)	3	68	1	3956	2	42	3	21057	-	68	-	100	2548
Fremstillet paa Kød- kontrol- stationen	2. Klasse	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kasseret	1	-	4	-	5	-	12	-	-	-	-	-	-
	Afvist	21	-	12	-	3	-	10	-	2	-	-	-	-
Ialt	25	68	19	3956	10	42	25	21057	2	68	-	100	2548	

Rubriken „Fremstillet paa Kødkontrolstationen“ angaar Kødvarer, der beslaglagdes paa Banegaardens Ankomststation, ved Havnen, o. s. v., og som paa Foranledning fra Modtagerens Side overførtes til Undersøgelse paa Kontrolstationen.

Under „Afvist“ opføres de Kød kroppe, der som Følge af defekt Tilstand nægtedes stemplede paa Kontrolstationen (jfr. Mag. Bkg. af 4. Juni 1908 angaaende Ændring af Sundhedsvedtægtens § 32—35). De omhandlede Kød kroppe bleve under Sundhedspolitiets Tilsyn returnerede til Afsenderne eller bragt udenfor Kommunens Grænser.

II. *Dyrlæger, ansatte af Sundhedskommissionen, fører under Overtilsyn af Sundhedskommissionens Dyrlæger Tilsyn med de udenbys Pølsefabriker, der have Tilladelse til at indføre Pølser til Forhandling her i Staden.*

Af saadanne Fabriker fandtes i 1908 kun én. Omfanget og Udfaldet af Kontrollen paa denne Fabrik fremgaar af nedenstaaende Tabel:

Undersøgt Kød m. m. tilført Pølsefabrikken i 1908.

Okse- Kroppe	Stk Oksekød ⌘	Kalve- Kroppe	Stk. Kalvekød ⌘	Faare- Kroppe	Stk. Faarekød ⌘	Svine- Kroppe	Spæk ⌘
109 ³ / ₄	2695	1915 ¹ / ₄	-	174	1085	784 ¹ / ₂	985

Kasseret Kød m. m. paa Pølsefabrikken i 1908.

	Kasseret Kød af						Kasseret Slakteriaffald
	Okse-		Kalve-		Svine-		
	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	Kroppe	Kød- stykker ⌘	
Tuberkulose..	1½	60	-	-	1	30	1 Lever
Andre Aarsag.	12¼	85	45	80	2	-	37 Lunger 37 Hjerter 39 Levre
Ialt	13¾	145	45	80	3	30	37 Lunger 37 Hjerter 40 Levre

Sundhedskommissionens Desinfektionsstation.

Desinfektionsstationen har siden dens Oprettelse arbejdet under ret ugunstige Vilkaar i en gammel Bagbygningens skumle og forfaldne Lokaler. Paa Sundhedskommissionens Indstilling blev i 1908 det til Stationen bevilgede Beløb forhøjet, og Stationen overflyttedes derefter til velindrettede Lokaler i den nye Ejendom Nr. 3 i Studiestræde, hvor der foruden Kontor for Formanden findes et større Opholdsrum med Badeværelse for Desinfektorerne og et rummeligt Lokale til Opbevaring af Desinfektionsmidler og Redskaber.

Fra Foraaret 1908 er Autan benyttet til Værelsesdesinfektion i Stedet for den tidligere Karbolsyredesinfektion. — Til Oplysning om, hvorledes Udgifterne stille sig ved de to forskellige Desinfektionsmetoder, er der under særlig Hensyn til Autanets høje Pris af den Kredslæge, der særlig fører Tilsyn med Desinfektionen (efter Prof. *Levisons* Død Dr. med. *Povl Heiberg*), udarbejdet følgende Oversigt over Omkostningerne i de to sidste Finansaar.

Desinfektionsstationen	1907—08	1908—09
	Kroner	Kroner
Leje af Lokale, Brændsel, Lys	1619	2204
Lønninger*)	12224	11381
Inventar og Beklædning.....	2207	2387
Kemikalier	1454	8893
Kørsel	5134	5677
Ovndesinfektioner	8417	8519
Samlede Udgifter.....	31058	39063
Samlede Antal af Desinfektioner	2162	3075
Udgift pr. Desinfektion	14	13

*) Formanden lønnes med 1600—2300 Kr. De faste Arbejdere lønnes med 1300—1800 Kroner. Stigningen sker hvert 3die Aar i 12 Aar med 125 Kroner hver Gang.

Desinfektionsstationen i 1908.

Maaned	Begræinger	A. Desinfektioner for offentlig Regning.						B. Desinfektioner for Ubemidlede.			C. Desinfektioner for privat Regning		
		Tyfoid Feber	Diphth. & Group	Scarlatina	Tuberkulose		Forskell. Sygd.	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.	Kræft	Fnat	Forskell. Sygd.
					Døds- fald	Flyt- ning							
Januar	242	1	48	60	24	47	2	12	20	3	7	3	15
Februar.....	208	1	33	64	34	25	-	7	20	6	1	3	14
Marts.....	260	5	54	42	32	47	1	10	32	4	5	4	24
April	239	4	36	65	31	53	-	2	21	7	6	4	10
Maj	210	1	34	48	32	44	-	3	24	3	5	3	13
Juni.....	207	4	41	41	20	42	2	9	22	8	3	1	14
Juli	178	10	29	42	16	35	1	3	17	4	2	7	12
August.....	226	84	12	33	17	36	-	3	19	10	-	5	7
September ..	336	91	43	59	21	49	4	7	28	11	3	6	14
Oktober	291	23	60	60	22	50	1	9	37	4	6	3	16
November ...	265	7	51	73	21	39	6	6	39	7	3	3	10
December...	257	7	64	63	30	43	1	8	20	5	4	3	9
Ialt..	2919	238	505	650	300	510	18	79	299	72	45	45	158

**Antallet af Desinfektioner ved Sundhedskommissionens Desinfektionsanstalt
1896 - 1908.**

Aar	Samlede Antal af Desinfek- tioner	Tyfus		Skarlagensfeber		Difteritis		Tuber- kulose	Kræft
		Antal af Sygdoms- tilfælde	Antal af Desinfek- tioner	Antal af Sygdoms- tilfælde	Antal af Desinfek- tioner	Antal af Sygdoms- tilfælde	Antal af Desinfek- tioner	Antal af Desinfek- tioner	Antal af Desinfek- tioner
1896	2053	239	151	1550	577	1518	735	238	82
1897	2071	198	116	1434	640	1470	697	310	65
1898	2503	286	188	2057	792	1328	641	437	91
1899	3255	409	228	3931	1348	2046	895	425	97
1900	2400	345	247	2338	826	1413	597	415	98
1901	2125	596	481	1245	418	1127	451	449	107
1902	1772	243	226	1107	396	937	414	350	113
1903	2162	247	211	2011	693	992	452	396	120
1904	1909	184	147	1759	620	741	309	424	96
1905	1687	109	102	1397	508	590	242	448	102
1906	1775	148	125	796	285	681	257	736	95
1907	2078	96	80	999	333	1008	349	832	134
1908	2919	315	238	1916	650	1416	505	810	124

INDHOLD

A.

	Side
Meteorologiske Forhold i 1908.....	3
Sundhedstilstand i 1908.....	3
Epidemiske og andre Sygdomme i 1908:	
Variolæ.....	5
Febris typhoidea.....	6
Febris recurrens.....	9
Meningitis cerebrospongiosa.....	10
Poliomyelitis acuta anterior.....	11
Diphtheria (& Croup).....	11
Scarlatina.....	14
Morbilli.....	16
Tussis convulsiva.....	18
Angina parotidea.....	21
Erysipelas.....	22
Febris puerperalis.....	22
Trismus & Tetanus neonatorum.....	23
Pemphigus neonatorum.....	23
Febris intermittens.....	23
Febris rheumatica.....	23
Pneumonia crouposa.....	24
Pneumonia catarrhalis.....	25
Tracheobronchitis.....	26
Influenza.....	27
Tuberculosis pulmonum.....	28
Angina tonsillaris.....	31
Cholera.....	32
Morbi venerei (Gonorrhoea, Ulc. vener., Syphilis).....	33
Scabies.....	34
Delirium tremens.....	35
Cancer.....	35
Garnisonen.....	37
Befolkningsforhold.....	38
Folketal, Tilvækst, Beboelsestæthed.....	38
Ægteskaber.....	40
Fødsler [Fødsler udenfor Ægteskab].....	40
Dødsfald [Børnedødelighed], Dødsårsager, medikolegale Ligsyn.....	43
Dødfødsler.....	49

B.

Offentlig Sundhedspleje:	
Karantænevæsen.....	51
Vaccination.....	51
Virksomheden under Sundhedskommissionen:	
Sundhedskommissionens Lægepersonale.....	53
Sundhedsvedtægtstillæg (Sundhedsvedtægtens Revision, Kødkontrolbestem- melser, Røgulempe, Værtshushygieine).....	53
Tilsyn med Plejebørn.....	58
Sundhedskommissionens Laboratorium.....	60
Tilsyn med Drikkevand.....	63
Kontrol med Mælkeudsalg.....	65
Tilsyn med Kødvarer.....	66
Sundhedskommissionens Desinfektionsstation.....	68

C.

Tabeller: 1. Dødelighed (Dødsårsager, Aldersklasser); 2. Dødelighed (Dødsårsager, Sygekvarterer); 3. Dødelighed (Alder, Aarstid); 4. Fødsler, Dødsfald, Dødfødsle
5. Epidemiske Sygdomme; 6. Kvarterernes Areal og Folketal, Befolkningens
Aldersklassefordeling, m. m.

Sundhedsvæsenets Lægepersonale.

Stadslæge	<i>E. M. Hoff.</i>
Vicestadslæge	<i>A. Ulrik.</i>
Kredslæger: *)	
1. Kreds (Kvarter I, II, III og delvis VII *)	<i>A. Ulrik.</i>
2. Kreds (Kvarter IV, V og delvis VII *)	<i>K. Carøe.</i>
3. Kreds (Kvarter VIII)	<i>N. P. Schierbeck, Dr. med.</i>
4. Kreds (Kvarter IX og XI)	<i>Poul Hertz, Dr. med.</i>
5. Kreds (Kvarter XII)	<i>H. A. Nielsen, Dr. med., Prof.</i>
6. Kreds (Kvarter X)	<i>F. Vogelius, Dr. med.</i>
7. Kreds (Kvarter XIV)	<i>C. A. Blume, Dr. med.</i>
8. Kreds (Kvarter XIII)	<i>A. A. Gramstrup.</i>
9. Kreds (Kvarter VI og XV)	<i>Povl Heiberg, Dr. med.</i>
1. Dyrslæge	<i>St. Friis.</i>
2. Dyrslæge	<i>G. Gautier.</i>
Medicinalstatistisk Kontor	<i>Søren Hansen.</i>
Tuberkulosestatistiken	<i>J. P. Chrom.</i>

*) Angaaende Kvartergrænserne se Tab. 6 og Oversigtskortet; Gotersgade danner i Voldkvarteret Grænsen mellem 1. og 2. Kreds.

København.
 Ville de Copenhague.
 Kvarterernes Beliggenhed. — Situation des Quartiers.

København
 1902.

- Indre By.**
- I. Gamle Bys ældre Del.
 - II. Gamle Bys yngre Del.
 - III. Gammelholm.
 - IV. St. Annæ Øster Kvarter.
 - V. St. Annæ Vester Kvarter.
 - VI. Kristianshavn.

- Ydre By.**
- VII. Voldkvarter.
 - VIII. Østerbro.
 - IX. Blegdam.
 - X. Ydre Nørrebro.
 - XI. Blaagaard.
 - XII. Vesterbro.

- Forstæder.**
- XIII. Valby.
 - XIV. Brønshøj.
 - XV. Sundby.

Københavns Mortalitetst-

Tabel for 1908. (Fortsat.)

Causæ Mortis.	I første Aar								I 2det Aar	I 3die Aar	I 4de Aar	I 5te Aar				
	i 1ste Maaned		i 2.—3. Maaned		i 4.—12 Maaned		Tilsammen i 1ste Aar									
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.								
61. Encephalitis & Meningitis cerebri	-	-	2	1	13	9	15	10	1	5	7	2	3	-	1	5
62. Apoplexia cerebri	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
63. Morbi cerebri chronici	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
64. Morbus mentalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
65. Tetanus	15	7	-	-	-	-	15	7	-	-	-	-	-	-	-	-
66. Trismus	3	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
67. Epilepsia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
68. Ecclampsia	13	17	17	7	14	18	44	42	3	7	1	-	1	-	-	-
69. Myelitis & Meningitis spinalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
70. Ataxia sive Tabes dorsalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
71. Alii medullæ spinalis morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
72. Laryngitis	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
73. Morbi laryngis chronici	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
74. Pneumonia crouposa	1	2	-	-	3	3	4	5	1	4	1	1	1	-	1	-
75. Pleuritis, Empyema	-	-	-	-	4	-	4	-	2	1	1	-	1	1	-	-
76. Bronchitis acuta simplex	2	2	7	3	10	7	19	12	5	2	2	-	-	-	-	-
77. Bronchitis capill. & Pneumon. catarrhalis	8	11	19	19	116	78	143	108	31	45	7	9	2	1	2	-
78. Bronchitis chronica & Bronchiectasis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-
79. Empysema pulmonum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
80. Alii pulmonum morbi chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
81. Peri- & Endocarditis	-	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
82. Morbus cordis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
83. Aneurysma Aortæ	4	3	2	1	-	7	7	4	12	12	18	20	30	38	71	49
84. Phlebitis (extra puerperium)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	4	6	-	1	1
85. Ulcus perforans ventriculi	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	-	3	4	2	3
86. Peritonitis (extra puerperium)	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
87. Enteritis, Colitis, Typhlitis	-	-	5	-	15	9	20	9	2	2	1	2	3	4	2	3
88. Ileus	-	-	-	-	2	1	2	1	-	-	1	-	-	1	4	2
89. Hernia incarcerata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
90. Cirrhosis hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	1
91. Echinococcus hepatis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
92. Cholelithiasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
93. Nephritis acuta & chronica	1	1	-	2	3	4	3	3	2	-	-	-	-	3	3	4
94. Lithiasis renalis & vesicalis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. Cystitis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
96. Strictura urethræ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
97. Hypertrophia prostatae	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
98. Tumor ovarii, Hydrops ovarii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
99. Alii morbi abdominales chronici	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
100. Hydrops ex ignota causa ortus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. Alii morbi organorum interiorum	-	1	-	-	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
102. Phlegmone, Abscessus	2	-	1	1	1	4	4	5	-	1	1	-	-	-	-	-
103. Caries & necrosis ossium	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
104. Arthrititis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105. Fractura colli femoris	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
106. Gangræna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
107. Carbunculus & Furunculus malignus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
108. Alii externarum partium morbi	1	-	1	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
109. Marasmus senilis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
110. Atrophia infantilis	8	7	24	20	16	19	48	46	1	1	-	-	-	-	-	-
111. In partu aut brevi post eandem mortuæ (Fb. puerp. excl.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
112. Mors repentina sine nota causa	23	13	10	12	18	9	51	34	4	3	1	-	1	-	-	-
113. Causa mort. vel male vel non indicata	8	6	2	5	5	3	15	14	1	1	-	-	-	-	-	-
Omnes mortis causæ	321	249	252	198	488	416	1061	863	138	162	60	49	21	31	18	30

Der af døde uden Lægebehandling (Mors medico non vocato obveniens)
Mdk 399. Kvk. 318. Ialt 717.

5—10 Aar	10—15 Aar	15—20 Aar	20—25 Aar	25—35 Aar	35—45 Aar	45—55 Aar	55—65 Aar	65—75 Aar	75—85 Aar	85 Aar og derover	Afubekendt Alder	Tilsammen af alle Aldere			Dødsårsag Nr.											
M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M. K.	M.	K.	Begge Køn												
7	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	40	31	71	61											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99	125	224	62											
-	2	1	1	1	-	1	-	5	2	3	2	57	81	138	63											
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	10	9	19	64											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	8	24	65											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	66											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	67											
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	52	51	103	68											
-	-	1	1	-	-	-	-	1	2	-	-	4	6	10	69											
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	7	3	10	70											
1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	2	2	9	8	17	71											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	72											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	3	73											
1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	121	73	194	74											
-	1	-	-	-	-	-	-	3	1	3	3	27	12	39	75											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	32	66	76											
-	2	1	1	-	2	2	1	3	2	6	2	253	309	562	77											
-	-	1	1	-	2	3	1	1	4	4	6	45	78	123	78											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	24	52	79											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	10	31	80											
-	1	-	-	-	-	-	-	2	2	1	3	20	11	31	81											
-	4	3	2	1	-	7	7	4	12	12	18	238	287	525	82											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	12	6	18	83											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	8	10	84											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
3	2	-	2	1	3	2	3	2	3	6	5	22	36	58	86											
1	-	-	3	2	2	3	2	3	4	2	3	50	34	84	87											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	21	36	88											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	15	26	89											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	9	30	90											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	91											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	14	25	92											
-	3	2	1	1	2	2	-	3	8	10	12	101	89	190	93											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	9	94											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9	18	95											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	96											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	-	32	97											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	98											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	32	51	99											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	29	55	101											
-	2	1	2	2	1	-	3	4	3	2	1	21	34	55	102											
2	1	1	-	-	-	-	1	-	1	2	1	6	5	11	103											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	104											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	6	105											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	17	28	106											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	107											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	7	108											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85	132	217	109											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	47	96	110											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
-	1	-	-	-	-	-	3	-	10	-	7	-	21	21	111											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	116	76	192	112											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	49	34	83	113											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
64	66	32	39	52	58	116	88	234	221	285	229	430	297	481	327	396	494	269	445	81	150	5	-	3743	3549	7292

Desuden dødfødte (Præterea exanimis natus)
Mdk. 171. Kvk. 155. Ialt 326.

</

Tab. 2. Udtog af Københavns

	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	September	Oktober	November	December	Ialt
1. Variolæ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Dysenteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Febris typhoidea	-	-	1	1	1	-	-	7	12	5	2	2	31
4. Diphtheria	7	3	1	4	7	2	4	1	3	3	4	3	42
5. Croup	3	1	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	11
6. Scarlatina	1	3	4	2	9	4	7	1	2	1	2	3	39
7. Morbilli	11	4	5	2	2	2	4	1	-	1	3	2	37
8. Tussis convulsiva	20	26	22	18	16	8	10	12	7	6	11	10	166
9. Febris puerperalis	-	5	-	-	1	1	-	1	1	-	3	1	13
10. Erysipelas	4	1	3	4	3	-	-	-	3	2	2	4	26
11. Febris rheumatica	2	5	1	1	1	-	1	1	1	1	1	3	18
12. Pneumonia crouposa	27	18	31	27	21	14	6	5	7	5	15	18	194
13. Bronchopneum. & Bronchit. capill. .	83	99	75	51	43	40	31	16	29	22	41	32	562
14. Cholera & Catarrh. intestinalis acut.	24	25	37	24	44	57	65	142	117	43	28	29	635
15. Alii morbi epidemici	63	57	29	16	10	3	9	10	8	4	9	9	227
16. Tuberculosis	75	71	86	84	95	67	75	38	43	67	63	74	838
17. Cancer	62	53	67	40	51	53	56	49	62	64	58	65	680
18. Syphilis	3	3	4	4	2	4	4	3	1	2	4	3	37
19. Alcoholismus	11	8	9	8	4	13	11	7	7	8	9	7	102
20. Alii morbi constitution.	12	12	14	20	15	13	7	8	4	13	18	11	147
21. Ecclampsia	16	7	6	13	11	7	5	8	3	5	13	9	163
22. Apoplexia cerebri	23	19	20	24	20	20	20	13	14	19	15	17	224
23. Alii morbi cerebri & med. spinal. .	26	26	21	38	30	21	30	14	19	22	27	21	295
24. Mb. cordis	73	59	44	52	62	38	39	34	31	40	53	59	584
25. Pleuritis	3	5	2	6	5	6	2	4	2	2	2	-	39
26. Alii morbi pectoris	39	23	14	23	16	16	12	17	13	14	18	8	213
27. Peritonitis (puerperal. excl.)	5	10	2	5	3	2	4	7	4	5	6	5	58
28. Nephritis acuta & chron.	22	12	13	21	21	23	15	15	16	9	9	14	190
29. Alii morbi abdominis	31	24	25	34	41	31	32	24	23	23	29	27	344
30. Morbi externar. part.	8	11	15	11	13	11	13	6	4	10	6	7	115
31. Suicidium	9	13	10	18	12	6	12	7	2	12	10	6	117
32. Alii casus mortiferi	10	7	14	16	12	13	23	15	18	12	9	12	161
33. Vitia innata	33	30	29	36	34	29	38	33	23	28	28	39	380
34. Atrophia infantilis	5	4	11	5	11	8	7	8	16	11	7	3	96
35. Marasmus senilis	24	14	23	21	20	29	20	12	19	9	14	12	217
36. Causa mort. non indic.	45	40	30	29	20	20	31	21	33	24	24	34	351
Summa	780	698	674	658	657	561	593	540	547	492	543	549	7292

Mortalitetstabel for 1908.

Gamle Bys ældre Del	Gamle Bys yngre Del	Gammelholm	St. Annæ Øster Kvarter	St. Annæ Vester Kvarter	Kristianshavn	Indre By. — Ville centrale	Voldkvarteret	Østerbro	Blegdam	Ydre Nørrebro	Blaagaard	Vesterbro	Ydre By. — Ville extérieure	Valby	Bronshøj	Sundby	Forstæder. — Faubourgs.	Uden Bolig	Havnen og Reden	Udenbyes
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV						
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	3	2	6	1	6	4	4	2	6	23	1	-	1	2	-	-	-
1	-	-	-	1	3	5	2	10	4	3	7	29	1	6	1	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	2	-	1	2	1	3	8	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	4	4	1	9	1	4	7	25	1	3	5	9	-	-	-	1
-	-	1	-	1	5	7	1	6	1	7	3	25	-	1	4	5	-	-	-	-
3	2	-	-	8	10	23	6	17	13	23	23	104	5	14	20	39	-	-	-	-
1	-	-	4	1	-	6	1	-	-	1	1	4	-	2	-	2	-	-	-	1
-	-	-	-	2	-	2	6	1	-	3	8	3	21	-	2	1	3	-	-	-
-	3	-	-	1	1	5	2	-	1	2	2	4	11	-	2	-	2	-	-	-
5	13	3	3	14	12	50	12	14	10	25	12	31	104	4	9	14	27	3	2	8
14	19	8	9	22	15	87	27	54	48	121	41	84	375	14	29	47	90	-	1	9
6	10	1	5	32	50	104	18	67	49	87	58	135	414	14	39	63	116	-	-	1
6	16	7	1	17	4	51	22	25	18	29	19	34	147	7	4	16	27	-	-	2
18	34	4	10	69	34	169	49	78	69	100	84	127	507	19	40	57	116	8	3	35
17	40	16	9	37	23	142	62	53	33	94	57	103	402	14	14	26	54	-	-	82
-	-	-	3	3	3	9	4	3	1	3	3	8	22	-	3	3	6	-	-	-
2	8	1	-	14	8	33	2	4	4	5	10	18	43	1	5	11	17	7	2	-
4	8	1	2	11	9	35	10	15	12	12	14	22	85	3	4	9	16	-	-	11
1	6	-	2	6	5	20	4	7	2	17	12	15	57	6	5	15	26	-	-	-
12	13	7	5	15	7	59	27	18	11	25	24	26	131	5	6	22	33	-	-	1
7	15	4	9	11	13	59	22	26	19	44	34	44	189	7	7	15	29	-	1	17
13	35	6	11	21	35	121	58	49	36	109	64	63	379	7	18	31	56	2	1	25
1	-	-	-	2	1	4	2	1	2	7	2	10	24	-	1	4	5	1	-	5
6	17	2	4	14	9	52	27	19	11	29	25	18	129	2	7	16	25	-	1	6
2	4	1	1	2	-	10	5	4	1	10	4	12	36	2	3	3	8	-	-	4
4	9	5	8	8	4	38	15	17	12	32	11	31	118	5	5	8	18	-	-	16
4	15	4	3	11	11	48	27	51	28	28	22	58	214	6	9	9	24	-	1	57
3	4	1	-	9	10	27	9	10	6	16	8	10	59	2	1	6	9	2	-	18
3	11	1	2	6	8	31	8	12	6	12	11	18	67	3	4	7	14	2	1	2
2	9	4	2	6	8	31	10	12	5	16	8	19	70	4	8	7	19	2	32	7
2	8	3	69	20	23	125	17	33	25	42	23	58	198	9	16	27	52	-	-	5
1	2	-	1	3	8	15	2	7	4	15	12	18	58	5	7	9	21	-	-	2
8	11	5	4	14	5	47	24	16	13	34	24	35	146	5	7	10	22	-	-	2
11	19	2	7	26	18	83	23	29	27	37	34	63	213	6	16	22	44	1	2	8
157	332	87	174	410	350	1510	506	674	478	997	666	1116	4437	158	297	490	945	28	47	325

